

სამართლებრივი
დოკუმენტების კრებული

СБОРНИК ПРАВОВЫХ ДОКУМЕНТОВ

COLLECTION OF LEGAL DOCUMENTS

Часть I

Тбилиси
2009

წინამდებარე წიგნი წარმოადგენს პირველ გამოცემას სამართლებრივი პუბლიკაციების სერიიდან, რომელიც გამოიცემა საქართველოს საერთაშორისო ახალგაზრდული ასოციაციის მიერ, პროექტის ფარგლებში “ქალები და ახალგაზრდები პროგრესისა და დემოკრატიული ცვლილებისათვის”, პროექტი ფინანსდება ევროკომისიის მიერ.

მოცემულ გამოცემაში თანდართულია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საერთაშორისო დოკუმენტები, რომელიც წარმოადგენს სახელმწიფოს პოლიტიკის საფუძვლებს ეთნიკური უმცირესობების დაცვისა და ინტეგრაციის სფეროში.

მოცემული დოკუმენტაციის ცოდნა დაეხმარება მოსახლეობას ეფექტურად დაიცვან საკუთარი უფლებები და ზოგ შემთხვევაში თავი აარიდონ მათი დარღვევისგან, მოსახლეობას მიეცემა საშუალება მიიღონ მონაწილეობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში ხელისუფლების ყველა დონეზე, ასევე ხმა აიმაღლონ თავიანთი თემების

Данная книга представляет собой первое издание из серии правовых публикаций, которые будут изданы Международной ассоциацией молодежи Грузии в рамках проекта «Женщины и молодежь за прогресс и демократическое изменения», финансируемого миссией Еврокомиссии в Грузии.

Данное издание включает в себя международные документы Организации Объединенных Наций, являющиеся основой политики государства в сфере защиты и интеграции национальных меньшинств.

Знание данных документов поможет населению эффективно защитить свои права и даже избежать в некоторых случаях их нарушения, позволит принимать участие в процессе принятия решений на всех уровнях власти, выступать за интересы своих общин.

Bu kitab Avropa Komissiyasının maliyyələşdirdiyi “Qadınlar və gənclər inkişaf və demokratik dəyişikliklər uğrunda” layihəsi çərçivəsində “Gürcüstan Beynəlxalq gənclər Assosiasiyası” tərəfindən hüquqi yayımlar seriyasından olan ikinci nəşrdir.

Milli azlıqların müdafiəsi və interqراسiya sahəsində dövyət siyasətinin əsası olan bu nəşr Avropa Şurasının sənədlərinə əhatə edir. Bu sənədləri bilmək əhəliyyə öz hüquqlarını müdafiə etmək və hətta müəyyən hallarda pozuntulardan yayınmaqda, hakimiyyətin bütün səviyyələrində qərarlar qəbul etmək prosesində iştiraka köməke təməyə, öz icmasının mənafeyinin müdafiəsi uğrunda çıxış etməyə yardımçı olacaqdır.

Սույն գիրքը իրենից ներկայացնում է առաջին հրատարակությունը իրավական հրատարակություններ շարքից, որոնք լույս կտեսնեն Վրաստանի երիտասարդության միջազգային ասոցիացիայի կողմից «Կանայք և երիտասարդությունը առաջընթացի և ժողովրդավարական փոփոխությունների համար» մասիակազմի շրջանակներում, որը ֆինանսավորում է Վրաստանում Տվոխանձմաժողովի առաքելությունը /Վիսիան/:

Առաջին հրատարակությունն իր մեջ ներառում է Միացյալ Ազգերի Կազմակերպության փաստաթղթերը, որոնք հանդիսանում են պետության քաղաքականության հիմքը ազգային փոքրամասնության պաշտպանության և ինտեգրացման բնագավառում:

Տված փաստաթղթերի ինսցությունը բնակչությանը կօգնի իր իրավունքներն ավելի արդյունավետ պաշտպանել և, նույնիսկ որոշ դեպքերում, խուսափել դրանք խախտելուց, հնարավորություն կտա մասնակցելու իշխանության բոլոր մակարդակներով որոշումների ընդունման գործընթացին, ելույթ ունենալու իր համայնքի օգտին:

СОДЕРЖАНИЕ

ევროპის კომისია	5
ЕВРОПЕЙСКАЯ КОМИССИЯ.....	6
AVROPA KOMİSSİYASI	7
სქიოთასკან ხანდნაძიოქი.....	7
საპარტველოს საერთაშორისო ახალგაზრდული ასოციაცია	8
МЕЖДУНАРОДНАЯ АССОЦИАЦИЯ МОЛОДЕЖИ ГРУЗИИ	9
INTERNATIONAL YOUTH ASSOCIATION OF GEORGIA	10
პატივცემული მკითხველებო!!.....	10
УВАЖАЕМЫЕ ЧИТАТЕЛИ!.....	13
ƏZİZ OXUCULAR!.....	15
Հարգելի ընթերցողներ	16
იცოდა შენი უფლებები	18
ЗНАЙ СВОИ ПРАВА	20
ÖZ HÜQUQLARINI BİL.....	22
Իմացիր քი իրավունքները	23
ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია	25
საერთაშორისო პაქტი სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ	31
საერთაშორისო პაქტი ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების შესახებ	51
საეთაშორისო კონვენცია რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის ლიკვიდაციის შესახებ	62
დეკლარაცია ეროვნული, ეთნიკური, რელიგიური და ენობრივი უმცირესობების წარმომადგენელი პირების უფლებათა დაცვის შესახებ.....	76
კონვენცია ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის ლიკვიდაციის შესახებ.....	81

გავშვის უფლებათა კონვენცია.....	94
კონვენცია განათლების სფეროში დისკრიმინაციის წინააღმდეგ.....	118
ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია	125
ВСЕОБЩАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА.....	141
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ПАКТ О ГРАЖДАНСКИХ И ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРАВАХ	146
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ПАКТ ОБ ЭКОНОМИЧЕСКИХ, СОЦИАЛЬНЫХ И КУЛЬТУРНЫХ ПРАВАХ	165
МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНВЕНЦИЯ О ЛИКВИДАЦИИ ВСЕХ ФОРМ РАСОВОЙ ДИСКРИМИНАЦИИ.....	176
ДЕКЛАРАЦИЯ О ПРАВАХ ЛИЦ, ПРИНАДЛЕЖАЩИХ К НАЦИОНАЛЬНЫМ ИЛИ ЭТНИЧЕСКИМ, РЕЛИГИОЗНЫМ И ЯЗЫКОВЫМ МЕНЬШИНСТВАМ.....	188
КОНВЕНЦИЯ О ЛИКВИДАЦИИ ВСЕХ ФОРМ ДИСКРИМИНАЦИИ В ОТНОШЕНИИ ЖЕНЩИН	192
КОНВЕНЦИЯ О ПРАВАХ РЕБЕНКА	205
КОНВЕНЦИЯ О БОРЬБЕ С ДИСКРИМИНАЦИЕЙ В ОБЛАСТИ ОБРАЗОВАНИЯ.....	225
КОНВЕНЦИЯ О ЗАЩИТЕ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ОСНОВНЫХ СВОБОД.....	231
ÜMUMDÜNYA İNSAN HÜQUQLARI BƏYANNAMƏSİ.....	246
QADINLARA QARŞI AYRI-SEÇKİLİYİN BÜTÜN FORMALARININ LƏĞV EDİLMƏSİ HAQQINDA KONVENSİYA	250
UŞAQ HÜQUQLARI HAQQINDA KONVENSİYA	259
ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԸՆՂՎԱՆՈՒՐ ՀՈՉԱԿԱԳԻՐ.....	273
ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ ԿԱՆԱՆՑ ՆԿԱՏԱՄԱԲ ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՈՐ ԶՎԵՐԻ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ.....	277
ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ ԵՐԵՒԱՅԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ	288

ევროპის კომისია

ევროპის კომისია (ევროპულ თანამეგობრობათა კომისია) – ევროკავშირის აღმასრულებელი ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოა.

ევროკომისია შედგება 27 კომისრისაგან – ევროკავშირის წევრი ქვეყნების რაოდენობის შესაბამისად. თითოეული კომისარი, ნაციონალური მთავრობის მინისტრის ანალოგიურად, გარკვეულ მიმართულებაზე პასუხისმგებელი. ევროკომისიის კანდიდატებს რეკომენდაციას უწევენ მათი ქვეყნების მთავრობები და ევროკომისიის თავმჯდომარესთან გასაუბრების გავლის შემდეგ ამტკიცებს ევროპარლამენტი. საკუთარი მოვალეობების შესრულებისას ისინი დამოუკიდებელი არიან, მოქმედებენ მხოლოდ ევროკავშირის ინტერესებიდან გამომდინარე და აკრძალული აქვთ ნებისმიერი სხვა საქმიანობა. წევრ სახელმწიფოებს არა აქვთ ევროკომისიის წევრებზე ზემოქმედების უფლება.

ევროკომისიის ამოცანაა – ევროკავშირის ყველა ქვეყნის აღმასრულებელ ხელისუფლებათა ორგანოების მუშაობის კოორდინირება, ევროპარლამენტის საქმიანობისათვის რეკომენდაციების შემუშავება, საკანონმდებლო ინიციატივების შემოტანა ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოთა ეროვნული კანონმდებლობის საერთო-ევროპული კანონმდებლობის სტანდარტებთან და ადამიანის უფლებებთან შესაბამისობაში მოსაყვანად, სისტემატური კონსულტაციების ჩატარება ყველა ეროვნულ მთავრობასთან, ერთიანი ეკონომიკური (სამრეწველო, სასოფლო-სამეურნეო, საგადასახადო, საბიუჯეტო, სოციალური, საბაჟო, სავალუტო, ფულად-საკრედიტო და ა.შ.), სამხედრო, საგარეო, კულტურული პოლიტიკის შესამუშავებლად.

კომისია წამყვან როლს ასრულებს ევროკავშირის, ფუძემდებლური ხელშეკრულებების შესრულებისაკენ მიმართული, ყოველდღიური მოღვაწეობის უზრუნველყოფაში. გამოდის საკანონმდებლო ინიციატივებით, რომელთა დამტკიცების შემდეგ აკონტროლებს მათ შესრულებას. ევროკავშირის კანონმდებლობის დარღვევის შემთხვევაში, კომისია უფლებამოსილია მიმართოს სანქციებს, მათ შორის, მიმართოს ევროპის სასამართლოს. კომისიას გააჩნია მნიშვნელოვანი ავტონომიური უფლებები პოლიტიკის სხვადასხვა სფეროში, მათ შორის, აგრარულ, სავაჭრო, კონკურენტულ, სატრანსპორტო, რეგიონალირ და სხვ. პოლიტიკაში. კომისიას გააჩნია აღმასრულებელი აპარატი, მის კომპეტენციაშია ევროპის კავშირის ბიუჯეტის, სხვადასხვა ფონდებისა და პროგრამების (მაგ., პროგრამა „ტასისი“) მართვა.

კომისიის ძირითადი სამუშაო ენებია ინგლისური, ფრანგული და გერმანული. შტაბ-ბინა განლაგებულია ბრიუსელში.

ევროკომისიის ყველა გადაწყვეტილება მხოლოდ სარეკომენდაციო ხასიათს ატარებს, ყველა სადავო საკითხი წყდება ეროვნული მთავრობების დონეზე.

ЕВРОПЕЙСКАЯ КОМИССИЯ

Европейская комиссия (КЕС, Комиссия европейских сообществ) — высший орган исполнительной власти Евросоюза.

Еврокомиссия состоит из 27 комиссаров, по числу стран — членов ЕС. Каждый комиссар, как и министр национального правительства, отвечает за определенное направление работы. Каждого кандидата в Еврокомиссию рекомендует правительство его страны, затем он проходит собеседование с председателем Еврокомиссии и утверждается Европарламентом. При исполнении своих полномочий они независимы, действуют только в интересах ЕС, не вправе заниматься какой-либо другой деятельностью. Государства-члены не вправе влиять на членов Еврокомиссии.

Задача Еврокомиссии — координация работы органов исполнительной власти всех стран ЕС, выработка рекомендаций для деятельности Европарламента, внесение законодательных инициатив с целью приведения в соответствие с общеевропейскими стандартами национального законодательства стран-членов ЕС, наблюдение за соблюдением всеми 27 странами единых европейских стандартов, а также прав и свобод человека, проведение систематических консультаций со всеми национальными правительствами для выработки единой экономической (промышленной, сельскохозяйственной, налогово-бюджетной, социальной, таможенной, валютной, денежно-кредитной и т. д.), военной, внешней, культурной политики.

Комиссия играет главную роль в обеспечении повседневной деятельности ЕС, направленной на выполнение основополагающих Договоров. Она выступает с законодательными инициативами, а после утверждения контролирует их претворение в жизнь. В случае нарушения законодательства ЕС Комиссия имеет право прибегнуть к санкциям, в том числе обратиться в Европейский суд. Комиссия обладает значительными автономными правами в различных областях политики, в том числе аграрной, торговой, конкурентной, транспортной, региональной и т. д. Комиссия имеет исполнительный аппарат, а также управляет бюджетом и различными фондами и программами Европейского союза (такими, как программа Тасис).

Основными рабочими языками Комиссии являются английский, французский и немецкий. Штаб-квартира Европейской Комиссии находится в Брюсселе.

Все решения Еврокомиссии носят исключительно рекомендательный характер, все спорные вопросы улаживаются на уровне национальных правительств.

AVROPA KOMISSIYASI

Avropa komissiyası (ABK, Avropa Birligi Komissiyası) – Avropa İttifaqının ali icra hakimiyyəti orqanıdır. Avrokomissiya Aİ üzv ölkələrin sayına uyğun olaraq 27 komissardan ibarətdir. Hər bir komissar, eləcə də milli hökumət naziri işin müəyyən istiqamətinə cavabdehdir. Avrokomissiyaya hər namizədi öz ölkəsinin hakimiyyəti tövsiyə edir, sonra o, Avrokomissiyanın sədri ilə müsahibədən keçir və Avroparlament tərəfindən təsdiqlənir. Onlar öz vəzifələrini yerinə yetirməkdə müstəqildir, yalnız Aİ-nin maraqlarını müdafiə edir, eləcə də digər fəaliyyətlə məşğul olmaq haqqından məhrumdurlar. Üzv-dövlətlərin Avrokomissiya üzvlərinə təsir göstərməyə ixtiyarları yoxdur. Avrokomissiyanın vəzifəsi – Aİ ölkələrinin icra hakimiyyət orqanlarının iş koordinasiyası, Avroparlamentin fəaliyyəti üçün tövsiyələrin hazırlanması, Aİ üzv-ölkələrinin milli qanunvericilik sisteminin Avropa standartlarına uyğunlaşması üçün qanunvericilik təşəbbüsləri ilə çıxış etmək, bütün 27 ölkənin vahid standartlara, eləcə də insan hüquq və azadlıqlarına riayət etməsinə nəzarət etmək, milli hökumətlərlə vahid iqtisadi (sənaye, kənd təsərrüfatı, vergi-büdcə, sosioloji, gömrük, valyuta, pul-kredit və s.) hərbi, xarici, mədəniyyət siyasəti əldə edilməsi üçün mütəmadi məsləhətləşmələr aparmaqdır.

Komissiya Aİ-nin, əsas Müqavilələrin yerinə yetirilməsinə yönəlməmiş gündəlik fəaliyyətinin təminində əsas rol oynayır. O, qanunvericilik təşəbbüsləri ilə çıxış edir, təsdiq olunduqdan sonra isə onların həyata keçməsinə nəzarət edir. Aİ qanunvericiliyinin pozuntusu halları olduqda Komissiya sanksiyalara əl atır, eləcə də Avropa Məhkəməsinə müraciət edə bilər. Komissiya müxtəlif siyasi sahələrdə, o cümlədən aqrar, ticarət, rəqabət, nəqliyyat, əyalət, və s. sahələrdə ciddi muxtar hüquqlara malikdir. Komissiyanın icra aparatı var və o, eləcə də Avropa İttifaqının büdcəsini, müxtəlif fond və proqramlarını idarə edir. (Təsis proqramı kimi).

Komissiyanın əsas iş dili ingilis, fransız, alman dilləridir. Avropa Komissiyasının mənzil-qərargahı Brüsseldə yerləşir.

Avrokomissiyanın bütün qərarları yalnız tövsiyyəvi xarakter daşıyır, bütün mübahisəli məsələlər milli hakimiyyətlər səviyyəsində həll edilir.

Եվրոպական հանճնաժողով

Եվրոպական հանճնաժողովը /ԵԽՀ, Եվրոպական Խմբակցությունների հանճնաժողով/, Եվրոհանճնաժողովի գործադիր իշխանության բարձրագույն օրգանն է:

Եվրոհանճնաժողովը կազմված է 27 կոմիսարներից, երկրների քանակով՝ Եվրոերկրների անդամներից: Ամեն մի կոմիսար, ինչպես և ազգային կառավարության նախարարը, պատասխանատու է որոշակի ուղղության աշխատանքի համար: Եվրոհանճնաժողովի յուրաքանչյուր քեղնածուխն երաշխավորում է իր երկրի կառավարությունը, այնուհետև նա անցնում է հարցազրույց Եվրոհանճնաժողովի նախագահի հետ և հաստատվում է Եվրոխորհրդարանի կողմից: Իրենց լիազորությունները կատարելիս նրանք անկախ են, գործում են միայն եզնեղով Եվրոմիության հետաքրքրություններից, իրավունք չունեն գաղվելու որևէ այլ գործունեությանը: Պետական անդամները իրավունք չունեն ազդելու Եվրոհանճնաժողովի անդամների վրա:

Եվրոհանձնաժողովի խնդիրը դա Եվրամիության բոլոր երկրների գործադիր իշխանությունների աշխատանքների կողմից ստացված է, Եվրոխորհրդարանի գործունեության համար հանձնարարությունների մշակումը, Օրենսդրական նախաձեռնություններ մտցնելը, Եվրամիության անդամ - երկրների ազգային օրենսդրության ստանդարտներին համապատասխանեցնելու նպատակով, բոլոր 27 երկրների միասնական եվրոպական ստանդարտների, ինչպես նաև մարդու իրավունքի և ազատության պահպանման հսկումը, սիստեմատիկ կոնսուլտացիաների անցկացում բոլոր ազգային կառավարությունների հետ միասնական տնտեսական /արդյունաբերական, գյուղատնտեսական, հարկաբյուջետային, սոցիալական, մաքսային, վստուտային, դրամա-վարկային և այլն/, զինվորական, արտաքին, մշակութային քաղականության մշակման համար:

Հանձնաժողովը կարևոր դեր է խաղում Եվրամիության ամենօրյա գործունեությունն ապահովելու գործում ինքը ծառայող Պայմանագրերի կատարման ուղղությամբ: Նա հանդես է գալիս օրենսդրական նախաձեռնություններով, իսկ հաստատումից հետո ստուգում է նրանց իրականացումը կյանքում: Օրենսդրության խախտման դեպքում Եվրամիությունը իրավունք ունի դիմելու պատժամիջոցների, այդ թվում՝ դիմելու Եվրոպական դատարանին: Հանձնաժողովը օժտված է նշանակալից ինքնավար իրավունքներով քաղականության տարբեր բնագավառներում, այդ թվում ագրարային, առևտրական, մրցակցական տրանսպորտի, ռեգիոնալ և այլն: Հանձնաժողովն ունի գործադիր սպասարտ, ինչպես նաև կառավարում է բյուջետը, այլևայլ հիմնադրամներ և Եվրամիության ծրագրեր /այնպիսին, ինչպիսին է Տասիսի ծրագիրը/:

Եվրոհանձնաժողովի հիմնական աշխատանքային լեզուներն են անգլերենը, ֆրանսերենը և գերմաներենը: Եվրոհանձնաժողովի շտաբ-բնակարանը գտնվում է Բրյուսելում:

Եվրոհանձնաժողովի բոլոր որոշումները կրում են զուտ հանձնարարական բնույթ, բոլոր վիճելի հարցերը հարթվում են ազգային կառավարությունների մակարդակով:

საქართველოს საერთაშორისო ახალგაზრდული ასოციაცია

საქართველოს საერთაშორისო ახალგაზრდული ასოციაცია (სსაა) დაარსდა 1998 წელს და დარეგისტრირებული იქნა 1999 წლის 4 აგვისტოს ქ.თბილისის კრწანისი-მათწმინდის რაიონის სასამართლოს მიერ (06/9-33), აერთიანებს განხვავებული ეთნიკური ჯგუფების წარმომადგენელ ახალგაზრდებს, რომლებსაც აქვთ საერთო ინტერესები და მიზნები, ეს-წრაფვიან თანასწორუფლებიანი საზოგადოების მქონე დემოკრატიული სახლემწიფოს ფორმირებისაკენ, რომელიც დაფუძნებულია ადამიანის უფლებათა დაცვაზე, ტოლერანტობასა და პატივისცემაზე, მშვიდობასა და თანხმობაზე.

საქართველოს საერთაშორისო ახალგაზრდული ასოციაციის პრეზიდენტი არის ალექსანდრე ბეჟენცევი.

საქართველოს საერთაშორისო ახალგაზრდული ასოციაცია აერთიანებს ხუთი ათასზე მეტ რუსულენოვან ახალგაზრდებს ქ. თბილისის, ბათუმის, გორის, მცხეთის, ახალციხის, გურჯაანის, რუსთავის, მარნეულის, ბოლნისის, დმანისის და წალკის სკოლებიდან და უმაღლესი სასწავლებლებიდან.

სსაა-ს ძირითადი მიზნებია - ქვეყნის დემოკრატიზაციის პროცესში ახალგაზრდების მონაწილეობის აქტიურობის ამაღლება, სამშვიდობოების პოზიციის დაცვა, სამოქალაქო ინტეგრაციის პოზიციების და საერთოკულტურული დიალოგის გამაგრება, არასამთავრობო სექტორის განვითარება რეგიონებში და ა.შ.

საქართველოს საერთაშორისო ახალგაზრდული ასოციაცია ახორციელებს ევროპის საბჭოს საგრანტო განყოფილების პროექტებს, გაეროს მისიას UNV-ში, ეუთო-ში, ევროკომისიაში.

МЕЖДУНАРОДНАЯ АССОЦИАЦИЯ МОЛОДЕЖИ ГРУЗИИ

Международная ассоциация молодежи Грузии (МАМГ) была создана в 1998 году и зарегистрирована 4 августа 1999 года судом Квцаниси-Мтацминдского района г.Тбилиси (06/9-33), объединяет молодежь, представляющую различные этнические группы, имеющие общие интересы и цели, которые стремятся к формированию демократически развитого государства с равноправным обществом, основанном на защите прав человека, толерантности и уважении, мире и согласии.

Президентом Международной ассоциации молодежи Грузии является Александр Беженцев.

МАМГ объединяет более пяти тысяч представителей русскоязычной молодежи школ и вузов г. Тбилиси, Батуми, Гори, Мцхета, Ахалцихе, Гурджаани, Рустави, Марнеули, Болниси, Дманиси и Цалка

Основные цели МАМГа - повышение активного участия молодежи в процессах демократизации страны, защита позиций миротворчества, укрепление гражданского процессов интеграции и межкультурного диалога, развитие неправительственного сектора в регионах и т.д.

МАМГ осуществляет проекты грантовых отделов совета Европы, UNV миссии ООН, ОБСЕ, Еврокомиссии.

INTERNATIONAL YOUTH ASSOCIATION OF GEORGIA

International Youth Association of Georgia (IYAG) was established in 1998 and was registered in August 4, 1999 in Tbilisi by Krtsanisi-Mtatsminda court (number 06/9-33). International Youth Association of Georgia unites youth of Georgia, representing different ethnic groups. IYAG is a union of young people having common interests and goals, striving for formation of democratically developed state with equal-in-rights society, based on human rights protection, tolerance and respect, peace and consent.

The president of International Youth Association of Georgia is Alexander Bezhentsev.

IYAG unites more than 5 000 Russian-speaking representatives of schools and institutes of higher education from Tbilisi, Gori, Mstkheta, Akhaltsikhe, Gurjaani, Rustavi, Marneuli, Bolnisi, Dmanisi and Tsalka.

The main aims of the Association are: rising of youth activeness in processes of country's democratization, protection of positions of peace-making, strengthening of civil integration processes and intercultural dialogue, development of non-governmental sector in regions, etc.

IYAG conducted projects of grant departments of CE, UNV (UN Mission to Georgia), OSCE, European Commission, etc.

პატივცემულო მკითხველებო!!

ევროკომისიის ფინანსური დახმარებით “საქართველოს საერთაშორისო ახალგაზრდული ასოციაცია” ახორციელებს პროექტს “ქალები და ახალგაზრდები პროგრესისა და დემოკრატიული ცვლილებებისათვის”. პროექტის განხორციელებაში მონაწილეობას ღებულობენ ს.ს.ა.ა-ის ძირითადი პარტნიორი - საკონსტიტუციო უფლებების დაცვის ცენტრი (ხელმძღვანელი კობა ბოჭორიშვილი) და ასოციირებული პარტნიორები:

- ასოციაცია “ვეფინი” (ხელმძღვანელი ლაურა ხარიტონაშვილი)
- საქართველოს აზერბაიჯანულ ქალთა კავშირი (ხელმძღვანელი ლეილა სულეიმანოვა)
- საქართველოს ახალგაზრდული ცენტრების კავშირი (თანამშრომელი მაკა სულაძე)

პროექტის ძირითადი ამოცანაა - რეგიონში მცხოვრებ ეთნიკურმა ჯგუფებმა მიიღონ უფრო აქტიური მონაწილეობა ქვეყნის დემოკრატიზაციის პროცესში; რათა ახალგაზრდა თაობას გადაეცეს ცოდნა ადამიანის უფლებების, ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების უფლებების დაცვის შესახებ, ეთნოკულტურის, ტრადიციების, თვითმყოფადობის, ენის და ისტორიის პოპულარიზება, რათა დაიმსხვრეს ყველა ბარიერი რომელიც წარმოიშვა საქართველოში მცხოვრებ სხვადასხვა ეთნიკური ჯგუფებს შორის, გააუმჯობესონ მოსახლეობის იურიდიული ინფორმაციის, სამოქალაქო განათლების საფუძვლების ხელმისაწვდომობა.

პროექტში ძირითადად მონაწილეობას მიიღებენ 18-დან 35 წლამდე ქალები და ახალგაზრდები, რომლებიც წარმოადგენენ ახალციხის (სამცხე-ჯავახეთი), გურჯაანის (კახეთი), ბოლნისის, დმანისის, ნალკის (ქვემო ქართლი) რაიონების ეთნიკურ უმცირესობას.

ამ რაიონებში გაიმართება სამუშაო შეხვედრები, რომელნიც მიზნად ისახავენ გააცნონ თემის მოსახლეობას პროექტის მიზანი, მისი ოპტიმალური რეალიზაციის აღმოჩენა. სამუშაო შეხვედრების რიგში აგრეთვე გაიმართება მონიტორინგი, სიტუაციის შეფასება ეროვნულ უმცირესობებთან მიმართებაში. იურიდიული დაცვის თვალსაზრისით, ერთდროულად სამუშაო შეხვედრებთან გაიმართება იურიდიული კონსულტაციები. მოცემული გეზი ჯგუფებს შორის იურიდიული ლიტერატურის გავრცელებასთან ერთად ხელს შეუწყობს, რათა მოსახლეობამ თავი აარიდოს ზოგ შემთხვევაში მათი დარღვევისაგან. საერთო ჯამში იგეგმება 20 ასეთი შეხვედრა, რომლის სამსახურშიც იქნება 1000-მდე ადამიანთა ჯგუფი.

ტრენინგები, სემინარები გაიმართება ქალაქებში: ახალციხე, გურჯაანი, ბოლნისი, დმანისი და ნალკა. იგი შედგება 3 ნაწილისგან: საინფორმაციო (საერთაშორისო მექანიზმები ეროვნული უმცირესობის და ზოგადად ადამიანების უფლებების დაცვისა, რა არის არასამთავრობო ორგანიზაცია და სამოქალაქო განათლება), საორგანიზაციო (საინიციატივო ჯგუფის ორგანიზაცია, არასამთავრობო ორგანიზაციები, სახალხო მობილიზაციები) და ლიდერული გამოცდილება. მოცემულ გეზში მონაწილეობას მიიღებს 300-მდე ადამიანთა ჯგუფი. ეს ტრენინგ-სემინარები მიზნად არ ისახავენ მხოლოდ ზ.ა. ჯგუფებამდე მიტანას. ტესტირებაზე და ტრენინგ-სემინარებზე დაყრდნობით იქნება შერჩეული 25 კანდიდატი, რომლებიც გაივლიან დამატებით მომზადებას კოორდინატორებად ადგილობრივ თემებში.

ამ ტრენინგების შედეგად აქტივისტები რეგიონებიდან მიიღებენ მაღალ კვალიფიკაციას, ცოდნას და გამოცდილებას, რომელიც მისცემს მათ უფლებას მიიღონ გადაწყვეტილება ყველა უმაღლესი ძალაუფლებით, გამოვიდნენ მათი თემების ინტერესებით, გაავრცელონ ცოდნა და გამოცდილება, რომელიც მიიღეს ადგილობრივ მოსახლეობას შორის.

ჯგუფები (300 კაცი, დამატებით 20 აქტივისტი), რომლებიც მიიღებენ მონაწილეობას ტრენინგ-სემინარებში, შექმნიან თავისებურ ქსელს, რომელიც სხვადასხვა კულტურებს შორის დამყარდება პროექტის დასრულების შემდეგაც.

დიალოგის მხარდასაჭერად თემებს და თემებს შორის და თემებს ძალოვან სტრუქტურებს შორის იქნება გამართული მრგვალი მაგიდა, რომლებშიც მონაწილეობას მიიღებს ადგილობრივი ორგანოების წარმომადგენლები მიზანმიმართული სოფლების, მას-მედიის, არასამთავრობო ორგანიზაციების. 10 მრგვალ მაგიდაში მონაწილეობას მიიღებს 150-200-მდე ადამიანი.

პროექტის ფარგლებში იქნება ჩატარებული სამოქალაქო ფორუმი სახალხო აქტივისტების, ადგილობრივი ადმინისტრაციების წარმომადგენლების, მას-მედიის, ექსპერტების მონაწილეობით, რომელიც მიეძღვნება ქალების და ახალგაზრდების პრობლემებს. პროექტის დასასრულს იქნება გამართული დასკვნითი კომფერენცია. ეს კომფერენცია დაექვემდებარება ქსელის შექმნას (რომელიც იმ მომენტისთვის არაოფიციალურად უკვე უნდა არსებობდეს და მუშაობდეს) და აჯამებდეს მთელ პროექტს.

პროექტის მიმდინარეობის დროს იქნება ჩატარებული კულტურულ-სპორტული ღონისძიებები (მინიფეხბურთი, ხელბურთი, კალათბურთი, სამაგიდო თამაშები: ჭადრაკი და ა.შ.) ახალგაზრდებს შორის რათა უზრუნველყოს თავისუფალი დრო, სხვადასხვა კულტურებს შორის დიალოგი შეამსუბუქოს. პროექტის ფარგლებში პერიოდულად გამოიციემა ბიულეტენები ოთხ ენაზე (ქართულად, სომხურად, აზერბაიჯანულად და რუსულად). აგრეთვე გამოიციემა იურიდიული ნიგნები (2 გამოცემა) და 6 გამოცემა ჯიბის ნიგნაკები “ თქვენ უნდა იცოდეთ თქვენი უფლებები”, რომელიც შეიცავს საერთაშორისო უფლებათა აქტებს და საქართველოს კანონმდებლობას ეკონომიკური უმცირესობების და ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში. ნიგნები იქნება წარმოდგენილი ეროვნული უმცირესობების ენაზე და გავრცელდება დასახლებულ თემებს შორის.

პროექტის შედეგად დასახლება იქნება უზრუნველყოფილი ცოდნით, რომელიც დაეხმარებათ აარიდონ თავი მათი უფლებების დარღვევისაგან, ეთნიკურ კონფლიქტებს და მასიურ მიგრაციას ქვეყნიდან. პროექტი დაეხმარება ახალგაზრდებს და ქალებს გააცნობიერონ ახალი მიზანი.

პროექტი მჭიდროდ თანამშრომლობს ადგილობრივ ძალოვან სტრუქტურებთან.

Уважаемые читатели!

При финансовой поддержке Еврокомиссии Международная ассоциация молодежи Грузии осуществляет проект «Женщины и молодежь за прогресс и демократические изменения». В осуществлении проекта принимают участие основной партнер проекта - Центр защиты конституционных прав (руководитель Коба Бочоришвили) и ассоциированные партнеры:

- Ассоциация «Вежини» (руководитель Лаура Харитонашвили)***
- Союз азербайджанских женщин Грузии (руководитель Лейла Сулейманова)***
- Межобщинный центр для молодежи города Ахалцихе (сотрудник Мака Судадзе)***

Главные задачи проекта – дать возможность этническим группам, живущим в регионе, более активно участвовать в процессах демократизации страны; передать молодому поколению знания по правам человека, защите прав этнических и религиозных меньшинств; популяризировать этнокультуру, традиции, язык, историю, тем самым стирая барьеры между представителями различных этнических групп, проживающих в Грузии; улучшить доступ населения к юридической информации, к основам гражданского образования.

В проекте, в основном, будут участвовать женщины и молодежь (от 18 до 35 лет), представляющие этнические меньшинства районов Ахалцихе (регион Самцхе-Джавахети), Гурджаани (Кахети), Болниси, Дманиси, Цалка (Квемо Каргли).

В этих районах будут проводиться рабочие встречи, целью которых является ознакомление жителей общины с целями проекта, выявление оптимальных путей его реализации. В ходе этих встреч также будет проводиться мониторинг-оценка ситуации в отношении прав этнических меньшинств. В целях повышения юридической защищенности одновременно с рабочими встречами будут проводиться юридические консультации. Данная активизация совместно с распространением среди бенефициариев юридической литературы поможет населению эффективно защищать свои права и даже избегать в некоторых случаях их нарушения. В общей сложности планируется провести 20 таких встреч, в работе которых примет участие до 1000 бенефициариев.

В городах Ахалцихе, Гурджаани, Болниси, Дманиси и Цалка будут проведены тренинг-семинары, состоящие из 3 блоков: информационный (международные механизмы защиты прав национальных меньшинств и прав человека; что такое НПО и гражданское образование), организационные (организация инициативной группы, неправительственной организации, общественные мобилизации) и лидерские навыки. В данной активизации

примут участие до 300 бенефициариев. Целью этих тренинг-семинаров является не только передача информации нашим бенефициариям. В ходе проведения тренинг-семинаров и на основании тестирования и опросников будут отобраны 25 кандидатов, которые пройдут дополнительную подготовку в качестве координаторов в местных общинах.

В результате этих тренингов активисты из регионов получают высокую квалификацию, знания и навыки, позволяющие им принимать участие в процессе принятия решений на всех уровнях власти, выступать за интересы своих общин, распространять знания и навыки, полученные в ходе подготовки (эффект умножения) среди местного населения.

Бенефициарии (300 человек, включая 25 активистов), принявшие участие в тренинг-семинарах, образуют своеобразную сеть, которая будет поддерживать межкультурный диалог и после завершения проекта.

Для поддержки диалога между общинами и между общинами и силовыми структурами планируется провести круглые столы, в которых будут участвовать представители местных органов власти, целевых общин (деревень), средств массовой информации, неправительственных организаций. В 10 круглых столах примут участие до 150 – 200 человек.

В рамках проекта будут проведены гражданские форумы с участием общественных активистов, представителями местных администраций, средств массовой информации, экспертов, посвященные проблемам гражданской идентификации женщин и молодежи.

В завершение проекта будет проведена заключительная конференция. Эта конференция будет способствовать созданию сети (которая на тот момент неофициально уже должна существовать и работать) и суммировать весь проект.

В ходе реализации проекта будут проводиться спортивно-культурные мероприятия (мини-футбол, волейбол, баскетбол, настольные игры (шахматы, шашки) и т.д.) среди молодежи, с тем, чтобы обеспечить ее досуг и облегчить межкультурный диалог.

В рамках проекта периодически будет издаваться бюллетень на четырех языках (грузинском, армянском, азербайджанском и русском). Будут выпущены юридические книги (2 издания) и 6 выпусков карманных книг “Вы должны знать свои права”, содержащие международные правовые акты и законодательство Грузии в сфере этнических меньшинств и защиты прав человека. Материал в книгах будет предоставлен на языках этнических меньшинств и будет распространяться среди целевых групп населения.

В результате проекта население будет обеспечено знаниями, которые помогут им избежать нарушения их прав, этнических конфликтов в регионе и массовой миграции из страны. Проект поможет молодежи и женщинам воспринять новое мировоззрение как жизненную концепцию.

Проект ведется в тесном сотрудничестве с представителями местных властей.

ƏZİZ OXUCULAR!

Avropa Komissiyasının maliyyə dəstəyi ilə Gürcüstanın Beynəlxalq Gənclər Assosiasiyası „Qadınlar və gənclər proqres və demokratik dəyişikliklər uğrunda“, layihəsini həyata keçirir. Layihənin həyata keçirilməsində layihənin əsas tərəfdaşı-konstitusiya hüquqlarının müdafiəsi Mərkəzi (başçısı Koba Boçorişvili) və assosial tərəfdaşlar iştirak edirlər:

- “Vejini” Assosiasiyası (başçısı Laura Xaritonəşvili)
- Gürcüstan azərbaycanlı qadınlar ittifaqı (başçısı Leyla Süleymanova)
- Axalsix şəhər gəncləri üçün icmalararası Mərkəz (əməkdaş Maka Sudadze)

Layihənin başlıca məqsədi bölgədə yaşayan etnik qruplara ölkənin demokratikləşdirmə prosesində daha fəal iştirak etməyə imkan yaratmaqdan; gənc həslə insan hüquqları, etnik və dini azlıqların hüquqlarının qorunması üzrə bilik verməkdən; etnik mədəniyyəti, ənənələri, dili, tarixi kütləviləşdirməkdən və bununla Gürcüstanda yaşayan müxtəlif etnik qrup nümayəndələri arasında əngəlləri aradan qaldırmaqdan; əhalinin hüquqi informasiya, mülki təhsil əsaslarına qovuşmasını yaxşılaşdırmaqdan ibarətdir.

Layihədə əsasən Axalsix (Samtsxe-Cavaxeti), Gürcüaani (Kaxeti bölgəsi), Bolnisi, Dmanisi, Zalqa (Kvemo Kartli bölgəsi) rayonlarının etnik azlıqları təmsil edən qadın və gəncləri (18-dən 35 yaşınadək) iştirak edəcəklər. Həmin rayonlarda icma sakinlərini layihənin məqsədləri ilə tanış etmək, onun gerçəkləşdirilməsi üçün optimal yollar aşkarlamaqdan ötürü işgüzar görüşlər keçiriləcəkdir. Görüşlərin gedişində həmin etnik azlıqların hüquqları ilə bağlı vəziyyətin monitorinq dəyərləndirilməsi olacaqdır. Hüquqi müdafiəni yüksəltmək məqsədilə işgüzar görüşlərlə eyni vaxtda hüquqi məsləhətlər də veriləcəkdir. Benefisçilər arasında hüquqi ədəbiyyatın yazılması ilə birgə indiki fəallıq əhaliyə öz hüquqlarını daha səmərəli müdafiə etməyə, hətta bəzi hallarda onu pozmaqdan yayınmağa imkan verəcəkdir. Ümumiyyətlə 20 belə görüşün keçirilməsi planlaşdırılır ki, onlarda da 1000-dək benefisçi iştirak edəcəkdir.

Axalsix, Gürcüaani, Bolnisi, Dmanisi və Zalqa şəhərlərində 3 blokdan ibarət treninq–seminar aparılacaqdır: informasiya (insan hüquqları və milli azlıqların hüquqlarının qorunmasının beynəlxalq mexanizmi; QNT və mülki təhsil nədir), təşkilati (təşəbbüs qrupunun, qeyri-hökumət təşkilatının, icimai səfərbərliyin yaradılması) və liderlik vərdişləri.

Bu fəallaşmada 300-dək benefisçi iştirak edir. Həmin treninq–seminarlarda məqsəd bizim benefisçilərə yalnız informasiya verməkdən ibarət deyildir. Treninq–seminarların gedişində yerli icmalarda əlaqələndiricilərin əlavə h azırlığının keçirilməsi üçün testləşdirmə və sorğular əsasında 25 namizəd seçiləcəkdir.

Həmin treninqlər nəticəsində bölgələrdən olan fəallar hakimiyyətin bütün səviyyələrində qərar qəbul etmək prosesində iştirak etmək, öz icmalarının maraqları uğrunda çıxışları, yerli əhali arasında hazırlığın

gedişində (səmərəni artırma) aldığı bilik və vərdişləri yaymaq ixtisasına, bilik və vərdişlərinə yiyələnilər.

Treninq–seminarlarda iştirak edən benefisçilər (300 nəfər üstəgəl 25 fəal) bir növ mədəniyyətlərarası dialoqu dəstəkləyən şəbəkə yaradır ki, bu, layihə bitdikdən sonra da davam edir.

İcmalar arası və icmalarla güc strukturları arasında dialoqu dəstəkləmək üçün dəyirmi masalar təşkil olunur və orada yerli hakimiyyət orqanı, məqsədli icma (kəndlər), kütləvi informasiya vasitələri, qeyri-hökumət təşkilatları nümayəndələri iştirak edəcəklər. 10 dəyirmi masaya 150–200-dək adam cəlb olunacaqdır.

Layihə çərçivəsində qadınların və gənclərin mülki eynilik problemlərinə həsr olunan ictimai fəalları, yerli müdiriyyətin, kütləvi informasiya vasitələri nümayəndələrinin, ekspertlərin iştirakı ilə vətəndaşlıq forumları keçiriləcəkdir. Layihənin sonunda yekun konfrans olacaqdır. Həmin konfrans şəbəkənin yaranmasına (o vaxt artıq qurum qeyri-rəsmi mövcud olmalı və işləməlidir) təkan verəcək və bütün layihəni ümumiləşdirəcəkdir.

Layihənin gedşində mədəniyyətlərarası dialoqu asanlaşdırmaq və iştirahəti təmin etmək üçün gənclər arasında mədəni-idman təbirləri də (mini-futbol, voleybol, basketbol, stolüstü oyunlar (şahmat, şahşi və s.) keçiriləcəkdir. Layihə çərçivəsində dövrü olaraq dörd dildə (gürcü, erməni, azərbaycan və rus dillərində) bülletenlər nəşr ediləcəkdir. Hüquqi kitab (2 nəşr) və „Siz öz hüquqlarınızı bilməlisiniz“ cib kitabçasının 6 buraxılışı olacaq. Həmin nəşrlər beynəlxalq hüquqi aktları və etnik azlıq və insan hüquqlarının qorunması sahəsində Gürcüstan qanunçuluğunu əhatə edəcəkdir. Kitablardakı materiallar etnik azlıqların dilində təqdim olunacaq və müvafiq qruplar arasında yayılacaqdır.

Layihə nəticəsində əhəliyə bilik əşlanacaq ki, bu da onlara hüquqlarının pozulmasından, bölgələrdə etnik münaqişələrdən və ölkədən kütləvi miqrasdan yayınmaqda yardım edəcəkdir. Layihə gənclərə və qadınlara həyat konsepsiyası kimi yeni dünyabaxışını duymağa da kömək edəcəkdir.

Layihə yerli hakimiyyət nümayəndələri ilə sıx əməkdaşlıqda aparılacaqdır.

Հարգելի ընթերցողներ

Վրաստանի Երիտասարդության Միջազգային Ասոցիացիան Երոտհանձնածորովի ֆինանսական աջակցությամբ իրականացնում է «Կանայք և երիտասարդությունը առաջընթացի և ժողովրդավարական փոփոխությունների համար» նախագիծը: Նախագծի իրականացմանը մասնակցում են նախագծի հիմնական պարտնյոր, Սահմանադրական իրավունքների պաշտպանության կենտրոնը /ղեկավար՝ Կորա Բոճորիշվիլի/, պարտնյորներ

«Վեժինի» ասոցիացիան /ղեկավար՝ Լատրա Խարիսոնաշվիլի /

Վրաստանի ադրբեջանցի կանանց միությունը /ղեկավար՝ Լեյլա Սողեյանովա /

Ախալցխե ըսալափ երիտասարդության համար ստեղծված Միջհամայնքային կենտրոնը / աշխատակից Սևակ Սողանձե /:

Նախագծի գլխավոր խնդիրներն են՝ տարածաշրջաններում բնակվող էթնիկական խմբերին հնարավորություն տալ ավելի ակտիվորեն մասնակցելու երկրի ժողովրդավարության գործընթացներին; երիտասարդ սերունդին փոխանցել գիտելիքներ մարդու իրավունքների,

էթնիկական և կրոնական փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության մասին մասսայականացնել ազգային մշակույթը, ավանդույթները, լեզուն, նպատությունը՝ դրանով իսկ ջնջելով Վրաստանում ապրող տարբեր էթնիկական խմբերի ներկայացուցիչների միջև եղած արգելապատերը; հեշտացնել բնակչության մուտք գործելու հնարավորությունը դեպի իրավաբանական տեղեկատվություն և քաղաքացիական կրթության հիմունքներ :

Նախագծում հիմնականում ներգրավված կլինեն Ախալցխայի /Մամխե Ջախախեթի/, Գուրջանի /Կախեթի տարածաշրջան/, Բոլնիսի, Գմանիսի, Ծալկայի /Զվեռն Զարթլի/ շրջանների ազգային փոքրամասնությունը ներկայացնող կանաք և երիտասարդները /18-ից մինչև 35 տարեկան :

Այդ շրջաններում կանցկացվեն աշխատանքային հանդիպումներ, որոնց նպատակը կլինի համայնքի բնակչությանը նախագծի նպատակների հետ ծանոթացնելը և նրան իրականացման համար լավագույն ճանապարհներ գտնելը:

Այս հանդիպումների ընթացքում կանցկացվեն նաև ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների հետ կապված վիճակի մոնիտորինգ-գնահատականներ: Իրավական պաշտպանությունը բարձրացնելու նպատակով, աշխատանքային հանդիպումների հետ միաժամանակ կանցկացվեն իրավաբանական կոնսուլտացիաներ: Մույն ակտիվացումը բենեֆիցիարների միջև իրավաբանական գրականության տարածման հետ միասին կօգնի բնակչությանը արդյունավետ պաշտպանել իր իրավունքները և, նույնիսկ, որոշ դեպքերում խոստովել դրանք խախտելուց: Ընդհանուր առմամբ պլանավորված է անցկացնել 20 նման հանդիպում, որոնց աշխատանքներին կմասնակցեն մինչև 1000 բենեֆիցիարներ:

Ախալցխե, Գուրջանի, Բոլնիսի, Գմանիսի և Ծալկա քաղաքներում կանցկացվեն 3 բլոկից կազմված տրենինգ-սեմինարներ. տեղեկատվական / մարդու իրավունքների և ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության միջազգային մեխանիզմներ: ինչ է ՌԿԿ և քաղաքացիական կրթություն/, կազմակերպչական / նախաձեռնող խմբի և ոչ կառավարական կազմակերպության ստեղծում, հասարակական մոբիլիզացիա / և դեկավարի ունակություններ: Տվյալ ակտիվացմանը կմասնակցեն մինչև 300 բենեֆիցիար: Այդ տրենինգ-սեմինարների նպատակը ոչ միայն մեր բենեֆիցիարներին ինֆորմացիայի հաղորդումն է: Տրենինգ-սեմինարների անցկացման ընթացքում նաև թեստավորման ու հարցաթերթիկի հիման վրա կառանձնացվեն 25 թեկնածու, որոնք կանցնեն լրացուցիչ նախապատրաստություն, իբրև կորոդինատոր տեղական համայնքներում:

Այդ տրենինգների / մարզումների/ արդյունքում տարածաշրջանների ակտիվիստները կստանան բարձր որակավորում, գիտելիքներ և ունակություններ, որոնք թույլ կտան մասնակցել իշխանության բոլոր մակարդակներում որոշումներ կայացնելու գործընթացին, ելույթ ունենալ իրենց համայնքին վերաբերող հարցերի շուրջ, տեղական բնակչության շրջանում տարածել նախապատրաստման ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքները և ունակությունները /բազմապատկման էֆեկտը/:

Տրենինգ-սեմինարներում մասնակցող բենեֆիցիարները / 300 մարդ, 25 ակտիվիստի հետ միասին/, կստեղծեն յուրօրինակ ցանց, որը կպահպանի միջմշակութային երկխոսությունը նախագծի ավարտից հետո ևս:

Համայնքների միջև, ինչպես նաև համայնքների և ուժային կառուցվածքների միջև երկխոսության աջակցման համար կանցկացվեն կլոր սեղաններ, որոնց կմասնակցեն իշխանության տեղական մարմինների, նպատակային

համայնքների /գյուղերի/, մասսայական տեղեկատվության, ոչ կառավարական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները: 10 կտր սեղանին կմասնակցի մինչև 150-200 մարդ:

Նախագծի շրջանակներում հասարակական ակտիվիստների, տեղական վարչության ներկայացուցիչների, մասսայական տեղեկատվության, փորձագետների մասնակցությամբ կանցկացվեն քաղաքացիական ֆորումներ՝ նվիրված կանանց և երիտասարդների քաղաքացիական իրենտիֆիկացման հիմնախնդիրներին: Նախագծի ավարտից հետո կանցկացվի եզրափակիչ կոնֆերանս: Այս գիտաժողովը կօժանդակի ցանցի ստեղծմանը /որը նույն պահին արդեն պետք է գոյություն ունենա և աշխատի ոչ պաշտոնապես / և հանրագումարի բերի ողջ նախագիծը:

Նախագծի իրականացման պրոցեսում երիտասարդների միջև կանցկացվեն սպորտային-մշակութային միջոցառումներ /մինի ֆուտբոլ, վոլեյբոլ, բոսկետբոլ, սեղանի խաղեր /շախմատ, շաշկի և այլն/, որպեսզի ապահովվի նրանց ազատ ժամանակը և հեշտացվի միջմշակութային երկխոսությունը: Նախագծի շրջանակներում պարբերաբար կիրատարակվի բյուլետեն չորս լեզվով /վրացերեն, հայերեն, ադրբեջաներեն և ռուսերեն/: Կիրատարակվեն իրավաբանական գրքեր /2 հրատարակություն/ և 6 գրպանի գրքի թողարկում «Դուք պետք է իմանաք ձեր իրավունքը» վերնագրով, որոնք կբովանդակեն միջազգային իրավական ակտեր և Վրաստանի Կանոնադրությունը էթնիկական փոքրամասնությունների և մարդու իրավունքների պաշտպանության բնագավառում: Գրքերում նյութը կտրվի էթնիկական փոքրամասնության լեզուներով և կտարածվի բնակչության նպատակային խմբերի միջև:

Նախագծի արդյունքում բնակչությունը կապահովվի գիտելիքներով, որոնք կօգնեն նրանց խուսափելու խախտել իրենց իրավունքները, էթնո կոնֆլիկտները տարածաշրջանում և երկրից մասսայական միգրացիան: Նախագիծը կօգնի երիտասարդությանը և կանանց նոր աշխարհայացքն ընկալել իբրև կենսական, կյանքի կոնցեպցիա /ըմբռնում/:

Նախագիծը տարվում է տեղական իշխանության ներկայացուցիչների հետ սերտ համագործակցությամբ:

ՈՇՈՎԷ ՅԵՆԻ ՄՈՅԼԵԶԵՅՈ

Երոզնուլ ղմՅԻրԵՏՈԽՈԹԱ ԴԱՅՅԻՏԱ ԴԱ ԻՆՏԵԳՐԱՅԻՏԻՏ ԵՏԲԵՐՈՄԻ ԵՏԵԼՄՆԻՓՈ ՔՈԼԻՏԻՅԻՏԻ ՏԱՓՄՈՅԵԼՏ ՆԱՐՄՈԿԴԵԳԵՆՏ:

- ԳաբրոՏ ՆԵՏԴԵԽԱ;
- ԱԴԱՄԻԱՆԻՏ ՄՈՅԼԵԶՈԹԱ ԴԱՅՅԻՏԻ ՏԱԵՐՏԱՄՈՐԻՏՈ ԴԵԿԼԱՐԱՅԻԱ ԳԱԵՐՈ (10 ԴԵԿԵՄԵԲԵՐԻ 1948);
- ՏԱԵՐՏԱՄՈՐԻՏՈ ՔԱՅՅԻՏԻ ՏԱՄՈՅԼԱԵՂ ԴԱ ՔՈԼԻՏԻԿՄՐԻ ՄՈՅԼԵԶԵԶԻՏ ՄԵՏԱԵԶԵԽ;
- ՏԱԵՐՏԱՄՈՐԻՏՈ ՔԱՅՅԻՏԻ ԵՅՈՆՈՄԻԿՄՐԻ, ՏՈՅԻԱԼՄՐԻ ԴԱ ԿՄԼՏՄՐՄՐՄԻ

უფლებების შესახებ;

- საერთაშორისო კონვენცია რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმების აღმოსაფხვრელად;
- საერთაშორისო კონვენცია აპარტიდის დანაშაულისათვის გაფრთხილებისა და დასჯისათვის;
- იუნესკოს კონვენცია განათლების სფეროში დისკრიმინაციასთან ბრძოლის შესახებ;
- გაეროს დეკლარაცია პირთა შესახებ, რომლებიც მიეკუთვნებიან ეროვნულ ან ეთნიკურ, რელიგიურ და ენობრივ უმცირესობებს;
- ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენცია;
- ევროპის საბჭოს ჩარჩო კონვენცია ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ;
- ევროპული ქარტია რეგიონალური ენებისა და უმცირესობათა ენების შესახებ;
- კოპენჰაგენის თათბირ-კონფერენციის დოკუმენტი ნატოს ადამიანთა განზომილებით;
- ჰააგის რეკომენდაცია ეროვნულ უმცირესობათა განათლების უფლების შესახებ და განმარტებითი ბარათი;
- ოსლოს რეკომენდაცია ეროვნულ უმცირესობათა ენობრივი უფლების შესახებ და განმარტებითი ბარათი;
- ლუნდის რეკომენდაცია ეროვნულ უმცირესობათა საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში ეფექტური მონაწილეობის შესახებ განმარტებითი შენიშვნებით.

საქართველოს კანონმდებლობაში არსებობს გარკვეული შემუშავება ადამიანის უფლებათა დაცვის კუთხით. კანონმდებლობაში ანტი-დისკრიმინაციული მდგომარეობის არსებობა – ერთ-ერთი უმთავრესი პირობაა სახელმწიფოში ადამიანის უფლებათა დასაცავად.

კონვენციის თანახმად, ყოველი ადამიანი დაბადებიდანვე თავისუფალი და თანასწორია კანონის წინაშე რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, რელიგიის, პოლიტიკური და განსხვავებული შეხედულებების, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილების, წარმოშობის, ქონებრივი და ნოდებრივი მდგომარეობის, საცხოვრებელი ადგილის (მუხლი 14) მიუხედავად. ქვეყნის ყველა მოქალაქის კანონის წინაშე თანასწორობას, ეროვნული და რასობრივი წარმოშობის მიუხედავად, უზრუნველყოფს საქართველოს კანონი მოქალაქეობის შესახებ (მუხლი 4). ანტიდისკრიმინაციულ მდგომარეობას შეიცავს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 142, 142-1 მუხლი, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 9 მუხლი.

კონსტიტუცია რელიგიური მრწამსისა და აღმსარებლობის სრულ თავისუფლებას იძლევა (მუხლი 9).

არსებობს აგრეთვე ისეთი მდგომარეობაც, რომელთა ადრესატი

ეროვნული უმცირესობაა. საქართველოს კანონმდებლობის 38 მუხლი, კულტურის კანონები, მას-მედიის შესახებ.

საქართველოში არსებობს განსაზღვრული საკანონმდებლო ფონი ენობრივი პოლიტიკისათვის. კონსტიტუციური მდგომარეობის გარდა (მუხლი 8 (სახ. ენების შესახებ), 85 მუხლის 2 პუნქტი (სამართალ-შემოქმედებითი ენების შესახებ)), ფუნქციონირებენ კანონი საშუალო განათლების შესახებ (მუხლი 4), კანონი სახელმწიფო სამსახურის შესახებ (მუხლი 12), კანონი მოქალაქეობის შესახებ (მუხლი 26,28), კანონი რეკლამის შესახებ (4 მუხლის 2 პუნქტი), კანონი გეოგრაფიული ობიექტების დასახელების შესახებ (მუხლი 7, 24), საქართველოს პარლამენტის მუშაობის რეგლამენტი (1 მუხლის 8 პუნქტი), სისხლის სამართლის- საპროცესო (მუხლი 17) და სამოქალაქო-საპროცესო (მუხლი 9) კოდექსები.

2005 წლის 13 ოქტომბერს მოხდა ევროპის ეროვნულ უმცირესობათა უფლებების დაცვის ჩარჩო კონვენციის რატიფიცირება. პარლამენტის დადგენილებით მიღებულ იქნა პოლიტიკის კონცეფცია იმ პირების დაცვისა და ინტეგრაციის სფეროში, რომლებიც ეროვნულ უმცირესობას მიეკუთვნებიან.

ЗНАЙ СВОИ ПРАВА

Основами политики государства в сфере защиты и интеграции национальных меньшинств являются:

- Устав ООН;
- Всеобщая декларация прав человека ООН (10 декабря 1948);
- Международный пакт о гражданских и политических правах;
- Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах;
- Международная Конвенция по искоренению всех форм расовой дискриминации;
- Международная Конвенция по предупреждению и наказанию за преступления апартеида;
- Конвенция ЮНЕСКО о борьбе с дискриминацией в области образования;
- Декларация ООН о правах лиц, принадлежащих к национальным или этническим, религиозным и языковым меньшинствам;
- Европейская Конвенция о защите прав человека и основных свобод;
- Рамочная конвенция Совета Европы о защите национальных меньшинств;
- Европейская хартия о региональных языках и языках меньшинств;
- Документ Копенгагенского Сопещения-конференции по человеческому

измерению ОБСЕ;

- Гаагские рекомендации по правам национальных меньшинств на образование и Пояснительная записка;
- Ословские рекомендации по языковым правам национальных меньшинств и Пояснительная записка;
- Лундские рекомендации об эффективном участии национальных меньшинств в общественно-политической жизни с Пояснительными замечаниями.

В грузинском законодательстве имеются определённые наработки по части защиты прав человека. Наличие антидискриминационных положений в законодательстве – одно из наиболее важных условий для защиты прав человека в государстве.

Согласно Конституции, все люди от рождения свободны и равны перед законом независимо от расы, цвета кожи, языка, пола, религии, политических и иных взглядов, национальной, этнической и социальной принадлежности, происхождения, имущественного и сословного положения, места жительства (статья 14). Равенство перед законом всех граждан страны, независимо от национального или расового происхождения, обеспечивает Закон Грузии о гражданстве (статья 4). Антидискриминационные положения содержатся в статьях 142, 142-1 Уголовного Кодекса Грузии, в статье 9 Уголовно-процессуального Кодекса.

Конституция провозглашает полную свободу религиозных убеждений и вероисповедания и др. (ст. 9).

Имеются также положения, адресатом которых являются и представители меньшинств. Статья 38 Конституции страны, законы о культуре, масс-медиа.

В Грузии существует определённый законодательный фон для языковой политики. Помимо конституционных положений (статья 8 (о гос. языках), пункт 2 статьи 85 (о языках судопроизводства)), функционируют Закон о среднем образовании (статья 4), Закон о государственной службе (статья 12), Закон о гражданстве (статьи 26, 28), Закон о рекламе (пункт 2 статьи 4), Закон о названии географических объектов (статьи 7, 24), Регламент работы Парламента Грузии (пункт 8 статьи 1), Уголовно-процессуальный (статья 17) и Гражданско-процессуальный (статья 9) Кодексы.

13 октября 2005 года была ратифицирована Европейская Рамочная Конвенция о защите национальных меньшинств. Постановлением Парламента была принята Концепция политики в области защиты и интеграции лиц, принадлежащих к национальным меньшинствам.

ÖZ HÜQUQLARINI BİL

Milli azlıqların müdafiəsi və inteqrasiya sahəsində dövlət siyasətinin əsasları aşağıdakılardır:

- BMT nizamnaməsi;
- BMT insan hüquqları haqqında ümumi bəyannaməsi (10 dekabr 1948);
- Mülki və siyasi hüquqlar haqqında beynəlxalq saziş;
- İqtisadi və mədəni hüquqlar haqqında beynəlxalq saziş;
- İrqi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılması üzrə beynəlxalq Konvensiya;
- Aparteidin cinayətlərinə görə xəbərdarlıq və cəza üzrə beynəlxalq Konvensiya;
- Təhsil sahəsində ayrı-seçkiliyə qarşı mübarizə haqqında YUNESKO-nun Konvensiyası;
- Milli, yaxud etnik, dini, yaxud dil azlıqlarına mənsub olan şəxslərin hüquqları haqqında BMT bəyannaməsi;
- İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyası;
- Milli azlıqların müdafiəsi haqqında Avropa Şurasının çərçivə Konvensiyası;
- Regional dillər və azlıqların dilləri haqqında Avropa Xartiyası;
- ATƏT-in insan meyarı üzrə Hopenhagen Müşavirə–konfransının sənədi;
- Milli azlıqların təhsil hüququ üzrə Haaqa tövsiyələri və İzahat qeydləri;
- Milli azlıqların dil hüquqları üzrə Oslo tövsiyələri və İzahat qeydləri;
- Milli azlıqların ictimai həyatda səmərəli iştirakı barədə İzahat qeydləri ilə birlikdə Lund tövsiyələri.

Gürcüstan qanunvericiliyində insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində müəyyən işlər görülmüşdür. Qanunvericilikdə ayrı-seçkiliyə qarşı müddəaların olması dövlətdə insan hüquqlarının müdafiəsi üçün ən vacib şərtlərdən biridir.

Konstitusiyaya əsasən bütün insanlar irqindən, dərisinin rəngindən, dilindən, cinsindən, dinindən, siyasi və digər baxışlarından, milli, etnik və sosial mənsubiyyətindən, mənşəyindən, əmlak və şəcərə vəziyyətindən, yaşayış yerindən asılı olmayaraq doğulduğu vaxtdan qanun qarşısında azad və bərabərdirlər (maddə 14). Vətəndaşlıq haqqında Gürcüstan qanunu ölkənin bütün vətəndaşlarının milli, yaxud irqi mənşəyindən asılı olmayaraq qanun qarşısında bərabərliyini təmin edir (maddə 4). Gürcüstan Cinayət Məcəlləsinin 142, 142–1-ci maddələrində Cinayət və Prosessual Məcəlləsinin 9-cu maddəsində irqi ayrı-seçkilik müddəaları mövcuddur.

Konstitusiyaya dini əqidələrin və dini təbliğatın tam azadlığını elan edir (maddə 9).

Milli azlıqların nümayəndələrinə aid olan müddəalar da vardır. Ölkə Konstitusiyasının 38-ci maddəsi, mədəniyyət və məsmediya haqqında qanunlar.

Gürcüstanda dil siyasəti üçün müəyyən qanunvericilik fonu vardır. Konstitusiya müddəaları ilə yanaşı (maddə 8) (dövlət dilləri haqqında), 85-ci maddənin 2-ci bəndi (məhkəmə dilləri haqqında) orta təhsil haqqında qanun (maddə 4), dövlət xidməti haqqında qanun (maddə 12), vətəndaşlıq haqqında qanun (26, 28-ci maddələr), reklam haqqında qanun (4-cü maddənin 2-ci bəndi), coğrafi obyektlərin adları haqqında qanun (7, 24-cü maddələr), Gürcüstan parlamentinin iş rəqlamenti (1-ci maddənin 8-ci bəndi), cinayət prosessual (17-ci maddə) və mülki prosessual (9-cu maddə) məəcəllələri də fəaliyyət göstərir.

2005-ci il oktyabrın 13-də milli azlıqların hüquqlarının müdafiəsi üzrə Avropa çərçivə Konvensiyası imzalanmışdır. Parlamentin qərarı ilə milli azlıqlara mənsub olan şəxslərin müdafiəsi və inteqrasiyası sahəsində siyasi konsepsiya qəbul edilmişdir.

Իմացիր քո իրավունքները

Պետության քաղաքականության հիմքեր ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանության և ինտեգրացիայի շրջանում հանդիսանում են .

- ՄԱԿ-ի կանոնադրությունը
- ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների ընդհանուր դեկլարացիա (1948 դեկտեմբերի 10)
- Զաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների միջազգային համաձայնությունը
- Տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքների միջազգային համաձայնությունը
- Բոլոր ռասայական ձևերում խտրականությունները վերացնող միջազգային կոնվենցիա
- Հանցագործությունները նախազգուշացնող և պատժող միջազգային կոնվենցիա
- Կրթության բնագավառում պայքարը խտրականության դեմ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կոնվենցիա
- ՄԱԿ-ի դեկլարացիան ազգային կամ էթնիկական, դավանանքի և լեզվական փոքրամասնությունների անհատի իրավունքների մասին
- Մարդու իրավունքների և հիմնական ազատության պաշտպանության մասին Եվրոպական կոնվենցիա
- Ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանության Եվրոխորհրդի շրջանակային կոնվենցիայի մասին
- Տարածաշրջանային լեզուների և փոքրամասնությունների լեզուների մասին Եվրոպական խարտիան

• Կոպենհագենյան ժողով-կոնֆերենցիայի փաստաթուղթը ԵԱՀԿ-ի մարդկային չափանիշներով

• Հաագայի լիազորությունները ազգային փոքրամասնությունի կրթության իրավունքներին և Պարզաբանական գրությունը

• Օսլոյի լիազորությունները ազգային փոքրամասնությունների լեզվական իրավունքներին և Պարզաբանական գրությունը

• Լունդյան լիազորությունները ազգային փոքրամասնությունների հանրային -քաղաքական կյանքում ակտիվ մասնակցության մասին՝ Պարզաբանական ցուցմունքներով

Վրացական օրենսդրության մեջ կան առանձին աշխատություններ մարդու իրավունքների պաշտպանության մասին: Օրենսդրության մեջ հակա-խտրական դրությունը մի առանձնահատուկ պայման է պետության մեջ մարդու իրավունքների պաշտպանության համար:

Սահմանադրության համաձայն բոլոր մարդիկ իձնե ազատ և հավասար են օրենքի առաջ՝ անկախ ռասայից, մաշկի գույնից, լեզվից, սեռից, կրոնից, քաղաքական և այլ հայացքներից, ազգային, էթնիկական և սոցիալական պատկանելությամբ, ծագումով նյութական և լեզվական դրությամբ, ապրելավայրով (հոդված 14): Երկրի բոլոր քաղաքացիների օրինական հավասարությունը անկախ ազգային կամ ռասային ծագումից, ապահովում է քաղաքացիության մասին Վրաստանի օրենքը (հոդված 4): Հակա-խտրական դրությունը բովանդակում են Վրաստանի քրեական օրենսգրքի 142, 142-1 հոդվածներում, Քրեա-գործընթացային օրենսգրքի 9 հոդվածում:

Սահմանադրությունը թույլատրում է կրոնական հավատքի և այլ ուղղությունների լրիվ ազատություն և այլն (հոդված 9):

Գոյություն ունեն սան դրություններ՝ ուղղված փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներին: Երկրի սահմանադրության 38 հոդվածում մշակույթի և լրատվական միջոցների օրենքներն են:

Վրաստանում գոյություն ունի լեզվական քաղաքականության համար առանձին օրենսդրական տեսություն: Որոշ սահմանադրական դրույթներ (հոդված 8 (պետական լեզվի մասին), հոդված 85՝ 2 բաժին (դատական օրենսդրության լեզվի մասին)) գործում է միջնակարգ կրթության մասին Օրենքը (հոդված 4), Պետական ծառայության մասին Օրենքը (հոդված 12), Զաղաքացիության մասին Օրենքը (հոդվածներ 26, 28), Գովազդի մասին Օրենքը (հոդված 4 բաժին 2), Աշխարհագրական տեղանունների մասին Օրենքը (հոդվածներ 7, 24), Վրաստանի խորհրդարանի աշխատակարգը (հոդված 1 բաժին 8) Քրեա- գործընթացային (հոդված 17) և Զաղաքացիական-գործընթացային (հոդված 9) օրենսգրքերը:

2005թ. հոկտեմբերի 13-ին վավերացվեց ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության մասին Եվրոպական շրջանակային կոնվենցիան: Խորհրդարանի որոշումով ընդունվեց ազգային փոքրամասնություններին պատկանող անհատների պշտպանության և ինտեգրացման բնագավառում քաղաքական կոնցեպցիան:

ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია

1948 წლის 10 დეკემბერს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურმა ასამბლეამ დაამტკიცა და გამოაცხადა ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია, რომლის სრული ტექსტიც აქა არის მოცემული. მიიღო რა ეს ისტორიული მნიშვნელობის გადაწყვეტილება, ასამბლეამ მოწოდებით მიმართა ორგანიზაციის წევრ ყველა სახელმწიფოს, გამოაქვეყნონ დეკლარაციის ტექსტი და ყველაფერი იღონონ “მისი გავრცელების, საჯაროობისა და განმარტებისათვის, უმთავრესად სკოლებში და სხვა სასწავლო დაწესებულებებში, ქვეყნების ან ტერიტორიების პოლიტიკური სტატუსის განურჩევლად”.

პრეამბულა

ვინაიდან ადამიანთა ოჯახის ყველა წევრისათვის დამახასიათებელია ღირსებისა და თანასწორი და განუყოფელი უფლებების აღიარება წარმოადგენს თავისუფლების, სამართლიანობისა და საყოველთაო მშვიდობის საფუძველს; და

ვინაიდან ადამიანის უფლებათა უგულებელყოფამ და აბუჩად აგდებაში გამოიწვია ბარბაროსული აქტები, რაც აღაშფოთებს კაცობრიობის სინდისს და რომ ისეთი მსოფლიო შექმნა, რომელშიც ადამიანებს ექნებათ სიტყვისა და რწმენის თავისუფლება და რომელშიც ისინი იცხოვრებენ შიშისა და გაჭირვების გარეშე, გამოცხადებულია, როგორც ადამიანთა მალალი მისწრაფება; და

ვინაიდან აუცილებელია უფლებებს იცავდეს კანონის ძალა იმის უზრუნველსაყოფად, რათა ადამიანი იძულებული არ გახდეს მიმართოს აჯანყებას, როგორც უკანასკნელ საშუალებას ტირანიისა და ჩაგვრის წინააღმდეგ; და

ვინაიდან აუცილებელია ხელის შეწყობა ხალხთა შორის მეგობრულ ურთიერთობათა განვითარებისათვის; და

ვინაიდან გაერთიანებული ერების ხალხებმა წესდებაში დაადასტურეს თავიანთი რწმენა ადამიანის ძირითადი უფლებებისადმი, ადამიანის პიროვნების ღირსებისა და ღირებულების და კაცებისა და ქალების თანასწორუფლებიანობისადმი, გადაწყვიტეს ხელი შეუწყონ სოციალურ პროგრესსა და ცხოვრების უკეთეს დონეს მეტი თავისუფლების პირობებში; და

ვინაიდან წევრმა სახელმწიფოებმა იკისრეს ვალდებულება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციასთან თანამშრომლობაში ხელი შეუწყონ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა საყოველთაო პატივისცემასა და დაცვას; და

ვინაიდან ასეთ უფლებათა და თავისუფლებათა საყოველთაო გაგებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ამ ვალდებულებების მთლიანად შესრულებისათვის

გენერალური ასამბლეა აცხადებს:

ადამიანის უფლებათა ამ საყოველთაო დეკლარაციას ისეთ ამოცანად, რომლის შესრულებას უნდა ელტვოდეს ყოველი ხალხი და სახელმწიფო რათა ყოველი ადამიანი და საზოგადოების ყოველი ორგანო, ნიადაგ გაითვალისწინებს რა ამ დეკლარაციას, მისიწრაფვოდეს სწავლა-განათლების მეშვეობით ხელი შეუწყოს ამ უფლებათა და თავისუფლებათა პატივისცემას და მათი საყოველთაო და ეფექტიანი აღიარება-განხორციელების უზრუნველყოფას ნაციონალური თუ საერთაშორისო პროგრესული ღონისძიებებით როგორც ორგანიზაციის წევრ სახელმწიფოთა ხალხებში, ასევე ამ სახელმწიფოების იურისდიქციისადმი დაქვემდებარებულ ტერიტორიათა ხალხებში.

მუხლი 1

ყველა ადამიანი იბადება თავისუფალი და თანასწორი თავისი ღირსებითა და უფლებებით. მათ მინიჭებული აქვთ გონება და სინდისი და ერთმანეთის მიმართ უნდა იქცეოდნენ ძმობის სულისკვეთებით.

მუხლი 2

1. ამ დეკლარაციით გამოცხადებული ყველა უფლება და ყველა თავისუფლება მინიჭებული უნდა ჰქონდეს ყოველ ადამიანს განურჩევლად რაიმე განსხვავების, სახელდობრ, რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა რწმენის, ეროვნული თუ სოციალური წარმომავლობის, ქონებრივი, წოდებრივი თუ სხვა მდგომარეობისა.

2. გარდა ამისა, დაუშვებელია რაიმე განსხვავება იმ ქვეყნის თუ ტერიტორიის პოლიტიკური, სამართლებრივი ან საერთაშორისო სტატუსის საფუძველზე, რომელსაც ადამიანი ეკუთვნის, მიუხედავად იმისა, თუ როგორია ეს ტერიტორია – დამოუკიდებელი, სამეურვეო, არათვითმმართველი თუ სხვაგვარად შეზღუდული თავის სუვერენიტეტში.

მუხლი 3

ყოველ ადამიანს აქვს სიცოცხლის, თავისუფლებისა და პირადი ხელშეუხებლობის უფლება.

მუხლი 4

არავინ არ არ უნდა იმყოფებოდეს მონობაში ან ძალმომრეობითი მორჩილების მდგომარეობაში. ყველა სახის მონობა და მონათვაჭრობა აკრძალურია.

მუხლი 5

არავის მიმართ არ უნდა იქნეს გამოყენებული წამება ან სასტიკი, არაადამიანური თუ მისი ღირსების დამამცირებელი მოპყრობა და სასჯელი.

მუხლი 6

ყოველ ადამიანს სადაც უნდა იმყოფებოდეს იგი, იმის უფლება აქვს, რომ აღიარებული იქნეს მისი სამართალსუბიექტობა.

მუხლი 7

ყველა ადამიანი თანასწორია კანონის წინაშე და განურჩევლად რაიმე განსხვავებისა, ყველას აქვს უფლება თანაბრად იყოს დაცული კანონის

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

მიერ. ყველა ადამიანს აქვს უფლება თანაბრად იყოს დაცული ამ დეკლარაციის დამრღვევი ყოველგვარი დისკრიმინაციისაგან და ასეთი დისკრიმინაციის ყოველგვარი ნაქეზებისაგან.

მუხლი 8

ყოველ ადამიანს აქვს უფლება ეფექტიანად იქნას აღდგენილი უფლებებში კომპეტენტური ნაციონალური სასამართლოების მიერ იმ შემთხვევაში, როცა დარღვეულია მისთვის კონსტიტუციით თუ კანონით მინიჭებული ძირითადი უფლებები.

მუხლი 9

არავის დაპატიმრება, დაჭერა ან გაძევება არ შეიძლება თვითნებურად.

მუხლი 10

ყოველ ადამიანს მის უფლებამოვალეობათა განსაზღვრისათვის და მისთვის წაყენებული სისხლისსამართლებრივი ბრალდების საფუძველზე, აქვს იმის უფლება რომ, მისი საქმე საქვეყნოდ და სამართლიანობის ყველა მოთხოვნის დაცვით გაარჩიოს დამოუკიდებელმა და მიუკერძოებელმა სასამართლომ.

მუხლი 11

1. ყოველ ადამიანს, რომელსაც ბრალად ედება დანაშაულის ჩადენა, უფლება აქვს ითვლებოდეს უდანაშაულოდ მანამ, სანამ მისი დამნაშავეობა დადგენილი არ იქნება კანონიერი წესისამებრ საჯარო სასამართლო განხილვით, რომლის დროსაც მისთვის უზრუნველყოფილია დაცვის ყველა შესაძლებლობა.

2. არავის არ შეიძლება მსჯავრი დაედოს დანაშაულისათვის რაიმე ისეთი მოქმედების ჩადენის საფუძველზე, ანდა ისეთი უმოქმედობისათვის, რომლებიც ჩადენის დროს არ შეადგენდა დანაშაულს ნაციონალური კანონის ან საერთაშორისო სამართლის მიხედვით. არ შეიძლება აგრეთვე უფრო მძიმე სასჯელის დადება, ვიდრე ის, რომელიც შეიძლებოდა გამოყენებული ყოფილიყო იმ დროს, როცა ჩადენილ იქნა დანაშაული.

მუხლი 12

არავის მიმართ არ შეიძლება თვითნებური ჩარევა მის პირადსა და ოჯახურ ცხოვრებაში, თვითნებური ხელყოფა მისი საცხოვრებელი ბინის ხელშეუხებლობის, მისი კორესპონდენციის საიდუმლოების, ანდა მისი პატივისა და რეპუტაციისა. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება დაცული იყოს კანონის მიერ ასეთი ჩარევისა და ხელყოფისაგან.

მუხლი 13

1. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება დაუბრკოლებლად იცვლიდეს ადგილსამყოფელს და ირჩევდეს თავის საცხოვრებელ ადგილს ყოველი სახელმწიფოს ფარგლებში.

2. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება დატოვოს ყოველი ქვეყანა, მათ შორის თავისი, და დაბრუნდეს თავის ქვეყანაში.

მუხლი 14

1. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება ეძიოს დენისგან თავშესაფარი სხვა

ქვეყანაში და ისარგებლოს ამ თავშესაფრით.

2. ეს უფლება არ შეიძლება გამოყენებული იქნეს ისეთი დევნის შემთხვევაში, რომლის საფუძველს წამდვილად წარმოადგენს ჩადენა არაპოლიტიკური დანაშაულისა, ანდა ქმედებისა, რომელიც ეწინააღმდეგება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიზნებსა და პრინციპებს.

მუხლი 15

1. ყოველ ადამიანს აქვს მოქალაქეობის უფლება.

2. არავის არ შეიძლება თვითნებურად ჩამოერთვას მოქალაქეობა ან უფლება თავისი მოქალაქეობის შეცვლისა.

მუხლი 16

1. სრულასაკონებას მიღწეულ კაცებსა და ქალებს უფლება აქვთ რასის, ეროვნების ან რელიგიის ნიშნით რაიმე შეზღუდვის გარეშე, დაქორწინდნენ და ოჯახი დააფუძნონ.

ისინი სარგებლობენ ერთნაირი უფლებებით დაქორწინებისას, ქორწინებაში ყოფნის დროს და განქორწინებისას.

2. დაქორწინება შესაძლებელია მხოლოდ ორივე მექორწინე მხარის თავისუფალი და სრული თანხმობისას.

3. ოჯახი არის საზოგადოების ბუნებრივი და ძირითადი უჯრედი და მას უფლება აქვს დაცული იყოს საზოგადოებისა და სახელმწიფოს მხრივ.

მუხლი 17

1. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება ფლობდეს ქონებას როგორც ერთპიროვნულად, ასევე სხვებთან ერთად.

2. არავის არ უნდა ჩამოერთვას ქონება თვითნებურად.

მუხლი 18

ყოველ ადამიანს აქვს უფლება აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებისა: ეს უფლება მოიცავს თავისუფლებას თავისი რელიგიის თუ რწმენის შეცვლისა და თავისუფლებას თავისი რელიგიის თუ რწმენის აღმსარებლობისა, როგორც ერთპიროვნულად ასევე სხვებთან ერთად, მოძღვრებაში ღვთისმსახურებაში და რელიგიურ და რიტუალურ წესჩვეულებათა შესრულებაში საჯარო თუ კერძო წესით.

მუხლი 19

ყოველ ადამიანს აქვს უფლება მრწამსის თავისუფლებისა და მისი თავისუფლად გამოთქმისა: ეს უფლება მოიცავს ადამიანის თავისუფლებას დაუბრკოლებლად იქონიოს თავისი მრწამსი და ეძიოს მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია და იდეები ყოველგვარი საშუალებით და სახელმწიფო საზღვრებისგან დამოუკიდებლად.

მუხლი 20

1. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება მშვიდობიანი კრებებისა და ასოციაციების თავისუფლებისა.

2. არავის იძულება არ შეიძლება რაიმე ასოციაციაში შესასვლელად.

მუხლი 21

1. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება მონაწილეობდეს თავისი ქვეყნის მართვა-გამგეობაში ან უშუალოდ, ანდა თავისუფლად არჩეულ წარ-

მომადგენელთა მეშვეობით.

2. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება თანაბარ საფუძველზე შევიდეს თავისი ქვეყნის სახელმწიფო სამსახურში.

3. ხალხის ნება უნდა იყოს საფუძველი მთავრობის ძალაუფლებისა: ეს ნება უნდა გამოხატავდეს პერიოდულ და გაუყალბებელ არჩევნებში, რომლებიც უნდა ტარდებოდეს საყოველთაო და თანასწორი საარჩევნო უფლებების პირობებში, ფარული კენჭისყრით ან სხვა თანაბარმნიშვნელოვანი ფორმების მეშვეობით, რომლებიც უზრუნველყოფენ ხმის მიცემის თავისუფლებას.

მუხლი 22

ყოველ ადამიანს, როგორც საზოგადოების წევრს, აქვს სოციალური უზრუნველყოფის უფლება და უფლება განახორციელოს ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ დარგებში, ნაციონალური მეცადინეობისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის მეშვეობით და ყოველი სახელმწიფოს სტრუქტურისა და რესურსების შესაბამისად, ის უფლებები რომლებიც აუცილებელია მისი ღირსების შენარჩუნებისა და პიროვნების თავისუფალი განვითარებისათვის.

მუხლი 23

1. ყოველ ადამიანს აქვს შრომის, სამუშაოს თავისუფალი არჩევის, შრომის სამართლიანი და ხელსაყრელი პირობებისა და უმუშევრობისაგან დაცვის უფლება.

2. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება თანაბარი შრომის თანაბრად ანაზღაურებისა ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე.

3. ყველ მუშაკს აქვს უფლება იღებდეს სამართლიანსა და დამაკმაყოფილებელ გასამრჯელოს, რომელიც უზრუნველყოფს ღირსეულ ადამიანურ არსებობას თვითონ მისათვის და მისი ოჯახისათვის და რომელსაც, როცა აუცილებელია ემატება სოციალური უზრუნველყოფის სხვა სახსრები.

4. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება შექმნას პროფესიული კავშირები და შევიდეს პროფესიულ კავშირებში თავისი ინტერესების დასაცავად.

მუხლი 24

ყოველ ადამიანს აქვს დასვენებისა და მოცალეობის უფლება სამუშაო დღის გონივრული შეზღუდვისა და ანაზღაურებული პერიოდული შებუღების უფლების ჩათვლით.

მუხლი 25

1. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება ჰქონდეს ცხოვრების ისეთი დონე, საკვების, ტანსაცმლის, ბინის, სამედიცინო მოვლისა და საჭირო სოციალური მომსახურების ჩათვლით, რომელიც აუცილებელია თვითონ მისი და მისი ოჯახის ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის შესანარჩუნებლად, და უფლება უზრუნველყოფილი იყოს უმუშევრობის, ავადმყოფობის, ინვალიდობის, ქვრივობის, მოხუცებულობის ან მისგან დამოუკიდებელ გარემოებათა გამო არსებობის საშუალებათა დაკარგვის სხვა შემთხ-

ვევაში.

2. დედობა და ჩვილი ყრმის ასაკი იძლევა განსაკუთრებული მზრუნველობითა და დახმარებით სარგებლობის უფლებას. ყველა ბავშვი, დაბადებული ქორწინებაში თუ ქორწინების გარეშე, უნდა სარგებლობდეს ერთნაირი სოციალური დაცვით.

მუხლი 26

1. ყოველ ადამიანს აქვს განათლების უფლება. განათლება დანყებითი და ზოგადი მაინც, უფასო უნდა იყოს. დანყებითი განათლება უნდა იყოს სავალდებულო; ტექნიკური და პროფესიული განათლება კი საყოველთაოდ ხელმისაწვდომი, უმაღლესი განათლება კი ერთნაირად მისაწვდომი ყველასათვის თვითუფლის უნარისამებრ.

2. განათლება მიმართული უნდა იყოს ადამიანის პიროვნების სრული განვითარებისა და ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა პატივისცემის გადიდებისაკენ. განათლებამ ხელი უნდა შეუწყოს ყველა ხალხის, ყველა რასობრივი თუ რელიგიური ჯგუფის ურთიერთგაგებას, შემწყნარებლობასა და მეგობრობას და ხელი უნდა შეუწყოს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მოღვაწეობას მშვიდობის შესანარჩუნებლად.

3. მშობლებს აქვთ პრიორიტეტის უფლება აირჩიონ რა სახის განათლება სურთ თავიანთი მცირეწლოვანი შვილებისათვის.

მუხლი 27

1. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება თავისუფლად მონაწილეობდეს საზოგადოების კულტურულ ცხოვრებაში, ტკებოდეს ხელოვნებით, მონაწილეობდეს მეცნიერულ პროგრესში და სარგებლობდეს მისი სიკეთით.

2. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება დაცული იყოს მისი მორალური და მატერიალური ინტერესები, როგორც შედეგი იმ მეცნიერული, ლიტერატურული და მხატვრული ნაშრომებისა, რომელთა ავტორსაც იგი წარმოაგდენს.

მუხლი 28

ყოველ ადამიანს აქვს უფლება ისეთ სოციალურსა და საერთაშორისო წესრიგზე, რომლის პირობებში შესაძლებელია ამ დეკლარაციაში ჩამოთვლილ უფლებათა და თავისუფლებათა მთლიანად განხორციელება.

მუხლი 29

1. ყოველ ადამიანს აქვს მოვალეობანი საზოგადოების წინაშე, რადგან მხოლოდ საზოგადოებაშია შესაძლებელი მისი პიროვნების თავისუფალი და სრული განვითარება.

2. თავის უფლებათა და თავისუფლებათა განხორციელებისას ყოველი ადამიანი უნდა განიცდიდეს მხოლოდ ისეთ შეზღუდვას, როგორც კანონითაა დადგენილი მარტოდენ იმ მიზნით, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს სხვების უფლებათა და თავისუფლებათა ჯეროვანი აღიარება და პატივისცემა და დაკმაყოფილდეს ზნეობის, საზოგადოებრივი წესრიგისა

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

და საერთო კეთილდღეობის სამართლიანი მოთხოვნები დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

3. ამ უფლებათა და თავისუფლებათა განხორციელება არავითარ შემთხვევაში არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიზნებსა და პრინციპებს.

მუხლი 30

ამ დეკლარაციაში არაფერი არ უნდა განიმარტოს, როგორც მინიჭება რომელიმე სახელმწიფოსათვის, პირთა ჯგუფისა თუ ცალი პირებისათვის უფლებისა ეწოდნენ ისეთ საქმიანობას ან ჩაიდინონ ისეთი ქმედებები, რომლებიც მიმართულია ამ დეკლარაციაში ჩამოთვლილ უფლებათა და თავისუფლებათა მოსასპობად.

საერთაშორისო პაქტი სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ

პრეამბულა

ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები, რომლებიც ითვალისწინებენ, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებით გამოცხადებული პრინციპების შესაბამისად ადამიანთა ოჯახის ყველა წევრისათვის დამახასიათებელი ღირსების, მათი თანასწორი და განუყოფელი უფლებების აღიარება არის თავისუფლების, სამართლიანობისა და საყოველთაო მშვიდობის საფუძველი;

აღიარებენ, რომ ეს უფლებები გამომდინარეობენ ადამიანისათვის დამახასიათებელი ღირსებიდან,

აღიარებენ, რომ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის თანახმად, თავისუფალი, შიშისა და გაჭირვებისაგან თავისუფალი ადამიანის პიროვნების იდეალს განხორციელება შეიძლება მხოლოდ მაშინ, თუ შეიქმნა ისეთი პირობები, როცა თითოეული შეძლებს ისარგებლოს თავის ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებებით, ისევე როგორც თავისი პოლიტიკური და ეკონომიკური უფლებებით,

ითვალისწინებენ, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებით სახელმწიფოები ვალდებული არიან წახალისონ ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა საყოველთაო პატივისცემა და დაცვა,

ითვალისწინებენ, რომ თითოეული ცალკეული ადამიანი, აქვს რა ვალდებულებანი სხვა ადამიანებისა და იმ კოლექტივის მიმართ, რომელსაც ეკუთვნის, უნდა ილწვოდეს ამ პაქტით აღიარებული უფლებათა წახალისებისა და დაცვისათვის, შეთანხმდნენ შემდეგი მუხლებს გამო:

ნაწილი 1
მუხლი 1*

1. ყველა ხალხს აქვს თვითგამორკვევის უფლება. ამ უფლების ძალით ისინი თავისუფლად აქვსებენ თავიანთ პოლიტიკურ სტატუსს და თავისუფლად უზრუნველყოფენ თავიანთ ეკონომიურ, სოციალურ და კულტურულ განვითარებას.

2. ყველა ხალხს თავისი მიზნების მისაღწევად შეუძლია თავისუფლად მოიხმაროს თავისი ბუნებრივი სიმდიდრეები და რესურსები ისე, რომ ზიანი არ მიაყენოს ურთიერთსარგებლიანობის პრინციპებზე დაფუძნებული საერთაშორისო ეკონომიკური თანამშრომლობიდან და საერთაშორისო სამართლიდან გამომდინარე რაიმე ვალდებულებას. არც ერთ ხალხს არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება წაერთვას საარსებო სახსრები, რომლებიც მას ეკუთვნის.

3. ამ პაქტის მონაწილე ყველა სახელმწიფო, მათ შორის ის სახელმწიფოები, რომლებსაც ეკისრებათ პასუხისმგებლობა არათვითმმართველი და სამეურნეო ტერიტორიების მართვისათვის, ხელს უნდა უწყობდეს თვითგამორკვევის უფლების განხორციელებას და პატივს სცემდეს ამ უფლებას.

ნაწილი II
მუხლი 2

1. ამ პაქტის მონაწილე თითოეული სახელმწიფო კისრულობს ვალდებულებას პატივი სცეს და მისი ტერიტორიის ფარგლებსა და მის იურისდიქციაში მყოფი ყველა პირისათვის უზრუნველყოს ამ პაქტით აღიარებული უფლებები: რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა მრწამსის, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, ქონებრივი მდგომარეობის, დაბადებისა თუ სხვა გარემოების გამო.

2. თუ ეს უკვე გათვალისწინებული არ არის არსებული საკანონმდებლო ან სხვა ღონისძიებებით, ამ პაქტის მონაწილე თითოეული სახელმწიფო კისრულობს ვალდებულებას განახორციელოს საჭირო ღონისძიებანი თავისი საკონსტიტუციო პროცედურებისა და ამ პაქტის შესაბამისად, რათა მიიღოს საკანონმდებლო ან სხვა ზომები, რომლებიც შესაძლოა საჭირო გახდეს ამ პაქტით აღიარებული უფლებების განხორციელებისათვის.

3. ამ პაქტის მონაწილე თითოეული სახელმწიფო კისრულობს ვალდებულებას:

a) ყველა პირი, რომლის ამ პაქტით აღიარებული უფლებანი და თავისუფლებანი შესახულია, უზრუნველყოს სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალებით, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ეს დარღვევა დაუშვეს

* საქართველოს პარლამენტი აღიარებს პირველ მუხლში ჩამოყალიბებულ დებულებებს იმ ინტერპრეტაციით, რომელიც აისახება ადამიანის უფლებათა ვენის 1993 წლის დეკლარაციაში (მე-2 პუნქტი).

ოფიციალურმა პირებმა;

ბ) უზრუნველყოს, რომ თითოეული პირის სამართლებრივი დაცვის უფლებას, ვინც კი ასევე დაცვას მოითოვს, ადგენენ კომპეტენტური სასამართლო, ადმინისტრაციული თუ საკანონმდებლო ხელისუფლებანი ან სახელმწიფოს სამართლებრივი სისტემით გათვალისწინებული ყოველი სხვა კომპეტენტური ორგანო და განავითაროს სასამართლო დაცვის შესაძლებლობანი;

ც) უზრუნველყოფის კომპეტენტურ ხელისუფლებათა მიერ მათთვის მოცემული სამართლებრილი დაცვის საშუალებათა გამოყენება.

მუხლი 3

ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას უზრუნველყონ მამაკაცებისა და ქალების თანაბარი უფლება ისარგებლონ ამ პაქტით გათვალისწინებული ყველა მოქალაქეობრივი და პოლიტიკური უფლებით.

მუხლი 4

1. სახელმწიფოში საგანგებო წესების შემოღების დროს, როცა ერის სიცოცხლე საფრთხეშია და ეს ოფიციალურად გამოაცხადდეს ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ გადაუხვიონ პაქტით ნაკისრ თავიანთ ვალდებულებებს იმდენად, რამდენადაც ამას მოითხოვს მდგომარეობის სიმძაფრე, და განახორციელონ ღონისძიებანი იმ პირობით, რომ ეს ღონისძიებანი შეუთავსებელი არ იქნება საერთაშორისო სამართლით დაკისრებულ სხვა ვალდებულებებთან და მათ არ მოჰყვება დოსკრიმინაცია მხოლოდ და მხოლოდ რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიისა თუ სოციალური წარმოშობის საფუძველზე.

2. ეს დებულება არ შეიძლება საფუძველად დაედოს რაიმე გადახვევებს 6,7,8 (1 და 2 პუნქტები), 11, 15, 16 და 18 მუხლებიდან.

3. ამ პაქტის მონაწილე ყველა სახელმწიფომ, რომელიც იყენებს გადახვევის უფლებას, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნის საშუალებით დაუყოვნებლივ უნდა შეატყობინოს ამ პაქტის მონაწილე სხვა სახელმწიფოებს, თუ რომელ დებულებებს გადაუხვია და რა მიზეზებმა მიაღებინა ასეთი გადაწყვეტილება. ამავე შეუამავლის საშუალებით მან უნდა შეატყობინოს აგრეთვე თარიღი, როცა შეწყვეტს ასეთ გადახვევას.

მუხლი 5

1. ამ პაქტში არ შეიძლება არაფრის განმარტება ისე, თითქმის ნიშნავდეს, რომ რომელიმე სახელმწიფოს, რომელიმე ჯგუფს ან რომელიმე პირს ჰქონდეს უფლება ეწეოდეს რაიმე საქმიანობას ან სჩადიოდეს რაიმე მოქმედებას, რომელთა მიზანია ამ პაქტით აღიარებული რომელიმე უფლებისა თუ თავისუფლების მოსპობა ან მათი შეზღუდვა უფრო მეტად, ვიდრე ეს პაქტი ითვალისწინებს.

2. არ შეიძლება შეიზღუდოს ან დაკნინდეს ადამიანის რომელიმე ძირითადი უფლება, რომელიც ამ პაქტის მონაწილე რომელიმე სახელმ-

ნიფოში აღიარებულია ან არსებობს კანონის, კონვენციების, წესების ან ზნე-ჩვეულებების ძალით, იმ საბაბით, რომ ამ პაქტით ასეთი უფლებები აღიარებული არ არის ან აღიარებულია ნაკლები მოცულობით.

ნაწილი III

მუხლი 6

1. სიცოცხლის უფლება თითოეული ადამიანის განუყოფელი უფლებაა. ამ უფლებას იცავს კანონი. არავის არ შეიძლება თვითნებურად წაართვან სიცოცხლე.

2. ქვეყნებში, რომლებსაც არ გაუქმებიათ სიკვდილით დასჯა, სიკვდილის განაჩენი შეიძლება გამოიტანონ მხოლოდ ყველაზე მძიმე დანაშაულისათვის იმ კანონის შესაბამისად, რომელიც მოქმედებდა დანაშაულის ჩადენის დროს და არ ეწინააღმდეგება ამ პაქტისა და გენოციდეს დანაშაულის თავიდან აცილებისა და მისთვის დასჯის შესახებ კონვენციის დებულებებს, ეს დასჯა შეიძლება აღსრულდეს მხოლოდ კომპეტენტური სასამართლოს მიერ გამოტანილი საბოლოო განაჩენის შესასრულებლად.

3. როცა სიცოცხლის წართმევა გენოციდეს დანაშაულს შეადგენს, მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, რომ ამ მუხლში არაფერი არ აძლევს ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებს უფლებას, რომ რაიმე საშუალებით გადაუხვიონ რომელიმე ვალდებულებას, რომელიც იკისრეს გენოციდეს დანაშაულის თავიდან აცილებისა და მისთვის დასჯის შესახებ კონვენციის დებულებათა შესაბამისად.

4. თითოეულს, ვისაც სიკვდილი მიუსაჯეს, უფლება აქვს ითხოვოს შეწყალება ან განაჩენის შერბილება, ამნისტია. შეწყალება ან სიკვდილის განაჩენის შეცვლა შეიძლება ნაბოძები იყოს ყველა შემთხვევაში.

5. სიკვდილის განაჩენის გამოტანა არ შეიძლება დანაშაულისათვის, რომელიც ჩაიდინეს თვრამეტ წლამდე ასაკის პირებმა, და მისი აღსრულება არ შეიძლება ფეხმძიმე ქალების მიმართ.

6. ამ მუხლში არაფერი არ შეიძლება იყოს იმის საფუძველი, რომ ამ პაქტის მონაწილე რომელიმე სახელმწიფომ გადადოს ან არ დაუშვას სიკვდილით დასჯის გაუქმება.

მუხლი 7

არავინ არ უნდა განიცდიდეს წამებას ან სასტიკ, არაადამიანურ ან მისი ღირსების დამამცირებელ მოპყრობასა თუ სასჯელს, კერძოდ, არც ერთ პირზე, თუ არ იქნა მისი თავისუფალი თანხმობა, არ შეიძლება სამედიცინო ან სამეცნიერო ცდების ჩატარება.

მუხლი 8

1. არავინ არ უნდა ცხოვრობდეს მონობაში; აკრძალულია ყველა სახეობის მონობა და მონათვაჭრობა.

2. არავინ არ უნდა ცხოვრობდეს დაბეჩავებულ მდგომარეობაში.

3. a) არავის არ უნდა დააძალონ იძულებითი თუ სავალდებულო შრომა;

ბ) იმ ქვეყნებში, სადაც დანაშაულისათვის სასჯელის სახით შეიძლება დაინიშნოს თავისუფლების აღკვეთა, რომელიც დაკავშირებულია საკატორლო სამუშაოებთან, მე-3 პუნქტი (ა) არ ითვლება დაბრკოლებად, რათა შესრულდეს საკატორლო სამუშაოები იმ კომპეტენტური სასამართლოს განაჩენით, რომელმაც ასეთი სასჯელი გამოიტანა;

ც) ამ პუნქტში ტერმინი “იძულებითი ან სავალდებულო შრომა” არ მოიცავს:

l) ნებისმიერი სახის სამუშაოს თუ სამსახურს, რომელიც ნახსენებში არ არის ხ ქვეპუნქტში, და რომელიც, როგორც წესი, უნდა შეასრულოს სასამართლოს კანონიერი განკარგულების საფუძველზე პატიმრობაში მყოფმა პირმა, ან ასეთი პატიმრობიდან პირობითად განთავისუფლებულმა პირმა;

ll) ნებისმიერი სამხედრო ხასიათის სამსახურს, ხოლო იმ ქვეყნებში, სადაც აღიარებულია სამხედრო სამსახურზე უარის თქმა პოლიტიკური თუ რელიგიურ-ეთიკური მოტივებით, ნებისმიერ სამსახურს, რომელიც კანონით გათვალისწინებულია ასეთი მოტივებით სამხედრო სამსახურზე უარის მთქმელ პირთათვის;

lll) ნებისმიერი სახის სამსახურს, რომელიც სავალდებულოა საგანგებო წესებისა თუ უბედურების დროს, რაც საფრთხეს უქმნის მოსახლეობის სიცოცხლესა თუ კეთილდღეობას;

lv) ნებისმიერი სახის სამუშაოსა თუ სამსახურს, რომელიც შედის ჩვეულებრივ მოქალაქეობრივ მოვალეობებში.

მუხლი 9

1. თითოეული ადამიანს აქვს თავისუფლებისა და პირადი ხელშეუხებლობის უფლება. არავინ არ შეიძლება თვითნებურად დააპატიმროს ან პატიმრობაში აიყვანოს. არავის არ შეიძლება თავისუფლება აღუკვეთონ სხვაგვარად, თუ არა ისეთ საფუძველზე და ისეთი პროცედურეს შესაბამისად, რომლებიც კანონით არის დაწესებული.

2. თითოეულ დაპატიმრებულს დაპატიმრების დროს ეუბნებიან მისი დაპატიმრების მიზეზებს და სასწრაფო წესით ატყობინებენ, თუ რა ბრალდებას უყენებენ.

3. სისხლის სამართლის ბრალდებით დაპატიმრებული თუ დაკავებული ყოველი პირი სასწრაფო წესით უნდა მიიყვანონ მოსამართლესთან ან სხვა თანამდებობის პირთან, რომელსაც კანონით უფლება აქვს აღასრულოს სასამართლო ხელისუფლება, და დაპატიმრებულ ან დაკავებულ პირს გონეზრული ვადის მანძილზე აქვს სასამართლო გარჩევისა, თუ განთავისუფლების უფლება. სასამართლო გარჩევის მოლოდინში პირის დაკავება საერთო წესი არ უნდა გახდეს, მაგრამ მათი განთავისუფლება შეიძლება დამოკიდებული იყოს სასამართლოში გამოცხადების, სასამართლო გარჩევის ყველა სტადიაში გამოცხადების და, საჭიროების

შემთხვევაში, განაჩენის აღსასრულებლად გამოცხადების გარანტიების წარდგენაზე.

4. თითოეულს, ვისაც თავისუფლება აღეკვეთა დაპატიმრებისა თუ პატიმრობაში აყვანის შედეგად, აქვს უფლება, რომ მისი საქმე გაარჩიოს სასამართლომ, რათა ამ სასამართლომ დაუყოვნებლივ გამოიტანოს დადგენილება, კანონიერია მისი დაკავება თუ არა, და გასცეს მისი განთავისუფლების განკარგულება, თუ უკანონოდ იყო დაკავებული.

5. თითოეულს, ვინც უკანონოდ დაპატიმრებისა თუ პატიმრობაში აყვანის მსხვერპლი გახდა, აქვს კომპენსაციის უფლება, რომელსაც სარჩელის ძალა ენიჭება.

მუხლი 10

1. ყველა თავისუფლებაარკვეთილ პირს აქვს უფლება, რომ ჰუმანურად მოექცნენ პატივი სცენ მის ადამიანის პიროვნებისათვის დამახასიათებელ ღირსებას.

2. a) იმ შემთხვევებში, როცა არ არის განსაკუთრებული გარემოებანი, ბრალდებულებს ათავსებენ მსჯავრდადებულისაგან ცალკე და უნესებენ ცალკე რეჟიმს, რომელიც შეესაბამება არამსჯავრდებულ პირთა სტატუსს;

b) არასრულწლოვან ბრალდებულებს ათავსებენ სრულწლოვანებისაგან ცალკე და უმოკლეს ვადაში წარუდგენენ სასამართლოს გადწყვეტილების გამოსატანად.

3. პენიტენციალური სისტემით პატიმრებისათვის გათვალისწინებული რეჟიმი, რომლის არსებითი მიზანია მათი გამოსწორება და ახლებური სოციალური აღზრდა. არასრულწლოვან სამართალდამრღვევებს აცალკევებენ სრულწლოვანებისაგან და უნესებენ მათი ასაკისა და სამართლებრივი სტატუსის შესაბამის რეჟიმს.

მუხლი 11

არავის არ შეიძლება აღეკვეთოს თავისუფლება მხოლოდ იმ საფუძველზე, რომ არ შეუძლია შეასრულოს რაიმე სახელმეკრულე ვალდებულება.

მუხლი 12

1. თითოეულს, ვინც კანონიერად იმყოფება რომელიმე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, ამ ტერიტორიის ფარგლებში უფლება აქვს თავისუფლად გადაადგილდეს და თავისუფლად აირჩიოს საცხოვრებელი ადგილი.

2. თითოეულ ადამიანს აქვს უფლება ნავიდეს ყოველი ქვეყნიდან, მათ შორის საკუთარი ქვეყნიდან.

3. ზემოთ აღნიშნული უფლებები არ შეიძლება გახდეს რაიმე შეზღუდვის ობიექტი, გარდა იმ შეზღუდვებისა, რომლების გათვალისწინებულია კანონით, საჭიროა სახელმწიფო უშიშროების, საზოგადოებრივი წესრიგის, მოსახლეობის ჯანმრთელობისა თუ ზნეობის ან სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვისათვის და ეთავსება ამ პაქტით აღიარებულ სხვა უფლებებს.

4. არავის არ შეუძლება თვითნებურად ჩამოართვან თავის საკუთარ ქვეყანაში ჩასვლის უფლება.

მუხლი 13

უცხოელი, რომელიც კანონიერად იმყოფება ამ პაქტის მონაწილე რომელიმე სახელმწიფომ ტერიტორიაზე, შეიძლება გაასახლონ მხოლოდ კანონის შესაბამისად გამოტანილი გადაწყვეტილების შესასრულებლად, და თუ სახელმწიფო უშიშროების იმპერატიული მოსაზრებანი სხვას არ მოითხოვენ, მას უფლება აქვს წარმოადგენოს უდავი საბუთები თავისი გასახლების წინააღმდეგ, მოითხოვოს, რომ მისი საქმე გადასინჯოს კომპეტენტურმა ხელისუფლებამ ან პირმა, რომელსაც სპეციალურად დანიშნავს კომპეტენტური ხელისუფლება, რომ ამ მიზნით წარსდგეს ამ ხელისუფლების, პირისა თუ პირთა წინაშე.

მუხლი 14

1. ყველა პირი თანასწორია სასამართლოებისა და ტრიბუნალების წინაშე, თითოეულს აქვს უფლება მისთვის წაყენებული ყოველი სისხლის სამართლის ბრალდების განხილვისას, ან რომელიმე სამოქალაქო პროცესში მისი უფლება-მოვალეობის განსაზღვრისას, რომ მისი საქმე სამართლიანად და საჯაროდ გაარჩიოს კანონის საფუძველზე შექმნილმა კომპეტენტურმა, დამოუკიდებელმა და მიუკერძოებელმა სასამართლომ. შეიძლება, რომ პრესა და საზოგადოება არ დაუშვან მთელ სასამართლო გარჩევაზე, თუ მის ნაწილზე, მორალის, დემოკრატიულ საზოგადოებაში საზოგადოებრივი წესრიგისა თუ სახელმწიფო უშიშროების მოსაზრებით ან, როცა ამას მოითხოვს მხარეთა კერძო ცხოვრების ინტერესები ან ინდენად, რამდენადაც ეს, სასამართლოს აზრით, ძალზე საჭიროა განსაკუთრებულ ვითარებაში, როცა საჯაროობა შელახავს მართლმსაჯულების ინტერესებს; მაგრამ ყოველი სასამართლო დადგენილება სისხლის სამართლისა თუ სამოქალაქო საქმის გამო საჯარო უნდა იყოს, იმ შემთხვევების გარდა, როცა არასრულწლოვანთა ინტერესები სხვას მოითხოვენ ან, როცა საქმე ეხება მატრიმონიალურ დავას ან ბავშვთა მეურვეობას.

2. თითოეულს, ვისაც ბრალად სდებენ სისხლის სამართლის დანაშაულს, უფლება აქვს ჩაითვალოს უდანაშაულოდ, სანამ მისი დამნაშავეობა არ დამტკიცდება კანონის შესაბამისად.

3. თითოეულს აქვს უფლება მისთვის წაყენებული სისხლის სამართლის ბრალდების განხილვისას, როგორც მინიმუმში მიიღოს შემდეგი გარანტიები სრული თანასწორობის საფუძველზე:

a) სასწრაფო წესით და დანვრილებით შეატყობინონ იმ ენაზე, რომელიც ესმის, თუ რა ხასიათისაა და რა საფუძველზე წაუყენეს ბრალდება;

b) ჰქონდეს საკმარისი დრო და შესაძლებლობა, რათა მოემზადოს თავის დასაცავად და შეხვედეს მის მიერ არჩეულ დამცველს;

c) გაასამართლონ გაუმართლებელი გაჭიანურების გარეშე;

d) გაასამართლონ მისი თანდასწრებით და დაიცვას თავი პირადად ან მის

მიერ არჩეული დამცველის საშუალებით; თუ მას ჰყავს დამცველი, უნდა შეატყობინონ ეს უფლება და ყავდეს მისთვის დანიშნული დამცველი ყველა შემთხვევაში, როცა მართლმსაჯულების ინტერესები ამას მოითხოვს, უსასყიდლოდ იმ შემთხვევაში, როცა არა აქვს საკმარისი სახსრები ამ დამცველის ასანაზღაურებლად;

e) დაკითხვის მოწმენი, რომლებიც მის წინააღმდეგ აძლევენ ჩვენებას, ან ჰქონდეს უფლება, რომ ეს მოწმენები სხვამ დაჰკითხოს, და ჰქონდეს უფლება, რომ გამოიძახონ და დაჰკითხონ მისი მოწმენი იმავე პირობებით, რომლებიც არსებობს მის წინააღმდეგ გამოსული მოწმენებისათვის;

f) ისარგებლოს თარჯმნის უფასო დახმარებით, თუ არ ესმის ენა, რომელსაც სასამართლოში ხმარობენ ან არ ლაპარაკობს ამ ენაზე;

g) არავინ არ აიძულის, რომ ჩვენება მისცეს საკუთარი თავის წინააღმდეგ, ან თავი დამნაშავედ აღიაროს.

4. არასრულწლოვანთა მიმართ პროცესი ისე უნდა წარიმართოს, რომ გაითვალისწინონ მათი ასაკი და მათი ხელახალი აღზრდისათვის ხელშეწყობის სასურველობა.

5. თითოეულს, ვინც მსჯავრდებულთა რაიმე დანაშაულისათვის, აქვს უფლება, რომ მისი მსჯავრდადება და განაჩენი გადასინჯოს ზემდგომმა სასამართლო ინსტანციამ კანონის შესაბამისად.

6. თუ რომელიმე პირს საბოლოო გადაწყვეტილებით დასდეს მსჯავრი სისხლის სამართლის დანაშაულისათვის და თუ მისთვის გამოტანილი განაჩენი შემდგომში გააუქმეს ან მისთვის ნაბოძები იყო შეწყალება იმ საფუძველზე, რომ რაიმე ახალი ან ახლად აღმოჩენილი გარემოება უცილობლად ამტკიცებს, რომ მოხდა სასამართლო შეცდომა, მაშინ ეს პირი, რომელიც დაისაჯა ასეთი მსჯავრდების შედეგად, იღებს კომპენსაციას კანონის თანახმად, თუ არ დამტკიცდა, რომ აღნიშნული უცნობი გარემოება თავის დროზე ვერ აღმოაჩინეს მხოლოდ მისი ან ნაწილობრივ მისი მიზეზით.

7. არავის მეორედ გასამართლება ან დასჯა არ შეიძლება დანაშაულისათვის, რომლისათვისაც იგი უკვე საბოლოოდ იყო მსჯავრდადებული ან გამართლებული თითოეული ქვეყნის კანონის და სისხლის სამართლის პროცესუალური სამართლის შესაბამისად.

მუხლი 15

1. არავინ არ შეიძლება ცნონ დამნაშავედ რაიმე სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენისათვის რომელიმე ისეთი მოქმედებისა და შეცდომის შედეგად, რომელიც მისი ჩადენის მომენტში მოქმედი სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობისა თუ საერთაშორისო სამართლის შესაბამისად არ იყო სისხლის სამართლის დანაშაული. ასევე არ შეიძლება დაინიშნოს უფრო მძიმე სასჯელი, ვიდრე ის, რომელიც უნდა გამოეყენებინათ სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენის მომენტში; თუ დანაშაულის ჩადენის შემდეგი კანონით ნესდება უფრო მსუბუქი სასჯელი, ამ კანონის მოქმედება ვრცელდება ამ დამნაშავეზე.

2. ამ მუხლში არაფერი არ უშლის ხელს, რომ ყოველი პირი გადაეცეს

საართაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტაჲი

სასამართლოს და დაისაჯოს ყოველო მოქმედებისა თუ შეცდომისათვის, რომლებიც საერთაშორისო საზოგადოებრიობის მიერ აღიარებული სამართლის ზოგადი პრინციპების შესაბამისად ჩადენის მომენტში სისხლის სამართლის დანაშაული იყო.

მუხლი 16

თითოეულ ადამიანს, სადაც უნდა იყოს იგი აქვს უფლება, რომ ცნონ მისი სუბიექტობის უფლება.

მუხლი 17

1. არავინ არ უნდა განიცადოს თვითნებური ან უკანონო ჩარევა თავის პირად და ოჯახურ ცხოვრებაში, მისი საცხოვრებლის შეუვალობის ან მისი კორესპონდენციის საიდუმლოების თვითნებური ან უკანონო ხელყოფა, ან მისი ღირებისა და რეპუტაციის უკანონო ხელყოფა.

2. თითოეულ ადამიანს აქვს უფლება, რომ კანონმა დაიცვას ასეთი ჩარევისა თუ ხელყოფასაგან.

მუხლი 18

1. თითოეულ ადამიანს აქვს აზროვნების, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლების უფლება. ეს უფლება შეიცავს თავისუფლებას ჰქონდეს ან ირებდეს რელიგიასა თუ მრწამსს საკუთარი არჩევნით და თავისუფლად აღიარებდეს თავის რელიგიასა და მრწამსს როგორც ერთპიროვნულად, ისე სხვებთან ერთად, საჯაროდ თუ კერძო წესით ასრულებდეს კულტს, რელიგიურ და რიტუალურ წეს-ჩვეულებებსა და მოძღვრებას.

2. არავინ არ უნდა განიცდიდეს იძულებას, რომელიც ლახავს მის თავისუფლებას იქონიოს ან მიიღოს რელიგია თუ მრწამსი საკუთარი არჩევანით.

3. რელიგიისა თუ მრწამსის აღიარების თავისუფლებას შეიძლება დაუნესდეს მხოლოდ ის შეზღუდვები, რომლებიც დადგენილია კანონით და საჭიროა საზოგადოებრივი უშიშროების, წესრიგის, ჯანმრთელობისა და მორალის, ისევე როგორც სხვა პირთა ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვისათვის.

4. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას, პატივი სცენ მშობელთა და შესაბამის შემთხვევებში, კანონიერ მეურვეთა თავისუფლებას უზრუნველყონ თავიანთი ბავშვების რელიგიური და წინობრივი აღზრდა საკუთარი მრწამსის შესაბამისად.

მუხლი 10

1. თითოეულ ადამიანს აქვს უფლება დაუბრკოლებლად ჰქონდეს საკუთარი აზრი.

2. თითოეულ ადამიანს აქვს უფლება თავისუფლად გამოთქვას თავისი აზრი; ეს უფლება შეიცავს ტავისუფლებას, რომ სახელმწიფო საზღვრების მიუხედავად ეძიოს, მიიღოს და გაავრცელოს ყოველგვარი ინფორმაცია ზეპირად, წერილობით თუ პრესისა და გამობზატვის მხატვრული ფორმების საშუალებით ან სხვა საშუალებით საკუთარი არჩევანით.

3. ამ მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული უფლებებით სარგებლობა განსაკუთრებულ მოვალეობას და განსაკუთრებულ პასუხ-

ისმგებლობას აკისრებს. მაშასადამე, იგი შეიძლება დაკავშირებული იყოს ზოგიერთ შეზღუდვასთან, რომლებიც უნდა იყოს კანონი დადგენილი და აუცილებელი:

- ა) სხვა პირთა უფლებებისა და რეპუტაციის პატივისცემისათვის;
- ბ) სახელმწიფო უშიშროების, საზოგადოებრივი წესრიგის, მოსახლეობის ჯანმრთელობისა თუ ზნეობის დასაცავად.

მუხლი 20

1. ომის ყოველგვარი პროპაგანდა უნდა აუკრძალოს კანონით.
2. ყოველგვარი გამოსვლა ეროვნული, რასობრივი თუ რელიგიური შუღლის სასარგებლოდ, რაც დისკრიმინაციის, მტრობისა თუ ძალადობის ნაქეზებაა, უნდა აიკრძალოს კანონით.

მუხლი 21

აღიარებულია მშვიდობიანი კრებების უფლება. ამ უფლებით სარგებლობას შეიძლება დაუწესდეს მხოლოდ ისეთი შეზღუდვები, რომლებიც შეესაბამება კანონის და საჭიროა დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფო თუ საზოგადოებრივი უშიშროების, საზოგადოებრივი წესრიგის, მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და ზნეობის დაცვისა თუ სხვა პირთა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის ინტერესებისათვის.

მუხლი 22

1. თითოეულ ადამიანს აქვს სხვებთან ასოციაციის თავისუფლების უფლება, მათ შორის უფლება შექმნას პროფკავშირები და შევიდეს პროფკავშირებში თავისი ინტერესების დასაცავად.

2. ამ უფლებით სარგებლობას შეიძლება დაუწესდეს მხოლოდ ისეთი შეზღუდვები, რომლებსაც კანონი ითვალისწინებს და რომლებიც საჭიროა დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უშიშროების, საზოგადოებრივი წესრიგის, მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და ზნეობის დაცვის თუ სხვა პირთა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის ინტერესებისათვის. ეს მუხლი ხელს არ უშლის, რომ ამ უფლებით სარგებლობის კანონიერი შეზღუდვები შემოიღონ იმ პირთათვის, რომლებიც შედიან შეიარაღებული ძალებისა და პოლიციის შემადგენლობაში.

3. ამ მუხლში არაფერი არ აზღვევს უფლებას სახელმწიფოებს, რომლებიც მონაწილეობენ შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის 1948 წლის კონვენციაში ასოციაციათა თავისუფლებისა და ორგანიზაციის უფლების დაცვის შესახებ, მიიღონ საკანონმდებლო აქტები აღნიშნული კონვენციით გათვალისწინებული გარანტიების საზიანოდ, ან კანონი გამოიყენონ ისეთნაირად, რომ ეს საზიანო იყოს ამ გარანტიებისათვის.

მუხლი 23

1. ოჯახი საზოგადოების ბუნებრივი და ზირითადი უჯრედია და აქვს უფლება, რომ იგი დაიცვან საზოგადოებამ და სახელმწიფომ.

2. მამაკაცებსა და ქალების რომლებმაც მიაღწიეს ქორწინების ასაკს, აქვთ უფლება შექმნან ოჯახი.

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

3. არც ერთი ქორწინება არ შეიძლება მოხდეს მექორწინეთა თავისუფალი და სრული თანხმობის გარეშე.

4. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა განახორციელონ საჭირო ღონისძიებანი დაქორწინების, ქორწინებაში ყოფნისა და განქორწინების დროს მეუღლეთა თანასწორი უფლებებისა და მოვალეობების უზრუნველსაყოფად. განქორწინების შემთხვევაში გათვალისწინებული უნდა იყოს ყველა ბავშვის საჭირო დაცვა.

მუხლი 24

1. თითოეულ ბავშვს რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, ეროვნული თუ სოციალური წარმოსობის, ქონებრივი მდგომარეობისა თა დაბადების გამო ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე აქვს უფლება დაცვის ისეთ ღონისძიებებზე, რომლებიც მას, როგორც მცირეწლოვანს, უნდა გაუწიონ მისმა ოჯახმა, საზოგადოებამ და სახელმწიფომ.

2. თითოეული ბავშვი რეგისტრირებული უნდა იყოს დაუყოვნებლივ დაბადების შემდეგ და ჰქონდეს სახელი.

2. თითოეულ ბავშვს აქვს მოქალაქეობის მიღების უფლება.

მუხლი 25

თითოეულ მოქალაქეს მე-2 მუხლში ნახსენები რაიმე დისკრიმინაციის და დაუსაბუთებელი შეზღუდვათა გარეშე უნდა ჰქონდეს უფლება და შესაძლებლობა:

ა) მომანილობდეს სახელმწიფო საქმეთა წარმოებაში როგორც უშუალოდ, ისე თავისუფლად არჩეული წარმომადგენლობის საშუალებით;

ბ) მისცეს ხმა და არჩეულ იქნეს ნამდვილ პერიოდულ არცევნებში, რომლებიც ეწყობა საყოველთაო და თანასწორი საარჩევნო უფლებების საფუძველზე ფარული კენჭისყრით და უზრუნველყოფს ამარჩევლების ნება-სურვილის თავისუფალ გამოვლინებას;

გ) თავის ქვეყანაში თანასწორობის საერთო პირობებით შეეძლოს სახელმწიფო სამსახურში შესვლა.

მუხლი 26

ყველა ადამიანი თანასწორია კანონის წინაშე და ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე აქვს კანონის თანასწორი დაცვის უფლება. ამ მხრივ ყოველგვარი დისკრიმინაცია უნდა აიკრძალოს კანონით და კანონი უნდა უზრუნველყოფდეს ყველა პირის თანასწორ და ეფექტიან დაცვას რაიმე ნიშნის, როგორცაა რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, პილიტიკური და სხვა მრწამსის, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, ქონებრივი მდგომარეობის, დაბადებისა თუ სხვა გარემოების გამო დისკრიმინაციის წინააღმდეგ.

მუხლი 27

იმ ქვეყნებში, სადაც არსებობს ეთნიკური, რელიგიური და ენობრივი უმცირესობანი, პირებს, რომლებიც ასრთ უმცირესობას ეკუთვნიან, არ შეიძლება უარი ეთქვათ უფლებაზე იმავე ჯგუფის სხვა წევრებთან ერთად ისარგებლონ თავიანთი კულტურით, აღიარონ თავიანთი რელიგია

და შეასრულონ მისი წესები, აგრეთვე ილაპარაკონ დედაენაზე.

ნაწილი IV

მუხლი 28

1. იქნება ადამიანის უფლებათა კომიტეტი (რომელსაც ქვემოთ ამ პუნქტში ეწოდება “კომიტეტი”). მასში შედის თვრამეტი წევრი და იგი ასრულებს ქვემოთ გათვალისწინებულ ფუნქციებს.

2. კომიტეტის შემადგენლობაში შედიან პირები, რომლებიც ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოთა მოქალაქეები არიან, აქეთ მაღალი ზნეობრივი თვისებები და აღიარებული კომპეტენტურობა ადამიანის უფლებათა დარგში, ამასთან გათვალისწინებულია, რომ სასარგებლოა იურიდიული გამოცდილების მქონე რამდენიმე პირის მონაწილეობა.

3. კომიტეტის წევრებს ირჩევენ და ისინა მუშაობენ პირადად.

მუხლი 29

1. კომიტეტის წევრებს ირჩევენ ფარული კენჭისყრით იმ პირთა სიიდან, რომლებიც აკმაყოფილებენ 28-ე მუხლით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს და ამ მიზნით დაასახელეს ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებმა.

2. ამ პაქტის მონაწილე თითოეულ სახელმწიფოს შეუძლია დასახოს არაუმეტეს ორი პირისა. ეს პირები უნდა იყვნენ ამ სახელმწიფოს მოქალაქენი.

3. ყველა პირს აქვს უფლება, რომ განმეორებით დაასახელონ.

მუხლი 30

1. პირველადი არჩევნები ეწყობა არა უსვიაწეს ექვსი თვისა ამ პაქტის ძალაში შესვლის შემდეგ.

2. კომიტეტის თითოეულ არჩევნებამდე, გარდა არჩევნებისა ვაკანსიათა შესავსებად, რომლებიც ცხადდება 34-ე მუხლის შესაბამისად, სულ ციტა ითხი თვით ადრე გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი წერილობით სთხოვს ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებს, რომ სამი თვის მანძილზე წარმოადგინონ კომიტეტის წევრთა კანდიდატურები.

3. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ანბანის წესით ადგენს ასეთნაირად დასახელებულ პირთა სიას, სადაც აღნიშნულია ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები, რომლებმაც ეს პირი დაასახელეს, და უგზავნის მას ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებს არა უგვიაწეს ერთი თვისა თითოეული არჩევნების მოწყობის თარიღამდე.

4. კომიტეტის წევრებს ირჩევენ ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოთა სხდომაზე, რომელსაც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი იწვევს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ცენტრალურ დანესებულებებში. ამ სხდომაზე, რომლისთვისაც კვორუმიამ ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოთა ორი მესამედის დასწრება, კომიტეტში არჩეულად ითვლებიან ის პირები, რომელთა კანდიდატურები მიიღებენ

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

ყველაზე მეტ ხმას და მონაწილე სახელმწიფოთა იმ წარმომადგენელთა ხმების აბსოლუტური უმრავლესობას, რომლებიც სხდომას ესწრებოდნენ და კენჭისყრაში მონაწილეობდნენ.

მუხლი 31

1. კომიტეტში არ შეიძლება შევიდეს ერთი და იმავე სახელმწიფოს ერთზე მეტი მოქალაქე.

2. კომიტეტის არჩევნების დროს ითვალისწინებენ წევრთა სამართლიან გეოგრაფიულ განაწილებას და სხვადასხვა ფორმის ცივილიზაციისა და ძირითადი იურიდიული სისტემის წარმომადგენლობას.

მუხლი 32

1. კომიტეტის წევრებს ირჩევენ ოთხი წლის ვადით, მათ აქვს უფლება ხელახლა იყვნენ არჩეული მათი კანდიდატურების განმეორებით დასახელების შემთხვევაში, მაგრამ ამასთან პირველ არჩევნებზე არჩეულთა შორის ცხრა წევრის რწმუნებათა ვადა იწურება ორი წლის პერიოდის დამლევს; დაუყოვნებლივ პირველი არჩევნების შემდეგ ამ ცხრა წევრის სახელებს წილისყრით განსაზღვრავს სხდომის თავჯდომარე, რაც აღნიშნულია 30-ე მუხლის მე-4 პუნქტში.

2. რწმუნებათა ვადის გასვლის შემდეგ არჩევნები იმართება პაქტის ამ ნაწილის წინა მუხლების შესაბამისად.

მუხლი 33

1. თუ სხვა წევრთა ერთსულოვანი აზრით, კომიტეტის რომელიმე წევრმა შეწყვიტა თავისი ფუნქციების შესრულება რაიმე მიზეზით, გარდა დროებით არყოფნის მიზეზისა, კომიტეტის თავჯდომარე ამას აცყობინებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს, რომელიც ამ წევრის ადგილს ვაკანტურად აცხადებს.

2. კომიტეტის რომელიმე წევრის გარდაცვალებისა თუ გადადგომის შემთხვევაში თავჯდომარე ამას დაუყოვნებლივ აცყობინებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს, რომელიც ამ ადგილს ვაკანტურად აცხადებს გარდაცვალების დღიდან, ან იმ დღიდან, როცა გადადგომა ნამდვილი ხდება.

მუხლი 34

1. როცა 33-ე მუხლის შესაბამისად ცხადდება ვაკანსია, და თუ შესაცვლელი წევრის რწმუნებათა ვადა არ იწურება ამ ვაკანსიის გამოცხადების შემდეგ ექვსი თვის მანძილზე, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ამას აცყობინებს ამ პაქტის მონაწილე თითოეულ სახელმწიფოს, რომელსაც შეუძლია ორი თვის მანძილზე 29-ე მუხლის შესაბამისად დაასახელოს კანდიდატურა ამ ვაკანსიის შესავსებად.

2. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ანბანის წესით ადგენს ამრიგად წამოყენებულ პირთა სიას და წარუდგენს ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებს, შემდეგ არჩევნები ვაკანსიის შესავსებად ეწყობა პაქტის ამ ნაწილის დებულებათა შესაბამისად.

3. 33-ე მუხლის შესაბამისად გამოცხადებული ვაკანსიის შესავსებად არჩეული კომიტეტის წევრი თანამდებობრივ მოვალეობებს ასრულებს იმ

წევრის რწმუნებათა ვადის დარჩენილი ნაწილის მანძილზე, რომელმაც გაათავისუფლა ადგილი კომიტეტში აღნიშნული მუხლის დებულებათა შესაბამისად.

მუხლი 35

კომიტეტის წევრები იღებენ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის მიერ დამტკიცებულ ანაზღაურებას გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სახსრებიდან იმ წესით და პირობებით, რომლებსაც ადგენს გენერალური ასამბლეა კომიტეტის მოვალეობათა მნიშვნელობის გათვალისწინებით.

მუხლი 36

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი უზრუნველყოფს საჭირო პერსონალსა და მატერიალურ სახსრებს ამ პაქტის შესაბამისად კომიტეტის ფუნქციათა ეფექტიანი განხორციელებისათვის.

მუხლი 37

1. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი იწვევს კომიტეტის პირველ სხდომას გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ცენტრალურ დაწესებულებებში.

2. თავისი პირველი სხდომის შემდეგ კომიტეტი იკრიბება იმ დროს, რომელიც გათვალისწინებულია მისი პროცედურის წესებით.

3. ჩვეულებრივ კომიტეტი იკრიბება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ცენტრალურ დაწესებულებებსა თუ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის შენევის განყოფილებაში.

მუხლი 38

კომიტეტის თითოეული წევრი, სანამ თავის მოვალეობის შესრულებას შეუდგებოდეს, კომიტეტის ღია სხდომაზე აკეთებს საჯარო განცხადებას, რომ თავის ფუნქციებს შეასრულებს მიუკერძოებლად და კეთილსინდისიერად.

მუხლი 39

1. კომიტეტი თავის თანამდებობის პირებს ირჩევს ორი წლის ვადით. შეიძლება მათი ხელახალი არჩევა.

2. კომიტეტი ადგენს პროცედურეს საკუთარ წესებს, მაგრამ ამ წესებით, კერძოდ გათვალისწინებული უნდა იყოს, რომ:

- a) კომიტეტის თორმეტი წევრი შეადგენს კვორუმს;
- b) კომიტეტი დადგენილებებს იღებს დამსწრე წევრთა ხმის უმრავლესობით.

მუხლი 40

1. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას წარადგინონ მოხსენებები, თუ რა ღონისძიებანი დასახეს ამ პაქტით აღიარებულ უფლებათა განხორციელებისათვის და რა პროგრესს მიაღწიეს ამ უფლებათა გამოყენებაში;

a) ერთი წლის მანძილზე, მას შემდეგ, რაც ეს პაქტი ძალაში შევა შესაბამის მონაწილე სახელმწიფოთა მიმართ;

ბ) ამის შემდეგ ყველა შემთხვევაში, როცა ამას მოითხოვს კომიტეტი.

2. ყველა მოხსენებას წარუდგენენ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს, რომელიც მათ განსახილველად უგზავნის კომიტეტს. მოხსენებაში უნდა აღინიშნოს ფაქტორები და სიძნელენი, თუ ასეთები არის, რომლებიც გავლენას ახდენენ ამ პაქტის განხორციელებაზე.

3. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს კომიტეტთან კონსულტაციების შემდეგ შეუძლია დაინტერესებულ სპეციალიზებულ დანესებულებებს გაუგზავნოს მოხსენებათა იმ ნაწილების ეგზემპლარები, რომლებიც შეიძლება ეხებოდეს მათი კომპეტენციის სფეროს.

4. კომიტეტი სწავლობს, ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოთა მიერ წარმოდგენილ მოხსენებებს, იგი მონაწილე სახელმწიფოებს უგზავნის თავის მოხსენებებსა და ზოგადი ხასიათის ისეთ შენიშვნებს, რომლებიც მიზანშეწონილად მიაჩნია. კომიტეტს შეუძლია აგრეთვე ეკონომიკურ და სოციალურ საბჭოს გაუგზავნოს ეს შენიშვნები იმ მოხსენებათა ეგზემპლარებთან ერთად, რომლებიც მიიღო ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებისაგან.

5. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ კომიტეტს წარუდგინონ თავიანთი მოსაზრებანი ყველა შენიშვნის გამო, რომლებიც შეიძლება გაკეთდეს ამ მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად.

მუხლი 41

1. ამ მუხლის შესაბამისად პაქტის მონაწილე სახელმწიფოს ყოველთვის შეუძლია განაცხადოს, რომ ცნობს კომიტეტის კომპეტენციას მიიღოს და განიხილოს ცნობა, სადაც რომელიმე მონაწილე სახელმწიფო ამტკიცებს, რომ მეორე მონაწილე სახელმწიფო არ ასრულებს ამ პაქტით ნაკისრ ვალდებულებებს. ამ მუხლით გათვალისწინებული ცნობები კომიტეტმა შეიძლება მიიღოს ან განიხილოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ისინი წარმოადგენენ მონაწილე სახელმწიფომ, რომელმაც გააკეთა განცხადება, რომ ცნობს ამ კომიტეტის კომპეტენციას. კომიტეტი არ იღებს არავიგარ ხნობას, თუ იგი ეხება მონაწილე სახელმწიფოს, რომელსაც არ გაუკეთებია ასეთი განცხადება. ამ მუხლის შესაბამისად მიღებული ცნობები განიხილება შემდეგი პროცედურის მიხედვით;

ა) თუ ამ პაქტის მონაწილე რომელიმე სახელმწიფოს მიაჩნია, რომ მეორე მონაწილე სახელმწიფო არ ახორციელებს ამ პაქტით ნაკისრ ვალდებულებებს, მას შეუძლია წერილობით შეატყობინოს ეს აღნიშნულ მონაწილე სახელმწიფოებს. ამ შეტყობინების მიღების დღიდან სამი თვის მანძილზე მიმდებარე სახელმწიფომ წერილობით უნდა წარუდგინოს ასეთი ცნობის გამომგზავნ სახელმწიფოს განმარტება ან რაიმე სხვა განცხადება, სადაც განმარტებული იქნება ეს საკითხი, რომელიც უნდა შეიცავდეს, რამდენადაც ეს შესაძლებელი და მიზანშეწონილი იქნება,

მითითებას შინაგან პროცედურებისა და ღონისძიებების შესახებ, რომლებიც მიიღო, მიიღებს ან შეიძლება მიიღოს ამ საკითხზე;

b) თუ საკითხი არ გადაწყდა ორივე დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოსათვის დამაკმაყოფილებლად ექვსი თვის მანძილზე მას შემდეგ, რაც მეორე სახელმწიფომ მიიღო პირველი ცნობა, თითოეულ ამ სახელმწიფოს უფლება აქვს ეს საკითხი გადასცეს კომიტეტს, ამასთან ეს შეატყობინოს კომიტეტსა და მეორე სახელმწიფოს;

c) კომიტეტი მისთვის გადაცემულ საკითხს განიხილავს მხოლოდ მას შემდეგ, რაც დარწმუნდება, რომ საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპების შესაბამისად ამ შემთხვევაში სცადეს და ამონურეს ყველა ხელმისაწვდომი შინაგანი საშუალება. ეს წესი არ მოქმედებს ისეთ შემთხვევებში, როცა ამ საშუალებათა გამოყენება გაუმართლებლად ჭიანჭურდება;

d) ამ მუხლით გათვალისწინებული ცნობების განხილვისას კომიტეტი აწყობს დახურულ სხდომას;

e) კომიტეტი c ქვეპუნქტის დებულებათა დაცვით კეთილ სამსახურს უწევს დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოებს, რათა მეგობრულად გადაწყვიტონ საკითხი ამ პუნქტით აღიარებული ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების პატივისცემის საფუძველზე;

f) მის განსახილველად გადაცემულ ყველა საკითხზე კომიტეტმა შეიძლება სთხოვოს b ქვეპუნქტში ნახსენებ დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოებს წარუდგინონ ყოველნაირი ინფორმაცია, რომელიც საქმეს ეხება;

g) b ქვეპუნქტში ნახსენებ დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოებს აქვთ უფლება წარმოდგენილი იყვნენ კომიტეტში საკითხის განხილვისას და გააკეთონ წარდგინებანი ზეპირად ან წერილობით;

h) სტყობინების მიღების დღიდან თორმეტი თვის მანძილზე კომიტეტი b ქვეპუნქტის შესაბამისად წარადგენს მოხსენებას;

i) თუ მიღწეულია გადაწყვეტილება ქვეპუნქტის დებულებათა ფარგლებში, კომიტეტი თავის მოხსენებაში იფარგლება ფაქტებისა და მიღწეული გადაწყვეტილების მოკლე შინაარსით;

ii) თუ გადაწყვეტილება e ქვეპუნქტის დებულებათა ფარგლებში მიღწეული არ არის, მაშინ კომიტეტი თავის მოხსენებაში იფარგლება ფაქტების მოკლე შინაარსით;

მოხსენებას ერთვის დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოთა წარმომადგენლების წერილობითი წარდგინებანი და ზეპირ წარდგინებათა ჩანაწერი.

თითოეულ საკითხზე მოხსენება ეგზავნება დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოებს.

2. ამ მუხლის დებულებანი ძალაში შედის, როცა ამ პაქტის მონაწილე ათი სახელმწიფო გააკეთებს განცხადებას ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოები ასეთი განცხადებების

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

დაპირირებას ახდენენ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან, რომელიც განცხადებების პირებს უგზავნის დანარჩენ მონაწილე სახელმწიფოებს. გენერალური მდივნის შეტყობინებით განცხადების უკან წაღება ყოველთვის შეიძლება. ასეთი მოქმედება ხელს არ უშლის რომელიმე იმ საკითხის განხილვას, რომელიც ამ მუხლის შესაბამისად უკვე გადაცემული ცნობის საგანია. მას შემდეგ, რაც გენერალური მდივანი მიიღებს შეტყობინებას, რომ განცხადება უკან წაიღეს, აღარ მიიღება მონაწილე სახელმწიფოს არავითარი შემდგომი ცნობები, თუ დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოს არ გაუკეთებია ახალი განცხადება.

მუხლი 42

1. a) თუ რომელიმე საკითხი, რომელიც კომიტეტს გადაეცემა 41-ე მუხლის შესაბამისად, არ გადაიჭრა დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოთათვის დამაკმაყოფილებლად, კომიტეტს შეუძლია დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოთა წინასწარი თანხმობით დანიშნოს სპეციალური შემათანხმებელი კომისია (რომელსაც შემდგომში ეწოდება “კომისია”), კომისია კეთილსამსახურს უწევს მონაწილე სახელმწიფოები, რათა მეგობრულად გადაწყვეტონ ესა თუ ის საკითხი ამ პაქტის დებულებათა დაცვის საფუძველზე.

b) კომისიაში შედის დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოსათვის მისაღები ხუთი პირი. თუ სამი თვის მანძილზე დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოები ვერ შეთანხმდნენ კომისიის მთელი შემადგენლობისა თუ შემადგენლობის ნაწილის თაობაზე, კომისიის იმ წევრებს, რომელთა დანიშვნის თაობაზე ვერ მიაღწიეს თანხმობას, ირძევენ ფარული კენჭისყრით კომიტეტის წევრთა შემადგენლობიდან კომიტეტის წევრთა ხმების ორ მესამედის უმრავლესობით.

2. კომისიის წევრები მოვალეობას ასრულებენ პირადად. ისინს არ უნდა იყვნენ დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოების ან იმ სახელმწიფოს მოქალაქეები, რომელიც ამ პაქტის მონაწილე არ არის, ან იმ მონაწილე სახელმწიფოს მოქალაქენი, რომელსაც არ გაუკეთებია განცხადება 41-ე მუხლის შესაბამისად.

3. კომისია ირჩევს თავისი თავჯდომარეს და ადგენს პროცედურეს საკუთარ წესებს.

4. კომისიის სხდომები ჩვეულებრივ ეწყობა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ცენტრალურ დანესებულებებსა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ჟენევის განყოფილებაში, მაგრამ სხდომები შეიძლება მოეწყოს სხვა მოსახერხებელ ადგილებშიც, რომლებიც კომისიამ შეიძლება განსაზღვროს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან და შესაბამის მონაწილე სახელმწიფოებთან კონსულტაციით.

5. 36-ე მუხლით უზრუნველყოფილი სამდივნო ემსახურება აგრეთვე ამ მუხლის საფუძველზე დანიშნულ კომისიებს.

6. კომიტეტის მიერ მიღებული და შესწავლილი ინფორმაცია გადადის

კომისიის განკარგულებაში და კომისიას შეუძლია სთხოვოს დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოებს, რომ წარუდგინონ ყოველნაირი ინფორმაცია, რომელიც საჭიროებს.

7. როცა კომისია მთლიანად განიხილავს საკითხს, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში, არა უგვიანეს 12 თვისა მას შემდეგ, რაც მას გადაეცა ეს საკითხი, იგი კომიტეტის თავმჯდომარეს წარუდგენს მოხსენებას დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოებისათვის გასაგზავნად:

a) თა კომისიას არ შეუძლია დაამთავროს ამ საკითხის განხილვა თორმეტი თვის მანძილზე, იგი მოხსენებაში მოკლედ აღნიშნავს რა მდგომარეობაშია ამ საკითხის განხილვა;

b) თუ მიღწეულია ამ საკითხის მეგობრული გადაწყვეტა ამ პაქტით აღიარებული ადამიანის უფლებათა დაცვის საფუძველზე, კომისია ტავის მოხსენებაში სჯერდება ფაქტებსა და მიღწეული გადაწყვეტილების მოკლე შინაარსს;

c) თუ ხ ქვეპუნქტში აღნიშნული გადაწყვეტილება მიღწეული არ არის, კომისიის მოხსენება სეიცავს მის დასკვნებს ფაქტიური ხასიათის ყველა საკითხის გამო, რომლებიც ეხება დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოთა დაცვას, და კომისიის მოსაზრებებს ამ საკითხის მეგობრულად მოგვარების შესაძლებლობის შესახებ. ეს მოხსენება აგრეთვე შეიცავს დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოთა წამომადგენლების წერილობით წარდგინებას და ზეპირ წარდგინებათა ჩანაწერს;

d) თუ კომისიის მოხსენება წარდგენილია e ქვეპუნქტის შესაბამისად, დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოები ამ მოხსენების მიღებიდან სამი თვის მანძილზე ატყობინებენ კომიტეტის თავმჯდომარეს, ეთანხმებიან თუ არა კომისიის მოხსენების შინაარსს.

8. ამ მუხლის დებულებანი არ აკნინებენ 41-ე მუხლით გათვალისწინებულ კომიტეტის მოვალეობებს.

9. დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოები თანაბრად ანაზღაურებენ კომისიის წევრთა ყველა ხარჯს იმ ხარჯთაღრიცხვის შესაბამისად, რომელსაც წარადგენს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი.

10. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს უფლება აქვს, თუ ეს საჭიროა, აანაზღაუროს კომისიის წევრთა ხარჯები, სანამ მათ აანაზღაურებდნენ დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოები ამ მუხლის მე-9 პუნქტის შესაბამისად.

მუხლი 43

კომიტეტისა და იმ სპეციალური შეთანხმებული კომისიების წევრებს, რომლებიც შეიძლება დაინიშნოს 42-ე მუხლის შესაბამისად, აქვთ იმ ექსპერტთა შეღავათების, პრივილეგიებისა და იმუნიტეტების უფლება, რომლებსაც გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია მივლინებაში გზავნის, როგორც ეს გატვალისწინებულია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის პრივილეგიებისა და იმუნიტეტების კონვენციის შესაბამის

ნანილებში.

მუხლი 44

ამ პაქტის განხორციელების დებულებანი უნდა გამოიყენონ ისე, რომ ზიანი არ მიაყენონ პროცედურებს ადამიანის უფლებათა დარგში, რომლებსაც ითვალისწინებენ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა და სპეციალიზებულ დაწესებულებათა დამფუძნებელი აქტები და კონვენციები, ან მათ შესაბამისად, ეს დებულებანი ხელს არ უშლის ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებს მიმართონ დავის გადაწყვეტის სხვა პროცედურებს, მათ შორის მოქმედ საერთო და სპეციალურ საერთაშორისო შეთანხმებათა საფუძველზე.

მუხლი 45

ეკონომიკური და სოციალური საბჭოს საშუალებით კომიტეტი გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ ასამბლეას წარუდგენს ყოველწლიურ მოხსენებას თავისი მუშაობის შესახებ.

ნანილი V

მუხლი 46

ამ პაქტში არაფერი არ უნდა იყოს განმარტებული როგორც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებათა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა და სპეციალიზებულ დაწესებულებათა სხვადასხვა ორგანოს შესაბამის მოვალეობათა განმსაზღვრელ სპეციალიზებულ დაწესებულებათა წესდებების დებულებათა მნიშვნელობის დაკნინება იმ საკითხებში, რომლებსაც ეს პაქტი ეხება.

მუხლი 47

ამ პაქტში არაფერი არ უნდა იყოს განმარტებული, როგორც დაკნინება ყველა ხალხის განუყოფელი უფლებისა და მთლიანად და თავისუფლად ფლობდეს და სარგებლობდეს თავისი ბუნებრივი სიმდიდრეებისა და რესურსებით.

ნანილი VI

მუხლი 48

1. ამ პაქტს შეუძლია ხელი მოაწეროს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წევრმა ყველა სახელმწიფომ ან ყველა მისი სპეციალიზებული დაწესებულების წევრმა, საერთაშორისო სასამართლოს სტატუსის მონაწილე ყველა სახელმწიფომ და ყველა სხვა სახელმწიფომ, რომლებსაც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეა შესთავაზებს ამ პაქტში მონაწილეობას.

2. ეს პაქტი რატიფიცირებული უნდა იყოს. სარატიფიკაციო სიგელები დეპონირდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან.

3. ამ პაქტს შეუძლია შეუერთდეს ამ მუხლის 1 პუნქტში აღნიშნული

ყველა სახელმწიფო.

4. შეერთებისათვის საჭიროა შეერთების დოკუმენტის დეპონირება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან.

5. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ატყობინებს ყოველ სახელმწიფოს, რომლებმაც ხელი მოაწერეს ამ პაქტს ან შეუერთდნენ მას, თითოეული სარატიფიკაციო სიგელისა თუ შეერთების დოკუმენტის დეპონირების შესახებ.

მუხლი 49

1. ეს პუნქტი ძალაში შედის სამი თვის შემდეგ იმ დღიდან, როცა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან დეპონირებული იქნება ოცდამეთხუთმეტე სარატიფიკაციო სიგელი ან შეერთების დოკუმენტი.

2. თითოეული სახელმწიფოსათვის, რომელიც ამ პაქტის რატიფიკაციას ახდენს ან უერთდება მას ოცდამეთხუთმეტე სარატიფიკაციო სიგელისა ან შეერთების დოკუმენტის დეპონირების შემდეგ, ეს პუნქტი ძალაში შედის სამი თვის შემდეგ იმ დღიდან, როცა დეპონირებული იქნება მისი საკუთარი სარატიფიკაციო სიგელი თუ შეერთების დოკუმენტი.

მუხლი 50

ამ პაქტის დებულებანი ვრცელდება ფედერაციულ სახელმწიფოთა ყველა ნაწილზე რაიმე შეზღუდვისა თუ გამონაკლისის გარეშე.

მუხლი 51

1. ამ პაქტის მონაწილე ყველა სახელმწიფოს სეუძლია შესთავაზოს გასწორებანი და წარუდგინოს ისინი გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს, გენერალური მდივანი შემოთავაზებულ გასწორებებს უგზავნის ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებს და სთხოვს შეატყობინონ, მომხრე არიან თუ არა, რომ მოიწვიონ მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია ამ წინადადებათა განსახილველად და მათთვის კენჭის საყრელად თუ მონაწილე სახელმწიფოთა სულ ცოტა მესამედი მხარს დაუჭერს ასევე კონფერენციას, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი იწვევს ამ კონფერენციას გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ეგიდით, ყველა გასწორებას, რომელსაც მიიღებს ამ კონფერენციის დამსწრე და კენჭისყრაში მონაწილე სახელმწიფოთა უმრავლესობა, დასამტკიცებლად წარუდგენენ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ ასამბლეას.

2. გასწორებანი ძალაში შედის მას შემდეგ, რაც მათ დაამტკიცებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეა და თავიანთი კონსტიტუციური პროცედურების შესაბამისად მიიღებს ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოთა უმრავლესობა — ორი მესამედი.

3. გასწორებათა ძალაში შესვლის შემდეგ ისინი სავალდებულო ხდება იმ მონაწილე სახელმწიფოებისათვის, რომლებმაც მიიღეს, ხოლო სხვა

საართაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტაჲი

მონაწილე სახელმწიფოებისათვის სავალდებულო რჩება ამ პაქტის დებულებანი და მათ მიერ მიღებული ყველა წინა გასწორება.

მუხლი 52

48-ე მუხლის მე-5 პუნქტის თანახმად შეტყობინებისგან დამოუკიდებლად გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ატყობინებს იმავე მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნულ ყველა სახელმწიფოს შემდეგს:

a) 48-ე მუხლის თანახმად ხელმოწერებს, რატიფიკაციებისა და შეერთებების შესახებ;

b) 49-ე მუხლის თანახმად ამ პაქტის ძალაში შესვლის თარიღს და 51-ე მუხლის თანახმად ყოველგვარი გასწორების ძალაში შესვლის თარიღს.

მუხლი 53

1. ეს პაქტი, რომლის ინგლისური, ესპანური, ჩინური, რუსული და ფრანგული ტექსტები ერთნაირად ავთენტურია, შესანახად უნდა გადაეცეს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის არქივს.

2. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ამ პაქტის დამოწმებულ პირებს უგზავნის 48-ე მუხლში აღნიშნულ ყველა სახელმწიფოს.

საართაშორისო პაქტი ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების შესახებ

პრეამბულა

ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები, რომლებიც ითვალისწინებენ, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებით გამოცხადებული პრინციპები შესაბამისად ადამიანთა ოჯახის ყველა წევრისათვის დამახასიათებელი ღირსების, მათი თანასწორი და განუყოფელი უფლებების აღიარება არის თავისუფლების, სამართლიანობისა და საყოველთაო მშვიდობის საფუძველი,

აღიარებენ, რომ ეს უფლებები გამომდინარეობენ ადამიანისათვის დამახასიათებელი ღირსებიდან,

აღიარებენ, რომ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის თანახმად, თავისუფალი, შიშისა და გაჭირვებისაგან თავისუფალი ადამიანის პიროვნების იდეალის განხორციელება შეიძლება მხოლოდ მაშინ, თუ შეიქმნა ისეთი პირობები, როცა თითოეული შეძლებს ისარგებლოს თავისი ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებებით, ასევე

როგორც თავისი პოლიტიკური და ეკონომიკური უფლებებით, ითვალისწინებენ, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებით სახელმწიფოები ვალდებული არიან წაახალისონ ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა საყოველთაო პატივისცემა და დაცვა, ითვალისწინებენ, რომ თითოეული ადამიანი, აქვს რა ვალდებულებანი სხვა ადამიანებისა და იმ კოლექტივის მიმართ, რომელსაც ეკუთვნის, უნდა ილენოდეს ამ პაქტით აღიარებული უფლებათა წახალისებისა და დაცვისათვის,

შეთანხმდნენ შემდეგი მუხლების გამო:

ნაწილი I
მუხლი 1*

1. ყველა ხალხს აქვს თვითგამორკვევის უფლება. ამ უფლების ძალით ისინი თასიფლად აწესდენ თავიანთ პოლიტიკურ სტატუსს და თავისუფლად უზრუნველყოფენ თავიანთ ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ განვითარებას.

2. ყველა ხალხს თავისი მიზნების მისაღწევად შეუძლია თავისუფლად მოიხმაროს თავისი ბუნებრივი სიმდიდრეები და რესურსები ისე, რომ ზიანი არ მიაყენოს ურთიერთსარგებლიანობის პრინციპებზე დაფუძნებული საერთაშორისო სამართლიდან გამომდინარე რაიმე ვალდებულებას. არც ერთ ხალხს არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება წაერთვას საარსებო სახსრები, რომლებიც მას ეკუთვნის. 3. ამ პაქტის მონაწილე ყველა სახელმწიფო, მათ შორის ის სახელმწიფოები, რომლებსაც ეკისრებათ პასუხისმგებლობა არათვითმმართველი და სამეურნეო ტერიტორიების მართვისათვის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდების შესაბამისად ხელს უნდა უწყობდნენ თვითგამორკვევის უფლების განხორციელებას და პატივს სცემენ ამ უფლებას.

ნაწილი II
მუხლი 2

1. ამ პაქტის მონაწილე თითოეული სახელმწიფო კისრულობს ვალდებულებას ინდივიდუალური წესით და საერთაშორისო დახმარებისა და თანამშრომლობის, კერძოდ, ეკონომიკურ და ტექნიკურ დარგებში საერთაშორისო დახმარებისა და თანამშრომლობის წესით, არსებული რესურსების მაქსიმალურ ფარგლებში მიიღოს ზომები, რათა თანდათან უზრუნველყოს ამ პაქტით აღიარებული უფლებების სრული განხორციელება ყველა მართებული ამუალებით, მათ შორის, კერძოდ, საკანონმდებლო ღონისძიებათა მიღებით.

2. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას

* საქართველოს პარლამენტი აღიარებს პირველ მუხლში ჩამოყალიბებულ დებულებებს იმ ინტერპრეტაციით, რომელიც აისახა ადამიანის უფლებათა ვენის 1993 წლის დეკლარაციაში (პუნქტი 2).

საართაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

უზრუნველყონ, რომ ამ პაქტით გამოცხადებული უფლებები განხორციელდება რაიმე დისკრიმინაციის გარეშე, როგორცაა დისკრიმინაცია რასის, ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა მრწამსის, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, ქონებრივი მდგომარეობის, დაბადებისა თუ სხვა გარემოების გამო.

3. განვითარებად ქვეყნებს შეუძლიათ ადამიანის უფლებებისა და თავიანთი სახალხო მეურნეობის სათანადო გათვალისწინებით განსაზღვრონ, თუ რამდენად უზრუნველყოფენ ამ პაქტით აღიარებულ უფლებებს იმ პირთათვის, რომლებიც მათი მოქალაქენი არ არიან.

მუხლი 3

ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას უზრუნველყონ მამაკაცებისა და ქალების თანასწორი უფლებები ისარგებლონ ამ პაქტით გათვალისწინებული ყველა ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებით.

მუხლი 4

ამ პაქტით მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ იმ უფლებათა გამოყენების მხრივ, რომლებსაც ესა თუ ის სახელმწიფო უზრუნველყოფს ამ პაქტის შესაბამისად, ამ სახელმწიფოს შეუძლია შემოიღოს ამ უფლებათა მხოლოდ ისეთი შეზღუდვები, რომლებსაც განსაზღვრავს კანონი, და მხოლოდ იმდენად, რამდენად ეს შეეთავსება აღნიშნულ უფლებათა ბუნებას, და მხოლოდ იმ მიზნით, რომ ხელი შეუწყოს საერთო კეთილდღეობას დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

მუხლი 5

1. ამ პაქტში არ შეიძლება არაფრის განმარტება ისე, თითქოს ნიშნავდეს, რომ რომელიმე სახელმწიფოს, რომელიმე ჯგუფს ან რომელიმე პირს ჰქონდეს უფლება ეწოდეს რაიმე საქმიანობას ან სჩადიოდეს რაიმე მოქმედებას, რომელთა მიზანია ამ პაქტით აღიარებული რომელიმე უფლებისა თუ ვალდებულების მოსპობა ან მათი შეზღუდვა უფრო მეტად, ვიდრე ეს პაქტი ითვალისწინებს.

2. ადამიანის რაიმე ძირითადი უფლებები, რომლებიც აღიარებულია ამ კანონის, კონვენციების, წესებისა თუ ზნე-ცვეულებების ძალით ან არსებობს რომელიმე ქვეყანაში, არ შეიძლება შეიზღუდოს ან დაკნინდეს ამ საბაბით, რომ ამ პაქტში ასეთი უფლებები აღიარებული არ არის ან აღიარებულია ნაკლები მოცულობით.

ნაწილი III

მუხლი 6

1. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ შრომის უფლებას, რომელიც შეიცავს თითოეული ადამიანის უფლებას საარსებო სახსრები მოიპოვოს საკუთარი შრომით, რომელსაც თავისუფლად აირჩევს ან თავისუფლად დათანხმდება ან განახორციელებენ სათანადო ღონისძიებებს ამ უფლების უზრუნველყოფისათვის.

2. ამ პაქტით მონაწილე სახელმწიფოთა ღონისძიებანი ამ უფლების

სრული განხორციელების მიზნით შეიცავენ პროფესიულ-ტექნიკური სწავლებისა და მომზადების პროგრამებს, განუხრელი ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული განვითარებისა და სრული სანარმოო დასაქმების გზებსა და მეთოდებს ისეთ პირობებში, რომლებიც უზრუნველყოფენ ადამიანის ძირითადი პოლიტიკურ და ეკონომიკურ თავისუფლებებს.

მუხლი 7

1. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ თითოეულის უფლებას ჰქონდეს შრომის სამართლიანი და ხელშემწყობი პირობები, მათ შორის, კერძოდ:

a) ანაზღაურება, რომელიც ყველა მშრომელისათვის, როგორც მინიმუმს, უზრუნველყოფს;

ბ) სამართლიანი ხელფასს და თანაბარ ანაზღაურებას ტოლფასოვანი შრომისათვის რაიმე განსხვავების გარეშე, ამასთან, კერძოდ, ქალებისათვის გარანტირებული უნდა იყოს შრომის ისეთი პირობები, რომლებიც მამაკაცთა შრომის პირობებზე უარესი არ იქნება და თანაბარი ანაზღაურება თანაბარი შრომისათვის;

გ) მათი და მათი ოჯახების დამაკმაყოფილებელი არსებობას ამ პაქტის დებულებათა შესაბამისად;

დ) უსაფრთხოებისა და ჰიგიენის მოთხოვნების შესაბამისი შრომის პირობები;

ე) ყველასათვის ერთნაირი შესაძლებლობა სამუშაოზე დანიშნულდეს შესაბამის უფრო მაღალ საფეხურზე მხოლოდ და მხოლოდ შრომითი სტაჟისა და კვალიფიკაციის საფუძველზე;

ვ) დასვენება, თავისუფალი დრო და სამუშაო დროის გონივრული შეზღუდვა და პერიოდული ანაზღაურებული შვებულება, ისევე როგორც ანაზღაურება უქმე დღეებისათვის.

მუხლი 8

1. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას უზრუნველყონ:

a) თითოეული ადამიანის უფლება თავისი ეკონომიკური და სოციალური ინტერესების განხორციელებისა და დაცვისათვის შექმნას პროფესიული კავშირები და შევიდეს ასეთ კავშირებში თავისი არჩევანით და ერთადერთი პირობით, რომ შეასრულებს შესაბამისი ორგანიზაციის წესებს. აღნიშნული უფლების გამოყენება არ ექვემდებარება არავითარ შეზღუდვებს იმ შეზღუდვების გარდა, რომლებიც ცათვალისწინებულია კანონით და დემოკრატიულ საზოგადოებაში საჭიროა სახელმწიფო უშიშროებისა თუ საზოგადოებრივი წესრიგის ინტერესებისათვის ან სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად;

ბ) პროფესიული კავშირების უფლება შექმნან ეროვნული ფედერაციები ან კონფედერაციები და ამ უკანასკნელთა უფლება შექმნან საერთაშორისო პროფესიული ორგანიზაციები ან შეუერთდნენ მათ;

გ) პროფესიული კავშირების უფლება იმუშაონ შეუფერხებლად

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

რაიმე შეზღუდვების გარეშე იმ შეზღუდვების გარდა, რომელიც გათვალისწინებულია კანონით და საჭიროა დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფო უშიშროებისა თუ საზოგადოებრივი ნებსრიგის ინტერესებისათვის ან სხვათა უფლებებებისა და თავისუფლების დასაცავად;

d) გაფიცვების უფლება იმ პირობით, რომ ეს უფლება ხორციელდებოდეს თითოეული ქვეყნის კანონების შესაბამისად.

2. ეს მუხლი არ ეწინააღმდეგება იმას, რომ კანონიერი შეზღუდვები შემოიღონ ამ უფლებების გამოყენებაზე იმ პირობა მიერ, რომლებიც შედიან სახელმწიფოა შეიარაღებული ძალების, პოლიციისა თუ ადმინისტრაციის შემადგენლობაში.

3. ამ მუხლში არაფერია არ აძლევს უფლებას იმ სახელმწიფოებს, რომლებიც მონაწილეობენ შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის 1948 წლის კონვენციაში ასოციაციათა თავისუფლებისა და ორგანიზაციის უფლების დაცვის შესახებ, მიიღონ საკანონმდებლო აქტები აღნიშნული კონვენციით გათვალისწინებული გარანტიების საზიანოდ ან გამოიყენონ კანონი ისე, რომ ზიანი მიაყენონ ამ გარანტიებს.

მუხლი 9

ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ თითოეული ადამიანის უფლებას სოციალურ უზრუნველყოფაზე, სოციალურ დაზღვევის ჩათვლით.

მუხლი 10

ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ:

1. ოჯახს, რომელიც საზოგადოების ბუნებრივი და ძირითადი უჯრედი, უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობისდაგვარად ყველაზე ფართო დაცვა და დახმარება, განსაკუთრებით მისი შექმნის დროს და სანამ ეკისრება პასუხისმგებლობა და ზრუნვა ბავშვებისა და მათი აღზრდისათვის, ვიდრე ისინა დამოუკიდებელი გახდებოდნენ. ქორწინება უნდა ხდებოდეს მექორწინეთა თავისუფალი თანხმობით.

2. განსაკუთრებული დაცვა უნდა ჰქონდეთ დედებს მშობიარობამდე და მის შემდეგ გონივრული პერიოდის მანძილზე. ამ პერიოდის მანძილზე მომუშავე დედებს უნდა ეძლეოდეს ანაზღაურებული შვებულება ან შვებულება, რომლის დროს მისცემენ საკმარის დახმარებას სოციალური უზრუნველყოფის სახით.

3. დაცვისა და დახმარების განსაკუთრებული ღონისძიებანი უნდა ხორციელდებოდეს ყველა ბავშვისა და მოზარდის მიმართ ოჯახური წარმოშობის ნიშნისა თუ რაიმე სხვა ნიშნის მიხედვით რაიმე დისკრიმინაციის გარეშე. ბავშვები და მოზარდები დაცული უნდა იყვნენ ეკონომიკური და სოციალური ექსპლუატაციისაგან. მათი ზნეობისა და ჯანმრთელობისათვის მავნე ან სიცოცხლისათვის საშიშ ან სხვა იმ დარგში მათი შრომის გამოყენება, რომელსაც შეუძლია ავნოს მათი ნორმალურ განვითარებას, კანონით უნდა ისჯებიდეს, გარდა ამისა, სახელმწიფოებმა უნდა დაანესონ ასაკობრივი საზღვრები, რომელთა ქვემოთ ბავშვთა

ფასიანი შრომის გამოყენება აკრძალულია და კანონით ისჯება.

მუხლი 11

1. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ თითოეულის უფლებას ჰქონდეს სათანადო კვება, ტანსაცმელი და ბინა, აგრეთვე უფლებას განუწყვეტილ იუმჯობესებდეს ცხოვრების პირობებს. პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები, რომლებიც აღიარებენ, რომ ამ მხრივ დიდი მნიშვნელობა აქვს თავისუფალ თანხმობაზე დაფუძნებულ საერთაშორისო თანამშრომლობას, მიიღებენ სათანადო ზომებს ამ უფლების განხორციელების უზრუნველყოფისათვის.

2. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რა თითოეული ადამიანის ძირითად უფლებას იყოს თავისუფალი შიმშილისგან, ინდივიდუალურად და საერთაშორისო თანამშრომლობის წესით უნდა ახორციელებდნენ საჭირო ღონისძიებებს, მათ შორის ასრულებდნენ კონკრეტულ პროგრამებს, იმისათვის, რომ:

a) გააუმჯობესონ სურსათის წარმოების, შენახვისა და განაწილების მეთოდები ტექნიკური მეცნიერული ცოდნის ფართოდ გამოყენების, კვების პრინციპების შესახებ ცოდნის გავრცელებისა და აგრარული სისტემების ისეთი სრულყოფისა და რეფორმის გზით, რომ მიაღწიონ ბუნებრივი რესურსების ყველაზე ეფექტიან ათვისებასა და გამოყენებას; და

b) უზრუნველყონ სურსათის მსოფლიო მარაგის სამართლიანი განაწილება როგორც სურსათის იმპორტიორი, ისე ექსპორტიორი ქვეყნების მოთხოვნილებათა შესაბამისად და პრობლემების გათვალისწინებით.

მუხლი 12

1. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ თითოეული ადამიანის უფლებას ჰქონდეს ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის უმაღლესი დონე.

2. ღონისძიებანი, რომლებიც ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა განახორციელონ ამ უფლების სრული გამოყენებისათვის, შეიცავენ ღონისძიებებს, რომლებიც საჭიროა:

a) მკვდრადმოხადობისა და ბავშვთა სიკვდილიანობის შემცირებისა და ბავშვის ჯანსაღი განვითარების უზრუნველყოფისათვის;

b) გარემოს ჰიგიენისა და მრეწველობაში შრომის ჰიგიენის ყველა ასპექტის გაუმჯობესებისათვის;

c) ეპიდემიური, ენდემური, პროფესიული და სხვა დაავადებების თავიდან აცილებისა და მათს წინააღმდეგ ბრძოლისათვის;

d) ისეთი პირობების შექმნისათვის, რომლებიც ყველასათვის უზრუნველყოფენ სამედიცინო დახმარებისა და სამედიცინო მოვლას ავადმყოფობის შემთხვევაში.

მუხლი 13

1. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ თითოეული ადამიანის განათლების უფლებას. ისინი თანახმა არიან, რომ განათლება მიზნად უნდა ისახავდეს ადამიანის პიროვნებისა და მისი ღირსების

საართაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტაჲი

შეგნების სრულ განვითარებას და უნდა განამტკიცებდეს ადამიანის უფლებისა და ძირითადი თავისუფლებების პატივისცემას. შემდეგ ისინი თანახმა არიან, რომ განათლებამ ყველას უნდა მისცეს შესაძლებლობა იყოს თავისუფალი საზოგადოების მონაწილე, ხელს უწყობდეს ყველა ერისა და ყველა რასობრივი, ეთნიკური და რელიგიური ჯგუფების ურთიერთგაგებას, შემწყნარებლობასა და მეგობრობას და ეხმარებორეს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მუშაობას მშვიდობის შენარჩუნებისათვის.

2. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ ამ უფლების სრულად განხორციელებისათვის:

a) დანყებითი განათლება უნდა იყოს ყველასათვის სავალდებულო და უფასო;

b) საშუალო განათლება და მისი სხვადასხვა ფორმა, მათ შორის პროფესიულ-ტექნიკური სამუშაო განათლება, უნდა იყოს ღია და ყველასათვის მისაწვდომი ყველა საჭირო ღირსძიებათა განხორციელების, და კერძოდ, უფასო განათლების თანდათან შემოღების გზით;

c) უმაღლესი განათლება უნდა გახდეს ერთნაირად მისაწვდომი ყველასათვის თითოეულის ნიჭის საფუძველზე, ყველა საჭირო ღირსძიების განხორციელების, და კერძოდ, უფასო განათლების თანდათან შემოღების გზით;

d) შესაძლებლობისადაგვარად უნდახდებოდეს ელემენტარული განათლების წახალისება ან ინტენსიფიკაცია იმათთვის, ვისაც არ გაუვლია ან არ დაუმთავრებია დანყებითი განათლების სრული კურსი;

e) აქტიურად უნდა ხორციელდებოდეს ყველა საფეხურის სკოლების ქსელის განვითარება, უნდა დანესდეს სტიპენდიების დამაკმაყოფილებელი სისტემა და განუწყვეტილად უმჯობესდებოდეს მასწავლებელთა პერსონალის მატერიალური პირობები.

3. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას პატივი სცენ მშობლებისა და, შესაბამის შემთხვევებში, კანონიერი მეურვეების თავისუფლებას თავიანთი ბავშვებისათვის აირჩიონ არა მარტო სახელმწიფო ხელისუფალთა მიერ გახსნილი სკოლები, არამედ აგრეთვე სხვა სკოლები, რომლებიც შეესაბამებიან განათლების მოთხოვნების იმ მინიმუმს, რომელიც შეიძლება დაადგინოს ან დაამტკიცოს სახელმწიფომ, და უზრუნველყონ თავიანთი ბავშვების რელიგიური და ზნეობრივი აღზრდა თავიანთი საკუთარი რწმენის შესაბამისად.

4. ამ მუხლის არც ერთ ნაწილი არ შეიძლება განმარტებული იყოს ისე, რომ დაკნინდეს ცალკეულ პირთა და დანესწულებათა თავისუფლება შექმნან სასწავლებლები და უხელმძღვანელონ მათ იმ უცვლელი პირობით, რომ დაიცავენ ამ მუხლის 1 პუნქტში ჩამოყალიბებულ პრინციპებს და მოთხოვნას, რომ ასეთ სასწავლებლებში მიღებული განათლება შეესაბამებოდეს მოთხოვნების იმ მინიმუმს, რომელიც შეიძლება დაანესოს სახელმწიფომ.

მუხლი 14

ამ პაქტის მონაწილე თითოეული სახელმწიფო, რომელმაც პაქტის მონაწილედ შესვლის დროისათვის თავისი მეტროპოლიის ტერიტორიასა და მის იურისდიქციაში მყოფ სხვა ტერიტორიებზე ვერ დაანესა სავალდებულო უფასო დანყებითი განათლება, კისრულობს ვალდებულებას ორი წლის მანძილზე შეიმუშაოს და მიიღოს ღონისძიებათა ვრცელი გეგმა, რათა თანდათან — წლების გონევერული რაოდენობის მანძილზე, რაც აღნიშნული უნდა იყოს ამ გეგმაში, - თანდათან განახორციელოს სავალდებულო უფასო საყოველთაო განათლების პრინციპი.

მუხლი 15

1. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ თითოეული ადამიანის უფლებას:

a) მონაწილეობდეს კულტურულ ცხოვრებაში;

b) სარგებლობდეს მეცნიერული პროგრესის შედეგებით და პრატიკულად იყენებდეს მათ;

გ) სარგებლობდეს იმ მორალური და მატერიალური ინტერესების დაცვით, რომლებიც ჩნდება ყველა იმ მეცნიერულ, ლიტერატურულ თუ მხატვრულ ნაშრომთა დაკავშირებით, რომელთა ავტორია.

2. ღონისძიებანი, რომლებიც უნდა მიიღონ ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებმა ამ უფლების სრული განხორციელებისათვის, შეიცავენ იმ ღონისძიებებს, რომლებიც საჭიროა მეცნიერებისა და კულტურის მიღწევათა დაცვის, განვითარებისა და გაერცელებისათვის.

3. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას პატივი სცენ თავისუფლებას, რომელიც უთუოდ აუცილებელია მეცნიერული კვლევისა და შემოქმედებითი მოღვაწეობისათვის.

4 ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ დიდად სასარგებლოა მეცნიერებისა და კულტურის დარგებში საერთაშორისო კონტაქტებისა და თანამშრომლობის ნახალისება და განვითარება.

ნაწილი IV

მუხლი 16

1. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას პაქტის ამ ნაწილის შესაბამისად წარადგინონ მოხსენებანი თუ რა ღონისძიებებს ახორციელებენ და რა პროგრესს მიაღწიეს ამ პაქტით აღიარებული უფლებების დაცვის გზაზე.

2. ა) ყველა მოხსენებას წარუდგენენ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს, რომელიც მათს ეგზემპლარებს განსახილველად უგზავნის ეკონომიკურ და სოციალურ საბჭოს ამ პაქტის დებულებათა შესაბამისად;

ბ) გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი სპეციალიზებულ დაწესებულებებს უგზავნის აგრეთვე ამ პაქტის მონაწილე იმ სახელმწიფოთა მოხსენებებს ან მოხსენებათა რომელიმე შესაბამის ნაწილს, რომლებიც ამ სპეციალიზებულ დაწესებულებათა წევრების

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

არიან, რამდენადაც ასეთი მოხსენებები ან მოხსენებათა ნაწილები მათი კონსტრუქციური აქტების შესაბამისად ეხება ზემოაღნიშნულ დანესებულებათა მოვალეობების ფარგლებში შემავალ რომელიმე საკითხს.

მუხლი 17

1. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები თავიანთ მოხსენებებს წარადგენენ ეტაპობრივად იმ პროგრამის შესაბამისად, რომელიც ეკონომიკურმა და სოციალურმა საბჭომ ერთი წლის მანძილზე ამ პაქტის ძალაში შესვლის შემდეგ უნდა დაადგინოს მონაწილე სახელმწიფოებთან და დაინტერესებულ სპეციალიზებულ დანესებულებებთან კონსულტაციით.

2. მოხსენებაში შეიძლება აღინიშნოს ფაქტორები და სიძნელეები, რომლებიც გავლენას ახდენენ ამ პაქტით დაკისრებულ მოვალეობათა შესრულების დონეზე.

3. თუ შესაბამისი ცნობები გაერთიანებული ერების ორგანიზაციას ან რომელიმე სპეციალიზებულ დანესწვლებას ადრე შეატყობინა ამ პაქტის მონაწილე რომელიმე სახელმწიფომ, საჭირო აღარ არის ამ ცნობების განმეორება და საკმარისი იქნება ასეთნაირად შეტყობინებული ცნობების ზუსტი დამონშება.

მუხლი 18

ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების დარგში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებით დაკისრებულ მოვალეობათა შესასრულებლად ეკონომიკურ და სოციალურ საბჭოს შეუძლია შეუთანხმდეს სპეციალიზებულ დანესწვლებებს იმის თაობაზე, რომ წარუდგინონ მოხსენებანი ამ პაქტის იმ დებულებათა შესრულების გზაზე მიღწეული პროგრესის შესახებ, რომლებიც განეკუთვნება მათი საქმიანობას სფეროს. ეს მოხსენებები შეიძლება შეიცავდნენ ასეთ განხორციელების შესახებ მათი კომპეტენტური ორგანოების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებათა და რეკომენდაციათა დანვრილებით ცნობებს.

მუხლი 19

ეკონომიკურ და სოციალურ საბჭოს შეუძლია ადამიანის უფლებათა კომისიას განსახილველად და ზოგადი რეკომენდაციების მისაცემად ან შესაბამის შემთხვევებში ცნობად გადასცეს მოხსენებები, რომლებიც ეხება ადამიანის უფლებებს და რომლებსაც სახელმწიფოები წარადგენენ მე-16 და მე-17 მუხლების შესაბამისად, აგრეთვე მოხსენებები, რომლებიც ეხება ადამიანის უფლებებს და მათ სპეციალიზებული დანესებულებანი წარადგენენ მე-18 მუხლის შესაბამისად.

მუხლი 20

ამ პაქტის მონაწილე დაინტერესებულ სახელმწიფოებსა და სპეციალიზებულ დანესებულებებს მე-19 მუხლის თანახმად შეუძლიათ ეკონომიკურ და სოციალურ საბჭოს წარუდგინონ შენაშვნები ყველა ზოგადი რეკომენდაციის გამო ან ადამიანის უფლებათა კომისიის რომელიმე მოხსენებასა თუ რომელიმე სხვა დოკუმენტში მითითებული ასეთი

ზოგადი რეკომენდაციის გამო.

მუხლი 21

ეკონომიკურ და სოციალურ საბჭოს შეუძლია დროდადრო წარუდგინოს გენერალურ ასამბლეას მოხსენებები, რომლებშიც იქნება ზოგადი ხასიათის რეკომენდაციები და ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებისა და სპეციალიზებული დაწესებულებებისაგან მიღებული იმ ცნობების მოკლე შინაარსი, რომლებიც ეხება ამ პაქტით აღიარებული უფლებების საყოველთაო დაცვის უზრუნველყოფისათვის განხორციელებულ ღონისძიებებსა და მიღწეულ შედეგებს.

მუხლი 22

ეკონომიკურ და სოციალურ საბჭოს შეუძლია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სხვა ორგანოების, მათ დამხმარე ორგანოებისა და ტექნიკური დახმარების სპეციალიზებულ დაწესებულებათა ყურადღება მიაქციოს პაქტის ამ ნაწილში აღნიშნულ მოხსენებებთან დაკავშირებით წამოჭრილ ყველა საკითხს, რომლებიც შესაძლოა სასარგებლო იყოს ამ ორგანოებისათვის, როცა თითოეულ მათგანს თავისი კომპეტენციის ფარგლებში გამოაქვს გადამწყვეტილებანი, თუ რამდენად მიზანშეწონილია საერთაშორისო ღონისძიებანი, რომლებსაც შეუძლიათ ხელი შეუწყონ ამ პაქტის თანდათან და ეფექტიან ხორცშესხმას.

მუხლი 23

ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები შეთანხმდნენ, რომ ამ პაქტით აღიარებული უფლებების განხორციელების ხელშემწყობ საერთაშორისო ღონისძიებებს განეკუთვნება ისეთი საშუალებების გამოყენება, როგორცაა კონვენციათა დადება, რეკომენდაციათა მიღება, ტექნიკური დახმარების განევა და კონსულტაციების მიზნით რეგიონალური თათბირებისა და ტექნიკური თათბირების მოწვევა, აგრეთვე დაინტერესებულ მთავრობებთან ერთად ორგანიზებული გამოკვლევები.

მუხლი 24

ამ პაქტში არაფერი არ უნდა იყოს განმარტებული როგორც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებისა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა და სპეციალიზებული დაწესებულებების სხვადასხვა ორგანოს შესაბამის მოვალეობათა განსაზღვრულ სპეციალიზებულ დაწესებულებათა წესდებების დებულებათა მნიშვნელობის დაკნინება იმ საკითხებში, რომლებსაც ეხება ეს პაქტი.

მუხლი 25

ამ პაქტში არაფერი არ უნდა იყოს განმარტებული როგორც დაკნინება ყველა ხალხის განუყოფელი უფლება მთლიანად და თავისუფლად ფლობდნენ და სარგებლობდნენ თავიანთი ბუნებრივი სიმდიდრეებითა და რესურსებით.

ნაწილი V

მუხლი 26

1. ამ პაქტს შეუძლია ხელი მოაწეროს გაერთიანებული ერების ორგა-

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

ნიზაციის წევრმა ყველა სახელმწიფომ ან ყველა მისი სპეციალიზებული დანესებულების წევრმა, საერთაშორისო სასამართლოს სტატუსის მონაწილე ყველა სახელმწიფომ და ყველა სხვა სახელმწიფომ, რომლებსაც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეა შესთავაზებს ამ პაქტში მონაწილეობას.

2. ეს პაქტი რატიფიცირებული უნდა იყოს. სარატიფიკაციო სიგელე-ბი დეპონირდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან.

3. ამ პაქტთან შეერთება შეუძლია ამ მუხლის I პუნქტში აღნიშნულ ყველა სახელმწიფოს.

4. შეერთებისათვის საჭიროა შეერთების დოკუმენტის დეპონირება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან.

5. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი აცყობინებს ყველა სახელმწიფოს, რომლებმაც ხელი მოაწერეს ამ პაქტს ან შეუერთდნენ მას, თითოეული სარატიფიკაციო სიგელისა თუ შეერთე-ბის დოკუმენტის დეპონირების შესახებ.

მუხლი 27

1. ეს პაქტი ძალაში შედის სამი თვის შემდეგ იმ დღიდან, როცა გაერ-თიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანთან დაპონირე-ბული იქნება ოცდამეთხუთმეტე სარატიფიკაციო სიგელი ან შეერთების დოკუმენტი.

2. თითოეული სახელმწიფოსათვის, რომელიც ამ პაქტის რატიფი-კაციას ახდენს ან უერთდება მას ოცდამეთხუთმეტე სარატიფიკაციო სიგელისა ან შეერთების დოკუმენტის დეპონირების შემდეგ, ეს პაქტი ძალაში შედის სამი თვის შემდეგ იმ დღიდან, როცა დეპონირებული იქნება მისი სარატიფიკაციო სიგელი თუ შეერთების დოკუმენტი.

მუხლი 28

ამ პაქტის დებულებანი ვრცელდება ფედერაციულ სახელმწიფოთა ყველა ნაწილზე რაიმე შეზღუდვა თუ გამოკლების გარეშე.

მუხლი 29

1. ამ პაქტის მონაწილე ყველა სახელმწიფოს შეუძლია შესთავაზოს გასწორებანი და წარუდგინოს ისინი გაერთიანებული ერების ორგანი-ზაციის გენერალურ მდივანს. გენერალური მდივანი შემოთავაზებულ გასწორებებს უგზავნის ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებს და სთხოვს შეატყობინონ, მომხრე არიან თუ არა, რომ მოიწვიონ მონაწილე სახელმ-წიფოთა კონფერენცია ამ წინადადებათა განსახილველად და კენჭის საყრელად. თუ მონაწილე სახელმწიფოთა სულ ცოტა მესამედი მხარს დაუჭერს ასეთ კონფერენციას, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი იწვევს კონფერენციას გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ეგიდით. ყველა გასწორებას, რომელსაც მიიღებს ამ კონფერენციის დამსწრე და კენჭისყრაში მონაწილე სახელმწიფოთა უმრავლესობა, დასამტკიცებლად წარუდგენენ გაერთიანებული ერების

ორგანიზაციის გენერალურ ასამბლეას.

2. გასწორებანი ძალაში შედის მას შემდეგ, რაც მათ დაამტკიცებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეა და თავიანთი კონსტიტუციური პროცედურების შესაბამისად მიიღებს ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოთა უმრავლესობა — ორი მესამედი.

3. მას შემდეგ, რაც გასწორებანი ძალაში შევა, ისინი სავალდებულო ხდება იმ მონაწილე სახელმწიფოებისათვის, რომლებმაც მიიღეს, ხოლო სხვა მონაწილე სახელმწიფოებისათვის სავალდებულო რჩება ამ პაქტის დებულებანი და მათ მიერ მიღებული ყველა წინა გასწორება.

მუხლი 30

26-ე მუხლის მე-5 პუნქტი თანახმად შეტყობინებისგან დამოუკიდებლად გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ატყობინებს იმავე მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნულ ყველა სახელმწიფოს შემდეგს:

a) ხელმოწერების, რატიფიკაციებისა და შეერთებების შესახებ 26-ე მუხლის თანახმად;

b) ამ პაქტის ძალაში შესვლის თარიღს და 26-ე მუხლის თანახმად ყოველგვარი გასწორების ძალაში შესვლის თარიღს 27-ე მუხლის თანახმად.

მუხლი 31

1. ეს პაქტი, რომლის ინგლისური, ესპანური, ჩინური, რუსული და ფრანგული ტექსტები ერთნაირად ავთენტიკურია, შესანახად უნდა გადაეცეს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის არქივს.

2. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ამ პაქტის დამონმებულ პირებს უგზავნის 26-ე მუხლში აღნიშნულ ყველა სახელმწიფოს.

საერთაშორისო კონვენცია რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის ლიკვიდაციის შესახებ

წინამდებარე კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოები,

თვლიან რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდება ემყარება თითოეული ადამიანის ღირსებისა და თანასწორობის პრინციპებს და, რომ ორგანიზაციის მონაწილე სახელმწიფოებმა ივალდებულეს იმოქმედონ დამოუკიდებლად და ერთობლივად გაერთიანებული ერების ორგანიზაციასთან ამ ორგანიზაციის ერთ-ერთი მოზნის მისაღწევად, რომელიც მდგომარეობს ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა საყოველთაო პატივისცემისა და დაცვის ხელშეწყობასა და განვითარებაში,

განურჩევლად რასისა, სქესისა, ენისა და რელიგიისა,

თვლიან რა, რომ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია აცხადებს, რომ ყოველი ადამიანი იბადება თავისუფალი და თანასწორი თავის ღირსებებით და უფლებებით და, რომ ნებისმიერი ადამიანი უნდა სარგებლობდეს მასში გამოცხადებული უფლებებითა და თავისუფლებებით, რაიმე განსხვავების გარეშე, კერძოდ კი განურჩევლად რასისა, კანის ფერიას და ეროვნული წარმომავლობისა,

თვლიან რა, რომ ყოველი ადამიანი თანასწორია კანონის წინაშე და აქვს ნებისმიერი დისკრიმინაციისაგან ან ასეთი დისკრიმინაციის წაქეზებისაგან კანონით დაცვის უფლება,

თვლიან რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ დაგმო კოლონიალიზმი და მასთან დაკავშირებული დისკრიმინაციისა და სეგრეგაციის ნებისმიერი პრაქტიკა, სადაც და რა ფორმიტაც არ უნდა ვლინდებოდეს იგი და, რომ კოლონიური ქვეყნებისა და ხალხებისათვის დამოუკიდებლობის მინიჭების შესახებ 1960 წლის 14 დეკემბრის დეკლარაციამ (გენერალური ასამბლეის 1514 (XV) რეზოლუცია) დაადასტურა და საზეიმოდ გამოაცხადა, რომ აუცილებელია დაუყოვნებლივ და უსიტყვოდ ბოლო მოეღოს ყოველივე ამას,

თვლიან რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 1963 წლის 20 ნოემბრის დეკლარაცია (გენერალური ასამბლეის 1904 (XVII) რეზოლუცია) რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ საზეიმოდ ამტკიცებს მთელ მსოფლიოში რასობრივი დისკრიმინაციის, მისი ნებისმიერი ფორმისა და გამოვლინების საანრაფოდ აღმოფხვრის აუცილებლობას, და ადამიანის პიროვნული ღირსების გაგებისა და პატივისცემის უზრუნველყოფას,

დარწმუნებულნი არიან რა, რომ რასობრივ განსხვავებაზე დაფუძნებული უპირატესობის ნებისმიერი თეორია მეცნიერული თვალსაზრისით მცდარია, მორალური თვალსაზრისით დასაგმობია, და სოციალური თვალსაზრისით უსამართლო და საშიშია და, რომ შეუძლებელია რასობრივი დისკრიმინაციის გამართლება, სადაც არ უნდა ვლინდებოდეს იგი — თეორიასა, თუ პრაქტიკაში,

ადასტურებენ რა, რომ ადამიანთა დისკრიმინაცია რასის, კანის ფერის ან ეთნიკური წარმომავლობის ნიშნით ხელს უშლის ერთა შორის მეგობრული და მშვიდობიანი ურთიერთობების დამყარებას და შეიძლება გამოიწვიოს ხალხთა შორის მშვიდობისა და უსაფრთხოების, ასევე ერთსა და იმავე სახელმწიფოს წიგნით ადამიანთა ჰარმონიული თანაარსებობის დარღვევა,

დარწმუნებულნი არიან რა, რომ რასობრივი ბარიერების არსებობა ეწინააღმდეგება ადამიანთა ნებისმიერი საზოგადოების იდეალებს,

შეშფოთებული არიან რა, მსოფლიოს ზოგიერთ რაიონში არსებული რასობრივი დისკრიმინაციის გამოვლინებით და აგრეთვე სახელმწიფო პოლიტიკით, რომელიც ეფუძნება რასობრივ უპირატესობას ან რასობ-

რივ სიძულვილს, კერძოდ აპარტიდის, სეგრეგაციის ან დაყოფის პოლიტიკას,

სურს რა, მიიღონ ყველა საჭირო ზომა რასობრივი დისკრიმინაციის, მისი ნებისმიერი ფორმისა და გამოვლინების სასწრაფოდ ლიკვიდაციისათვის რასისტული თეორიების შექმნისა და მათი პრაქტიკაში გატარების თავიდან აცილებისა და აღმოფხვრისათვის. რასებს შორის ურთიერთგაგების ხელშეწყობისა და რასობრივი სეგრეგაციისა და რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმისაგან თავისუფალი საერთაშორისო საზოგადოების შექმნისათვის,

მხედველობაში იღებენ რა, შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ 1958 წელს დამტკიცებულ კონვენციას დაქირავებისა და შრომის სფეროში დისკრიმინაციის შესახებ და განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის საკითხებში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ 1960 წელს დამტკიცებულ კონვენციას განათლების სფეროში დისკრიმინაციის თავიდან აცილების შესახებ,

სურთ რა, განახორციელონ რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის დეკლარაციაში მოცემული პრინციპები და უზრუნველყონ ამ მიზნის მისაღწევად პრაქტიკული ღონისძიებების უსწრაფესი განხორციელება, შეთანხმდნენ შემდეგზე:

ნაწილი I

მუხლი 1

1. წინამდებარე კონვენციაში ფრაზა “რასობრივი დისკრიმინაცია” აღნიშნავს ნებისმიერ განსხვავებას, გამორიცხავს, შეზღუდვას ან უპირატესობის მინიჭებას, რასის, კანის ფერის, საგვარეულო, ეროვნული თუ ეთნიკური წარმომავლობის ნიშნებით, რომელიც მიზნად ისახავს ან იწვევს პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ ან საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვა სფეროებში ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა თანასწორობის საწყისებზე ცნობის, გამოყენების ან განხორციელების მოსპობას ან შელახვას.

2. წინამდებარე კონვენცია არ გამოიყენება იმ განსხვავებების, განმარტების, შეზღუდვების ან უპირატესობების მინიჭების მიმართ, რომელსაც ამ კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოები ატარებენ მოქალაქეებსა და არამოქალაქეებს შორის.

3. წინამდებარე კონვენციაში არცერთი დებულება არ შეიძლება განიმარტოს, როგორც გარკვეულწილად გავლენის მქონე მონაწილე სახელმწიფოთა კანონმდებლობების დებულებებზე, ეროვნული კუთვნილების. მოქალაქეობის ან ნატურალლიზაციის შესახებ, იმ პირობით, თუ ამ დებულებებით არ ხორციელდება დისკრიმინაცია რომელიმე კონკრეტული ეროვნების მიმართ.

4. განსაკუთრებული ზომების მიღება იმ ზოგიერთი რასობრივი ან

ეთნიკური ჯგუფის ან ცალკეული პირების პროგრესის უზრუნველსაყოფად, როლებიც საჭიროებენ დაცვას მათი უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების გამოყენებისა და განხორციელების მიზნით, არ განიხილება რასობრივ დისკრიმინაციად იმ პირობით, თუ ასეთი ზომების მიღება არ იწვევს სხვადასხვა რასობრივი ჯგუფებისათვის განსაკუთრებული უგლებების შენარჩუნებას და ძალაში აღარ დარჩება იმ იმზნის მიღწევის შემდეგ, რისთვისაც იქნა შემოღებული.

მუხლი 2

1. მონაწილე სახელმწიფოები გმობენ რასობრივ დისკრიმინაციას და ვალდებულებას იღებენ ყველა შესაძლო ხერხებით დაუყოვნებლივ გაატარონ რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის პოლიტიკა და ხელი შეუწყონ რასებს შორის ურთიერთგაგებას, და ამ მიზნით:

ა) თითოეული მონაწილე სახელმწიფო იღებს ვალდებულებას პირების, ჯგუფების ან დაწესებულებების მიმართ არ ჩაიდინოს რასობრივ დისკრიმინაციასთან დაკავშირებული აქტები ან ქმედებები და უზრუნველყოს როგორც ეროვნული, ისე ადგილობრივი სახელმწიფო ორგანოებისა და სახელმწიფო დაწესებულებების მიერ ამ ვალდებულების შესაბამისად მოქმედება;

ბ) თითოეული მონაწილე სახელმწიფო იღებს ვალდებულებას ხელი არ შეუწყოს, არ დაიცვას ან მხარი არ დაუჭიროს რომელიმე პირის ან ორგანიზაციის მიერ განხორციელებულ რასობრივ დისკრიმინაციას;

გ) თითოეულმა მონაწილემ სახელმწიფომ უნდა მიიღოს ეფექტური ზომები ეროვნული და ადგილობრივი მასშტაბით მთავრობის პოლიტიკის გადასინჯვის, აგრეთვე იმ კანონებისა და დადგენილებების შესწორების, გაუქმების ან ანულირების მიზნით, რომლებიც იწვევენ ან სამუდამოდ ამკვიდრებენ რასობრივ დისკრიმინაციას ყველგან, სადაც ის არსებობს;

დ) ყოველმა მონაწილემ სახელმწიფომ ყველა არსებული საშუალების, მათ შორის საკანონმდებლო ზომების გამოყენებით, გარემოებების მიხედვით უნდა აკრძალოს რასობრივი დისკრიმინაცია, განხორციელებული ნებისმიერი პირის, ჯგუფების ან ორგანიზაციების მიერ;

ე) ყოველი მონაწილე სახელმწიფო ვალდებულია სათანადო შემთხვევებში წაახალისოს გამაერთიანებელი მრავალრასობრივ ორგანიზაციები და მოძრაობები, ასევე რასობრივი ბარიერების მოშლის სხვა ღონისძიებები, არ დაუჭიროს მხარი ისეთ ზომებს, რომლებიც ხელს უწყობენ რასობრივი დანაწილების გაღრმავებას.

2. მონაწილე სახელმწიფოებმა, როდესაც ამას მოითხოვს მოვალეობა, უნდა მიიღონ განსაკუთრებული და კონკრეტული ზომები სოციალურ, ეკონომიკურ, კულტურულ და სხვა სფეროებში, ზოგიერთი რასობრივი ჯგუფებისა ან პირების სათანადო განვითარებისა და დაცვისათვის, რათა უზრუნველყონ მათთვის ადამიანის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლების სრული და თანაბარი გამოყენება. ასეთმა ზომებმა არავითარ

შემთხვევაში არ უნდა გამოიწვიოს განსხვავებულ რასობრივ ჯგუფებში არათანაბარი და უპირატესი უფლებების შენარჩუნება იმ მიზნების მიღწევისას, რისთვისაც ისინი იყო შემოღებული.

მუხლი 3

მონაწილე სახელმწიფოები განსაკუთრებით გამოხედავენ რასობრივ სეგრეგაციას და აპარტიდს და ვალდებულია იღებენ აკრძალონ და ამოძირკვონ ყოველგვარი ასეთი პრაქტიკა მათს იურისდიქციაში არსებულ ტერიტორიებზე.

მუხლი 4

მონაწილე სახელმწიფოები გამოხედავენ ყოველგვარ პროპაგანდას, აგრეთვე, ერთი რასის ან განსაზღვრული ფერის კანის ან ეთნიკური წარმოშობის მქონე ჯგუფის უპირატესობის იდეებზე დაფუძნებულ ორგანიზაციებს, რომლებიც ცდილობენ გაამართლონ ამ წაახალისონ ნებისმიერ ფორმაში გამოხატული რასობრივი ზიზღი და დისკრიმინაცია, ვალდებულია იღებენ დაუყონებლივ განახორციელონ ჯეროვანი ღონისძიებანი ასეთი ნაქეზების და დისკრიმინაციის აქტების ამოსაძრკვად, ადამიანის უფლებათა დეკლარაციაში აღნიშნული პრინციპებისა და წინამდებარე კონვენციის მე-5 მუხლში მოცემული წესების მიხედვით, მათ შორის:

ა) კანონით დასჯად ქმედებად აცხადებენ ისეთი იდეების გავრცელებას, რომლებიც ემყარება რასობრივ უპირატესობასა და ზიზღს, რასობრივი დისკრიმინაციის ყოველგვარ ნაქეზებას და ასევე ძალადობის აქტებს ან ნაქეზებას ისეთი აქტებისაკენ, რომლებიც მიმართულია ნებისმიერი რასისა და კანის ფერის ან ეთნიკური წარმოშობის მქონე ჯგუფის წინააღმდეგ, და ასევე ყოველგვარი დახმარების. მათ შორის ფინანსური დახმარების აღმოჩენას რასისტული ქმედებების მიზნით;

ბ) აცხადებენ კანონსაწინააღმდეგოდ და კრძალავენ ორგანიზაციებს, და ასევე ორგანიზებულ და ყოველგვარ სხვა პროპაგანდისტულ საქმიანობას, რომლებიც წაახალისებენ რასობრივ დისკრიმინაციას და უბიძგებენ მისკენ, აღიარებენ დანაშაულად ასეთ ორაგიზაციებსა და ასეთ საქმიანობაში მონაწილეობას;

გ) ნებას არ აძლევენ ნაციონალურ და სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებს და სახელმწიფო დაწესებულებებს წაახალისონ ან ნააქეზონ რასობრივი დისკრიმინაცია.

მუხლი 5

ამ კონვენციის მე-2 მუხლში აღნიშნული ძირითადი მოვალეობების შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ აკრძალონ და აღმოფხვრან ნებისმიერი ფორმის რასობრივი დისკრიმინაცია და უზრუნველყონ ყველა ადამიანის თანასწორობა კანონის წინაშე, მიუხედავად რასისა, კანის ფერისა, ეროვნული და ეთნიკური კუთვნილებისა, განსაკუთრებით შემდეგი უფლებების განხორციელებისათვის:

ა) სასამართლოსა და მართლმსაჯულების განმახორციელებელი

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

ყველა ორგანოს წინაშე თანასწორობის უფლება;

ბ) პირადი უსაფრთხოებისა და სახელმწიფოს მხრიდან დაცვის უფლება ძალადობისა და სხეულის დაზიანებებისაგან, რომლებსაც აყენებენ როგორც სახელმწიფო თანამდებობის პირები, ისე ცალკეული პირები, ჯგუფები ან დანესებულებები;

გ) პოლიტიკური უფლებებისა, კერძოდ არჩევნებში მონაწილეობის უფლებისა - მისცენ ხმა და წამოაყენონ თავიანთი კანდიდატურა - საერთო და თანაბარი საარჩევნო უფლების საფუძველზე, მიიღონ მონაწილეობა ქვეყნის მართვაში, ისევე როგორც სახელმწიფოს საქმეების მართვაში ყველა დონეზე, და ასევე თანაბარი უფლება ხელმისაწვდომად გილას სახელმწიფო სამსახურში;

დ) სხვა სამოქალაქო უფლებების, კერძოდ:

1. სახელმწიფოს ფარგლებში თავისუფლად ცხოვრებისა და გადაადგილების უფლება;

2. ნებისმიერი ქვეყნის, მათ შორის მისი ქვეყნის დატოვებისა და ქვეყანაში დაბრუნების უფლება;

3. მოქალაქეობის უფლება;

4. ქორწინებისა და მეუღლის არჩევის უფლება;

5. საკუთრების ფლობის უფლება როგორც ინდივიდუალურად, ისე სხვებთან ერთად;

6. მემკვიდრეობის უფლება;

7. აზრის, სინდისის და რელიგიის თავისუფლების უფლება;

8. მრწამსისა და მისი ტავისუფლად გამოხატვის უფლება;

9. მშვიდობიანი შეკრებებისა და ასოციაციების უფლება.

ე) უფლებები ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ სფეროებში, კერძოდ:

1. შრომის, თანაბარი ანაზღაურების, სამუშაოს თავისუფალი არჩევის, შრომის სამართლიანი და ხელშემწყობი პირობების, უმუშევრობიდან დაცვის, თანაბარი შრომისათვის თანაბარი ანაზღაურების, სამართლიანი და დამაკმაყოფილებელი ანაზღაურების უფლება;

2. პროფესიული კავშირების შექმნისა და მათში გაერთიანების უფლება;

3. საცხოვრებლის მიღების უფლება;

4. ჯანმრთელობის დაცვის, სამედიცინო დახმარების, სოციალური უზრუნველყოფის და სოციალური მომსახურების უფლება;

5. განათლებისა და პროფესიული მომზადების უფლება;

6. კულტურულ ცხოვრებაში თანაბარი მონაწილეობის უფლება.

ვ) საერთო სარგებლობის ნებისმიერ ადგილზე (ტრანსპორტი, რესტორანი, თეატრი, პარკი, კაფე) ყოფნის და ნებისმიერი სახის მომსახურების უფლება.

მუხლი 6

მონაწილე სახელმწიფოები კომპეტენტური ეროვნული სასამართლოების და სხვა სახელმწიფო ინსტიტუტების დახმარებით უზრუნველყოფენ ყველა ადამიანის, რომელზეც ვრცელდება მათი იურისდიქცია, ეფექტურ დაცვას

და დაცვის საშუალებებს ნებისმიერი რასობრივი დისკრიმინაციის აქტების არსებობის შემთხვევაში, რომლებიც ამ კონვენციის შესაბამისად ხელყოფს ადამიანის უფლებებსა და ძირითად თავისუფლებებს, და ასევე უფლებას წარადგინონ ამ სასამართლოებში სარჩელი ასეთი დისკრიმინაციის შედეგად მიყენებული ნებისმიერი ზარალის სამართლიან და ადეკვატურ ანაზღაურებისათვის.

მუხლი 7

მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია კისრულობენ მიიღონ გადაუდებელი და ეფექტური ზომები, კერძოდ, აღზრდის, სწავლების, კულტურის და ინფორმაციის სფეროებში, რომლის მიზანია რასობრივი დისკრიმინაციის გამომწვევი სრულწმენები დაამკვიდროს ურთიერთგაგების ნახალისების, ერებსა და რასობრივ ან ეთნიკურ ჯგუფებს შორის მეგობრობის, მოთმინების ატმოსფერო, პოპულარიზაცია გაუწიოს გაეროს წესდებას, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციას, რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ გაეროს წესდებას და ამ კონვენციის მიზნებსა და პრინციპებს.

ნაწილი II

მუხლი 8

1. უნდა დაარსდეს რასობრივი დისკრიმინაციის ლიკვიდაციის კომიტეტი (შემდეგში “კომიტეტი”), 18 ექსპერტის შემადგენლობით, რომლებსაც გააჩნიათ მაღალი მორალური თვისებები და მიუმხრობლობის პრინციპები, ისინი აირჩევიან მონაწილე სახელმწიფოების მიერ თავისი მოქალაქეების რიცხვიდან, შეასრულებენ მოვალეობებს პირადი ღირსების შესაბამისად, ამასთან, არჩევისას ყურადღება უნდა მიექცეს სამართლიან გეოგრაფიულ დანაწილებას და ცივილიზაციის სხვადასხვა ფორმების წარმომადგენლობას და ასევე მთავარ სამართლებრივ სისტემებს.

2. კომიტეტის წევრები აირჩევიან ფარული კენჭისყრით სიაში შეტანით პირთაგან. ყოველ მონაწილე სახელმწიფოს უფლება აქვს წამოაყენოს ერთი პირის კანდიდატურა მისი მოქალაქეების სიიდან.

3. პირველადი არჩევნები ტარდება აღნიშნული კონვენციის ძალაში შესვლიდან 6 თვის შემდეგ. არჩევნებამდე არაუგვიანეს 3 თვით ადრე გაეროს გენერალური მდივანი მიმართავს წერილობითი თხოვნით მონაწილე სახელმწიფოებს, 2 თვის განმავლობაში წარადგინონ არჩევნებში მონაწილე პირთა სია. გენერალური მდივანი ამზადებს სიას, რომელშიც ანბანის მიხედვით შეტანილია ასეთი ფორმით წარდგენილი ყველა მონაწილის გვარი და სახელი წარმდგენი სახელმწიფოების აღნიშვნით და წარუდგენს ამ სიას კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოებს.

4. კომიტეტის წევრები აირჩევიან მონაწილე სახელმწიფოების სხდომაზე, რომელსაც იწვევს გენერალური მდივანი გაეროს ცენტრალურ

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

დანესებულებებში. სხდომაზე, რომლის ქვორუმი მონაწილე სახელმწიფოების ორი მესამედია, კომიტეტში არჩეულ წევრებად ითვლებიან ის კანდიდატები, რომლებმაც მიიღეს ხმების უმრავლესობა და დამსწრე და კენჭისყრაში მონაწილე სახელმწიფოების ხმების აბსოლუტური უმრავლესობა.

5. ა) კომიტეტის წევრები აირჩევიან ოთხი წლის ვადით. ამასთან პირველ არჩევნებში არჩეულთა ცხრა წევრის უფლებამოსილების ვადა ინურება ორწლიანი პერიოდის ბოლოს. პირველი არჩევნების დამთავრებისთანავე ამ ცხრა წევრის ვინაობა განისაზღვრება კომიტეტის თავმჯდომარის მიერ კენჭისყრის საფუძველზე.

ბ) გაუთვალისწინებელი ვაკანსიის შესავსებად კონვენციის მონაწილე სახელმწიფო, რომლის ექსპერტი უკვე აღარაა კომიტეტი წევრი, თავისი მოქალაქეებიდან ნიშნავს სხვა ექსპერტს კომიტეტის თანხმობით.

6. მონაწილე სახელმწიფოები პასუხისმგებელი არიან კომიტეტის წევრების ხარჯების დაფარვისათვის მათ მიერ კომიტეტში მოვალეობების შესრულების პერიოდში.

მუხლი 9

1. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ გაეროს გენერალური მდივნის წინაშე, რათა განიხილონ კომიტეტის მოხსენება, მათ მიერ კონვენციის დებულებების განხორციელების მიზნით განეული საკანონმდებლო, სასამართლო, ადმინისტრაციული და სხვა ღონისძიებების შესახებ: ა) ამ სახელმწიფოსათვის წინამდებარე კონვენციის ძალაში შესვლიდან ერთი წლის განმავლობაში; ბ) მომდევნო ყოველ ორ წელიწადში ერთხელ, ან როცა ამას მოითხოვს კომიტეტი. კომიტეტს შეუძლია კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოებისაგან გამოითხოვოს დამატებითი ინფორმაცია.

2. კომიტეტი ყოველ წლიურად გენერალური მდივნის მეშვეობით გაეროს გენერალურ ასამბლეაზე წარმოადგენს მოხსენებას მისი საქმიანობის შესახებ. მას ასევე შეუძლია, აგრეთვე დააყენოს წინადადებები და საერთო ხასიათის რეკომენდაციები კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოებიდან მიწოდებულ მოხსენებებისა და ინფორმაციების საფუძველზე. ასეთი წინადადებები და საერთო ხასიათის რეკომენდაციები მოხსენდება გენერალურ ასამბლეას კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოების შენიშვნებთან ერთად, თუ ასეთი არსებობს.

მუხლი 10

1. კომიტეტი ადგენს პროცედურის საკუთარ წესებს.
2. კომიტეტი ირჩევს თავის ხელმძღვანელს პირებს ორი წლის ვადით.
3. კომიტეტის სამდივნოს უზრუნველყოფს გაეროს გენერალური მდივანი.

4. კომიტეტის სხდომები ჩვეულებრივ იმართება გაეროს ცენტრალურ დანესებულებებში.

მუხლი 11

1. თუ რომელიმე მონაწილე სახელმწიფო მიიჩნევს, რომ სხვა მონაწილე სახელმწიფო არ ასრულებს კონვენციის დებულებებს, მას შეუძლია აცნობოს ამის შესახებ კომიტეტს. კომიტეტი თავის მხრივ გადასცემს ამ შეტყობინებას დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოს. შეტყობინების მიმღები სახელმწიფო სამი თვის ვადაში წარუდგენს კომიტეტს ნერილობით განმარტებას ან განცხადებას, სადაც განხილულია ის საკითხები და ღონისძიებები, რომლებიც შეიძლება მიღებულ იქნეს ამ სახელმწიფოს მიერ.

2. თუ სახელმწიფოს მიერ საწყისი შეტყობინების მიღებიდან ექვსი თვის განმავლობაში საკითხი არ დარეგულირდება ორმხრივი მოლაპარაკებების ან ორივე მხარისათვის მისაღები სხვა რაიმე გზით, მოშინ ნებისმიერ ამ ორ სახელმწიფოს უფლება აქვს კვლავ გადასცეს ეს საკითხი კომიტეტს განსახილველად კომიტეტის და სხვა სახელმწიფოს სათანადო შეტყობინების გზით.

3. კომიტეტი საკითხს განიხილავს წინამდებარე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად მას შემდეგ, რაც ის საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპების შესაბამისად დაადგენს, რომ სამართლებრივი დაცვის ყველა შესაძლო შიდა საშუალებები მოსინჯული და ამოწურულია. ეს წესი არ მოქმედებს იმ შემთხვევაში, როცა ამ საშუალებების გამოყენება ძალიან გაჭიანურებულია.

4. კომიტეტს განსახილველად მიღებულ ნებისმიერ საკითხთან დაკავშირებით შეუძლია წარუდგინოს დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოებს ნებისმიერი ინფორმაცია.

5. თუ ამ მუხლის დებულებებიდან გამომდინარე რომელიმე საკითხს კომიტეტი განიხილავს, მაშინ დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოებს უფლება აქვთ მიავლინონ თავიანთი წარმომადგენლები კომიტეტის სხდომებში მონაწილეობის მისაღებად, ხმის უფლების გარეშე ამ საკითხის განხილვის პერიოდში.

მუხლი 12

1. ა) მას შემდეგ, რაც კომიტეტი მიიღებს და მის შეხედულებისამებრ საფუძვლიანად შეამოწმებს სრულ ინფორმაციას, თავმჯდომარე ნიშნავს სპეციალურ მომრიგებელ კომისიას (შემდგომ “კომისია”) ხუთი კაცის შემადგენლობით, რომლებიც შეიძლება იყვნენ ან არ იყვნენ კომიტეტის წევრები. კომისიის წევრები ინიშნებიან მოდავე მხარეების ერთსულოვანი თანხმობით. კომისია სთავაზობს თავის კეთის სამსახურს დაინტერესებულ სახელმწიფოებს მოცემული საკითხის მშვიდობიანი დარეგულირების მიზნით, კონვენციის დებულებების დაცვის საფუძველზე.

ბ) თუ სახელმწიფოებს შორის, რომლებიც დავაში მხარეებს წარმოადგენენ, სამ თვეში ვერ იქნა მიღწეული შეთანხმება კომისიის სრული შემადგენლობის ან მისი ნაწილის თაობაზე, მაშინ კომისიის ის წევრები, რომელთა დანიშვნის თაობაზე ვერ იქნა მიღწეული შეთანხმება სახელმწიფოებს შორის, აირჩევიან კომიტეტის წევრთა შემადგენლობიდან ფარული კენჭისყრით ხმათა ორი მესამედით.

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

2. კომისიის წევრები ასრულებენ თავიანთ ვალდებულებებს თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში. ისინი არ უნდა იყვნენ იმ სახელმწიფოთა მოქალაქეები, რომლებიც წარმოადგენენ დავაში მონაწილე მხარეებს, ან იმ სახელმწიფოთა მოქალაქეები, რომლებიც არ არიან ამ კონვენციის მონაწილეები.

3. კომისია თავად ირჩევს თავმჯდომარეს და ადგენს არჩევის პროცედურალ წესებს.

4. კომისიის სხდომები ჩვეულებრივ იმართება გაეროს ცენტრალურ დანესებულებებში ან კომისიის გადანყვეტილებით სხვა ნებისმიერ ხელსაყრელ ადგილას.

5. სამდივნო, რომელიც უზრუნველყოფილია ამ კონვენციის მე-10 მუხლის მე-3 პუნქტით, ასევე ემსახურება კომისიას, თუ კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოთა შორის დავა გამოიწვევს კომისიის შექმნას.

6. სახელმწიფოები, რომლებიც არიან დავის მონაწილე მხარეები, თანაბარწილად ანაზღაურებენ კომისიის წევრებზე განუღებ ხარჯებს გაეროს გენერალური მდივნის მიერ წარდგენილი ხარჯთა ნუსხის მიხედვით.

7. გენერალურ მდივანს აუცილებლობის შემთხვევაში უფლება აქვს დაფაროს კომისიის წევრებზე განუღებ ხარჯები იმ დრომდე, ვიდრე სახელმწიფოები არიან დავის მონაწილენი, ამ მუხლის მე-6 პუნქტის სესაბამისად.

8. კომიტეტის მიერ მიღებული და შესწავლილი ინფორმაცია წარედგინება კომისიას. კომისიას შეუძლია დაინტერესებულ სახელმწიფოებს შესთავაზოს საქმესთან დაკავშირებული ნებისმიერი ინფორმაციის წარდგენა.

მუხლი 13

1. კომისიამ, როცა სრულად განიხილავს საკითხს, უნდა მოამზადოს და კომიტეტის თავმჯდომარეს წარუდგინოს მოხსენება, რომელიც შეიცავს დასკვნებს ყველა იმ საკითხებზე, რომელიც ეხება დავაში მონაწილე მხარეთა დავის ფაქტიურ ნაწილს და ასევე, რეკომენდაციები, რომელიც კომისიას აუცილებლას მიაჩნია დავის მშვიდებიანად გადანყვეტისათვის.

2. კომიტეტის თავმჯდომარემ კომისიის მოხსენება უნდა დაუგზავნოს დავაში მონაწილე ყოველ სახელმწიფოს. ამ სახელმწიფოებმა სამი თვის ვადაში, უნდა აცნობონ კომიტეტის თავმჯდომარეს ეთანხმებიან თუ არა ისინი კომისიის მოხსენებაში მოცემულ რეკომენდაციებს.

3. ამ მუხლის მე-2 პუნქტით განსაზღვრული ვადის ამონურვის შემდეგ, კომიტეტის თავმჯდომარემ კომისიის მოხსენება და დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოების განცხადებები უნდა დაუგზავნოს კონვენციის მონაწილე სხვა მონაწილე სახელმწიფოებს.

მუხლი 14

1. მონაწილე სახელმწიფოს ნებისმიერ დროს შეუძლია განაცხადოს, რომ ის ცნობს კომიტეტის კომპეტენციას, მისი იურისდიქციის ფარგლებში მიიღოს და განიხილოს ცალკეულ პირთა ან პირთა ჯგუფის

შეტყობინებები, რომლებიც ამტკიცებენ, რომ ისინი არიან მონაწილე სახელმწიფოს მიერ ამ კონვენციით გათვალისწინებული რომელიმე უფლების დარღვევის მსხვერპლი. კომიტეტმა არ უნდა მიიღოს შეტყობინება, თუ იგი ეხება კონვენციის მონაწილე წევრ სახელმწიფოს, რომელსაც არ გაუკეთებია ასეთი განცხადება.

2. ნებისმიერ მონაწილე სახელმწიფოს, რომელიც აკეთებს ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებულ განცხადებას, შეუძლია დააფუძნოს ან მიუთითოს ორგანო თავისი ეროვნული სამართლებრივი სისტემის ფარგლებში, რომელიც კომპეტენტურია თავისი იურისდიქციის ფარგლებში მიიღოს და განიხილოს იმ პირთა და პირთა ჯგუფის პეტიციები, რომლებიც აცხადებენ, რომ ისინი არიან აღნიშნულ კონვენციაში აღნიშნული რომელიმე უფლების დარღვევის მსხვერპლი და რომლებმაც ამოწურეს სამართლებრივი დაცვის სხვა ყველა ხელმისაწვდომი ადგილობრივი საშუალება.

3. ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად გაკეთებული განცხადება და აგრეთვე ამ მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად დაფუძნებული ან მითითებული ორგანოს სახელწოდება დაპირებული უნდა იყოს შესაბამისი მონაწილე სახელმწიფოს მიერ გაეროს გენერალურ მდივანთან, რომელიც მის ასლებს გადაუგზავნის სხვა მონაწილე სახელმწიფოებს. განცხადება ნებისმიერ დროს შეიძლება უკან იქნეს გამოთხოვილი ამის შესახებ გენერალური მდივნისათვის შეტყობინების გზით, მაგრამ ეს არ უნდა აისახოს იმ შეტყობინებებზე, რომლებიც განიხილებიან კომიტეტის მიერ.

4. პეტიციების ნუსხას ადგენს ამ მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად დაფუძნებული ან მითითებული ორგანო, ხოლო ნუსხის დამონმებული ასლები შესაბამისი არხებით, ყოველ წელს ბარდება გენერალურ მდივანს, ამასთან მათი შინაარსი არ უნდა გახდეს საჯაროობის საგანი.

5. იმ შემთხვევაში, თუ პეტიციონერი უკმაყოფილოა ამ მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად დაფუძნებული ან მითითებული ორგანოს მოქმედებით, მას უფლება აქვს ექვსი თვის ვადაში გადასცეს აღნიშნული საკითხი კომიტეტს.

6. ა) კომიტეტი კონფიდენციალური წესით აცნობებს ნებისმიერი მიღებული შეტყობინების შესახებ მინაწილე სახელმწიფოს, რომელსაც ბრალი ედება კონვენციის რომელიმე დებულების დარღვევაში, მაგრამ არ ასახელებს შესაბამის პირს ან პირთა ჯგუფს მისი მკაფიოდ გამოხატული თანხმობის გარეშე. კომიტეტმა არ უნდა მიიღოს ანონიმური შეტყობინებები.

ბ) შეტყობინების მიმღები სახელმწიფო სამი თვის განმავლობაში წარუდგენს კომიტეტს წერილობით ახსნა-განმარტებებს ან განცხადებებს, რომელშიც გაშუქებულია აღნიშნული საკითხი და ზომები, რომლებიც შეიძლება მიეღოს ამ სახელმწიფოს.

7. ა) კომიტეტი განიხილავს შეტყობინებას, ყველა მონაწილის გათ-

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

ვალისწინებით, რომელიც მას განხილვისათვის წარუდგინა დაინტერესებულმა წევრმა-სახელმწიფომ ან პეტიციონერმა. კომიტეტმა არ უნდა განიხილოს არც ერთი პეტიციონერის სეტყობინება, თუ იგი არ დაადგენს, რომ პეტიციონერმა ამოწურა შიდასახელმწიფოებრივი სამართლებრივი დაცვის ყველა საშუალება. ამასთან, ეს წესი არ მოქმედებს იმ შემთხვევაში, როცა ასეთი საშუალებების გამოყენება განსაკუთრებით დიდხანს ჭიანურდება.

ბ) კომიტეტი თავის მოსაზრებებს და რეკომენდაციებს უგზავნის დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოს ან პეტიციონერს, თუკი ასეთი გააჩნია.

გ) კომიტეტი თავის ყოველწლიურ მოხსენებაში რთავს ასეთ შეტყობინებათა შესახებ რეზიუმეს და საჭიროების შემთხვევაში, დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოს მოკლე განმარტებას ან განცხადებას, ასევე თავის წინადადებებსა და რეკომენდაციებს.

9. კომიტეტი კომპეტენტურია შეასრულოს ამ მუხლით გათვალისწინებული ფუნქციები, იმ შემთხვევაში, როცა კონვენციის სულ ცოტა ათმა მონაწილე სახელმწიფომ გააკეთა განცხადება ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად.

მუხლი 15

1. კოლონიური ქვეყნების ან ერებისათვის დამოუკიდებლობის მინიჭების შესახებ დეკლარაციის მიზნების მიღწევამდე, რასაც შეიცავს გენერალური ასამბლეის 1514 რეზოლუცია (1960 წ. 14 დეკემდერი), ამ კონვენციის დებულებები არანაირად არ ზღუდავს მათ მიერ პეტიციის წარდგენის უფლებას, რომელიც მინიჭებული აქვს სხვა საერთაშორისო დოკუმენტის ძალით ან გაეროს და მისი სპეციალიზებული დანესებულებების მიერ.

2. ა) ამ კონვენციის მე-8 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად დაფუძნებული კომიტეტი იღებს პეტიციის ასლებს გაეროს ორგანოებიდან, რომლებიც დაკავებული არიან ამ კონვენციის პრინციპებთან და პეტიციებთან უშუალოდ დაკავშირებული საკითხებით და წარუდგენს მათ მოსაზრებებს და რეკომენდაციებს პეტიციის შესახებ, იმ ქვეშევრდომი ქვეყნის მოსახლეობის ან არათვითმმართველი ტერიტორიებიდან და სხვა ტერიტორიებიდან წარდგენილი პეტიციების განხილვისას, რომელთა მიმართ გამოყენებულია 1514 (XV) რეზოლუცია და რომელიც ეხება ამ კონვენციით გათვალისწინებულ და ამ ორგანოების მიერ განსახილველ საკითხებს.

ბ) კომიტეტი გაეროს კომპეტენტური ორგანოებიდან იღებს მოხსენების ასლებს საკანონმდებლო, სასამართლო, ადმინისტრაციულ და სხვა ღონისძიებების შესახებ, რომლებიც უშუალოდ განეკუთვნება ამ კონვენციის პრინციპებსა და მიზნებს და რომელთაც ახორციელებენ მმართველი სახელმწიფოები ამ მუხლის ა) ქვეპუნქტში აღნიშნულ

ტერიტორიებზე, გამოხატავს თავის მოსაზრებას და რეკომენდაციას აძლევს ამ ორგანოებს.

3. კომიტეტი გენერალური ასამბლეისადმი წარდგენილ მოხსენებაში რთავს (გაეროს ორგანოებიდან მიღებული) პეტიციის რეზიუმეს და მოხსენებებს, და ასევე მომიტეტის მოსაზრებებს და რეკომენდაციებს აღნიშნული პეტიციების და მოხსენებების შესახებ.

4. კომიტეტი გაეროს გენერალური მდივნისაგან მოითხოვს ინფორმაციას იმ ტერიტორიების მდგომარეობის შესახებ, რომლებიც ამ კონვენციის მიზნებსა და მე-2 პუნქტის ა) ქვეპუნქტის საკითხებს განეკუთვნება.

მუხლი 16

ამ კონვენციის დებულებები, რომლებიც ეხება დავის დარეგულირებას და საჩივრების განხილვას, გამოიყენება დავებისა და დისკრიმინაციის შესახებ საჩივრების სხვა მეთოდებით გადანყვეტისათვის ზიანის მიუყენებლას, რომლებიც მოცემულია გაეროს ფუძემდებლურ დოკუმენტებში და მისი სპეციალიზებული დანესებულებების ან იმ კონვენციებში მონონებული უკანასკნელის მიერ და არ ეწინააღმდეგება სხვა მეთოდებს, რომლებიც მონაწილე სახელმწიფოებმა შეიძლება გამოიყენონ ამ დავების გადასაწყვეტად მათ შორის მოქმედი ზოგადი და სპეციალური საერთაშორისო შეთანხმებების შესაბამისად.

ნაწილი III

მუხლი 17

1. წინამდებარე კონვენცია ღიაა ხელმისაწვდომად გაეროს წევრი სახელმწიფოებისათვის ან მისი ნებისმიერი სპეციალიზებული დანესებულების ან სეარტაშორისო სასამართლოს სტატუსის მონაწილე სახელმწიფოსათვის, ან ნებისმიერი სხვა სახელმწიფოსათვის, რომლებიც მონვეული არიან გაეროს გენერალური ასამბლეის მიერ ამ კონვენციაში მონაწილეობისათვის.

2. ეს კონვენცია ექვემდებარება რატიფიკაციას. სარატიფიკაციო სიგელები დეპონირდება გაეროს გენერალურ მდივანთან.

მუხლი 18

1. წინამდებარე კონვენცია შესაერთებლად ღიაა ამ კონვენციის მე-17 მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნული ნებისმიერი სახელმწიფოსათვის.

2. შეერთება ხორციელდება გაეროს გენერალური მდივნისათვის შესაბამისი დოკუმენტის შესანახად ჩაბარების გზით.

მუხლი 19

1. წინამდებარე კონვენცია ძალაში შედის გაეროს გენერალური მდივნისათვის 27-ე სარატიფიკაციო სიგელის ან შეერთების დოკუმენტის ჩაბარებიდან 30-ე დღეს.

2. ყოველი სახელმწიფოსათვის, რომელიც რატიფიცირებას მოახ-

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

დენს ან შეუერთდება ამ კონვენციას გაეროს მდივნისათვის 27-ე სარატიფიკაციო სიგელის ან შეერთების დოკუმენტის შესანახად გადაცემის შემდეგ, კონვენცია ძალაში შევა მის მიერ სარატიფიკაციო სიგელის ან შეერთების დოკუმენტის შესანახად ჩაბარებიდან 30-ე დღეს.

მუხლი 20

1. გაეროს გენერალური მდივანი იღებს და უგზავნის ყველა სახელმწიფოს, რომლებიც არიან ან შეიძლება გახდნენ ამ კონვენციის მონაცილებები ამ სახელმწიფოების მიერ რატიფიკაციის ან შეერთების მომენტში გაკეთებული შენიშვნის ტექსტს. ნებისმიერი სახელმწიფო, რომელიც უარყოფს შენიშვნებს. შეტყობინების დღიდან 90 დღის განმავლობაში ატყობინებს ამის შესახებ გენერალურ მდივანს.

2. შენიშვნები, რომლებიც არ შეესაბამება ამ კონვენციის მიზნებსა და ამოცანებს, არ დაიშვება. ამასთან, არ დაიშვება ის შენიშვნებიც, რომლებიც შესაძლოა ეწინააღმდეგება ამ კონვენციის საფუძველზე შექმნილი რომელიმე ორგანოს მუშაობას. შენიშვნა ჩაითვლება მუშაობისათვის მიუღებლად ან შეუთავსებლად, თუკი კონვენციის მონაწილეთა არანაკლებ 2/3 ამის წინააღმდეგია.

3. შენიშვნა შეიძლება მოიხსნას ნებისმიერ დროს გენერალური მდივნის სახელზე შესაბამისი შეტყობინების გაგზავნის გზით. ასეთი შეტყობინება ძალაში შედის მისი მიღების დღიდან.

მუხლი 21

ყოველ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია მოახდინოს ამ კონვენციის დენონსაცია გაეროს გენერალური მდივნის სახელზე ამის შესახებ წერილობითი შეტყობინების გაგზავნის გზით. დენონსაცია ძალაში შედის გენერალურ მდივანთან ასეთი შეტყობინების მიღებიდან ერთი წლის შემდეგ.

მუხლი 22

მონაწილე ორ ან რამდენიმე სახელმწიფოს შორის ამ კონვენციის გამოყენების ან განმერთების დროს წამოჭრილი ნებისმიერი დავა, რომელიც არ წყდება მოლაპარაკებების ან კონვენციაში სპეციალურად გათვალისწინებული პროცედურების გზით, რომელიმე ნებისმიერი მოდავე მხარის მოთხოვნით გადაეცემა გადასაწყვეტად საერთაშორისო სასამართლოს, თუკი მხარეები არ შეთანხმდებიან დავის გადაწყვეტის სხვა საშუალებებზე.

მუხლი 23

1. ამ კონვენციის გადახედვის მოთხოვნის დაყენება შეუძლია ნებისმიერ მონაწილე სახელმწიფოს ნებისმიერ დროს გენერალური მდივნის სახელზე გაგზავნილი წერილობითი შეტყობინების გზით.

2. გაეროს გენერალური ასამბლეა აუცილებლობის შემთხვევაში იღებს გადაწყვეტილებას იმ ზომების შესახებ, რომლებიც გამოყენებული უნდა იქნეს ასეთ მოთხოვნასთან დაკავშირებით.

მუხლი 24

გაეროს გენერალური მდივანი, ამ კონვენციის მე-17 მუხლის პირველ

პუნქტში მითითებულ ყველა სახელმწიფოს აცნობებს შემდეგ მონაცემებს:

ა) ხელმოწერის, რატიფიკაციის და შეერთების შესახებ მე-17 და მე-18 მუხლების შესაბამისად;

ბ) კონვენციის ძალაში შესვლის თარიღი, მე-19 მუხლის შესაბამისად;

9) შეტყობინებებისა და დეკლარაციების შესახებ, რომლებიც მიღებული იქნება მე-14, მე-20 და 23-ე მუხლების შესაბამისად;

დ) დენონსაციის შესახებ 21-ე მუხლის შესაბამისად.

მუხლი 25

1. წინამდებარე კონვენციის ინგლისური, ესპანური, ჩინური, რუსული და გრანგული ტექსტები, რომლებიც თანაბრად აუთენტურია ინახება გაეროს არქივში:

2. გაეროს გენერალური მდივანი კონვენციის მე-17 მუხლის პირველ პუნქტში მოხსენიებული ნებისმიერი კატეგორიის სახელმწიფოს უგზავნის ამ კონვენციის ოფიციალურ დამოწმებულ ასლებს, რის დასტურადაც ქვემოთ ხელისმომწერებმა, შესაბამისი მთავრობების მიერ სათანადო წესი უფლებამოსილმა, ხელი მოაწეროს წინამდებარე კონვენციას, რომელიც ხელმოსაწერად გაიხსნა ნიუ-იორკში, ათას ცხრაას სამოცდაექვსი წლის შვიდ მარტს.

**დეკლარაცია ეროვნული,
ეთნიკური, რელიგიური და
ენობრივი უმცირესობების
წარმომადგენელი პირების
უფლებათა დაცვის შესახებ**

დამტკიცებულია გენერალური ასამბლეის 1992 წლის 18 დეკემბრის
№47/135 რეზოლუციით

გენერალური ასამბლეა,

იმის გათვალისწინებით, რომ გაეროს ერთ-ერთ ძირითად მიზანს, როგორც წესდებაშია ასახული, წარმოადგენს ყველა ადამიანის უფლებების და ძირითადი თავისუფლებების დაცვის და პატივისცემის ხელშეწყობა, მიუხედავად რასისა, სქესისა, ენისა და რელიგიისა,

ადამიანის ძირითად უფლებებში, პიროვნების ღირსებასა და ღირებულებაში, ქალისა და მამაკაცის, ასევე პატარა და დიდი ერების თანაბარ უფლებებში რწმენის განმტკიცების მიზნით,

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

წესდებაში, ადამიანის უფლებათა დაცვის უნივერსალურ დეკლარაციაში, დანაშაულისა და გენოციდის აღკვეთისა და დასჯის კონვენციაში, რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ საერთაშორისო კონვენციაში, სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა დაცვის საერთაშორისო შეთანხმებაში, ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებათა დაცვის შესახებ საერთაშორისო შეთანხმებაში, შეუწყნარებლობის და რელიგიის ან რწმენის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ დეკლარაციაში, და ბავშვთა უფლებების დაცვის კონვენციაში ისევე, როგორც სხვა იმ შესაბამის ინსტრუმენტებში ასახული პრინციპების რეალიზების ხელშეწყობის მიზნით, რომლებიც მიღებული იქნა საყოველთაო ან რეგიონალურ დონეზე და რომლებიც გაფორმდა გაეროს ცალკეული წევრი სახელმწიფოების მიერ,

სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა დაცვის საერთაშორისო შეთანხმების 27-ე მუხლის დებულებების გათვალისწინებით, რომელიც ეხება ეთნიკურ, რელიგიურ და ენობრივ უმცირესობებს მიკუთვნებულ პირთა უფლებებს,

იმის გათვალისწინებით, რომ ეროვნული, ეთნიკური, რელიგიური და ენობრივი უმცირესობების წარმომადგენელი პირების უფლებათა დაცვასა და ხელშეწყობას წვლილი შეაქვს იმ სახელმწიფოების პოლიტიკურ და სოციალურ სტაბილურობასი, რომლებშიც ისინი ცხოვრობენ,

იმის ხაზგასმით, რომ ეროვნული, ეთნიკური, რელიგიური და ენობრივი უმცირესობების წარმომადგენელი პირების უფლებათა მუდმივი ხელშეწყობა და რეალიზაცია, მთლიანობაში როგორც საზოგადოების განვითარების განუყოფელი ნაწილი და სამართლებრივ ნორმაზე დამყარებული დემოკრატიული სტრუქტურის ფარგლებში, წვლილს შეიტანს ხალხსა და ქვეყნებს შორის გააძლიერებს მეგობრულ დამოკიდებულებას და თანამშრომლობას,

იმის გათვალისწინებით, რომ გაეროს მნიშვნელოვანი როლი ეკისრება უმცირესობების დაცვის საკითხში,

იმის მხედველობაში მიღებით, რომ გაეროს სისტემაში, და კერძოდ ადამიანის უფლებათა დაცვის კომისიის, დისკრიმინაციის აღკვეთისა და უმცირესობების დაცვის ქვეკომისიის და იმ ორგანოების მიერ დღემდე ჩატარებული სამუშაო, რომლებიც დაფუძნებულია ადამიანის უფლებათა დაცვის შესახებ საერთაშორისო შეთანხმებების და ადამიანის უფლებათა დაცვის სხვა საერთაშორისო ინსტრუმენტების შესაბამისად, რომლებიც ეხება ეროვნული, ეთნიკური, რელიგიური და ენობრივი უმცირესობების წარმომადგენელი პირების უფლებათა დაცვას და ხელშეწყობას,

იმის გათვალისწინებით, რომ მნიშვნელოვანი სამუშაო, რომელიც განხორციელდა მთავრობათაშორისი და არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ უმცირესობათა დაცვის და ეროვნული ან ეთნიკური, რელიგიური და ენობრივი უმცირესობების წარმომადგენელი პირების

უფლებათა დაცვის და ხელშეწყობის საქმეში,

იმ საჭიროების აღიარებით, რომ აუცილებელია ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო ინსტრუმენტების უფრო ეფექტურად განხორციელება ეროვნული ან ეთნიკური, რელიგიური და ენობრივი უმცირესობების წარმომადგენელი პირების უფლებათა დაცვასთან დაკავშირებით,

ქვეყნდება წინამდებარე დეკლარაცია ეროვნული, ეთნიკური, რელიგიური და ენობრივი უმცირესობების წარმომადგენელი პირების უფლებათა დაცვის შესახებ:

მუხლი 1

1. სახელმწიფოები დაიცავენ უმცირესობების ეროვნული ან ეთნიკური, კულტურული, რელიგიური და ენობრივი იდენტურობის არსებობას მათ შესაბამის ტერიტორიებზე და უზრუნველყოფენ მათი ვინაობის ხელშეწყობის პირობებს.

2. სახელმწიფოები მიიღებენ სათანადო კანონმდებლობას და მიიღებენ სხვა ზომებს აღნიშნული მიზნების მისაღწევად.

მუხლი 2

1. პირებს, რომლებიც მიეკუთვნებიან ეროვნულ ან ეთნიკურ, რელიგიურ და ენობრივ უმცირესობებს, (შემდგომში მითითებულია, როგორც უმცირესობების წარმომადგენელი პირები) უფლება აქვთ ჰქონდეთ თავიანთი კულტურა, საკუთარი რელიგია, და გამოიყენონ საკუთარი ენა, კერძოდ და საჯაროდ, თავისუფლად და ყოველგვარი ჩარევისა და რაიმე ფორმის დისკრიმინაციის გარეშე.

2. უმცირესობების წარმომადგენელ პირებს უფლება აქვთ აქტიური მონაწილეობა მიიღონ კულტურულ, რელიგიურ, ეკონომიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.

3. უმცირესობების წარმომადგენელ პირებს უფლება აქვთ აქტიური მონაწილეობა მიიღონ გადაწყვეტილებების მიღებაში ეროვნულ, და საჭიროების შემთხვევაში, რეგიონალურ დონეზე, იმ უმცირესობის შესახებ, რომელსაც ისინი მიეკუთვნებიან ან იმ რეგიონების შესახებ, რომლებშიც ისინი ცხოვრობენ ისე, რომ ეს შესაბამისობას იყოს ადგილობრივ კანონმდებლობასთან.

4. უმცირესობების წარმომადგენელ პირებს უფლება აქვთ შექმნან და იქონიონ საკუთარი ასოციაციები.

5. უმცირესობების წარმომადგენელ პირებს უფლება აქვთ შექმნან და იქონიონ, ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე, თავისუფალი და მშვიდობიანი კონტაქტები მათი ჯგუფის სხვა წევრებთან და სხვა უმცირესობების წარმომადგენელ პირებთან ისევე, როგორც კონტაქტები საზღვარგარეთაც სხვა სახელმწიფოების მოქალაქეებთან, რომლებთანაც მათ აქვთ ეროვნული ან ეთნიკური, რელიგიური ან ენობრივი კავშირები.

მუხლი 3

1. უმცირესობების წარმომადგენელ პირებს შეუძლიათ ისარგებლონ

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

მათი უფლებებით, მათ შორის წინამდებარე დეკლარაციაში მითითებული უფლებებით, ინდივიდუალურად ისევე, როგორც საზოგადოებაში მათი ჯგუფის სხვა წევრებთან, ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე.

2. უმცირესობის წარმომადგენელ პირებს არ უნდა შეექმნათ არავითარი დისკრიმორტი წინამდებარე დეკლარაციაში მითითებული უფლებების სარგებლობის ან არ სარგებლობის შედეგად.

მუხლი 4

1. სახელმწიფოებმა, საჭიროების შემთხვევაში, ზომები უნდა მიიღონ, რომ უმცირესობების წარმომადგენელმა პირებმა სრულად და ეფექტურად ისარგებლონ ყველა მათი ადამიანური უფლებით და ძირითადი თავისუფლებით, ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე და კანონის შესაბამისად სრული თანასწორობით.

2. სახელმწიფოებმა ზომები უნდა მიიღონ, რომ შექმნან სასურველი პირობები იმისათვის, რომ უმცირესობების წარმომადგენელ პირებს საშუალება მისცენ გამოხატონ მათი თავისებურებები და განავითარონ თავიანთი კულტურა, ენა, რელიგია, ტრადიციები და ადათ-წესები, თუ ეს არ ეწინააღმდეგება ადგილობრივ კანონმდებლობას და საერთაშორისო სტანდარტებს.

3. სახელმწიფოებმა სათანადო ზომები უნდა მიიღონ ისე, რომ საჭიროების შემთხვევაში, უმცირესობების წარმომადგენელ პირებს სათანადო შესაძლებლობა ჰქონდეთ შეისწავლონ მათი დედაენა ან სხვა-განათლება მიიღონ საკუთარ ენაზე.

4. სახელმწიფოებმა, საჭიროების შემთხვევაში, ღონისძიებები უნდა გაატარონ საგანმანათლებლო სფეროში, რომ ხელი შეუწყონ მათ ტერიტორიაზე არსებული უმცირესობების ისტორიის, ენის და კულტურის ცოდნას. უმცირესობების წარმომადგენელ პირებს სათანადო შესაძლებლობა უნდა ჰქონდეთ ინფორმაცია მიიღონ მთლიანობაში საზოგადოების შესახებ.

5. სახელმწიფოებმა უნდა განიხილონ ისეთი ღონისძიებები, რომლებიც საშუალებას მისცემს უმცირესობების წარმომადგენელ ადამიანებს, რომ მათ სრული მონაწილეობა მიიღონ მათი ქვეყნის ეკონომიკურ პროგრესსა და განვითარებაში.

მუხლი 5

1. ადგილობრივი პოლიტიკა და პროგრამები უნდა დაიგეგმოს და განხორციელდეს უმცირესობების წარმომადგენელი პირების კანონიერი ინტერესების დაცვით.

2. სახელმწიფოებს შორის უნდა დაიგეგმოს და განხორციელდეს თანამშრომლობისა და დახმარების პროგრამები უმცირესობების წარმომადგენელი პირების კანონიერი ინტერესების დაცვით.

მუხლი 6

სახელმწიფოებმა უნდა ითანამშრომლონ უმცირესობების წარმომადგენელ პირთა დაკავშირებულ საკითხებზე, ამასთანავე ერთმანეთს უნდა გაუზიარონ ინფორმაცია და გამოცდილება, რათა ხელი შეუწყონ

ურთიერთგაგებას და ურთიერთნდობას.

მუხლი 7

სახელმწიფოებმა უნდა ითანამშრომლონ იმისათვის, რომ ხელი შეუწყონ წინამდებარე დეკლარაციაში განსაზღვრულ უფლებებს.

მუხლი 8

1. წინამდებარე დეკლარაციის არცერთი დებულება არ კრძალავს სახელმწიფოთა საერთაშორისო ვალდებულებების შესრულებას უმცირესობების წარმომადგენელ პირებთან დაკავშირებით. კერძოდ, სახელმწიფოებმა კეთილსინდისიერად უნდა შეასრულონ იმ საერთაშორისო შეთანხმებებისა და ხელშეკრულებების თანახმად მათზე დაკისრებული ვალდებულებები, რომელთა მხარეებიც არიან ისინი.

2. წინამდებარე დეკლარაციაში მითითებული უფლებებით სარგებლობამ არ უნდა შეზღუდოს ადამიანების მიერ საზოგადოდ მიღებული ადამიანის უფლებების და ძირითადი თავისუფლებების გამოყენება.

3. სახელმწიფოების მიერ წინამდებარე დეკლარაციაში მითითებული უფლებების ეფექტურად გამოყენებისათვის მიღებული ზომები უპირველეს ყოვლისა არ უნდა განიხილოს ადამიანთა უფლებების უნივერსალურ დეკლარაციაში განსაზღვრული თანასწორობის პრინციპების საპირისპიროდ.

4. წინამდებარე დეკლარაციის არცერთი დებულება არ უნდა განიმარტოს ისეთი მოქმედების დამშვებად, რომელიც ეწინააღმდეგება გაეროს მიზნებსა და პრინციპებს, მათ შორის სუვერენული თანასწორობის, სახელმწიფოების ტერიტორიული ერთიანობისა და პოლიტიკური დამოუკიდებლობის პრინციპებს.

მუხლი 9

გაეროს სისტემის სპეციალიზირებული სააგენტოები და სხვა ორგანიზაციები წვლილს შეიტანენ წინამდებარე დეკლარაციაში განსაზღვრული უფლებებისა და პრინციპების სრულ რეალიზაციაში, მათი შესაბამისი კომპეტენციის სფეროს ფარგლებში.

კონვენცია ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის ლიკვიდაციის შესახებ

მიღებულია და ღიაა ხელმოწერის და რატიფიცირებისა და მიერთებისათვის გენერალური ასამბლეის 1979 წლის 18 დეკემბრის რეზოლუციით 34/180

ძალაშია: 1981 წლის 3 სექტემბრიდან 27 (1)-ე მუხლის თანახმად

ამ კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოები, რომლებიც აღნიშნავენ, რომ გაერთიანებული ერების წესდება განამტკიცებს ადამიანის ძირითადი უფლებებისადმი მისი როგორც პიროვნების ღირსებისა და ღირებულებისადმი და მამაკაცისა და ქალის თანასწორ-უფლებიანობისადმი რწმენას,

აღნიშნავენ, რომ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია განამტკიცებს დისკრიმინაციის დაუშვებლობის პრინციპს და აცხადებს, რომ ყველა ადამიანი იბადება თავისუფალი, თანასწორი ღირსებითა და უფლებებით, და უნდა ფლობდეს დეკლარაციით გამოცხადებულ ყველა უფლებასა და თავისუფლებას, ნებისმიერი, მათ შორის, სქესის ნიშნით განსხვავების მიუხედავად,

აღნიშნავენ, რომ ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ხელშეკრულებების მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებული არიან უზრუნველყონ მამაკაცისა და ქალის თანასწორობა ნებისმიერი ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებებით სარგებლობისას,

მხედველობაში იღებენ გაერთიანებული ერების და მისი სპეციალიზებული დაწესებულებების ეგიდით დადებულ საერთაშორისო კონვენციებს, რომლებიც ხელს უწყობს მამაკაცისა და ქალის თანასწორობის უფლებას,

ითვალისწინებენ, აგრეთვე, მამაკაცისა და ქალის თანასწორუფლებიანობის ხელშეწყობის მიზნით, გაერთიანებული ერებისა და მისი სპეციალიზებული დაწესებულებების მიერ მიღებულ რეზოლუციებს, დეკლარაციებსა და რეკომენდაციებს,

შეშფოთებულნი არიან, რომ სხვადასხვა დოკუმენტების არსებობის მიუხედავად, ქალთა მზარდი დისკრიმინაცია გრძელდება,

შეახსენებენ, რომ ქალის დისკრიმინაცია არღვევს თანასწორუფლებიანობისა და ადამიანური ღირსების პატივისცემის პრინციპებს, ხელს უშლის მამაკაცის თანაბრად ქალის მონაწილეობას ქვეყნის პოლიტიკურ, სოციალურ, ეკონომიკურ და კულტურულ ცხოვრებაში; აბრკოლებს საზოგადოებისა და ოჯახის კეთილდღეობის ზრდას და ართულებს ქალის შესაძლებლობათა სრულად გამოვლენას მისი ქვეყნისა და კაცობრიობის საკეთილდღეოდ,

შეშფოთებულნი არიან, რომ სიღარიბის პირობებში ქალებისათვის ნაკლებად ხელმისაწვდომია სურსათი, ჯანმრთელობის დაცვის საშუალებები, განათლება, პროფესიული მომზადება და დასაქმება, აგრეთვე სხვა მოთხოვნილებები,

დარწმუნებული არიან, რომ თანასწორობასა და სამართლიანობაზე დაფუძნებული ახალი საერთაშორისო ეკონომიკური წესრიგის დამყარება მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს მამაკაცისა და ქალის თანაბარუფლებიანობის განვითარებას,

ხაზს უსვამენ, რომ აპარტიდის, რასიზმის ყველა ფორმის, რასობრივი დისკრიმინაციის, კოლონიალიზმის, ნეოკოლონიალიზმის, აგრესიის, უცხო სახელმწიფოს მიერ ოკუპაციისა და ბატონობის, სახელმწიფოთა საშინაო საქმეებში ჩარევის აღმოფხვრა აუცილებელია მამაკაცისა და ქალის უფლებებით სრული სარგებლობისათვის,

ადასტურებენ, რომ საერთაშორისო მშვიდობისა და უშიშროების განმტკიცება, საერთაშორისო დაძაბულობის შენელება, სახელმწიფოთა შორის თანამშრომლობა მათი სოციალური და ეკონომიკური სისტემების მიუხედავად, საყოველთაო და სრული განიარაღება, განსაკუთრებით მკაცრ და ეფექტურ საერთაშორისო კონტროლს დაქვემდებარებული ბირთვული განიარაღება, ქვეყნებს შორის ურთიერთობაში სამართლიანობის, თანასწორობისა და ურთიერთსარგებლობის პრინციპების დამკვიდრება და უცხოეთისა და კოლონიური ბატონობის, უცხოური ოკუპაციის ქვეშ მყოფი ხალხების თვითგამორკვევისა და დამოუკიდებლობის უფლების განხორციელება, აგრეთვე, ეროვნული სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის პატივისცემა ბიძგს მისცემს სოციალურ პროგრესსა და განვითარებას, რაც თავის მხრივ ხელს შეუწყობს მამაკაცსა და ქალს შორის სრული თანასწორობის მიღწევას,

დარწმუნებულნი არიან, რომ ქვეყნის სრული განვითარება, მსოფლიოს კეთილდღეობა და მშვიდობა მოითხოვს ყველა სფეროში ქალის მაქსიმალურ მონაწილეობას მამაკაცის თანასწორად,

ითვალისწინებენ ოჯახის კეთილდღეობისა და საზოგადოების განვითარების საქმეში ქალის განუზომელ წვლილს, რომელსაც დღემდე არ მოუპოვებია სრული აღიარება, ოჯახსა და ბავშვის აღზრდაში დედობის ფუნქციისა და ორივე მშობლის როლის სოციალურ მნიშვნელობას, ასევე, გაცნობიერებული აქვთ, რომ ქალის როლი შთამომავლობის გაგრძელებაში არ უნდა იყოს მისი დისკრიმინაციის საფუძველი, ვინაიდან ბავშვის აღზრდა მოითხოვს მამაკაცსა და ქალს, აგრეთვე მთლიანად საზოგადოებას შორის პასუხისმგებლობის განაწილებას,

აღიარებენ, რომ მამაკაცისა და ქალის სრული თანასწორობის მისაღწევად საჭიროა საზოგადოებასა და ოჯახში როგორც მამაკაცის, ისე ქალის ტრადიციული როლის შეცვლა,

მზად არიან განახორციელონ ქალის დისკრიმინაციის ლიკვიდაციის შესახებ დეკლარაციით გამოცხადებული პრინციპები და ამ მიზნით, მიიღონ ასეთი დისკრიმინაციის ყველა ფორმისა და გამოვლინების აღ-

მისაფხვრელად საჭირო ზომები.

შეთანხმდნენ შემდეგზე:

ნაწილი I

მუხლი 1

ამ კონვენციის მიზნებისათვის ტერმინი “ქალის დისკრიმინაცია” ნიშნავს სქესის ნიშნით ნებისმიერ განსხვავებას, გამოიწვევას ან შეზღუდვას, რომელმაც შესაძლებელია შედეგად მოიტანოს ან რომლის მიზანია ქალის მიერ, მისი ოჯახური მდგომარეობის მიუხედავად, მამაკაცისა და ქალის თანასწორობის საფუძველზე, პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, სამოქალაქო ან ნებისმიერ სხვა სფეროში ადამიანის უფლებებისა და ძირითად თავისუფლებათა აღიარების, სარგებლობის ან გამოყენების შესაძლებლობის შესუსტება ან სრული უარყოფა.

მუხლი 2

მონაწილე სახელმწიფოები გმობენ ქალის დისკრიმინაციის ნებისმიერ გამოვლინებას, თანახმა არიან ყველა შესატყვისი საშუალებით, დაუყოვნებლივ განახორციელონ ქალის დისკრიმინაციის ლიკვიდაციის პოლიტიკა და ამ მიზნით, კისრულობენ ვალდებულებას:

ა. შეიტანონ მამაკაცისა და ქალის თანასწორუფლებიანობის პრინციპი თავიანთ კონსტიტუციებში ან შესაბამის საკანონმდებლო აქტებში, თუ ეს აქამდე არ გაუკეთებიათ, და უზრუნველყონ კანონითა და სხვა შესატყვისი საშუალებებით ამ პრინციპის პრაქტიკული განხორციელება;

ბ. მიიღონ, სადაც ეს აუცილებელია, ქალის ყოველგვარი დისკრიმინაციის ამკრძალავი შესაბამისი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, სანქციების ჩათვლით;

ც. დააწესონ ქალის უფლებების სამართლებრივი დაცვა მამაკაცთან თანასწორ საფუძველზე და კომპეტენტური ეროვნული სასამართლოებისა და სხვა სახელმწიფო დაწესებულებების მეშვეობით უზრუნველყონ დისკრიმინაციის ნებისმიერი აქტისაგან ქალის ეფექტური დაცვა;

დ. თავი შეიკავონ ქალის მიმართ რაიმე დისკრიმინაციული აქტისა თუ მოქმედებისაგან და უზრუნველყონ სახელმწიფო ორგანოებისა და დაწესებულებების მოქმედება ამ ვალდებულების შესაბამისად;

ე. მიიღონ ყველა შესაბამისი ზომა ნებისმიერი პირის, ორგანიზაციისა თუ სანარმოს მხრიდან ქალის დისკრიმინაციის აღმისაფხვრელად;

ფ. მიიღონ ყველა შესაბამისი ზომა, საკანონმდებლოს ჩათვლით, იმ მოქმედი კანონების, დადგენილებების, ჩვეულებებისა და პრაქტიკის შასაცვლელად ან გასაუქმებლად, რომელიც ქალის დისკრიმინაციას აწესებს;

გ. გააუქმონ თავიანთი სისხლის სამართლის კანონმდებლობის ყველა დებულება, რომელიც ქალის დისკრიმინაციას აწესებს.

მუხლი 3

მონაწილე სახელმწიფოები ყველა სფეროში, კერძოდ, პოლიტიკურ, სოციალურ, ეკონომიკურ და კულტურულ სფეროებში იღებენ შესაბა-

მის ზომებს, საკანონმდებლოს ჩათვლით, ქალის ყოველმხრივი განვითარებისა და პროგრესის უზრუნველსაყოფად, რათა მას მამაკაცთან თანასწორობის საფუძველზე შეექმნას ადამიანის უფლებებითა და ძირითადი თავისუფლებებით სარგებლობისა და მათი განხორციელების გარანტია.

მუხლი 4

1. მონაწილე სახელმწიფოს მიერ, მამაკაცსა და ქალს შორის ფაქტობრივი თანასწორობის დამყარების დასაჩქარებლად მიღებული დროებითი სპეციალური ზომები ამ კონვენციის განსაზღვრების მიხედვით, დისკრიმინაციულად არ ჩაითვლება, თუმცა, მან არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება გამოიწვიოს არათანაბარი და განსხვავებული სტანდარტების შენარჩუნება; აღნიშნული ზომები უნდა გაუქმდეს, როცა მიღწეული იქნება მიზანი, რომელიც შესაძლებლობათა და მოპყრობის თანაბრობაში გამოიხატება.

2. მონაწილე სახელმწიფოების მიერ დედობის დასაცავად სპეციალური, მათ შორის ამ კონვენციით გათვალისწინებული ზომების მიღება დისკრიმინაციულად არ ჩაითვლება.

მუხლი 5

მონაწილე სახელმწიფოები იღებენ ყველა შესაბამის ზომას, რათა:

ა. შეცვალონ მამაკაცისა და ქალის ყოფაცქევის სოციალური და კულტურული მოდელები იმ ცრურწმენებისა და ჩვეულებების, აგრეთვე, მთელი დანარჩენი პრაქტიკის აღმოფხვრის მიზნით, რომელიც ემყარება ერთ-ერთი სქესის არასრულფასოვნების ან უპირატესობის იდეას ან მამაკაცის და ქალის როლის სტერეოტიპულ გააზრებას.

ბ. უზრუნველყონ, რომ საოჯახო აღზრდა გულისხმობდეს დედობის, როგორც სოციალური ფუნქციის სწორ გაგებას და ბავშვის აღზრდისა და განვითარების საქმეში მამაკაცისა და ქალის საერთო პასუხისმგებლობის აღიარებას, ბავშვის უპირატესი ინტერესების გათვალისწინებით.

მუხლი 6

მონაწილე სახელმწიფოები იღებენ ყველა შესაბამის ზომას, საკანონმდებლოს ჩათვლით, ქალებით ყოველგვარი ვაჭრობისა და ქალის პროსტიტუციის ექსპლუატაციის აღსაკვეთად.

ნაწილი II

მუხლი 7

მონაწილე სახელმწიფოები მიმართავენ ყველა შესაბამის ზომას ქვეყნის პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ქალის დისკრიმინაციის ლიკვიდაციისათვის, კერძოდ, ქალისათვის, მამაკაცის თანასწორად, უზრუნველყოფენ უფლებას:

ა. ხმა მისცეს ყველა არჩევნებსა და რეფერენდუმში, არჩეულ იქნას ნებისმიერ სახალხოდ არჩეულ ორგანოში;

ბ. მონაწილეობდეს სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმირებასა და განხორციელებაში და ეკავოს სახელმწიფო თანამდებობა, აგრეთვე,

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

ახორციელებდეს ნებისმიერ საჯარო ფუნქციას, აღმასრულებელი ხელისუფლების ყველა დონეზე;

ც. მონაწილეობდეს არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და ასოციაციების საქმიანობაში, რომლებიც ქვეყნის საზოგადოებრივი და პოლიტიკური პრობლემებით არიან დაკავებული.

მუხლი 8

მონაწილე სახელმწიფოები მიმართავენ ყველა შესაბამის ზომას, რათა უზრუნველყონ ქალისათვის მამაკაცის თანასწორად და დისკრიმინაციის გარეშე საერთაშორისო დონეზე საკუთარი მთავრობის წარმომადგენლისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მუშაობაში მონაწილეობის მიღების შესაძლებლობა.

მუხლი 9

1. მონაწილე სახელმწიფოები ქალს უფლებრივად უთანაბრებენ მამაკაცს მის მიერ მოქალაქეობის შექმნის, შეცვლის და შენარჩუნების დროს. განსაკუთრებით, უზრუნველყოფენ, რომ უცხოელზე ქორწინებამ ან ქორწინების პერიოდში ქმრის მოქალაქეობის შეცვლამ არ გამოიწვიოს ცოლის მოქალაქეობის ავტომატური შეცვლა, არ აქციოს ის მოქალაქეობის არმქონე პირად და არ აიძულოს მას ქმრის მოქალაქეობის მიღება.

2. მონაწილე სახელმწიფოები ქალს უფლებრივად უთანაბრებენ მამაკაცს შვილების მოქალაქეობის განსაზღვრისას.

ნაწილი III

მუხლი 10

მონაწილე სახელმწიფოები მიმართავენ ყველა შესაბამის ზომას ქალის დისკრიმინაციის ლიკვიდაციისათვის, რათა მამაკაცისა და ქალის თანასწორობის საფუძველზე, ქალი უზრუნველყონ მამაკაცის თანაბარი უფლებებით განათლების გარეშე, კერძოდ:

ა. პროფესიის ან სპეციალობის არჩევისას განათლების ხელმისაწვდომობის, ყველა კატეგორიის სასწავლო დაწესებულებების დიპლომის მიღების ერთნაირი პირობებით, როგორც სოფლის, ისე ქალაქის რაიონებში. ეს თანასწორობა უზრუნველყოფილ უნდა იქნას როგორც სკოლაშეღებულ, ზოგადი, ტექნიკური და უმაღლესი ტექნიკური, ასევე ყველა ტიპის სპეციალური განათლებისათვის;

ბ. სწავლების ერთნაირი პროგრამების, ერთნაირი გამოცდების, თანაბარი კვალიფიკაციის მასწავლებელთა შემადგენლობის, თანაბარი ხარისხის სასკოლო შენობებისა და მონყობილობების ხელმისაწვდომობა;

ც. ყველა დონისა და ფორმის სასწავლებელში მამაკაცისა და ქალის როლის შესახებ სტერეოტიპული წარმოდგენების აღმოფხვრა ერთობლივი სწავლებისა და სწავლების სხვა ფორმების წახალისების გზით, რომელიც ხელს შეუწყობს ამ მიზნის მიღწევას, კერძოდ, სახელმძღვანელოებისა და სასკოლო პროგრამების გადასინჯვითა და ამ მიზანთან სწავლების მეთოდების მისადაგებით;

დ. სტიპენდიებისა და სხვა სასწავლო დახმარების მიღების თანაბარი

შესაძლებლობა;

ე. შემდგომი განათლების მიღების პროგრამების ხელმისაწვდომობის თანაბარი შესაძლებლობა, მოზრდილთა და ფუნქციური წიგნიერების პროგრამების ჩათვლით, რომელიც მამაკაცთა და ქალთა ცოდნაში არსებული ვაკუუმის სწრაფი შემცირებისაკენაა მიმართული;

ფ. სკოლადაუმთავრებელ გოგონათა რიცხვის შემცირება და პროგრამების შემუშავება იმ გოგონებისა და ქალებისათვის, რომელთაც ნაადრევად მიატოვეს სკოლა;

გ. სპორტსა და ფიზიკურ მომზადებაში მონაწილეობის თანაბარი შესაძლებლობა;

ჰ. ოჯახის ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის უზრუნველყოფის ხელშესაწყობად საგანმანათლებლო ხასიათის სპეციალური ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, ოჯახის დაგეგმვის შესახებ ინფორმაციისა და კონსულტაციების ჩათვლით.

მუხლი 11

1. მონაწილე სახელმწიფოები მიმართავენ ყველა შესაბამის ზომას ქალის დისკრიმინაციის ლიკვიდაციისათვის, რათა მამაკაცისა და ქალის თანასწორობის საფუძველზე, ქალი უზრუნველყონ მამაკაცის თანაბარი უფლებებით დასაქმების დარგში, კერძოდ:

ა. შრომის უფლებით, როგორც ყოველი ადამიანის განუყოფელი უფლებით;

ბ. სამუშაოზე დაქირავების დროს ერთნაირი შესაძლებლობების უფლებით, დაქირავებისას შერჩევის თანაბარი კრიტერიუმების გამოყენების ჩათვლით;

ც. პროფესიის ან სამუშაოს თავისუფალი არჩევის, თანამდებობრივი დაწინაურებისა და დასაქმების გარანტიის, აგრეთვე, ყველა სამსახურებრივი შეღავათითა და პირობით სარგებლობის, პროფესიული მომზადებისა და გადამზადების უფლებით - მონაფეობის, გაძლიერებული პროფესიული მომზადებისა და რეგულარული გადამზადების ჩათვლით;

დ. თანაბარი ანაზღაურების, მათ შორის, შეღავათების მიღების, თანაბარი ღირებულების შრომისათვის თანაბარი პირობების, აგრეთვე, შესრულებული სამუშაოს ხარისხის შეფასებისადმი თანაბარი მიდგომის უფლებით;

ე. სოციალური უზრუნველყოფის უფლებით, კერძოდ, პენსიაზე გასვლის, უმუშევრობის, ავადმყოფობის, ინვალიდობის, მოხუცებულობის და შრომისუნარიანობის დაკარგვის სხვა შემთხვევებში, აგრეთვე, ანაზღაურებადი შვებულების უფლებით;

ფ. ჯანმრთელობის დაცვისა და შრომის უსაფრთხო პირობების, მათ შორის შთამომავლობის გაგრძელების ფუნქციის დაცვის უფლებით;

1. გათხოვებისა და დედობის მიზეზით ქალის დისკრიმინაციის თავიდან ასაცილებლად და მისთვის შრომის ეფექტური გარანტიების შესაქმნელად, მონაწილე სახელმწიფოები მიმართავენ შესაბამის ზომებს,

რათა:

ა. სანქციების გამოყენების მუქარით აკრძალონ ორსულობისა და მშობიარობის გამო შვებულების საფუძველზე სამუშაოდან დათხოვნა ან დათხოვნისას ოჯახური პირობების გამო დისკრიმინაცია;

ბ. შემოიღონ ანაზღაურებადი შვებულება ან შვებულება შესაბამისი სოციალური დახმარებით ორსულობისა და მშობიარობის გამო, მუშაობის წინანდელი ადგილის, თანამდებობისა და სოციალური დახმარების შენარჩუნებით;

გ. ნაახალისონ აუცილებელი სოციალური მომსახურების განწევა, რათა მშობლებს შეეძლოთ საოჯახო მოვალეობათა შესრულება შეუთავსონ შრომით საქმიანობასა და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მონაწილეობას, კერძოდ, საბავშვო დაწესებულებათა ქსელის შექმნისა და გაფართოების გზით;

დ. უზრუნველყონ ორსულობის პერიოდში ქალების განსაკუთრებული დაცვა ისეთი სამუშაოსაგან, რომელმაც მათ ჯანმრთელობაზე შეიძლება მავნე გავლენა იქონიოს.

1. კანონმდებლობა, რომელიც ამ მუხლით გათვალისწინებული უფლებების დაცვას ემსახურება, პერიოდულად განიხილება სამეცნიერო-ტიქნიკური ცოდნის შუქზე, აგრეთვე, საჭიროების შემთხვევაში ექვემდებარება გადასინჯვას, გაუქმებას ან გაფართოებას.

მუხლი 12

1. მონაწილე სახელმწიფოები მიმართავენ ყველა შესაბამის ზომას ქალის დისკრიმინაციის ლიკვიდაციისათვის ჯანმრთელობის დაცვის დარგში, რათა მამაკაცისა და ქალის თანასწორობის საფუძველზე უზრუნველყონ ქალისათვის სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობა, მათ შორის ოჯახის დაეგმვასთან დაკავშირებით.

2. ამ მუხლის I პუნქტის დებულებებისაგან დამოუკიდებლად, მონაწილე სახელმწიფოები ქალებს უზრუნველყოფენ შესაბამისი მომსახურებით ორსულობის, მშობიარობისა და მშობიარობის შემდგომ პერიოდში, აუცილებლობის შემთხვევაში უნევენ უფასო მომსახურებას, ასევე, ორსულობისა და მეძუძურობის პერიოდში უზრუნველყოფენ შესაბამისი კვებით.

მუხლი 13

მონაწილე სახელმწიფოები მიმართავენ ყველა შესაბამის ზომას ქალის დისკრიმინაციის ლიკვიდაციისათვის, რათა მამაკაცისა და ქალის თანასწორობის საფუძველზე, ქალი უზრუნველყონ მამაკაცის თანაბარი უფლებებით ეკონომიკური და სოციალური ცხოვრების სხვა სფეროებში, კერძოდ:

ა. საოჯახო დახმარების უფლებით;

ბ. საბანკო კრედიტის, უძრავი ქონების გირავნობით სესხის და ფინანსური კრედიტის სხვა ფორმების მიღების უფლებით;

გ. დასვენების, სპორტისა და კულტურული ცხოვრების ყველა დარგთან დაკავშირებულ ღონისძიებებში მონაწილეობის უფლებით.

მუხლი 14

1. მონაწილე სახელმწიფოები მხედველობაში იღებენ სოფლად მცხოვრები ქალების განსაკუთრებულ პრობლემებს და იმ მნიშვნელოვან როლს, რომელსაც ისინი თავიანთი ოჯახების ეკონომიკური უზრუნველყოფის საქმეში თამაშობენ, მათ შორის, საქმიანობას მეურნეობის არასასაქონლო დარგებში, და მიმართავენ ყველა შესაბამის ზომას, სოფლად მცხოვრები ქალების მიმართ ამ კონვენციის დებულებათა გამოყენების უზრუნველსაყოფად.

2. მონაწილე სახელმწიფოები მიმართავენ ყველა შესაბამის ზომას სოფლის რაიონებში ქალის დისკრიმინაციის ლიკვიდაციისათვის, რათა მამაკაცისა და ქალის თანასწორობის საფუძველზე უზრუნველყოფილ იქნას ქალთა მონაწილეობა რაიონების განვითარებასა და ასეთი განვითარებისაგან სარგებლობის მიღებაში, კერძოდ, ასეთ ქალებს აღჭურვავენ უფლებით:

ა. ყველა დონეზე მონაწილეობდნენ განვითარების გეგმების შემუშავებასა და განხორციელებაში;

ბ. ხელი მიუწვდებოდეთ სამედიცინო მომსახურების შესაბამის საშუალებებზე, ოჯახის დაგეგმვის საკითხებზე ინფორმაციის, კონსულტაციებისა და მომსახურების ჩათვლით;

გ. უშუალოდ იღებდნენ სარგებელს სოციალური დაზღვევის პროგრამებისაგან;

დ. იღებდნენ ყველა სახის ფორმალურ და არაფორმალურ მომზადებასა და განთლებას, წიგნიერების ჩათვლით, აგრეთვე, სარგებლობდნენ სათემო მომსახურების და საკონსულტაციო მომსახურების ყველა საშუალებით, ტექნიკური მომზადების დონის ამაღლების მიზნით;

ე. ქმნიდნენ თვითდახმარების ჯგუფებსა და კოოპერატივებს, ეკონომიკურ შესაძლებლობათა თანაბარი ხელმისაწვდომობის მიზნით დაქირავებული შრომის ან თვითდასაქმების საშუალებით;

ფ. მონაწილეობდნენ ყველა სახის კოლექტიურ საქმიანობაში;

გ. ჰქონდეთ შესაძლებლობა, მიიღონ სასოფლო-სამეურნეო კრედიტი და სესხები, ისარგებლონ მარკეტინგის სისტემით, შესაბამისი ტექნოლოგიითა და მიწისა და აგრარულ რეფორმებში, აგრეთვე, ხელახლა დასახლების გეგმებში თანაბარი სტატუსით;

ჰ. სარგებლობდნენ ცხოვრების სათანადო პირობებით, განსაკუთრებული საბინაო, სანიტარული, ელექტრო და წყალმომარაგებით, აგრეთვე ტრანსპორტითა და კავშირგაბმულობის საშუალებებით მომსახურებასთან მიმართებაში.

ნაწილი IV

მუხლი 15

1. მონაწილე სახელმწიფოები კანონის წინაშე აღიარებენ ქალის მამაკაცთან თანასწორობას.

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

2. მონაწილე სახელმწიფოები ქალს ანიჭებენ მამაკაცის თანაბარ სამოქალაქო უფლებაუნარიანობას და მისით სარგებლობის თანაბარ შესაძლებლობებს, კერძოდ, უზრუნველყოფენ ქალის თანაბარ უფლებებს ხელშეკრულებების დადებისა და ქონების მართვისას, აგრეთვე, მისდამი თანაბარ დამოკიდებულებას სასამართლოებსა და ტრიბუნალებში საქმის განხილვის ყველა ეტაპზე.

3. მონაწილე სახელმწიფოები თანხმდებიან, რომ ბათილად და ძალადაკარგულად ჩაითვალოს ნებისმიერი ხელშეკრულება და კერძო იურიდიული დოკუმენტი, რომელსაც ქალის უფლებაუნარიანობის შეზღუდვა მოჰყვება.

4. მონაწილე სახელმწიფოები მამაკაცსა და ქალს ანიჭებენ თანაბარ უფლებებს გადაადგილების, ბინადრობისა და საცხოვრებელი ადგილის არჩევის თავისუფლების კანონმდებლობასთან მიმართებაში.

მუხლი 16

1. მონაწილე სახელმწიფოები მიმართავენ ყველა შესაბამის ზომას ქალის დისკრიმინაციის ლიკვიდაციისათვის ქორწინებასა და საოჯახო ურთიერთობებთან დაკავშირებულ ყველა საკითხში, კერძოდ, მამაკაცთა და ქალთა თანასწორობის საფუძველზე უზრუნველყოფენ:

- ა. ქორწინებისას ერთნაირ უფლებებს;
- ბ. მეუღლის თავისუფლად არჩევისა და მხოლოდ თავისუფალი და სრული თანხმობით ქორწინების თანაბარ უფლებებს;
- გ. ქორწინებაში ყოფნისა და განქორწინების დროს ერთნაირ უფლებებსა და მოვალეობებს;
- დ. მშობლების თანაბარ უფლებებსა და მოვალეობებს, მათი ოჯახური მდგომარეობისაგან დამოუკიდებლად, შვილებთან დაკავშირებულ საკითხებში, რადგან ნებისმიერ შემთხვევაში შვილების ინტერესები უპირატესია;

ე. შვილების რაოდენობისა და მათ დაბადებას შორის დროის შუალედების საკითხის თავისუფლად და პასუხისმგებლობით გადანყვეტის თანაბარ უფლებებს. აგრეთვე, ამ უფლებებით სარგებლობისათვის საჭირო ინფორმაციისა და განათლების მიღების შესაძლებლობას;

ფ. მეურვეობასთან, მზრუნველობასთან, წარმომადგენლობასთან და შვილებთან ან ანალოგიური ფუნქციების შესრულებასთან მიმართებაში თანაბარ უფლებებსა და მოვალეობებს, როცა ამას ეროვნული კანონმდებლობა ითვალისწინებს;

გ. მეუღლეთა თანაბარ პირად უფლებებს, მათ შორის გვარის, პროფესიისა და საქმიანობის არჩევასთან მიმართებაში;

ჰ. მეუღლეთა ქონების მფლობელობის, შეძენის, მართვის, სარგებლობისა და განკარგვის თანაბარ უფლებას.

2. ბავშვის ნიშნობასა და ქორწინებას იურიდიული ძალა არა აქვს. მიღებულ უნდა იქნას ყველა ზომა, საკანონმდებლოს ჩათვლით, რათა სავალდებულო წესით განისაზღვროს ქორწინების მინიმალური ასაკი და ქორწინების აუცილებელი რეგისტრაცია სახელმწიფო რეესტრში.

ნაწილი V
მუხლი 17

1. ამ კონვენციის განხორციელებისას მიღწეული პროგრესის განსახილველად არსდება ქალის დისკრიმინაციის სალიკვიდაციო კომიტეტი (შემდგომში “კომიტეტი”), რომელიც კონვენციის ძალაში შესვლის მომენტისათვის შედგება 18, ხოლო ოცდამეთხუთმეტე მონაწილე სახელმწიფოს მიერ მისი რატიფიკაციის ან მასთან მიერთების შემდეგ – 23 მაღალი მორალური თვისებებისა და კომპეტენციის მქონე ექსპერტისაგან. მონაწილე სახელმწიფოები ექსპერტებს ირჩევენ საკუთარ მოქალაქეთაგან და ისინი მოქმედებენ პერსონალურად. ექსპერტების შერჩევისას მხედველობაში მიიღება სამართლიანი გეოგრაფიული განაწილება და სხვადასხვა ცივილიზაციების, აგრეთვე სამართლებრივი სისტემების წარმომადგენლობა.

2. კომიტეტის წევრებს ირჩევენ მონაწილე სახელმწიფოების მიერ დასახელებულ პირთაგან, ფარული კენჭისყრით. ყოველ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია დაასახელოს 1 პირი თავის მოქალაქეთაგან.

3. პირველი არჩევნები ეწყობა ამ კონვენციის ძალაში შესვლის დღიდან 6 თვის შემდეგ. ყოველი არჩევნების მოწყობამდე სულ ცოტა 3 თვით ადრე გაერთიანებული ერების გენერალური მდივანი მონაწილე სახელმწიფოებს უგზავნის წერილს, წინადადებით, წარმოადგინონ თავიანთი კანდიდატურები 2 თვის განმავლობაში. გენერალური მდივანი ადგენს სიას, რომელშიც ანბანური წესით შეჰყავს ყველა პირი იმ მონაწილე სახელმწიფოთა აღნიშვნით, რომლებმაც ისინი დაასახელეს, და წარუდგენს მონაწილე სახელმწიფოებს.

4. კომიტეტის წევრთა არჩევნები ეწყობა მონაწილე სახელმწიფოთა სხდომაზე, რომელსაც იწვევს გენერალური მდივანი გაერთიანებული ერების შტაბ-ბინაში. სხდომაზე, რომლის ქვორუმსაც მონაწილე სახელმწიფოთა 2/3 შეადგენს, კომიტეტში არჩეულ პირებად ითვლებიან ის კანდიდატები, რომლებიც ხმათა მეტ რაოდენობას და სხდომაზე დამსწრე და კენჭისყრაში მონაწილე სახელმწიფოთა წარმომადგენლების ხმათა აბსოლუტურ უმრავლესობას მიიღებენ.

5. კომიტეტის წევრებს ირჩევენ 4 წლის ვადით, თუმცა I-ლ არჩევნებში არჩეულ 9 წევრს უფლებამოსილების ვადა 2 წლის შემდეგ გაუდის; I არჩევნების მოწყობისთანავე, კომიტეტის თავმჯდომარე წილისყრით ასახელებს ამ 9 წევრის გვარებს.

6. კომიტეტის დამატებით 5 წევრის არჩევა ხდება ამ მუხლის II, III და IV პუნქტების დეტალებათა შესაბამისად ოცდამეთხუთმეტე სახელმწიფოს მიერ კონვენციის რატიფიკაციის ან მასთან მიერთების შემდეგ. ამგვარად, არჩეულ 2 დამატებით წევრს უფლებამოსილების ვადა გაუდის 2 წლის შემდეგ; ამ 2 წევრის გვარებს ასახელებს კომიტეტის თავმჯდომარე წილისყრით.

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

7. გაუთვალისწინებელი ვაკანსიების შესავსებად, მონაწილე სახელმწიფო, რომლის ექსპერტმაც, როგორც კომიტეტის წევრმა, შეწყვიტა ფუნქციონირება, კომიტეტის თანხმობით ნიშნავს სხვა ექსპერტს თავის მოქალაქეთაგან.

8. კომიტეტის წევრები იღებენ გენერალური ასამბლეის მიერ დამტკიცებულ გასამრჯელოს გაერთიანებული ერების სახსრებიდან, კომიტეტის მნიშვნელობის გათვალისწინებით ასამბლეის მიერ დადგენილი წესითა და პირობებით.

9. გაერთიანებული ერების გენერალური მდივანი უზრუნველყოფს კომიტეტს აუცილებელ პერსონალითა და მატერიალური საშუალებებით, კომიტეტის მიერ ამ კონვენციის შესაბამისი ფუნქციების ეფექტური განხორციელებისათვის.

მუხლი 18

1. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია კისრულობენ, გაერთიანებული ერების გენერალურ მდივანს კომიტეტში განსახილველად წარუდგინონ მოხსენება მათ მიერ ამ კონვენციის დებულებათა შესასრულებლად მიღებული საკანონმდებლო, სასამართლო, ადმინისტრაციული, თუ სხვა ღონისძიებებისა და ამასთან დაკავშირებით მიღწეული წარმატებების თაობაზე:

ა. დაინტერესებული სახელმწიფოსათვის ამ კონვენციის ძალაში შესვლის დღიდან 1 წლის განმავლობაში;

ბ. ამის შემდგომ ყოველ 4 წელიწადში ერთხელ მაინც და მომავალში კომიტეტის მოთხოვნის შესაბამისად.

1. მოხსენებაში შეიძლება მითითებულ იქნას ის ფაქტორები და სიძნელეები, რომლებიც ამ კონვენციით ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულების ხარისხზე გავლენას ახდენენ.

მუხლი 19

1. კომიტეტი ამტკიცებს პროცედურის საკუთარ წესებს.

2. კომიტეტი თანამდებობის პირებს ირჩევს 2 წლით.

მუხლი 20

1. კომიტეტი ყოველწლიურად არა უმეტეს 2 კვირის განმავლობაში იკრიბება. ამ კონვენციის XVII მუხლის შესაბამისად წარმოდგენილ მოხსენებათა განსახილველად.

2. კომიტეტის სხდომები, ჩვეულებრივ, იმართება გაერთიანებული ერების შტაბ-ბინაში ან ნებისმიერ სხვა შესაფერის ადგილას, რომელსაც კომიტეტი განსაზღვრავს.

მუხლი 21

1. კომიტეტი, ეკონომიკური და სოციალური საბჭოს მეშვეობით, გაერთიანებული ერების გენერალურ ასამბლეას ყოველწლიურად წარუდგენს მოხსენებას თავისი საქმიანობის შესახებ და მონაწილე სახელმწიფოთაგან მიღებული მოხსენებებისა და ინფორმაციის შესწავლის საფუძველზე ამზადებს ზოგად ხასიათის წინადადებებსა და რეკომენდაციებს. ასეთი წინადადებები და რეკომენდაციები კომიტეტის მოხსენებაში შეაქვთ

მონაწილე სახელმწიფოების შენიშვნებთან ერთად, შენიშვნების არსებობის შემთხვევაში.

2. გენერალური მდივანი კომიტეტის მოხსენებებს ინფორმაციისათვის უგზავნის კომისიას ქალის სტატუსის შესახებ.

მუხლი 22

სპეციალიზებულ დანესებულებებს უფლება აქვთ წარმოდგინონ იყვნენ ამ კონვენციის ისეთი დებულებების განხორციელების საკითხების განხილვისას, რომლებიც მათი საქმიანობის სფეროს განეკუთვნება. კომიტეტს შეუძლია სპეციალიზებულ დანესებულებებს მოუწოდოს, წარმოადგინონ მოხსენებები კონვენციის განხორციელების შესახებ იმ დარგებში, რომლებიც მათი საქმიანობის სფეროს განეკუთვნება.

ნაწილი VI

მუხლი 23

ეს კონვენცია არ ზღუდავს მამაკაცსა და ქალს შორის თანასწორობის მიღწევის უფრო მეტად ხელშემწყობ სხვა დებულებებს, რომლებსაც შეიძლება შეიცავდეს:

ა. მონაწილე სახელმწიფოს კანონმდებლობა, ან

ბ. რომელიმე სხვა საერთაშორისო კონვენცია, ხელშეკრულება ან შეთანხმება, რომელიც ამ სახელმწიფოსათვის ძალაშია.

მუხლი 24

მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია კისრულობენ, მიმართონ ყველა აუცილებელ ზომას ეროვნულ დონეზე ამ კონვენციით აღიარებული უფლებების სრული რეალიზაციის მისაღწევად.

მუხლი 25

1. ეს კონვენცია ხელმოსაწერად ღიაა ყველა სახელმწიფოსათვის.

2. გაერთიანებული ერების გენერალური მდივანი დანიშნულია ამ კონვენციის დეპოზიტორად.

3. ეს კონვენცია ექვემდებარება რატიფიკაციას, სარატიფიკაციო სიგელები შესაძლავს ბარდება გაერთიანებული ერების გენერალურ მდივანს.

4. ეს კონვენცია ღიაა მისაერთებლად ყველა სახელმწიფოსათვის. მიერთება ხდება გაერთიანებული ერების გენერალური მდივნისათვის მიერთების დოკუმენტის გადაცემით.

მუხლი 26

1. ამ კონვენციის გადასინჯვის თაობაზე თხოვნა შეიძლება წარმოადგინოს ნებისმიერმა მონაწილე სახელმწიფომ გაერთიანებული ერების გენერალური მდივნისათვის წერილობითი შეტყობინებით.

2. გაერთიანებული ერების გენერალური ასამბლეა იღებს გადაწყვეტილებას ასეთი თხოვნის შესაბამისად საჭირო რაიმე ღონისძიებების განსახორციელებლად.

მუხლი 27

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

1. ეს კონვენცია ძალაშია გაერთიანებული ერების გენერალური მდივნისათვის მეოცე სარატიფიკაციო სიგელის ან მიერთების დოკუმენტის გადაცემიდან ოცდამეათე დღეს.

2. ყოველი სახელმწიფოსათვის, რომელიც ამ კონვენციის რატიფიკაციას მოახდენს ან მიუერთდება მას მეოცე სარატიფიკაციო სიგელის ან მიერთების დოკუმენტის გადაცემის შემდეგ, ეს კონვენცია ძალაში შედის მისი სარატიფიკაციო სიგელის ან მიერთების დოკუმენტის გადაცემის ოცდამეათე დღეს.

მუხლი 28

1. გაერთიანებული ერების გენერალური მდივანი იღებს და ყველა სახელმწიფოს უგზავნის რატიფიკაციის ან მიერთების მომენტში სახელმწიფოთა მიერ გაკეთებულ დათქმათა ტექსტს.

2. დათქმა, რომელიც შეუთავსებელია ამ კონვენციის მიზნებსა და ამოცანებთან, არ მიიღება.

3. დათქმები შეიძლება გაუქმდეს ნებისმიერ დროს გენერალური მდივნის სახელზე გაგზავნილი შესაბამისი შეტყობინებით. გენერალური მდივანი ამის შესახებ აცნობებს ყველა მონაწილე სახელმწიფოს. ასეთი შეტყობინება ძალაში შედის მისი მიღების დღიდან.

მუხლი 29

1. თუ ორ ან რამდენიმე მონაწილე სახელმწიფოს შორის ამ კონვენციის განმარტებისა თუ გამოყენების თაობაზე არსებული დავა მოლაპარაკების გზით ვერ გადაწყდება, ერთ-ერთი მათგანის თხოვნით იგი არბიტრაჟისათვის გადაეცემა. თუ საარბიტრაჟო განხილვის თაობაზე განცხადების შეტანიდან 6 თვის განმავლობაში მხარეები ვერ შეთანხმდებიან საარბიტრაჟო განხილვის ორგანიზებაზე, ნებისმიერ მხარეს შეუძლია მოითხოვოს დავის საერთაშორისო სასამართლოში გადატანა, ამ სასამართლოს სტატუსის შესაბამისად.

2. ნებისმიერ მონაწილე სახელმწიფოს ამ კონვენციის ხელმოწერის ან რატიფიკაციის ან მასთან მიერთების დროს შეუძლია თავი შეიკავოს ამ მუხლის I პუნქტის დებულებების სავალდებულო ძალის აღიარებისაგან. სხვა მონაწილე სახელმწიფოებს არ ეკისრებათ ამ მუხლის მითითებული პუნქტიდან გამომდინარე ვალდებულებები იმ მონაწილე სახელმწიფოს მიმართ, რომელმაც ამგვარი დათქმა გააკეთა.

3. ნებისმიერ მონაწილე სახელმწიფოს, რომელმაც ამ მუხლის II პუნქტის თანახმად დათქმა გააკეთა, შეუძლია ნებისმიერ დროს გაერთიანებული ერების გენერალური მდივნისათვის შეტყობინებით გააუქმოს თავისი დათქმა.

მუხლი 30

ეს კონვენცია, რომლის თანაბრად ავტენტური ტექსტი შედგენილია

არაბულ, ესპანურ, ინგლისურ, რუსულ, ფრანგულ და ჩინურ ენებზე, დეპონირებულ უნდა იქნას გაერთიანებული ერების გენერალურ მდივანთან.

ბავშვის უფლებათა კონვენცია

პრეამბულა

წინამდებარე კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოები

მიიჩნევენ რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ დეკლარირებული პრინციპების შესაბამისად საზოგადოების ყველა წევრის ღირსების, თანასწორი და ხელშეუვალი უფლებების აღიარება არის დედამიწაზე თავისუფლების, სამართლიანობისა და მშვიდობის უზრუნველყოფის საფუძველი,

მხედველობაში იღებენ რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ხალხებმანესდებაში ცხადყვეს თავიანთი ერთგულება ადამიანის ძირითადი უფლებების, ადამიანის პიროვნების ღირსებისა და ღირებულებისადმი და მტკიცედ აქვთ გადანყვეტილი მეტი თავისუფლების პირობებში ხელი შეუწყონ სოციალურ პროგრესსა და ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებას, აღიარებენ რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში და ადამიანის უფლებათა შესახებ საერთაშორისო პაქტებში გამოაცხადა, რომ ყოველ ადამიანს უნდა ჰქონდეს ამ დოკუმენტებში მითითებული ყველა უფლება და თავისუფლება განურჩევლად ისეთი ნიშნებისა, როგორცაა რასა, კანის ფერი, სქესი, ენა, რელიგია, პოლიტიკური თუ სხვა მრწამსი, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობა, ქონებრივი მდგომარეობა, დაბადება თუ სხვა ვითარებანი,

ითვალისწინებენ რა, რომ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ გამოაცხადა ბავშვთა უფლება, განსაკუთრებული მზრუნველობით იყვნენ გარემოსილნი, დარწმუნებული არიან რა, რომ ოჯახი, როგორც საზოგადოების ძირითადი უჯრედი და მისი წევრების, განსაკუთრებით კი ბავშვების, ზრდისა და კეთილდღეობის ბუნებრივი გარემო, აუცილებელად უნდა იყოს დაცული და მას აუცილებლად უნდა გაეწიოს თანადგომა, რათა მან თავის თავზე სრულად აიღოს საზოგადოებრივი ვალდებულებანი,

აღიარებენ რა, რომ ბავშვის პიროვნების სრული და ჰარმონიული ანვითარებისათვის აუცილებელია იგი იზრდებოდეს ოჯახურ გარემოში, ბედნიერების, სიყვარულის და ურთიერთგაგების ატმოსფეროში,

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

მიაჩნიათ რა, რომ ბავშვი სრულყოფილად უნდა იყოს მომზადებული საზოგადოებაში დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის და აღიზარდოს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებაში გაცხადებული იდეალების, განსაკუთრებით კი მშვიდობის, ადამიანის ღირსების პატივისცემის, შემწყნარებლობის, თავისუფლების, თანასწორობისა და სოლიდარობის სულისკვეთებით,

მხედველობაში იღებენ რა, რომ ბავშვის ასეთი განსაკუთრებული დაცვის აუცილებლობა გათვალისწინებულია ბავშვის უფლებათა შენევის 1924 წლის დეკლარაციით, 1959 წლის 20 ნოემბერს გენერალური ასამბლეის მიერ მიღებული ბავშვის უფლებათა დეკლარაციით და აღიარებულია ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციით, მოქალაქეობრივი და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტით (კერძოდ, მისი 23-ე და 24-ე მუხლებით), ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების საერთაშორისო პაქტით (კერძოდ, მე-10 მუხლით), აგრეთვე ბავშვთა კეთილდღეობის საკითხებზე მომუშავე სპეციალიზებული დაწესებულებებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების შესაბამისი დოკუმენტებით,

მხედველობაში იღებენ რა ბავშვის უფლებათა დეკლარაციის მითითებას, რომ “ბავშვს, მისი ფიზიკური და გონებრივი მოუმნიფებლობის გამო, ესაჭიროება სპეციალური დაცვა და ზრუნვა, შესატყვისი სამართლებრივი დაცვის ჩათვლით, როგორც დაბადებამდე, ისე დაბადების შემდეგ”,

ეყრდნობიან რა დეკლარაციის დებულებებს იმ სოციალური და სამართლებრივი პრინციპების შესახებ, რომლებიც მოიცავს ბავშვების დაცვასა და კეთილდღეობას, განსაკუთრებით ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე ბავშვთა აღსაზრდელად გადაცემისა და შვილად აყვანისას, არასრულწლოვანთა მიმართ ართლმსაჯულების აღსრულების გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ეულ მინიმალურ სტანდარტულ წესებს (“პეკინის წესები”), განსაკუთრებულ ვითარებაში და შეიარაღებული კონფლიქტების დროს ქალთა და ბავშვთა დაცვის შესახებ დეკლარაციას,

აღიარებენ რა, რომ მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში არიან ბავშვები, რომლებიც ცხოვრობენ განსაკუთრებით რთულ პირობებში და რომ ასეთი ბავშვები საჭიროებენ განსაკუთრებულ ყურადღებას, სათანადოდ ითვალისწინებენ რა ბავშვის დაცვისა და ჰარმონიული განვითარებისათვის ყოველი ხალხის ტრადიციებისა და კულტურული ფასეულობების მნიშვნელობას,

აღიარებენ რა ყველა ქვეყანაში, კერძოდ, განვითარებად ქვეყნებში ბავშვთა ცხოვრების გაუმჯობესებისათვის საერთაშორისო თანამშრომლობის მნიშვნელობას,

შეთანხმდნენ შემდეგზე:

მუხლი 1

წინამდებარე კონვენციის მიზნებისათვის ბავშვად ითვლება 18 წლამდე ასაკის ყოველი ადამიანი, თუკი რომელიმე ქვეყნის კანონმდებლობის მიხედვით ბავშვი უფრო ადრე არ აღწევს სრულწლოვანებას.

მუხლი 2

1. მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ და უზრუნველყოფენ მათი იურისდიქციის ფარგლებში მყოფი თითოეული ბავშვის ყველა უფლებას, რომელიც წინამდებარე კონვენციითაა გათვალისწინებული, ნებისმიერი სახის დისკრიმინაციის გარეშე, რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა მრწამსის, ეროვნული, ეთნიკური თუ სოციალური წარმოშობის, ქონებრივი მდგომარეობის, ბავშვის, მისი მშობლებისა და კანონიერი მეურვეების ჯანმრთელობისა და დაბადების მდგომარეობის ან სხვა რამ ვითარების განურჩევლად.

2. მონაწილე სახელმწიფოები ყოველგვარ აუცილებელ ზომას ღებულობენ დისკრიმინაციის ყველა იმ ფორმისა და სასჯელისაგან ბავშვის დაცვის უზრუნველსაყოფად, რომლებიც უკავშირდება ბავშვის, ბავშვის მშობლების, კანონიერი მეურვეების ან ოჯახის სხვა წევრთა სტატუსს, საქმიანობას, მათ მიერ გამოთქმულ შეხედულებებს და მათ გამჟღავნებულ მრწამსს.

მუხლი 3

1. ბავშვის მიმართ ნებისმიერ ქმედებათა განხორციელებისას, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის მათი განმასხორციელებელი, - სახელმწიფო თუ კერძო დაწესებულებები, რომლებიც მუშაობენ სოციალური უზრუნველყოფის საკითხებზე, სასამართლოები, ადმინისტრაციული თუ საკანონმდებლო ორგანოები - უპირველესი ყურადღება ეთმობა ბავშვის ინტერესების დაცვის უკეთ უზრუნველყოფას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები, ითვალისწინებენ რა ბავშვის მშობლის, ბავშვის მიმართ პასუხისმგებლობის მტვირთველი კანონიერი მეურვეებისა და სხვა პირების უფლებებსა და მოვალეობებს, ვალდებულებას იღებენ უზრუნველყონ ბავშვი ისეთი დაცვითა და მზრუნველობით, რომელიც აუცილებელია მისი კეთილდღეობისათვის და ამისათვის იღებენ ყველა საკანონმდებლო და ადმინისტრაციულ ზომას.

3. მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვისათვის ზრუნვაზე ან მის დაცვაზე პასუხისმგებელი დაწესებულებები, სამსახურები ან ორგანოები შეესაბამებოდნენ კომპეტენტური ორგანოების მიერ დაწესებულ ნორმებს, კერძოდ, უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში მათი პერსონალის რიცხოვნობისა და ვარგისიანობის, აგრეთვე კომპეტენტური ზედამხედველობის თვალსაზრისით.

მუხლი 4

მონაწილე სახელმწიფოები ღებულობენ ყველა აუცილებელ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ და სხვაგვარ ზომას წინამდებარე

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

კონვენციით აღიარებულ უფლებათა განსახორციელებლად. მონაწილე სახელმწიფოები ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებათა რეალიზაციისათვის ასეთ ზომებს ლეზულობენ მათ ხელთ არსებული რესურსების მაქსიმალური გამოყენებით, აუცილებლობის შემთხვევაში კი - საერთაშორისო თანამშრომლობის ფარგლებში.

მუხლი 5

მონაწილე სახელმწიფოები პატივს მიაგებენ მშობლებისა და შესაბამის შემთხვევებში ადგილობრივი ადათ-წესების შესატყვისად ფართოდ გაგებული ოჯახის წევრების ან თემის, მეურვეებისა და სხვა პირების უფლებებსა და მოვალეობებს, რომლებიც კანონის მიხედვით პასუხისმგებელი არიან ბავშვზე, იმაზე, რომ სათანადოდ ხელმძღვანელობდნენ ბავშვს წინამდებარე კონვენციით აღიარებულ უფლებათა განხორციელებაში და აკეთებდნენ ამას ბავშვის უნართა განვითარების გათვალისწინებით.

მუხლი 6

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ ყოველ ბავშვს აქვს სიცოცხლის ხელშეუხებელი უფლება.

2. მონაწილე სახელმწიფოები შესაძლებლობისამებრ მაქსიმალურად უზრუნველყოფენ ბავშვის სიცოცხლის შენარჩუნებასა და ჯანსაღ განვითარებას.

მუხლი 7

1. ბავშვი რეგისტრაციას გადის დაბადებისთანავე და მას დაბადებიდანვე გააჩნია უფლება, ჰქონდეს სახელი და შეიძინოს მოქალაქეობა, აგრეთვე, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, უფლებამოსილია იცნობდეს თავის მშობლებს და გარემოსილი იყოს მათი მზრუნველობით.

2. მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ ამ უფლებათა განხორციელებას საკუთარი ეროვნული კანონმდებლობის შესატყვისად და თავისი მოვალეობების შესრულებას ამ სფეროში შესაბამისი საერთაშორისო დოკუმენტების თანახმად, კერძოდ, იმ შემთხვევაში, თუკი სხვაგვარად ბავშვს არ ექნება მოქალაქეობა.

მუხლი 8

1. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ პატივი სცენ ბავშვის უფლებას, შეინარჩუნოს თავისი ინდივიდუალობა, მოქალაქეობის, სახელისა და ოჯახური კავშირების ჩათვლით, როგორც ეს გათვალისწინებულია კანონით და არ დაუშვან ამაში კანონსაწინააღმდეგო ჩარევა.

2. თუ ბავშვი უკანონოდ კარგავს თავისი ინდივიდუალობის ნაწილს ან მის ყველა ელემენტს, მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ მას აუცილებელი მფარველობით და დახმარებას აღმოუჩინენ მისი ინდივიდუალობის უსწრაფესი აღდგენისათვის.

მუხლი 9

1. მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვი არ დაშორდეს თავის მშობლებს მათი სურვილის საწინააღმდეგოდ, იმ შემთხვევათა გამოკლებით, როცა კომპეტენტური ორგანოები, სასა-

მართლო გადაწყვეტილების თანახმად, სათანადო კანონისა და პროცედურის შესაბამისად განსაზღვრავენ, რომ ასეთი დაშორება აუცილებელია და უკეთ ემსახურება ბავშვის ინტერესებს. ეს შეიძლება აუცილებელი გახდეს ამა თუ იმ კონკრეტულ შემთხვევაში, მაგალითად, როცა მშობლები სასტიკად ექცევიან ბავშვს და არ ზრუნავენ მასზე, ან როცა მშობლები ცხოვრობენ ცალ-ცალკე და აუცილებელია ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღება.

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, ნებისმიერი განხილვის დროს ყველა დაინტერესებულ მხარეს შესაძლებლობა ეძლევა, მონაწილეობა მიიღოს საქმის განხილვაში და გამოთქვას საკუთარი მოსაზრებები.

3. მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ ერთ ან ორივე მშობელს დაცვილებული ბავშვის უფლებას, რეგულარული პირადი ურთიერთობები და პირდაპირი კონტაქტები ჰქონდეს ორივე მშობელთან, იმ შემთხვევის გარდა, როცა ეს ეწინააღმდეგება ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტ ინტერესებს.

4. იმ შემთხვევაში, როცა ასეთი დაშორება გამომდინარეობს მონაწილე სახელმწიფოთა რომელიმე გადაწყვეტილებიდან, ანუ როცა საქმე ეხება, მაგალითად, ერთი ან ორივე მშობლის ან ბავშვის დაპატიმრებას, გასახლებას, დეპორტაციას ან სიკვდილს (მოცემული პირის სახელმწიფო გამგებლობაში ყოფნისას ნებისმიერი მიზეზით გამოწვეული სიკვდილის ჩათვლით), მონაწილე სახელმწიფო ასეთ მშობლებს, ბავშვს ან, თუ ეს აუცილებელია, ოჯახის სხვა წევრს მათი თხოვნით აძლევს აუცილებელ ინფორმაციას ოჯახიდან წასული წევრის/წევრების ადგილსამყოფელის შესახებ, თუ ამ ინფორმაციის მიცემა ზიანს არ აყენებს ბავშვის კეთილდღეობას. მონაწილე სახელმწიფოები შემდგომში უზრუნველყოფენ, რომ ასეთი თხოვნა თავისთავად არ იწვევდეს შესაბამისი პირისათვის (პირთათვის) არასასურველ შედეგებს.

მუხლი 10

1. მონაწილე სახელმწიფოთა მიერ მე-9 მუხლის 1-ლი პუნქტით თავის თავზე აღებული ვალდებულების შესაბამისად, ბავშვის ან მისი მშობლის განცხადება ოჯახის გამთლიანების მიზნით მონაწილე სახელმწიფოში შესვლის ან იქიდან გასვლის თაობაზე მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა განიხილონ პოზიტიურად, ჰუმანურად და ოპერატიულად. მონაწილე სახელმწიფოები შემდგომში უზრუნველყოფენ, რომ ასეთი თხოვნის წარდგენას არ მოჰყვეს არასასურველი შედეგები განმცხადებლის ან მათი ოჯახის წევრებისათვის.

2. ბავშვს, რომლის მშობლებიც სხვადასხვა სახელმწიფოში ცხოვრობენ, უფლება გააჩნია, განსაკუთრებული ვითარების გარდა, რეგულარული პირადი ურთიერთობები და პირდაპირი კონტაქტები ჰქონდეს ორივე მშობელთან. ამ მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები, მე-9 მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, პატივს სცემენ ბავშვისა და მისი მშობლების უფლებას დატოვონ ნებისმიერი ქვეყანა, საკუთარი ქვეყნის ჩათვლით,

საართაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

და დაბრუნდნენ თავის ქვეყანაში. ნებისმიერი ქვეყნის დატოვების უფლების მიმართ მოქმედებს მხოლოდ ისეთი შეზღუდვები, რომლებიც დადგენილია კანონით და აუცილებელია სახელმწიფო უშიშროების, საზოგადოებრივი წესრიგის (ორდრე პუბლიც), მოსახლეობის ჯანმრთელობის ან ზნეობის, ან სხვა პირთა უფლებებისა და თავისუფლების დაცვისათვის და შეთავსებადია წინამდებარე კონვენციაში აღიარებულ სხვა უფლებებთან.

მუხლი 11

1. მონაწილე სახელმწიფოები ღებულობენ ზომებს ბავშვთა უკანონოდ გადაადგილების ან საზღვარგარეთ მათი უკანონოდ დატოვების წინააღმდეგ საბრძოლველად.

2. ამ მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები ხელს უწყობენ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებების დადებას ან მოქმედ შეთანხმებებთან შეერთებას.

მუხლი 12

1. მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ საკუთარი შეხედულებების ჩამოყალიბების უნარის მქონე ბავშვის უფლებას, თავისუფლად გამოთქვას თავისი შეხედულებები ნებისმიერ საკითხზე, რომელიც მას ეხება, ამასთან, ბავშვის შეხედულებებს სათანადო ყურადღება ეთმობა მისი ასაკისა და სიმწიფის შესაბამისად.

2. ამ მიზნით ბავშვს, კერძოდ, ეძლევა შესაძლებლობა, მოუსმინონ მას სასამართლო თუ ადმინისტრაციული წესით ნებისმიერი საქმის განხილვისას, რომელიც ბავშვს ეხება, როგორც უშუალოდ, ასევე წარმომადგენლის ან შესაბამისი ორგანოს მეშვეობით, ეროვნული კანონმდებლობის პროცესუალური ნორმებით გათვალისწინებული წესით.

მუხლი 13

1. ბავშვს უფლება აქვს თავისუფლად გამოთქვას თავისი აზრი; ეს უფლება მოიცავს თავისუფლებას, საზღვრების არსებობის მიუხედავად მოიძიოს, მიიღოს ან გადასცეს ნებისმიერი სახის ინფორმაცია ან იდეა ზეპირი, წერილობითი თუ ბეჭდური ფორმით, ბავშვის არჩევანისამებრ.

2. ამ უფლების განხორციელება, შესაძლოა, ერთგვარად შეიზღუდოს, მაგრამ ეს შეზღუდვა კანონით გათვალისწინებული და აუცილებელი უნდა იყოს:

- ა) სხვა პირთა უფლებებისა და რეპუტაციის პატივისცემისათვის;
- ბ) სახელმწიფო უშიშროების ან საზოგადოებრივი წესრიგის (ორდრე პუბლიც), ან

მოსახლეობის ჯანმრთელობის ან ზნეობის დაცვისათვის.

მუხლი 14

1. მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ ბავშვის აზრის, სინდისის და რელიგიური რწმენის თავისუფლებას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ მშობელთა და შესაბამის შემთხვევაში კანონიერ მეურვეთა უფლებებსა და მოვალეობებს, უხ-

ელმძღვანელონ ბავშვის მისი უფლებების იმ მეთოდით განხორციელებაში, რომელიც შეესაბამება ბავშვის განვითარებად უნარებს.

3. რელიგიური აღმსარებლობის ან რწმენის თავისუფლება შეიძლება დაექვემდებაროს მხოლოდ იმ შეზღუდვებს, რომლებიც დადგენილია კანონით და აუცილებელია სახელმწიფო უშიშროების, საზოგადოებრივი წესრიგის, მოსახლეობის ზნეობისა და ჯანმრთელობის ან სხვა პირთა ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლების დაცვისათვის.

მუხლი 15

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ ბავშვის უფლებას, სარგებლობდეს ასოციაციებისა და მშვიდობიანი შეკრებების თავისუფლებით.

2. მოცემული უფლების განხორციელების მიმართ არ შეიძლება დანესდეს რაიმე შეზღუდვა, გარდა შეზღუდვებისა, რომლებიც დანესდება კანონის შესაბამისად და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფო უშიშროების ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების, საზოგადოებრივი წესრიგის (ორდრე პუბლიც) ინტერესებისათვის, ან მოსახლეობის ჯანმრთელობის ან ზნეობის, ან სხვა პირთა უფლებებისა და თავისუფლების დაცვისათვის.

მუხლი 16

1. არც ერთი ბავშვი არ შეიძლება იყოს პირადი და ოჯახური ცხოვრების, საცხოვრებელი ბინის ხელშეუხებლობის ან კორესპონდენციის საიდუმლოების უფლებათა მის მიერ განხორციელებაში თვითნებური ან უკანონო ჩარევის, ან მისი ღირსებისა და რეპუტაციის უკანონო ხელყოფის ობიექტი.

2. ბავშვს უფლება აქვს, კანონით იყოს დაცული მსგავსი ჩარევის ან ხელყოფისაგან.

მუხლი 17

მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა მნიშვნელოვან როლს და უზრუნველყოფენ ბავშვისათვის სხვადასხვა ეროვნული და საერთაშორისო წყაროებით გავრცელებული ინფორმაციისა და მასალების მისანდომობას, განსაკუთრებით ისეთი ინფორმაციისა და მასალებისა, რომლებიც მიმართულია ბავშვის სოციალური, სულიერი და მორალური კეთილდღეობისაკენ, აგრეთვე ჯანსაღი ფიზიკური და ფსიქიკური განვითარების ხელშეწყობისაკენ. ამ მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები -

ა) ახდენენ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით იმ ინფორმაციისა და მასალების გავრცელების ნახალისებას, რომელიც სასარგებლოა ბავშვის სოციალური და კულტურული განვითარების თვალსაზრისით და გამოხატავს 29-ე მუხლის სულისკვეთებას;

ბ) ახდენენ საერთაშორისო თანამშრომლობის ნახალისებას სხვადასხვა კულტურული, ეროვნული და საერთაშორისო წყაროებიდან მოპოვებული ამგვარი ინფორმაციისა და მასალების მომზადების, გაცე-

ლისა და გავრცელების მიზნით;

გ) ახდენენ საბავშვო ლიტერატურის გამოცემისა და გავრცელების ნახალისებას.

დ) ახდენენ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების ნახალისებას, რათა მათ განსაკუთრებული ყურადღება დაუთმონ იმ ბავშვის ენობრივ მოთხოვნილებებს, რომელიც მიეკუთვნება რომელიმე უმცირესობის ჯგუფს ან მკვიდრ მოსახლეობას;

ე) ახდენენ იმ სახის ინფორმაციისა და მასალებისაგან ბავშვის დაცვის სათანადო პრინციპების შემუშავების ნახალისებას, რომელიც საზიანოა მისი კეთილდღეობისათვის, მე-13 და მე-18 მუხლების დებულებათა გათვალისწინებით.

მუხლი 18

1. მონაწილე სახელმწიფოები ყველაფერს აკეთებენ, რათა უზრუნველყონ ბავშვის აღზრდასა და განვითარებაზე ორივე მშობლის საერთო და თანაბარი პასუხისმგებლობის პრინციპის აღიარება. მშობლებს ან შესაბამის შემთხვევებში კანონიერ მეურვეებს ეკისრებათ ძირითადი პასუხისმგებლობა ბავშვის აღზრდასა და განვითარებაზე, ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტი ინტერესები წარმოადგენს მათი ზრუნვის მთავარ საგანს.

2. წინამდებარე კონვენციაში გამოკვეთილ უფლებათა განხორციელების გარანტიის შექმნისა და ხელშეწყობის მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები სათანადო დანხარებას უწევენ მშობლებსა და კანონიერ მეურვეებს მათი მოვალეობის შესრულებაში, აღზარდონ ბავშვი და უზრუნველყოფენ საბავშვო დაწესებულებათა ქსელის განვითარებას.

3. მონაწილე სახელმწიფოები ყველა აუცილებელ ზომას ღებულობენ იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ბავშვებს, რომელთა მშობლებიც მუშაობენ, უფლება ჰქონდეთ ისარგებლონ მათთვის განკუთვნილი სამსახურებითა და დაწესებულებებით, რომელთაც ბავშვთა მოვლა-პატრონობა ეკისრებათ.

მუხლი 19

1. მონაწილე სახელმწიფოები ყველა აუცილებელ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანმანათლებლო ზომას ღებულობენ იმ მიზნით, რათა ბავშვი დაიცვან მშობლების, კანონიერი მეურვეების ან ბავშვზე მზრუნველი ნებისმიერი სხვა პირის მხრიდან ყველანაირი ფორმის ფიზიკური თუ ფსიქოლოგიური ძალადობისაგან, შეურაცხყოფისა თუ ბოროტად გამოყენებისაგან, მზრუნველობის მოკლებისა თუ დაუდევარი მოპყრობისაგან, უხეში მოქცევისა თუ ექსპლუატაციისაგან, სექსუალური ბოროტების ჩათვლით.

2. დაცვის ასეთი ღონისძიებები აუცილებლობის შემთხვევაში მოიცავს ეფექტურ პროცედურებს სოციალური პროგრამების შემუშავებისათვის იმ მიზნით, რათა აუცილებელი მხარდაჭერა აღმოუჩინონ ბავშვს და იმ

პირებს, ვინც მასზე ზრუნავს, აგრეთვე ხელი შეუწყონ ბავშვთა მიმართ სასტიკი დამოკიდებულების ზემოთაღნიშნული გამოვლინებების თავიდან აცილების, ნინასნარი გამომჟღავნების, შეტყობინების, განსახილველად გადაცემის, გამოძიების, მკურნალობის და სხვა ღონისძიებების განხორციელებას, აუცილებლობის შემთხვევაში კი - სასამართლო პროცედურის აღძვრას.

მუხლი 20

1. ბავშვს, რომელიც დროებით ან მუდმივად მოკლებულია ოჯახურ გარემოს, ანდა, მისივე ყველაზე ჭეშმარიტი ინტერესებიდან გამომდინარე, არ შეიძლება დარჩეს ასეთ გარემოში, უფლება აქვს სახელმწიფოს განსაკუთრებული მფარველობითა და დახმარებით სარგებლობდეს.

2. მონაწილე სახელმწიფოები თავიანთი ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად უზრუნველყოფენ ასეთი ბავშვის მიმართ მზრუნველობის ფორმის შეცვლას.

3. ასეთი მზრუნველობა შეიძლება მოიცავდეს, კერძოდ, ბავშვის აღსაზრდელად გადაცემას, მუსლიმანური სამართლის “კაფალას”, შვილად აყვანას ან აუცილებლობის შემთხვევაში ბავშვთა მოვლა-პატრონობისათვის მონოდებულ შესაბამის დაწესებულებაში მის მოთავსებას. მზრუნველობის ფორმის შეცვლის ვარიანტების განხილვისას აუცილებელია სათანადოდ იქნეს გათვალისწინებული ბავშვის აღზრდის მემკვიდრეობითობის სასურველობა და მისი ეთნიკური წარმომავლობა, რელიგიური და კულტურული კუთვნილება და მშობლიური ენა.

მუხლი 21

მონაწილე სახელმწიფოები, რომლებიც აღიარებენ ან თანხმდებიან შვილად აყვანის სისტემის არსებობას, უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტი ინტერესები გათვალისწინებული იქნეს უწინარეს ყოვლისა, და ისინი:

ა) უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვის შვილად აყვანის ნებართვას იძლეოდეს მხოლოდ კომპეტენტური ხელისუფლება, რომელიც სათანადო კანონებისა და პროცედურების შესაბამისად და საქმესთან დაკავშირებული სარწმუნო ინფორმაციის საფუძველზე განსაზღვრავს, რომ შვილად აყვანა დასაშვებია მშობლებთან, ნათესავებთან და კანონიერ მეურვეებთან მიმართებაში ბავშვის სტატუსის გათვალისწინებით და რომ, თუ ეს საჭიროა, დაინტერესებული პირები შეგნებულად დათანხმდნენ შვილად აყვანას ისეთი კონსულტაციის საფუძველზე, როგორც შეიძლება აუცილებელი იყოს;

ბ) აღიარებენ, რომ შვილად აყვანა სხვა ქვეყანაში შეიძლება განხილული იქნეს, როგორც ბავშვის მოვლის ალტერნატიული საშუალება, თუ ბავშვი არ შეიძლება აღსაზრდელად გადაეცეს ან შეუერთდეს ოჯახს, რომელიც შეიძლება უზრუნველყო მისი აღზრდა ან შვილად აყვანა და თუ იმ ქვეყანაში, სადაც ბავშვი დაიბადა, შეუძლებელია მისი შესაფერისი რამენაირი მოვლა-პატრონობის უზრუნველყოფა;

გ) უზრუნველყოფენ, რომ სხვა ქვეყანაში ბავშვის შვილად აყვანის

საართაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტაცია

შემთხვევაში არსებობდეს ისეთივე გარანტიები და ნორმები, როგორც არსებობს ქვეყნის შიგნით შვილად აყვანის დროს;

დ) იღებენ ყველა აუცილებელ ზომას იმის უზრუნველსაყოფად, რომ სხვა ქვეყანაში შვილად აყვანის დროს ამ საქმესთან დაკავშირებულ პირებს არ მიეცეთ გაუმართლებელი ფინანსური მოგების მიღების საშუალება;

ე) აუცილებელ შემთხვევაში ხელს უწყობენ წინამდებარე მუხლის მიზნების მიღწევას ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების დადების გზით და ცდილობენ ამ საფუძველზე უზრუნველყონ, რომ ბავშვის მონყობა სხვა ქვეყანაში ხორციელდებოდეს კომპეტენტური ხელისუფლების ან ორგანოების მიერ.

მუხლი 22

1. მონაწილე სახელმწიფოები აუცილებელ ზომებს იღებენ, რათა უზრუნველყონ, რომ ბავშვმა, რომელსაც სურს მიიღოს ლტოლვილის სტატუსი ან რომელიც შესატყვისი საერთაშორისო ან საშინაო სამართლისა და პროცედურების ძალით ითვლება ლტოლვილად და რომელსაც თან ახლავს ან არ ახლავს მშობლები ან ნებისმიერი სხვა პირი, ისარგებლოს სათანადო დაცვითა და ჰუმანიტარული დახმარებით წინამდებარე კონვენციაში და ადამიანის უფლებებისადმი მიძღვნილ იმ სხვა საერთაშორისო ან ჰუმანიტარულ დოკუმენტებში აღიარებული უფლებების გამოყენებისას, რომელთა მონაწილენი არიან აღნიშნული სახელმწიფოები.

2. ამ მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები, როცა ამას აუცილებლად მიიჩნევენ, ხელს უწყობენ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა და იმ სხვა კომპეტენტური სამთავრობათაშორისო ან არასამთავრობო ორგანიზაციების მცდელობას, რომლებიც თანამშრომლობენ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციასთან, დაიცვან ასეთი ბავშვი, დაეხმარონ მას და მოძებნონ ნებისმიერი ლტოლვილი ბავშვის მშობლები თუ ოჯახის სხვა წევრები, რათა მიიღონ მისი ოჯახთან შეერთებისათვის აუცილებელი ინფორმაცია. იმ შემთხვევაში, როცა არ ხერხდება მშობლების ან ოჯახის სხვა წევრების მოძებნა, მაშინ ბავშვი, როგორც ამას ითვალისწინებს წინამდებარე კონვენცია, უზრუნველყოფილია ისეთივე დაცვით, როგორითაც სხვა ნებისმიერი ბავშვი, რომელიც რაიმე მიზეზის გამო მუდმივად ან დროებით მოკლებულია ოჯახურ გარემოს.

მუხლი 23

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ გონებრივად ან ფიზიკურად უნარშეზღუდული ბავშვი სრულფასოვნად და ღირსეულად უნდა ცხოვრობდეს იმგვარ პირობებში, რომლებიც უძლიერებს მას ღირსების გრძნობას, საკუთარი თავის რწმენას და უადვილებს საზოგადოების ცხოვრებაში აქტიურ მონაწილეობას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ უნარშეზღუდული ბავშვის

უფლებას, სარგებლობდეს განსაკუთრებული მზრუნველობით და სათანადო რესურსების არსებობის პირობებში, ახალისებენ და უზრუნველყოფენ ამ უფლების მქონე ბავშვისათვის და მის მიმართ მზრუნველობაზე პასუხისმგებელი პირებისათვის ისეთი დახმარების განწევას, როგორსაც ითხოვდნენ და რომელიც შეესაბამება ბავშვისა და მისი მშობლების, ან იმ სხვა პირთა მდგომარეობას, რომლებიც უზრუნველყოფენ ბავშვზე მზრუნველობას.

3. უნარმეზღუდული ბავშვის განსაკუთრებულ საჭიროებათა აღიარების ნიშნად, ნინამდებარე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, დახმარება, მშობლებისა და ბავშვზე მზრუნველობის უზრუნველმყოფი სხვა პირების ფინანსური რესურსების გათვალისწინებით შეძლებისდაგვარად უფასოა, და მიზნად ისახავს უნარმეზღუდულ ბავშვს მისცეს იმის ეფექტური შესაძლებლობა, რომ მან ისარგებლოს საგანმანათლებლო, სამედიცინო, ჯანმრთელობის აღმდგენი, პროფესიული და შრომითი საქმიანობისათვის მოსამზადებლად საჭირო მომსახურებით და დასვენების საშუალებებით, რაც ბავშვს მაქსიმალურად სრულად ჩართავს სოციალურ ცხოვრებაში და ხელს შეუწყობს მისი პიროვნების განვითარებას, რაც კულტურული და სულიერი თვალსაზრისით მის ზრდასაც მოიცავს.

4. მონაწილე სახელმწიფოები საერთაშორისო თანამშრომლობის სულისკვეთებით ხელს უწყობენ ინფორმაციის გავრცელებას უნარმეზღუდული ბავშვების პროფილაქტიკური ჯანდაცვისა და სამედიცინო, ფსიქოლოგიური და ფუნქციონალური მკურნალობის დარგში, სათანადო რეაბილიტაციის, ზოგადსაგანმანათლებლო და პროფესიული მომზადების მეთოდებზე ინფორმაციის გავრცელების ჩათვლით, აგრეთვე ამ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას იმისათვის, რომ მონაწილე სახელმწიფოებმა გაიფართოვონ ამ დარგში თავიანთი შესაძლებლობები, ცოდნა და გამოცდილება. ამასთან დაკავშირებით განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს განვითარებადი ქვეყნების საჭიროებებს.

მუხლი 24

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ ბავშვის უფლებას, ისარგებლოს ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის ყველაზე უფრო სრულყოფილი მომსახურებით და დაავადებათა მკურნალობისა და ჯანმრთელობის აღდგენის საუკეთესო საშუალებებით. მონაწილე სახელმწიფოები ცდილობენ უზრუნველყონ, რომ არც ერთ ბავშვს არ ჩამოერთვას უფლება, ისარგებლოს ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის ასეთი მომსახურებით.

2. მონაწილე სახელმწიფოები ცდილობენ მიაღწიონ მოცემული უფლების სრულ განხორციელებას და, კერძოდ, აუცილებელ ზომებს იღებენ:

ა) ჩვილთა სიკვდილიანობის დონისა და ბავშვთა სიკვდილიანობის შემცირებისათვის;

ბ) ყველა ბავშვისათვის აუცილებელი სამედიცინო დახმარებისა

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

და ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფისათვის, იმისათვის, რომ უპირატესი ყურადღება დაეთმოს პირველადი სამედიცინო სანიტარული დახმარების განევას;

გ) დაავადებებთან და შიშობილობასთან ბრძოლისათვის, მათ შორის პირველადი სამედიცინო-სანიტარული დახმარების ფარგლებში, ადვილად ხელმისაწვდომი ტექნოლოგიისა და საკმაო სურსათითა და სასმელი წყლით მომარაგების გზით, გარემოს დაბინძურების საშიშროებისა და რისკის გათვალისწინებით;

დ) დედებისათვის მშობიარობამდე და მშობიარობის შემდგომ პერიოდში ჯანმრთელობის დაცვის სათანადო მომსახურების განევისათვის;

ე) საზოგადოების ყველა ფენის, კერძოდ, მშობლებისა და ბავშვებისათვის ბავშვთა ჯანმრთელობისა და კვების შესახებ ინფორმაციის მიწოდების, ძუძუთი კვების უპირატესობების გაცნობის უზრუნველყოფისათვის, ჰიგიენის, ბავშვის საცხოვრებელი გარემოს სანიტარიის დაცვისა და უბედური შემთხვევების თავიდან აცილების, აგრეთვე მათთვის განათლების ხელმისაწვდომობისა და ცოდნის გამოყენებაში დახმარების განევისათვის;

ვ) პროფილაქტიკური სამედიცინო დახმარების და ოჯახის დაგეგმვის სფეროში საგანმანათლებლო მუშაობის გაშლისა და მომსახურების განვითარებისათვის.

3. მონაწილე სახელმწიფოები ატარებენ ყოველგვარ ეფექტურ და აუცილებელ ზომებს იმ ტრადიციული პრაქტიკის აღმოფხვრისათვის, რომელიც უარყოფითად მოქმედებს ბავშვთა ჯანმრთელობაზე.

4. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ ნაახალისონ საერთაშორისო თანამშრომლობა და განავითარონ იგი მოცემულ მუხლში აღიარებული უფლების სრული განხორციელების თანდათანობით მიღწევისათვის. ამასთან დაკავშირებით განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს განვითარებადი ქვეყნების საჭიროებებს.

მუხლი 25

მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ კომპეტენტური ორგანოების მიერ მოვლის მიზნით სამეურვეოდ გამწესებული ბავშვის უფლებას, იყოს დაცული და ისარგებლოს ფიზიკური თუ ფსიქიკური მკურნალობით; აღიარებენ ბავშვის უფლებას, პერიოდულად ხდებოდეს მისთვის განეული მკურნალობის და მის მიმართ ასეთ მეურვეობასთან დაკავშირებული სხვა პირობების შეფასება.

მუხლი 26

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ ყოველი ბავშვის უფლებას, ისარგებლოს სოციალური უზრუნველყოფის ყველა სიკეთით, სოციალური დაზღვევის ჩათვლით, და აუცილებელ ზომებს იღებენ ამ უფლების სრული განხორციელებისათვის თავიანთი ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად.

2. ეს შეღავათები ბავშვს ეძლევა აუცილებლობისამებრ, მისი და მის რჩენაზე პასუხისმგებელ პირთა რესურსებისა და შესაძლებლობების,

აგრეთვე ბავშვის მიერ ან მისი სახელით ამ შეღავათების მიღებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა მოსაზრების გათვალისწინებით.

მუხლი 27

1. მონაწილე სახელმწიფოები ცნობენ ყოველი ბავშვის უფლებას, უზრუნველყოფილი იყოს ცხოვრების ისეთი დონით, რომელიც აუცილებელია მისი ფიზიკური, გონებრივი, სულიერი, ზნეობრივი და სოციალური განვითარებისათვის.

2. მშობელს (მშობლებს) ან ბავშვის სხვა აღმზრდელებს ეკისრებათ ძირითადი პასუხისმგებლობა, თავისი უნარისა და ფინანსური შესაძლებლობების ფარგლებში უზრუნველყონ ბავშვის განვითარებისათვის საჭირო ცხოვრების პირობები.

3. მონაწილე სახელმწიფოები, ეროვნული პირობების შესაბამისად და თავიანთი შესაძლებლობების ფარგლებში, აუცილებელ ზომებს იღებენ იმისათვის, რათა დახმარება გაუწიონ მშობლებსა და ბავშვთა აღმზრდელ სხვა პირებს ამ უფლების განხორციელებაში, აუცილებლობის შემთხვევაში მატერიალურად ეხმარებიან და თანადგომას უწევენ პროგრამებს, უზინარესად საკვებით, ტანსაცმლითა და საცხოვრებლით უზრუნველყოფის თვალსაზრისით.

4. მონაწილე სახელმწიფოები ყველა აუცილებელ ზომას ახორციელებენ იმისათვის, რათა უზრუნველყონ მშობლების, ან ბავშვზე ფინანსურად პასუხისმგებელ სხვა პირთა მიერ ბავშვის რჩენის აღდგენა, როგორც მონაწილე სახელმწიფოს შიგნით, ისე მის საზღვრებს გარეთ. კერძოდ, თუ ბავშვზე ფინანსურად პასუხისმგებელი პირი და ბავშვი ცხოვრობენ სხვადასხვა სახელმწიფოში, მონაწილე სახელმწიფოები ხელს უწყობენ საერთაშორისო ხელშეკრულებებთან შეერთებას ან ასეთი ხელშეკრულებების დადებას, აგრეთვე სხვა შესაბამისი შეთანხმებების მიღწევას.

მუხლი 28

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ ბავშვს აქვს განათლების უფლება და თანაბარი შესაძლებლობების საფუძველზე ამ უფლების თანდათანობით განხორციელების მიზნით ისინი, კერძოდ:

- ა) აწესებენ უფასო და სავალდებულო დანყებით განათლებას;
- ბ) ხელს უწყობენ როგორც ზოგადი, ისე პროფესიული საშუალო განათლების სხვადასხვა ფორმების განვითარებას, უზრუნველყოფენ ყველა ბავშვისათვის მათ ხელმისაწვდომობას და ლეზულობენ ისეთ აუცილებელ ზომებს, როგორიცაა უფასო განათლების შემოდება და აუცილებლობის შემთხვევაში ფინანსური დახმარების განევა;
- გ) ყველა აუცილებელი საშუალების გამოყენებით უზრუნველყოფენ უმაღლესი განათლების ხელმისაწვდომობას ყველასათვის თითოეულის უნარის შესატყვისად;
- დ) უზრუნველყოფენ განათლებისა და პროფესიული მომზადების სფეროში ინფორმაციისა და მასალების ხელმისაწვდომობას ყველა ბავშვ-

ვისათვის;

ე) ღებულობენ ზომებს სკოლებში რეგულარული დასწრების ხელშესანყობად და სკოლიდან განთესილ მოსწავლეთა რიცხვის შესამცი-რებლად.

2. მონანღლე სახელმწიფოები ყველა აუცილებელ ზომას მიმართავენ, რათა უზრუნველყოთ სასკოლო დისციპლინის დაცვა იმ მეთოდებით, რომლებიც ბავშვის ადამიანური ღირსების პატივისცემასა და წინამდებარე კონვენციას ეფუძნება.

3. მონანღლე სახელმწიფოები ახალისებენ და ავითარებენ საერთაშორისო თანამშრომლობას იმ საკითხებში, რომლებიც ეხება განათლებას, კერძოდ, მთელ მსოფლიოში უმეცრებისა და წერა-კითხვის უცოდინარობის ღიკვიდაციისა და სამეცნიერო-ტექნიკური ცოდნისა და სწავლების თანამედროვე მეთოდების მისწავდომობის ხელშეწყობის მიზნით. ამასთან დაკავშირებით განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს განვითარებადი ქვეყნების საჭიროებებს.

მუხლი 29

1. მონანღლე სახელმწიფოები ეთანახმებიან იმას, რომ ბავშვის განათლება მიმართული უნდა იყოს:

ა) ბავშვის პიროვნების, ნიჭის, გონებრივი და ფიზიკური უნარების სრული განვითარებისაკენ;

ბ) ბავშვისათვის ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებებისადმი, აგრეთვე გაართიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებში განცხადებული პრინციპებისადმი პატივისცემის გაღვივებისაკენ;

გ) ბავშვისათვის თავისი მშობლებისადმი, თავისი კულტურული თვითმყოფადობის, ენის და ფასეულობების პატივისცემის ჩანერგვისაკენ; ბავშვის აღზრდისაკენ იმ ქვეყნის ეროვნული ფასეულობებისადმი პატივისცემის სულისკვეთებით, რომელშიც ის ცხოვრობს, ასევე იმ ქვეყნისა, საიდანაც იგი არის წარმომობით; ბავშვის პატივისცემის გაღვივებისაკენ მისი საკუთარი ცივილიზაციისაგან განსხვავებული ცივილიზაციისადმი;

დ) თავისუფალ საზოგადოებაში ურთიერთგაგების, მშვიდობის, შემწყნარებლობის, ქალისა და მამაკაცის, ყველა ხალხის, ეთნიკური, ეროვნული და რელიგიური ჯგუფების, მათ შორის მკვიდრი მოსახლეობის წარმომადგენელთა მიმართ თანასწორობისა და მეგობრობის სულისკვეთებით ბავშვის შეგნებული ცხოვრებისათვის მომზადებისაკენ;

ე) გარემოსადმი პატივისცემის სულისკვეთებით ბავშვის აღზრდისაკენ.

2. წინამდებარე ან 28-ე მუხლის არც ერთი ნაწილი არ ზღუდავს ცალკეული პირებისა და ორგანოების თავისუფლებას, შექმნან სასწავლო დაწესებულებები და უხელმძღვანელონ მათ წინამდებარე მუხლის პირველ პუნქტში მოცემული პრინციპების მუდმივი დაცვისა და იმ მოთხოვნის გათვალისწინებით, რომ ასეთ სასწავლო დაწესებულებებში

მიღებული განათლება შეესაბამებოდეს სახელმწიფოს მიერ დადგენილ მინიმალურ ნორმებს.

მუხლი 30

იმ სახელმწიფოებში, სადაც არსებობენ ეთნიკური, რელიგიური ან ენობრივი უმცირესობები ან პირები, რომლებიც მკვიდრ მოსახლეობას მიეკუთვნებიან, ბავშვს, რომელიც ასეთ უმცირესობას ან მკვიდრ მოსახლეობას მიეკუთვნება, არ შეიძლება უარი ეთქვას უფლებაზე, რომ თავისი ჯგუფის სხვა წევრებთან ერთად ეზიაროს საკუთარ კულტურას, აღიაროს თავისი რელიგია და შეასრულოს მისი წეს-ჩვეულებები, აგრეთვე გამოიყენოს მშობლიური ენა.

მუხლი 31

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ ბავშვს გააჩნია დასვენებისა და თავისუფალი დროის ქონის უფლება, მისი ასაკისათვის შესაფერის თამაშობებსა და გასართობ ღონისძიებებში მონაწილეობის უფლება, აგრეთვე უფლება, თავისუფლად მონაწილეობდეს კულტურულ ცხოვრებაში, ეზიაროს ხელოვნებას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ და ახალისებენ ბავშვის უფლებას, ყოველმხრივი მონაწილეობა მიიღოს კულტურულ და შემოქმედებით ცხოვრებაში, ხელს უწყობენ მისთვის სათანადო და თანასწორი შესაძლებლობების შექმნას კულტურული და შემოქმედებითი საქმიანობისათვის, თავისუფალი დროით სარგებლობისა და დასვენებისათვის.

მუხლი 32

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ ბავშვის უფლებას, დაცული იყოს ეკონომიკური ექსპლუატაციისა და ნებისმიერი ისეთი სამუშაოს შესრულებისაგან, რომელიც შეიძლება ემუქრებოდეს მის ჯანმრთელობას და ხელს უშლიდეს განათლების მიღებაში, ან ზიანს აყენებდეს მის ჯანმრთელობას, ფიზიკურ, გონებრივ, სულიერ, მორალურ და სოციალურ განვითარებას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები ღებულობენ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ და სოციალურ ზომებს, ატარებენ ღონისძიებებს განათლების სფეროში, რათა განხორციელდეს წინამდებარე მუხლი. ამ მიზნით, ხელმძღვანელობენ რა სხვა საერთაშორისო დოკუმენტების შესაბამისი ღებულებებით, მონაწილე სახელმწიფოები, კერძოდ:

ა) ადგენენ სამუშაოზე მიღების მინიმალურ ასაკს ან მინიმალურ ასაკებს;

ბ) განსაზღვრავენ სამუშაო დღის ხანგრძლივობასა და შრომის პირობებთან დაკავშირებულ აუცილებელ მოთხოვნებს;

გ) ითვალისწინებენ სასწავლის შესაბამის სახეობებს ან სხვა სანქციებს წინამდებარე მუხლის ეფექტური განხორციელების უზრუნველსაყოფად.

მუხლი 33

მონაწილე სახელმწიფოები ღებულობენ ყველა აუცილებელ ზომას, სა-

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

კანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სოციალური ზომების ჩათვლით, აგრეთვე ღონისძიებებს განათლების სფეროში, რათა დაიცვან ბავშვები შესაბამისი საერთაშორისო ხელშეკრულებებით განსაზღვრული ნარკოტიკული საშუალებებისა და ფსიქოტროპული ნივთიერებების უკანონო ხმარებისაგან და არ დაუშვან ბავშვების გამოყენება ამ ნივთიერებათა კანონსაწინააღმდეგო წარმოებაში ან ვაჭრობაში.

მუხლი 34

მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია კისრულობენ, დაიცვან ბავშვი სექსუალური ექსპლუატაციის და სექსუალური ცდუნების ყველა ფორმისაგან. ამ მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები, კერძოდ, ორმხრივ და მრავალმხრივ ეროვნულ დონეებზე ლეზულობენ ყველა აუცილებელ ზომას, რათა თავიდან აიცილონ:

- ა) ბავშვის დაყოლიება ნებისმიერ უკანონო სექსუალურ ქმედებაზე ან ბავშვის იძულება, მონაწილეობდეს ასეთ ქმედებაში;
- ბ) ექსპლუატაციის მიზნით ბავშვის გამოყენება პროსტიტუციაში ან სხვა უკანონო სექსუალურ პრაქტიკაში;
- გ) ექსპლუატაციის მიზნით ბავშვის გამოყენება პორნოგრაფიასა და პორნოგრაფიულ მასალებში.

მუხლი 35

მონაწილე სახელმწიფოები ეროვნულ, ორმხრივ და მრავალმხრივ დონეებზე ლეზულობენ ყველა აუცილებელ ზომას, რათა თავიდან აიცილონ ბავშვთა მოტაცება, ბავშვებით ვაჭრობა ან მათი კონტრაბანდა ნებისმიერი მიზნებით და ნებისმიერი ფორმით.

მუხლი 36

მონაწილე სახელმწიფოები ბავშვს იცავენ ექსპლუატაციის ყველა სხვა ფორმისაგან, რომელიც ზიანს აყენებს ბავშვის კეთილდღეობის ნებისმიერ ასპექტს.

მუხლი 37

მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ:

- ა) არც ერთი ბავშვი არ იყოს წამების, საერთოდ, სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობის ან სასჯელის მსხვერპლი. არც სიკვდილით დასჯა, არც მუდმივი პატიმრობა, რომელიც არ ითვალისწინებს განთავისუფლების შესაძლებლობას, არ შეიძლება შეეფარდოს 18 წლამდე ასაკის პირთა მიერ ჩადენილ დანაშაულებებს;
- ბ) არც ერთ ბავშვს არ უნდა აღეკვეთოს თავისუფლება უკანონოდ ან თვითნებურად. ბავშვის დაპატიმრება, დაკავება ან ციხეში მოთავსება ხორციელდება კანონის თანახმად და განიხილება, როგორც მხოლოდ უკიდურესი ზომა რაც შეიძლება ნაკლები პერიოდის განმავლობაში.
- გ) ყოველ თავისუფლებააღკვეთილ ბავშვს ეპყრობოდნენ ჰუმანურად და პიროვნების განუყრელი ღირსების პატივისცემით, ისე, რომ გათვალისწინებული იყოს მისი ასაკის პირთა მოთხოვნილებები. კერძოდ, ყოველი

თავისუფლება აღკვეთილი ბავშვი უნდა განცალკევდეს უფროსებისაგან, თუ არ მიიჩნევა, რომ ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტი ინტერესებისათვის ამის გაკეთება არ არის საჭირო; ბავშვს ჰქონდეს უფლება, კავშირი იქონიოს თავის ოჯახთან მიმონერის ან შეხვედრების ფორმით, განსაკუთრებულ გარემოებათა გამოკლებით;

დ) ყოველ თავისუფლება აღკვეთილ ბავშვს ჰქონდეს უფლება, დაუყოვნებლივ მიიღოს სამართლებრივი და სხვა შესაბამისი დახმარება, აგრეთვე უფლება, გააპროტესტოს მისი თავისუფლების აღკვეთის კანონიერება სასამართლოს ან სხვა კომპეტენტური დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ორგანოს წინაშე და რომ მათ დაუყოვნებლივ გამოიტანონ გადაწყვეტილება ნებისმიერი ასეთი პროცესუალური ქმედების თაობაზე.

მუხლი 38

1. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ, პატივი სცენ შეიარაღებული კონფლიქტების დროს მათ მიმართ ძალის მქონე საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის ბავშვებთან დაკავშირებულ ნორმებს და უზრუნველყონ მათი დაცვა.

2. მონაწილე სახელმწიფოები იღებენ ყველა შესაძლო ზომას, რათა უზრუნველყონ, რომ 15 წელს მიუღწეველი პირები პირდაპირ არ მონაწილეობდნენ სამხედრო მოქმედებებში.

3. მონაწილე სახელმწიფოები თავს იკავებენ თავიანთ შეიარაღებულ ძალებში ყველა იმ პირის განწევისაგან, რომელთაც არ მიუღწევიათ 15 წლის ასაკისათვის. 15 წელს გადაცილებულ იმ პირთა განწევისას, რომელთაც ჯერ არ შესრულებიათ 18 წელი, მონაწილე სახელმწიფოები ცდილობენ შეარჩიონ უფრო ასაკოვანი პირები.

4. შეიარაღებული კონფლიქტების დროს სამოქალაქო მოსახლეობის დაცვასთან დაკავშირებული საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის წინაშე თავისი ვალდებულებების შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოები მოვალენი არიან მიიღონ ყველა აუცილებელი ზომა შეიარაღებულ კონფლიქტებში მოხვედრილ ბავშვთა დაცვისა და მოვლა-პატრონობის უზრუნველსაყოფად.

მუხლი 39

მონაწილე სახელმწიფოები ყველა ზომას იღებენ, რათა ხელი შეუწყონ იმ ბავშვის ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ გაჯანსაღებას და სოციალურ რეინტეგრაციას, რომელიც ნებისმიერი სახის უგულვებლყოფის, ექსპლუატაციის ან ბოროტად გამოყენების, წამების, სასტიკი, არაადამიანური და ღირსების შემლახველი მოპყრობის, სასჯელის ან შეიარაღებული კონფლიქტის მსხვერპლია. ასეთი გაჯანსაღება და რეინტეგრაცია უნდა ხორციელდებოდეს ბავშვის ჯანმრთელობის, საკუთარი თავის პატივისცემისა და ღირსების გრძნობის შენარჩუნების უზრუნველყოფის პირობებში.

მუხლი 40

1. მონაწილე სახელმწიფოები ცნობენ ყოველი ბავშვის უფლებას, რომელმაც, როგორც თვლიან, დაარღვია სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, ბრალად ედება მისი დარღვევა ან აღიარებულია მის დამრღვევად, რომ მისდამი მოპყრობა ხელს უწყობდეს მისი ღირსებისა და საკუთარი მნიშვნელოვნების გრძნობის განვითარებას, განუმტკიცებდეს მას ადამიანის უფლებებისადმი და სხვათა ძირითადი თავისუფლებებისადმი პატივისცემას, ითვალისწინებდეს ბავშვის ასაკს და მისი რეინტეგრაციის, საზოგადოებაში მის მიერ სასარგებლო როლის შესრულებისათვის ხელშეწყობის სასურველობას.

2. ამ მიზნით და საერთაშორისო დოკუმენტების შესაბამისი დებულებების გათვალისწინებით მონაწილე სახელმწიფოები, კერძოდ, უზრუნველყოფენ, რომ:

ა) არც ერთი ბავშვი არ ითვლებოდეს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის დამრღვევად, მას ბრალად არ დაედოს მისი დარღვევა და ის არ იქნეს აღიარებული დამნაშავედ იმ ქმედების ან არქმედების მიზეზით, რომლებიც მათი ჩადენის დროს არ იყო აკრძალული ეროვნული ან საერთაშორისო სამართლით;

ბ) ყოველ ბავშვს, რომელმაც, როგორც თვლიან, დაარღვია სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, ან ბრალი ედება მის დარღვევაში, ჰქონდეს, სულ ცოტა, შემდეგი გარანტიები:

1) უდანაშაულობის პრეზუმპცია, სანამ მისი დანაშაული არ იქნება დამტკიცებული კანონის შესაბამისად;

2) მისი დაუყოვნებელი და უშუალო ინფორმირება - აუცილებლობის შემთხვევაში კი ინფორმირება მშობლების ან კანონიერი მეურვეების მეშვეობით — მისთვის წაყენებული ბრალდების შესახებ და სამართლებრივი ან სხვა აუცილებელი დახმარების მიღება თავისი დაცვის მომზადებისა და განხორციელებისათვის;

3) კომპეტენტური, დამოუკიდებელი ან მიუკერძოებელი ორგანოს ან სასამართლო ორგანოს მიერ სამართლიანი განხილვის შედეგად განსახილველ საკითხზე დაუყოვნებელი გადაწყვეტილების მიღება კანონის თანახმად, ადვოკატის ან სხვა შესაბამისი პირის თანდასწრებით და, თუკი ეს არ ეწინააღმდეგება ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტ ინტერესებს, მისი ასაკის ან მისი მშობლების ან კანონიერი მეურვეების მდგომარეობის გათვალისწინებით;

4) იმისაკენ მიმართული ძალდატანებისაგან თავისუფლება, რომ ბავშვმა მოწმის სახით მისცეს ჩვენება ან აღიაროს დანაშაული; ბრალდების მოწმეთა ჩვენებების შესწავლა ან დამოუკიდებლად, ან სხვა პირთა დახმარებით და დაცვის მოწმეთა თანასწორუფლებიანი მონაწილეობისა და მათი ჩვენებების შესწავლის უზრუნველყოფა;

5) თუ ითვლება, რომ ბავშვმა დაარღვია სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, ზემდგომი კომპეტენტური, დამოუკიდებელი და მიუ-

კერძოებულის ორგანოს ან სასამართლო ორგანოს მიერ კანონის თანახმად შესაბამისი გადაწყვეტილების და მასთან დაკავშირებით მიღებული ნებისმიერი ღონისძიების ხელახალი განხილვა;

VI) თარჯიმნის უფასო დახმარება, თუ ბავშვს არ ესმის გამოყენებული ენა ან ვერ ლაპარაკობს ამ ენაზე;

VII) მისი პირადი ცხოვრების სრული პატივისცემა საქმის გარჩევის ყველა სტადიაზე.

3. მონაწილე სახელმწიფოები ცდილობენ ხელი შეუწყონ იმ ბავშვებთან უშუალო დამოკიდებულების მქონე კანონების, პროცედურების, ორგანოებისა და დაწესებულებების ჩამოყალიბებას, რომლებმაც, როგორც ითვლება, დაარღვიეს სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, ბრალად ედებათ მისი დარღვევა ან აღიარებული არიან მის დამრღვევებად და, კერძოდ:

ა) მინიმალური ასაკის დადგენას, რომლის მიღწევამდეც, როგორც ითვლება, ბავშვებს არა აქვთ სისხლის სამართლის კანონმდებლობის დარღვევის უნარი;

ბ) როცა ეს აუცილებელი და სასურველია, ასეთი ბავშვების მიმართ ზომების მიღებას სასამართლო განხილვის გარეშე, ადამიანის უფლებათა და სამართლებრივი გარანტიების სრული დაცვით;

4. აუცილებელია ისეთი სხვადასხვაგვარი ღონისძიებები, როგორიცაა მოვლა, მეურვეობისა და მეთვალყურეობის დებულება, საკონსულტაციო მომსახურება, გამოსაცდელი ვადის დანიშვნა, აღზრდა, სწავლებისა და პროფესიული მომზადების პროგრამები და მოვლის ისეთი ფორმები, რომლებიც დაწესებულებებში მოვლას შეიძლება შეენაცვლოს. ამ ღონისძიებათა მიზანია ბავშვისადმი იმგვარი მოპყრობის უზრუნველყოფა, როგორც შეესაბამება ბავშვის კეთილდღეობის ინტერესებს, აგრეთვე მის მდგომარეობას და დანაშაულის ხასიათს.

მუხლი 41

წინამდებარე კონვენცია არ აბრკოლებს იმგვარ დებულებათა განხორციელებას, რომლებიც ყველაზე მეტად უწყობს ხელს ბავშვის უფლებათა რეალიზაციას და შეიძლება დაფიქსირებული იყოს:

ა) მონაწილე სახელმწიფოს კანონში;

ან

ბ) მოცემული სახელმწიფოს მიმართ მოქმედი საერთაშორისო სამართლის ნორმებში.

ნაწილი II

მუხლი 42

მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ, სათანადო და ქმედითი საშუალებების გამოყენებით ფართო ინფორმაცია მიაწოდონ როგორც მოზრდილებს, ასევე ბავშვებს კონვენციის პრინციპებისა და დებულებების თაობაზე.

მუხლი 43

1. მონაწილე სახელმწიფოების მიერ წინამდებარე კონვენციის შესაბამისად აღებული ვალდებულებების შესრულებაში მიღწეული პროგრესის განხილვის მიზნით ფუნდებმა ბავშვის უფლებების კომიტეტი, რომელიც ასრულებს ქვემოთ მითითებულ ფუნქციებს.

2. კომიტეტი შედგება ათი ექსპერტისაგან, რომლებსაც აქვთ მაღალი ზნეობრივი თვისებები და კომპეტენტურად არიან აღიარებულნი წინამდებარე კონვენციით მოცულ სფეროში. კომიტეტის წევრებს ირჩევენ მონაწილე სახელმწიფოები თავიანთ მოქალაქეთა შორის და ისინი წარმოდგენილი არიან დამოუკიდებელ პიროვნებათა სტატუსით, ამასთან, ყურადღება მახვილდება სამართლიან გეოგრაფიულ განაწილებაზე, აგრეთვე ძირითად სამართლებრივ სისტემებზე.

3. კომიტეტის წევრები აირჩევიან მონაწილე სახელმწიფოების მიერ წამოყენებულ, სიაში შეტანილ პირთაგან ფარული კენჭისყრით. ყოველ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია წამოაყენოს ერთი პირი თავისი მოქალაქეებიდან.

4. კომიტეტში პირველი არჩევნები ტარდება წინამდებარე კონვენციის ძალაში შესვლიდან არაუგვიანეს ექვსი თვისა, შემდგომ კი - ორ წელიწადში ერთხელ. ყოველ არჩევნებამდე ოთხი თვით ადრე მაინც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი მონაწილე სახელმწიფოებს მიმართავს წერილით და სთავაზობს მათ წამოაყენონ თავიანთი კანდიდატურები ორი თვის ვადაში. შემდეგ გენერალური მდივანი ანბანის რიგის მიხედვით ადგენს ამგვარად დასახელებული ყველა კანდიდატის სიას, მიუთითებს რა მონაწილე სახელმწიფოებს, რომლებმაც წამოაყენეს ეს პირები, და ამ სიას წარუდგენს წინამდებარე კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოებს.

5. არჩევნები ტარდება მონაწილე სახელმწიფოთა თათბირზე, რომელიც მოიწვევა გენერალური მდივნის მიერ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ცენტრალურ დანესებულებებში. ამ თათბირზე, სადაც მონაწილე სახელმწიფოთა ორი მესამედი ქმნის ქვორუმს, კომიტეტის შემადგენლობაში არჩეულად ჩაითვლებიან ის კანდიდატები, რომლებიც მიიღებენ დამსწრე და ხმის მიცემაში მონაწილე სახელმწიფოთა წარმომადგენლების ხმათა აბსოლუტურ უმრავლესობას.

6. კომიტეტის წევრები აირჩევიან ოთხწლიანი ვადით. მათ აქვთ უფლება, ხელახლა იქნენ არჩეული მათი კანდიდატურების განმეორებით დასახელების შემთხვევაში. პირველ არჩევნებში არჩეული ხუთი წევრის უფლებამოსილების ვადა მთავრდება ორწლიანი პერიოდის ბოლოს; პირველი არჩევნებისთანავე ამ ხუთ წევრს წილისყრით განსაზღვრავს თათბირის თავმჯდომარე.

7. კომიტეტის რომელიმე წევრის სიკვდილის ან გადადგომის შემთხვევაში, ან თუ მას რაიმე მიზეზით აღარ შეუძლია შეასრულოს კომიტეტის წევრის მოვალეობები, ამ წევრის წამომცენებელი მონაწილე სახელმწიფო

თავის მოქალაქეთაგან დარჩენილი ვადისათვის ნიშნავს სხვა ექსპერტს, კომიტეტის მიერ მისი მონონების შემთხვევაში.

8. კომიტეტი ადგენს პროცედურის საკუთარ წესებს.

9. კომიტეტი თავის თანამდებობის პირებს ირჩევს ორი წლის ვადით.

10. კომიტეტის სესიები, როგორც წესი, ტარდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ცენტრალურ დანესებულებებში ან კომიტეტის მიერ განსაზღვრულ ნებისმიერ სხვა შესაფერის ადგილას. კომიტეტი, როგორც წესი, თავის სესიებს ატარებს ყოველწლიურად. კომიტეტის სესიების ხანგრძლივობა განისაზღვრება და აუცილებლობის შემთხვევაში იცვლება წინამდებარე კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოთა თათბირზე გენერალური ასამბლეის თანხმობით.

11. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი გამოყოფს აუცილებელ პერსონალსა და მატერიალურ საშუალებებს, რათა კომიტეტმა, წინამდებარე კონვენციის შესაბამისად, ეფექტურად განახორციელოს თავისი ფუნქციები.

12. წინამდებარე კონვენციის შესაბამისად დაფუძნებული კომიტეტის წევრები გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სახსრებიდან ლებულობენ გენერალური ასამბლეის მიერ დანესებულ ანაზღაურებას გენერალური ასამბლეის მიერ დადგენილი წესითა და პირობებით.

მუხლი 44

1. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნის მეშვეობით კომიტეტს წარუდგინონ მოხსენებები მათ მიერ მიღებული ზომების შესახებ კონვენციით განმტკიცებულ უფლებათა დამკვიდრებისა და ამ სფეროში მიღწეულ პროგრესთან დაკავშირებით:

ა) მონაწილე სახელმწიფოსათვის კონვენციის ძალაში შესვლიდან ორი წლის ვადაში;

ბ) ყოველ მომდევნო ხუთ წელიწადში;

2. წინამდებარე მუხლის მიხედვით წარდგენილ მოხსენებებში მითითებულია ფაქტორები და სირთულეები, თუკი ასეთი არსებობს, რომლებიც ზემოქმედებს ამ კონვენციის ვალდებულებათა შესრულების ხარისხზე. მოხსენებები აგრეთვე შეიცავს საკმარის ინფორმაციას იმისათვის, რათა კომიტეტისათვის სრულიად გასაგები იყოს, როგორ მოქმედებს კონვენცია მოცემულ ქვეყანაში.

3. მონაწილე სახელმწიფოს, რომელიც კომიტეტს წარუდგენს ყოველისმომცველ პირველად მოხსენებას, არ სჭირდება წინამდებარე მუხლის 1ბ პუნქტის მიხედვით წარდგენილ შემდგომ მოხსენებებში გაიმეოროს ადრე გადმოცემული ძირითადი ინფორმაცია.

4. კომიტეტს შეუძლია მონაწილე სახელმწიფოს მოსთხოვოს დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც ეხება წინამდებარე კონვენციის განხორციელებას.

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

5. მოხსენებები კომიტეტის საქმიანობის შესახებ ეკონომიკური და სოციალური საბჭოს მეშვეობით ორ წელიწადში ერთხელ წარედგინება გენერალურ ასამბლევას.

6. მონაწილე სახელმწიფოები საკუთარ ქვეყნებში უზრუნველყოფენ თავიანთი მოხსენებების ფართო საჯაროობას.

მუხლი 45

კონვენციის განხორციელებისათვის ეფექტური ხელშეწყობისა და წინამდებარე კონვენციით მოცულ სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობის ნახალისების მიზნით:

ა) სპეციალიზებულ დანესებულებებს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა ფონდს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სხვა ორგანოებს უფლება აქვთ წარმოდგენილი იყვნენ წინამდებარე კონვენციის ისეთი დებულებების განხორციელების შესახებ საკითხთა განხილვაში, რომლებიც მათ უფლებამოსილებაში შედის. მიზანშეწონილად მიჩნევის შემთხვევაში კომიტეტს შეუძლია სპეციალიზებულ დანესებულებებს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა ფონდსა და სხვა კომპეტენტურ ორგანოებს შესთავაზოს, წარმოადგინონ ექსპერტთა დასკვნა კონვენციის განხორციელების თაობაზე იმ სფეროებში, რომლებიც შედის მათი შესაბამისი უფლებამოსილების ფარგლებში. კომიტეტს შეუძლია სპეციალიზებულ დანესებულებებს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა ფონდსა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სხვა ორგანოებს სთხოვოს, წარმოადგინონ მოხსენებები კონვენციის განხორციელების შესახებ იმ დარგებში, რომლებიც მათი საქმიანობის სფეროში შედის;

ბ) მიზანშეწონილად მიჩნევის შემთხვევაში კომიტეტი სპეციალიზებულ დანესებულებებში, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა ფონდსა და სხვა კომპეტენტურ ორგანოებში გადაგზავნის მონაწილე სახელმწიფოების ნებისმიერ მოხსენებას, რომელიც შეიცავს თხოვნას ტექნიკური კონსულტაციის ან დახმარების შესახებ, ან მიუთითებს მის საჭიროებაზე, აგრეთვე კომიტეტის შენიშვნებსა და წინადადებებს მსგავსი თხოვნისა და მიუთითებების თაობაზე.

გ) კომიტეტს შეუძლია რეკომენდაცია გაუწიოს გენერალურ ასამბლევას, წინადადება მისცეს გენერალურ მდივანს, რათა მან ასამბლეის სახელით ჩაატაროს კვლევა ცალკული საკითხების შესასწავლად, რომლებიც ბავშვთა უფლებებს ეხება.

დ) კომიტეტს შეუძლია წარადგინოს წინამდებარე კონვენციის 44-ე და 45-ე მუხლების შესაბამისად მიღებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობილი ზოგადი ხასიათის წინადადებები და რეკომენდაციები. ასეთი ზოგადი ხასიათის წინადადებები და რეკომენდაციები ეგზავნება ნებისმიერ დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოს და ეცნობება გენერალურ ასამბლევას მონაწილე სახელმწიფოთა შენიშვნებთან ერთად, თუკი ასეთი რამ არსებობს.

წინაილი III

მუხლი 46

წინამდებარე კონვენცია ღიაა ყველა სახელმწიფოს მიერ ხელმოწერად.

მუხლი 47

წინამდებარე კონვენცია ექვემდებარება რატიფიკაციას. სარატიფიკაციო სიგელები შესაძლებელია ბარდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს.

მუხლი 48

წინამდებარე კონვენცია ღიაა მასთან ნებისმიერი სახელმწიფოს შეერთებისათვის. დოკუმენტები შეერთების შესახებ ბარდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს.

მუხლი 49

1. წინამდებარე კონვენცია ძალაში შედის გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნისათვის მეოცე სარატიფიკაციო სიგელის ან შეერთების შესახებ დოკუმენტის შესაძლებელია ჩაბარებიდან ოცდამეათე დღეს.

2. ყოველი სახელმწიფოსათვის, რომელიც წინამდებარე კონვენციის რატიფიცირებას მოახდენს ან მას შეუერთდება მეოცე სარატიფიკაციო სიგელის ან შეერთების შესახებ დოკუმენტის შესაძლებელია ჩაბარების შემდეგ, წინამდებარე კონვენცია ძალაში შედის ასეთი სახელმწიფოს მიერ მისი სარატიფიკაციო სიგელის ან შეერთების შესახებ დოკუმენტის შესაძლებელია ჩაბარებიდან ოცდამეათე დღეს.

მუხლი 50

1. ნებისმიერ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია შესწორების შეთავაზება და წარდგენა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნისათვის. ამის შემდეგ გენერალური მდივანი შესწორებას წარუდგენს მონაწილე სახელმწიფოებს თხოვნით - მიუთითონ, მხარს უჭერენ თუ არა ამ წინადადების განსახილველად და კენჭის საყრდელად მონაწილე სახელმწიფოების კონფერენციის მოწვევას. თუ ასეთი შეტყობინების მიღებიდან ოთხი თვის განმავლობაში მონაწილე სახელმწიფოების თუნდაც ერთი მესამედი მაინც მხარს დაუჭერს ასეთ კონფერენციას, გენერალური მდივანი იწვევს ამ კონფერენციას გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ეგიდით. ამ კონფერენციაზე დამსწრე და კენჭისყრაში მონაწილე სახელმწიფოთა უმრავლესობის მიერ მიღებული შესწორება დასამტკიცებლად წარედგინება გენერალურ ასამბლეას.

2. წინამდებარე მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად მიღებული შესწორება ძალაში შედის გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის მიერ მისი დამტკიცებისა და მონაწილე სახელმწიფოთა ორი მესამედის მომცველი უმრავლესობის მიერ მისი მიღების შემდეგ.

3. შესწორება ძალაში შესვლისთანავე ხდება სავალდებულო იმ

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

მონაწილე სახელმწიფოებისათვის, რომლებმაც იგი მიიღეს, სხვა მონაწილე სახელმწიფოებისათვის კი სავალდებულო რჩება წინამდებარე კონვენციის დებულებები და ნებისმიერი წინა შესწორება, რომელიც მათ მიერ არის მიღებული.

მუხლი 51

1. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ღებულობს და ყველა სახელმწიფოს უგზავნის რატიფიკაციის ან შეერთების მომენტში სახელმწიფოს მიერ გაკეთებული შენიშვნების ტექსტს.

2. არ დაიშვება შენიშვნა, რომელიც შეუთავსებელია წინამდებარე კონვენციის მიზნებთან და ამოცანებთან.

3. შენიშვნების მოხსნა შესაძლებელია ნებისმიერ დროს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნისათვის შესაბამისი შეტყობინების გაგზავნის გზით, რომელიც შემდეგ ამის თაობაზე აცნობებს ყველა სახელმწიფოს. ასეთი შეტყობინება ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ მისი მიღების დღიდან.

მუხლი 52

ნებისმიერ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია წინამდებარე კონვენციის დენონსირება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნისათვის წერილობითი შეტყობინების გაგზავნის გზით. დენონსირება ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ შეტყობინების მიღებიდან ერთი წლის გასვლის შემდეგ.

მუხლი 53

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ინიშნება წინამდებარე კონვენციის დეპოზიტარად.

მუხლი 54

წინამდებარე კონვენციის დედანი, რომლის ინგლისური, არაბული, ესპანური, ჩინური, რუსული და ფრანგული ტექსტები თანაბრად ავთენტიკურია, შესაძლებელია ბარდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს. რის დასამოწმებლადაც ქვემოთ ხელისმომწერი, თავიანთი შესაბამისი მთავრობების მიერ სათანადო რწმუნებით აღჭურვილი სრულყოფილებანი წარმომადგენლები, ხელს აწერენ წინამდებარე კონვენციას.

კონვენცია განათლების სფეროში დისკრიმინაციის წინააღმდეგ

მიღებულია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის ორგანიზაციის გენერალურ კონფერენციაზე 1960 წლის 14 დეკემბერს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის ორგანიზაციის გენერალური კონფერენცია, რომელიც შეიკრიბა პარიზში, 1960 წლის 14 დეკემბრიდან 15 დეკემბერამდე მის მეთერთმეტე სესიაზე.

მოისხენიებს, რა რომ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია ახდენს დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლის პრინციპის დეკლარირებას და ადასტურებს, რომ ყველა ადამიანს აქვს განათლების უფლება,

მიიჩნევს რა, რომ განათლების სფეროში დისკრიმინაცია არის ამ დეკლარაციაში გაცხადებული უფლებების დარღვევა,

მიიჩნევს რა, რომ მისი კონსტიტუციის პირობების შესაბამისად გაეროს განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის ორგანიზაციის მიზანია დაამკვიდროს ერებს შორის თანამშრომლობა ადამიანის უფლებების საყოველთაო პატივისცემის და განათლების სფეროში თანაბარი შესაძლებლობების დამკვიდრების ხელშეწყობის მიზნით,

აღიარებს რა, რომ გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაცია, პატივს სცემს რა სახელმწიფო საგანმანათლებლო სისტემების მრავალფეროვნებას, ასევე მოვალეა არა მხოლოდ აკრძალოს განათლების სფეროში დისკრიმინაციის ნებისმიერი ფორმა, არამედ ხელი შეუწყოს განათლების მიღების თანასწორი შესაძლებლობების დამკვიდრებას და განათლების სფეროში თანასწორ მოპყრობას,

განიხილავს რა წინადადებებს, რომლებიც შეადგენს სესიის დღის წესრიგის 17.14 პუნქტს და რომლებიც ეხება განათლების სფეროში დისკრიმინაციის სხვადასხვა ასპექტებს,

გადაწყდა რა მის მეთათე სესიაზე, რომ ეს საკითხი უნდა გახდეს საერთაშორისო კონვენციის საგანი და ასევე შემუშავდეს რეკომენდაციები მონაწილე სახელმწიფოებსათვის,

იღებს ამ კონვენციას 1960 წლის 14 დეკემბერს.

მუხლი 1

1. ამ კონვენციის მიზნებისათვის ტერმინი “დისკრიმინაცია” მოიცავს ნებისმიერი სახის განსხვავებას, გამონაკლისს, შეზღუდვას ან უპირატესობის მონიჭებას, რომელიც გამოწვეულია რასობრივი წარმოშობით, ფერით, სქესით, ენით, რელიგიით, პოლიტიკური ან სხვაგვარი მოსაზრებით, ეროვნული ან სოციალური წარმოშობით, ეკონომიკური

საართაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

პირობებით ან დაბადებით და აქვს განათლების სფეროში თანასწორი მოპყრობის შეფერხების ან უარყოფის მიზანი ან შედეგი,

კერძოდ:

ა) ნებისმიერ პირს ან პირთა ჯგუფს ართმევს ნებისმიერი ტიპის ან ნებისმიერი დონის განათლებაზე ხელმისაწვდომობის შესაძლებლობას;

ბ) ნებისმიერ პირს ან პირთა ჯგუფს ზღუდავს უფრო დაბალი სტანდარტის განათლების მიღების შესაძლებლობამდე;

გ) ამ კონვენციის მე-2 მუხლის შესაბამისად, ქმნის ან ინარჩუნებს განათლების განცალკავებულ სისტემებს ან ინსტიტუტებს პირების ან პირთა ჯგუფებისათვის, ან

დ) პირებს ან პირთა ჯგუფებს თავს ახვევს პირობებს, რომლებიც შეუფერებელია ადამიანის ღირსებისათვის.

2. ამ კონვენციის მიზნებისათვის, ტემინი “განათლება” ნიშნავს ყველა ტიპის და დონის განათლებას და მოიცავს განათლებაზე ხელმისაწვდომობას, განათლების სტანდარტსა და ხარისხს და იმ პირობებს, რომელთა საფუძველზედაც ხდება განათლების მიღება.

მუხლი 2

როდესაც სახელმწიფოში ნებადართულია, ამ კონვენციის 1-ლი მუხლით განსაზღვრულ დისკრიმინაციად არ მიიჩნევა შემდეგი სიტუაციები:

ა) ორი სქესის მოსწავლეებისათვის განცალკევებული საგანმანათლებლო სისტემის ან ინსტიტუტების შექმნა ან შენარჩუნება, თუ ეს სისტემები ან ინსტიტუტები უზრუნველყოფს განათლებაზე ეკვივალენტურ ხელმისაწვდომობას, მასწავლებლების კვალიფიკაციას ერთი და იმავე სტანდარტების შესაბამისად, ასევე ერთი და იმავე ხარისხის შენობებს და აღჭურვილობას და იმავე ან ეკვივალენტრი სასწავლო კურსების გავლის შესაძლებლობას;

ბ) რელიგიური ან ლინგვისტური მოსაზრებებით განცალკევებული საგანმანათლებლო სისტემების ან ინსტიტუტების შექმნა ან შენარჩუნება, რომლებიც უზრუნველყოფს განათლების, მოსწავლეების, მშობლების ან კანონიერი მეურვეების სურვილის შესაბამისად, თუ ასეთ სისტემებში მონაწილეობა ან ამ ინსტიტუტებში დასწება არჩევითია და მოწოდებული განათლება შეესაბამება კომპეტენტური ორგანოების მიერ დაწესებულ ან დამტკიცებულ სტანდარტებს, კერძოდ, იმავე დონის განათლებისათვის დაწესებულ სტანდარტებს.

გ) კერძო საგანმანათლებლო ინსტიტუტების შექმნა ან შენარჩუნება, თუ ამ ინსტიტუტების მიზანია არა რომელიმე ჯგუფის იზოლაცია, არამედ საჯარო დაწესებულებების მიერ უზრუნველყოფილი საშუალებების დამატებით სხვა საგანმანათლებლო საშუალებების უზრუნველყოფა, და თუ ეს ინსტიტუტები იმართება აღნიშნული მიზნით და განათლება ამ რომლის მიღებაც შესაძლებელია ამ ინსტიტუტებში, შეესაბამება იმ სტანდარტებს, რომლებიც შესაძლებელია დაწესდეს ან დამტკიცდეს კომპეტენტური ორგანოების მიერ, კერძოდ, - იმავე დონის

განათლებისათვის დაწესებულ სტანდარტებს.

მუხლი 3

ამ კონვენციის მიხედვით განსაზღვრული დისკრიმინაცია ალმოფხვრის და თავიდან აცილების მიზნით, ამ კონვენციის მონაწილე მხარეები იღებენ ვალდებულებას:

ა) გაუქმონ ნებისმიერი საკანონმდებლო აქტი და ადმინისტრაციული ინსტრუქცია და შეუნყვიტონ ნებისმიერი ადმინისტრაციული პრაქტიკა, რომელიც იწვევს დისკრიმინაციას განათლების სფეროში;

ბ) უზრუნველყონ, საჭიროების შემთხვევაში კანონმდებლობის საფუძველზე, რომ არ არსებობს დისკრიმინაცია მოსწავლეების საგანმანათლებლო დაწესებულებებში მიღებისას;

გ) არ დაუშვან საჯარო ხელისუფლების ორგანოების მიერ სახელმწიფოს მოქალაქეების მიმართ რაიმე სახის განსხვავებული მოპყრობა, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ეს განსხვავებული მოპყრობა გამონეუულია დამსახურების ან სპეციალური საჭიროების გამო, სასკოლო გადასახადების გადახდის და სტიპენდიების გაცემის, მოსწავლეებისათვის სხვაგვარი ფორმებით დახმარების და საჭირო ნებართვების გაცემის, აგრეთვე სხვა საჭირო პირობების და საზღვარგარეთ სწავლის გაგრძელების უზრუნველყოფის შემთხვევაში;

დ) არ დაუშვან, საჯარო ხელისუფლების ორგანოების მიერ საგანმანათლებლო ინსტიტუტებისათვის დახმარების ნებისმიერი ფორმის შემთხვევაში, ნებისმიერი სახის შეძლუდვა ან უპირატესობის მინიჭება მხოლოდ იმ საფუძველზე, რომ მოსწავლეები მიეკუთვნებიან რომელიმე კონკრეტულ ჯგუფს;

ე) უზრუნველყონ უცხო ქვეყნების მოქალაქეები, რომლებიც ცხოვრობენ მათ ტერიტორიაზე, განათლებაზე ისეთივე ხელმისაწვდომობა, რომელიც გარანტირებულია მათი ქვეყნის მოქალაქეებისათვის.

მუხლი 4

ამ კონვენციის მონაწილე მხარეები ასევე იღებენ ვალდებულებას ჩამოაყალიბონ, განავითარონ და განახორციელონ სახელმწიფო პოლიტიკა, რომელიც არსებული გარემოებების და პრაქტიკის შესაბამისი მეთოდებით ხელს შეუწყობს განათლების საკითხებში თანაბარი შესაძლებლობებისა და თანასწორი მოპყრობის დამკვიდრებას, კერძოდ:

ა) გახდინან დაწყებით განათლებას სავალდებულო და უსასყიდლო: გახდინან სხვადასხვა ფორმის საშუალო განათლებას ზოგადად საყოველთაოდ ხელმისაწვდომს; გახდინან უმაღლეს განათლებას თანაბრად ხელმისაწვდომს ყველასათვის ინდივიდუალური შესაძლებლობების საფუძველზე; უზრუნველყოფენ, რომ სკოლაში კანონით დადგენილი დასწრების ვალდებულება სრულდება ყველას მიერ;

ბ) უზრუნველყოფენ, რომ განათლების სტანდარტები იყოს ეკვივალენტური ყველა ერთი და იმავე დონის საჯარო საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, და აგრეთვე მიწოდებული განათლების ხარისხთან

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

დაკავშირებული პირობები იყოს ასევე ექვივალენტური;

გ) შესაბამისი მეთოდებით ხელს შეუწყობენ და გააღრმავებენ იმ პირების განათლებას, რომლებსაც არ მიუღიათ რაიმე სახის დაწვრილებითი განათლება ან რომლებსაც არ დაუსრულებიათ ერთიანი დაწყებითი განათლების კურსი, აგრეთვე ამ პირების განათლების გაგრძელებას უნივერსიტეტული შესაძლებლობების საფუძველზე;

დ) დისკრიმინაციის გარეშე უზრუნველყოფენ მასწავლებლებელთა ტრენინგებს.

მუხლი 5

1. კონვენციის მონაწილე მხარეები თანხმდებიან, რომ:

ა) განათლების მიზანი იქნება ადამიანის პიროვნების სრულად განვითარება და ადამიანის უფლებების და ფუნდამენტური თავისუფლებების პატივისცემის გაძლიერება; ის ხელს შეუწყობს ურთიერთგაგებას, ტოლტანტობას და მეგობრობას ერებს შორის, ასევე რასობრივ ან რელიგიურ ჯგუფებს შორის და აგრეთვე ხელს შეუწყობს გაეროს საქმიანობას მშვიდობის შენარჩუნებისათვის;

ბ) პირველ რიგში აუცილებელი მშობელთა, და, საჭიროების შემთხვევაში, კანონირი მეურვეების უფლების პატივისცემა, აირჩიონ სასწავლო დაწესებულებები მათი შვილებისათვის, საჯარო ხელისუფლების ორგანოების დაწესებულებების გარდა, თუ ეს არჩეული დაწესებულებები შეესაბამება იმ მინიმალურ საგანმანათლებლო სტანდარტებს, რომლებიც შესაძლოა დაწესებული ან დამტკიცებული იქნეს, სახელმწიფოში არსებული კანონმდებლობით დადგენილი პროცედურების შესაბამისად, ბავშვების რელიგიური და მორალური განათლება მათი საკუთარი აღმსარებლობის შესაბამისად: და პირი ან პირთა ჯგუფი არ უნდა იყვნენ იძულებულნი მიიღონ რელიგიური ინსტრუქციები, რომლებიც მათ რწმენას არ შეესაბამება;

გ) აუცილებელია ეროვნული უმცირესობების წევრების უფლებების აღიარება, რათა მათ აწარმოონ მათი საკუთარი საგანმანათლებლო საქმიანობა და ჰქონდეთ საკუთარი სკოლები, და თითოეული სახელმწიფოს საგანმანათლებლო პოლიტიკის შესაბამისად, სწავლების დროს გამოიყენონ საკუთარი ენა, იმ პირობით, რომ:

დ) ეს უფლება არ ხორციელდება ისე, რომ ამ უმცირესობების წევრებს არ ესმოდეთ მთელი საზოგადოების ენა და კულტურა და ვერ მიიღონ მონაწილეობა მის საქმიანობაში; ან განაწყობს ისინი ეროვნული სუვერენიტეტის წინააღმდეგ;

ე) განათლების სტანდარტი არ არის უფრო დაბალი, ვიდრე კომპეტენტური ორგანოს მიერ დაწესებული ან დამტკიცებული ზოგადი სტანდარტი; და

ვ) ასეთ სკოლებში დასწერება არჩევითია;

2. ამ კონვენციის მონაწილე მხარეები იღებენ პასუხისმგებლობას მიიღონ ყველა საჭირო ზომა ამ მუხლის 1-ლი პარაგრაფით განსაზღვრული

პრინციპების გამოყენების უზრუნველყოფის მიზნით.

მუხლი 6

ამ კონვენციის გამოყენებისას, მისი მონაწილე მხარეები იღებენ პასუხისმგებლობას, მნიშვნელოვანი ყურადღება მიაქციონ იმ რეკომენდაციებს, რომლებიც მიღებული იქნება გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის გენერალური კონფერენციის მიერ და რომლებითაც განისაზღვრება განათლების სფეროში დისკრიმინაციის სხვადასხვა ფორმების წინააღმდეგ მისაღები ზომები, განათლების სფეროში თანაბარი შესაძლებლობების და თანასწორი მოპყრობის უზრუნველყოფის მიზნით.

მუხლი 7

ამ კონვენციის მონაწილე მხარეები გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის გენერალური კონფერენციისათვის ან კონფერენციის მიერ დადგენილი ფორმით და თარიღით წარდგენილ პერიოდულ ანგარიშებში მიუთითებენ ან კონვენციის განსახორციელების მიზნით მათ მიერ მიღებული საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული ზომების შესახებ, აგრეთვე მათ მიერ განხორციელებული საქმიანობის შესახებ, მათ შორის, იმ ზომების შესახებ, რომლებიც მიღებულია მე-4 მუხლით განსაზღვრული სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმირების და განვითარების მიზნით, აგრეთვე მიღწეული შედეგებისა და იმ დაბრკოლებების შესახებ, რომლებიც აწყდებიან ისინი ამ პოლიტიკის განხორციელებისას.

მუხლი 8

ამ კონვენციის ინტერპრეტაციასთან ან გამოყენებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი დავა, რომლებიც შესაძლოა წარმოიშვას ამ კონვენციის მონაწილე ორ ან მეტ მხარეს შორის და რომელიც ვერ გადაწყდება მოლაპარაკებების გზით, მას შემდეგ, რაც ამოიწურება დავის მოგვარების სხვა გზები, დავის მონაწილე მხარეების მოთხოვნით განსახილველად გადაეცემა მართლმსაჯულების საერთაშორისო სასამართლოს.

მუხლი 9

ამ კონვენციის მიმართ დათქმები არ დაიშვება.

მუხლი 10

ეს კონვენცია არ შეამცირებს პირების ან პირთა ჯგუფების იმ უფლებებს, რომლებიც შეიძლება სარგებლობდნენ ისინი ორ ან მეტ სახელმწიფოს შორის დადებული შეთანხმებების საფუძველზე, როდესაც ასეთი უფლებები არ ეწინააღმდეგება ამ კონვენციას.

მუხლი 11

ეს კონვენცია შედგენილია ინგლისურ, ფრანგულ, რუსულ და ესპანურ ენებზე. ოთხივე ტექსტს აქვს თანაბარი ძალა.

მუხლი 12

1. ეს კონვენცია ექვემდებარება რატიფიცირებას ან დამტკიცებას გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

წვერი სახელმწიფოების მიერ, მათი კონსტიტუციური პროცედურების შესაბამისად.

2. რატიფიცირების ან მიღების ოფიციალური დოკუმენტები დეპონირებული იქნება გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის გენერალურ დირექტორთან.

მუხლი 13

ეს კონვენცია ძალში შევა რატიფიცირების, შეერთების ან მიღების მესამე ოფიციალური დოკუმენტის დეპონირების თარიღიდან სამი თვის შემდეგ, მაგრამ მხოლოდ იმ სახელმწიფოების მიმართ, რომელთაც მოახდინეს მათი შესაბამისი ოფიციალური დოკუმენტის დეპონირება ამ თარიღამდე ან ამ თარიღისათვის. ნებისმიერი სხვა სახელმწიფოსათვის ეს კონვენცია ძალაში შევა მათ მიერ რატიფიცირების, შეერთების ან მიღების ოფიციალური დოკუმენტის დეპონირებიდან სამი თვის შემდეგ.

მუხლი 15

ამ კონვენციის მონაწილე მხარეები აღიარებენ, რომ ეს კონვენცია გამოიყენება არა მხოლოდ მათ ძირითად ტერიტორიებზე, არამედ არათვითმმართველ ტერიტორიებზე, მათი მმართველობის ქვეშ მყოფ ტერიტორიებზე, კოლონიებსა და სხვა ტერიტორიებზე, რომელთა საერთაშორისო ურთიერთობებზედაც არიან პასუხისმგებლნი; ისინი იღებენ პასუხისმგებლობას საჭიროების შემთხვევაში გაუწიონ კონსულტაციები ამ ტერიტორიების მთავრობებს ან სხვა კომპეტენტურ ორგანოებს რატიფიცირების, მიღების ან შეერთების დროს ამ მანამდე, ამ ტერიტორიებზე ამ კონვენციის გამოყენების უზრუნველყოფის მიზნით, და შეატყობინონ გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის გენერალურ დირექტორს იმ ტერიტორიების შესახებ, რომლებზედაც გავრცელდება ეს კონვენცია. შესაბამისად, შეტყობინება ძალაში შევა სამი თვის შემდეგ მისი მიღების თარიღიდან.

მუხლი 16

1. ამ კონვენციის თითოეულ მონაწილე მხარეს შეუძლია მოახდინოს ამ კონვენციის დეპონირება საკუთარი სახელით ან იმ ტერიტორიის სახელით, რომლის საერთაშორისო ურთიერთობებზედაც არის იგი დამოკიდებული.

2. დენონსირების შესახებ შეტყობინება გაკეთდება წერილობით, ოფიციალური დოკუმენტით, რომელიც დეპონირებული იქნება გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის გენერალურ დირექტორთან.

3. დენონსირება ძალში შევა დენონსირების შესახებ ოფიციალური დოკუმენტის მიღების თარიღიდან 12 (თორმეტი) თვის შემდეგ.

მუხლი 17

გარეოს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის გენერალური დირექტორი მიაწოდებს ინფორმაციას ორგანიზაციის წევრ სახელმწიფოებს, აგრეთვე მე-13 მუხლით განსაზღვრულ იმ სახელმ-

ნიფოებს, რომლებიც არ არიან ორგანიზაციის წევრები და ასევე გაეროს, მე-12 და მე-13 მუხლებით განსაზღვრული რატიფიკაციის, მიღების და შეერთების ყველა ოფიციალური დოკუმენტის დეპონირების შესახებ და აგრეთვე მე-15 და მე-16 მუხლებით განსაზღვრული შეტყობინებების და დენონსირებების შესახებ.

მუხლი 18

1. ეს კონვენცია შეიძლება შესწორებული იქნეს გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის გენერალური კონფერენციის მიერ. თითოეული ასეთი შესწორება სავალდებულო იქნება მხოლოდ იმ სახელმწიფოებისათვის, რომლებიც გახდებიან შესწორებული კონვენციის მონაწილე მხარეები.

2. თუ გენერალური კონფერენცია მიიღებს ახალ კონვენციას, რომლის საფუძველზედაც ხდება ამ კონვენციის სრულად ან ნაწილობრივ შესწორება, თუ ახალი კონვენცია სხვაგვარად არ განსაზღვრავს, ეს კონვენცია აღარ იქნება ღია რატიფიცირების, მიერთების ან მიღებისათვის იმ თარიღიდან, როდესაც ახალი შესწორებული კონვენცია შევა ძალაში.

მუხლი 19

გაეროს ქარტია 102-ე მუხლის შესაბამისად, ეს კონვენცია დარეგისტრირდება გაეროს სეკრეტარიატში გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის გენერალური დირექტორის მოთხოვნით.

შესრულებულია პარიზში, 1960 წლის 15 დეკემბერს, ორ ორიგინალად, რომლებიც ხელმოწერილია გენერალური კონფერენციის მეთერთმეტე სესიის პრეზიდენტის და გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის გენერალური დირექტორის მიერ, და რომლებიც დეპონირებული იქნება გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის არქივში და მათი დამონმებული ნამდვილი ასლები გადაეცემა მე-12 და მე-13 მუხლებით განსაზღვრულ ყველა სახელმწიფოს და ასევე გაეროს.

ზემოთ აღნიშნული არის ამ კონვენციის ნამდვილი ტექსტი, რომელიც სათანადოდ არის მიღებული გაეროს განათლების, მეცნიერების და კულტურის ორგანიზაციის გენერალური კონფერენციის მიერ მისი მეთერთმეტე სესიის დროს, რომელიც გაიმართა პარიზში და გამოცხადდა დახურულად 1960 წლის 15 დეკემბერს.

ამის დასტურად 1960 წლის 15 დეკემბერს ხელს ვანერთ.

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია

რომი, 1950 წლის 4 ნოემბერი

ქვემოთ ხელმომწერმა მთავრობებმა, არიან რა ევროპის საბჭოს წევრები;

გაითვალისწინეს რა 1948 წლის 10 დეკემბერს გაეროს გენერალური ასამბლეის მიერ გამოცხადებული ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია;

გაითვალისწინეს რა, რომ ეს დეკლარაცია მიზნად ისახავს მასში გაცხადებულ უფლებათა საყოველთაო და ეფექტიანი აღიარებასა და დაცვის უზრუნველყოფას;

გაითვალისწინეს რა, რომ ევროპის საბჭოს მიზანია მის წევრებს შორის უფრო მეტი ერთიანობის მიღწევა და, რომ ამ მიზნის მიღწევის ერთ-ერთ საშუალებას წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვა და მათი შემდგომი რეალიზაცია;

კვლავ ადასტურებენ რა თავიანთ ღრმა რწმენას იმ ძირითადი თავისუფლებებისა, რომლებიც არის მსოფლიოში სამართლიანობისა და მშვიდობის საფუძველი და, რომელთა განმტკიცება საუკეთესო საშუალებით ხდება, ერთი მხრივ, ეფექტიანი დემოკრატიული პოლიტიკითა და მეორე მხრივ, ადამიანის უფლებათა საერთო გაგებითა და მათი დაცვით, რაზეც ისინი დამოკიდებულნი არიან;

გადაწყვიტეს რა, როგორც ევროპული ქვეყნების მთავრობებმა, რომელნიც არიან თანამოაზრენი და აქვთ პოლიტიკური ტრადიციების, იდეალების, თავისუფლებისა და სამართლის უზენაესობის საერთო მემკვიდრეობა, გადადგან პირველი ნაბიჯები, საყოველთაო დეკლარაციაში დადგენილ, ცალკეულ უფლებათა კოლექტიური განხორციელებისათვის,

შეთანხმდნენ შემდეგზე:

მუხლი 1

ადამიანის უფლებათა პატივისცემის ვალდებულება მაღალი ხელშემკვრელი მხარეები, თავიანთი იურისდიქციის ფარგლებში, ყველასათვის უზრუნველყოფენ ამ კონვენციის I ნაწილში განსაზღვრულ უფლებებსა და თავისუფლებებს.

ნაწილი I - უფლებები და თავისუფლებები

მუხლი 2 სიცოცხლის უფლება

1. ყოველი ადამიანის სიცოცხლის უფლება დაცულია კანონით.

არავის შეიძლება წაერთვას სიცოცხლე განზრახ, გარდა კანონით გათვალისწინებული დანაშაულისათვის, პირის მსჯავრდების შემდგომ სასამართლოს განაჩენის აღსრულებისას.

2. სიცოცხლის წართმევა არ ჩაითვლება ამ მუხლის საწინააღმდეგოდ ჩადენილ ქმედებად, როდესაც იგი არა უმეტეს აბსოლუტურად აუცილებელი ძალის გამოყენების შედეგია:

- ა) ნებისმიერი პირის არამართლზომიერი ძალადობისაგან დაცვა;
- ბ) უკანონო დაკავების ან კანონიერად დაპატიმრებული პირის გაქცევისთვის ხელის შეშლა;
- გ) აჯანყების ან ამბოხების ჩახშობისათვის კანონიერად განხორციელებული მოქმედება.

მუხლი 3 წამების აკრძალვა

არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას ან არაადამიანურ ან დამამცირებელ მოპყრობას ან დასჯას.

მუხლი 4 მონობისა და იძულებითი შრომის აკრძალვა

- 1. არავინ შეიძლება იყოს მონობაში ან ყმობაში;
- 2. არავის შეიძლება მოეთხოვოს იძულებითი ან სავალდებულო სამუშაოს შესრულება;

3. ამ მუხლის მნიშვნელობით ტერმინი იძულებითი ან სავალდებულო სამუშაო არ მოიცავს:

ა) ნებისმიერ სამუშაოს, რომელიც უნდა შესრულდეს ამ კონვენციის მე-5 მუხლის დებულებების შესაბამისად, ჩვეული წესით განხორციელებული თავისუფლების აღკვეთისას ან ასეთი თავისუფლების აღკვეთისაგან პირობით გათავისუფლების განმავლობაში;

ბ) სამხედრო ხასიათის ნებისმიერ სამსახურს, ან სავალდებულო სამხედრო სამსახურის ნაცვლად დაკისრებულ სამსახურს იმ ქვეყნებში, სადაც შინაგანი მრწამსის თანახმად, სამხედრო სამსახურის გავლის მოწინააღმდეგენი აღიარებულნი არიან;

გ) ნებისმიერ სამსახურს, რომელიც დაკისრებულია საგანგებო მდგომარეობის ან უბედური შემთხვევის დროს, რაც საფრთხეს უქმნის საზოგადოების სიცოცხლეს ან კეთილდღეობას;

დ) ნებისმიერ სამუშაოს ან სამსახურს, რომელიც შეადგენს ჩვეულებრივ სამოქალაქო ვალდებულებათა ნაწილს.

მუხლი 5 თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება

1. ყველას აქვს თავისუფლებისა და პიროვნული უსაფრთხოების უფლება. არავის შეიძლება აღეკვეთოს თავისუფლება, გარდა შემდგომი შემთხვევებისა და კანონით განსაზღვრული პროცედურის თანახმად:

ა) კომპეტენტური სასამართლოს მიერ მსჯავრდების შემდგომ პირის კანონიერი დაპატიმრება;

ბ) პირის კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება სასამართლოს კანო-

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

ნიერი გადანყვეტილების შეუსრულებლობისათვის ან კანონით გათვალისწინებული ნებისმიერი ვალდებულების შესრულების უზრუნველსაყოფად;

ვ) პირის კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება კომპეტენტური სასამართლო ორგანოს წინაშე წარდგენის მიზნით, თუ არსებობს სამართალდარღვევის ჩადენის საფუძვლიანი ეჭვი ან, როდესაც ეს საფუძვლიანად მიჩნეულია აუცილებლად, პირის მიერ დანაშაულის ჩადენის ან ჩადენის შემდგომ მისი გაქცევის თავიდან ასაცილებლად;

დ) არასრულწლოვანის დაკავება კანონიერი გადანყვეტილების საფუძველზე საგანმანათლებლო ზედამხედველობის მიზნით ან მისი კანონიერი დაკავება უფლებამოსილი კომპეტენტური სასამართლო ორგანოს წინაშე მისი წარდგენის მიზნით;

ე) ინფექციურ დაავადებათა გავრცელების თავიდან ასაცილებლად პირების, აგრეთვე სულით ავადმყოფების, ალკოჰოლიკების, ნარკომანების ან მანანალების კანონიერი დაკავება;

ფ) პირის კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება ქვეყანაში მისი უნებართვოდ შესვლის აღსაკვეთად ან იმ პირისა, რომლის წინააღმდეგაც ხორციელდება ღონისძიებები მისი დეპორტაციის ან ექსტრადიციის მიზნით.

2. ყველა დაკავებულს მისთვის გასაგებ ენაზე დაუყოვნებლივ ეცნობება მისი დაკავების მიზეზები და მის წინააღმდეგ წაყენებული ყველა ბრალდება.

3. ამ მუხლის 1-ლი პუნქტის (ვ) ქვეპუნქტის დებულებების თანახმად, დაკავებული ან დაპატიმრებული ყველა პირი დაუყოვნებლივ წარედგინება მოსამართლეს ან სასამართლო ხელისუფლების განხორციელებაზე კანონით უფლებამოსილ სხვა მოხელეს და მას უფლება აქვს სასამართლო პროცესის გონივრულ ვადაში ჩატარებაზე ან პროცესის განმავლობაში გათავისუფლებაზე. გათავისუფლება შეიძლება განპირობებული იყოს სასამართლო პროცესზე გამოცხადების გარანტიებით.

4. დაკავებით ან დაპატიმრებით თავისუფლება აღკვეთილ ყველა პირს უფლება აქვს სასამართლო პროცესზე, რომლითაც სასამართლოს მიერ სწრაფად გადანყდება დაპატიმრების კანონიერება და გაიცემა ბრძანება გათავისუფლებაზე, თუ დაპატიმრება არ არის კანონიერი.

5. ყველას, ვინც არის დაკავების ან დაპატიმრების მსხვერპლი ამ მუხლის დებულებათა დარღვევით, აქვს აღსრულებადი უფლება კომპენსაციაზე.

მუხლი 6 სამართლიანი განხილვის უფლება

1. სამოქალაქო უფლებათა და მოვალეობათა ან სისხლის სამართლებრივი ნებისმიერი ბრალდების განსაზღვრისას, ყველას აქვს უფლება კანონით შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს

მიერ გონივრულ ვადაში სამართლიან და საჯარო მოსმენაზე. სასამართლო გადაწყვეტილება ცხადდება საჯაროდ, მაგრამ დემოკრატიულ საზოგადოებაში ზნეობის, საზოგადოებრივი წესრიგის ან ეროვნული უშიშროების ინტერესებიდან გამომდინარე, პრესა და საზოგადოება შეიძლება არ დაიშვას სასამართლო განხილვის მთელ ან მის ნაწილზე, თუ ამას მოითხოვს არასრულწლოვანთა ინტერესები ან მხარეთა პირადი ცხოვრების დაცვა, ან სასამართლოს შეხედულებით, განსაკუთრებულ გარემოებებში, მკაცრი აუცილებლობის ზღვრამდე, თუ საჯაროობა ზიანს მიაყენებდა მართლმსაჯულების ინტერესებს.

2. ყველა, ვისაც ბრალად ედება სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენა, ითვლება უდანაშაულოდ, სანამ მისი ბრალეულობა დამტკიცდება კანონის შესაბამისად.

3. ყველას, ვისაც ბრალად ედება სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენა, აქვს უფლებათა შემდეგი მინიმუმი:

ა) დაუყოვნებლივ და დეტალურად ეცნობოს მისთვის გასაგებ ენაზე წაყენებული ბრალდების არსი და მიზეზი;

ბ) მიეცეს საკმარისი დრო და შესაძლებლობა დაცვის მოსამზადებლად;

გ) დაიცვას თავი პირადად ან მის მიერ არჩეული დამცველის მეშვეობით ან, თუ მას არ გააჩნია საკმარისი სახსრები სამართლებრივი დახმარების ასანაზღაურებლად, მიეცეს ამის შესაძლებლობა უფასოდ, როდესაც მართლმსაჯულების ინტერესები ამას მოითხოვს;

დ) დაკითხოს ან დაკითხონ მის წინააღმდეგ ჩვენების მიმცემი მოწმეები და უზრუნველყოფილ იქნეს დაცვის მოწმეთა დასწრებით და დაკითხვით მის წინააღმდეგ ჩვენების მიმცემ მოწმეთა თანაბარ პირობებში;

ე) მიიღოს თარჯიმნის უფასო დახმარება, თუ მას არ შეუძლია გაიგოს ან ილაპარაკოს ენაზე, რომელსაც იყენებს სასამართლო.

მუხლი 7 არავითარი სასჯელი კანონის გარეშე

1. არავინ იქნება ცნობილი ბრალეულად სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში, იმ მოქმედების ან უმოქმედობის გამო რომელიც ჩადენის დროს, ეროვნული ან საერთაშორისო სამართლის თანახმად, არ წარმოადგენდა სისხლის სამართლის დანაშაულს. არც იმაზე უფრო მკაცრი სასჯელი შეიძლება შეეფარდოს ვინმეს, ვიდრე ის სასჯელი, რომელიც გამოიყენებოდა სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენის დროს.

2. ეს მუხლი ხელს არ შეუშლის ნებისმიერი პირის გასამართლებას და დასჯას ნებისმიერი მოქმედების ან უმოქმედობისათვის, რაც მისი ჩადენის დროისათვის იყო დანაშაული ცივილიზებული სახელმწიფოების მიერ აღიარებული სამართლის ზოგადი პრინციპების მიხედვით.

მუხლი 8 პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლება

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

1. ყველას აქვს უფლება პატივი სცენ მის პირად და ოჯახურ ცხოვრებას, მის საცხოვრებელსა და მის მიმონერას;

2. დაუშვებელია საჯარო ხელისუფლების ჩარევა ამ უფლების განხორციელებაში, გარდა ისეთი ჩარევისა, რაც დაშვებულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ან ქვეყნის ეკონომიკური კეთილდღეობის ინტერესებისათვის ან უნესრიგობის ან დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, ჯანმრთელობის ან ზნეობის ან სხვათა უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვისათვის.

მუხლი 9 აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

1. ყველას აქვს უფლება აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებაზე; ეს უფლება მოიცავს რელიგიის ან რწმენის შეცვლის თავისუფლებას და თავისუფლებას როგორც მარტომ, ისე სხვებთან ერთად და საჯაროდ ან კერძოდ, გააცხადოს თავისი რელიგია ან რწმენა აღმსარებლობით, სწავლებით, რიტუალების შესრულებითა და დაცვით.

2. რელიგიის ან რწმენის გაცხადების თავისუფლება ექვემდებარება მხოლოდ ისეთ შეზღუდვებს, რომლებიც გათვალისწინებულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, საზოგადოებრივი წესრიგის, ჯანმრთელობის ან ზნეობის ან სხვათა უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვისათვის.

მუხლი 10 სიტყვის თავისუფლება

1. ყველას აქვს უფლება სიტყვის თავისუფლებაზე. ეს უფლება მოიცავს პირის თავისუფლებას ჰქონდეს შეხედულებები, მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია და მოსაზრებები საჯარო ხელისუფლების მიერ ჩარევის გარეშე და მიუხედავად საზღვრებისა. ეს მუხლი არ უშლის ხელს სახელმწიფოებს, მოითხოვონ რადიოსამაუწყებლო, სატელევიზიო ან კინემატოგრაფიულ წარმოებათა ლიცენზირება;

2. ამ თავისუფლებათა განხორციელება, რამდენადაც იგი აკისრებს მას ვალდებულებებსა და პასუხისმგებლობას, შეიძლება დაექვემდებაროს ისეთ ფორმალობებს, პირობებს, შეზღუდვებს ან სანქციებს, რომლებიც გათვალისწინებულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, ტერიტორიული მთლიანობის ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, უნესრიგობის ან დანაშაულის თავიდან აცილებისათვის, ჯანმრთელობის ან ზნეობის დაცვისათვის, სხვათა რეპუტაციის ან უფლებათა დაცვისათვის, საიდუმლო ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან აცილების ან სასამართლო ხელისუფლების ავტორიტეტისა და მიუყერძობლობის შენარჩუნებისათვის.

მუხლი 11 შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლება

1. ყველას აქვს უფლება მშვიდობიანი შეკრების თავისუფლებასა და სხვებთან გაერთიანების თავისუფლებაზე, თავისი ინტერესების დასაცავად პროფესიული კავშირების შექმნისა და მასში გაერთიანების უფლების ჩათვლით.

2. დაუშვებელია რაიმე შეზღუდვის დაწესება ამ უფლებათა განხორციელებაზე, გარდა იმისა, რაც გათვალისწინებულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, უნესრიგობის ან დანაშაულის თავიდან აცილებისათვის, ჯანმრთელობის ან ზნეობის ან სხვათა უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვისათვის. ეს მუხლი ხელს არ უშლის შეიარაღებული ძალების, პოლიციის ან სახელმწიფო ადმინისტრაციის წევრების მიერ ამ უფლებათა განხორციელებაზე კანონიერი შეზღუდვების დაწესებას.

მუხლი 12 ქორწინების უფლება

საქორწინო ასაკს მიღწეულ მამაკაცებსა და ქალებს აქვთ უფლება დაქორწინდნენ და შექმნან ოჯახი ამ უფლების განხორციელების მარეგულირებელი ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 13 უფლება სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალებაზე

ყველას, ვისაც დაერღვა ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები და თავისუფლებები, აქვს სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება სახელმწიფო ხელისუფლების წინაშე, მიუხედავად იმისა, რომ ეს დარღვევა ჩადენილია პირთა მიერ, სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებისას.

მუხლი 14 დისკრიმინაციის აკრძალვა

კონვენციით გათვალისწინებულ უფლებათა და თავისუფლებათა განხორციელება უზრუნველყოფილია დისკრიმინაციის გარეშე ისეთ საფუძველზე, როგორცაა სქესი, რასა, კანის ფერი, ენა, რელიგია, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულებები, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობა, ეროვნული უმცირესობისადმი კუთვნილება, ქონება, დაბადება თუ სხვა სტატუსი.

მუხლი 15 გადახვევა საგანგებო მდგომარეობის დროს

1. ომის ან სხვა საზოგადოებრივი საგანგებო მდგომარეობის დროს, რაც ემუქრება ერის სიცოცხლეს, ნებისმიერ მაღალ ხელშემკვრელ მხარეს შეუძლია გაატაროს ღონისძიებები, რომლებიც უხვევენ ამ კონვენციიდან გამომდინარე მის ვალდებულებებს, იმ ზღვრამდე რაც მკაცრად მოითხოვება მდგომარეობის სიმწვავეთ და იმ პირობით, რომ საერთაშორისო სამართლის მიხედვით ამგვარი ღონისძიებები არ არის შეუსაბამოებაში მხარის სხვა ვალდებულებებთან.

2. ამ დებულების საფუძველზე დაუშვებელია გადახვევა მე-2 მუხ-

საპარტაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

ლიდან, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც გარდაცვალება მართლ-ზომიერ საომარ მოქმედებათა შედეგია, ისევე, როგორც მე-3, მე-4 (1-ლი პუნქტი) და მე-7 მუხლებიდან.

3. ნებისმიერი მაღალი ხელშემკვრელი მხარე, რომელიც იყენებს გადახვევის ამ უფლებას, აწვდის ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს სრულ ინფორმაციას მის მიერ გატარებული ღონისძიებებისა და მათი მიზეზების შესახებ. იგი ასევე აცნობებს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს, როდის შეწყვიტა ამ ღონისძიებებმა მოქმედება და კვლავ სრულად ამოქმედდა კონვენციის დებულებები.

მუხლი 16 შეზღუდვები უცხოელთა პოლიტიკურ საქმიანობაზე

მე-10, მე-11 და მე-14 მუხლებში არაფერი განიხილება ხელშემშლელად უცხოელთა პოლიტიკურ საქმიანობაზე, მაღალი ხელშემკვრელი მხარეების მიერ, შეზღუდვების დაწესებისაგან.

მუხლი 17 უფლებათა ბოროტად გამოყენების აკრძალვა

ამ კონვენციაში არაფერი არ შეიძლება განიმარტოს იმგვარად, რომ გულისხმობდეს რომელიმე სახელმწიფოს, ჯგუფის ან პირის უფლებას, მონაწილეობდეს რაიმე საქმიანობაში ან განახორციელოს რაიმე ქმედება, რომელიც მიზნად ისახავს კონვენციით გათვალისწინებულ უფლებათა და თავისუფლებათა განადგურებას ან ამ უფლებათა და თავისუფლებათა იმაზე მეტად შეზღუდვას, ვიდრე ეს დადგენილია კონვენციით.

მუხლი 18 უფლებებზე შეზღუდვათა გამოყენების ფარგლები

ხსენებულ უფლებათა და თავისუფლებათა კონვენციით დაშვებული შეზღუდვები არ გამოიყენება სხვა, თუ არა მათთვის გათვალისწინებული მიზნებისათვის.

ნაწილი II - ადამიანის უფლებათა ევროპის სასამართლო

მუხლი 19 სასამართლოს დაარსება

კონვენციითა და მისი ოქმებით მაღალი ხელშემკვრელი მხარეების მიერ ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულების უზრუნველსაყოფად, არსდება ადამიანის უფლებათა ევროპის სასამართლო, შემდგომში მოხსენიებული როგორც “სასამართლო”. სასამართლო ფუნქციონირებს მუდმივ საფუძველზე.

მუხლი 20 მოსამართლეთა რაოდენობა

სასამართლო შედგება მოსამართლეთა იმ რაოდენობისაგან, რომელიც მაღალ ხელშემკვრელ მხარეთა რაოდენობის თანაბარია.

მუხლი 21 კრიტერიუმები თანამდებობისათვის

1. მოსამართლეები უნდა ხასიათდებოდნენ მაღალი ზნეობრივი თვისებებით და ფლობდნენ მოსამართლის მაღალი თანამდებობის დაკავებისათვის აუცილებელ კვალიფიკაციას ან იყვნენ აღიარებული კომპეტენტურობის იურისკონსულტები.

2. მოსამართლეები სასამართლოს წევრები არიან პიროვნულად.

3. მათი უფლებამოსილების ვადის განმავლობაში მოსამართლეები არ უნდა ჩაებნენ მათ დამოუკიდებლობასთან, მიუკერძოებლობასთან ან სრულგანაკვეთიანი სამსახურის მოთხოვნებთან შეუსაბამო რაიმე საქმიანობაში; ყველა საკითხი, რომელიც წამოიჭრება ამ პუნქტის გამოყენებასთან დაკავშირებით, წყდება სასამართლოს მიერ.

მუხლი 22 მოსამართლეთა არჩევა

1. მოსამართლეები თითოეული მაღალი ხელშემკვრელი მხარიდან აირჩევიან საპარლამენტო ასამბლეის მიერ ხმების უმრავლესობით, მაღალი ხელშემკვრელი მხარის მიერ წარდგენილი სამი კანდიდატურისაგან შემდგარი სიიდან.

2. იგივე პროცედურა გამოიყენება სასამართლოს დასაკომპლექტებლად კონვენციაზე ახალი ხელშემკვრელი მხარის შეერთების შემთხვევაში და გაუთვალისწინებელი ვაკანსიების შევსებისას.

მუხლი 23 უფლებამოსილების ვადები

1. მოსამართლეები აირჩევიან ექვსი წლის ვადით. ისინი შეიძლება ხელახლა არჩეულ იქნენ. თუმცა, პირველ არჩევნებზე არჩეულ მოსამართლეთა ნახევრის უფლებამოსილების ვადა იწურება სამი წლის გასვლის შემდეგ.

2. მოსამართლეები, რომელთა უფლებამოსილების ვადა იწურება პირველი სამწლიანი პერიოდის ბოლოს, დაუყოვნებლივ, მათი არჩევის შემდეგ, შეირჩევიან კენჭისყრით ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ.

3. იმისათვის, რათა მოსამართლეთა ნახევრის უფლებამოსილების ვადის განახლება ყოველ სამ წელიწადში შეძლებისდაგვარად იყოს უზრუნველყოფილი, საპარლამენტო ასამბლეას, შემდგომი არჩევნების ჩატარებამდე, შეუძლია გადაწყვიტოს ერთი ან მეტი ასარჩევი მოსამართლის უფლებამოსილების ვადა ან ვადები არ განისაზღვროს ექვსი წლით და განისაზღვროს არა უმეტეს ცხრა და არანაკლებ სამი წლით.

4. იმ შემთხვევებში, როდესაც საკითხი ეხება უფლებამოსილების ერთზე მეტ ვადას და საპარლამენტო ასამბლეა იყენებს წინა პუნქტს, უფლებამოსილების ვადები გადანაწილდება ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ კენჭისყრის ჩატარებით, დაუყოვნებლივ არჩევნების შემდგომ.

5. იმ მოსამართლის შესაცვლელად არჩეული მოსამართლე, რომლის უფლებამოსილების ვადა ამონურული არ არის, იკავებს თანამდებობას მისი წინამორბედის უფლებამოსილების ვადით.

6. მოსამართლეთა უფლებამოსილების ვადა იწურება, როდესაც ისინი მიაღწევენ 70 წლის ასაკს.

7. მოსამართლეებს თანამდებობა უკავიათ მათ შეცვლამდე. თუმცა

საპარტაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

ისინი აგრძელებენ იმ საქმეთა განხილვას, რომელთაც მანამდე განიხილავდნენ.

მუხლი 24 დათხოვნა

არც ერთი მოსამართლე არ შეიძლება, დაითხოვონ თანამდებობიდან, თუ სხვა მოსამართლეები ხმების ორი მესამედის უმრავლესობით არ გადაწყვეტენ, რომ იგი აღარ აკმაყოფილებს ნაყენებულ პირობებს.

მუხლი 25 სამდივნო და იურიდიული მდივნები

სასამართლოს აქვს სამდივნო, რომლის ფუნქციები და ორგანიზაცია დადგენილია სასამართლოს რეგლამენტით. სასამართლოს დახმარებას უწევენ იურიდიული მდივნები.

მუხლი 26 სასამართლო პლენუმი

სასამართლო პლენუმი

ა) ირჩევს სასამართლოს თავმჯდომარეს და თავმჯდომარის ერთ ან ორ მოადგილეს სამი წლის ვადით; ისინი შეიძლება ხელახლა იქნენ არჩეული;

ბ) აარსებს პალატებს, რომლებიც იქმნება დროის განსაზღვრული პერიოდით;

გ) ირჩევს სასამართლო პალატების თავმჯდომარეებს; ისინი შეიძლება ხელახლა იქნენ არჩეული;

დ) იღებს სასამართლოს რეგლამენტს; და

ე) ირჩევს სამდივნოს უფროსს და სამდივნოს უფროსის ერთ ან ორ მოადგილეს.

მუხლი 27 კომიტეტები, პალატები და დიდი პალატა

1. გადაცემულ საქმეთა განსახილველად სასამართლო ქმნის სამი მოსამართლისაგან შემდგარ კომიტეტებს, შვიდი მოსამართლისაგან შემდგარ პალატებსა და ჩვიდმეტი მოსამართლისაგან შემდგარ დიდ პალატას. სასამართლოს პალატები აარსებენ კომიტეტებს დროის განსაზღვრული პერიოდით.

2. მოსამართლე, რომელიც არჩეულია შესაბამისი მონაწილე სახელმწიფოდან, მონაწილეობს პალატისა და დიდი პალატის სხდომებში, როგორც ენ ოფფიცირი წევრი, ან თუ ასეთი მოსამართლე არ ან ვერ მონაწილეობს, სახელმწიფოს მიერ შერჩეული პირი ახორციელებს მოსამართლის უფლებამოსილებას.

3. დიდი პალატა ასევე შედგება სასამართლოს თავმჯდომარის, თავმჯდომარის მოადგილეების, პალატების თავმჯდომარეებისა და სხვა მოსამართლეებისაგან, რომლებიც შეირჩევიან სასამართლოს რეგლამენტის შესაბამისად. როდესაც საქმე განსახილველად გადაეცემა დიდ პალატას 43-ე მუხლის თანახმად, იმ პალატის არც ერთი მოსამართლე, რომელმაც გამოიტანა საბოლოო გადაწყვეტილება, არ უნდა მონაწილეობდეს დიდი პალატის სხდომაში, გარდა პალატის თავმჯდომარისა და იმ მონაწილე

სახელმწიფოს მოსამართლისა, რომელიც არის დავის მხარე.

მუხლი 28 კომიტეტების მიერ განაცხადის დაუშვებლად გამოცხადება

კომიტეტს შეუძლია, ერთსულოვანი გადაწყვეტილებით, შეტანილი განაცხადი გამოაცხადოს დაუშვებლად ან ამოიღოს განსახილველ საქმეთა სიიდან 34-ე მუხლის შესაბამისად, როდესაც ასეთი გადაწყვეტილება შეიძლება მიიღონ შემდგომი განხილვის გარეშე. გადაწყვეტილება საბოლოოა.

მუხლი 29 პალატების გადაწყვეტილებები განაცხადის დაშვებასა და არსებითად განხილვაზე

1. თუ გადაწყვეტილება არ არის მიღებული 28-ე მუხლის შესაბამისად, პალატა იღებს გადაწყვეტილებას 34-ე მუხლის თანახმად წარდგენილ ინდივიდუალურ განაცხადთა დაშვებადობასა და არსებითად განხილვაზე.

2. პალატა იღებს გადაწყვეტილებას 33-ე მუხლის თანახმად წარდგენილ სახელმწიფოთაშორის განაცხადთა დაშვებადობასა და არსებითად განხილვაზე.

3. გადაწყვეტილება დაშვებადობაზე მიიღება განცალკევებულად, თუ სასამართლო, გამონაკლის შემთხვევებში, სხვაგვარად არ წყვეტს.

მუხლი 30 უარის განაცხადება იურისდიქციაზე დიდი პალატის სასარგებლოდ

როდესაც პალატის განხილვაში მყოფი საქმე წამოჭრის სერიოზულ საკითხს, რომელიც გავლენას ახდენს კონვენციისა და მისი ოქმების განმარტებაზე, ან პალატის მიერ საკითხის გადაწყვეტას შეიძლება მოჰყვეს სასამართლოს მიერ მანამდე მიღებულ საბოლოო გადაწყვეტილებასთან შეუთავსებელი შედეგი, პალატას უფლება აქვს საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანამდე ნებისმიერ დროს უარი განაცხადოს იურისდიქციაზე დიდი პალატის სასარგებლოდ, თუ საქმის ერთ-ერთი მხარე არ არის წინააღმდეგი.

მუხლი 31 დიდი პალატის უფლებამოსილებანი

დიდი პალატა

ა) წყვეტს 33-ე ან 34-ე მუხლების თანახმად წარმოდგენილ განაცხადებს, რომელთა იურისდიქციაზეც პალატამ განაცხადა უარი 30-ე მუხლის შესაბამისად ან როდესაც განაცხადი მას გადაეცემა 43-ე მუხლის შესაბამისად; და

ბ) განიხილავს 47-ე მუხლის შესაბამისად წარმოდგენილ თხოვნებს საკონსულტაციო დასკვნების შესახებ.

მუხლი 32 სასამართლოს იურისდიქცია

1. სასამართლოს იურისდიქცია ვრცელდება კონვენციისა და მისი ოქმების განმარტებასა და გამოყენებასთან დაკავშირებულ ყველა საკითხზე, რომელიც მას გადაეცემა, როგორც ეს გათვალისწინებულია

33-ე, 34-ე და 47-ე მუხლებით.

2. დავის შემთხვევაში, აქვს თუ არა სასამართლოს იურისდიქცია, გადაწყვეტილებას იღებს სასამართლო.

მუხლი 33 სახელმწიფოთაშორისი საქმეები

ნებისმიერ მაღალ ხელშემკვრელ მხარეს შეუძლია მიმართოს სასამართლოს მაღალი ხელშემკვრელი სხვა მხარის მიერ კონვენციისა და მისი ოქმების ნებისმიერი დარღვევის მტკიცებით.

მუხლი 34 ინდივიდუალური განაცხადი

სასამართლოს შეუძლია მიიღოს განაცხადები ნებისმიერი პირის, არასამთავრობო ორგანიზაციის ან პირთა ჯგუფისაგან, რომლებიც ამტკიცებენ, რომ ისინი არიან ერთ-ერთი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის მიერ კონვენციით ან მისი ოქმებით გათვალისწინებული უფლებების დარღვევის მსხვერპლნი. მაღალი ხელშემკვრელი მხარეები კისრულობენ ვალდებულებას, არანაირად არ შეუშალონ ხელი ამ უფლების ეფექტიან განხორციელებას.

მუხლი 35 დაშვებადობის კრიტერიუმები

1. სასამართლოს შეუძლია საქმე განსახილველად მიიღოს მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ამოიწურება შინასახელმწიფოებრივი დაცვის ყველა საშუალება საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული ნორმის შესაბამისად, და ექვსი თვის ვადაში – საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების დღიდან.

2. სასამართლო არ მიიღებს განსახილველად 34-ე მუხლის შესაბამისად შეტანილ არც ერთ განაცხადს, რომელიც:

ა) არის ანონიმური; ან

ბ) არის არსებითად იგივე საკითხი, რომელიც უკვე განხილულია სასამართლოს მიერ ან გადაეცა საერთაშორისო გამოძიების ან მოგვარების სხვა პროცედურას და არ შეიცავს შესაბამის რაიმე ახალ ინფორმაციას.

3. სასამართლო დაუშვებლად აცხადებს 34-ე მუხლის შესაბამისად შეტანილ ინდივიდუალურ განაცხადს, რომელსაც მიიჩნევს შეუთავსებლად კონვენციისა და მის ოქმებთან, აშკარად დაუსაბუთებლად, ან სასამართლოსათვის მიმართვის უფლების ბოროტად გამოყენებად.

4. სასამართლო უარყოფს ნებისმიერ განაცხადს, რომელსაც იგი მიიჩნევს დაუშვებლად ამ მუხლის შესაბამისად. სასამართლოს შეუძლია ამის განხორციელება სამართალწარმოების ნებისმიერ ეტაპზე.

მუხლი 36 მესამე მხარის მონაწილეობა

1. პალატის ან დიდი პალატის განხილვაში მყოფ ყველა საქმეში, მაღალ ხელშემკვრელ მხარეს, რომლის ერთ-ერთი მოქალაქეც არის განმცხადებელი, უფლება აქვს წარადგინოს წერილობითი კომენტარები და მონაწილეობა მიიღოს საქმის მოსმენებში.

2. მართლმსაჯულების სათანადოდ განხორციელების ინტერესებიდან გამომდინარე, სასამართლოს თავმჯდომარეს შეუძლია მიიწვიოს ნებისმიერი მაღალი ხელშემკვრელი მხარე, რომელიც არ არის პროცესის მონაწილე ან ნებისმიერი დაინტერესებული პირი, რომელიც არ არის განმცხადებელი, წერილობითი კომენტარების წარსადგენად ან საქმის მოსმენებში მონაწილეობის მისაღებად.

მუხლი 37 განაცხადის ამოღება

1. სასამართლოს შეუძლია სამართალწარმოების ნებისმიერ ეტაპზე გადაწყვიტოს, ამოიღოს განაცხადი საქმეთა სიიდან, როდესაც გარემოებებს იგი მიჰყავს დასკვნამდე, რომ:

ა) განმცხადებელს არა აქვს განზრახული ბოლომდე მიჰყვეს თავის განაცხადს;

ბ) საქმე მოგვარდა; ან

გ) სასამართლოს მიერ დადგენილი ნებისმიერი სხვა მიზეზით აღარ არის გამართლებული განაცხადის განხილვის გაგრძელება.

თუმცა, სასამართლო აგრძელებს განაცხადის განხილვას, თუ კონვენციითა და მისი ოქმებით განსაზღვრული ადამიანის უფლებათა პატივისცემა ამას მოითხოვს.

2. სასამართლოს შეუძლია გადაწყვიტოს აღადგინოს განაცხადი საქმეთა სიაში, თუ იგი ჩათვლის, რომ გარემოებები ამართლებს ამგვარ ქმედებას.

მუხლი 38 საქმის განხილვა და მორიგების პროცედურა

1. თუ სასამართლო აცხადებს განაცხადს დაშვებულად, იგი:

ა) აგრძელებს საქმის განხილვას მხარეთა წარმომადგენლებთან ერთად და, საჭიროების შემთხვევაში, აწარმოებს გამოძიებას, რომლის ეფექტიანად წარმართვისათვის შესაბამისი სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ ყველა აუცილებელი პირობით;

ბ) სთავაზობს შესაბამის მხარეებს თავის სამსახურს საქმეზე მორიგების უზრუნველყოფის მიზნით, ადამიანის უფლებათა პატივისცემის საფუძველზე, როგორც ეს განსაზღვრულია კონვენციასა და მის ოქმებში.

2. 1-ლი პუნქტის (ბ) ქვეპუნქტის შესაბამისად წარმოებული პროცედურა კონფიდენციალურია.

მუხლი 39 მორიგების მიღწევა

თუ მიღწეულია მორიგება, სასამართლო საქმეს იღებს საქმეთა სიიდან გადაწყვეტილების გზით, რომელიც შემოიფარგლება ფაქტებისა და მიღწეული გადაწყვეტილების მოკლე მიმოხილვით.

მუხლი 40 საჯარო მოსმენები და დოკუმენტებზე ხელმისაწვდომობა

1. სასამართლო მოსმენები ღიაა, თუ სასამართლო გამონაკლის შემთხვევებში სხვაგვარად არ წყვეტს.

2. სამდივნოს უფროსთან შენახული დოკუმენტები ხელმისაწვდომია

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

საზოგადოებისათვის, თუ სასამართლოს თავმჯდომარე სხვაგვარად არ წყვეტს.

მუხლი 41 სამართლიანი დაკმაყოფილება

თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, და, თუ შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შინასახელმწიფოებრივი სამართალი იძლევა ზიანის მხოლოდ ნაწილობრივი ანაზღაურების შესაძლებლობას, სასამართლო, საჭიროების შემთხვევაში, ანიჭებს დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას.

მუხლი 42 პალატების საბოლოო გადაწყვეტილებები

პალატების გადაწყვეტილებები საბოლოო ხდება 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის დებულებების შესაბამისად.

მუხლი 43 დიდი პალატისათვის გადაცემა

1 პალატის მიერ საბოლოო გადაწყვეტილებების მიღების დღიდან სამი თვის ვადაში, საქმის მონაწილე ნებისმიერ მხარეს, გამონაკლის შემთხვევაში, შეუძლია ითხოვოს საქმის დიდი პალატისათვის გადაცემა.

2. დიდი პალატის ხუთი მოსამართლისაგან შემდგარი კოლეგია იღებს თხოვნას იმ შემთხვევაში, თუ საქმე წამოჭრის სერიოზულ საკითხს, რომელიც გავლენას ახდენს კონვენციისა და მისი ოქმების განმარტებასა და გამოყენებაზე ან ზოგადი მნიშვნელობის სერიოზულ საკითხებს.

3. თუ კოლეგია მიიღებს თხოვნას, დიდი პალატა საქმეს წყვეტს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების გზით.

მუხლი 44 საბოლოო გადაწყვეტილება

1. დიდი პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა.

2. პალატის გადაწყვეტილება საბოლოო ხდება

ა) როდესაც, მხარეები აცხადებენ, რომ არ მოითხოვენ საქმის გადაცემას დიდი პალატისათვის; ან

ბ) პალატის საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანიდან სამი თვის შემდეგ, თუ დიდ პალატაში საქმის გადაცემის თხოვნა არ გაკეთებულა; ან

გ) როდესაც დიდი პალატის კოლეგია უარს აცხადებს, 43-ე მუხლის შესაბამისად, გადაცემის თხოვნის მიღებაზე.

3. საბოლოო გადაწყვეტილება ქვეყნდება.

მუხლი 45 სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებებისა

და გადაწყვეტილებების დასაბუთება

1. სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებების, ისევე როგორც გადაწყვეტილებები, რომლებიც განაცხადებს დასაშვებად ან დაუშვებლად აცხადებენ, უნდა იქნეს დასაბუთებული.

2. თუ საბოლოო გადაწყვეტილება მთლიანად ან ნაწილობრივ არ გამოხატავს მოსამართლეთა ერთსულოვან აზრს, ნებისმიერ მოსამართლეს უფლება აქვს გამოხატოს განსხვავებული აზრი.

მუხლი 46 საბოლოო გადაწყვეტილების სავალდებულო ძალა და

აღსრულება

1. მაღალი ხელშემკვრელი მხარეები ვალდებულია კისრულობენ შეასრულონ სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებები ნებისმიერ საქმეზე, რომლის მხარეებიც ისინი არიან.

2. სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებები გადაეცემა მინისტრთა კომიტეტს, რომელიც ზედამხედველობს მის აღსრულებას.

მუხლი 47 საკონსულტაციო დასკვნები

1. მინისტრთა კომიტეტის თხოვნით სასამართლოს შეუძლია გასცეს საკონსულტაციო დასკვნები სამართლებრივ საკითხებზე, რომლებიც ეხება კონვენციისა და მისი ოქმების განმარტებას.

2. ამგვარი დასკვნები არ უნდა ეხებოდეს კონვენციის ნაწილსა და მის ოქმებში განსაზღვრულ უფლებათა და თავისუფლებათა შინაარსთან ან ფარგლებთან დაკავშირებულ არც ერთ საკითხს, ან სხვა ისეთ საკითხს, რომელიც სასამართლოს ან მინისტრთა კომიტეტს შესაძლოა უნდა განეხილა ნებისმიერი ისეთი პროცესის შედეგად, რომელიც შეიძლება დაწყებულიყო კონვენციის შესაბამისად.

3. მინისტრთა კომიტეტის გადაწყვეტილებები სასამართლოსათვის საკონსულტაციო დასკვნის თხოვნის თაობაზე საჭიროებს კომიტეტში დასწრების უფლების მქონე წარმომადგენელთა ხმების უმრავლესობას.

მუხლი 48 სასამართლოს საკონსულტაციო იურისდიქცია

სასამართლო წევრებს შედის თუ არა მის კომპეტენციაში მინისტრთა კომიტეტის მიერ წარდგენილი თხოვნა საკონსულტაციო დასკვნის შესახებ, როგორც ეს განსაზღვრულია 47-ე მუხლით.

მუხლი 49 საკონსულტაციო დასკვნების დასაბუთება

1. სასამართლოს საკონსულტაციო დასკვნები დასაბუთებულ უნდა იქნეს.

2. თუ საკონსულტაციო დასკვნა მთლიანად ან ნაწილობრივ არ გამოხატავს მოსამართლეთა ერთსულოვან აზრს, ნებისმიერ მოსამართლეს უფლება აქვს გამოხატოს განსხვავებული აზრი.

3. სასამართლოს საკონსულტაციო დასკვნები გადაეცემა მინისტრთა კომიტეტს.

მუხლი 50 სასამართლოს შენახვის ხარჯები

სასამართლოს შენახვის ხარჯებს ფარავს ევროპის საბჭო.

მუხლი 51 მოსამართლეთა პრივილეგიები და იმუნიტეტები

თავიანთი ფუნქციების განხორციელებისას მოსამართლეები სარგებლობენ პრივილეგიებითა და იმუნიტეტებით, რომლებიც გათვალისწინებულია ევროპის საბჭოს წესდების მე-40 მუხლით და მის საფუძველზე დადებული შეთანხმებებით.

ნაწილი III - სხვადასხვა დებულებები

მუხლი 52 გენერალური მდივნის მოთხოვნები

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისაგან მოთხოვნის მიღების-

საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები

თანავე ნებისმიერი მაღალი ხელშემკვრელი მხარე წარუდგენს მას ახსნა-განმარტებას იმის შესახებ, თუ რა გზით უზრუნველყოფს მისი შინასახელმწიფოებრივი სამართალი კონვენციის ნებისმიერი დებულების ეფექტიან განხორციელებას.

მუხლი 53 ადამიანის არსებული უფლებების დაცვა

ამ კონვენციაში არაფერი განიმარტება როგორც შეზღუდვა ან გადახვევა ადამიანის რომელიმე უფლებისა და ძირითადი თავისუფლებისაგან, რომლებიც შეიძლება უზრუნველყოფილ იქნეს ნებისმიერი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის კანონმდებლობით ან სხვა შეთანხმებით, რომლის მხარეც ის არის.

მუხლი 54 მინისტრთა კომიტეტის უფლებამოსილებანი

ამ კონვენციაში არაფერი ზღუდავს ევროპის საბჭოს წესდებით მინისტრთა კომიტეტისათვის მინიჭებულ უფლებამოსილებას.

მუხლი 55 დავების მოგვარების სხვა საშუალებათა გამორიცხვა

მაღალი ხელშემკვრელი მხარეები თანხმდებიან, რომ სპეციალური შეთანხმების გარდა ისინი არ ისარგებლებენ მათ შორის ძალაში მყოფი ხელშეკრულებებით, კონვენციებითა და დეკლარაციებით იმ მიზნით, რომ განსახილველად გადაეცეს ამ კონვენციის განმარტებასთან ან გამოყენებასთან დაკავშირებით წამოჭრილი დავა მოგვარების სხვა საშუალებებს, გარდა იმისა, რაც გათვალისწინებულია ამ კონვენციაში.

მუხლი 56 ტერიტორიული გამოყენება

1. ნებისმიერ სახელმწიფოს, კონვენციის რატიფიცირების ან ამის შემდგომ ნებისმიერ დროს, შეუძლია განაცხადოს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივნისადმი შეტყობინების გაგზავნის გზით, რომ წინამდებარე კონვენცია, ამ მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად, ვრცელდება მის ყველა ან რომელიმე ტერიტორიაზე, რომელთა საერთაშორისო ურთიერთობებზეც ის არის პასუხისმგებელი.

2. კონვენცია ვრცელდება შეტყობინებაში მითითებულ ტერიტორიაზე ან ტერიტორიებზე ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ ამ შეტყობინების მიღებიდან ოცდამეათე დღეს.

3. ამ კონვენციის დებულებანი გამოიყენება ამგვარ ტერიტორიებზე ადგილობრივი მოთხოვნების სათანადოდ გათვალისწინებით.

4. ნებისმიერ სახელმწიფოს, რომელმაც გააკეთა განცხადება ამ მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, შემდგომში ნებისმიერ დროს შეუძლია განაცხადოს იმ ტერიტორიის ან ტერიტორიების სახელით, რომელთაც განცხადება ეხებათ, რომ ის ცნობს სასამართლოს კომპეტენციას, მიიღოს განაცხადები პირებისაგან, არასამთავრობო ორგანიზაციების ან პირთა ჯგუფებისაგან, როგორც ეს გათვალისწინებულია კონვენციის 34-ე მუხლით.

მუხლი 57 დათქმები

1. ნებისმიერ სახელმწიფოს, კონვენციაზე ხელის მოწერის ან სარატიფიკაციო სიგელის დეპონირების დროს, შეუძლია გააკეთოს დათქმა

კონვენციის რომელიმე ცალკეული დებულების მიმართ იმ ფარგლებში, რომლებშიც მის ტერიტორიაზე ძალაში მყოფი რომელიმე კანონი არ შეესაბამება ამ დებულებას. დაუშვებელია საერთო ხასიათის დათქმების გაკეთება ამ მუხლის მიხედვით.

2. ამ მუხლის მიხედვით გაკეთებული ნებისმიერი დათქმა უნდა შეიცავდეს შესაბამისი კანონის მოკლე მიმოხილვას.

მუხლი 58 დენონსირება

1. მაღალ ხელშემკვრელ მხარეს შეუძლია, მოახდინოს წინამდებარე კონვენციის დენონსირება მხოლოდ ხუთი წლის გასვლის შემდეგ იმ დღიდან, როდესაც ის გახდა კონვენციის მხარე და ექვსი თვის გასვლის შემდეგ, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისათვის, რომელიც ატყობინებს სხვა მაღალ ხელშემკვრელ მხარეებს, ცნობის შემცველი შეტყობინების გაგზავნიდან.

2. ასეთი დენონსირება არ ათავისუფლებს შესაბამის მაღალ ხელშემკვრელ მხარეს ამ კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებებისაგან რაიმე ქმედების მიმართ, რომელიც, შესაძლოა, წარმოადგენდა ასეთ ვალდებულებათა დარღვევას და შეიძლება ჩადენილი ყოფილიყო მის მიერ, დენონსირების ძალაში შესვლის დღემდე.

3. ნებისმიერი მაღალი ხელშემკვრელი მხარე, რომელიც წყვეტს ევროპის საბჭოს წევრად ყოფნას, ასეთივე პირობებით წყვეტს ამ კონვენციაში მონაწილეობას.

4. კონვენციის დენონსირება შეიძლება მოხდეს წინა პუნქტების დებულებათა შესაბამისად ნებისმიერი ტერიტორიის მიმართ, რომელზეც მისი მოქმედების გავრცელება გამოცხადდა 56-ე მუხლის შესაბამისად.

მუხლი 59 ხელმოწერა და რატიფიცირება

1. ეს კონვენცია ღიაა ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრებისათვის. იგი ექვემდებარება რატიფიცირებას. სარატიფიკაციო სიგელები დეპონირდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

2. წინამდებარე კონვენცია ძალაში შედის ათი სარატიფიკაციო სიგელის დეპონირების შემდეგ.

3. რაც შეეხება იმ ხელმოწერ სახელმწიფოს, რომელიც შემდგომში მოახდენს კონვენციის რატიფიცირებას, კონვენცია ძალაში შედის სარატიფიკაციო სიგელის დეპონირების დღიდან.

4. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი ატყობინებს ევროპის საბჭოს ყველა წევრს კონვენციის ძალაში შესვლას, მაღალ ხელშემკვრელ მხარეთა სახელწოდებებს, რომელთაც მოახდინეს მისი რატიფიცირება, და ყველა სარატიფიკაციო სიგელის დეპონირების შესახებ, რომელიც შეიძლება განხორციელდეს შემდგომში.

შესრულებულია ქ. რომში 1950 წლის 4 ნოემბერს, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, ორივე თანაბრად აუთენტური ტექსტით, ერთ ეგზემპლარად, რომლებიც შესანახად რჩება ევროპის საბჭოს არქივში. გენერალური მდივანი დამოწმებულ ასლებს გადასცემს თითოეულ ხელმოწერს.

ВСЕОБЩАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

*Принята и провозглашена резолюцией 217 А (III) Генеральной
Ассамблеи от 10 декабря 1948 года*

ПРЕАМБУЛА

Принимая во внимание, что признание достоинства, присущего всем членам человеческой семьи, и равных и неотъемлемых прав их является основой свободы, справедливости и всеобщего мира; и

принимая во внимание, что пренебрежение и презрение к правам человека привели к варварским атакам, которые возмущают совесть человечества, и что создание такого мира, в котором люди будут иметь свободу слова и убеждений и будут свободны от страха и нужды, провозглашено как высокое стремление людей; и

принимая во внимание, что необходимо, чтобы права человека охранялись властью закона в целях обеспечения того, чтобы человек не был вынужден прибегать, в качестве последнего средства, к восстанию против тирании и угнетения; и

принимая во внимание, что необходимо содействовать развитию дружественных отношений между народами; и

принимая во внимание, что народы Объединенных Наций подтвердили в Уставе свою веру в основные права человека, в достоинство и ценность человеческой личности и в равноправие мужчин и женщин и решили содействовать социальному прогрессу и улучшению условий жизни при большей свободе; и

принимая во внимание, что государства-члены обязались содействовать, в сотрудничестве с Организацией Объединенных Наций, всеобщему уважению и соблюдению прав человека и основных свобод; и

принимая во внимание, что всеобщее понимание характера этих прав и свобод имеет огромное значение для полного выполнения этого обязательства,

Генеральная Ассамблея

провозглашает настоящую Всеобщую декларацию прав человека в качестве задачи, к выполнению которой должны стремиться все народы и все государства с тем, чтобы каждый человек и каждый орган общества, постоянно имея в виду настоящую Декларацию, стремились путем просвещения и образования содействовать уважению этих прав и свобод и обеспечению, путем национальных и международных прогрессивных мероприятий, всеобщего и эффективного признания и осуществления их как среди народов государств-членов Организации, так и среди народов территорий, находящихся под их юрисдикцией.

Статья 1

Все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах. Они наделены разумом и совестью и должны поступать в отношении друг друга в духе братства.

Статья 2

Каждый человек должен обладать всеми правами и всеми свободами, провозглашенными настоящей Декларацией, без какого бы то ни было различия, как то в отношении расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного, сословного или иного положения.

Кроме того не должно проводиться никакого различия на основе политического, правового или международного статуса страны или территории, к которой человек принадлежит, независимо от того, является ли эта территория независимой, подопечной, самоуправляющейся или как-либо иначе ограниченной в своем суверенитете.

Статья 3

Каждый человек имеет право на жизнь, на свободу и на личную неприкосновенность.

Статья 4

Никто не должен содержаться в рабстве или в подневольном состоянии; рабство или работорговля запрещаются во всех их видах.

Статья 5

Никто не должен подвергаться пыткам или жестоким, бесчеловечным или унижающим его достоинство обращению или наказанию.

Статья 6

Каждый человек, где бы он ни находился, имеет право на признание его правосубъектности.

Статья 7

Все люди равны перед законом и имеют право, без всякого различия, на равную защиту закона. Все люди имеют право на равную защиту от какой бы то ни было дискриминации, нарушающей настоящую Декларацию, и от какого бы то ни было подстрекательства к такой дискриминации.

Статья 8

Каждый человек имеет право на эффективное восстановление в правах компетентными национальными судами в случаях нарушения его основных прав, предоставленных ему конституцией или законом.

Статья 9

Никто не может быть подвергнут произвольному аресту, задержанию или изгнанию.

Статья 10

Каждый человек, для определения его прав и обязанностей и для установления обоснованности предъявленного ему уголовного обвинения, имеет право, на основе полного равенства, на то, чтобы его дело было рассмотрено

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

гласно и с соблюдением всех требований справедливости независимым и беспристрастным судом.

Статья 11

1. Каждый человек, обвиняемый в совершении преступления, имеет право считаться невиновным до тех пор, пока его виновность не будет установлена законным порядком путем гласного судебного разбирательства, при котором ему обеспечиваются все возможности для защиты.

2. Никто не может быть осужден за преступление на основании совершения какого-либо деяния или за бездействие, которые во время их совершения не составляли преступления по национальным законам или по международному праву. Не может также налагаться наказание более тяжкое, нежели то, которое могло быть применено в то время, когда преступление было совершено.

Статья 12

Никто не может подвергаться произвольному вмешательству в его личную и семейную жизнь, произвольным посягательствам на неприкосновенность его жилища, тайну его корреспонденции или на его честь и репутацию. Каждый человек имеет право на защиту закона от такого вмешательства или таких посягательств.

Статья 13

1. Каждый человек имеет право свободно передвигаться и выбирать себе место жительства в пределах каждого государства.

2. Каждый человек имеет право покидать любую страну, включая свою собственную, и возвращаться в свою страну.

Статья 14

1. Каждый человек имеет право искать убежища от преследования в других странах и пользоваться этим убежищем.

2. Это право не может быть использовано в случае преследования, в действительности основанного на совершении неapolитического преступления, или деяния, противоречащего целям и принципам Организации Объединенных Наций.

Статья 15

1. Каждый человек имеет право на гражданство.

2. Никто не может быть произвольно лишен своего гражданства или права изменить свое гражданство.

Статья 16

1. Мужчины и женщины, достигшие совершеннолетия, имеют право без всяких ограничений по признаку расы, национальности или религии вступать в брак и основывать семью. Они пользуются одинаковыми правами в отношении вступления в брак, во время состояния в браке и во время его расторжения.

2. Брак может быть заключен только при свободном и полном согласии обеих вступающих в брак сторон.

3. Семья является естественной и основной ячейкой общества и имеет право на защиту со стороны общества и государства.

Статья 17

1. Каждый человек имеет право владеть имуществом как единолично, так и совместно с другими.

2. Никто не должен быть произвольно лишен своего имущества.

Статья 18

Каждый человек имеет право на свободу мысли, совести и религии; это право включает свободу менять свою религию или убеждения и свободу исповедовать свою религию или убеждения как единолично, так и сообща с другими, публичным или частным порядком в учении, богослужении и выполнении религиозных и ритуальных обрядов.

Статья 19

Каждый человек имеет право на свободу убеждений и на свободное выражение их; это право включает свободу беспрепятственно придерживаться своих убеждений и свободу искать, получать и распространять информацию и идеи любыми средствами и независимо от государственных границ.

Статья 20

1. Каждый человек имеет право на свободу мирных собраний и ассоциаций.

2. Никто не может быть принуждаем вступать в какую-либо ассоциацию.

Статья 21

1. Каждый человек имеет право принимать участие в управлении своей страной непосредственно или через посредство свободно избранных представителей.

2. Каждый человек имеет право равного доступа к государственной службе в своей стране.

3. Воля народа должна быть основой власти правительства; эта воля должна находить себе выражение в периодических и нефальсифицированных выборах, которые должны проводиться при всеобщем и равном избирательном праве, путем тайного голосования или же посредством других равнозначных форм, обеспечивающих свободу голосования.

Статья 22

Каждый человек, как член общества, имеет право на социальное обеспечение и на осуществление необходимых для поддержания его достоинства и для свободного развития его личности прав в экономической, социальной и культурной областях через посредство национальных усилий и международного сотрудничества и в соответствии со структурой и ресурсами каждого государства.

Статья 23

1. Каждый человек имеет право на труд, на свободный выбор работы, на справедливые и благоприятные условия труда и на защиту от безработицы.

2. Каждый человек без какой-либо дискриминации, имеет право на равную оплату за равный труд.

3. Каждый работающий имеет право на справедливое и удовлетвори-

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

тельное вознаграждение, обеспечивающее достойное человека существование для него самого и его семьи и дополняемое, при необходимости, другими средствами социального обеспечения.

4. Каждый человек имеет право создавать профессиональные союзы и входить в профессиональные союзы для защиты своих интересов.

Статья 24

Каждый человек имеет право на отдых и досуг, включая право на разумное ограничение рабочего дня и на оплачиваемый периодический отпуск.

Статья 25

1. Каждый человек имеет право на такой жизненный уровень, включая пищу, одежду, жилище, медицинский уход и необходимое социальное обслуживание, который необходим для поддержания здоровья и благосостояния его самого и его семьи, и право на обеспечение на случай безработицы, болезни, инвалидности, вдовства, наступления старости или иного случая утраты средств к существованию по независящим от него обстоятельствам.

2. Материнство и младенчество дают право на особое попечение и помощь. Все дети, родившиеся в браке или вне брака, должны пользоваться одинаковой социальной защитой.

Статья 26

1. Каждый человек имеет право на образование. Образование должно быть бесплатным по меньшей мере в том, что касается начального и общего образования. Начальное образование должно быть обязательным. Техническое и профессиональное образование должно быть общедоступным, и высшее образование должно быть одинаково доступным для всех на основе способностей каждого.

2. Образование должно быть направлено к полному развитию человеческой личности и к увеличению уважения к правам человека и основным свободам. Образование должно содействовать взаимопониманию, терпимости и дружбе между всеми народами, расовыми и религиозными группами, и должно содействовать деятельности Организации Объединенных Наций по поддержанию мира.

3. Родители имеют право приоритета в выборе вида образования для своих малолетних детей.

Статья 27

1. Каждый человек имеет право свободно участвовать в культурной жизни общества, наслаждаться искусством, участвовать в научном прогрессе и пользоваться его благами.

2. Каждый человек имеет право на защиту его моральных и материальных интересов, являющихся результатом научных, литературных или художественных трудов, автором которых он является.

Статья 28

Каждый человек имеет право на социальный и международный порядок,

при котором права и свободы, изложенные в настоящей Декларации, могут быть полностью осуществлены.

Статья 29

1. Каждый человек имеет обязанности перед обществом, в котором только и возможно свободное и полное развитие его личности.

2. При осуществлении своих прав и свобод каждый человек должен подвергаться только таким ограничениям, какие установлены законом исключительно с целью обеспечения должного признания и уважения прав и свобод других и удовлетворения справедливых требований морали, общественного порядка и общего благосостояния в демократическом обществе.

3. Осуществление этих прав и свобод ни в коем случае не должно противоречить целям и принципам Организации Объединенных Наций.

Статья 30

Ничто в настоящей Декларации не может быть истолковано, как предоставление какому-либо государству, группе лиц или отдельным лицам права заниматься какой-либо деятельностью или совершать действия, направленные к уничтожению прав и свобод, изложенных в настоящей Декларации.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ПАКТ О ГРАЖДАНСКИХ И ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРАВАХ

*Принят и открыт для подписания, ратификации и присоединения
резолуцией 2200 А(XXI)*

Генеральной Ассамблеи от 16 декабря 1966 года.

Вступил в силу: 23 марта 1976 года.

Участвующие в настоящем Пакте государства,
принимая во внимание, что в соответствии с принципами, провозглашенными Уставом Организации Объединенных Наций, признание достоинства, присущего всем членам человеческой семьи, и равных и неотъемлемых прав их является основой свободы, справедливости и всеобщего мира,

признавая, что эти права вытекают из присущего человеческой личности достоинства,

признавая, что, согласно Всеобщей декларации прав человека, идеал свободной человеческой личности, пользующейся гражданской и политической свободой и свободой от страха и нужды, может быть осуществлен только, если будут созданы также условия, при которых каждый может

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

пользоваться своими экономическими, социальными и культурными правами, так же как и своими гражданскими и политическими правами,

принимая во внимание, что по Уставу Организации Объединенных Наций государства обязаны поощрять всеобщее уважение и соблюдение прав и свобод человека,

принимая во внимание, что каждый отдельный человек, имея обязанности в отношении других людей и того коллектива, к которому он принадлежит, должен добиваться поощрения и соблюдения прав, признаваемых в настоящем Пакте,

соглашаются о нижеследующих статьях:

ЧАСТЬ I

Статья 1

1. Все народы имеют право на самоопределение. В силу этого права они свободно устанавливают свой политический статус и свободно обеспечивают свое экономическое, социальное и культурное развитие.

2. Все народы для достижения своих целей могут свободно распоряжаться своими естественными богатствами и ресурсами без ущерба для каких-либо обязательств, вытекающих из международного экономического сотрудничества, основанного на принципе взаимной выгоды, и из международного права. Ни один народ ни в коем случае не может быть лишен принадлежащих ему средств существования.

3. Все участвующие в настоящем Пакте государства, в том числе те, которые несут ответственность за управление несомоуправляющимися и подопечными территориями, должны, в соответствии с положениями Устава Организации Объединенных Наций, поощрять осуществление права на самоопределение и уважать это право.

ЧАСТЬ II

Статья 2

1. Каждое участвующее в настоящем Пакте государство обязуется уважать и обеспечивать всем находящимся в пределах его территории под его юрисдикцией лицам права, признаваемые в настоящем Пакте, без какого бы то ни было различия, как-то: в отношении расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного положения, рождения или иного обстоятельства.

2. Если это уже не предусмотрено существующими законодательными или другими мерами, каждое участвующее в настоящем Пакте государство обязуется принять необходимые меры в соответствии со своими конституционными процедурами и положениями настоящего Пакта для принятия таких законодательных или других мер, которые могут оказаться необходимыми для осуществления прав, признаваемых в настоящем Пакте.

3. Каждое участвующее в настоящем Пакте государство обязуется:

а) обеспечить любому лицу, права и свободы которого, признаваемые в настоящем Пакте, нарушены, эффективное средство правовой защиты, даже если это нарушение было совершено лицами, действовавшими в официальном качестве;

б) обеспечить, чтобы право на правовую защиту для любого лица, требующего такой защиты, устанавливалось компетентными судебными, административными или законодательными властями или любым другим компетентным органом, предусмотренным правовой системой государства, и развивать возможности судебной защиты;

с) обеспечить применение компетентными властями средств правовой защиты, когда они предоставляются.

Статья 3

Участвующие в настоящем Пакте государства обязуются обеспечить равное для мужчин и женщин право пользования всеми гражданскими и политическими правами, предусмотренными в настоящем Пакте.

Статья 4

1. Во время чрезвычайного положения в государстве, при котором жизнь нации находится под угрозой и о наличии которого официально объявляется, участвующие в настоящем Пакте государства могут принимать меры в отступление от своих обязательств по настоящему Пакту только в такой степени, в какой это требуется остротой положения, при условии, что такие меры не являются несовместимыми с их другими обязательствами по международному праву и не влекут за собой дискриминации исключительно на основе расы, цвета кожи, пола, языка, религии или социального происхождения.

2. Это положение не может служить основанием для каких-либо отступлений от статей 6, 7, 8 (пункты 1 и 2), 11, 15, 16 и 18.

3. Любое участвующее в настоящем Пакте государство, использующее право отступления, должно немедленно информировать другие государства, участвующие в настоящем Пакте, через посредство Генерального секретаря Организации Объединенных Наций о положениях, от которых оно отступило, и о причинах, побудивших к такому решению. Также должно быть сделано сообщение через того же посредника о той дате, когда оно прекращает такое отступление.

Статья 5

1. Ничто в настоящем Пакте не может толковаться как означающее, что какое-либо государство, какая-либо группа или какое-либо лицо имеют право заниматься какой бы то ни было деятельностью или совершать какие бы то ни было действия, направленные на уничтожение любых прав или свобод, признанных в настоящем Пакте, или на ограничение их в большей мере, чем предусматривается в настоящем Пакте.

2. Никакое ограничение или умаление каких бы то ни было основных прав

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

человека, признаваемых или существующих в каком-либо участвующем в настоящем Пакте государстве в силу закона, конвенций, правил или обычаев, не допускается под тем предлогом, что в настоящем Пакте не признаются такие права или что в нем они признаются в меньшем объеме.

ЧАСТЬ III

Статья 6

1. Право на жизнь есть неотъемлемое право каждого человека. Это право охраняется законом. Никто не может быть произвольно лишен жизни.

2. В странах, которые не отменили смертной казни, смертные приговоры могут выноситься только за самые тяжкие преступления в соответствии с законом, который действовал во время совершения преступления и который не противоречит постановлениям настоящего Пакта и Конвенции о предупреждении преступления геноцида и наказании за него. Это наказание может быть осуществлено только во исполнение окончательного приговора, вынесенного компетентным судом.

3. Когда лишение жизни составляет преступление геноцида, следует иметь в виду, что ничто в настоящей статье не дает участвующим в настоящем Пакте государствам права каким бы то ни было путем отступать от любых обязательств, принятых согласно постановлениям Конвенции о предупреждении преступления геноцида и наказании за него.

4. Каждый, кто приговорен к смертной казни, имеет право просить о помиловании или о смягчении приговора. Амнистия, помилование или замена смертного приговора могут быть дарованы во всех случаях.

5. Смертный приговор не выносится за преступления, совершенные лицами моложе восемнадцати лет, и не приводится в исполнение в отношении беременных женщин.

6. Ничто в настоящей статье не может служить основанием для отсрочки или недопущения отмены смертной казни каким-либо участвующим в настоящем Пакте государством.

Статья 7

Никто не должен подвергаться пыткам или жестокому бесчеловечному или унижающему его достоинство обращению или наказанию. В частности, ни одно лицо не должно без его свободного согласия подвергаться медицинским или научным опытам.

Статья 8

1. Никто не должен содержаться в рабстве; рабство и работорговля запрещаются во всех их видах.

2. Никто не должен содержаться в подневольном состоянии.

3. а) Никто не должен принуждаться к принудительному или обязательному труду;

б) в тех странах, где в виде наказания за преступление может назначаться лишение свободы, сопряженное с каторжными работами, пункт 3 а) не

считается препятствием для выполнения каторжных работ по приговору компетентного суда, назначившего такое наказание;

с) термином “принудительный или обязательный труд” в настоящем пункте не охватываются:

i) какая бы то ни была не упоминаемая в подпункте b работа или служба, которую, как правило, должно выполнять лицо, находящееся в заключении на основании законного распоряжения суда, или лицо, условно освобожденное от такого заключения;

ii) какая бы то ни была служба военного характера, а в тех странах, в которых признается отказ от военной службы по политическим или религиозно-этическим мотивам, какая бы то ни была служба, предусматриваемая законом для лиц, отказывающихся от военной службы по таким мотивам;

iii) какая бы то ни была служба, обязательная в случаях чрезвычайного положения или бедствия, угрожающих жизни или благополучию населения;

iv) какая бы то ни была работа или служба, которая входит в обыкновенные гражданские обязанности.

Статья 9

1. Каждый человек имеет право на свободу и личную неприкосновенность. Никто не может быть подвергнут произвольному аресту или содержанию под стражей. Никто не должен быть лишен свободы иначе как на таких основаниях и в соответствии с такой процедурой, которые установлены законом.

2. Каждому арестованному сообщаются при аресте причины его ареста и в срочном порядке сообщается любое предъявляемое ему обвинение.

3. Каждое арестованное или задержанное по уголовному обвинению лицо в срочном порядке доставляется к судье или к другому должностному лицу, которому принадлежит по закону право осуществлять судебную власть, и имеет право на судебное разбирательство в течение разумного срока или на освобождение. Содержание под стражей лиц, ожидающих судебного разбирательства, не должно быть общим правилом, но освобождение может ставиться в зависимость от предоставления гарантий явки на суд, явки на судебное разбирательство в любой другой его стадии и, в случае необходимости, явки для исполнения приговора.

4. Каждому, кто лишен свободы вследствие ареста или содержания под стражей, принадлежит право на разбирательство его дела в суде, чтобы этот суд мог безотлагательно вынести постановление относительно законности его задержания и распорядиться о его освобождении, если задержание незаконно.

5. Каждый, кто был жертвой незаконного ареста или содержания под стражей, имеет право на компенсацию, обладающую исковой силой.

Статья 10

1. Все лица, лишённые свободы, имеют право на гуманное обращение и уважение достоинства, присущего человеческой личности.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

2. а) Обвиняемые в случаях, когда отсутствуют исключительные обстоятельства, помещаются отдельно от осужденных и им предоставляется отдельный режим, отвечающий их статусу неосужденных лиц;

б) обвиняемые несовершеннолетние отделяются от совершеннолетних и в кратчайший срок доставляются в суд для вынесения решения.

3. Пенитенциарной системой предусматривается режим для заключенных, существенной целью которого является их исправление и социальное перевоспитание. Несовершеннолетние правонарушители отделяются от совершеннолетних и им предоставляется режим, отвечающий их возрасту и правовому статусу.

Статья 11

Никто не может быть лишен свободы на том только основании, что он не в состоянии выполнить какое-либо договорное обязательство.

Статья 12

1. Каждому, кто законно находится на территории какого-либо государства, принадлежит, в пределах этой территории, право на свободное передвижение и свобода выбора местожительства.

2. Каждый человек имеет право покидать любую страну, включая свою собственную.

3. Упомянутые выше права не могут быть объектом никаких ограничений, кроме тех, которые предусмотрены законом, необходимы для охраны государственной безопасности, общественного порядка, здоровья или нравственности населения или прав и свобод других и совместимы с признаваемыми в настоящем Пакте другими правами.

4. Никто не может быть произвольно лишен права на въезд в свою собственную страну.

Статья 13

Иностранец, законно находящийся на территории какого-либо из участвующих в настоящем Пакте государств, может быть выслан только во исполнение решения, вынесенного в соответствии с законом, и, если императивные соображения государственной безопасности не требуют иного, имеет право на представление доводов против своей высылки, на пересмотр своего дела компетентной властью или лицом или лицами, специально назначенными компетентной властью, и на то, чтобы быть представленным для этой цели перед этой властью лицом или лицами.

Статья 14

1. Все лица равны перед судами и трибуналами. Каждый имеет право при рассмотрении любого уголовного обвинения, предъявляемого ему, или при определении его прав и обязанностей в каком-либо гражданском процессе на справедливое и публичное разбирательство дела компетентным, независимым и беспристрастным судом, созданным на основании закона. Печать и публика могут не допускаться на все судебное разбирательство или часть его по соображениям морали, общественного порядка или государственной

безопасности в демократическом обществе, или когда того требуют интересы частной жизни сторон, или - в той мере, в какой это, по мнению суда, строго необходимо, - при особых обстоятельствах, когда публичность нарушала бы интересы правосудия; однако любое судебное постановление по уголовному или гражданскому делу должно быть публичным, за исключением тех случаев, когда интересы несовершеннолетних требуют другого или когда дело касается матримониальных споров или опеки над детьми.

2. Каждый обвиняемый в уголовном преступлении имеет право считаться невиновным, пока виновность его не будет доказана согласно закону.

3. Каждый имеет право при рассмотрении любого предъявляемого ему уголовного обвинения как минимум на следующие гарантии на основе полного равенства:

а) быть в срочном порядке и подробно уведомленным на языке, который он понимает, о характере и основании предъявляемого ему обвинения;

б) иметь достаточное время и возможности для подготовки своей защиты и сноситься с выбранным им самим защитником;

с) быть судимым без неоправданной задержки;

д) быть судимым в его присутствии и защищать себя лично или через посредство выбранного им самим защитника; если он не имеет защитника, быть уведомленным об этом праве и иметь назначенного ему защитника в любом случае, когда интересы правосудия того требуют, безвозмездно для него в любом таком случае, когда у него нет достаточно средств для оплаты этого защитника;

е) допрашивать показывающих против него свидетелей или иметь право на то, чтобы эти свидетели были допрошены, и иметь право на вызов и допрос его свидетелей на тех же условиях, какие существуют для свидетелей, показывающих против него;

ф) пользоваться бесплатной помощью переводчика, если он не понимает языка, используемого в суде, или не говорит на этом языке;

г) не быть принуждаемым к даче показаний против самого себя или к признанию себя виновным.

4. В отношении несовершеннолетних процесс должен быть таков, чтобы учитывались их возраст и желательность содействия их перевоспитанию.

5. Каждый, кто осужден за какое-либо преступление, имеет право на то, чтобы его осуждение и приговор были пересмотрены вышестоящей судебной инстанцией согласно закону.

6. Если какое-либо лицо окончательным решением было осуждено за уголовное преступление и если вынесенный ему приговор был впоследствии отменен или ему было даровано помилование на том основании, что какое-либо новое или вновь обнаруженное обстоятельство неоспоримо доказывает наличие судебной ошибки, то это лицо, понесшее наказание в результате такого осуждения, получает компенсацию согласно закону, если не будет

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

доказано, что указанное неизвестное обстоятельство не было в свое время обнаружено исключительно или отчасти по его вине.

7. Никто не должен быть вторично судим или наказан за преступление, за которое он уже был окончательно осужден или оправдан в соответствии с законом и уголовно-процессуальным правом каждой страны.

Статья 15

1. Никто не может быть признан виновным в совершении какого-либо уголовного преступления вследствие какого-либо действия или упущения, которое, согласно действовавшему в момент его совершения внутригосударственному законодательству или международному праву, не являлось уголовным преступлением. Равным образом не может назначаться более тяжкое наказание, чем то, которое подлежало применению в момент совершения уголовного преступления. Если после совершения преступления законом устанавливается более легкое наказание, действие этого закона распространяется на данного преступника.

2. Ничто в настоящей статье не препятствует преданию суду и наказанию любого лица за любое деяние или упущение, которые в момент совершения являлись уголовным преступлением согласно общим принципам права, признанным международным сообществом.

Статья 16

Каждый человек, где бы он ни находился, имеет право на признание его правосубъектности.

Статья 17

1. Никто не может подвергаться произвольному или незаконному вмешательству в его личную и семейную жизнь, произвольным или незаконным посягательствам на неприкосновенность его жилища или тайну его корреспонденции или незаконным посягательствам на его честь и репутацию.

2. Каждый человек имеет право на защиту закона от такого вмешательства или таких посягательств.

Статья 18

1. Каждый человек имеет право на свободу мысли, совести и религии. Это право включает свободу иметь или принимать религию или убеждения по своему выбору и свободу исповедовать свою религию и убеждения как единолично, так и сообща с другими, публичным или частным порядком, в отправлении культа, выполнении религиозных и ритуальных обрядов и учений.

2. Никто не должен подвергаться принуждению, умаляющему его свободу иметь или принимать религию или убеждения по своему выбору.

3. Свобода исповедовать религию или убеждения подлежит лишь ограничениям, установленным законом и необходимым для охраны общественной безопасности, порядка, здоровья и морали, равно как и основных прав и свобод других лиц.

4. Участвующие в настоящем Пакте государства обязуются уважать свободу родителей и в соответствующих случаях законных опекунов обеспечивать религиозное и нравственное воспитание своих детей в соответствии со своими собственными убеждениями.

Статья 19

1. Каждый человек имеет право беспрепятственно придерживаться своих мнений.

2. Каждый человек имеет право на свободное выражение своего мнения; это право включает свободу искать, получать и распространять всякого рода информацию и идеи, независимо от государственных границ, устно, письменно или посредством печати или художественных форм выражения, или иными способами по своему выбору.

3. Пользование предусмотренными в пункте 2 настоящей статьи правами налагает особые обязанности и особую ответственность. Оно может быть, следовательно, сопряжено с некоторыми ограничениями, которые, однако, должны быть установлены законом и являться необходимыми:

- а) для уважения прав и репутации других лиц,
- б) для охраны государственной безопасности, общественного порядка, здоровья или нравственности населения.

Статья 20

1. Всякая пропаганда войны должна быть запрещена законом.

2. Всякое выступление в пользу национальной, расовой или религиозной ненависти, представляющее собой подстрекательство к дискриминации, вражде или насилию, должно быть запрещено законом.

Статья 21

Признается право на мирные собрания. Пользование этим правом не подлежит никаким ограничениям, кроме тех, которые налагаются в соответствии с законом и которые необходимы в демократическом обществе в интересах государственной или общественной безопасности, общественного порядка, охраны здоровья и нравственности населения или защиты прав и свобод других лиц.

Статья 22

1. Каждый человек имеет право на свободу ассоциации с другими, включая право создавать профсоюзы и вступать в таковые для защиты своих интересов.

2. Пользование этим правом не подлежит никаким ограничениям, кроме тех, которые предусматриваются законом и которые необходимы в демократическом обществе в интересах государственной или общественной безопасности, общественного порядка, охраны здоровья и нравственности населения или защиты прав и свобод других лиц. Настоящая статья не препятствует введению законных ограничений пользования этим правом для лиц, входящих в состав вооруженных сил и полиции.

3. Ничто в настоящей статье не дает права государствам, участвующим в Конвенции Международной организации труда 1948 года относительно

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

свободы ассоциаций и защиты права на организацию, принимать законодательные акты в ущерб гарантиям, предусматриваемым в указанной Конвенции, или применять закон таким образом, чтобы наносился ущерб этим гарантиям.

Статья 23

1. Семья является естественной и основной ячейкой общества и имеет право на защиту со стороны общества и государства.

2. За мужчинами и женщинами, достигшими брачного возраста, признается право на вступление в брак и право основывать семью.

3. Ни один брак не может быть заключен без свободного и полного согласия вступающих в брак.

4. Участвующие в настоящем Пакте государства должны принять надлежащие меры для обеспечения равенства прав и обязанностей супругов в отношении вступления в брак, во время состояния в браке и при его расторжении. В случае расторжения брака должна предусматриваться необходимая защита всех детей.

Статья 24

1. Каждый ребенок без всякой дискриминации по признаку расы, цвета кожи, пола, языка, религии, национального или социального происхождения, имущественного положения или рождения имеет право на такие меры защиты, которые требуются в его положении как малолетнего со стороны его семьи, общества и государства.

2. Каждый ребенок должен быть зарегистрирован немедленно после его рождения и должен иметь имя.

3. Каждый ребенок имеет право на приобретение гражданства.

Статья 25

Каждый гражданин должен иметь без какой бы то ни было дискриминации, упоминаемой в статье 2, и без необоснованных ограничений право и возможность:

а) принимать участие в ведении государственных дел как непосредственно, так и через посредство свободно выбранных представителей;

б) голосовать и быть избранным на подлинных периодических выборах, производимых на основе всеобщего равного избирательного права при тайном голосовании и обеспечивающих свободное волеизъявление избирателей;

с) допускаться в своей стране на общих условиях равенства к государственной службе.

Статья 26

Все люди равны перед законом и имеют право без всякой дискриминации на равную защиту закона. В этом отношении всякого рода дискриминация должна быть запрещена законом, и закон должен гарантировать всем лицам равную и эффективную защиту против дискриминации по какому бы то ни было признаку, как-то: расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного

положения, рождения или иного обстоятельства.

Статья 27

В тех странах, где существуют этнические, религиозные и языковые меньшинства, лицам, принадлежащим к таким меньшинствам, не может быть отказано в праве совместно с другими членами той же группы пользоваться своей культурой, исповедовать свою религию и исполнять ее обряды, а также пользоваться родным языком.

ЧАСТЬ IV

Статья 28

1. Образуется Комитет по правам человека (именуемый ниже в настоящем Пакте “Комитет”). Он состоит из восемнадцати членов и выполняет функции, предусмотренные ниже.

2. В состав Комитета входят лица, являющиеся гражданами участвующих в настоящем Пакте государств и обладающие высокими нравственными качествами и признанной компетентностью в области прав человека, причем принимается во внимание полезность участия нескольких лиц, обладающих юридическим опытом.

3. Члены Комитета избираются и работают в личном качестве.

Статья 29

1. Члены Комитета избираются тайным голосованием из списка лиц, удовлетворяющих требованиям, предусмотренным в статье 28, и выдвинутых для этой цели участвующими в настоящем Пакте государствами.

2. Каждое участвующее в настоящем Пакте государство может выдвинуть не более двух лиц. Эти лица должны быть гражданами выдвигающего их государства.

3. Любое лицо имеет право на повторное выдвижение.

Статья 30

1. Первоначальные выборы проводятся не позднее чем через шесть месяцев со дня вступления в силу настоящего Пакта.

2. По крайней мере за четыре месяца до дня каждого выбора в Комитет, кроме выборов для заполнения вакансий, объявляемых открывшимися в соответствии со статьей 34, Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций обращается с письменным приглашением к участвующим в настоящем Пакте государствам представить в течение трех месяцев кандидатуры в члены Комитета.

3. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций составляет в алфавитном порядке список всех выдвинутых таким образом лиц с указанием участвующих в настоящем Пакте государств, которые выдвинули этих лиц, и представляет этот список участвующим в настоящем Пакте государствам не позднее чем за один месяц до даты проведения каждого выбора.

4. Избрание членов Комитета проводится на заседании участвующих в настоящем Пакте государств, созываемом Генеральным секретарем Орга-

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

низации Объединенных Наций в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций. На этом заседании, для которого кворумом является присутствие двух третей участвующих в настоящем Пакте государств, избранными в Комитет являются те лица, кандидатуры которых получают наибольшее число голосов и абсолютное большинство голосов присутствующих и голосующих представителей государств - участников.

Статья 31

1. В Комитет не может входить более чем по одному гражданину одного и того же государства.

2. При выборах в Комитет принимается во внимание справедливое географическое распределение членов и представительство различных форм цивилизации и основных юридических систем.

Статья 32

1. Члены Комитета избираются на четырехлетний срок. Они имеют право быть переизбранными при повторном выдвижении их кандидатур. Однако срок полномочий девяти из тех членов, которые избраны на первых выборах, истекает в конце двухлетнего периода; немедленно после первых выборов имена этих девяти членов определяются по жребию Председателем заседания, о котором упоминается в пункте 4 статьи 30.

2. По истечении полномочий выборы производятся в соответствии с предшествующими статьями данной части настоящего Пакта.

Статья 33

1. Если по единогласному мнению других членов какой-либо член Комитета прекратил исполнение своих функций по какой-либо причине, кроме временного отсутствия, Председатель Комитета уведомляет Генерального секретаря Организации Объединенных Наций, который объявляет затем место этого члена вакантным.

2. В случае смерти или выхода в отставку какого-либо члена Комитета Председатель немедленно уведомляет Генерального секретаря Организации Объединенных Наций, который объявляет это место вакантным со дня смерти или с того дня, когда выход в отставку становится действительным.

Статья 34

1. Когда объявляется открывшейся вакансия в соответствии со статьей 33 и если срок полномочий члена, который должен быть заменен, не истекает в течение шести месяцев после объявления этой вакансии, Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций уведомляет каждое участвующее в настоящем Пакте государство, которое может в течение двух месяцев представить в соответствии со статьей 29 кандидатуру для заполнения этой вакансии.

2. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций составляет в алфавитном порядке список выдвинутых таким образом лиц и представ-

ляет этот список участвующим в настоящем Пакте государствам. Выборы для заполнения вакансии проводятся затем согласно соответствующим положениям данной части настоящего Пакта.

3. Член Комитета, избранный для занятия вакансии, объявленной в соответствии со статьей 33, занимает должность в течение остающейся части срока полномочий члена, который освободил место в Комитете, согласно положениям указанной статьи.

Статья 35

Члены Комитета получают утверждаемое Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций вознаграждение из средств Организации Объединенных Наций в порядке и на условиях, устанавливаемых Генеральной Ассамблеей с учетом важности обязанностей Комитета.

Статья 36

Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций предоставляет необходимый персонал и материальные средства для эффективного осуществления функции Комитета в соответствии с настоящим Пактом.

Статья 37

1. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций созывает первое заседание Комитета в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций.

2. После своего первого заседания Комитет собирается в такое время, которое предусмотрено в его правилах процедуры.

3. Комитет обычно собирается в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций или Отделении Организации Объединенных Наций в Женеве.

Статья 38

Каждый член Комитета до вступления в исполнение своих обязанностей делает торжественное заявление на открытом заседании Комитета о том, что будет осуществлять свои функции беспристрастно и добросовестно.

Статья 39

1. Комитет избирает своих должностных лиц на двухгодичный срок. Они могут быть переизбраны.

2. Комитет устанавливает свои собственные правила процедуры, но эти правила должны, в частности, предусматривать, что:

- а) двенадцать членов Комитета образуют кворум;
- б) постановления Комитета принимаются большинством голосов присутствующих членов.

Статья 40

1. Участвующие в настоящем Пакте государства обязуются представлять доклады о принятых ими мерах по претворению в жизнь прав, признаваемых в

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

настоящем Пакте, и о прогрессе, достигнутом в использовании этих прав:

а) в течение одного года после вступления в силу настоящего Пакта в отношении соответствующих государств - участников;

б) после этого во всех случаях, когда того требует Комитет.

2. Все доклады представляются Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций, который направляет их в Комитет для рассмотрения. В докладах указываются факторы и затруднения, если таковые имеются, влияющие на проведение в жизнь настоящего Пакта.

3. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций после консультаций с Комитетом может направить заинтересованным специализированным учреждениям экземпляры тех частей докладов, которые могут относиться к сфере их компетенции.

4. Комитет изучает доклады, представляемые участвующими в настоящем Пакте государствами. Он препровождает государствам - участникам свои доклады и такие замечания общего порядка, которые он сочтет целесообразными. Комитет может также препроводить Экономическому и Социальному Совету эти замечания вместе с экземплярами докладов, полученных им от участвующих в настоящем Пакте государств.

5. Участвующие в настоящем Пакте государства могут представлять Комитету свои соображения по любым замечаниям, которые могут быть сделаны в соответствии с пунктом 4 настоящей статьи.

Статья 41

1. В соответствии с настоящей статьей участвующее в настоящем Пакте государство может в любое время заявить, что оно признает компетенцию Комитета получать и рассматривать сообщения о том, что какое-либо государство - участник утверждает, что другое государство - участник не выполняет своих обязательств по настоящему Пакту. Сообщения, предусматриваемые настоящей статьей, могут приниматься и рассматриваться только в том случае, если они представлены государством - участником, сделавшим заявление о признании для себя компетенции этого Комитета. Комитет не принимает никаких сообщений, если они касаются государства - участника, не сделавшего такого заявления. Сообщения, полученные согласно настоящей статье, рассматриваются в соответствии со следующей процедурой:

а) если какое-либо участвующее в настоящем Пакте государство находит, что другое государство - участник не проводит в жизнь постановлений настоящего Пакта, то оно может письменным сообщением довести этот вопрос до сведения указанного государства - участника. В течение трех месяцев после получения этого сообщения получившее его государство представляет в письменной форме пославшему такое сообщение государству объяснение или любое другое заявление с разъяснением по этому вопросу,

где должно содержаться, насколько это возможно и целесообразно, указание на внутренние процедуры и меры, которые были приняты, будут приняты или могут быть приняты по данному вопросу;

b) если вопрос не решен к удовлетворению обоих заинтересованных государств - участников в течение шести месяцев после получения получающим государством первоначального сообщения, любое из этих государств имеет право передать этот вопрос в Комитет, уведомив об этом Комитет и другое государство;

c) Комитет рассматривает переданный ему вопрос только после того, как он удостоверится, что в соответствии с общепризнанными принципами международного права все доступные внутренние средства были испробованы и исчерпаны в данном случае. Это правило не действует в тех случаях, когда применение этих средств неоправданно затягивается;

d) при рассмотрении сообщений, предусматриваемых настоящей статьей, Комитет проводит закрытые заседания;

e) с соблюдением постановлений подпункта c Комитет оказывает свои добрые услуги заинтересованным государствам - участникам в целях дружественного разрешения вопроса на основе уважения прав человека и основных свобод, признаваемых в настоящем Пакте;

f) по любому переданному на его рассмотрение вопросу Комитет может обратиться к заинтересованным государствам - участникам, упомянутым в подпункте b, с просьбой представить любую относящуюся к делу информацию;

g) заинтересованные государства - участники, упомянутые в подпункте b, имеют право быть представленными при рассмотрении в Комитете вопроса и делать представления устно или письменно;

h) Комитет представляет в течение двенадцати месяцев со дня получения уведомления в соответствии с подпунктом b доклад;

i) если достигается решение в рамках постановлений подпункта e, то Комитет ограничивается в своем докладе кратким изложением фактов и достигнутого решения;

ii) если решение в рамках постановлений подпункта e не достигнуто, то Комитет ограничивается в своем докладе кратким изложением фактов; письменные представления и запись устных представлений, данных заинтересованными государствами - участниками, прилагаются к докладу.

По каждому вопросу доклад препровождается заинтересованным государствам-участникам.

2. Постановления настоящей статьи вступают в силу, когда десять участвующих в настоящей Пакте государств сделают заявление в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи. Такие заявления депонируются государствами-участниками у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций,

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

который препровождает их копии остальным государствам - участникам. Заявление может быть в любое время взято обратно уведомлением Генерального секретаря. Такое действие не препятствует рассмотрению любого вопроса, являющегося предметом сообщения, уже переданного в соответствии с настоящей статьей; никакие последующие сообщения любого государства - участника не принимаются после получения Генеральным секретарем уведомления о взятии заявления обратно, если заинтересованное государство - участник не сделало нового заявления.

1. а) Если какой-либо вопрос, переданный Комитету в соответствии со статьей 41, не разрешен к удовлетворению заинтересованных государств - участников, Комитет может с предварительного согласия заинтересованных государств - участников назначить специальную Согласительную комиссию (в дальнейшем именуемую "Комиссия"). Любые добрые услуги Комиссии предоставляются заинтересованным государствам - участникам в целях полюбовного разрешения данного вопроса на основе соблюдения положения настоящего Пакта;

б) Комиссия состоит из пяти лиц, приемлемых для заинтересованных государств - участников. Если заинтересованные государства - участники не достигнут в течение трех месяцев согласия относительно всего состава или части состава Комиссии, то те члены Комиссии, о назначении которых не было достигнуто согласия, избираются путем тайного голосования большинством в две трети голосов Комитета из состава его членов.

2. Члены Комиссии выполняют обязанности в своем личном качестве. Они не должны быть гражданами заинтересованных государств-участников или государства, не участвующего в настоящем Пакте, или государства-участника, которое не сделало заявления в соответствии со статьей 41.

3. Комиссия избирает своего Председателя и устанавливает свои собственные правила процедуры.

4. Заседания Комиссии обычно проводятся в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций или в Отделении Организации Объединенных Наций в Женеве. Однако они могут проводиться в таких других удобных местах, которые могут быть определены Комиссией в консультации с Генеральным секретарем Организации Объединенных Наций и соответствующими государствами - участниками.

5. Секретариат, предоставляемый в соответствии со статьей 36, также обслуживает комиссии, назначаемые на основании настоящей статьи.

6. Полученная и изученная Комитетом информация предоставляется в распоряжение Комиссии, и Комиссия может обратиться к заинтересованным государствам-участникам с просьбой представить любую относящуюся к делу информацию.

7. Когда Комиссия полностью рассмотрит вопрос, но во всяком случае не

позднее чем через 12 месяцев после того, как ей был передан данный вопрос, она представляет Председателю Комитета доклад для направления его заинтересованным государствам-участникам:

а) если Комиссия не может завершить рассмотрение данного вопроса в пределах двенадцати месяцев, она ограничивает свой доклад кратким изложением состояния рассмотрения ею данного вопроса;

б) если достигается полубовное разрешение данного вопроса на основе соблюдения прав человека, признаваемых в настоящем Пакте, Комиссия ограничивает свой доклад кратким изложением фактов и достигнутого решения;

с) если решение, указанное в подпункте б, не достигается, доклад Комиссии содержит ее заключения по всем вопросам фактического характера, относящимся к спору между заинтересованными государствами-участниками, и ее соображения о возможностях полубовного урегулирования этого вопроса. Этот доклад также содержит письменные представления и запись устных представлений, сделанных заинтересованными государствами-участниками;

д) если доклад Комиссии представляется согласно подпункту с, заинтересованные государства-участники в течение трех месяцев после получения этого доклада уведомляют Председателя Комитета о том, согласны ли они с содержанием доклада Комиссии.

8. Постановления настоящей статьи не умаляют обязанностей Комитета, предусмотренных в статье 41.

9. Заинтересованные государства - участники в равной мере несут все расходы членов Комиссии в соответствии со сметой, представляемой Генеральным секретарем Организации Объединенных Наций.

10. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций имеет право оплачивать расходы членов Комиссии, если необходимо, до их возмещения заинтересованными государствами - участниками в соответствии с пунктом 9 настоящей статьи.

Статья 43

Члены Комитета и специальных согласительных комиссий, которые могут быть назначены согласно статье 42, имеют право на льготы, привилегии и иммунитеты экспертов, направляемых Организацией Объединенных Наций в командировки, как это предусмотрено в соответствующих разделах Конвенции о привилегиях и иммунитетах Организации Объединенных Наций.

Статья 44

Положения об осуществлении настоящего Пакта применяются без ущерба для процедур в области прав человека, предписываемых учредительными актами и конвенциями Организации Объединенных Наций и специализированных учреждений или в соответствии с ними, и не препятствуют участ-

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

вующим в настоящем Пакте государствам прибегать к другим процедурам разрешения спора на основании действующих между ними общих и специальных международных соглашений.

Статья 45

Комитет представляет Генеральной Ассамблее Организации Объединенных Наций через Экономический и Социальный Совет ежегодный доклад о своей работе.

ЧАСТЬ V

Статья 46

Ничто в настоящем Пакте не должно толковаться как умаление значения постановлений Устава Организации Объединенных Наций и уставов специализированных учреждений, которые определяют соответствующие обязанности различных органов Организации Объединенных Наций и специализированных учреждений по тем предметам, к которым относится настоящий Пакт.

Статья 47

Ничто в настоящем Пакте не должно толковаться как ущемление неотъемлемого права всех народов обладать и пользоваться в полной мере и свободно своими естественными богатствами и ресурсами.

ЧАСТЬ VI

Статья 48

1. Настоящий Пакт открыт для подписания любым государством-членом Организации Объединенных Наций или членом любого из ее специализированных учреждений, любым государством-участником Статута Международного Суда и любым другим государством, приглашенным Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций к участию в настоящем Пакте.

2. Настоящий Пакт подлежит ратификации. Ратификационные грамоты депонируются у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

3. Настоящий Пакт открыт для присоединения любого государства, указанного в пункте 1 настоящей статьи.

4. Присоединение совершается депонированием документа о присоединении у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

5. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций уведомляет все подписавшие настоящий Пакт или присоединившиеся к нему государства о депонировании каждой ратификационной грамоты или документа о присоединении.

Статья 49

1. Настоящий Пакт вступает в силу спустя три месяца со дня депониро-

вания у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций тридцать пятой ратификационной грамоты или документа о присоединении.

2. Для каждого государства, которое ратифицирует настоящий Пакт или присоединится к нему после депонирования тридцать пятой ратификационной грамоты или документа о присоединении, настоящий Пакт вступает в силу спустя три месяца со дня депонирования его собственной ратификационной грамоты или документа о присоединении.

Статья 50

Постановления настоящего Пакта распространяются на все части федеративных государств без каких бы то ни было ограничений или изъятий.

Статья 51

1. Любое участвующее в настоящем Пакте государство может предлагать поправки и представлять их Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций препровождает затем любые предложенные поправки участвующим в настоящем Пакте государствам с просьбой сообщить ему, высказываются ли они за созыв конференции государств-участников с целью рассмотрения этих предложений и проведения по ним голосования. Если по крайней мере одна треть государств - участников выскажется за такую конференцию, Генеральный секретарь созывает эту конференцию под эгидой Организации Объединенных Наций. Любая поправка, принятая большинством государств - участников, присутствующих и участвующих в голосовании на этой конференции, представляется Генеральной Ассамблее Организации Объединенных Наций на утверждение.

2. Поправки вступают в силу по утверждении их Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций и принятии их большинством в две трети участвующих в настоящем Пакте государств в соответствии с их конституционными процедурами.

3. Когда поправки вступают в силу, они становятся обязательными для тех государств - участников, которые их приняли, а для других государств - участников остаются обязательными постановления настоящего Пакта и любые предшествующие поправки, которые ими приняты.

Статья 52

Независимо от уведомлений, делаемых согласно пункту 5 статьи 48, Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций уведомляет все государства, о которых идет речь в пункте 1 той же статьи, о нижеследующем:

- а) подписаниях, ратификациях и присоединениях согласно статье 48;
- б) дате вступления в силу настоящего Пакта согласно статье 49 и дате вступления в силу любых поправок согласно статье 51.

Статья 53

1. Настоящий Пакт, английский, испанский, китайский, русский и французский тексты которого равно аутентичны, подлежит сдаче на хранение в архив Организации Объединенных Наций.

2. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций препровождает заверенные копии настоящего Пакта всем государствам, указанным в статье 48.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся, должным образом уполномоченные соответствующими правительствами, подписали настоящий Пакт, открытый для подписания в Нью-Йорке, девятнадцатого декабря тысяча девятьсот шестьдесят шестого года.

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ ПАКТ ОБ
ЭКОНОМИЧЕСКИХ, СОЦИАЛЬНЫХ И
КУЛЬТУРНЫХ ПРАВАХ**

*Принят и открыт для подписания, ратификации и присоединения
резолюцией 2200 А (XXI)*

Генеральной Ассамблеи от 16 декабря 1966 года.

Вступил в силу 3 января 1976 года.

Участвующие в настоящем Пакте государства,
принимая во внимание, что в соответствии с принципами, провозглашенными Уставом Организации Объединенных Наций, признание достоинства, присущего всем членам человеческой семьи, и равных и неотъемлемых прав их является основой свободы, справедливости и всеобщего мира,

признавая, что эти права вытекают из присущего человеческой личности достоинства, признавая, что согласно Всеобщей декларации прав человека идеал свободной человеческой личности, свободной от страха и нужды, может быть осуществлен только, если будут созданы такие условия, при которых каждый может пользоваться своими экономическими, социальными и культурными правами, так же как и своими гражданскими и политическими правами,

принимая во внимание, что по Уставу Организации Объединенных Наций государства обязаны поощрять всеобщее уважение и соблюдение прав и свобод человека, принимая во внимание, что каждый отдельный человек, имея обязанности в отношении других людей и того коллектива, к которому он принадлежит, должен добиваться поощрения и соблюдения

прав, признаваемых в настоящем Пакте,
соглашаются о нижеследующих статьях.

ЧАСТЬ I

Статья 1

1. Все народы имеют право на самоопределение. В силу этого права они свободно устанавливают свой политический статус и свободно обеспечивают свое экономическое, социальное и культурное развитие.

2. Все народы для достижения своих целей могут свободно распоряжаться своими естественными богатствами и ресурсами без ущерба для каких-либо обязательств, вытекающих из международного экономического сотрудничества, основанного на принципе взаимной выгоды, и из международного права. Ни один народ ни в коем случае не может быть лишен принадлежащих ему средств существования.

3. Все участвующие в настоящем Пакте государства, в том числе те, которые несут ответственность за управление самоуправляющимися и подопечными территориями, должны в соответствии с положениями Устава Организации Объединенных Наций поощрять осуществление права на самоопределение и уважать это право.

ЧАСТЬ II

Статья 2

1. Каждое участвующее в настоящем Пакте государство обязуется в индивидуальном порядке и в порядке международной помощи и сотрудничества, в частности, в экономической и технической областях, принять в максимальных пределах имеющихся ресурсов меры к тому, чтобы обеспечить постепенно полное осуществление признаваемых в настоящем Пакте прав всеми надлежащими способами, включая, в частности, принятие законодательных мер.

2. Участвующие в настоящем Пакте государства обязуются гарантировать, что права, провозглашенные в настоящем Пакте, будут осуществляться без какой бы то ни было дискриминации, как-то: в отношении расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного положения, рождения или иного обстоятельства.

3. Развивающиеся страны могут с надлежащим учетом прав человека и своего народного хозяйства определять, в какой мере они будут гарантировать признаваемые в настоящем Пакте экономические права лицам, не являющимся их гражданами.

Статья 3

Участвующие в настоящем Пакте государства обязуются обеспечить

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

равное для мужчин и женщин право пользования всеми экономическими, социальными и культурными правами, предусмотренными в настоящем Пакте.

Статья 4

Участвующие в настоящем Пакте государства признают, что в отношении пользования теми правами, которые то или иное государство обеспечивает в соответствии с настоящим Пактом, это государство может устанавливать только такие ограничения этих прав, которые определяются законом, и только постольку, поскольку это совместимо с природой указанных прав, и исключительно с целью способствовать общему благосостоянию в демократическом обществе.

Статья 5

1. Ничто в настоящем Пакте не может толковаться как означающее, что какое-либо государство, какая-либо группа или какое-либо лицо имеет право заниматься какой бы то ни было деятельностью или совершать какие бы то ни было действия, направленные на уничтожение любых прав или свобод, признанных в настоящем Пакте, или на ограничение их в большей мере, чем предусматривается в настоящем Пакте.

2. Никакое ограничение или умаление каких бы то ни было основных прав человека, признаваемых или существующих в какой-либо стране в силу закона, конвенций, правил или обычаев, не допускается под тем предлогом, что в настоящем Пакте не признаются такие права или что в нем они признаются в меньшем объеме.

ЧАСТЬ III

Статья 6

1. Участвующие в настоящем Пакте государства признают право на труд, которое включает право каждого человека на получение возможности зарабатывать себе на жизнь трудом, который он свободно выбирает или на который он свободно соглашается, и предпримут надлежащие шаги к обеспечению этого права.

2. Меры, которые должны быть приняты участвующими в настоящем Пакте государствами в целях полного осуществления этого права, включают программы профессионально-технического обучения и подготовки, пути и методы достижения неуклонного экономического, социального и культурного развития и полной производительной занятости в условиях, гарантирующих основные политические и экономические свободы человека.

Статья 7

Участвующие в настоящем Пакте государства признают право каждого на справедливые и благоприятные условия труда, включая, в частности:

- а) вознаграждение, обеспечивающее, как минимум, всем трудящимся:
 - і) справедливую зарплату и равное вознаграждение за труд равной

ценности без какого бы то ни было различия, причем, в частности, женщинам должны гарантироваться условия труда не хуже тех, которыми пользуются мужчины, с равной платой за равный труд;

ii) удовлетворительное существование для них самих и их семей в соответствии с постановлениями настоящего Пакта;

b) условия работы, отвечающие требованиям безопасности и гигиены;

c) одинаковую для всех возможность продвижения в работе на соответствующие более высокие ступени исключительно на основании трудового стажа и квалификации;

d) отдых, досуг и разумное ограничение рабочего времени и оплачиваемый периодический отпуск, равно как и вознаграждение за праздничные дни.

Статья 8

1. Участвующие в настоящем Пакте государства обязуются обеспечить:

a) право каждого человека создавать для осуществления и защиты своих экономических и социальных интересов профессиональные союзы и вступать в таковые по своему выбору при единственном условии соблюдения правил соответствующей организации. Пользование указанным правом не подлежит никаким ограничениям, кроме тех, которые предусматриваются законом и которые необходимы в демократическом обществе в интересах государственной безопасности или общественного порядка или для ограждения прав и свобод других;

b) право профессиональных союзов образовывать национальные федерации или конфедерации и право этих последних основывать международные профессиональные организации или присоединяться к таковым;

c) право профессиональных союзов функционировать беспрепятственно без каких-либо ограничений, кроме тех, которые предусматриваются законом и которые необходимы в демократическом обществе в интересах государственной безопасности или общественного порядка или для ограждения прав и свобод других;

d) право на забастовки при условии его осуществления в соответствии с законами каждой страны.

2. Настоящая статья не препятствует введению законных ограничений пользования этими правами для лиц, входящих в состав вооруженных сил, полиции или администрации государства.

3. Ничто в настоящей статье не дает права государствам, участвующим в Конвенции Международной организации труда 1948 года относительно свободы ассоциаций и защиты права на организацию, принимать законодательные акты в ущерб гарантиям, предусматриваемым в указанной Конвенции, или применять закон таким образом, чтобы наносился ущерб этим гарантиям.

Статья 9

Участвующие в настоящем Пакте государства признают право каждого человека на социальное обеспечение, включая социальное страхование.

Статья 10

Участвующие в настоящем Пакте государства признают, что:

1. Семья, являющейся естественной и основной ячейкой общества, должны предоставляться по возможности самая широкая охрана и помощь, в особенности при ее образовании и пока на ее ответственности лежит забота о несамостоятельных детях и их воспитании. Брак должен заключаться по свободному согласию вступающих в брак.

2. Особая охрана должна предоставляться матерям в течение разумного периода до и после родов. В течение этого периода работающим матерям должен предоставляться оплачиваемый отпуск или отпуск с достаточными пособиями по социальному обеспечению.

3. Особые меры охраны и помощи должны приниматься в отношении всех детей и подростков без какой бы то ни было дискриминации по признаку семейного происхождения или по иному признаку. Дети и подростки должны быть защищены от экономической и социальной эксплуатации. Применение их труда в области, вредной для их нравственности и здоровья или опасной для жизни или могущей повредить их нормальному развитию, должно быть наказуемо по закону. Кроме того, государства должны установить возрастные пределы, ниже которых пользование платным детским трудом запрещается и карается законом.

Статья 11

1. Участвующие в настоящем Пакте государства признают право каждого на достаточный жизненный уровень для него и его семьи, включающий достаточное питание, одежду и жилище, и на непрерывное улучшение условий жизни. Государства-участники примут надлежащие меры к обеспечению осуществления этого права, признавая важное значение в этом отношении международного сотрудничества, основанного на свободном согласии.

2. Участвующие в настоящем Пакте государства, признавая основное право каждого человека на свободу от голода, должны принимать необходимые меры индивидуально и в порядке международного сотрудничества, включающие проведение конкретных программ, для того чтобы:

а) улучшить методы производства, хранения и распределения продуктов питания путем широкого использования технических и научных знаний, распространения знаний о принципах питания и усовершенствования или реформы аграрных систем таким образом, чтобы достигнуть наиболее эффективного освоения и использования природных ресурсов; и

б) обеспечить справедливое распределение мировых запасов продовольствия в соответствии с потребностями и с учетом проблем стран как импортирующих, так и экспортирующих пищевые продукты.

Статья 12

1. Участвующие в настоящем Пакте государства признают право каждого человека на наивысший достижимый уровень физического и психического здоровья.

2. Меры, которые должны быть приняты участвующими в настоящем Пакте государствами для полного осуществления этого права, включают мероприятия, необходимые для:

- a) обеспечения сокращения мертворождаемости и детской смертности и здорового развития ребенка;
- b) улучшения всех аспектов гигиены внешней среды и гигиены труда в промышленности;
- c) предупреждения и лечения эпидемических, эндемических, профессиональных и иных болезней и борьбы с ними;
- d) создания условий, которые обеспечивали бы всем медицинскую помощь и медицинский уход в случае болезни.

Статья 13

1. Участвующие в настоящем Пакте государства признают право каждого человека на образование. Они соглашаются, что образование должно быть направлено на полное развитие человеческой личности и сознания ее достоинства и должно укреплять уважение к правам человека и основным свободам. Они далее соглашаются в том, что образование должно дать возможность всем быть полезными участниками свободного общества, способствовать взаимопониманию, терпимости и дружбе между всеми нациями и всеми расовыми, этническими и религиозными группами и содействовать работе Организации Объединенных Наций по поддержанию мира.

2. Участвующие в настоящем Пакте государства признают, что для полного осуществления этого права:

- a) начальное образование должно быть обязательным и бесплатным для всех;
- b) среднее образование в его различных формах, включая профессионально-техническое среднее образование, должно быть открыто и сделано доступным для всех путем принятия всех необходимых мер и, в частности, постепенного введения бесплатного образования;
- c) высшее образование должно быть сделано одинаково доступным для всех на основе способностей каждого путем принятия всех необходимых мер и, в частности, постепенного введения бесплатного образования;
- d) элементарное образование должно поощряться или интенсифицироваться, по возможности, для тех, кто не проходил или не закончил полного курса своего начального образования;
- e) должно активно проводиться развитие сети школ всех ступеней, должна быть установлена удовлетворительная система стипендий и должны постоянно улучшаться материальные условия преподавательского персонала.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

3. Участвующие в настоящем Пакте государства обязуются уважать свободу родителей и в соответствующих случаях законных опекунов выбирать для своих детей не только учрежденные государственными властями школы, но и другие школы, отвечающие тому минимуму требований для образования, который может быть установлен или утвержден государством, и обеспечивать религиозное и нравственное воспитание своих детей в соответствии со своими собственными убеждениями.

4. Никакая часть настоящей статьи не должна толковаться в смысле ущемления свободы отдельных лиц и учреждений создавать учебные заведения и руководить ими при неизменном условии соблюдения принципов, изложенных в пункте 1 настоящей статьи, и требования, чтобы образование, даваемое в таких заведениях, отвечало тому минимуму требований, который может быть установлен государством.

Статья 14

Каждое участвующее в настоящем Пакте государство, которое ко времени своего вступления в число участников не смогло установить на территории своей метрополии или на других территориях, находящихся под его юрисдикцией, обязательного бесплатного начального образования, обязуется в течение двух лет выработать и принять подробный план мероприятий для постепенного проведения в жизнь - в течение разумного числа лет, которое должно быть указано в этом плане, - принципа обязательного бесплатного всеобщего образования.

Статья 15

1. Участвующие в настоящем Пакте государства признают право каждого человека на:

- a) участие в культурной жизни;
- b) пользование результатами научного прогресса и их практическое применение;
- c) пользование защитой моральных и материальных интересов, возникающих в связи с любыми научными, литературными или художественными трудами, автором которых он является.

2. Меры, которые должны приниматься участвующими в настоящем Пакте государствами для полного осуществления этого права, включают те, которые необходимы для охраны, развития и распространения достижений науки и культуры.

3. Участвующие в настоящем Пакте государства обязуются уважать свободу, безусловно необходимую для научных исследований и творческой деятельности.

4. Участвующие в настоящем Пакте государства признают пользу, извлекаемую из поощрения и развития международных контактов и сотрудничества в научной и культурной областях.

ЧАСТЬ IV**Статья 16**

1) Участвующие в настоящем Пакте государства обязуются представлять в соответствии с настоящей частью этого Пакта доклады о принимаемых ими мерах и о прогрессе на пути к достижению соблюдения прав, признаваемых в этом Пакте.

2. а) Все доклады представляются Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций, который направляет их экземпляры на рассмотрение в Экономический и Социальный Совет в соответствии с положениями настоящего Пакта;

б) Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций также препровождает специализированным учреждениям экземпляры докладов или любые соответствующие части докладов участвующих в настоящем Пакте государств, которые также являются членами этих специализированных учреждений, поскольку такие доклады или части этих докладов относятся к любым вопросам, входящим в рамки обязанностей вышеуказанных учреждений в соответствии с их конституционными актами.

Статья 17

1. Участвующие в настоящем Пакте государства представляют свои доклады по этапам в соответствии с программой, которая должна быть установлена Экономическим и Социальным Советом в течение одного года после вступления в силу настоящего Пакта по консультации с государствами-участниками и заинтересованными специализированными учреждениями.

2. В докладах могут указываться факторы и затруднения, влияющие на степень исполнения обязанностей по настоящему Пакту.

3. Если соответствующие сведения были ранее сообщены Организации Объединенных Наций или какому-либо специализированному учреждению каким-либо участвующим в настоящем Пакте государством, то нет необходимости воспроизводить эти сведения и будет достаточной точная ссылка на сведения, сообщенные таким образом.

Статья 18

Во исполнение своих обязанностей по Уставу Организации Объединенных Наций в области прав человека и основных свобод Экономический и Социальный Совет может вступать в соглашения со специализированными учреждениями о предоставлении ими ему докладов о прогрессе на пути к достижению соблюдения постановлений настоящего Пакта, относящихся к сфере их деятельности. Эти доклады могут включать подробности принимаемых их компетентными органами решений и рекомендаций о таком осуществлении.

Статья 19

Экономический и Социальный Совет может передавать в Комиссию по правам человека для рассмотрения и дачи общих рекомендаций или, в

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

соответствующих случаях, для сведения доклады, касающиеся прав человека, представляемые государствами в соответствии со статьями 16 и 17, и доклады, касающиеся прав человека, представляемые специализированными учреждениями в соответствии со статьей 18.

Статья 20

Заинтересованные участвующие в настоящем Пакте государства и специализированные учреждения могут представлять Экономическому и Социальному Совету замечания по любой общей рекомендации согласно статье 19 или по ссылке на такую общую рекомендацию в любом докладе Комиссии по правам человека или в любом документе, на который там делается ссылка.

Статья 21

Экономический и Социальный Совет может представлять время от времени Генеральной Ассамблее доклады с рекомендациями общего характера и с кратким изложением сведений, получаемых от участвующих в настоящем Пакте государств и от специализированных учреждений, о принятых мерах и достигнутых результатах в области обеспечения всеобщего соблюдения прав, признаваемых в настоящем Пакте.

Статья 22

Экономический и Социальный Совет может обращать внимание других органов Организации Объединенных Наций, их вспомогательных органов и специализированных учреждений, занимающихся предоставлением технической помощи, на любые вопросы, возникающие в связи с докладами, упоминаемыми в настоящей части настоящего Пакта, которые могут быть полезны этим органам при вынесении каждым из них в пределах своей компетенции решений относительно целесообразности международных мер, которые могли бы способствовать эффективному постепенному проведению в жизнь настоящего Пакта.

Статья 23

Участвующие в настоящем Пакте государства соглашаются, что к числу международных мероприятий, способствующих осуществлению прав, признаваемых в настоящем Пакте, относится применение таких средств, как заключение конвенций, принятие рекомендаций, оказание технической помощи и проведение региональных совещаний и технических совещаний в целях консультаций, а также исследования, организованные совместно с заинтересованными правительствами.

Статья 24

Ничто в настоящем Пакте не должно толковаться как умаление значения постановлений Устава Организации Объединенных Наций и уставов специализированных учреждений, которые определяют соответствующие обязанности различных органов Организации Объединенных Наций и специализированных учреждений в отношении вопросов, которых касается настоящий Пакт.

Статья 25

Ничто в настоящем Пакте не должно толковаться как умаление неотъемлемого права всех народов полностью и свободно обладать и пользоваться своими естественными богатствами и ресурсами.

ЧАСТЬ V

Статья 26

1. Настоящий Пакт открыт для подписания любым государством-членом Организации Объединенных Наций или членом любого из ее специализированных учреждений, любым государством-участником Статута Международного Суда и любым другим государством, приглашенным Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций к участию в настоящем Пакте.

2. Настоящий Пакт подлежит ратификации. Ратификационные грамоты депонируются у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

3. Настоящий Пакт открыт для присоединения любого государства, указанного в пункте 1 настоящей статьи.

4. Присоединение совершается депонированием документа о присоединении у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

5. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций уведомляет все подписавшие настоящий Пакт или присоединившиеся к нему государства о депонировании каждой ратификационной грамоты или документа о присоединении.

Статья 27

1. Настоящий Пакт вступает в силу спустя три месяца со дня депонирования у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций тридцать пятой ратификационной грамоты или документа о присоединении.

2. Для каждого государства, которое ратифицирует настоящий Пакт или присоединится к нему после депонирования тридцать пятой ратификационной грамоты или документа о присоединении, настоящий Пакт вступает в силу спустя три месяца со дня депонирования его собственной ратификационной грамоты или документа о присоединении.

Статья 28

Постановления настоящего Пакта распространяются на все части федеральных государств без каких бы то ни было ограничений или изъятий.

Статья 29

1. Любое участвующее в настоящем Пакте государство может предлагать поправки и представлять их Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций. Генеральный секретарь препровождает затем любые предложенные поправки участвующим в настоящем Пакте государствам с просьбой сообщить ему, высказываются ли они за созыв конференции государств - участников с целью рассмотрения этих предложений

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

и проведения по ним голосования. Если по крайней мере одна треть государств - участников выскажется за такую конференцию, Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций созывает эту конференцию под эгидой Организации Объединенных Наций. Любая поправка, принятая большинством государств - участников, присутствующих и участвующих в голосовании на этой конференции, представляется Генеральной Ассамблее Организации Объединенных Наций на утверждение.

2. Поправки вступают в силу по утверждении их Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций и принятии их большинством в две трети участвующих в настоящем Пакте государств в соответствии с их конституционными процедурами.

3. Когда поправки вступают в силу, они становятся обязательными для тех государств-участников, которые их приняли, а для других государств-участников остаются обязательными постановления настоящего Пакта и все предшествующие поправки, которые ими приняты.

Статья 30

Независимо от уведомлений, делаемых согласно пункту 5 статьи 26, Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций уведомляет все государства, о которых идет речь в пункте 1 той же статьи, о нижеследующем:

- а) подписаниях, ратификациях и присоединениях согласно статье 26;
- б) дате вступления в силу настоящего Пакта согласно статье 27 и дате вступления в силу любых поправок согласно статье 29.

Статья 31

1. Настоящий Пакт, английский, испанский, китайский, русский и французский тексты которого равно аутентичны, подлежат сдаче на хранение в архив Организации Объединенных Наций.

2. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций препровождает заверенные копии настоящего Пакта всем государствам, указанным в статье 26.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся, должным образом уполномоченные соответствующими правительствами, подписали настоящий Пакт, открытый для подписания в Нью-Йорке, девятнадцатого декабря тысяча девятьсот шестьдесят шестого года.

МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНВЕНЦИЯ О ЛИКВИДАЦИИ ВСЕХ ФОРМ РАСОВОЙ ДИСКРИМИНАЦИИ

*Принята и открыта для подписания и ратификации резолюцией 2106 А
(XX) Генеральной Ассамблеи от 21 декабря 1965 года.*

*Вступила в силу 4 января 1969 года,
в соответствии со статьей 19.*

Государства - участники настоящей Конвенции, считая, что Устав Организации Объединенных Наций основан на принципах достоинства и равенства, присущих каждому человеку, и что все государства-члены Организации обязались предпринимать совместные и самостоятельные действия в сотрудничестве с Организацией Объединенных Наций для достижения одной из целей Организации Объединенных Наций, состоящей в поощрении и развитии всеобщего уважения и соблюдения прав человека и основных свобод для всех, без различия расы, пола, языка или религии,

считая, что Всеобщая декларация прав человека провозглашает, что все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах и что каждый человек должен обладать всеми правами и свободами, провозглашенными в ней, без какого бы то ни было различия, в частности без различия по признаку расы, цвета кожи или национального происхождения,

считая, что все люди равны перед законом и имеют право на равную защиту закона от всякой дискриминации и от всякого подстрекательства к дискриминации,

считая, что Организация Объединенных Наций осудила колониализм и любую связанную с ним практику сегрегации и дискриминации, где бы и в какой бы форме они ни проявлялись, и что Декларация о предоставлении независимости колониальным странам и народам от 14 декабря 1960 года (резолюция 1514 (XV) Генеральной Ассамблеи) подтвердила и торжественно провозгласила необходимость незамедлительно и безоговорочно положить всему этому конец,

считая, что Декларация Организации Объединенных Наций о ликвидации всех форм расовой дискриминации от 20 ноября 1963 года (резолюция 1904 (XVIII) Генеральной Ассамблеи) торжественно подтверждает необходимость скорейшей ликвидации расовой дискриминации во всем мире, во всех ее формах и проявлениях, и обеспечения понимания и уважения достоинства человеческой личности,

будучи убеждены в том, что всякая теория превосходства, основанного на расовом различии, в научном отношении ложна, в моральном - предосудительна, а в социальном - несправедлива и опасна и что не может быть оправдания для расовой дискриминации где бы то ни было: ни в теории, ни

на практике,

подтверждая, что дискриминация людей по признаку расы, цвета кожи или этнического происхождения является препятствием к дружественным и мирным отношениям между нациями и может привести к нарушению мира и безопасности среди народов, а также гармоничного сосуществования лиц даже внутри одного и того же государства,

будучи убеждены в том, что существование расовых барьеров противоречит идеалам любого человеческого общества,

встревоженные проявлениями расовой дискриминации, все еще наблюдающимся в некоторых районах мира, а также государственной политикой, основанной на принципе расового превосходства или расовой ненависти, как, например, политикой апартеида, сегрегации или разделения,

преисполненные решимости принять все необходимые меры для скорейшей ликвидации расовой дискриминации во всех ее формах и проявлениях и предупреждать и искоренять расистские теории и практику их осуществления с целью содействия взаимопониманию между расами и создания международного сообщества, свободного от всех форм расовой сегрегации и расовой дискриминации,

принимая во внимание Конвенцию о дискриминации в области найма и труда, утвержденную Международной организацией труда в 1958 году, и Конвенцию о предотвращении дискриминации в области образования, утвержденную Организацией Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры в 1960 году,

желая осуществить принципы, изложенные в Декларации Организации Объединенных Наций о ликвидации всех форм расовой дискриминации, и обеспечить для достижения этой цели скорейшее проведение практических мероприятий,

согласились о нижеследующем:

ЧАСТЬ I

Статья 1

1. В настоящей Конвенции выражение “расовая дискриминация” означает любое различие, исключение, ограничение или предпочтение, основанное на признаках расы, цвета кожи, родового, национального или этнического происхождения, имеющие целью или следствием уничтожение или умаление признания, использования или осуществления на равных началах прав человека и основных свобод в политической, экономической, социальной, культурной или любых других областях общественной жизни.

2. Настоящая Конвенция не применяется к различиям, исключениям, ограничениям или предпочтениям, которые государства-участники настоящей Конвенции проводят или делают между гражданами и негражданами.

3. Ничто в настоящей Конвенции не может быть истолковано как влияющее в какой-либо мере на положения законодательства государств-участников,

касающиеся национальной принадлежности, гражданства или натурализации, при условии, что в таких постановлениях не проводится дискриминации в отношении какой-либо определенной национальности.

4. Принятие особых мер с исключительной целью обеспечения надлежащего прогресса некоторых расовых или этнических групп или отдельных лиц, нуждающихся в защите, которая может оказаться необходимой для того, чтобы обеспечить таким группам или лицам равное использование и осуществление прав человека и основных свобод, не рассматривается как расовая дискриминация при условии, однако, что такие меры не имеют своим последствием сохранение особых прав для различных расовых групп и что они не будут оставлены в силе по достижении тех целей, ради которых они, были введены.

Статья 2

1. Государства-участники осуждают расовую дискриминацию и обязуются безотлагательно всеми возможными способами проводить политику ликвидации всех форм расовой дискриминации и способствовать взаимопониманию между всеми расами, и с этой целью:

а) каждое государство-участник обязуется не совершать в отношении лиц, групп или учреждений каких-либо актов или действий, связанных с расовой дискриминацией, и гарантировать, что все государственные органы и государственные учреждения, как национальные, так и местные, будут действовать в соответствии с этим обязательством;

б) каждое государство-участник обязуется не поощрять, не защищать и не поддерживать расовую дискриминацию, осуществляемую какими бы то ни было лицами или организациями;

в) каждое государство-участник должно принять эффективные меры для пересмотра политики правительства в национальном и местном масштабе, а также для исправления, отмены или аннулирования любых законов и постановлений, ведущих к возникновению или увековечению расовой дискриминации всюду, где она существует;

д) каждое государство-участник должно, используя все надлежащие средства, в том числе и законодательные меры, в зависимости от обстоятельств, запретить расовую дискриминацию, проводимую любыми лицами, группами или организациями, и положить ей конец;

е) каждое государство-участник обязуется поощрять, в надлежащих случаях, объединяющие многорасовые организации и движения, равно как и другие мероприятия, направленные на уничтожение расовых барьеров, и не поддерживать те из них, которые способствуют углублению расового разделения.

2. Государства-участники должны принимать, когда обстоятельства этого требуют, особые и конкретные меры в социальной, экономической, культурной и других областях с целью обеспечения надлежащего развития и защиты некоторых расовых групп или лиц, к ним принадлежащих, с тем

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

чтобы гарантировать им полное и равное использование прав человека и основную свободу. Такие меры ни в коем случае не должны в результате привести к сохранению неравных или особых прав для различных расовых групп по достижении тех целей, ради которых они были введены.

Статья 3

Государства-участники особо осуждают расовую сегрегацию и апартеид и обязуются предупреждать, запрещать и искоренять всякую практику такого характера на территориях, находящихся под их юрисдикцией.

Статья 4

Государства-участники осуждают всякую пропаганду и все организации, основанные на идеях или теориях превосходства одной расы или группы лиц определенного цвета кожи или этнического происхождения или пытающиеся оправдать или поощрять расовую ненависть и дискриминацию в какой бы то ни было форме, и обязуются принять немедленные и позитивные меры, направленные на искоренение всякого подстрекательства к такой дискриминации или актов дискриминации, и с этой целью они в соответствии с принципами, содержащимися во Всеобщей декларации прав человека, и правами, ясно изложенными в статье 5 настоящей Конвенции, среди прочего:

а) объявляют наказуемым по закону преступлением всякое распространение идей, основанных на расовом превосходстве или ненависти, всякое подстрекательство к расовой дискриминации, а также все акты насилия или подстрекательство к таким актам, направленным против любой расы или группы лиц другого цвета кожи или этнического происхождения, а также предоставление любой помощи для проведения расистской деятельности, включая ее финансирование;

б) объявляют противозаконными и запрещают организации, также организованную и всякую другую пропагандистскую деятельность, которые поощряют расовую дискриминацию и подстрекательство к ней, и признают участие в таких организациях или в такой деятельности преступлением, наказуемым законом;

с) не разрешают национальным или местным органам государственной власти или государственным учреждениям поощрять расовую дискриминацию или подстрекать к ней.

Статья 5

В соответствии с основными обязательствами, изложенными в статье 2 настоящей Конвенции, государства-участники обязуются: запретить и ликвидировать расовую дискриминацию во всех ее формах и обеспечить равноправие каждого человека перед законом, без различия расы, цвета кожи, национального или этнического происхождения, в особенности в отношении осуществления следующие прав:

а) права на равенство перед судом и всеми другими органами, отправляющими правосудие;

b) права на личную безопасность и защиту со стороны государства от насилия или телесных повреждений, причиняемых как правительственными должностными лицами, так и какими бы то ни было отдельными лицами, группами или учреждениями;

c) политических прав, в частности права участвовать в выборах - голосовать и выставлять свою кандидатуру - на основе всеобщего и равного избирательного права, права принимать участие в управлении страной, равно как и в руководстве государственными делами на любом уровне, а также права равного доступа к государственной службе;

d) других гражданских прав, в частности:

i) права на свободу передвижения и проживания в пределах государства;

ii) права покинуть любую страну, включая свою собственную, и возвращаться в свою страну;

iii) права на гражданство;

iv) права на вступление в брак и на выбор супруга;

v) права на владение имуществом, как единолично, так и совместно с другими;

vi) права наследования;

vii) права на свободу мысли, совести и религии;

viii) права на свободу убеждений и на свободное выражение их;

ix) права на свободу мирных собраний и ассоциаций;

e) прав в экономической, социальной и культурной областях, в частности:

i) права на труд, свободный выбор работы, справедливые и благоприятные условия труда, защиты от безработицы, равную плату за равный труд, справедливое и удовлетворительное вознаграждение;

ii) права создавать профессиональные союзы и вступать в них ;

iii) права на жилище;

iv) права на здравоохранение, медицинскую помощь, социальное обеспечение и социальное обслуживание;

v) права на образование и профессиональную подготовку;

vi) права на равное участие в культурной жизни;

f) права на доступ к любому месту или любому виду обслуживания, предназначенному для общественного пользования, как, например, транспорт, гостиницы, рестораны, кафе, театры и парки.

Статья 6

Государства-участники обеспечивают каждому человеку, на которого распространяется их юрисдикция, эффективную защиту и средства защиты через компетентные национальные суды и другие государственные институты в случае любых актов расовой дискриминации, посягающих, на нарушение настоящей Конвенции, на его права человека и основные свободы, а также права предъявлять в эти суды иск о справедливом и адекватном

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

возмещении или удовлетворении за любой ущерб, понесенный в результате такой Дискриминации.

Статья 7

Государства-участники обязуются принять немедленные и эффективные меры, в частности в областях преподавания, воспитания, культуры и информации, с целью борьбы с предрассудками, ведущими к расовой дискриминации, поощрения взаимопонимания, терпимости и дружбы между нациями и расовыми или этническими группами, а также популяризации целей и принципов Устава Организации Объединенных Наций, Всеобщей декларации прав человека, Декларации Организации Объединенных Наций о ликвидации всех форм расовой дискриминации и настоящей Конвенции.

ЧАСТЬ II

Статья 8

1. Должен быть учрежден Комитет по ликвидации расовой дискриминации (в дальнейшем именуемый “Комитет”), состоящий из восемнадцати экспертов, обладающих высокими моральными качествами и признанной беспристрастностью, избираемых государствами-участниками из числа своих граждан, которые должны выполнять свои обязанности в личном качестве, причем уделяется внимание справедливому географическому распределению и представительству различных форм цивилизации, а также главных правовых систем.

2. Члены Комитета избираются тайным голосованием из числа внесенных в список лиц, выдвинутых государствами-участниками. Каждое государство-участник может выдвинуть одно лицо из числа, своих граждан.

3. Первоначальные выборы проводятся через шесть месяцев после вступления в силу настоящей Конвенции. Каждый раз по крайней мере за три месяца до даты выборов Генеральный секретарь готовит список, в котором в алфавитном порядке внесены все выдвинутые таким образом лица, с указанием государств-участников которые выдвинули их, и представляет этот список государствам-участникам Конвенции.

4. Выборы членов Комитета проводятся на заседании государств-участников Конвенции, созываемом Генеральным секретарем в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций. На этом заседании, на котором две трети государств-участников составляют кворум, избранными в Комитет членами являются те кандидаты, которые получили наибольшее число голосов и абсолютное большинство голосов присутствующих и участвующих в голосовании представителей государств-участников Конвенции.

5. а) Члены Комитета избираются на четыре года. Однако срок полномочий девяти членов, избранных на первых выборах, истекает в конце двухлетнего периода; немедленно после первых выборов имена этих девяти членов определяются по жребию председателем Комитета;

б) для заполнения непредвиденных вакансий государство-участник

Конвенции, эксперт которого не состоит более членом Комитета, назначает другого эксперта из числа своих граждан, при условии одобрения Комитетом.

6. Государства-участники несут ответственность за покрытие расходов членов Комитета в период выполнения ими обязанностей в Комитете.

Статья 9

1. Государства-участники обязуются представлять Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций для рассмотрения Комитетом доклад о принятых законодательных, судебных, административных или других мерах, с помощью которых проводятся в жизнь положения настоящей Конвенции: а) в течение года после вступления в силу настоящей Конвенции для данного государства; и б) впоследствии каждые два года и всякий раз, когда этого требует Комитет. Комитет может запрашивать у государств-участников Конвенции дополнительную информацию.

2. Комитет ежегодно через Генерального секретаря представляет доклад Генеральной Ассамблее Организации Объединенных Наций о своей деятельности и может делать предложения и общие рекомендации, основанные на изучении докладов и информации, полученных от государств-участников Конвенции. Такие предложения и общие рекомендации сообщаются Генеральной Ассамблее вместе с замечаниями государств-участников Конвенции, если таковые имеются.

Статья 10

1. Комитет устанавливает свои собственные правила процедуры.
2. Комитет избирает своих должностных лиц сроком на два года.
3. Секретариат Комитета обеспечивается Генеральным секретарем Организации Объединенных Наций.
4. Заседания Комитета обычно проводятся в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций.

Статья 11

1. Если какое-либо государство-участник считает, что другое государство-участник не выполняет положения настоящей Конвенции, то оно может довести об этом до сведения Комитета. Комитет затем передает это сообщение заинтересованному государству-участнику. В течение трех месяцев получившее уведомление государство представляет Комитету письменные объяснения или заявления, освещающие этот вопрос и меры, которые могли быть приняты этим государством.

2. Если вопрос не урегулирован к удовлетворению обеих сторон путем двусторонних переговоров или каким-либо иным доступным им путем в течение шести месяцев после получения таким государством первоначального уведомления, то любое из этих двух государств имеет право вновь передать этот вопрос на рассмотрение Комитета путем соответствующего уведомления Комитета, а также другого государства.

3. Комитет рассматривает переданный ему вопрос в соответствии с

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

пунктом 2 настоящей статьи после того, как он установит, в соответствии с общепризнанными принципами международного права, что все доступные внутренние средства правовой защиты были испробованы и исчерпаны в данном случае. Это правило не действует в тех случаях, когда применение этих средств чрезмерно затягивается.

4. По любому переданному на его рассмотрение вопросу Комитет может предложить заинтересованным государствам-участникам представить любую относящуюся к делу информацию.

5. Если какой-либо вопрос, вытекающий из положений настоящей статьи, находится на рассмотрении Комитета, то заинтересованные государства-участники имеют право направить своих представителей для участия в заседаниях Комитета без права голоса на период рассмотрения данного вопроса.

Статья 12

1. а) После того как Комитет получил и тщательно проверил всю информацию, которую он считает необходимой, Председатель назначает специальную Согласительную комиссию (в дальнейшем именуемая “Комиссия”) в составе пяти человек, которые могут быть или не быть членами Комитета. Члены Комиссии назначаются с единодушного согласия сторон в споре, и Комиссия предоставляет свои добрые услуги заинтересованным государствам в целях миролюбивого урегулирования данного вопроса на основе соблюдения положений Конвенции.

б) Если между государствами, являющимися сторонами в споре, не будет в течение трех месяцев достигнуто согласия относительно всего состава или части состава Комиссии, то те члены Комиссии, о назначении которых не было достигнуто согласия между государствами, являющимися сторонами в споре, избираются из состава членов Комитета большинством в две трети голосов путем тайного голосования.

2. Члены Комиссии выполняют свои обязанности в своем личном качестве. Они не должны быть гражданами государств, являющихся сторонами в споре, или государства, не участвующего в Конвенции.

3. Комиссия избирает своего Председателя и устанавливает свои собственные правила процедуры.

4. Заседания Комиссии обычно проводятся в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций или в любом другом удобном месте по решению Комиссии.

5. Секретариат, который обеспечивается в соответствии с пунктом 2 статьи 10 Конвенции, также обслуживает Комиссию, если спор между государствами-участниками Конвенции приведет к созданию Комиссии.

6. Государства, являющиеся сторонами в споре, в равной мере несут все расходы членов Комиссии в соответствии со сметой, представляемой Генеральным секретарем Организации Объединенных Наций.

7. Генеральный секретарь имеет право оплачивать расходы членов Комис-

сии, если это необходимо, до их возмещения государствами, являющимися сторонами в споре, в соответствии с пунктом 6 настоящей статьи.

8. Полученная и изученная Комитетом информация предоставляется в распоряжение Комиссии, и Комиссия может предложить заинтересованным государствам представить любую относящуюся к делу информацию.

Статья 13

1. Когда Комиссия полностью рассмотрит вопрос, она должна подготовить и представить Председателю Комитета доклад, содержащий ее заключения по всем вопросам, относящимся к фактической стороне спора между сторонами, и такие рекомендации, которые она признает необходимыми для разрешения спора.

2. Председатель Комитета должен направить доклад Комиссии каждому из государств, участвующих в споре. В течение трех месяцев эти государства должны сообщить Председателю Комитета о том, согласны ли они с рекомендациями, содержащимися в докладе Комиссии.

3. По истечении периода, предусмотренного в пункте 2 настоящей статьи, Председатель Комиссии должен направить доклад Комиссии и заявления заинтересованных государств-участников другим государствам-участникам Конвенции.

Статья 14

1. Государство-участник может в любое время заявить, что оно признает компетенцию Комитета в пределах его юрисдикции принимать и рассматривать сообщения от отдельных лиц или групп лиц, которые утверждают, что они являются жертвами нарушения данным государством-участником каких-либо прав, изложенных в настоящей Конвенции. Комитет не должен принимать никаких сообщений, если они касаются государства-участника Конвенции, не сделавшего такого заявления.

2. Любое государство-участник, которое делает заявление, предусмотренное в пункте 1 настоящей статьи, может учредить или указать орган в рамках своей национальной правовой системы, который будет компетентен принимать и рассматривать петиции отдельных лиц и групп лиц в пределах своей юрисдикции, которые заявляют, что они являются жертвами нарушения какого-либо из прав, изложенных в настоящей Конвенции, и которые исчерпали другие доступные местные средства правовой защиты.

3. Заявление, сделанное в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи, а также наименование любого органа, Учрежденного или указанного в соответствии с пунктом 2 настоящей статьи, должны быть депонированы соответствующим государством-участником у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций, который препровождает их копии остальным государствам-участникам. Заявление может быть в любое время взято обратно путем уведомления об этом Генерального секретаря, но это не должно ни в коей мере отражаться на сообщениях, находящихся на рассмотрении Комитета.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

4. Список петиций составляется органом, учрежденным или указанным в соответствии с пунктом 2 настоящей статьи, а заверенные копии этого списка ежегодно сдаются через соответствующие каналы Генеральному секретарю, причём их содержание не должно предаваться гласности.

5. В случае, если петиционер не удовлетворен действиями органа, учрежденного или указанного в соответствии с пунктом 2 настоящей статьи, он имеет право в течение шести месяцев передать данный вопрос в Комитет.

6. а) Комитет в конфиденциальном порядке доводит любое полученное им сообщение до сведения государства-участника, обвиняемого в нарушении какого-либо из положений Конвенции, но соответствующее лицо или группа лиц не называются без его или их ясно выраженного согласия. Комитет не должен принимать анонимных сообщений.

б) В течение трех месяцев получившее уведомление государство представляет Комитету письменные объяснения или заявления, освещающие этот вопрос и меры, которые могли быть приняты этим государством.

7. а) Комитет рассматривает сообщения с учетом всех данных, представленных в его распоряжение заинтересованным государством-участником и петиционером. Комитет не должен рассматривать никаких сообщений от какого-либо петиционера, если он не установит, что петиционер исчерпал все доступные внутренние средства правовой защиты. Однако это правило не действует в тех случаях, когда применение этих средств чрезмерно затягивается.

б) Комитет направляет свои предложения и рекомендации, если таковые имеются, заинтересованному государству-участнику и петиционеру.

8. Комитет включает в свой ежегодный доклад резюме таких сообщений и, в случае надобности, краткое изложение объяснений и заявлений заинтересованных государств-участников, а также свои собственные предложения и рекомендации.

9. Комитет компетентен выполнять функции, предусмотренные в этой статье, лишь в тех случаях, когда по крайней мере десять государств-участников Конвенции сделали заявления в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи.

Статья 15

1. До достижения целей Декларации о предоставлении независимости колониальным странам и народам, содержащейся в резолюции 1514 (XV) Генеральной Ассамблеи от 14 декабря 1960 года, положения настоящей Конвенции никоим образом не ограничивают права подачи петиций, предоставленного этим народам в силу других международных документов или Организацией Объединенных Наций и ее специализированными учреждениями.

2. а) Комитет, учрежденный в соответствии с пунктом 1 статьи 8 настоящей Конвенции, получает копии петиций от органов Организации Объединенных Наций, которые занимаются вопросами, непосредственно относящимися к принципам и целям данной Конвенции, и предоставляет им мнения и

рекомендации по этим петициям при рассмотрении петиций от жителей подопечных и самоуправляющихся территории и всех других территории, в отношении которых применяется резолюция 1514 (XV), касающаяся вопросов, предусмотренных настоящей Конвенцией, которые находятся на рассмотрении этих органов.

б) Комитет получает от компетентных органов Организации Объединенных Наций экземпляры докладов, касающихся законодательных, судебных, административных и других мероприятий, непосредственно относящихся к принципам и целям настоящей Конвенции и проводимых управляющими державами в территориях, упомянутых в подпункте а) настоящего пункта, а также выражает по этому поводу свое мнение и делает рекомендации этим органам.

3. Комитет включает в свой доклад Генеральной Ассамблее резюме петиций и докладов, полученных им от органов Организации Объединенных Наций, а также мнение и рекомендации Комитета, относящиеся к данным петициям и докладом.

4. Комитет запрашивает у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций всю относящуюся к целям данной Конвенции и находящуюся в его распоряжении информацию относительно территорий, упомянутых в пункте 2 а) настоящей статьи.

Статья 16

Положения настоящей Конвенции, касающиеся урегулирования споров или рассмотрения жалоб, применяются без ущерба для других методов разрешения споров или жалоб в области дискриминации, изложенных в основополагающих документах Организации Объединенных Наций и ее специализированных учреждений или в конвенциях, одобренных последними, и не препятствуют государствам-участникам использовать другие методы для разрешения споров в соответствии с общими или специальными международными соглашениями, действующими в отношениях между ними.

ЧАСТЬ III

Статья 17

1. Настоящая Конвенция открыта для подписания любым государством-членом Организации Объединенных Наций или членом любого из ее специализированных учреждений, любым государством-участником Статута Международного Суда и любым другим государством, приглашенным Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций к участию в настоящей Конвенции.

2. Настоящая Конвенция подлежит ратификации. Ратификационные грамоты депонируются у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

Статья 18

1. Настоящая Конвенция будет открыта для присоединения для любого

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

государства, указанного в пункте 1 статьи 17 настоящей Конвенции.

2. Присоединение совершается путем сдачи на хранение документа о присоединении Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 19

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций двадцать седьмой ратификационной грамоты или документа о присоединении.

2. Для каждого государства, которое ратифицирует настоящую Конвенцию или присоединится к ней после сдачи на хранение двадцать седьмой ратификационной грамоты или документа о присоединении, настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи на хранение его собственной ратификационной грамоты или документа о присоединении.

Статья 20

1. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций получает и рассылает всем государствам, которые являются или могут стать участниками настоящей Конвенции, текст оговорки, сделанных государствами в момент ратификации или присоединения. Любое государство, возражающее против оговорки, должно в течение девяноста дней со дня вышеуказанного извещения уведомить Генерального секретаря о том, что оно не принимает данную оговорку.

2. Оговорки, не совместимые с целями и задачами настоящей Конвенции, не допускаются, равно как и оговорки, могущие препятствовать работе каких-либо органов, созданных на основании настоящей Конвенции. Оговорка считается несовместимой или препятствующей работе, если по крайней мере две трети государств-участников Конвенции возражают против нее.

3. Оговорки могут быть сняты в любое время путем соответствующего уведомления, направленного на имя Генерального секретаря. Такое уведомление вступает в силу в день его получения.

Статья 21

Каждое государство-участник может денонсировать настоящую Конвенцию путем письменного уведомления о том Генерального секретаря Организации Объединенных Наций. Денонсация вступает в силу через один год со дня получения уведомления об этом Генеральным секретарем.

Статья 22

Любой спор между двумя или несколькими государствами-участниками относительно толкования или применения настоящей Конвенции, который не разрешен путем переговоров или процедур, специально предусмотренных в настоящей Конвенции, передается, по требованию любой из сторон в этом споре, на разрешение Международного Суда, если стороны в споре не договорились об ином способе урегулирования.

Статья 23

1. Требование о пересмотре настоящей Конвенции может быть выдвинуто в любое время любым государством-участником путем письменного

уведомления, направленного на имя Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

2. Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций принимает решение о том, какие меры, если таковые необходимы, следует провести в связи с таким требованием.

Статья 24

Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций сообщает всем государствам, упомянутым в пункте 1 статьи 17 настоящей Конвенции, следующие сведения:

- a) о подписании, ратификации и присоединении в соответствии со статьями 17 и 18;
- b) о дате вступления в силу настоящей Конвенции в соответствии со статьей 19;
- c) о сообщениях и декларациях, полученных в соответствии со статьями 14, 20 и 23;
- d) о денонсациях в соответствии со статьей 21.

Статья 25

1. Настоящая Конвенция, английский, испанский, китайский, русский и французский тексты которой являются равно аутентичными, хранится в архиве Организации Объединенных Наций.

2. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций препровождает заверенные копии настоящей Конвенции всем государствам, принадлежащим к любой из категорий, упомянутых в пункте 1 статьи 17 Конвенции.

ДЕКЛАРАЦИЯ О ПРАВАХ ЛИЦ, ПРИНАДЛЕЖАЩИХ К НАЦИОНАЛЬНЫМ ИЛИ ЭТНИЧЕСКИМ, РЕЛИГИОЗНЫМ И ЯЗЫКОВЫМ МЕНЬШИНСТВАМ

*Принята резолюцией 47/135 Генеральной Ассамблеи Организации
Объединенных Наций
от 18 декабря 1992 г*

Генеральная Ассамблея,
вновь подтверждая, что одной из основных целей Организации Объединенных Наций, как провозглашено в Уставе, является поощрение и развитие уважения к правам человека и основным свободам для всех, без различия расы, пола, языка или религии,

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

вновь подтверждая веру в основные права человека, достоинство и ценность человеческой личности, равноправие мужчин и женщин и равенство больших и малых наций,

стремясь способствовать реализации принципов, содержащихся в Уставе, Всеобщей декларации прав человека, Конвенции о предупреждении геноцида и наказании за него, Международной конвенции о ликвидации всех форм расовой дискриминации, Международном пакте об экономических, социальных и культурных правах, Декларации о ликвидации всех форм нетерпимости и дискриминации на основе религии или убеждений и Конвенции о правах ребенка, а также в других соответствующих международных документах, которые были приняты на всемирном или региональном уровне, и международных документах, заключенных между отдельными государствами-членами Организации Объединенных Наций,

руководствуясь положениями статьи 27 Международного пакта о гражданских и политических правах, касающимися прав лиц, принадлежащих к этническим, религиозным или языковым меньшинствам,

считая, что поощрение и защита прав лиц, принадлежащих к национальным или этническим, религиозным и языковым меньшинствам, способствуют политической и социальной стабильности государств, в которых они проживают,

подчеркивая, что постоянное поощрение и осуществление прав лиц, принадлежащих к национальным или этническим, религиозным и языковым меньшинствам, в качестве неотъемлемой части развития общества в целом и в демократических рамках на основе верховенства закона способствовало бы укреплению дружбы и сотрудничества между народами и государствами,

считая, что Организация Объединенных Наций призвана играть важную роль в защите меньшинств,

принимая во внимание работу, проделанную к настоящему времени в рамках системы Организации Объединенных Наций, в частности Комиссией по правам человека, Подкомиссией по предупреждению дискриминации и защите меньшинств и органами, созданными во исполнение Международных пактов о правах человека и других соответствующих международных документов в области прав человека, по поощрению и защите прав лиц, принадлежащих к национальным или этническим, религиозным и языковым меньшинствам,

учитывая значительную работу, проделанную межправительственными и неправительственными организациями по защите меньшинств, а также по поощрению и защите прав лиц, принадлежащих к национальным или этническим, религиозным и языковым меньшинствам,

признавая необходимость обеспечения еще более эффективного претворения в жизнь международных документов по правам человека применительно к правам лиц, принадлежащих к национальным или этническим, религиозным и языковым меньшинствам,

провозглашает настоящую Декларацию о правах лиц, принадлежащих к национальным или этническим, религиозным и языковым меньшинствам:

Статья 1

1. Государства охраняют на их соответствующих территориях существование и самобытность национальных или этнических, культурных, религиозных и языковых меньшинств и поощряют создание условий для развития этой самобытности.

2. Государства принимают надлежащие законодательные и другие меры для достижения этих целей.

Статья 2

1. Лица, принадлежащие к национальным или этническим, религиозным и языковым меньшинствам (в дальнейшем именуемые лицами, принадлежащими к меньшинствам), имеют право пользоваться достоянием своей культуры, исповедовать свою религию и отправлять религиозные обряды, а также использовать свой язык в частной жизни и публично, свободно и без вмешательства или дискриминации в какой бы то ни было форме.

2. Лица, принадлежащие к меньшинствам, имеют право активно участвовать в культурной, религиозной, общественной, экономической и государственной жизни.

3. Лица, принадлежащие к меньшинствам, имеют право активно участвовать в принятии на национальном и, где это необходимо, региональном уровне решений, касающихся того меньшинства, к которому они принадлежат, или тех регионов, в которых они проживают, в порядке, не противоречащем национальному законодательству.

4. Лица, принадлежащие к меньшинствам, имеют право создавать свои собственные ассоциации и обеспечивать их функционирование.

5. Лица, принадлежащие к меньшинствам, имеют право устанавливать и поддерживать без какой-либо дискриминации свободные и мирные контакты с другими членами своей группы и с лицами, принадлежащими к другим меньшинствам, а также контакты через границы с гражданами других государств, с которыми они связаны национальными, этническими, религиозными или языковыми узами.

Статья 3

1. Лица, принадлежащие к меньшинствам, могут осуществлять свои права, в том числе права, изложенные в настоящей Декларации, как индивидуально, так и совместно с другими членами своей группы без какой бы то ни было дискриминации.

2. Использование или неиспользование прав, изложенных в настоящей Декларации, не приводит к каким бы то ни было отрицательным последствиям для положения любого лица, принадлежащего к меньшинству.

Статья 4

1. Государства принимают при необходимости меры для обеспечения

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

того, чтобы лица, принадлежащие к меньшинствам, могли в полной мере и эффективно осуществлять все свои права человека и основные свободы без какой бы то ни было дискриминации и на основе полного равенства перед законом.

2. Государства принимают меры для создания благоприятных условий, позволяющих лицам, принадлежащим к меньшинствам, выражать свои особенности и развивать свои культуру, язык, религию, традиции и обычаи, за исключением тех случаев, когда конкретная деятельность осуществляется в нарушение национального законодательства и противоречит международным нормам.

3. Государства принимают соответствующие меры к тому, чтобы там, где это осуществимо, лица, принадлежащие к меньшинствам, имели надлежащие возможности для изучения своего родного языка или обучения на своем родном языке.

4. Государства при необходимости принимают меры в области образования с целью стимулирования изучения истории, традиций, языка и культуры меньшинств, проживающих на их территории. Лица, принадлежащие к меньшинствам, должны иметь надлежащие возможности для получения знаний, необходимых для жизни в обществе в целом.

5. Государства рассматривают вопрос о принятии надлежащих мер к тому, чтобы лица, принадлежащие к меньшинствам, могли в полной мере участвовать в обеспечении экономического прогресса и развития своей страны.

Статья 5

1. Национальная политика и программы планируются и осуществляются при должном учете законных интересов лиц, принадлежащих к меньшинствам.

2. Программы сотрудничества и помощи между государствами планируются и осуществляются при должном учете законных интересов лиц, принадлежащих к меньшинствам.

Статья 6

Государствам следует сотрудничать в вопросах, касающихся лиц, принадлежащих к меньшинствам, в том числе в обмене информацией и опытом, с целью развития взаимопонимания и доверия.

Статья 7

Государствам следует сотрудничать с целью поощрения уважения прав, изложенных в настоящей Декларации.

Статья 8

1. Ничто в настоящей Декларации не препятствует выполнению государствами их международных обязательств в отношении лиц, принадлежащих к меньшинствам. В частности, государствам следует добросовестно выполнять обязанности и обязательства, которые они приняли на себя в соответствии с международными договорами и соглашениями, участниками которых они являются.

2. Осуществление прав, изложенных в настоящей Декларации, не наносит ущерба осуществлению всеми лицами общепризнанных прав человека и основных свобод.

3. Меры, принимаемые государствами с целью обеспечения эффективного осуществления прав, изложенных в настоящей Декларации, не считаются *prima facie* противоречащими принципу равенства, закреплённому во Всеобщей декларации прав человека.

4. Ничто в настоящей Декларации не может быть истолковано как допускающее какую бы то ни было деятельность, противоречащую целям и принципам Организации Объединённых Наций, включая принципы уважения суверенного равенства, территориальной целостности и политической независимости государств.

Статья 9

Специализированные учреждения Организации Объединённых Наций и другие организации содействуют полному осуществлению прав и принципов, изложенных в настоящей Декларации, в рамках их соответствующих сфер компетенции.

КОНВЕНЦИЯ О ЛИКВИДАЦИИ ВСЕХ ФОРМ ДИСКРИМИНАЦИИ В ОТНОШЕНИИ ЖЕНЩИН

*Принята и открыта для подписания, ратификации и присоединения
резолюцией Генеральной Ассамблеи 34/180
от 18 декабря 1979 года.*

*Вступление в силу: 3 сентября 1981 года в соответствии со статьей
27 (1).*

Государства-участники настоящей Конвенции,
учитывая, что Устав Организации Объединённых Наций вновь утвердил веру в основные права человека, в достоинство и ценность человеческой личности и в равноправие мужчин и женщин,

учитывая, что Всеобщая декларация прав человека подтверждает принцип недопущения дискриминации и провозглашает, что все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах и что каждый человек должен обладать всеми правами и всеми свободами, провозглашенными в ней, без какого-либо различия, в том числе различия в отношении пола,

учитывая, что на государства-участники Международных пактов о правах человека возлагается обязанность обеспечить равное для мужчин и женщин

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

право пользования всеми экономическими, социальными, культурными, гражданскими и политическими правами,

принимая во внимание международные конвенции, заключенные под эгидой Организации Объединенных Наций и специализированных учреждений в целях содействия равноправию мужчин и женщин,

учитывая также резолюции, декларации и рекомендации, принятые Организацией Объединенных Наций и специализированными учреждениями в целях содействия равноправию мужчин и женщин,

будучи озабочены, однако, тем, что, несмотря на эти различные документы, по-прежнему имеет место значительная дискриминация в отношении женщин,

напоминая, что дискриминация женщин нарушает причины равноправия и уважения человеческого достоинства, препятствует, участию женщин наравне с мужчиной в политической, социальной, экономической и культурной жизни своей страны, мешает росту благосостояния общества и семьи и еще больше затрудняет полное раскрытие возможностей женщин на благо своих стран и человечества,

будучи озабочены тем, что в условиях нищеты женщины имеют наименьший доступ к продовольствию, здравоохранению, образованию, профессиональной подготовке и возможностям для трудоустройства, а также к другим потребностям,

будучи убеждены, что установление нового международного экономического порядка, основанного на равенстве и справедливости, будет значительно способствовать обеспечению равенства между мужчинами и женщинами,

подчеркивая, что ликвидация апартеида, всех форм расизма, расовой дискриминации, колониализма, неоколониализма, агрессии, иностранной оккупации и господства и вмешательства во внутренние дела государств является необходимой для полного осуществления прав мужчин и женщин,

подтверждая, что укрепление международного мира и безопасности, ослабление международной напряженности, взаимное сотрудничество между всеми государствами независимо от их социальных и экономических систем, всеобщее и полное разоружение, и в особенности ядерное разоружение, под строгим и эффективным международным контролем, утверждение принципов справедливости, равенства и взаимной выгоды в отношениях между странами и осуществление права народов, находящихся под иностранным и колониальным господством и иностранной оккупацией, на самоопределение и независимость, а также уважение национального суверенитета и территориальной целостности государств будут содействовать социальному прогрессу и развитию, и, как следствие этого, будут способствовать достижению полного равенства между мужчинами и женщинами,

будучи убеждены в том, что полное развитие стран, благосостояние

всего мира и дело мира требуют максимального участия женщин наравне с мужчинами во всех областях,

учитывая значение вклада женщин в благосостояние семьи и в развитие общества, до сих пор не получившего полного признания, социальное значение материнства и роли обоих родителей в семье и в воспитании детей и сознавая, что роль женщины в продолжении рода не должна быть причиной дискриминации, поскольку воспитание детей требует совместной ответственности мужчин и женщин и всего общества в целом,

памятуя о том, что для достижения полного равенства между мужчинами и женщинами необходимо изменить традиционную роль как мужчин, так и женщин в обществе и в семье,

преисполненные решимости осуществить принципы, провозглашенные в Декларации о ликвидации дискриминации в отношении женщин, и для этой цели принять меры, необходимые для ликвидации такой дискриминации во всех ее формах и проявлениях,

согласились о нижеследующем:

ЧАСТЬ I

Статья 1

Для целей настоящей Конвенции понятие “дискриминация в отношении женщин” означает любое различие, исключение или ограничение по признаку пола, которое направлено на ослабление или сводит на нет признание, пользование или осуществление женщинами, независимо от их семейного положения, на основе равноправия мужчин и женщин, прав человека и основных свобод в политической, экономической, социальной, культурной, гражданской или любой другой области.

Статья 2

Государства-участники осуждают дискриминацию в отношении женщин во всех ее формах, соглашаются безотлагательно всеми соответствующими способами проводить политику ликвидации дискриминации в отношении женщин и с этой целью обязуются:

а) включить принцип равноправия мужчин и женщин в свои национальные конституции или другое соответствующее законодательство, если это еще не было сделано, и обеспечить с помощью закона и других соответствующих средств практическое осуществление этого принципа;

б) принимать соответствующие законодательные и другие меры, включая санкции, там, где это необходимо, запрещающие всякую дискриминацию в отношении женщин;

в) установить юридическую защиту прав женщин на равной основе с мужчинами и обеспечить с помощью компетентных национальных судов и других государственных учреждений эффективную защиту женщин против любого акта дискриминации;

д) воздерживаться от совершения каких-либо дискриминационных актов или

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

действию в отношении женщин и гарантировать, что государственные органы и учреждения будут действовать в соответствии с этим обязательством;

е) принимать все соответствующие меры для ликвидации дискриминации в отношении женщин со стороны какого-либо лица, организации или предприятия;

ф) принимать все соответствующие меры, включая законодательные, для изменения или отмены действующих законов, постановлений, обычаев и практики, которые представляют собой дискриминацию в отношении женщин;

г) отменить все положения своего уголовного законодательства, которые представляют собой дискриминацию в отношении женщин.

Статья 3

Государства-участники принимают во всех областях, и в частности в политической, социальной, экономической и культурной областях, все соответствующие меры, включая законодательные, для обеспечения всестороннего развития и прогресса женщин, с тем чтобы гарантировать им осуществление и пользование правами человека и основными свободами на основе равенства с мужчинами.

Статья 4

1. Принятие государствами-участниками временных специальных мер, направленных на ускорение установления фактического равенства между мужчинами и женщинами, не считается, как это определяется настоящей Конвенцией, дискриминационным, однако оно ни в какой мере не должно влечь за собой сохранение неравноправных или дифференцированных стандартов; эти меры должны быть отменены, когда будут достигнуты цели равенства возможностей и равноправного отношения,

2. Принятие государствами-участниками специальных мер, направленных на охрану материнства, включая меры, содержащиеся в настоящей Конвенции, не считается дискриминационным.

Статья 5

Государства-участники принимают все соответствующие меры с целью:

а) изменить социальные и культурные модели поведения мужчин и женщин с целью достижения искоренения предрассудков и упразднения обычаев и всей прочей практики, которые основаны на идее неполноценности или превосходства одного из полов или стереотипности роли мужчин и женщин;

б) обеспечить, чтобы семенное воспитание включало в себя правильное понимание материнства как социальной функции и признание общей ответственности мужчин и женщин за воспитание и развитие своих детей при условии, что во всех случаях интересы детей являются преобладающими.

Статья 6

Государства-участники принимают все соответствующие меры, включая законодательные, для пресечения всех видов торговли женщинами и эксплуатации проституции женщин.

ЧАСТЬ II

Статья 7

Государства-участники принимают все соответствующие меры по ликвидации дискриминации в отношении женщин в политической и общественной жизни страны и, в частности, обеспечивают женщинам на равных условиях с мужчинами право:

- а) голосовать на всех выборах и публичных референдумах и избираться во все публично избираемые органы;
- б) участвовать в формулировании и осуществлении политики правительства и занимать государственные посты, а также осуществлять все государственные функции на всех уровнях государственного управления;
- с) принимать участие в деятельности неправительственных организаций и ассоциации, занимающихся проблемами общественной и политической жизни страны.

Статья 8

Государства-участники принимают все соответствующие меры, чтобы обеспечить женщинам возможность на равных условиях с мужчинами и без какой-либо дискриминации представлять свои правительства на международном уровне и участвовать в работе международных организации.

Статья 9

1. Государства-участники представляют женщинам равные с мужчинами права в отношении приобретения, изменения или сохранения их гражданства. Они, в частности, обеспечивают, что ни вступление в брак с иностранцем, ни изменение гражданства мужа во время брака не влекут за собой автоматического изменения гражданства жены, не превращают ее в лицо без гражданства и не могут заставить ее принять гражданство мужа.

2. Государства-участники предоставляют женщинам равные с мужчинами права в отношении гражданства их детей.

ЧАСТЬ III

Статья 10

Государства-участники принимают все соответствующие меры для того, чтобы ликвидировать дискриминацию в отношении женщин, с тем чтобы обеспечить им равные права с мужчинами в области образования и, в частности, обеспечить на основе равенства мужчин и женщин:

- а) одинаковые условия для ориентации в выборе профессии или специальности, для доступа к образованию и получению дипломов в учебных заведениях всех категорий как в сельских, так и в городских районах; это равенство обеспечивается в дошкольном, общем, специальном и высшем техническом образовании, а также во всех видах профессиональной подготовки;
- б) доступ к одинаковым программам обучения, одинаковым экзаменам, преподавательскому составу одинаковой квалификации, школьным

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

помещениям и оборудованию равного качества;

с) устранение любой стереотипной концепции роли мужчин и женщин на всех уровнях и во всех формах обучения путем поощрения совместного обучения и других видов обучения, которые будут содействовать достижению этой цели, и, в частности, путем пересмотра учебных пособий и школьных программ и адаптации методов обучения;

d) одинаковые возможности получения стипендий и других пособий на образование;

e) одинаковые возможности доступа к программам продолжения образования, включая программы распространения грамотности среди взрослых и программы функциональной грамотности, направленные, в частности, на сокращение как можно скорее любого разрыва в знаниях мужчин и женщин;

f) сокращение числа девушек, не заканчивающих школу, и разработку программ для девушек и женщин, преждевременно покинувших школу;

g) одинаковые возможности активно участвовать в занятиях спортом и физической подготовкой;

h) доступ к специальной информации образовательного характера в целях содействия обеспечению здоровья и благосостояния семей, включая информацию и консультации о планировании размера семьи.

Статья 11

1. Государства-участники принимают все соответствующие меры для ликвидации дискриминации в отношении женщин в области занятости, с тем чтобы обеспечить на основе равенства мужчин и женщин равные права, в частности:

a) право на труд как неотъемлемое право всех людей;

b) право на одинаковые возможности при найме на работу, в том числе применение одинаковых критериев отбора при найме;

с) право на свободный выбор профессии или рода работы, на продвижение в должности и гарантию занятости, а также на пользование всеми льготами и условиями работы, на получение профессиональной подготовки и переподготовки, включая ученичество, профессиональную подготовку повышенного уровня и регулярную переподготовку;

d) право на равное вознаграждение, включая получение льгот, на равные условия в отношении труда равной ценности, а также на равный подход к оценке качества работы;

e) право на социальное обеспечение, в частности в случае ухода на пенсию, безработицы, болезни, инвалидности, по старости и в других случаях потери трудоспособности, а также право на оплачиваемый отпуск;

f) право на охрану здоровья и безопасные условия труда, в том числе по сохранению функции продолжения рода.

2. Для предупреждения дискриминации в отношении женщин по причине

замужества или материнства и гарантирования им эффективного права на труд государства-участники принимают соответствующие меры для того, чтобы:

а) запретить, под угрозой применения санкции, увольнение с работы на основании беременности или отпуска по беременности и родам или дискриминацию ввиду семенного положения при увольнении;

б) ввести оплачиваемые отпуска или отпуска с сопоставимыми социальными пособиями по беременности и родам без утраты прежнего места работы, старшинства или социальных пособий;

с) поощрять предоставление необходимых дополнительных социальных услуг, с тем чтобы позволить родителям совмещать выполнение семенных обязанностей с трудовой деятельностью и участием в общественной жизни, в частности посредством создания и расширения сети учреждений по уходу за детьми;

д) обеспечивать женщинам особую защиту в период беременности на тех видах работ, вредность которых для их здоровья доказана.

3. Законодательство, касающееся защиты прав, затрагиваемых в настоящей статье, периодически рассматривается в свете научно-технических знаний, а также пересматривается, отменяется или расширяется, насколько это необходимо.

Статья 12

1. Государства-участники принимают все соответствующие меры для ликвидации дискриминации в отношении женщин в области здравоохранения, с тем чтобы обеспечить на основе равенства мужчин и женщин доступ к медицинскому обслуживанию, в частности в том, что касается планирования размера семьи.

2. Независимо от положения пункта 1 настоящей статьи, государства-участники обеспечивают женщинам соответствующее обслуживание в период беременности, родов и послеродовой период, предоставляя, когда это необходимо, бесплатные услуги, а также соответствующее питание в период беременности и кормления.

Статья 13

Государства-участники принимают все соответствующие меры для ликвидации дискриминации в отношении женщин в других областях экономической и социальной жизни, с тем чтобы обеспечить на основе равенства мужчин и женщин равные права, в частности:

а) право на семейные пособия;

б) право на получение займов, ссуд под недвижимость и других форм финансового кредита;

с) право участвовать в мероприятиях, связанных с отдыхом, занятиях спортом и во всех областях культурной жизни.

Статья 14

1. Государства-участники принимают во внимание особые проблемы, с

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

которыми сталкиваются женщины, проживающие в сельской местности, и значительную роль, которую они играют в обеспечении экономического благосостояния своих семей, в том числе их деятельность в нетоварных отраслях хозяйства, и принимают все соответствующие меры для обеспечения применения положений настоящей Конвенции к женщинам, проживающим в сельской местности.

2. Государства-участники принимают все соответствующие меры для ликвидации дискриминации в отношении женщин в сельских районах, с тем чтобы обеспечить на основе равенства мужчин и женщин их участие в развитии сельских районов и в получении выгод от такого развития и, в частности, обеспечивают таким женщинам право:

a) участвовать в разработке и осуществлении планов развития на всех уровнях;

b) на доступ к соответствующему медицинскому обслуживанию, включая информацию, консультации и обслуживание по вопросам планирования размера семьи;

c) непосредственно пользоваться благами программ социального страхования;

d) получать все виды подготовки и формального и неформального образования, включая функциональную грамотность, а также пользоваться услугами всех средств общинного обслуживания, консультативных служб по сельскохозяйственным вопросам, в частности для повышения их технического уровня;

e) организовывать группы самопомощи и кооперативы, с тем чтобы обеспечить равной доступ к экономическим возможностям посредством работы по найму или независимой трудовой деятельности;

f) участвовать во всех видах коллективной деятельности;

g) на доступ к сельскохозяйственным кредитам и займам, системе сбыта, соответствующей технологии и на равный статус в земельных и аграрных реформах, а также в планах переселения земель;

h) пользоваться надлежащими условиями жизни, особенно жилищными условиями, санитарными услугами, электро- и водоснабжением, а также транспортом и средствами связи.

ЧАСТЬ IV

Статья 15

1. Государства-участники признают за женщинами равенство с мужчинами перед законом.

2. Государства-участники предоставляют женщинам одинаковую с мужчинами гражданскую правоспособность и одинаковые возможности ее реализации. Они, в частности, обеспечивают им равные права при заключении договоров и управлении имуществом, а также равное отношение к ним на

всех этапах разбирательства в судах и трибуналах.

3. Государства-участники соглашаются, что все договоры и все другие частные документы любого рода, имеющие своим правовым последствием ограничение правоспособности женщин, считаются недействительными.

4. Государства-участники предоставляют мужчинам и женщинам одинаковые права в отношении законодательства, касающегося передвижения лиц и свободы выбора места проживания и местожительства.

Статья 16

1. Государства-участники принимают все соответствующие меры для ликвидации дискриминации в отношении женщин во всех вопросах, касающихся брака и семейных отношений, и, в частности, обеспечивают на основе равенства мужчин и женщин:

- a) одинаковые права на вступление в брак;
- b) одинаковые права на свободный выбор супруга и на вступление в брак только со своего свободного и полного согласия;
- c) одинаковые права и обязанности в период брака и при его расторжении;
- d) одинаковые права и обязанности мужчин и женщин как родителей, независимо от их семенного положения, в вопросах, касающихся их детей; во всех случаях интересы детей являются преобладающими;
- e) одинаковые права свободно и ответственно решать вопрос о числе детей и промежутках между их рожденьями и иметь доступ к информации, образованию, а также средствам, которые позволяют им осуществлять это право;
- f) одинаковые права и обязанности быта опекунами, попечителями, доверителями и усыновителями детей или осуществлять аналогичные функции, когда они предусмотрены национальным законодательством; во всех случаях интересы детей являются преобладающими;
- g) одинаковые личные права мужа и жены, в том числе право выбора фамилии, профессии и занятия;
- h) одинаковые права супругов в отношении владения, приобретения, управления, пользования и распоряжения имуществом как бесплатно, так и за плату.

2. Обручение и брак ребенка не имеют юридической силы, и принимаются все необходимые меры, включая законодательные, с целью определения минимального брачного возраста и обязательной регистрации браков в актах гражданского состояния.

ЧАСТЬ V

Статья 17

1. Для рассмотрения хода осуществления настоящей Конвенции учреждается Комитет по ликвидации дискриминации в отношении женщин (далее именуемый Комитет), состоящий в момент вступления Конвенции в силу из

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

восемнадцать, а после ее ратификации или присоединения к ней тридцать пятого государства- участника - из двадцати трех экспертов, обладающих высокими моральными качествами и компетентностью в области, охватываемое настоящей Конвенцией. Эти эксперты избираются государствами-участниками из числа своих граждан и выступают в своем личном качестве, при этом учитывается справедливое географическое распределение и представительство различных форм цивилизации, а также основных правовых систем.

2. Члены Комитета избираются тайным голосованием из числа внесенных в список лиц, выдвинутых государствами-участниками. Каждое государство-участник может выдвинуть одно лицо из числа своих граждан.

3. Первоначальные выборы проводятся через шесть месяцев со дня вступления в силу настоящей Конвенции. По меньшей мере за три месяца до срока проведения каждых выборов Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций направляет государствам-участникам письмо с предложением представить свои кандидатуры в течение двух месяцев. Генеральный секретарь готовит список, в котором в алфавитном порядке внесены все выдвинутые таким образом лица с указанием государств-участников, которые выдвинули их, и представляет этот список государствам-участникам.

4. Выборы членов Комитета проводятся на заседании государств-участников, созываемом Генеральным секретарем в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций. На этом заседании, на котором две трети государств-участников составляют кворум, лицами, выбранными в Комитет, считаются те кандидаты, которые получают наибольшее число голосов и абсолютное большинство голосов представителей государств-участников, присутствующих и принимающих участие в голосовании.

5. Члены Комитета избираются на четырехлетний срок. Однако срок полномочий девяти членов, избранных на первых выборах, истекает по прошествии двух лет; сразу же после проведения первых выборов фамилии этих девяти членов выбираются по жребию Председателем Комитета.

6. Избрание пяти дополнительных членов Комитета проводится в соответствии с положениями пунктов 2, 3 и 4 настоящей статьи после ратификации или присоединения к Конвенции тридцать пятого государства. Срок полномочий двух дополнительных членов, избранных таким образом, истекает по прошествии двух лет; фамилии этих двух членов выбираются по жребию Председателем Комитета.

7. Для заполнения непредвиденных вакансий государство-участник, эксперт которого прекратил функционировать в качестве члена Комитета, назначает другого эксперта из числа своих граждан при условии одобрения Комитетом.

8. Члены Комитета получают утверждаемое Генеральной Ассамблеей

вознаграждение из средств Организации Объединенных Наций в порядке и на условиях, устанавливаемых Ассамблеей с учетом важности обязанностей Комитета.

9. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций предоставляет необходимый персонал и материальные средства для эффективного осуществления функций Комитета в соответствии с настоящей Конвенцией.

Статья 18

1. Государства-участники обязуются представлять Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций для рассмотрения Комитетом доклады о законодательных, судебных, административных или других мерах, принятых ими для выполнения положений настоящей Конвенции, и о прогрессе, достигнутом в этой связи:

- a) в течение одного года со дня вступления настоящей Конвенции в силу для заинтересованного государства;
- b) после этого по крайней мере через каждые четыре года и далее тогда, когда об этом запросит Комитет.

2. В докладах могут указываться факторы и трудности, влияющие на степень выполнения обязательств по настоящей Конвенции.

Статья 19

1. Комитет утверждает свои собственные правила процедуры.

2. Комитет избирает своих должностных лиц на двухлетний срок.

Статья 20

1. Комитет ежегодно проводит заседания, как правило, в течение периода, не превышающего двух недель, с целью рассмотрения докладов, представленных в соответствии со статьей 18 настоящей Конвенции.

2. Заседания Комитета, как правило, проводятся в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций или в любом ином подходящем месте, определенном Комитетом.

Статья 21

1. Комитет ежегодно через Экономический и Социальный Совет представляет доклад Генеральной Ассамблее Организации Объединенных Наций о своей деятельности и может вносить предложения и рекомендации общего характера, основанные на изучении докладов и информации, полученных от государств-участников. Такие предложения и рекомендации общего характера включаются в доклад Комитета наряду с замечаниями государств-участников, если таковые имеются.

2. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций препровождает доклады Комитета Комиссии по положению женщин для ее информации.

Статья 22

Специализированные учреждения имеют право быть представленными при рассмотрении вопросов об осуществлении таких положений настоя-

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

щей Конвенции, которые входят в сферу их деятельности. Комитет может предложить специализированным учреждениям представить доклады об осуществлении Конвенции в областях, входящих в сферу их деятельности.

ЧАСТЬ VI

Статья 23

Ничто в настоящей Конвенции не затрагивает какие-либо способствующие достижению равноправия между мужчинами и женщинами положения, которые могут содержаться:

- а) в законодательстве государства-участника; или
- б) в какой-либо другой международной конвенции, договоре или соглашении, имеющих силу для такого государства.

Статья 24

Государства-участники обязуются принимать все необходимые меры на национальном уровне для достижения полной реализации прав, признанных в настоящей Конвенции.

Статья 25

1. Настоящая Конвенция открыта для подписания ее всеми государствами.

2. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций назначается депозитарием настоящей Конвенции.

3. Настоящая Конвенция подлежит ратификации. Ратификационные грамоты сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

4. Настоящая Конвенция открыта для присоединения к ней всех государств. Присоединение осуществляется путем сдачи документа о присоединении на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 26

1. Просьба о пересмотре настоящей Конвенции могут быть представлена в любое время любым из государств-участников путем письменного сообщения на имя Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

2. Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций, если она признает необходимым принятие каких-либо мер, принимает решение о том, какие именно меры необходимо принять в отношении таксы просьбы.

Статья 27

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций двадцатой ратификационной грамоты или документа о присоединении.

2. Для каждого государства, которое ратифицирует настоящую Конвенцию или присоединяется к ней после сдачи на хранение двадцатой

ратификационной грамоты или документа о присоединении, настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи на хранение его ратификационной грамоты или документа о присоединении.

Статья 28

1. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций получает и рассылает всем государствам текст оговорок, сделанных государствами в момент ратификации или присоединения.

2. Оговорка, не совместимая с целями и задачами настоящей Конвенции, не допускается.

3. Оговорки могут быть сняты в любое время путем соответствующего уведомления, направленного на имя Генерального секретаря, который затем сообщает об этом всем государствам-участникам. Такое уведомление вступает в силу со дня его получения.

Статья 29

1. Любой спор между двумя или несколькими государствами-участниками относительно толкования или применения настоящей Конвенции, не решенный путем переговоров, передается по просьбе одной из сторон на арбитражное разбирательство. Если в течение шести месяцев с момента подачи заявления об арбитражном разбирательстве сторонам не удалось прийти к согласию относительно организации арбитражного разбирательства, любая из этих сторон может передать данный спор в Международный Суд путем подачи заявления в соответствии со Статутом Суда.

2. Каждое государство-участник может во время подписания или ратификации настоящей Конвенции или присоединения к ней заявить о том, что оно не считает себя связанным обязательствами, содержащимися в пункте 1 этой статьи. Другие государства-участники не несут обязательств, вытекающих из указанного пункта данной статьи, в отношении какого-либо государства-участника, сделавшего подобную оговорку.

3. Любое государство-участник, сделавшее оговорку в соответствии с пунктом 2 настоящей статьи, может в любое время снять свою оговорку путем уведомления Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

Статья 30

Настоящая Конвенция, тексты которой на русском, английском, арабском, испанском, китайском и французском языках являются равно аутентичными, сдается на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

КОНВЕНЦИЯ О ПРАВАХ РЕБЕНКА

*Принята и открыта для подписания, ратификации и присоединения
резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи
от 20 ноября 1989 года.*

Вступила в силу 2 сентября 1990 года, в соответствии со статьей 49.

Преамбула

Государства-участники настоящей Конвенции,
считая, что в соответствии с принципами, провозглашенными в Уставе
Организации Объединенных Наций, признание присущего достоинства,
равных и неотъемлемых прав всех членов общества является основой обес-
печения свободы, справедливости и мира на Земле,

принимая во внимание, что народы Объединенных Наций подтвердили
в Уставе свою веру в основные права человека, в достоинство и ценность
человеческой личности и преисполнены решимости содействовать соци-
альному прогрессу и улучшению условий жизни при большей свободе,

признавая, что Организация Объединенных Наций во Всеобщей декла-
рации прав человека и в Международных пактах о правах человека провоз-
гласила и согласилась с тем, что каждый человек должен обладать всеми
указанными в них правами и свободами без какого бы то ни было различия
по таким признакам, как раса, цвет кожи, пол, язык, религия, политические
или иные убеждения, национальное или социальное происхождение,
имущественное положение, рождение или иные обстоятельства,

напоминая, что Организация Объединенных Наций во Всеобщей декла-
рации прав человека провозгласила, что дети имеют право на особую заботу
и помощь,

убежденные в том, что семья как основной ячейке общества и естественной
среде для роста и благополучия всех ее членов, и особенно детей, должны
быть предоставлены необходимые защита и содействие, с тем чтобы она могла
полностью возложить на себя обязанности в рамках общества,

признавая, что ребенку для полного и гармоничного развития его личности
необходимо расти в семейном окружении, в атмосфере счастья, любви и
понимания,

считая, что ребенок должен быть полностью подготовлен к самостоятель-
ной жизни в обществе и воспитан в духе идеалов, провозглашенных в Уставе
Организации Объединенных Наций, и особенно в духе мира, достоинства,
терпимости, свободы, равенства и солидарности,

принимая во внимание, что необходимость в такой особой защите ребенка
была предусмотрена в Женевской декларации прав ребенка 1924 года и
Декларации прав ребенка, принятой Генеральной Ассамблеей 20 ноября 1959

года, и признана во Всеобщей декларации прав человека, в Международном пакте о гражданских и политических правах (в частности, в статьях 23 и 24), в Международном пакте об экономических, социальных и культурных правах (в частности, в статье 10), а также в уставах и соответствующих документах специализированных учреждений и международных организаций, занимающихся вопросами благополучия детей,

принимая во внимание, что, как указано в Декларации прав ребенка, «ребенок, ввиду его физической и умственной незрелости, нуждается в специальной охране и заботе, включая надлежащую правовую защиту, как до, так и после рождения»,

ссылаясь на положения Декларации о социальных и правовых принципах, касающихся защиты и благополучия детей, особенно при передаче детей на воспитание и их усыновлении, на национальном и международном уровнях. Минимальных стандартных правил Организации Объединенных Наций, касающихся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних («Пекинские правила») и Декларации о защите женщин и детей в чрезвычайных обстоятельствах и в период вооруженных конфликтов,

признавая, что во всех странах мира есть дети, живущие в исключительно трудных условиях, и что такие дети нуждаются в особом внимании,

учитывая должным образом важность традиция и культурных ценностей каждого народа для защиты и гармоничного развития ребенка,

признавая важность международного сотрудничества для улучшения условий жизни детей в каждой стране, в частности в развивающихся странах,

согласились о нижеследующем:

ЧАСТЬ I

Статья 1

Для целей настоящей Конвенции ребенком является каждое человеческое существо до достижения 19-летнего возраста, если по закону, применимому к данному ребенку, он не достигает совершеннолетия ранее.

Статья 2

1. Государства-участники уважают и обеспечивают все права, предусмотренные настоящей Конвенцией, за каждым ребенком, находящимся в пределах их юрисдикции, без какой-либо дискриминации, независимо от расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального, этнического или социального происхождения, имущественного положения, состояния здоровья и рождения ребенка, его родителей или законных опекунов или каких-либо иных обстоятельств.

2. Государства-участники принимают все необходимые меры для обеспечения защиты ребенка от всех форм дискриминации или наказания на основе статуса, деятельности, выражаемых взглядов или убеждений ребенка, родителей ребенка, законных опекунов или иных членов семьи.

Статья 3

1. Во всех действиях в отношении детей, независимо от того, предпринимаются они государственными или частными учреждениями, занимающимися вопросами социального обеспечения, судами, административными или законодательными органами, первоочередное внимание уделяется наилучшему обеспечению интересов ребенка.

2. Государства-участники обязуются обеспечить ребенку такую защиту и заботу, которые необходимы для его благополучия, принимая во внимание права и обязанности его родителей, опекунов или других лиц, несущих за него ответственность по закону, и с этой целью принимают все соответствующие законодательные и административные меры.

3. Государства-участники обеспечивают, чтобы учреждения, службы и органы, ответственные за заботу о детях или их защиту, отвечали нормам, установленным компетентными органами, в частности в области безопасности и здравоохранения и с точки зрения численности и пригодности их персонала, а также компетентного надзора.

Статья 4

Государства-участники принимают все необходимые законодательные, административные и другие меры для осуществления прав, признанных в настоящей Конвенции. В отношении экономических, социальных и культурных прав государства-участники принимают такие меры в максимальных рамках имеющихся у них ресурсов и, в случае необходимости, в рамках международного сотрудничества.

Статья 5

Государства-участники уважают ответственность, права и обязанности родителей и в соответствующих случаях членов расширенной семьи или общины, как это предусмотрено местным обычаем, опекунов или других лиц, несущих по закону ответственность за ребенка, должным образом управлять и руководить ребенком в осуществлении им признанных настоящей Конвенцией прав и делать это в соответствии с развивающимися способностями ребенка.

Статья 6

1. Государства-участники признают, что каждый ребенок имеет неотъемлемое право на жизнь.

2. Государства-участники обеспечивают в максимально возможной степени выживание и здоровое развитие ребенка.

Статья 7

1. Ребенок регистрируется сразу же после рождения и с момента рождения имеет право на имя и на приобретение гражданства, а также, насколько это возможно, право знать своих родителей и право на их заботу.

2. Государства-участники обеспечивают осуществление этих прав в соответствии с их национальным законодательством и выполнение их обязательств

согласно соответствующим международным документам в этой области, в частности в случае, если бы иначе ребенок не имел гражданства.

Статья 8

1. Государства-участники обязуются уважать право ребенка на сохранение своей индивидуальности, включая гражданство, имя и семейные связи, как предусматривается законом, не допуская противозаконного вмешательства.

2. Если ребенок незаконно лишается части или всех элементов своей индивидуальности, государства-участники обеспечивают ему необходимую помощь и защиту для скорейшего восстановления его индивидуальности.

Статья 9

1. Государства-участники обеспечивают, чтобы ребенок не разлучался со своими родителями вопреки их желанию, за исключением случаев, когда компетентные органы, согласно судебному решению, определяют в соответствии с применимым законом и процедурами, что такое разлучение необходимо в наилучших интересах ребенка. Такое определение может оказаться необходимым в том или ином конкретном случае, например когда родители жестоко обращаются с ребенком, или не заботятся о нем, или когда родители проживают раздельно и необходимо принять решение относительно места проживания ребенка.

2. В ходе любого разбирательства в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи всем заинтересованным сторонам предоставляется возможность участвовать в разбирательстве и излагать свои точки зрения.

3. Государства-участники уважают право ребенка, который разлучается с одним или обоими родителями, поддерживать на регулярной основе личные отношения и прямые контакты с обоими родителями, за исключением случая, когда это противоречит наилучшим интересам ребенка.

4. В тех случаях, когда такое разлучение вытекает из какого-либо решения, принятого государством-участником, например при аресте, тюремном заключении, высылке, депортации или смерти (включая смерть, наступившую по любой причине во время нахождения данного лица в ведении государства) одного или обоих родителей, или ребенка, такое государство-участник предоставляет родителям, ребенку или, если это необходимо, другому члену семьи по их просьбе необходимую информацию в отношении местонахождения отсутствующего члена/членов семьи, если предоставление этой информации не наносит ущерба благосостоянию ребенка. Государства-участники в дальнейшем обеспечивают, чтобы представление такой просьбы само по себе не приводило к неблагоприятным последствиям для соответствующего лица/лиц.

Статья 10

1. В соответствии с обязательством государств-участников по пункту 1 статьи 9 заявления ребенка или его родителей на въезд в государство-участник или выезд из него с целью воссоединения семьи должны рассматриваться

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

государствами-участниками позитивным, гуманным и оперативным образом. Государства-участники далее обеспечивают, чтобы представление такой просьбы не приводило к неблагоприятным последствиям для заявителей и членов их семьи.

2. Ребенок, родители которого проживают в различных государствах, имеет право поддерживать на регулярной основе, за исключением особых обстоятельств, личные отношения и прямые контакты с обоими родителями. С этой целью и в соответствии с обязательством государств-участников по пункту 2 статьи 9 государства-участники уважают право ребенка и его родителей покидать любую страну, включая свою собственную, и возвращаться в свою страну. В отношении права покидать любую страну действуют только такие ограничения, какие установлены законом и необходимы для охраны государственной безопасности, общественного порядка (*ordre public*), здоровья или нравственности населения или прав и свобод других лиц, и совместимы с признанными в настоящей Конвенции другими правами.

Статья 11

1. Государства-участники принимают меры для борьбы с незаконным перемещением и невозвращением детей из-за границы.

2. С этой целью государства-участники содействуют заключению двусторонних или многосторонних соглашений или присоединению к действующим соглашениям.

Статья 12

1. Государства-участники обеспечивают ребенку, способному сформулировать свои собственные взгляды, право свободно выражать эти взгляды по всем вопросам, затрагивающим ребенка, причем взглядам ребенка уделяется должное внимание в соответствии с возрастом и зрелостью ребенка.

2. С этой целью ребенку, в частности, представляется возможность быть заслушанным в ходе любого судебного или административного разбирательства, затрагивающего ребенка, либо непосредственно, либо через представителя или соответствующий орган, в порядке, предусмотренном процессуальными нормами национального законодательства.

Статья 13

1. Ребенок имеет право свободно выражать свое мнение; это право включает свободу искать, получать и передавать информацию и идеи любого рода, независимо от границ, в устной, письменной или печатной форме, в форме произведений искусства или с помощью других средств по выбору ребенка.

2. Осуществление этого права может подвергаться некоторым ограничениям, однако этими ограничениями могут быть только те ограничения, которые предусмотрены законом и которые необходимы:

- a) для уважения прав и репутации других лиц; или
- b) для охраны государственной безопасности или общественного (*ordre*

public), или здоровья, или нравственности населения.

Статья 14

1. Государства-участники уважают право ребенка на свободу мысли, совести и религии.

2. Государства-участники уважают права и обязанности родителей и в соответствующих случаях законных опекунов руководить ребенком в осуществлении его права методом, согласующимся с развивающимися способностями ребенка.

3. Свобода исповедовать свою религию или веру может подвергаться только таким ограничениям, которые установлены законом и необходимы для охраны государственной безопасности, общественного порядка, нравственности и здоровья населения или защиты основных прав и свобод других лиц.

Статья 15

1. Государства-участники признают право ребенка на свободу ассоциации и свободу мирных собраний.

2. В отношении осуществления данного права не могут применяться какие-либо ограничения, кроме тех, которые применяются в соответствии с законом и которые необходимы в демократическом обществе в интересах государственной безопасности или общественной безопасности, общественного порядка (*ordre public*), охраны здоровья или нравственности населения или защиты прав и свобод других лиц.

Статья 16

1. Ни один ребенок не может быть объектом произвольного или незаконного вмешательства в осуществление его права на личную жизнь, семейную жизнь, неприкосновенность жилища или тайну корреспонденции или незаконного посягательства на его честь и репутацию.

2. Ребенок имеет право на защиту закона от такого вмешательства или посягательства.

Статья 17

Государства-участники признают важную роль средств массовой информации и обеспечивают, чтобы ребенок имел доступ к информации и материалам из различных национальных и международных источников, особенно к такой информации и материалам, которые направлены на содействие социальному, духовному и моральному благополучию, а также здоровому физическому и психическому развитию ребенка. С этой целью государства-участники:

а) поощряют средства массовой информации к распространению информации и материалов, полезных для ребенка в социальном и культурном отношениях и в духе статьи 29;

б) поощряют международное сотрудничество в области подготовки, обмена и распространения такой информации и материалов из различных культурных, национальных и международных источников;

с) поощряют выпуск и распространение детской литературы;

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

д) поощряют средства массовой информации к уделению особого внимания языковым потребностям ребенка, принадлежащего к какой-либо группе меньшинств или коренному населению;

е) поощряют разработку надлежащих принципов защиты ребенка от информации и материалов, наносящих вред его благополучию, учитывая положения статей 13 и 18.

Статья 18

1. Государства-участники предпринимают все возможные усилия к тому, чтобы обеспечить признание принципа общей и одинаковой ответственности обоих родителей за воспитание и развитие ребенка. Родители или в соответствующих случаях законные опекуны несут основную ответственность за воспитание и развитие ребенка. Наилучшие интересы ребенка являются предметом их основной заботы.

2. В целях гарантии и содействия осуществлению прав, изложенных в настоящей Конвенции, государства-участники оказывают родителям и законным опекунам надлежащую помощь в выполнении ими своих обязанностей по воспитанию детей и обеспечивают развитие сети детских учреждений.

3. Государства-участники принимают все необходимые меры для обеспечения того, чтобы дети, родители которых работают, имели право пользоваться предназначенными для них службами и учреждениями по уходу за детьми.

Статья 19

1. Государства-участники принимают все необходимые законодательные, административные, социальные и просветительные меры с целью защиты ребенка от всех форм физического или психологического насилия, оскорбления или злоупотребления, отсутствия заботы или небрежного обращения, грубого обращения или эксплуатации, включая сексуальное злоупотребление, со стороны родителей, законных опекунов или любого другого лица, заботящегося о ребенке.

2. Такие меры защиты, в случае необходимости, включают эффективные процедуры для разработки социальных программ с целью предоставления необходимой поддержки ребенку и лицам, которые о нем заботятся, а также для осуществления других форм предупреждения и выявления, сообщения, передачи на рассмотрение, расследования, лечения и последующих мер в связи со случаями жестокого обращения с ребенком, указанными выше, а также, в случае необходимости, для возбуждения судебной процедуры.

Статья 20

1. Ребенок, который временно или постоянно лишен своего семейного окружения или который в его собственных наилучших интересах не может оставаться в таком окружении, имеет право на особую защиту и помощь, предоставляемые государством.

2. Государства-участники в соответствии со своими национальными законами обеспечивают замену ухода за таким ребенком.

3. Такой уход может включать, в частности, передачу на воспитание, «кафала» по исламскому праву, усыновление или, в случае необходимости, помещение в соответствующие учреждения по уходу за детьми. При рассмотрении вариантов замены необходимо должным образом учитывать желательность преимущества воспитания ребенка и его этническое происхождение, религиозную и культурную принадлежность и родной язык.

Статья 21

Государства-участники, которые признают и/или разрешают существование системы усыновления, обеспечивают, чтобы наилучшие интересы ребенка учитывались в первостепенном порядке, и они:

а) обеспечивают, чтобы усыновление ребенка разрешалось только компетентными властями, которые определяют в соответствии с применимыми законом и процедурами и на основе всей относящейся к делу и достоверной информации, что усыновление допустимо ввиду статуса ребенка относительно родителей, родственников и законных опекунов и что, если требуется, заинтересованные лица дали свое осознанное согласие на усыновление на основе такой консультации, которая может быть необходимой;

б) признают, что усыновление в другой стране может рассматриваться в качестве альтернативного способа ухода за ребенком, если ребенок не может быть передан на воспитание или помещен в семью, которая могла бы обеспечить его воспитание или усыновление, и если обеспечение какого-либо подходящего ухода в стране происхождения ребенка является невозможным;

с) обеспечивают, чтобы в случае усыновления ребенка в другой стране применялись такие же гарантии и нормы, которые применяются в отношении усыновления внутри страны;

д) принимают все необходимые меры с целью обеспечения того, чтобы в случае усыновления в другой стране устройство ребенка не приводило к получению неоправданных финансовых выгод связанным с этим лицом;

е) содействуют в необходимых случаях достижению целей настоящей статьи путем заключения двусторонних и многосторонних договоренностей или соглашений и стремятся на этой основе обеспечить, чтобы устройство ребенка в другой стране осуществлялось компетентными властями или органами.

Статья 22

1. Государства-участники принимают необходимые меры, с тем чтобы обеспечить ребенку, желающему получить статус беженца или считающемуся беженцем в соответствии с применимым международным или внутренним правом и процедурами, как сопровождаемому, так и не сопровождаемому его родителями или любым другим лицом, надлежащую защиту и гуманитарную помощь в пользовании применимыми правами, изложенные в настоящей Конвенции и других международных документах по правам человека или

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

гуманитарных документах, участниками которых являются указанные государства.

2. С этой целью государства-участники оказывают в случае, когда они считают это необходимым, содействие любым усилиям Организации Объединенных Наций и других компетентных межправительственных организаций или неправительственных организаций, сотрудничающих с Организацией Объединенных Наций по защите такого ребенка и оказанию ему помощи и поиску родителей или других членов семьи любого ребенка беженца, с тем чтобы получить информацию, необходимую для его воссоединения со своей семьей. В тех случаях, когда родители или другие члены семьи не могут быть найдены, этому ребенку предоставляется такая же защита, как и любому другому ребенку, по какой-либо причине постоянно или временно лишенному своего семейного окружения, как это предусмотрено в настоящей Конвенции.

Статья 23

1. Государства-участники признают, что неполноценный в умственное или физическом отношении ребенок должен вести полноценную и достойную жизнь в условиях, которые обеспечивают его достоинство, способствуют его уверенности в себе и облегчают его активное участие в жизни общества.

2. Государства-участники признают право неполноценного ребенка на особую заботу и поощряют и обеспечивают предоставление при условии наличия ресурсов имеющему на это право ребенку и ответственным за заботу о нем помощи, о которой подана просьба и которая соответствует состоянию ребенка и положению его родителей или других лиц, обеспечивающих заботу о ребенке.

3. В признание особых нужд неполноценного ребенка помощь в соответствии с пунктом 2 настоящей статьи предоставляется по возможности бесплатно, с учетом финансовых ресурсов родителей или других лиц, обеспечивающих заботу о ребенке, и имеет целью обеспечение неполноценному ребенку эффективного доступа к услугам в области образования, профессиональной подготовки, медицинского обслуживания, восстановления пения здоровья, подготовки к трудовой деятельности и доступа к средствам отдыха таким образом, который приводит к наиболее полному, по возможности, вовлечению ребенка в социальную жизнь и достижению развития его личности, включая культурное и духовное развитие ребенка.

4. Государства-участники способствуют в духе международного сотрудничества обмену соответствующей информацией в области профилактического здравоохранения и медицинского, психологического и функционального лечения неполноценных детей, включая распространение информации о методах реабилитации, общеобразовательной и профессиональной подготовки, а также доступ к этой информации, с тем чтобы позволить государствам-участникам улучшить свои возможности и знания и расширить

свой опыт в этой области. В этой связи особое внимание должно уделяться потребностям развивающихся стран.

Статья 24

1. Государства-участники признают право ребенка на пользование наиболее совершенными услугами системы здравоохранения и средствами лечения болезней и восстановления здоровья. Государства-участники стремятся обеспечить, чтобы ни один ребенок не был лишен своего права на доступ к подобным услугам системы здравоохранения.

2. Государства-участники добиваются полного осуществления данного права, и в частности принимают необходимые меры для:

- a) снижения уровней смертности младенцев и детской смертности;
- b) обеспечения предоставления необходимой медицинской помощи и охраны здоровья всех детей с уделенном первоочередного внимания развитию первичной медико-санитарной помощи;
- c) борьбы с болезнями и недоеданием, в том числе в рамках первичной медико-санитарной помощи, путем, среди прочего, применения легкодоступной технологии и предоставления достаточно питательного продовольствия и чистой питьевой воды, принимая во внимание опасность и риск загрязнения окружающей среды;
- d) предоставления матерям надлежащих услуг по охране здоровья в дородовой и послеродовой периоды;
- e) обеспечения осведомленности всех слоев общества, в частности родителей и детей, о здоровье и питании детей, преимуществах грудного кормления, гигиене, санитарии среды обитания ребенка и предупреждения несчастных случаев, а также их доступа к образованию и их поддержки в использовании таких знаний;
- f) развития просветительной работы и услуг в области профилактической медицинской помощи и планирования размера семьи.

3. Государства-участники принимают любые эффективные и необходимые меры с целью упразднения традиционной практики, отрицательно влияющей на здоровье детей.

4. Государства-участники обязуются поощрять международное сотрудничество и развивать его с целью постепенного достижения полного осуществления права, признаваемого в настоящей статье. В этой связи особое внимание должно уделяться потребностям развивающихся стран.

Статья 25

Государства-участники признают право ребенка, помещенного компетентными органами на попечение с целью ухода за ним, его защиты или физического либо психического лечения, на периодическую оценку лечения, предоставляемого ребенку, и всех других условий, связанных с таким попечением о ребенке.

Статья 26

1. Государства-участники признают за каждым ребенком право пользоваться благами социального обеспечения, включая социальное страхование, и принимают необходимые меры для достижения полного осуществления этого права в соответствии с их национальным законодательством.

2. Эти блага по мере необходимости предоставляются с учетом имеющихся ресурсов и возможностей ребенка и лиц, несущих ответственность за содержание ребенка, а также любых соображений, связанных с получением благ ребенком или от его имени.

Статья 27

1. Государства-участники признают право каждого ребенка на уровень жизни, необходимый для физического, умственного, духовного, нравственного и социального развития ребенка.

2. Родитель(и) или другие лица, воспитывающие ребенка, несут основную ответственность за обеспечение в пределах своих способностей и финансовых возможностей условий жизни, необходимых для развития ребенка.

3. Государства-участники в соответствии с национальными условиями и в пределах своих возможностей принимают необходимые меры по оказанию помощи родителям и другим лицам, воспитывающим детей, в осуществлении этого права и, в случае необходимости, оказывают материальную помощь и поддерживают программы, особенно в отношении обеспечения питанием, одеждой и жильем.

4. Государства-участники принимают все необходимые меры для обеспечения восстановления содержания ребенка родителями или другими лицами, несущими финансовую ответственность за ребенка, как внутри государства-участника, так и из-за рубежа. В частности, если лицо, несущее финансовую ответственность за ребенка, и ребенок проживают в разных государствах, государства-участники способствуют присоединению к международным соглашениям или заключению таких соглашений, а также достижению других соответствующих договоренностей.

Статья 28

1. Государства-участники признают право ребенка на образование, и с целью постепенного достижения осуществления этого права на основе равных возможностей они, в частности:

- a) вводят бесплатное и обязательное начальное образование;
- b) поощряют развитие различных форм среднего образования, как общего, так и профессионального, обеспечивают его доступность для всех детей и принимают такие необходимые меры, как введение бесплатного образования и предоставление в случае необходимости финансового помощи;
- c) обеспечивают доступность высшего образования для всех на основе способностей каждого с помощью всех необходимых средств;
- d) обеспечивают доступность информации и материалов в области образования и профессиональной подготовки для всех детей;

е) принимают меры по содействию регулярному посещению школ и снижению числа учащихся, покинувших школу.

2. Государства-участники принимают все необходимые меры для обеспечения того, чтобы школьная дисциплина поддерживалась с помощью методов, отражающих уважение человеческого достоинства ребенка и в соответствии с настоящей Конвенцией.

3. Государства-участники поощряют и развивают международное сотрудничество по вопросам, касающимся образования, в частности с целью содействия ликвидации невежества и неграмотности во всем мире и облегчения доступа к научно-техническим знаниям и современным методам обучения. В этой связи особое внимание должно уделяться потребностям развивающихся стран.

Статья 29

1. Государства-участники соглашаются в том, что образование ребенка должно быть направлено на:

а) развитие личности, талантов и умственных и физических способностей ребенка в их самом полном объеме;

б) воспитание уважения к правам человека и основным свободам, а также принципам, провозглашенным в Уставе Организации Объединенных Наций;

с) воспитание уважения к родителям ребенка, его культурной самобытности, языку и ценностям, к национальным ценностям страны, в которой ребенок проживает, страны его происхождения и к цивилизациям, отличным от его собственной;

д) подготовку ребенка к сознательной жизни в свободном обществе в духе понимания, мира, терпимости, равноправия мужчин и женщин и дружбы между всеми народами, этническими, национальными и религиозными группами, а также лицами из числа коренного населения;

е) воспитание уважения к окружающей природе.

2. Никакая часть настоящей статьи или статьи 28 не толкуется как ограничивающая свободу отдельных лиц и органов создавать учебные заведения и руководить ими при условии постоянного соблюдения принципов, изложенных в пункте 1 настоящей статьи, и выполнения требования о том, чтобы образование, даваемое в таких учебных заведениях, соответствовало минимальным нормам, которые могут быть установлены государством.

Статья 30

В тех государствах, где существуют этнические, религиозные или языковые меньшинства или лица из числа коренного населения, ребенку, принадлежащему к таким меньшинствам или коренному населению, не может быть отказано в праве совместно с другими членами своей группы пользоваться своей культурой, исповедовать свою религию и исполнять ее обряды, а также пользоваться родным языком.

Статья 31

1. Государства-участники признают право ребенка на отдых и досуг,

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

право участвовать в играх и развлекательных мероприятиях, соответствующих его возрасту, и свободно участвовать в культурной жизни и заниматься искусством.

2. Государства-участники уважают и поощряют право ребенка на всестороннее участие в культурной и творческой жизни и содействуют предоставлению соответствующих и равных возможностей для культурной и творческой деятельности, досуга и отдыха.

Статья 32

1. Государства-участники признают право ребенка на защиту от экономической эксплуатации и от выполнения любой работы, которая может представлять опасность для его здоровья или служить препятствием в получении им образования, либо наносить ущерб его здоровью и физическому, умственному, духовному, моральному и социальному развитию.

2. Государства-участники принимают законодательные, административные и социальные меры, а также меры в области образования, с тем чтобы обеспечить осуществление настоящей статьи. В этих целях, руководствуясь соответствующими положениями других международных документов, государства-участники, в частности:

- а) устанавливая минимальный возраст или минимальные возрасты для приема на работу;
- б) определяют необходимые требования о продолжительности рабочего дня и условиях труда;
- с) предусматривают соответствующие виды наказания или другие санкции для обеспечения эффективного осуществления настоящей статьи.

Статья 33

Государства-участники принимают все необходимые меры, включая законодательные, административные и социальные меры, а также меры в области образования, с тем чтобы защитить детей от незаконного употребления наркотических средств и психотропных веществ, как они определены в соответствующих международных договорах, и не допустить использования детей в противозаконном производстве таких веществ и торговле ими.

Статья 34

Государства-участники обязуются защищать ребенка от всех форм сексуальной эксплуатации и сексуального совращения. В этих целях государства-участники, в частности, принимают на национальном, двустороннем и многостороннем уровнях все необходимые меры для предотвращения:

- а) склонения или принуждения ребенка к любой незаконной сексуальной деятельности;
- б) использования в целях эксплуатации детей в проституции или в другой незаконной сексуальной практике;
- с) использования в целях эксплуатации детей в порнографии и порнографических материалах.

Статья 35

Государства-участники принимают на национальном, двустороннем и многостороннем уровнях все необходимые меры для предотвращения похищения детей, торговли детьми или их контрабанды в любых целях и в любой форме.

Статья 36

Государства-участники защищают ребенка от всех других форм эксплуатации, наносящих ущерб любому аспекту благосостояния ребенка.

Статья 37

Государства-участники обеспечивают, чтобы:

а) ни один ребенок не был подвергнут пыткам или другим жестоким, бесчеловечным или унижающим достоинство видам обращения или наказания. Ни смертная казнь, ни пожизненное тюремное заключение, не предусматривающее возможности освобождения, не назначаются за преступления, совершенные лицами моложе 18 лет;

б) ни один ребенок не был лишен свободы незаконным или произвольным образом. Арест, задержание или тюремное заключение ребенка осуществляются согласно закону и используются лишь в качестве крайней меры и в течение как можно более короткого соответствующего периода времени;

с) каждый лишенный свободы ребенок пользовался гуманным обращением и уважением неотъемлемого достоинства его личности с учетом потребностей лиц его возраста. В частности, каждый лишенный свободы ребенок должен быть отделен от взрослых, если только не считается, что в наилучших интересах ребенка этого делать не следует, и иметь право поддерживать связь со своей семьей путем переписки и свиданий, за исключением особых обстоятельств;

д) каждый лишенный свободы ребенок имел право на незамедлительный доступ к правовой и другой соответствующей помощи, а также право оспаривать законность лишения его свободы перед судом или другим компетентным, независимым и беспристрастным органом и право на безотлагательное принятие ими решения в отношении любого такого процессуального действия.

Статья 38

1. Государства-участники обязуются уважать нормы международного гуманитарного права, применимые к ним в случае вооруженных конфликтов и имеющие отношение к детям, и обеспечивать их соблюдение.

2. Государства-участники принимают все возможные меры для обеспечения того, чтобы лица, не достигшие 15-летнего возраста, не принимали прямого участия в военных действиях.

3. Государства-участники воздерживаются от призыва любого лица, не достигшего 15-летнего возраста, на службу в свои вооруженные силы. При вербовке из числа лиц, достигших 15-летнего возраста, но которым еще не исполнилось 18 лет, государства-участники стремятся отдавать предпочтение

лицам более старшего возраста.

4. Согласно своим обязательствам по международному гуманитарному праву, связанным с защитой гражданского населения во время вооруженных конфликтов, государства-участники обязуются принимать все возможные меры с целью обеспечения защиты затрагиваемых вооруженным конфликтом детей и ухода за ними.

Статья 39

Государства-участники принимают все необходимые меры для того, чтобы содействовать физическому и психологическому восстановлению и социальной реинтеграции ребенка, являющегося жертвой: любых видов пренебрежения, эксплуатации или злоупотребления, пыток или любых других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения, наказания или вооруженных конфликтов. Такое восстановление и реинтеграция должны осуществляться в условиях, обеспечивающих здоровье, самоуважение и достоинство ребенка.

Статья 40

1. Государства-участники признают право каждого ребенка, который, как считается, нарушил уголовное законодательство, обвиняется или признается виновным в его нарушении, на такое обращение, которое способствует развитию у ребенка чувства достоинства и значимости, укрепляет в нем уважение к правам человека и основным свободам других и при котором учитывается возраст ребенка и желательность содействия его реинтеграции и выполнению им полезной роли в обществе.

2. В этих целях и принимая во внимание соответствующие положения международных документов, государства-участники, в частности, обеспечивают, чтобы:

а) ни один ребенок не считался нарушившим уголовное законодательство, не обвинялся и не признавался виновным в его нарушении по причине действия или бездействия, которые не были запрещены национальным или международным правом во время их совершения;

б) каждый ребенок, который, как считается, нарушил уголовное законодательство или обвиняется в его нарушении, имел по меньшей мере следующие гарантии:

i) презумпция невинности, пока его вина не будет доказана согласно закону;

ii) незамедлительное и непосредственное информирование его об обвинениях против него и, в случае необходимости, через его родителей или законных опекунов и получение правовой и другой необходимой помощи при подготовке и осуществлении своей защиты;

iii) безотлагательное принятие решения по рассматриваемому вопросу компетентным, независимым и беспристрастным органом или судебным органом в ходе справедливого слушания в соответствии с законом в присутствии адвоката или другого соответствующего лица, и, если это не считается

противоречащим наилучшим интересам ребенка, в частности с учетом его возраста или положения его родителей или законных опекунов;

iv) свобода от принуждения к даче свидетельских показаний или признанию вины; изучение показаний свидетелей обвинения, либо самостоятельно, либо при помощи других лиц, и обеспечение равноправного участия свидетелей защиты и изучения их показаний;

v) если считается, что ребенок нарушил уголовное законодательство, повторное рассмотрение вышестоящим компетентным независимым и беспристрастным органом или судебным органом согласно закону соответствующего решения и любых принятых в этой связи мер;

vi) бесплатная помощь переводчика, если ребенок не понимает используемого языка или не говорит на нем;

vii) полное уважение его личной жизни на всех стадиях разбирательства.

3. Государства-участники стремятся содействовать установлению законов, процедур, органов и учреждений, имеющих непосредственное отношение к детям, которые, как считается, нарушили уголовное законодательство, обвиняются или признаются виновными в его нарушении, и в частности:

a) установлению минимального возраста, ниже которого дети считаются неспособными нарушить уголовное законодательство;

b) в случае необходимости и желательности, принятию мер по обращению с такими детьми без использования судебного разбирательства при условии полного соблюдения прав человека и правовых гарантий.

4. Необходимо наличие таких различных мероприятий, как уход, положение об опеке и надзоре, консультативные услуги, назначение испытательного срока, воспитание, программы обучения и профессиональной подготовки и другие формы ухода, заменяющие уход в учреждениях, с целью обеспечения такого обращения ребенком, которое соответствовало бы его благосостоянию, а также его положению и характеру преступления.

Статья 41

Ничто в настоящей Конвенции не затрагивает любых положений, которые в большей степени способствуют осуществлению прав ребенка и могут содержаться:

a) в законе государства-участника; или

b) в нормах международного права, действующих в отношении данного государства.

ЧАСТЬ II

Статья 42

Государства-участники обязуются, используя надлежащие и действенные средства, широко информировать о принципах и положениях Конвенции как взрослых, так и детей.

Статья 43

1. В целях рассмотрения прогресса, достигнутого государствами-участниками в выполнении обязательств, принятых в соответствии с настоящей Конвенцией, учреждается Комитет по правам ребенка, который выполняет функции, предусматриваемые ниже.

2. Комитет состоит из десяти экспертов, обладающих высокими нравственными качествами и признанной компетентностью в области, охватываемой настоящей Конвенцией. Члены Комитета избираются государствами-участниками из числа своих граждан и выступают в личном качестве, причем уделяется внимание справедливому географическому распределению, а также главным правовым системам.

3. Члены Комитета избираются тайным голосованием из числа внесенных в список лиц, выдвинутых государствами-участниками. Каждое государство-участник может выдвинуть одно лицо из числа своих граждан.

4. Первоначальные выборы в Комитет проводятся не позднее, чем через шесть месяцев со дня вступления в силу настоящей Конвенции, а впоследствии - один раз в два года. По крайней мере за четыре месяца до дня каждых выборов Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций обращается к государствам-участникам с письмом, предлагая им представить свои кандидатуры в течение двух месяцев. Затем Генеральный секретарь составляет в алфавитном порядке список всех выдвинутых таким образом лиц с указанием государств-участников, которые выдвинули этих лиц, и представляет этот список государствам-участникам настоящей Конвенции.

5. Выборы проводятся на совещаниях государств-участников, созываемых Генеральным секретарем в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций. На этих совещаниях, на которых две трети государств-участников составляют кворум, избранными в состав Комитета являются те кандидаты, которые получили наибольшее число голосов и абсолютное большинство голосов присутствующих и участвующих в голосовании представителей государств-участников.

6. Члены Комитета избираются на четырехлетний срок. Они имеют право быть переизбранными в случае повторного выдвижения их кандидатур. Срок полномочий пяти членов, избираемых на первых выборах, истекает в конце двухлетнего периода; немедленно после первых выборов имена этих пяти членов определяются по жребию Председателем совещания.

7. В случае смерти или выхода в отставку какого-либо члена Комитета или если он или она по какой-либо иной причине не может более исполнять обязанности члена Комитета, государство-участник, выдвинувшее данного члена Комитета, назначает другого эксперта из числа своих граждан на оставшийся срок при условии одобрения Комитетом.

8. Комитет устанавливает свои собственные правила процедуры.

9. Комитет избирает своих должностных лиц на двухлетний срок.

10. Сессии Комитета, как правило, проводятся в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций или в любом ином подходящем месте, определенном Комитетом. Комитет, как правило, проводит свои сессии ежегодно. Продолжительность сессии Комитета определяется и при необходимости пересматривается на совещании государств-участников настоящей Конвенции при условии одобрения Генеральной Ассамблеей.

11. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций предоставляет необходимый персонал и материальные средства для эффективного осуществления Комитетом своих функций в соответствии с настоящей Конвенцией.

12. Члены Комитета, учрежденного в соответствии с настоящей Конвенцией, получают утверждаемое Генеральной Ассамблеей вознаграждение из средств Организации Объединенных Наций в порядке и на условиях, устанавливаемых Генеральной Ассамблеей.

Статья 44

1. Государства-участники обязуются представлять Комитету через Генерального секретаря Организации Объединенных Наций доклады о принятых ими мерах по закреплению признанных в Конвенции прав и о прогрессе, достигнутом в осуществлении этих прав:

а) в течение двух лет после вступления Конвенции в силу для соответствующего государства-участника;

б) впоследствии через каждые пять лет.

2. В докладах, представляемых в соответствии с настоящей статьей, указываются факторы и затруднения, если таковые имеются, влияющие на степень выполнения обязательств по настоящей Конвенции. Доклады также содержат достаточную информацию, с тем чтобы обеспечить Комитету полное понимание действия Конвенции в данной стране.

3. Государству-участнику, представившему Комитету всесторонний первоначальный доклад, нет необходимости повторять в последующих докладах, представляемых в соответствии с пунктом 1 «б» настоящей статьи, ранее изложенную основную информацию.

4. Комитет может запрашивать у государств-участников дополнительную информацию, касающуюся осуществления настоящей Конвенции.

5. Доклады о деятельности Комитета один раз в два года представляются Генеральной Ассамблее через посредство Экономического и Социального Совета.

6. Государства-участники обеспечивают широкую гласность своих докладов в своих собственных странах.

Статья 45

С целью способствовать эффективному осуществлению Конвенции и поощрять международное сотрудничество в области, охватываемой настоящей Конвенцией:

а) специализированные учреждения. Детский фонд Организации Объединенных Наций и другие органы Организации Объединенных Наций

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

вправе быть представленными при рассмотрении вопросов об осуществлении таких положений настоящей Конвенции, которые входят в сферу их полномочий. Комитет может предложить специализированным учреждениям, Детскому фонду Организации Объединенных Наций и другим компетентным органам, когда он считает это целесообразным, представить заключение экспертов относительно осуществления Конвенции в тех областях, которые входят в сферу их соответствующих полномочий. Комитет может предложить специализированным учреждениям, Детскому фонду Организации Объединенных Наций и другим органам Организации Объединенных Наций представить доклады об осуществлении Конвенции в областях, входящих в сферу их деятельности;

б) Комитет препровождает, когда он считает это целесообразным, в специализированные учреждения. Детский фонд Организации Объединенных Наций и другие компетентные органы любые доклады государств-участников, в которых содержится просьба о технической консультации или помощи или указывается на потребность в этом, а также замечания и предложения Комитета, если таковые имеются, относительно таких просьб или указаний;

с) Комитет может рекомендовать Генеральной Ассамблее предложить Генеральному секретарю провести от ее имени исследования по отдельным вопросам, касающимся прав ребенка;

д) Комитет может вносить предложения и рекомендации общего характера, основанные на информации, получаемой в соответствии со статьями 44 и 45 настоящей Конвенции. Такие предложения и рекомендации общего характера препровождаются любому заинтересованному государству-участнику и сообщаются Генеральной Ассамблее наряду с замечаниями государств-участников, если таковые имеются.

ЧАСТЬ III

Статья 46

Настоящая Конвенция открыта для подписания ее всеми государствами.

Статья 47

Настоящая Конвенция подлежит ратификации. Ратификационные грамоты сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 48

Настоящая Конвенция открыта для присоединения к ней любого государства. Документы о присоединении сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 49

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после даты сдачи на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных

Наций двадцатой ратификационной грамоты или документа о присоединении.

2. Для каждого государства, которое ратифицирует настоящую Конвенцию или присоединяется к ней после сдачи на хранение двадцатой ратификационной грамоты или документа о присоединении, настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи таким государством на хранение его ратификационной грамоты или документа о присоединении.

Статья 50

1. Любое государство-участник может предложить поправку и представить ее Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций. Генеральный секретарь затем препровождает предложенную поправку государствам-участникам с просьбой указать, высказываются ли они за созыв конференции государств-участников с целью рассмотрения этих предложений и проведения по ним голосования. Если в течение четырех месяцев, начиная с даты такого сообщения, по крайней мере одна треть государств-участников выскажется за такую конференцию. Генеральный секретарь созывает эту конференцию под эгидой Организации Объединенных Наций. Любая поправка. Принятая большинством государств-участников, присутствующих и участвующих в голосовании на этой конференции, представляется Генеральной Ассамблее на утверждение.

2. Поправка, принятая в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи, вступает в силу по утверждении ее Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций и принятии ее большинством в две трети государств-участников.

3. Когда поправка вступает в силу, она становится обязательной для тех государств-участников, которые ее приняли, а для других государств-участников остаются обязательными положения настоящей Конвенции и любые предшествующие поправки, которые ими приняты.

Статья 51

1. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций получает и рассылает всем государствам текст оговорки, сделанных государствами в момент ратификации или присоединения.

2. Оговорка, не совместимая с целями и задачами настоящей Конвенции, не допускается.

3. Оговорки могут быть сняты в любое время путем соответствующего уведомления, направленного Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций, который затем сообщает об этом всем государствам. Такое уведомление вступает в силу со дня его получения Генеральным секретарем.

Статья 52

Любое государство-участник может денонсировать настоящую Конвенцию путем письменного уведомления Генерального секретаря Организации Объединенных Наций. Денонсация вступает в силу по истечении одного года

после получения уведомления Генеральным секретарем.

Статья 53

Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций назначается депозитарием настоящей Конвенции.

Статья 54

Подлинник настоящей Конвенции, английский, арабский, испанский, китайский, русский и французский тексты которой являются равно аутентичными, сдается на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций. В удостоверение чего нижеподписавшиеся полномочные представители, должным образом на то уполномоченные своими соответствующими правительствами, подписали настоящую Конвенцию.

**КОНВЕНЦИЯ О БОРЬБЕ С
ДИСКРИМИНАЦИЕЙ В ОБЛАСТИ
ОБРАЗОВАНИЯ**

*Принята 14 декабря 1960 года Генеральной конференцией Организации
Объединенных Наций по вопросам образования, науки в культуры на ее
одиннадцатой сессии*

*Вступление в силу: 22 мая 1962 года в соответствии
со статьей 24*

Генеральная конференция Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки в культуры, собравшаяся в Париже на одиннадцатую сессию и заседавшая с 14 ноября по 15 декабря 1960 года,

напоминая, что Всеобщая декларация прав человека утверждает принцип недопустимости дискриминации и провозглашает право каждого человека на образование,

принимая во внимание, что дискриминация в области образования является нарушением прав, изложенных в этой декларации,

принимая во внимание, что в силу своего Устава Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры стремится установить сотрудничество между нациями для того, чтобы обеспечить повсеместно соблюдение прав человека и равный для всех доступ к образованию,

признавая, следовательно, что Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры, исходя из многообразия систем образования, принятых в отдельных странах, должна не только устранять всякую дискриминацию в области образования, но и поощрять всеобщее равенство возможностей и равное ко всем отношение в этой области,

получив предложения, касающиеся различных аспектов дискриминации в области образования, т.е. вопроса, включенного пункт 17.1.4 повестки дня сессии,

принимая во внимание принятое на десятой сессии решение о том, что этот вопрос явится предметом международной конвенции, а также рекомендаций государствам-членам,

принимает четырнадцатого декабря 1960 года настоящую Конвенцию.

Статья 1

1. В настоящей Конвенции выражение «дискриминация» охватывает всякое различие, исключение, ограничение или предпочтение по признаку расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, экономического положения или рождения, которое имеет целью или следствием уничтожение или нарушение равенства отношения в области образования, и в частности:

а) закрытие для какого-либо лица или группы лиц доступа к образованию любой ступени или типа;

б) ограничение образования для какого-либо лица или группы лиц низким уровнем образования;

с) создание или сохранение отдельных систем образования или учебных заведений для каких-либо лиц или группы лиц, помимо случаев, предусмотренных положением Статьи 2 настоящей Конвенции; или

д) положение, несовместимое с достоинством человека, в которое ставится какое-либо лицо или группа лиц.

2. В настоящей Конвенции слово «образование» относится ко всем типам и ступеням образования и включает доступ к образованию, уровень и качество обучения, а также условия, в которых оно ведется.

Статья 2

Следующие положения не рассматриваются как дискриминация с точки зрения Статьи 1 настоящей Конвенции, если они допускают в отдельных государствах:

а) создание или сохранение отдельных систем образования или учебных заведений для учащихся разного пола в тех случаях, когда эти системы или заведения обеспечивают равный доступ к образованию, когда их преподавательский состав имеет одинаковую квалификацию, когда они располагают помещениями и оборудованием равного качества и позволяют проходить обучение по одинаковым программам;

б) создание или сохранение по мотивам религиозного или языкового характера отдельных систем образования или учебных заведений, дающих образование, соответствующее выбору родителей или законных опекунов учащихся, в тех случаях, когда включение в эти системы или поступление в эти заведения является добровольным и если даваемое ими образование

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

соответствует нормам, предписанным или утвержденным компетентными органами образования, в частности в отношении образования одной и той же ступени;

с) создание или сохранение частных учебных заведений в тех случаях, когда их целью является не исключение какой-либо группы, а лишь дополнение возможностей образования, предоставляемых государством, при условии, что их деятельность действительно отвечает вышеуказанной цели и что даваемое ими образование соответствует нормам, предписанным или утвержденным компетентными органами образования, в частности, в отношении норм образования одной и той же ступени.

Статья 3

В целях ликвидации или предупреждения дискриминации, подпадающей под определение, данное в настоящей Конвенции, государства, являющиеся сторонами этой последней, обязуются:

а) отменить все законодательные постановления и административные распоряжения и прекратить административную практику дискриминационного характера в области образования;

б) принять, если нужно, в законодательном порядке меры, необходимые для того, чтобы устранить всякую дискриминацию при приеме учащихся в учебные заведения;

с) не допускать в том, что касается платы за обучение, предоставления стипендий и любой другой помощи учащимся, а также разрешений и льгот, которые могут быть необходимы для продолжения образования за границей, никаких различий в отношении к учащимся - гражданам данной страны со стороны государственных органов, кроме различий, основанных на их успехах или потребностях;

д) не допускать — в случаях, когда государственные органы представляют учебным заведениям те или иные виды помощи — никаких предпочтений или ограничений, основанных исключительно на принадлежности учащихся к какой-либо определенной группе;

е) предоставлять иностранным гражданам, проживающим на их территории, такой же доступ к образованию, что и своим гражданам.

Статья 4

Государства, являющиеся сторонами настоящей Конвенции, обязуются, кроме того, разрабатывать, развивать и проводить в жизнь общегосударственную политику, использующую соответствующие национальным условиям и обычаям методы для осуществления равенства возможностей и отношения в области образования, и, в частности:

а) сделать начальное образование обязательным и бесплатным; сделать среднее образование в различных его формах всеобщим достоянием и обеспечить его общедоступность; сделать высшее образование доступным для всех на основе полного равенства и в зависимости от способностей каждого; обеспечить соблюдение предусмотренной законом обязательности обучения;

б) обеспечить во всех государственных учебных заведениях равной ступени одинаковый уровень образования и равные условия в отношении качества обучения;

с) поощрять и развивать подходящими методами образования лиц, не получивших начального образования или не закончивших его, и продолжение их образования в соответствии со способностями каждого;

д) обеспечить без дискриминации подготовку к преподавательской профессии.

Статья 5

1. Государства, являющиеся сторонами настоящей Конвенции, считают, что:

а) образование должно быть направлено на полное развитие человеческой личности и на большее уважение прав человека и основных свобод; оно должно содействовать взаимопониманию, терпимости и дружбе между всеми народами и всеми расовыми или религиозными группами, а также развитию деятельности Организации Объединенных Наций по поддержанию мира;

б) родители и, в соответствующих случаях, законные опекуны должны иметь возможность, во-первых, в рамках, определенных законодательством каждого государства, свободно посылать своих детей не в государственные, а в другие учебные заведения, отвечающие минимальным требованиям, предписанным или утвержденным компетентными органами образования, и, во-вторых, обеспечивать религиозное и моральное воспитание детей в соответствии с их собственными убеждениями;

никому в отдельности и ни одной группе лиц, взятой в целом, не следует навязывать религиозное воспитание, не совместимое с их убеждениями;

с) за лицами, принадлежащими к национальным меньшинствам, следует признавать право вести собственную просветительную работу, включая руководство школами, и, в соответствии с политикой в области образования каждого государства, использовать или преподавать свой собственный язык, при условии, однако, что:

i) осуществление этого права не мешает лицам, принадлежащим к меньшинствам, понимать культуру и язык всего коллектива и участвовать в его деятельности, и что оно не подрывает суверенитета страны;

ii) уровень образования в такого рода школах не ниже общего уровня, предписанного или утвержденного компетентными органами; и

iii) посещение такого рода школ является факультативным.

2. Государства, являющиеся сторонами настоящей Конвенции, обязуются принять все необходимые меры, чтобы обеспечить применение принципов, изложенных в пункте 1 настоящей статьи.

Статья 6

При применении настоящей Конвенции государства, являющиеся ее сторонами, обязуются в возможно большей мере учитывать рекомендации, которые Генеральная конференция Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры может принять в целях определения

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

мер борьбы с различными аспектами дискриминации в области образования и мер по обеспечению равенства возможностей и отношения в этой области.

Статья 7

Государства, являющиеся сторонами настоящей Конвенции, должны сообщать в периодических докладах, которые они будут представлять Генеральной конференции Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры в сроки и в форме, которые будут установлены Конференцией, о законодательных, административных и других мерах, принятых ими для осуществления настоящей Конвенции, в частности, о выработке и развитии общегосударственной политики, упомянутой в Статье 4, о достигнутых результатах и о препятствиях, на которые натолкнулось претворение этой политики в жизнь.

Статья 8

Если между двумя или несколькими государствами, являющимися сторонами настоящей Конвенции, возникнут разногласия по вопросу о ее толковании или применении и если эти разногласия не будут урегулированы путем переговоров, они будут переданы, по просьбе сторон, Международному суду для вынесения решения в том случае, если не окажется других средств урегулирования разногласий.

Статья 9

Никакие оговорки к настоящей Конвенции не допускаются.

Статья 10

Настоящая Конвенция не ущемляет прав, которыми могут пользоваться отдельные лица или группы в силу соглашений, заключенных между двумя или несколькими государствами, при условии, что эти права не идут вразрез с буквой или с духом Конвенции.

Статья 11

Настоящая Конвенция составлена на английском, испанском, русском и французском языках, причем все четыре текста имеют равную силу.

Статья 12

1. Настоящая Конвенция подлежит ратификации или принятию государствами-членами Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры в порядке, предусмотренном их конституциями.

2. Ратификационные грамоты или акты о принятии сдаются на хранение Генеральному директору Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры.

Статья 13

1. К настоящей Конвенции может присоединиться любое государство, не состоящее членом Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры, которое получит от Исполнительного совета приглашение присоединиться к ней.

2. Присоединение происходит путем сдачи акта о присоединении на хранение Генеральному директору Организации Объединенных Наций по

вопросам образования, науки и культуры.

Статья 14

Настоящая Конвенция вступит в силу через три месяца со дня сдачи на хранение третьей ратификационной грамоты или акта о принятии или присоединении, но лишь в отношении тех государств, которые сдали на хранение свои акты о ратификации, принятии или присоединении в указанный день или ранее. В отношении и любого другого государства Конвенция вступает в силу через три месяца после того, как оно сдало на хранение свой акт о ратификации, принятии или присоединении.

Статья 15

Государства, являющиеся сторонами настоящей Конвенции, признают, что ее действие распространяется не только на территории их метрополии, но и на все самоуправляющиеся подопечные, колониальные и другие территории, за внешние сношения которых они несут ответственность; они обязуются консультироваться, если необходимо, с правительствами или с компетентными властями указанных территорий в момент ратификации, принятия или присоединения или еще ранее, чтобы обеспечить осуществление Конвенции на этих территориях, а также нотифицировать Генерального директора Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры о территориях, на которых Конвенция будет осуществляться. Эта нотификация вступает в силу через три месяца после ее получения.

Статья 16

1. Каждое государство, являющееся стороной настоящей Конвенции, может ее денонсировать от своего имени или от имени любой территории, за внешние сношения которой оно несет ответственность.

2. Денонсация нотифицируется письменным актом, который сдается Генеральному директору Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры.

3. Денонсация вступает в силу через двенадцать месяцев после получения акта о денонсации.

Статья 17

Генеральный директор Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры сообщает государствам-членам Организации, государствам, не состоящим членами, Организации, упомянутым в статье 13, а также Организации Объединенных Наций о сдаче на хранение всех актов о ратификации, принятии или присоединении, упомянутых в статьях 12 и 13, а также о нотификациях и денонсациях, указанных в статьях 15 и 16.

Статья 18

1. Настоящая Конвенция может быть пересмотрена Генеральной конференцией Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры. Однако ее пересмотренный текст будет обязывать лишь те государства, которые станут сторонами пересмотренной Конвенции.

2. В случае, если Генеральная конференция примет новую Конвенцию в

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

результате полного или частичного пересмотра настоящей Конвенции и если новая Конвенция не будет содержать других указаний, настоящая Конвенция будет закрыта для ратификации, принятия или присоединения со дня вступления в силу новой Конвенции, содержащей пересмотренный текст.

Статья 19

Согласно статье 102 Устава Организации Объединенных Наций, настоящая Конвенция будет зарегистрирована в Секретариате Организации Объединенных Наций по просьбе Генерального директора Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры.

Составлено в Париже, пятнадцатого декабря 1960 года в двух аутентичных экземплярах за подписью Председателя Генеральной конференции, собравшейся на одиннадцатую сессию, и Генерального директора Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры; эти экземпляры будут сданы на хранение в архив Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры, и надлежащим образом заверенные копии их будут направлены всем государствам, указанным в статьях 12 и 13, а также Организации Объединенных Наций.

Приведенный выше текст является подлинным текстом Конвенции, надлежащим образом принятой Генеральной конференцией Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры на ее одиннадцатой сессии, состоявшейся в Париже и закончившейся пятнадцатого декабря 1960 года.

В удостоверение чего, настоящую Конвенцию подписали пятнадцатого декабря 1960 года

КОНВЕНЦИЯ О ЗАЩИТЕ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ОСНОВНЫХ СВОБОД

Рим, 4 ноября 1950 года

Правительства, подписавшие настоящую Конвенцию, являющиеся членами Совета Европы,

принимая во внимание Всеобщую декларацию прав человека, провозглашенную Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций 10 декабря 1948 года,

учитывая, что эта Декларация имеет целью обеспечить всеобщее и эффективное признание и осуществление провозглашенных в ней прав,

**(текст настоящей Конвенции исправлен в соответствии с протоколом 11)*

считая, что целью Совета Европы является достижение большего единства между его членами и что одним из средств достижения этой цели является защита и развитие прав человека и основных свобод,

подтверждая свою глубокую приверженность основным свободам, которые являются основой справедливости и всеобщего мира и соблюдение которых наилучшим образом обеспечивается, с одной стороны, подлинно демократическим политическим режимом и, с другой стороны, всеобщим пониманием и соблюдением прав человека, которым они привержены,

преисполненные решимости, как Правительства европейских государств, движимые единым стремлением и имеющие общее наследие политических традиций, идеалов, свободы и верховенства права, сделать первые шаги на пути обеспечения коллективного осуществления некоторых из прав, изложенных во Всеобщей декларации,

согласились о нижеследующем:

Статья 1. Обязательство соблюдать права человека

Высокие Договаривающиеся Стороны обеспечивают каждому, находящемуся под их юрисдикцией, права и свободы, определенные в разделе I настоящей Конвенции.

РАЗДЕЛ I. ПРАВА И СВОБОДЫ

Статья 2. Право на жизнь

1. Право каждого лица на жизнь охраняется законом. Никто не может быть умышленно лишен жизни иначе как во исполнение смертного приговора, вынесенного судом за совершение преступления, в отношении которого законом предусмотрено такое наказание.

2. Лишение жизни не рассматривается как нарушение настоящей статьи, когда оно является результатом абсолютно необходимого применения силы:

- a. для защиты любого лица от противоправного насилия;
- b. для осуществления законного задержания или предотвращения побега лица, заключенного под стражу на законных основаниях;
- c. для подавления, в соответствии с законом, бунта или мятежа.

Статья 3. Запрещение пыток

Никто не должен подвергаться ни пыткам, ни бесчеловечному или унижающему достоинство обращению или наказанию.

Статья 4. Запрещение рабства и принудительного труда

1. Никто не должен содержаться в рабстве или подневольном состоянии.

2. Никто не должен привлекаться к принудительному или обязательному труду.

3. Для целей настоящей статьи термин “принудительный или обязательный труд” не включает в себя:

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

a. всякую работу, которую обычно должно выполнять лицо, находящееся в заключении согласно положениям статьи 5 настоящей Конвенции или условно освобожденное от такого заключения;

b. всякую службу военного характера, а в тех странах, в которых правомным признается отказ от военной службы на основании убеждений, службу, назначенную вместо обязательной военной службы;

c. всякую службу, обязательную в случае чрезвычайного положения или бедствия, угрожающего жизни или благополучию населения;

d. всякую работу или службу, являющуюся частью обычных гражданских обязанностей.

Статья 5. Право на свободу и личную неприкосновенность

1. Каждый имеет право на свободу и личную неприкосновенность. Никто не может быть лишен свободы иначе как в следующих случаях и в порядке, установленном законом:

a. законное содержание под стражей лица, осужденного компетентным судом;

b. законное задержание или заключение под стражу (арест) лица за неисполнение вынесенного в соответствии с законом решения суда или с целью обеспечения исполнения любого обязательства, предписанного законом;

c. законное задержание или заключение под стражу лица, произведенное с тем, чтобы оно предстало перед компетентным органом по обоснованному подозрению в совершении правонарушения или в случае, когда имеются достаточные основания полагать, что необходимо предотвратить совершение им правонарушения или помешать ему скрыться после его совершения;

d. заключение под стражу несовершеннолетнего лица на основании законного постановления для воспитательного надзора или его законное заключение под стражу, произведенное с тем, чтобы оно предстало перед компетентным органом;

e. законное заключение под стражу лиц с целью предотвращения распространения инфекционных заболеваний, а также законное заключение под стражу душевнобольных, алкоголиков, наркоманов или бродяг;

f. законное задержание или заключение под стражу лица с целью предотвращения его незаконного въезда в страну или лица, против которого принимаются меры по его высылке или выдаче.

2. Каждому арестованному незамедлительно сообщаются на понятном ему языке причины его ареста и любое предъявляемое ему обвинение.

3. Каждый задержанный или заключенный под стражу в соответствии с подпунктом (с) пункта 1 настоящей статьи незамедлительно доставляется к судье или к иному должностному лицу, наделенному, согласно закону, судебной властью, и имеет право на судебное разбирательство в течение разумного срока или на освобождение до суда. Освобождение может быть обусловлено предоставлением гарантий явки в суд.

4. Каждый, кто лишен свободы в результате ареста или заключения под стражу, имеет право на безотлагательное рассмотрение судом правомерности его заключения под стражу и на освобождение, если его заключение под стражу признано судом незаконным.

5. Каждый, кто стал жертвой ареста или заключения под стражу в нарушение положений настоящей статьи, имеет право на компенсацию.

Статья 6. Право на справедливое судебное разбирательство

1. Каждый в случае спора о его гражданских правах и обязанностях или при предъявлении ему любого уголовного обвинения имеет право на справедливое и публичное разбирательство дела в разумный срок независимым и беспристрастным судом, созданным на основании закона. Судебное решение объявляется публично, однако пресса и публика могут не допускаться на судебные заседания в течение всего процесса или его части по соображениям морали, общественного порядка или национальной безопасности в демократическом обществе, а также когда того требуют интересы несовершеннолетних или для защиты частной жизни сторон, или - в той мере, в какой это, по мнению суда, строго необходимо - при особых обстоятельствах, когда гласность нарушала бы интересы правосудия.

2. Каждый обвиняемый в совершении уголовного преступления считается невиновным, до тех пор пока его виновность не будет установлена законным порядком.

3. Каждый обвиняемый в совершении уголовного преступления имеет как минимум следующие права:

a. быть незамедлительно и подробно уведомленным на понятном ему языке о характере и основании предъявленного ему обвинения;

b. иметь достаточное время и возможности для подготовки своей защиты;

c. защищать себя лично или через посредство выбранного им самим защитника или, при недостатке у него средств для оплаты услуг защитника, пользоваться услугами назначенного ему защитника бесплатно, когда того требуют интересы правосудия;

d. допрашивать показывающих против него свидетелей или иметь право на то, чтобы эти свидетели были допрошены, и иметь право на вызов и допрос свидетелей в его пользу на тех же условиях, что и для свидетелей, показывающих против него;

e. пользоваться бесплатной помощью переводчика, если он не понимает языка, используемого в суде, или не говорит на этом языке.

Статья 7. Наказание исключительно на основании закона

1. Никто не может быть осужден за совершение какого-либо деяния или за бездействие, которое согласно действовавшему в момент его совершения национальному или международному праву не являлось уголовным преступлением. Не может также налагаться наказание более тяжкое, нежели то, которое подлежало применению в момент совершения уголовного преступления.

2. Настоящая статья не препятствует осуждению и наказанию любого лица за совершение какого-либо деяния или за бездействие, которое в момент его совершения являлось уголовным преступлением в соответствии с общими принципами права, признанными цивилизованными странами.

Статья 8. Право на уважение частной и семейной жизни

1. Каждый имеет право на уважение его личной и семейной жизни, его жилища и его корреспонденции.

2. Не допускается вмешательство со стороны публичных властей в осуществление этого права, за исключением случаев, когда такое вмешательство предусмотрено законом и необходимо в демократическом обществе в интересах национальной безопасности и общественного порядка, экономического благосостояния страны, в целях предотвращения беспорядков или преступлений, для охраны здоровья или нравственности или защиты прав и свобод других лиц.

Статья 9. Свобода мысли, совести и религии

1. Каждый имеет право на свободу мысли, совести и религии; это право включает свободу менять свою религию или убеждения и свободу исповедовать свою религию или убеждения как индивидуально, так и сообща с другими, публичным или частным порядком в богослужении, обучении, отправлении религиозных и культовых обрядов.

2. Свобода исповедовать свою религию или убеждения подлежит лишь тем ограничениям, которые предусмотрены законом и необходимы в демократическом обществе в интересах общественной безопасности, для охраны общественного порядка, здоровья или нравственности или для защиты прав и свобод других лиц.

Статья 10. Свобода выражения мнения

1. Каждый имеет право свободно выражать свое мнение. Это право включает свободу придерживаться своего мнения и свободу получать и распространять информацию и идеи без какого-либо вмешательства со стороны публичных властей и независимо от государственных границ. Настоящая статья не препятствует государствам осуществлять лицензирование радиовещательных, телевизионных или кинематографических предприятий.

2. Осуществление этих свобод, налагающее обязанности и ответственность, может быть сопряжено с определенными формальностями, условиями, ограничениями или санкциями, которые предусмотрены законом и необходимы в демократическом обществе в интересах национальной безопасности, территориальной целостности или общественного порядка, в целях предотвращения беспорядков или преступлений, для охраны здоровья и нравственности, защиты репутации или прав других лиц, предотвращения разглашения информации, полученной конфиденциально, или обеспечения

авторитета и беспристрастности правосудия.

Статья 11. Свобода собраний и объединений

1. Каждый имеет право на свободу мирных собраний и на свободу объединения с другими, включая право создавать профессиональные союзы и вступать в таковые для защиты своих интересов.

2. Осуществление этих прав не подлежит никаким ограничениям, кроме тех, которые предусмотрены законом и необходимы в демократическом обществе в интересах национальной безопасности и общественного порядка, в целях предотвращения беспорядков и преступлений, для охраны здоровья и нравственности или защиты прав и свобод других лиц. Настоящая статья не препятствует введению законных ограничений на осуществление этих прав лицами, входящими в состав вооруженных сил, полиции или административных органов государства.

Статья 12. Право на вступление в брак

Мужчины и женщины, достигшие брачного возраста, имеют право вступать в брак и создавать семью в соответствии с национальным законодательством, регулирующим осуществление этого права.

Статья 13. Право на эффективные средства правовой защиты

Каждый, чьи права и свободы, признанные в настоящей Конвенции, нарушены, имеет право на эффективное средство правовой защиты в государственном органе, даже если это нарушение было совершено лицами, действовавшими в официальном качестве.

Статья 14. Запрещение дискриминации

Пользование правами и свободами, признанными в настоящей Конвенции, должно быть обеспечено без какой бы то ни было дискриминации по признаку пола, расы, цвета кожи, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, принадлежности к национальным меньшинствам, имущественного положения, рождения или по любым иным признакам.

Статья 15. Отступление от соблюдения обязательств в чрезвычайных ситуациях

1. В случае войны или при иных чрезвычайных обстоятельствах, угрожающих жизни нации, любая из Высоких Договаривающихся Сторон может принимать меры в отступление от ее обязательств по настоящей Конвенции только в той степени, в какой это обусловлено чрезвычайностью обстоятельств, при условии, что такие меры не противоречат другим ее обязательствам по международному праву.

2. Это положение не может служить основанием для какого бы то ни было отступления от положений статьи 2, за исключением случаев гибели людей в результате правомерных военных действий, или от положений статьи 3, пункта (1) статьи 4 и статьи 7.

3. Любая из Высоких Договаривающихся Сторон, использующая это

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

право отступления, исчерпывающим образом информирует Генерального секретаря Совета Европы о введенных ею мерах и о причинах их принятия. Она также ставит в известность Генерального секретаря Совета Европы о дате прекращения действия таких мер и возобновлении осуществления положений Конвенции в полном объеме.

Статья 16. Ограничение на политическую деятельность иностранцев

Ничто в статьях 10, 11 и 14 не может рассматриваться как препятствие для Высоких Договаривающихся Сторон вводить ограничения на политическую деятельность иностранцев.

Статья 17. Запрещение злоупотреблений правами

Ничто в настоящей Конвенции не может толковаться как означающее, что какое-либо государство, какая-либо группа лиц или какое-либо лицо имеет право заниматься какой бы то ни было деятельностью или совершать какие бы то ни было действия, направленные на упразднение прав и свобод, признанных в настоящей Конвенции, или на их ограничение в большей мере, чем это предусматривается в Конвенции.

Статья 18. Пределы использования ограничений в отношении прав

Ограничения, допускаемые в настоящей Конвенции в отношении указанных прав и свобод, не должны применяться для иных целей, нежели те, для которых они были предусмотрены.

РАЗДЕЛ II. ЕВРОПЕЙСКИЙ СУД ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА

Статья 19. Учреждение Суда

В целях обеспечения соблюдения обязательств, принятых на себя Высокими Договаривающимися Сторонами по настоящей Конвенции и Протоколам к ней, учреждается Европейский суд по правам человека, далее именуемый “Суд”. Он работает на постоянной основе.

Статья 20. Число судей

Число судей, входящих в состав Суда, равно числу Высоких Договаривающихся Сторон.

Статья 21. Предъявляемые к судьям требования

1. Судьи должны обладать самыми высокими моральными качествами и удовлетворять требованиям, предъявляемым при назначении на высокие судебные должности, или быть правоведами с общепризнанным авторитетом.

2. Судьи участвуют в работе Суда в личном качестве.

3. На протяжении всего срока пребывания в должности судьи не должны осуществлять никакой деятельности, несовместимой с их независимостью, беспристрастностью или с требованиями, вытекающими из характера их работы в течение полного рабочего дня. Все вопросы, возникающие в связи с применением положений настоящего пункта, решаются Судом.

Статья 22. Выборы судей

1. Судья от каждой из Высоких Договаривающихся Сторон избирается Парламентской ассамблеей большинством поданных за него голосов из списка, включающего трех кандидатов, представляемых этой Высокой Договаривающейся Стороной.

2. Аналогичная процедура действует при довыборах состава Суда в случае присоединения новых Высоких Договаривающихся Сторон, а также при заполнении открывающихся вакансий.

Статья 23. Срок полномочий

1. Судьи избираются сроком на шесть лет. Они могут быть переизбраны. Однако срок полномочий половины судей первого состава истекает через три года с момента избрания.

2. Судьи, чей срок полномочий истекает через первые три года, определяются Генеральным секретарем Совета Европы путем жребия сразу после их избрания.

3. В целях обеспечения, насколько это возможно, обновляемости состава Суда наполовину каждые три года Парламентская ассамблея может до проведения любых последующих выборов принять решение о том, что срок или сроки полномочий одного или нескольких избираемых судей будут иными, нежели шесть лет, но в любом случае не более девяти и не менее трех лет.

4. В случаях, когда речь идет о более чем одном сроке полномочий и Парламентская ассамблея применяет положения предыдущего пункта, определение сроков полномочий производится Генеральным секретарем Совета Европы путем жребия сразу после выборов.

5. Судья, избранный для замещения другого судьи, срок полномочий которого еще не истек, занимает этот пост на срок, оставшийся от срока полномочий его предшественника.

6. Срок полномочий Судей истекает по достижении ими 70 лет.

7. Судьи занимают свои посты вплоть до замены. Вместе с тем и после замены они продолжают рассматривать уже поступившие к ним дела.

Статья 24. Освобождение от должности

Судья может быть освобожден от должности только в случае, если прочие судьи большинством в две трети голосов принимают решение о том, что он перестает соответствовать предъявляемым требованиям.

Статья 25. Секретариат и правовые референты

У Суда имеется Секретариат, права, обязанности и организация которого определяются Регламентом Суда. Суд пользуется услугами правовых референтов.

Статья 26. Пленарные заседания Суда

На пленарных заседаниях Суд:

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

- a. избирает своего Председателя и одного или двух заместителей Председателя сроком на три года; они могут быть переизбраны;
- b. образует Палаты, создаваемые на определенный срок;
- c. избирает Председателей Палат Суда; они могут быть переизбраны;
- d. принимает Регламент Суда; и
- e. избирает Секретаря-канцлера Суда и одного или нескольких его заместителей.

Статья 27. Комитеты, Палаты и Большая Палата

1. Для рассмотрения переданных ему дел Суд образует комитеты в составе трех судей, Палаты в составе семи судей и Большую Палату в составе семнадцати судей. Палаты Суда на определенный срок образуют комитеты.

2. Судья, избранный от государства, являющегося стороной в деле, является *ex officio* членом Палаты и Большой Палаты; в случае отсутствия такого судьи или если он не может участвовать в заседании, данное государство назначает лицо, которое выступает в качестве судьи.

3. В состав Большой Палаты входят также Председатель Суда, заместители Председателя Суда, Председатели Палат и другие члены Суда, назначенные в соответствии с Регламентом Суда. В тех случаях, когда дело передается в Большую Палату в соответствии с положениями статьи 43, в ее заседаниях не должен участвовать ни один из судей Палаты, вынесшей постановление, за исключением Председателя этой Палаты и судьи от соответствующего государства, являющегося стороной в деле.

Статья 28. Объявления комитетов о неприемлемости жалобы (заявления)

Комитет единогласным решением может объявить неприемлемой индивидуальную жалобу, поданную в соответствии со статьей 34, или исключить ее из списка подлежащих рассмотрению дел, если такое решение может быть принято без дополнительного изучения жалобы. Это решение является окончательным.

Статья 29. Решения Палат о приемлемости жалобы и по существу дела

1. Если не было принято никакого решения, предусмотренного статьей 28, Палата выносит решение о приемлемости индивидуальной жалобы, поданной в соответствии со статьей 34, и по существу дела.

2. Палата выносит решение о приемлемости жалобы государства, поданной в соответствии со статьей 33, и по существу дела.

3. Решение о приемлемости жалобы выносится отдельно, если Суд, в порядке исключения, не примет решение об обратном.

Статья 30. Уступка юрисдикции в пользу Большой Палаты

Если дело, находящееся на рассмотрении Палаты, затрагивает серьезный вопрос, касающийся толкования положений Конвенции или Протоколов к ней, или если решение вопроса может войти в противоречие с ранее вынесенным

Судом постановлением, Палата может до вынесения своего постановления уступить юрисдикцию в пользу Большой Палаты, если ни одна из сторон не возражает против этого.

Статья 31. Полномочия Большой Палаты

Большая Палата:

a. выносит решения по жалобам, поданным в соответствии со статьей 33 или статьей 34, когда какая-либо из Палат уступила юрисдикцию на основании положений статьи 30 или когда дело направлено ей в соответствии с положениями статьи 43; и

b. рассматривает запросы о вынесении консультативных заключений, направленные в соответствии с положениями статьи 47.

Статья 32. Компетенция Суда

1. В ведении Суда находятся все вопросы, касающиеся толкования и применения положений Конвенции и Протоколов к ней, которые могут быть ему переданы в случаях, предусмотренных положениями статей 33, 34 и 47.

2. В случае спора относительно компетенции Суда по конкретному делу вопрос решает сам Суд.

Статья 33. Межгосударственные дела

Любая Высокая Договаривающаяся Сторона может передать в Суд вопрос о любом предполагаемом нарушении положений Конвенции и Протоколов к ней другой Высокой Договаривающейся Стороной.

Статья 34. Индивидуальные жалобы

Суд может принимать жалобы от любого физического лица, любой неправительственной организации или любой группы частных лиц, которые утверждают, что явились жертвами нарушения одной из Высоких Договаривающихся Сторон их прав, признанных в настоящей Конвенции или в Протоколах к ней. Высокие Договаривающиеся Стороны обязуются никоим образом не препятствовать эффективному осуществлению этого права.

Статья 35 Условия приемлемости

1. Суд может принимать дело к рассмотрению только после того, как были исчерпаны все внутренние средства правовой защиты, как это предусмотрено общепризнанными нормами международного права, и в течении шести месяцев с даты вынесения национальными органами окончательного решения по делу.

2. Суд не принимает к рассмотрению никакую индивидуальную жалобу, поданную в соответствии со статьей 34, если она:

a. является анонимной; или

b. является по существу аналогичной той, которая уже была рассмотрена Судом, или уже является предметом другой процедуры международного разбирательства или урегулирования, и если она не содержит новых относящихся к делу фактов.

3. Суд объявляет неприемлемой любую индивидуальную жалобу, поданную в соответствии со статьей 34, если сочтет ее несовместимой с положе-

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

ниями настоящей Конвенции или Протоколов к ней, явно необоснованной или злоупотреблением правом подачи жалобы.

4. Суд отклоняет любую переданную ему жалобу, которую сочтет неприемлемой в соответствии с настоящей статьей. Он может сделать это на любой стадии разбирательства.

Статья 36. Участие третьей стороны

1. В отношении любого дела, находящегося на рассмотрении какой-либо из Палат или Большой Палаты, каждая Высокая Договаривающаяся Сторона, гражданин которой является заявителем, вправе представлять письменные замечания и принимать участие в слушаниях.

2. В интересах надлежащего отправления правосудия Председатель Суда может пригласить любую Высокую Договаривающуюся Сторону, не являющуюся стороной в деле, или любое заинтересованное лицо, не являющееся заявителем, представить письменные замечания или принять участие в слушаниях.

Статья 37 Прекращение производства по делу

1. Суд может на любой стадии разбирательства принять решение о прекращении производства по делу, если обстоятельства позволяют сделать вывод о том, что:

- a. заявитель более не намерен добиваться рассмотрения своей жалобы; или
- b. спор был урегулирован; или
- c. по любой другой причине, установленной Судом, если дальнейшее рассмотрение жалобы является неоправданным.

Тем не менее Суд продолжает рассмотрение жалобы, если этого требует соблюдение прав человека, гарантированных настоящей Конвенцией и Протоколами к ней.

2. Суд может принять решение восстановить жалобу в списке подлежащих рассмотрению дел, если сочтет, что это оправдано обстоятельствами.

Статья 38. Процедура рассмотрения дела с участием заинтересованных сторон и процедура мирного соглашения

1. Если Суд объявляет жалобу приемлемой, он:

a. продолжает рассмотрение дела с участием представителей заинтересованных сторон и, если это необходимо, осуществляет исследование обстоятельств дела, для эффективного проведения которого заинтересованные государства создают все необходимые условия,

b. предоставляет себя в распоряжение заинтересованных сторон с целью заключения мирного соглашения по делу на основе соблюдения прав человека, признанных в настоящей Конвенции и Протоколах к ней.

2. Процедура предусмотренная подпунктом “b” пункта 1, носит конфиденциальный характер.

Статья 39 Заключение мирного соглашения

В случае заключения мирного соглашения Суд исключает дело из своего списка посредством вынесения постановления, в котором дается лишь краткое

изложение фактов и достигнутого решения.

Статья 40. Открытые судебные заседания и доступ к документам

1. Если в силу исключительных обстоятельств Суд не примет иного решения, его заседания являются открытыми.

2. Доступ к документам, переданным на хранение в Секретариат, открыт для публики, если Председатель Суда не примет иного решения.

Статья 41. Справедливая компенсация

Если Суд объявляет, что имело место нарушение Конвенции или Протоколов к ней, а внутреннее право Высокой Договаривающейся Стороны допускает возможность лишь частичного устранения последствий этого нарушения, Суд, в случае необходимости, присуждает справедливую компенсацию потерпевшей стороне.

Статья 42. Постановления Палат

Постановления Палат становятся окончательными в соответствии с положениями пункта 2 статьи 44.

Статья 43. Передача дела в Большую Палату

1. В течение трех месяцев с даты вынесения Палатой постановления в исключительных случаях возможно обращение любой из сторон в деле о передаче его на рассмотрение Большой Палаты.

2. Коллегия в составе пяти членов Большой Палаты принимает обращение, если дело поднимает серьезный вопрос, касающийся толкования или применения положений настоящей Конвенции или Протоколов к ней, или другой серьезный вопрос общего характера.

3. Если Коллегия принимает обращение, то Большая Палата выносит по делу свое постановление.

Статья 44. Окончательные постановления

1. Постановление Большой Палаты является окончательным.

2. Постановление любой из Палат становится окончательным, если:

a. стороны не заявляют, что они будут просить о передаче дела в Большую Палату; или

b. по истечении трех месяцев с даты вынесения постановления не поступило обращения о передаче дела в Большую Палату; или

c. Коллегия Большой Палаты отклоняет обращение о передаче дела согласно статье 43.

3. Окончательное постановление подлежит публикации.

Статья 45. Мотивировка постановлений и решений

1. Постановления, а также решения о приемлемости или неприемлемости жалоб должны быть мотивированными.

2. Если постановление в целом или частично не выражает единогласного мнения судей, то любой судья вправе представить свое особое мнение.

Статья 46. Обязательная сила и исполнение постановлений

1. Высокие Договаривающиеся Стороны обязуются исполнять оконча-

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

тельные постановления Суда по делам, в которых они являются сторонами.

2. Окончательное постановление Суда направляется Комитету министров, который осуществляет надзор за его исполнением.

Статья 47. Консультативные заключения

1. Суд может по просьбе Комитета министров выносить консультативные заключения по юридическим вопросам, касающимся толкования положений Конвенции и Протоколов к ней.

2. Такие заключения не должны затрагивать ни вопросы, относящиеся к содержанию или объему прав или свобод, определенных в разделе I Конвенции и Протоколах к ней, ни другие вопросы, которые Суду или Комитету министров, возможно, потребовалось бы затронуть при рассмотрении какого-либо обращения, предусмотренного Конвенцией.

3. Решение Комитета министров запросить консультативное заключение Суда принимается большинством голосов представителей, имеющих право заседать в Комитете.

Статья 48. Компетенция Суда в отношении консультативных заключений

Вопрос о том, относится ли направленный Комитетом министров запрос о вынесении консультативного заключения к компетенции Суда, как она определена в статье 47, решает Суд.

Статья 49. Мотивировка консультативных заключений

1. Консультативные заключения Суда должны быть мотивированными.

2. Если консультативное заключение в целом или частично не выражает единогласного мнения судей, то любой судья вправе представить свое особое мнение.

3. Консультативное заключение Суда направляется Комитету министров.

Статья 50. Расходы на содержание Суда

Расходы, связанные с деятельностью Суда, несет Совет Европы.

Статья 51. Привилегии и иммунитеты Судей

Судьи при исполнении своих функций пользуются привилегиями и иммунитетами, предусмотренными статьей 40 Устава Совета Европы и в соглашениях, заключенных на ее основе.

РАЗДЕЛ III. РАЗЛИЧНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 52. Запросы Генерального секретаря

По получении просьбы от Генерального секретаря Совета Европы каждая Высокая Договаривающаяся Сторона представляет разъяснения относительно того, каким образом ее внутреннее право обеспечивает эффективное применение любого из положений настоящей Конвенции.

Статья 53. Гарантии в отношении признанных прав человека

Ничто в настоящей Конвенции не может быть истолковано как ограничение или умаление любого из прав человека и основных свобод, которые могут обеспечиваться законодательством любой Высокой Договаривающейся

Стороны или любым иным соглашением, в котором она участвует.

Статья 54. Полномочия Комитета министров

Ничто в настоящей Конвенции не умаляет полномочий Комитета министров, которыми он наделен в силу Устава Совета Европы.

Статья 55. Отказ от иных средств урегулирования споров

Высокие Договаривающиеся Стороны согласны, если иное не установлено особым соглашением, не прибегать к действующим между ними договорам, конвенциям или декларациям при передаче на рассмотрение, путем направления заявления, спора по поводу толкования или применения положений настоящей Конвенции и не использовать иные средства урегулирования спора, чем предусмотренные настоящей Конвенцией.

Статья 56. Территориальная сфера действия

1. Любое государство при ратификации или впоследствии может заявить путем уведомления Генерального секретаря Совета Европы о том, что настоящая Конвенция, с учетом пункта 4 настоящей статьи, распространяется на все территории или на любую из них, за внешние сношения которых оно несет ответственность.

2. Действие Конвенции распространяется на территорию или территории, указанные в уведомлении, с тридцатого дня после получения Генеральным секретарем Совета Европы этого уведомления.

3. Положения настоящей Конвенции применяются на упомянутых территориях с надлежащим учетом местных условий.

4. Любое государство, которое сделало заявление в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи, может впоследствии в любое время заявить, применительно к одной или нескольким территориям, указанным в этом заявлении о признании компетенции Суда принимать жалобы от физических лиц, неправительственных организаций или групп частных лиц, как это предусмотрено статьей 34 Конвенции.

Статья 57. Оговорки

1. Любое государство при подписании настоящей Конвенции или при сдаче им на хранение его ратификационной грамоты может сделать оговорку к любому конкретному положению Конвенции в отношении того, что тот или иной закон, действующий в это время на его территории, не соответствует этому положению. В соответствии с настоящей статьей оговорки общего характера не допускаются.

2. Любая оговорка, сделанная в соответствии с настоящей статьей, должна содержать краткое изложение соответствующего закона.

Статья 58. Денонсация

1. Высокая Договаривающаяся Сторона может денонсировать настоящую Конвенцию только по истечении пяти лет с даты, когда она стала Стороной Конвенции, и по истечении шести месяцев после направления уведомления

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ

Генеральному секретарю Совета Европы, который информирует об этом другие Высокие Договаривающиеся Стороны.

2. Денонсация не освобождает соответствующую Высокую Договаривающуюся Сторону от ее обязательств по настоящей Конвенции в отношении любого действия, которое могло явиться нарушением таких обязательств и могло быть совершено ею до даты вступления денонсации в силу.

3. Любая Высокая Договаривающаяся Сторона, которая перестает быть членом Совета Европы, на тех же условиях перестает быть и Стороной настоящей Конвенции.

4. Конвенция может быть денонсирована в соответствии с положениями предыдущих пунктов в отношении любой территории, на которую распространялось ее действие согласно положениям статьи 56.

Статья 59. Подписание и ратификация

1. Настоящая Конвенция открыта для подписания государствами-членами Совета Европы. Она подлежит ратификации. Ратификационные грамоты сдаются на хранение Генеральному секретарю Совета Европы.

2. Настоящая Конвенция вступает в силу после сдачи на хранение десяти ратификационных грамот.

3. Для тех государств, которые ратифицируют Конвенцию впоследствии, она вступает в силу с даты сдачи ими на хранение их ратификационных грамот.

4. Генеральный секретарь Совета Европы уведомляет все государства-члены Совета Европы о вступлении Конвенции в силу, о Высоких Договаривающихся Сторонах, ратифицировавших ее, и о сдаче ратификационных грамот, которые могут быть получены впоследствии.

Совершено в Риме 4 ноября 1950 года на английском и французском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу, в единственном экземпляре, который хранится в архиве Совета Европы. Генеральный секретарь направляет заверенные копии всем подписавшим Конвенцию государствам.

ÜMUMDÜNYA İNSAN HÜQUQLARI BƏYANNAMƏSİ

*Baş Assambleyanın 1948-ci il 10 dekabr tarixli
217-ci A (III) qətnaməsi ilə qəbul və bəyan edilmişdir.*

Preambula

Bəşər ailəsinin bütün üzvlərinə xas olan ləyaqətləri və onların bərabər və alınmaz hüquqlarını qəbul etməyin azadlığın, ədalətin və ümumi sülhün təməli olduğunu nəzərə alaraq; və

insan hüquqlarına laqeydliyin və həqarətin bəşəriyyətin vicdanını hiddətləndirən vəhşi əməllərə gətirib çıxardığını və insanların söz və əqidə azadlığına mane olacağı, qorxu və ehtiyaclardan azad olacağı bir dünyanın yaradılmasının insanların ən ali arzusu kimi bəyan edildiyini nəzərə alaraq; və

insanın müstəbidliyə və zülmkarlığa qarşı sonuncu vasitə kimi qiyama əl atmağa məcbur qalmamasını təmin etmək məqsədilə insan hüquqlarının qanun hökmü ilə qorunmasının zəruri olduğunu nəzərə alaraq; və

xalqlar arasında dostluq münasibətlərinin inkişafına yardım etməyin zəruri olduğunu nəzərə alaraq; və

Birləşmiş Millətlər Təşkilatına daxil olan xalqların Nizamnamədə insanın əsas hüquqlarına, insan şəxsiyyətinin ləyaqətinə və dəyərliliyinə, kişi və qadınların hüquq bərabərliyinə olan inamlarını təsdiq etdikləri və daha çox azadlıq şəraitində sosial tərəqqiyə və həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına yardım göstərmək qərarına gəldiklərini nəzərə alaraq; və

üzv ölkələrin, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı ilə əməkdaşlıq əsasında insan hüquqlarına və əsas azadlıqlara hamılıqla hörmət və riayət edilməsinə yardım göstərməyi öz öhdələrinə götürdüklərini nəzərə alaraq; və

bu hüquq və azadlıqların xarakterinin hamılıqla dərk edilməsinin bu öhdəliklərin tam şəkildə yerinə yetirilməsi üçün böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini nəzərə alaraq,

Baş Assambleya

bütün xalqların və bütün dövlətlərin yerinə yetirməyə can atmalı olduqları vəzifələr kimi hazırkı Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsini bəyan edir; bu məqsədlə ki, hər bir insan və cəmiyyətin hər bir qurumu hazırkı Bəyannaməni daim nəzərdə tutaraq, bu hüquqlara və azadlıqlara, maarifçilik və təhsil yolu ilə, mütərəqqi milli və beynəlxalq tədbirlər yolu ilə, onların həm Təşkilata üzv olan dövlətlərin xalqları, həm də bu dövlətlərin yurisdiksiyası altında olan ərazilərin xalqları arasında hamılıqla və səmərəli şəkildə qəbul edilməsi və həyata keçirilməsi yolu ilə hörmət edilməsinə və onların təmin edilməsinə köməklik göstərməyə can atırlar.

Maddə 1

Bütün insanlar öz ləyaqətləri və hüquqları etibarilə azad və bərabər doğulurlar. Onlara ağıl və vicdan bəxş edilib və onlar bir-birinə münasibətdə qardaşlıq ruhunda davranmalıdırlar.

Maddə 2

Hər bir insan, irqi, dərisinin rəngi, cinsi, dili, dini, siyasi və digər əqidələri, milli və sosial mənsubiyyəti, əmlak vəziyyəti, silk mənsubiyyəti və digər vəziyyətlərinə görə heç bir fərq qoyulmadan hazırkı Bəyannamədə bəyan edilən bütün hüquqlara və bütün azadlıqlara malik olmalıdır.

BEYNƏLXALO HƏQUQI SƏNƏDLƏR

Bundan əlavə, insanın mənsub olduğu ölkənin və ya ərazinin siyasi, hüquqi və beynəlxalq statusuna, bu ərazinin müstəqil, asılı, özünü idarə etməyən və ya suverenliyi hər hansı digər şəkildə məhdudlaşdıran ərazi olub-olmamasından asılı olmayaraq, heç bir fərq qoyulmamalıdır.

Madde 3

Hər bir insan yaşamaq, azadlıq və şəxsi toxunulmazlıq hüququna malikdir.

Madde 4

Heç kim kölə vəziyyətində və ya asılı vəziyyətdə saxlanılmamalıdır: köləliyin və kölə ticarətinin bütün formaları qadağan edilir.

Madde 5

Heç kim işgəncələrə və yaxud ağır, qeyri-insani və ya onun ləyaqətini alçaldan rəftara və cəzaya məruz qalmamalıdır.

Madde 6

Hər bir insan, harada olmasından asılı olmayaraq, özünün hüquq subyektini kimi qəbul edilməsi hüququna malikdir.

Madde 7

Bütün insanlar qanun qarşısında bərabərdirlər və heç bir fərq qoyulmadan qanun tərəfindən bərabər müdafiə olunmaq hüququna malikdirlər. Bütün insanlar, hazırkı Bəyannaməni pozan istənilən ayrı-seçkilik aktından və belə bir ayrı-seçkiliyə hər cür təhrikdən müdafiə olunmaqda bərabər hüquqlara malikdirlər.

Madde 8

Hər bir insan, Konstitusiya və ya qanunla ona verilən əsas hüquqlarının pozulması hallarında səlahiyyətli məhkəmələr tərəfindən bu hüquqlarının səmərəli şəkildə bərpa edilməsi hüququna malikdir.

Madde 9

Heç kəs özbaşınalıqla həbsə, tutulub saxlanılmaya və ya sürgün edilməyə məruz qala bilməz.

Madde 10

Hər bir insan öz hüquq və vəzifələrini müəyyənləşdirmək üçün və ona qarşı qaldırılan cinayət ittihamının əsaslandırılmış olub-olmamasını aydınlaşdırmaq üçün, ona qarşı qaldırılan işə müstəqil və qərəzsiz məhkəmə tərəfindən tam bərabərlik əsasında, açıq və ədalətin bütün tələblərinə riayət olunmaqla baxılmasını tələb etmək hüququna malikdir.

Madde 11

1. Cinayət törətməkdə ittiham edilən hər bir insan, ona bütün müdafiə imkanları təmin edilməklə, açıq məhkəmə araşdırması yolu ilə onun günahkar olduğu qanuni qayadada müəyyən edilməyə qədər günahsız hesab edilmək hüququna malikdir.

2. Heç kim, törədildiyi zaman milli qanunlara və ya beynəlxalq hüquqa görə cinayət tərkibi daşımayan hər hansı bir əməl və ya fəaliyyətsizlik əsasında cinayət törətməkdə ittiham oluna bilməz. Habelə, cinayətin törədildiyi zaman tətbiq edilə bilən cəzadan ağır cəza verilə bilməz.

Madde 12

Heç kimin şəxsi və ailə həyatına özbaşınalıqla müdaxilə, evinin toxunulmazlığına, gizli məktublaşmalarına, şərəf və nüfuzuna özbaşınalıqla qəsd edilə bilməz. Hər bir insan bu cür müdaxilələrdən və ya belə qəsdlərdən qanunla müdafiə olunmaq hüququna malikdir.

Madde 13

1. Hər bir insan, hər bir dövlətin hüduqları daxilində sərbəst hərəkət etmək və özünə yaşayış yeri seçmək hüququna malikdir.

2. Hər bir insan, öz ölkəsi də daxil olmaqla istənilən ölkəni tərk etmək və öz ölkəsinə qayıtmaq hüququna malikdir.

Maddə 14

1. Hər bir insan təqiblərdən qurtulmaq üçün digər ölkələrdə sığınacaq axtarmaq və bu sığınacaqdan istifadə etmək hüququna malikdir.

2. Bu hüquqdan, əslində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının məqsəd və prinsiplərinə zidd olan qeyri-siyasi xarakterli cinayətlər və ya əməllər törətməyə görə təqiblərdən qurtulmağa çalışılması hallarında istifadə edilə bilməz.

Maddə 15

1. Hər bir insan vətəndaşlıq hüququna malikdir.

2. Heç kim öz vətəndaşlığından və öz vətəndaşlığını dəyişmək hüququndan məhrum edilə bilməz.

Maddə 16

1. Yetkinlik yaşına çatmış kişilər və qadınlar, irqi, milli və ya dini əlamətlərinə görə heç bir məhdudiyət qoyulmadan nikah bağlamaq və ailə qurmaq hüququna malikdirlər. Onlar nikah bağlayarkən, nikah vəziyyətində olarkən və onun pozulması zamanı eyni hüquqlardan istifadə edirlər.

2. Nikah yalnız hər iki tərəfin sərbəst və tam razılığı ilə bağlana bilər.

3. Ailə cəmiyyətin təbii və əsas özəyidir və o, cəmiyyət və dövlət tərəfindən müdafiə olunmaq hüququna malikdir.

Maddə 17

1. Hər bir insan təkbaşına və ya başqaları ilə birlikdə əmlaka sahib olmaq hüququna malikdir.

2. Heç kim öz əmlakından özbaşınalıqla məhrum edilməməlidir.

Maddə 18

Hər bir insan düşüncə, vicdan və din azadlığı hüququna malikdir: bu hüquqa öz dinini və ya əqidəsini dəyişmək azadlığı, öz dininə və ya əqidəsinə həm təkbaşına, həm də başqaları ilə birlikdə, dini təlimdə, ibadətdə və dini mərasim qaydalarının yerinə yetirilməsində açıq və özəl qaydada etiqad etmək azadlığı daxildir.

Maddə 19

Hər bir insan əqidə azadlığı və onu sərbəst ifadə etmək azadlığı hüququna malikdir: bu hüquqa maneəsiz olaraq öz əqidəsində qalmaq azadlığı və istənilən vasitələrlə və dövlət sərhədlərindən asılı olmayaraq, informasiya və ideyalar axtarmaq, almaq və yaymaq azadlığı daxildir.

Maddə 20

1. Hər bir insan dinc yığıncaqlar keçirmək və assosiasiyalar qurmaq hüququna malikdir.

2. Heç kim hər hansı bir assosiasiyaya daxil olmağa məcbur edilə bilməz.

Maddə 21

1. Hər bir insan öz ölkəsinin idarə edilməsində bilavasitə və yaxud azad seçilən nümayəndələr vasitəsilə iştirak etmək hüququna malikdir.

2. Hər bir insan öz ölkəsində dövlət qulluğuna hamıyla bərabər yol tapmaq hüququna malikdir.

3. Xalqın iradəsi hökumətin hakimiyyətinin əsası olmalıdır; bu iradə, vaxtaşırı və saxtalaşdırılmadan, ümumi və bərabər seçki hüququ əsasında, gizli səsvermə yolu ilə və yaxud səsvermə azadlığını təmin edən digər eynimənalı formalar vasitəsilə keçirilən seçkilərdə öz əksini tapmalıdır.

Maddə 22

Cəmiyyətin bir üzvü kimi, hər bir insan sosial təminat hüququna və öz ləyaqətini qoruyub saxlaya bilmək və öz şəxsiyyətini azad inkişaf etdirmək üçün iqtisadi, sosial və mədəni sahələrdə zəruri olan hüquqlarını milli səylər və beynəlxalq əməkdaşlıq vasitəsilə, hər bir dövlətin strukturu və resurslarına müvafiq olaraq həyata keçirmək

hüququna malikdir.

Madde 23

1. Hər bir insan işləmək, istədiyi işi sərbəst seçmək, ədalətli və əlverişli iş şəraitinə malik olmaq və işsizlikdən müdafiə olunmaq hüququna malikdir.

2. Hər bir insan, heç bir ayrı-seçkiliyə məruz qalmadan, bərabər əməyə görə bərabər haqq almaq hüququna malikdir.

3. İşləyən hər bir insan, onun özünün və ailəsinin layiqli dolanışığını təmin edən, ədalətli və qənaətbəxş həcmdə, zəruri hallarda isə digər sosial təminat vəsaitləri ona əlavə edilməklə haqq almaq hüququna malikdir.

4. Hər bir insan, öz mənafelərini müdafiə etmək üçün həmkarlar ittifaqları yaratmaq və həmkarlar ittifaqlarına daxil olmaq hüququna malikdir.

Madde 24

Hər bir insan, iş gününün səmərəli məhdudlaşdırılması və ödənilən vaxtaşırı məzuniyyət hüququ da daxil edilməklə istirahət və asudə vaxt hüququna malikdir.

Madde 25

1. Hər bir insan, qida, geyim, mənzil, tibbi qulluq və zəruri sosial xidmətlər də daxil olmaqla onun özünün və ailəsinin sağlamlığının və rifahının qorunub saxlanması üçün zəruri olan həyat səviyyəsinə malik olmaq hüququna və işsizlik, xəstəlik, əlillik, dulluq, qocalıq halında və ondan asılı olmayan digər səbəblərə görə dolanışq vəsaitlərini itirdiyi halda təminat hüququna malikdir.

2. Analıq və körpəlik xüsusi himayə və yardım hüququ verir. nikahlı və yaxud nikahsız doğulmuş bütün uşaqlar eyni sosial müdafiədən istifadə etməlidirlər.

Madde 26

1. Hər bir insan təhsil almaq hüququna malikdir. Təhsil ən azı ibtidai və ümumi səviyyələrdə pulsuz olmalıdır. İbtidai təhsil məcburi olmalıdır. Həminin texniki və peşə təhsili almaq imkanı olmalıdır və hər bir insanın qabiliyyəti əsasında həminin eyni dərəcədə ali təhsil almaq imkanı olmalıdır.

2. Təhsil insan şəxsiyyətinin tam inkişafına və insan hüquqlarına və əsas azadlıqlara hörmətin artırılmasına yönəldilməlidir. Təhsil bütün xalqlar, irqi və dini qruplar arasında qarşılıqlı anlaşmaya, dözümlülüyə və dostluğa yardımçı olmalı və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının sülhün qorunub saxlanması ilə bağlı fəaliyyətinə köməklik göstərməlidir.

3. Valideynlər öz kiçik yaşlı uşaqları üçün təhsil növlərini seçməkdə prioritet hüquq malikdirlər.

Madde 27

1. Hər bir insan, cəmiyyətin mədəni həyatında iştirak etmək, incəsənətdən həzz almaq, elmi tərəqqidə iştirak etmək və onun nemətlərindən istifadə etmək hüququna malikdir.

2. Hər bir insan, müəllifi olduğu elmi, ədəbi və bədii əsərlərin nəticəsi olan mənəvi və maddi mənafelərinin müdafiə olunması hüququna malikdir.

Madde 28

Hər bir insan, hazırkı Bəyannamədə ifadə edilən hüquq və azadlıqların tam şəkildə həyata keçirilməsinə şərait yaradan sosial və beynəlxalq idarə üsulu hüququna malikdir.

Madde 29

1. Hər bir insan elə bir cəmiyyət qarşısında məsuliyyət daşıyır ki, onun şəxsiyyətinin azad və tam inkişafı yalnız o cəmiyyətdə mümkündür.

2. Hər bir insan öz hüquq və azadlıqlarını həyata keçirərkən yalnız o məhdudiyyətlərə məruz qala bilər ki, onlar müstəsna olaraq, başqalarının hüquq və azadlıqlarının lazımı qaydada tanınması və onlara hörmət edilməsinin təmin edilməsi və demokratik cəmiyyətdə əxlaq qaydalarının, ictimai asayişin və ümumi rifahın ədalətli tələblərinin ödənilməsi naminə qanunla müəyyən edilmişdir.

3. Bu hüquq və azadlıqların həyata keçirilməsi heç bir halda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının məqsəd və prinsiplərinə zidd olmamalıdır.

Madde 30

Hazırkı Bəyannamənin heç bir müddəası hansısa dövlətə, insan qrupuna və ya ayrı-ayrı şəxslərə, hazırkı Bəyannamədə ifadə olunan hüquq və azadlıqların ləğv edilməsinə yönəldilən hər hansı bir fəaliyyətlə məşğul olmaq və ya hər hansı bir əməl törətmək hüququnun verilməsi kimi şərh edilə bilməz.

QADINLARA QARŞI AYRI-SEÇKİLİYİN BÜTÜN FORMALARININ LƏĞV EDİLMƏSİ HAQQINDA KONVENSIYA

Baş Assambleyanın 18 dekabr 1979-cu il tarixli 34/180-ci qətnaməsi ilə qəbul edilmişdir və imzalanmaya, təsdiq edilməyə və qoşulmaya açıqdır.

*Qüvvəyə minmişdir: 27-ci (1) maddəyə uyğun olaraq,
3 sentyabr 1981-ci il.*

Hazırkı Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlər,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsinin insanın əsas hüquqlarına, insan şəxsiyyətinin ləyaqətliyinə, kişi və qadınların bərabərliyinə inamı bir daha təsdiq etdiyini nəzərə alaraq,

Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsində ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi prinsipinin təsdiq edildiyini və bütün insanların öz ləyaqətləri və hüquqları baxımından azad və bərabər doğulduğunun və heç bir fərq, o cümlədən, cinsi fərq qoyulmadan hər bir insanın onda bəyan edilən bütün hüquqlara və bütün azadlıqlara malik olmalı olduğunun bəyan edildiyini nəzərə alaraq,

insan hüquqları haqqında beynəlxalq paktların iştirakçısı olan dövlətlərin üzərinə bütün iqtisadi, sosial, mədəni, mülki və siyasi hüquqlardan kişi və qadınların bərabər hüquqda istifadə etmələrini təmin etmək öhdəliyinin qoyulduğunu nəzərə alaraq,

kişi və qadınların hüquq bərabərliyinə yardım etmək məqsədilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının və ixtisaslaşdırılmış təsisatların himayəsi altında bağlanan beynəlxalq konvensiyaları diqqətə alaraq,

həmçinin kişi və qadınların hüquq bərabərliyinə yardım etmək məqsədilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının və ixtisaslaşdırılmış təsisatların qəbul etdikləri qətnamələri, bəyannamələri və tövsiyələri nəzərə alaraq,

lakin bu müxtəlif sənədlərə baxmayaraq, hələ də qadınlara qarşı xeyli ayrı-seçkiliyin mövcud olmasından narahat olaraq,

qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin hüquqbərabərliyi və insan ləyaqətinə hörmət olunması prinsiplərini pozduğunu, qadınların kişilərlə bərabər səviyyədə öz ölkələrinin siyasi, sosial, iqtisadi və mədəni həyatında iştirak etmələrinə əngəl törətdiyini, cəmiyyətin və ailənin rifahının yüksəlməsinə mane olduğunu və öz ölkələrinin rifahı naminə qadınların imkanlarının tam şəkildə açılmasını daha da çətinləşdirdiyini xatırladaraq,

yoxsulluq şəraitində qadınların ərzağa, səhiyyəyə, təhsilə, peşə hazırlığına və işə

BEYNƏLXALO HƏQUQI SƏNƏDLƏR

düzəlmək imkanlarına, həmçinin, digər tələbatlara daha az yol tapa bilmələrindən narahat olaraq,

bərabərliyə və ədalətə əsaslanan yeni beynəlxalq iqtisadi quruluşun yaradılmasının kişi və qadınlar arasında bərabərliyin təmin olunmasına xeyli kömək edəcəyinə əmin olaraq,

aparteidin, irqçiliyin bütün formalarının, irqi ayrı-seçkiliyin, müstəmləkəçiliyin, yeni müstəmləkəçiliyin, təcavüzkarlığın, xarici istila və hökmranlığın və dövlətlərin daxili işlərinə müdaxilənin ləğv edilməsinin kişi və qadınların hüquqlarının tam həyata keçirilməsi üçün zəruri olduğunu qeyd edərək,

beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinin, beynəlxalq gərginliyin azadılmasının, sosial və iqtisadi sistemlərindən asılı olmayaraq, bütün dövlətlər arasında qarşılıqlı əməkdaşlığın, ciddi və səmərəli beynəlxalq nəzarət altında hamılıqla və tam tərkislahın, xüsusilə də nüvə tərkislahının, ölkələr arasındakı münasibətlərdə ədalətçilik, bərabərlik və qarşılıqlı fayda prinsiplərinin təsdiq olunmasının və xarici və müstəmləkə hökmranlığı və xarici istila altında olan xalqların öz müqəddəratlarını təyin etmə və müstəqillik hüquqlarının həyata keçirilməsinin, habelə dövlətlərin milli suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət edilməsinin sosial tərəqqiyə və inkişafa yardım edəcəyini və bunun da nəticəsi olaraq kişi və qadınlar arasında tam bərabərliyə nail olunmasına səbəb olacağını təsdiq edərək,

ölkələrin tam inkişafının, bütün dünya rifahının və sülh işinin, bütün sahələrdə qadınların kişilərlə bərabər səviyyədə maksimum iştirakını tələb etdiyinə əmin olaraq,

qadınların ailə və cəmiyyətin rifahında, bu günə qədər tam şəkildə qəbul edilməyən xidmətlərinin əhəmiyyətini, analığın və hər iki valideynin ailədə və uşaqların tərbiyə olunmasında sosial əhəmiyyətini nəzərə alaraq və uşaqların tərbiyə olunmasının kişi və qadınlardan və bütövlükdə bütün cəmiyyətdən birgə məsuliyyət tələb etdiyinə görə qadınların nəslin artırılmasındakı rolunun ayrı-seçkiliyə səbəb olmadığını dərk edərək,

kişi və qadınlar arasında tam bərabərliyə nail olmaq üçün həm kişilərin, həm də qadınların cəmiyyətdə və ailədə ənənəvi rollarını dəyişdirməyin zəruriliyini yada salaraq,

Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğv edilməsi haqqında Bəyannamədə bəyan edilən prinsipləri həyata keçirmək və bu məqsədlə, belə ayrı-seçkiliyin bütün forma və təzahürlərini ləğv etmək üçün lazım olan tədbirləri görmək əzmində olduqlarını bildirərək,

aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

I HİSSƏ

Maddə 1

Hazırkı Konvensiyanın məqsədləri üçün «qadınlara qarşı ayrı-seçkilik» anlayışı siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni, mülki və ya istənilən digər sahədə, ailə vəziyyətindən asılı olmayaraq, kişi və qadınların hüquq bərabərliyi əsasında qadınların insan hüquqları və əsas azadlıqlarının qəbul edilməsini, qadınların onlardan istifadə etmələrini və ya onları həyata keçirmələrini cinsi əlamətə görə zəiflətməyə və ya yox etməyə yönəldilən istənilən fərqləndirməni, istisnayı və ya məhdudluğu bildirir.

Maddə 2

İştirakçı dövlətlər qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bütün formalarını pisləyir, təxire salmadan və bütün müvafiq üsullarla qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyi ləğv etmək siyasəti yürütməyə razı olurlar və bu məqsədlə aşağıdakıları öz öhdələrinə götürürlər:

a) əgər bu hələ edilməyibsə, kişi və qadınların hüquq bərabərliyi prinsipini öz milli konstitusiyalarına və ya digər müvafiq qanunvericiliyə daxil etmək, qanunun və digər müvafiq vasitələrin köməyi ilə bu prinsipin praktik şəkildə həyata keçirilməsini təmin

etmək;

b) qadınlara qarşı hər cür ayrı-seçkiliyi qadağan edən, lazım gəldiyi yerlərdə sanksiya tətbiq etməyi də daxil etməklə, müvafiq qanunvericilik tədbirləri görmək;

c) qadınların hüquqlarının, kişilərlə bərabər əsasda hüquqi müdafiəsini müəyyən etmək və səlahiyyətli milli məhkəmələrin və digər dövlət müəssisələrinin köməyi ilə qadınların istənilən ayrı-seçkilik aktından səmərəli müdafiə olunmalarını təmin etmək;

d) qadınlara qarşı hər hansı bir ayrı-seçkilik aktı və əməli törətməkdən imtina etmək və dövlət orqanları və müəssisələrinin bu öhdəliyə uyğun olaraq hərəkət etmələrinə təminat vermək;

e) hər hansı bir şəxs, təşkilat və ya müəssisə tərəfindən qadınlara qarşı ayrı-seçkilik hallarının ləğv edilməsi üçün bütün müvafiq tədbirləri görmək;

f) özündə qadınlara qarşı ayrı-seçkilik əks etdirən mövcud qanunları, qərarları, adətləri və təcrübələri dəyişdirmək və ya onları ləğv etmək üçün, qanunvericilik tədbirləri də daxil edilməklə, bütün müvafiq tədbirləri görmək;

q) öz cinayət qanunvericiliklərində özündə qadınlara qarşı ayrı-seçkilik əks etdirən bütün müddəaları ləğv etmək.

Maddə 3

İştirakçı dövlətlər, qadınların hərtərəfli inkişafını və tərəqqisini təmin etmək üçün bütün sahələrdə, əsasən də siyasi, sosial, iqtisadi və mədəni sahələrdə qanunvericilik tədbirləri də daxil edilməklə, bütün müvafiq tədbirləri görürlər ki, onların kişilərlə bərabər səviyyədə insan hüquqlarını və əsas azadlıqlarını həyata keçirmələrinə və bunlardan istifadə etmələrinə təminat versinlər.

Maddə 4

1. İştirakçı dövlətlərin kişilər və qadınlar arasında faktiki bərabərliyin təşəkkül tapmasını sürətləndirməyə yönəldilən müvəqqəti xüsusi tədbirlər görməsi hazırkı Konvensiyada müəyyən edildiyi şəkildə, ayrı-seçkilik hesab olunmur, amma bunlar özlüyündə qeyri-bərabər və fərqli standartların qorunub saxlanmasına heç bir dərəcədə səbəb olmamalıdır; bu tədbirlər, imkanların bərabərliyi və münasibətlərin hüquq bərabərliyi ilə bağlı olan məqsədlərə çatıldıqdan sonra ləğv edilməlidir.

2. İştirakçı dövlətlərin, hazırkı Konvensiyada təsbit edilən tədbirlər də daxil edilməklə, analığın mühafizəsinə yönəldilən xüsusi tədbirlər görməsi ayrı-seçkilik hesab olunmur.

Maddə 5

İştirakçı dövlətlər aşağıdakı məqsədlər üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər:

a) xürafatçı düşüncələrin kökündən yox edilməsinə, cinslərdən birinin natamamlığı və üstünlüyü ideyasına və yaxud kişi və qadınların stereotip roluna əsaslanan adətlərin və digər praktikaların aradan qaldırılmasına nail olmaq məqsədilə kişi və qadınların sosial və mədəni davranış modelini dəyişdirmək;

b) ailə tərbiyəsinin sosial funksiya kimi analığın düzgün dərk edilməsini özündə əks etdirməsini və bütün hallarda uşaqların mənafeələrinin üstün tutulması şərti ilə, kişi və qadınların öz uşaqlarının tərbiyəsi və inkişafında ümumi məsuliyyətlərinin qəbul edilməsini təmin etmək.

Maddə 6

İştirakçı dövlətlər qadın ticarətinin və qadınların fahişəlik yolu ilə istismarının bütün növlərinin qarşısını almaq üçün qanunvericilik tədbirləri də daxil edilməklə, bütün müvafiq tədbirləri görürlər.

II HİSSƏ

Maddə 7

İştirakçı dövlətlər, ölkənin siyasi və ictimai həyatında qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğv edilməsi üzrə bütün müvafiq tədbirləri görürlər və əsasən də qadınlara kişilərlə

BEYNƏLXALO HƏQUQI SƏNƏDLƏR

bərabər şərtlərdə aşağıdakı hüquqları təmin edirlər:

a) bütün seçkilərdə və açıq referendumlarda səs vermək və bütün açıq səsvermə yolu ilə seçilən orqanlara seçilmək hüququ;

b) hökumətin siyasətinin formalaşmasında və həyata keçirilməsində iştirak etmək və dövlət vəzifələri tutmaq, habelə dövlət idarəçiliyinin bütün səviyyələrində bütün dövlət funksiyalarını həyata keçirmək hüququ;

c) ölkənin ictimai və siyasi problemləri ilə məşğul olan qeyri-hökumət təşkilatları və cəmiyyətlərinin fəaliyyətində iştirak etmək hüququ.

Maddə 8

İştirakçı dövlətlər qadınlara, kişilərlə bərabər şərtlərdə və heç bir ayrı-seçkiliyə yol verilmədən öz hökumətlərini beynəlxalq səviyyədə təmsil etmək və beynəlxalq təşkilatların işində iştirak etmək imkanları təmin etmək üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər.

Maddə 9

1. İştirakçı dövlətlər qadınlara, öz vətəndaşlığını əldə etmək, onu dəyişdirmək və ya saxlamaq sahəsində kişilərlə bərabər səviyyədə hüquqlar verirlər. Onlar əsasən bunu təmin edirlər ki, qadının nə xarici vətəndaşla nikah bağlaması, nə də ərinin nikah dövründə öz vətəndaşlığını dəyişməsi, avtomatik olaraq onun öz vətəndaşlığını dəyişməsinə gətirib çıxarmasın, onu vətəndaşlığı olmayan şəxsə çevirməsin və ərinin vətəndaşlığını qəbul etməyə məcbur edə bilməsin.

2. İştirakçı dövlətlər, öz uşaqlarının vətəndaşlığına münasibətdə qadınlara kişilərlə bərabər səviyyədə hüquqlar verirlər.

III HİSSƏ

Maddə 10

İştirakçı dövlətlər qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğv edilməsi üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər ki, onlara təhsil sahəsində kişilərlə bərabər səviyyədə hüquqlar təmin etsinlər, əsasən də, kişi və qadınların bərabərliyi əsasında aşağıdakıları təmin etsinlər:

a) peşə və ixtisas seçiminə yönləndirilmək üçün həm kənd, həm də şəhər rayonlarındakı bütün kateqoriyalardan olan təhsil müəssisələrində təhsilə yol tapmaq və diplom almaq üçün eyni şərait yaratmaq; bu bərabərlik məktəbəqədər, ümumi, ixtisas və ali texniki təhsil sahələrində, həmçinin, peşə hazırlığının bütün növlərində təmin edilir;

b) eyni təhsil proqramlarına, eyni imtahanlara, eyni ixtisas səviyyəsinə malik müəllim heyətinə, məktəb binalarına və eyni keyfiyyətli məktəb avadanlığına yol tapmaq;

c) bu məqsədə nail olmağa kömək edə biləcək birgə təlimi və təlimin digər növlərini təşviq etmək yolu ilə təlimin bütün səviyyələri və bütün formalarında kişi və qadınların rolu ilə bağlı istənilən stereotip konsepsiyaları aradan qaldırmaq;

d) təqaüd və digər təhsil müavinətlərini almaq üçün eyni imkanları yaratmaq;

e) əsasən kişi və qadınların bilik səviyyələri arasındakı istənilən fərqin, mümkün qədər sürətlə azaldılmasına yönəldilən, yaşlılar arasında savadlılığın yayılması proqramları və funksional savadlılıq proqramları da daxil edilməklə, təhsilin davam etdirilməsi proqramlarına yol tapmaq üçün eyni imkanlar yaratmaq;

f) məktəbi bitirməyən qızların sayını azaltmaq və məktəbi vaxtından əvvəl tərk etmiş qızlar və qadınlar üçün proqramlar işləyib hazırlamaq;

q) idman və fiziki hazırlıq məşğələlərində fəal iştirak etmək üçün eyni imkanlar yaratmaq;

h) ailənin sağlamlığına və rifahına yardım etmək məqsədilə, ailə həcminin planlaşdırılması haqqında informasiyalar və məsləhətlər də daxil edilməklə, təlim xarakterli xüsusi informasiyalara yol tapmaq.

Maddə 11

1. İştirakçı dövlətlər məşğulluq sahəsində qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyi ləğv etmək üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər ki, kişi və qadınların bərabərliyi əsasında, əsasən aşağıdakıları təmin etsinlər:

- a) bütün insanların alınmaz hüququ kimi işləmək hüququ;
- b) muzdlarla işə götürülmədə eyni imkanlara malik olmaq hüququ, o cümlədən işə götürülmək üçün seçilərkən eyni meyarların tətbiq edilməsi hüququ;
- c) peşə və ya iş növünü azad seçmək, vəzifədə yüksəlmək, məşğulluğa təminat, habelə bütün iş imtiyazları və şərtlərdən istifadə etmək hüququ, şəyirdlik, yüksək səviyyəli peşə hazırlığı və müntəzəm təkmilləşmə də daxil edilməklə, peşə hazırlığı və təkmilləşməsi almaq hüququ;
- d) bərabər dərəcədə olan əməyə görə bərabər şərtlərdə imtiyazlara malik olmaq, habelə işin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsində bərabər yanaşma da daxil edilməklə, bərabər haqq almaq hüququ;
- e) sosial təminat hüququ, əsasən də təqaüdə çıxma, işsizlik, xəstəlik, əlillik, qocalıq halında və iş qabiliyyətinin itirilməsinin digər hallarında sosial təminat hüququ, habelə haqqı ödənilən məzuniyyət hüququ.

2. Ərdə və ya ana olmaları səbəbindən qadınlara qarşı ayrı-seçkilik hallarını qabaqcadan önləmək və onlara səmərəli hüquqlar təmin etmək məqsədilə iştirakçı dövlətlər aşağıdakılar üçün müvafiq tədbirlər görürlər:

- a) hamiləlik əsasında və yaxud hamiləlik və doğuma görə məzuniyyət əsasında işdən azad etməni və ya işdən azad etmə zamanı ailə vəziyyətinə görə ayrı-seçkiliyi, sanksiyalar tətbiq etmək təhdidi altında qadağan etmək;
- b) əvvəlki iş yerini itirməmək şərti ilə hamiləliyə və doğuma görə haqqı ödənilən məzuniyyət və ya sosial müavinətlərlə müqayisə edilə bilən məzuniyyət, staca görə birincilik və ya sosial müavinət tətbiq etmək;
- c) öz ailə vəzifələrini ömək fəaliyyətləri ilə və ictimai həyatda iştirak etmələri ilə eyni zamanda yerinə yetirmələri üçün valideynlərə, əsasən də, uşaqlara qayğı müəssisələri şəbəkəsi yaratmaq və onu genişləndirmək yolu ilə lazımı əlavə sosial xidmətlərin təqdim olunmasını təşviq etmək;
- d) hamiləlik dövründə qadınların sağlamlığı üçün zərərli olduğu sübut edilən iş növlərində onları xüsusi müdafiə ilə təmin etmək.

3. Hazırkı maddədə toxunulan hüquqların müdafiəsi ilə bağlı qanunvericiliklər elmi-texniki biliklərin səviyyəsinə uyğun olaraq vaxtaşırı müzakirə olunur, habelə yenidən nəzərdən keçirilir, mümkün olduğu qədər ləğv edilir və ya genişləndirilir.

Maddə 12

1. İştirakçı dövlətlər səhiyyə sahəsində qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğv edilməsi üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər ki, kişi və qadınların bərabərliyi əsasında tibbi xidmətə, əsasən də, ailə həcminin planlaşdırılması ilə bağlı xidmətə yol tapmağı təmin etsinlər.

2. Hazırkı maddənin 1-ci bəndinin müddəalarından asılı olmayaraq, iştirakçı dövlətlər, hamiləlik dövründə, doğuş və doğuşdan sonrakı dövrlərdə qadınları müvafiq xidmətlərlə təmin edirlər, lazım gəldikdə pulsuz xidmət göstərir, habelə hamiləlik və uşağı əmizdirmə dövrlərində müvafiq qida təqdim edirlər.

Maddə 13

İştirakçı dövlətlər iqtisadi və sosial həyatın digər sahələrində qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyi ləğv etmək üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər ki, kişi və qadınların bərabərliyi əsasında; əsasən də aşağıdakı bərabər hüquqları təmin etsinlər:

- a) ailə müavinəti hüququ;
- b) tərənməz əmlakı girov qoymaqla borc, ssuda və digər formalarda maliyyə krediti

almaq hüququ;

c) istirahətlə bağlı tədbirlərdə, idman məşğələlərində və mədəni həyatın bütün sahələrində iştirak etmək hüququ.

Maddə 14

1. İştirakçı dövlətlər kənd yerlərində yaşayan qadınların üzleşdiyi xüsusi problemləri və öz ailələrinin iqtisadi rifahının təmin olunmasında onların rolunun əhəmiyyətini, o cümlədən onların, təsərrüfatın mal istehsalı ilə bağlı olmaları sahələrindəki fəaliyyətini nəzərə alıb və hazırkı Konvensiyanın müddəalarının kənd yerlərində yaşayan qadınlara tətbiq edilməsini təmin etmək üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər.

2. İştirakçı dövlətlər kənd rayonlarında qadınlara qarşı ayrı-seçkililiyin ləğv edilməsi üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər ki, kişi və qadınların bərabərliyi əsasında qadınların kənd rayonlarının inkişafında iştirakını və bu cür inkişafdan mənfəət göturmələrini təmin etsinlər və bünün üçün belə qadınlara, əsasən, aşağıdakı hüquqları təmin edirlər:

a) bütün səviyyələrdə inkişaf planlarının işlənilib hazırlanmasında və həyata keçirilməsində iştirak etmək;

b) ailə həcminin planlaşdırılması məsələləri ilə bağlı informasiyalar, məsləhətlər və xidmət də daxil edilməklə müvafiq tibbi xidmətə yol tapmaq;

c) sosial sığorta proqramlarının faydalarından bilavasitə istifadə etmək;

d) funksional savadlılıq da daxil edilməklə, formal və qeyri formal təhsil hazırlığının bütün növlərindən bəhrələnmək, habelə icma xidmətinin kənd təsərrüfatı məsələləri üzrə məsləhətçi idarələrin bütün vasitələrinin xidmətindən, əsasən də onların texniki səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün istifadə etmək;

e) muzzdlu iş və müstəqil əmək fəaliyyəti vasitəsilə iqtisadi imkanlara bərabər şəkildə yol tapılmasını təmin etmək üçün özünəyardım qrupları və kooperativləri təşkil etmək;

f) bütün kollektiv fəaliyyət növlərində iştirak etmək;

q) kənd təsərrüfatı kreditlərinə və borclarına, satış sisteminə, müvafiq texnologiyaya yol tapmaq və torpaq və aqrar islahatlarında, həmçinin torpaqların yenidən məskunlaşdırılması planlarında bərabər statusa malik olmaq;

h) lazımi həyat şərtlərindən, xüsusilə də mənzil şəraitindən, sanitariya xidmətlərdən, elektrik və su təchizatından, habelə nəqliyyat və rabitə vasitələrindən istifadə etmək.

IV HİSSƏ

Maddə 15

1. İştirakçı dövlətlər qadınların qanun qarşısında kişilərlə bərabərliyini qəbul edirlər.

2. İştirakçı dövlətlər qadınlara kişilərlə eyni səviyyədə mülki hüquq subyekti olma səlahiyyəti və onu reallaşdırmaq üçün eyni imkanlar təqdim edirlər. Onlar, əsasən, qadınları müqavilələrin bağlanması və əmlakın idarə edilməsində bərabər hüquqlarla, habelə məhkəmə və tribunal araşdırmalarının bütün mərhələlərində bərabər münasibətlə təmin edirlər.

3. İştirakçı dövlətlər bununla razılaşırlar ki, öz hüquqi nəticəsi etibarilə qadınların hüquq subyekti olmalarını məhdudlaşdıran bütün müqavilələr və istənilən növdən olan bütün digər özəl sənədlər etibarsız hesab olunur.

4. İştirakçı dövlətlər, insanların yerdəyişmələri ilə, yaşayış yeri və daimi yaşayış yerlərini sərbəst seçmələri ilə bağlı qəbul edilən qanunvericiliklərə münasibətdə kişi və qadınlara bərabər hüquqlar təqdim edirlər.

Maddə 16

1. İştirakçı dövlətlər, nikah və ailə münasibətlərinə dair bütün məsələlərdə qadınlara qarşı ayrı-seçkililiyin ləğv edilməsi üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər və əsasən də kişi və qadınların bərabərliyi əsasında aşağıdakıları təmin edirlər:

- a) nikah bağlamaqda eyni hüquqlar;
- b) ərin və ya arvadın sərbəst seçilməsində və yalnız öz istəyi və tam razılığı ilə nikah bağlamaqda eyni hüquqlar;
- c) nikah dövründə və nikahın pozulması dövründə eyni hüquq və vəzifələr;
- d) valideynlər kimi, ailə vəziyyətlərindən asılı olmayaraq uşaqları ilə bağlı məsələlərdə kişi və qadınların eyni hüquqları və vəzifələri; bütün hallarda uşaqların mənafələri üstünlük təşkil edir;
- e) uşaqların sayı və onların doğulmaları arasındakı müddətlərlə bağlı məsələni sərbəst və məsuliyyətlə həll etməkdə eyni hüquqlar və onlara bu hüququ həyata keçirməyə imkan verən informasiyalara, təlimə və vasitələrə yol tapmaqda eyni hüquqlar;
- f) uşaqların qəyyumu, hamisi, vəkəlet verəni və övladlığa götürəni olmaqda və ya milli qanunvericilikdə nəzərdə tutulduğu hallarda anoloci funksiyaları həyata keçirməkdə eyni hüquq və vəzifələr; bütün hallarda uşaqların mənafələri üstünlük təşkil edir;
- q) kişi və qadınların eyni şəxsi hüquqları, eyni zamanda soyadını, peşəsini və məşğuliyyətini seçmə hüququ;
- h) ərle arvadın əmlaka malik olmaqda, onu idarə etməkdə, ondan istifadə etməkdə və ona həm pullu, həm də pulsuz sərəncam verməkdə eyni hüquqları.

2. Uşaq yaşında olan şəxsin nişanlanması və nikah bağlanması hüquqi qüvvəyə malik deyildir və minimum nikah yaşını və nikahların mülki vəziyyət aktlarında məcburi qeydə alınmasını müəyyən etmək məqsədilə, qanunvericilik tədbirləri də daxil edilməklə, bütün lazımi tədbirlər görülür.

V HİSSƏ

Madde 17

1. Hazırkı Konvensiyanın həyata keçirilməsinin gedişatını nəzərdən keçirmək üçün Qadınlara qarşı ayrı-seçkililiyin ləğv edilməsi Komitəsi (bundan sonra Komitə adlanacaq) təsis edilir; o, Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi anda 18, 35-ci iştirakçı dövlətin onu təsdiq etməsi və ya ona qoşulmasından sonra 23 yüksək mənəvi keyfiyyətlərə və hazırkı Konvensiyanın əhatə etdiyi sahələrdə səriştəliliyə malik olan ekspertlərdən ibarət olur. Bu ekspertlər iştirakçı dövlətlər tərəfindən, onların öz vətəndaşları arasından seçilir və şəxsi keyfiyyətdə çıxış edirlər, bu zaman coğrafi ərazilər üzrə ədalətli bölgü və müxtəlif sivilizasiya formalarının, habelə əsas hüquqi sistemlərin təmsilçiliyi nəzərə alınır.

2. Komitə üzvləri, iştirakçı dövlət tərəfindən irəli sürülən şəxslər siyahısından gizli səsvermə yolu ilə seçilir. Hər iştirakçı dövlət öz vətəndaşları arasından yalnız bir şəxsi namizəd göstərə bilər.

3. Birinci dəfə seçkilər hazırkı Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi gündən 6 ay sonra keçirilir. Hər seçkinin keçirilməsinə ən azı 3 ay qalmış Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibi iştirakçı dövlətlərə 2 ay ərzində öz namizədlərini təqdim etmək təklifi ilə məktub göndərir. Baş Katib bu yolla irəli sürülən şəxslərin, əlifba sırasında, onları irəli sürən iştirakçı dövlətlərin adları göstərilməklə, siyahısını hazırlayır və bu siyahını iştirakçı dövlətlərə təqdim edir.

4. Komitə üzvlüyünə seçkilər iştirakçı dövlətlərin Baş Katib tərəfindən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Mərkəzi təsisatlarında çağırılan iclaslarında keçirilir. İştirakçı dövlətlərin üçdə ikisinin kvorum təşkil etdiyi bu iclaslarda o namizədlər Komitəyə üzv seçilmiş sayılırlar ki, onlar səsvermədə olan və iştirak edən iştirakçı dövlətlərin nümayəndələrinin səslərinin ən çoxunu və səsərin əksəriyyət çoxluğunu almış olsunlar.

5. Komitə üzvləri 4 il müddətinə seçilir: lakin birinci seçkilərdə seçilən doqquz

BEYNƏLXALO HƏQUQI SƏNƏDLƏR

üzvün səlahiyyət müddəti 2 ildən sonra başa çatır; birinci seçkilərdən dərhal sonra həmin doqquz üzvün soyadı Komitə Sədrinin püşkünə əsasən seçilir.

6. Beş əlavə Komitə üzvünün seçkisi hazırkı maddənin 2,3 və 4-cü bəndlərinin müddəalarına uyğun olaraq otuz beşinci dövlətin Konvensiyanı təsdiq etməsindən və ya ona qoşulmasından sonra keçirilir. Bu yolla seçilən 2 əlavə üzvün səlahiyyət müddəti 2 ildən sonra başa çatır; bu iki üzvün soyadı Komitə sədrinin püşkünə əsasən seçilir.

7. Eksperti Komitə üzvü kimi öz fəaliyyətini dayandıran iştirakçı dövlət gözənilməyən vakansiyaları doldurmaq üçün öz vətəndaşları arasından, Komitənin bəyənməsi şərti ilə digər eksperti təyin edir.

8. Komitə üzvləri Birləşmiş Millətlər Təşkilatları vəsaitindən, Baş Assambleyanın, Komitənin vəzifələrinin vacibliyini nəzərə almaqla müəyyən etdiyi qaydalar və şərtlər əsasında, Baş Assambleya tərəfindən təsdiq edilən əmək haqqı alırlar.

9. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibi Komitənin funksiyalarının hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi üçün lazımı işçi heyəti və maddi vəsait ayırır.

Maddə 18

1. İştirakçı dövlətlər, Komitədə baxılmaq üçün hazırkı Konvensiyanın müddəalarını yerinə yetirmək məqsədilə qəbul etdikləri qanunvericilik, məhkəmə, inzibati və ya digər tədbirlər haqqında və bu sahədə əldə edilən nailiyyətlər haqqında Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə aşağıdakı məruzələri göndərməyi öhdələrinə götürürlər:

a) hazırkı Konvensiyanın bunda marağı olan dövlət üçün qüvvəyə mindiyi gündən sonrakı bir il ərzində;

b) bundan sonra ən azı 4 ildən bir və bir də Komitə bu barədə sorğu göndərdiyi vaxtlar.

2. Məruzələrdə hazırkı Konvensiya üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilmə dərəcəsinə təsir göstərən amillər və çətinliklər göstərilə bilər.

Maddə 19

1. Komitə öz prosedür qaydalarını özü təsdiq edir.

2. Komitə öz vəzifəli şəxslərini 2 il müddətinə seçir.

Maddə 20

1. Komitə hazırkı Konvensiyanın 18-ci maddəsinə uyğun olaraq təqdim olunan məruzələrə baxmaq məqsədilə, ildə bir dəfə, bir qayda olaraq 2 həftədən artıq olmayan bir müddət ərzində iclaslarını keçirir.

2. Komitənin iclasları, bir qayda olaraq, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Mərkəzi təsisatlarında və yaxud Komitənin müəyyən etdiyi istənilən digər münasib yerdə keçirilir.

Maddə 21

1. Komitə öz fəaliyyəti haqqında ildə bir dəfə İqtisadi və Sosial Şura vasitəsilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyasına məruzə təqdim edir və iştirakçı dövlətlərdən aldığı məruzələrin və informasiyaların öyrənilməsi əsasında ümumi xarakterli təkliflər və tövsiyələr verə bilər. Ümumi xarakterli belə təklif və tövsiyələr, əgər iştirakçı dövlətlərin bu barədə qeydləri varsa, onlarla birlikdə məruzəyə daxil edilir.

2. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibi Komitənin məruzələrini Qadınların vəziyyəti üzrə Komissiyanı məlumatlandırmaq üçün ona göndərir.

Maddə 22

İxtisaslaşdırılmış təsisatlar, hazırkı Konvensiyanın onların fəaliyyət sferasına daxil olan müddəalarının həyata keçirilməsi məsələlərinə baxılarkən, onda təmsil olunmaq hüququna malikdirlər. Komitə ixtisaslaşdırılmış təsisatlara onların fəaliyyət sferasına daxil olan sahələrdə Konvensiyanın həyata keçirilməsi barədə məruzələr təqdim etməyi təklif edə bilər.

VI HISSƏ

Maddə 23

Hazırkı Konvensiyanın heç bir müddəası aşağıdakılarda təsbit edilən və kişilərlə qadınlar arasında hüquq bərabərliyinə nail olunmasına yardım edən heç bir müddəaya toxunmur:

- a) iştirakçı dövlətlərin qanunvericiliyində; və ya
- b) belə bir dövlət üçün qüvvədə olan hər hansı bir beynəlxalq konvensiyada, müqavilədə və ya sazişdə.

Maddə 24

İştirakçı dövlətlər, hazırkı Konvensiyada qəbul edilən hüquqların tam reallaşmasına nail olmaq üçün milli səviyyədə bütün lazımi tədbirləri görməyi öz öhdələrinə götürürlər.

Maddə 25

1. Hazırkı Konvensiya bütün dövlətlərin onu imzalaması üçün açıqdır.
2. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibi hazırkı Konvensiyanın depozitarisi təyin edilir.
3. Hazırkı Konvensiya təsdiq edilməlidir. Təsdiq fərmanları saxlanılmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə verilir.
4. Hazırkı Konvensiya bütün dövlətlərin ona qoşulması üçün açıqdır. Qoşulma, bu bərədə sənədin saxlanılmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə verilməsi ilə həyata keçirilir.

Maddə 26

1. İstənilən iştirakçı dövlət istənilən vaxt Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibi adına yazılı məlumat göndərmək yolu ilə hazırkı Konvensiyanın yenidən nəzərdən keçirilməsini xahiş edə bilər.
2. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyası, hər hansı bir tədbirin görülməsini zəruri hesab etdiyi halda, belə xahişlə əlaqədar məhz hansı tədbirlərin görülməsinin zəruri olduğu bərədə qərar qəbul edir.

Maddə 27

1. Hazırkı Konvensiya, 20-ci təsdiq fərmanı və yaxud qoşulma sənədi saxlanılmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə verildikdən sonra otuzuncu gün qüvvəyə minir.
2. 20-ci təsdiq fərmanı və yaxud qoşulma sənədi saxlanılmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə verildikdən sonra hazırkı Konvensiyanı təsdiq edən və ya ona qoşulan hər bir dövlət üçün hazırkı Konvensiya, onun təsdiq fərmanı və yaxud qoşulma sənədi saxlanılmağa verildikdən sonra otuzuncu gün qüvvəyə minir.

Maddə 28

1. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibi, dövlətlərin təsdiq və ya qoşulma anında ələdikləri qeyd-şərtlərin mətnlərini alır və bütün dövlətlərə göndərir.
2. Hazırkı Konvensiyanın məqsəd və vəzifələri ilə bir araya sığmayan qeyd-şərtlərə yol verilmir.
3. Qeyd-şərtlər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinin adına müvafiq xəbərdarlıq göndəriləmkə istənilən vaxt ləğv edilə bilər və Baş Katib sonra bu bərədə bütün iştirakçı dövlətlərə məlumat verir. Bu cür xəbərdarlıq alındığı gündən qüvvəyə minir.

Maddə 29

1. İki və ya bir neçə iştirakçı dövlət arasında, hazırkı Konvensiyanın şərhı və ya tətbiqi ilə bağlı meydana çıxan və danışıqlar yolu ilə həll edilməyən istənilən mübahisə tərəflərdən birinin xahişi ilə arbitrac araşdırmasına verilir. Əgər arbitrac araşdırması bərədə ərizə veriləndən sonra 6 ay ərzində tərəflər arbitrac araşdırmasının təşkili ilə bağlı razılığa

BEYNƏLXALO HƏQUQI SƏNƏDLƏR

gələ bilməsələr, tərəflərdən istənilən biri həmin mübahisəni, Məhkəmə Statutuna uyğun olaraq ərizə vermək yolu ilə Beynəlxalq Məhkəməyə verə bilər.

2. Hər bir iştirakçı dövlət hazırkı Konvensiyanın imzaladığı və ya təsdiq etdiyi və yaxud ona qoşulduğu anda bəyan edə bilər ki, o, özünü hazırkı maddənin birinci bəndindəki öhdəliklərlə bağlanmış hesab etmir. Digər iştirakçı dövlətlər, belə bir qeyd-şərt etmiş olan hər hansı bir iştirakçı dövlətə münasibətdə həmin maddənin göstərilən bəndindən irəli gələn öhdəlikləri daşıyırlar.

3. Hazırkı maddənin ikinci bəndinə uyğun olaraq qeyd-şərtlər etmiş olan istənilən iştirakçı dövlət Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibini xəbərdar etmək yolu ilə istənilən vaxt öz qeyd-şərtlərini ləğv edə bilər.

Maddə 30

Rus, ingilis, ərəb, ispan, Çin və fransız mətnləri bərabər səviyyədə autentik olan hazırkı Konvensiya saxlanmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə verilir.

Aağda imza atmaqla, lazımı qaydada vəkil edilənlər hazırkı Konvensiyanın doğruluğunu təsdiq etdilər.

UŞAQ HÜQUQLARI HAQQINDA KONVENSIYA

1989-cu il 20 noyabr tarixli 44 / 25 sayılı qərarla qəbul və imzalanmışdır, tezliq edilmiş və qəbulmuşu açıq sənəd kimi edilmişdir.

Qərarına əsasən: 49-cu maddəyə uyğun olaraq, 2 noyabr 1990-cı il

Prezambula

Bu Konvensiyanın iştirakçı olan dövlətlər,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsində bəyan edilən prinsiplərə müvafiq olaraq, cəmiyyətin bütün üzvlərinin insan bəyaxələrində, bərabər və əlverişli insan hüquqlarına maddə öhdəsinin qəbul edilmişinin Yar üzərində əməliyyat, ədalət və əlveriş təmin edilmişinin təməli hesab edərək,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatına daxil olan vələrlərin Nizamnamədə insanın insan hüquqlarına, insan cəmiyyətinin bəyaxələrində və dəyərliyinə təməlini təsdiq etdiklərini və geniş əraziləq zövlərində sosial tərəqqiyə və həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına köməklik göstərməkdə cəmiyyəti öhdəqlərini nəzərə alaraq,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ünaməsinə insan hüquqları Bəyaxməsinə və insan hüquqları haqqındaq Beynəlxalq paktlarda hər bir insanın, irqi, dərəcəsi rəngi, cinsi, dini, dini, siyasi və digər əxədləri, milli və ya sosial mənsəbiyyəti, əməliq vəziyyəti, doğma və ya digər halları kəli əxədlərinə heç bir fərq qoyulmadan, bu sənədə göstərilən hüquqlarına bəklən əlverişli öhdəsinə bəyan etdiyini və bənzərliq rəqləşmə qəbul edərək,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Quruluşuna insan hüquqları Bəyaxməsinə uşaqların sənədi qaytı və yərdəli hüquqları əlverişli öhdəqlərini bəyan etdiyini vətlərindəq,

cəmiyyətin əməliq kəli və bütün üzvlərinin, xüsusilə də uşaqların böyümə və əlverişli öhdə təbii bir əlveriş kəli əlveriş cəmiyyəti qəyqəsinə də vəzifələrini təl həcədə də üzvlərinə gətirmə təlverişli öhdə onun bəklən edilmişinin və ona yərdəli göstərilmişinin zəruriliyinə əlverişli öhdəq,

uşaqlar cəmiyyətinin təl və əhəqlər qəklində inkişafı üçün onun əlverişli şəraitində, seqləndirliq, sevgi və əlverişli təlverişində böyüməsinin zəruriliyinə qəbul edərək,

4. Bəzi bir qrupa qitnəki dövlətin qəbul etdiyi hər hansı bir qanundan ibarət gələrsə, məsələn, vəlihoşlardan ibarət və ya hər birinin hərbi ədliyyəsi, məhkəmə hakimiyyəti, sığınacaq ədliyyəsi, Əhdənin qəbulunu və ya Əhdəni (hər hansı qrupun bu dövlətin vətəndaşlığı ilə əlaqəli dövlət işlərində iştirakı əsasında Əhdəni də daxil etməyi) ilə əlaqədar olaraq, hər bir qitnəki dövlət əhəmiyyətli qrup olmaq təcrübəsi və ya təcrübəsinin yox olmaqla vəlihoşlara, qrup və ya bəzi qrupun qanunvericisi digər əlaqədar, o cümlədən xüsusi məqsətlər üçün təsis edilmiş, bir qitnə ki, bu məqsətlər üçün Əhdəni qəbul etməkdir. Qitnəki dövlətlər gələcəkdə də bəzi bir qitnəki qrupla əlaqəli məqsətlər qrup və qruplar üçün vətəndaşları məqsətlərə gətirib çıxarmalarını təmin edə bilər.

Maddə 10

1. Qitnəki dövlətlərin 9-cu maddənin 1-ci bəndindəki öhdəliklərinə uyğun olaraq, qrupun və ya onun vəlihoşlarının Əhdəni qəbulu və qrupun məqsədli qitnəki dövlətə gəlmiş və ya oradan gətirilmiş bəzi bəzi qrupun qitnəki dövlətlər tərəfindən məhəfət, hər hansı və qrupun bəzi bəndə məhəfətə: Qitnəki dövlətlər daha sonra bəzi bir qitnəki qrupun qitnəki dövlətin ətrafı və onun əlaqədar üçün vətəndaşları məqsətlərə gətirib çıxarmalarını təmin edir.

2. Vətəndaşları məqsətlər ətrafında qrupun qrup, hər iki vəlihoşın Əhdəni qəbulu qrupun qitnəki dövlətlərin 9-cu maddənin 2-ci bəndindəki öhdəliklərinə uyğun olaraq qitnəki dövlətlər qrupun və onun vəlihoşlarının, Əhdəni də daxil etməyi, hər hansı qrupun qitnəki dövlətə və ya Əhdəni qrupun qitnəki dövlətlər tərəfindən məhəfətə gətirib çıxarmalarını təmin etmək və ya Əhdəni qrupun qitnəki dövlətlər tərəfindən məhəfətə gətirib çıxarmalarını təmin etmək. Bu məqsədlər və qitnəki dövlətlərin 9-cu maddənin 2-ci bəndindəki öhdəliklərinə uyğun olaraq qitnəki dövlətlər qrupun və onun vəlihoşlarının, Əhdəni də daxil etməyi, hər hansı qrupun qitnəki dövlətə və ya Əhdəni qrupun qitnəki dövlətlər tərəfindən məhəfətə gətirib çıxarmalarını təmin etmək. Bu məqsədlər və qitnəki dövlətlərin 9-cu maddənin 2-ci bəndindəki öhdəliklərinə uyğun olaraq qitnəki dövlətlər qrupun və onun vəlihoşlarının, Əhdəni də daxil etməyi, hər hansı qrupun qitnəki dövlətə və ya Əhdəni qrupun qitnəki dövlətlər tərəfindən məhəfətə gətirib çıxarmalarını təmin etmək.

Maddə 11

1. Qitnəki dövlətlər qrupun bəzi bəzi qrupun qitnəki dövlətlərinə və onların məqsətlərini qrupun məqsətlərinə qrup məqsətlər qrupun qitnəki dövlətlər gətirir.

2. Bu məqsədlər qitnəki dövlətlər qitnəki dövlətlər qrupun və qrupun məqsətlərini bəzi bəzi qrupun qitnəki dövlətlər qrupun məqsətlərini qrupun qitnəki dövlətlər gətirir.

Maddə 12

1. Qitnəki dövlətlər qrupun bəzi bəzi qrupun qitnəki dövlətlərinə və onların məqsətlərini qrupun məqsətlərini qrupun qitnəki dövlətlər gətirir.

2. Bu məqsədlər qitnəki dövlətlər qrupun bəzi bəzi qrupun qitnəki dövlətlərinə və onların məqsətlərini qrupun məqsətlərini qrupun qitnəki dövlətlər gətirir.

Maddə 13

1. Qrupun bəzi bəzi qrupun qitnəki dövlətlərinə və onların məqsətlərini qrupun məqsətlərini qrupun qitnəki dövlətlər gətirir.

2. Bu məqsədlər qitnəki dövlətlər qrupun bəzi bəzi qrupun qitnəki dövlətlərinə və onların məqsətlərini qrupun məqsətlərini qrupun qitnəki dövlətlər gətirir.

a) digər məqsətlər qitnəki dövlətlərinə və onların məqsətlərini qrupun məqsətlərini qrupun qitnəki dövlətlər gətirir.

b) dövlət məqsətlərini qrupun bəzi bəzi qrupun qitnəki dövlətlərinə və onların məqsətlərini qrupun məqsətlərini qrupun qitnəki dövlətlər gətirir.

Maddə 14

1. Qitnəki dövlətlər qrupun qitnəki dövlətlər qrupun bəzi bəzi qrupun qitnəki dövlətlərinə və onların məqsətlərini qrupun məqsətlərini qrupun qitnəki dövlətlər gətirir.

məqsədilərinə bir sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq, səmimi, ədalət və tarazlılıq tələblərinə gətirilsin.

3. Ləzmi gələrsə, bu sərbəstləşmə tədbirlərinə qatılma və onun qaydalarına qatılma qərarını özəri krizis gətirilməsi təşəbbüsü əsasında qərarlaşdırılmalıdır. Bununla da, ləzmi qaydalarına qatılmaq məqsədilə ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, bu halda bəzəndə ləzmi sərbəstləşmə, özünə bənzər, özünə bənzər gətirilməsi, qatılma tələblərinə əsas və əsaslı tələblərdir. Hələlik, ləzmi gələrsə, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

Maddə 20

1) Bir ölkə tələblərinə qatılmaq və ya əsaslı tələblər olma, yaxud tələblərə qatılmaq məqsədilə ləzmi sərbəstləşmə qatılmaq məqsədilə ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

2) Ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

3) Ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

Maddə 21

Özəl mülkiyyətə gətirilməsi məqsədilə qatılmaq və ya əsaslı tələblər olma, yaxud tələblərə qatılmaq məqsədilə ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

a) tələblərdir ki, qatılmaq məqsədilə ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

b) tələblərdir ki, qatılmaq məqsədilə ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

c) tələblərdir ki, qatılmaq məqsədilə ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

d) bəzi tələblər ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

e) özəri hallarda ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

Maddə 22

1. Ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilsin.

2. Bu təşəbbüsün ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilməsi, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilməsi, ləzmi sərbəstləşmənin qarşısını qoymadığı kimi ləzmi qorunmaçılıq tələblərinə gətirilməsi.

a) uşaqlar itirilməz cür sığınacaq təhlükəsizliyinə təminat və ya tədarük edilmişdir;

b) uşaqları itirməz etnik təşkilat, mütədiət bəxtsizlik və digər qeyri-qanuni səbəblər praktikalarında itirdikləri vəziyyətdə;

c) uşaqları itirməz etnik təşkilatla ehtisabən parçalanmış və parçalanmış mərkəzlərdə itirilməz vəziyyətdə qorunma əlaqə təşkilatı ilə, itirilməz və qorunma təhlükəsizliyində cəzalı tədbirləri gözləyir.

Maddə 12

İpirləyən dövlətlər itirilməz təşkilat və itirilməz tədarük uşaqların itirilməsindən, alınmasından və qaydalanmasından qorunma təminatı əlaqə təşkilatı ilə, itirilməz və qorunma təhlükəsizliyində bəxtsiz cəzalı tədbirləri gözləyir.

Maddə 13

İpirləyən dövlətlər uşaqlar, onun rəhbərlik məqsətlərində uşaqların qorunma təminatı digər itirilməz tədbirlərdən qorunmalıdır.

Maddə 17

İpirləyən dövlətlər tələb edirlər ki:

a) heç bir uşaq itirilməz və digər etnik, qeyri-etnik və yasaqlanmış itirilməz tədbirlər və cəzalı tədarük qılınmaz. 18 yaşa qədər olan uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz.

b) heç bir uşaq qorunma təminatı və itirilməz tədarük tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz.

c) itirilməz tədarük qılınmaz heç bir uşaq itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz.

d) itirilməz tədarük qılınmaz heç bir uşaq, itirilməz və digər itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz.

Maddə 18

1. İpirləyən dövlətlər, itirilməz tədarük tədarük qılınmaz uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz.

2. İpirləyən dövlətlər 18 yaşına qədər olan uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz.

3. İpirləyən dövlətlər 15 yaşına qədər olan uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz.

4. İtirilməz tədarük qılınmaz itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz.

Maddə 19

İpirləyən dövlətlər, itirilməz tədarük tədarük qılınmaz uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz. Uşaqların itirilməz tədarük qılınmaz.

II.41136n

Maddə 42

İyirmi üç dövlət birliyi və müxtəlif vaxtlarda qurulmuş digər birləşmələr, bu birləşmələr, bu əlaqələndirilməmiş prinsipləri və fəaliyyətlər burada geniş təhlilə məruzə edilmiş dövlətlərin göstərilir.

Maddə 43

1. İyirmi üç dövlətin bu Konvensiyaya imzalı olaraq qəbul edilmiş öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində əldə edilmiş irəliləyişləri nəzərdə tutaraq İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsi təsis edilmiş və o, aşağıdakı maddələrdə təsəvvür edilmiş funksiyaları yerinə yetirir.

2. Komitənin tərkibi, yəni tərkibi keyfiyyətlərə bağlı olan və bu Konvensiyanın əldə edilmiş öhdəliklərində də əksətiliyi ilə təminat olmaq üçün təsəvvür edilmişdir. Komitə üzvləri iyirmi üç dövlət tərəfindən, onların öz vətəndaşları arasından seçilir və şəxsi keyfiyyətdə çıxır edirlər, amma bu təminat məqsəti üçün bəzi hallarda əsas irəliləyişlər digər yerlərdə.

3. Komitə üzvləri iyirmi üç dövlətin göstərdikləri maddələrdən uyğunlaşdırma qərarları arasında seçilir. Hər bir iyirmi üç dövlət öz vətəndaşları arasından bir şəxsi rəsmi olaraq göstərməlidir.

4. Komitəyə ilk seçkilər, bu Konvensiyaya qatılmaq istəyən bütün əlli ay qədər davam edən, məzənlər iki il bir dəfə keçirilir. Hər seçkiyə on altı ay qədər davam edən İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsinin İyirmi Üç Dövlət İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsi tərəfindən təsəvvür edilmiş maddələrdə təqdim edilmiş təklif edilir. Sonra İyirmi Üç Dövlət İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsi tərəfindən, bu yolla təsəvvür edilmiş qərarların, əldə edilmiş maddələrdə uyğunlaşdırma təklif edilmiş və uyğunlaşdırma Konvensiyaya qatılmaq istəyən olan dövlətlər təqdim edilir.

5. Seçkilər iyirmi üç dövlətlərin İyirmi Üç Dövlət İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsinin təsəvvür edilmiş maddələrdə təsəvvür edilmiş maddələrdə keçirilir. İyirmi üç dövlətlərin əldə edilmiş maddələrdə təqdim edilmiş irəliləyişlərə o maddələrdə Komitə üzvlərinə seçilmiş maddələrdə ki, onlar məzənlərdə olan və iyirmi üç dövlətlərin vətəndaşlarının arasında daha çoxunu və daha çoxunu qatılmaq istəyirlər.

6. Komitə üzvləri əldə edilmiş maddələrdə seçilir. Onlar, maddələrdə təsəvvür edilmiş irəliləyişlər hallarında yerində seçilmiş maddələrdə təsəvvür edilmişdir. İlk seçkilərdə seçilmiş hər üç dövlət məzənlərdə təsəvvür edilmiş maddələrdə arasında bəzi, bu hər üç dövlət əldə edilmiş maddələrdə təsəvvür edilmiş maddələrdə təsəvvür edilmişdir.

7. Komitə üzvlərdən hər hansı biri maddələrdə və ya maddələrdə və ya yəni hər hansı maddələrdə bir səbəb üzvlərdən təsəvvür edilmiş yerinə yerinə birləşmə, bütün komitə üzvləri maddələrdə göstərilmiş irəliləyişlər əldə edilmiş yerinə öz vətəndaşları arasından başqa bir əlaqəti təsəvvür edilmiş, bir yəni ki, o, komitə üzvlərdən təsəvvür edilmişdir.

8. Komitə üzvləri maddələrdə təsəvvür edilmişdir.

9. Komitə üzvləri maddələrdə təsəvvür edilmişdir.

10. Komitənin vəzifələri, hər qərar, İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsinin təsəvvür edilmiş maddələrdə və ya komitə üzvlərdən təsəvvür edilmiş maddələrdə təsəvvür edilmişdir. Komitə üzvləri, hər qərar, hər il keçirilir. Komitənin vəzifələri maddələrdə təsəvvür edilmiş, İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsinin vəzifələri təsəvvür edilmiş, iyirmi üç dövlətlərin vətəndaşlarında təsəvvür edilmiş və ya maddələrdə təsəvvür edilmişdir.

11. Komitənin öz funksiyalarını bu Konvensiyaya uyğun olaraq maddələrdə təsəvvür edilmiş maddələrdə təsəvvür edilmiş İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsinin İyirmi Üç Dövlət İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsi üzvləri və bəzi maddələrdə təsəvvür edilmişdir.

12. Bu Konvensiyaya uyğun olaraq təsəvvür edilmiş maddələrdə İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsinin vəzifələri maddələrdə təsəvvür edilmiş, İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsinin vəzifələri maddələrdə təsəvvür edilmiş, İyirmi Üç Dövlətlər Komitəsinin vəzifələri maddələrdə təsəvvür edilmişdir.

İddia 44

1. İştirakçı dövlətlər Kəltiyə Birləşmiş İllərlər Təşkilatının Baş Katibi vəzifəsində bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş bəzətlərin icrasını sürətləndirilməsi dair qəbul edilmiş tədbirlər və bu bəzətlərin həyata keçirilməsində əldə edilən irəliləyiş haqqında hesabatlar təqdim etməyi və öhdələrinə girməlidir.

- a) Konvensiyaya irəliləyiş iştirakçı dövlət üçün qeyri-ayrı məlumatlar təqdim etməli ki, il ərzində,
- b) sənədlər hər beş ildən bir.

2. Bu İddiaya irəliləyiş surətində təqdim edilən hesabatlar, əgər bu Konvensiyaya dair məlumatları yerinə yetirilməsi dərəcəsinə bəzi təmənlər əsasında və qəbul edilmiş qaydalar, tədbirlər göstərilir. Hesabatlar, təqdimat, hesabatın konvensiyaya həmin ölkədə fəaliyyəti haqqında əldə edilmiş bütün məlumatları da əhatə edir.

3. Kəltiyə bəzətləri üçün təqdim edilən iştirakçı dövlətlər, bu İddianın 1 (b) bəndinə irəliləyiş qaydada təqdim edilmiş sənədlər təqdimatı əvvəlki illərdə əldə edilmiş məlumatları da təqdim etməyə lüzumlu yoxdur.

4. Kəltiyə iştirakçı dövlətlərdən bu Konvensiyaya həyata keçirilməsi dair əlavə məlumatları təqdim etməyə lüzumlu yoxdur.

5. Kəltiyə fəaliyyəti haqqında iki dəfə bir dəfə təqdimat və Sosial Şura vəzifəsində Baş Assambleyaya hesabatlar təqdim edilir.

6. İştirakçı dövlətlər və hesabatların və məlumatların gətirilməsi üçün əlavə tədbirlər.

İddia 45

Konvensiyaya əsaslı surətdə həyata keçirilməsi tələbləri göstərilməsi və bu Konvensiyaya əsaslı surətdə həyata keçirilməsi tələbləri göstərilməsi üçün əlavə tədbirlər təqdim etmək lazımdır.

a) İstisnaolmazlıq tələbləri Birləşmiş İllərlər Təşkilatının, Uzun Fərdlər və digər orqanların, bu Konvensiyaya əsaslı surətdə həyata keçirilməsi tələbləri göstərilməsi üçün əlavə tədbirlər təqdim etməyi tələb edir. Kəltiyə bəzətləri haqqında əlavə tədbirlər, məlumatların icrasını sürətləndirilməsi tələbləri, Birləşmiş İllərlər Təşkilatının Uzun Fərdlər və digər məlumatları təqdim etməyi tələb edir. Kəltiyə bəzətləri haqqında Konvensiyaya əsaslı surətdə həyata keçirilməsi üçün əlavə tədbirlər təqdim etməyi tələb edir. Kəltiyə bəzətləri haqqında Konvensiyaya əsaslı surətdə həyata keçirilməsi tələbləri, Birləşmiş İllərlər Təşkilatının Uzun Fərdlər və digər məlumatları təqdim etməyi tələb edir. Kəltiyə bəzətləri haqqında Konvensiyaya əsaslı surətdə həyata keçirilməsi tələbləri, Birləşmiş İllərlər Təşkilatının Uzun Fərdlər və digər məlumatları təqdim etməyi tələb edir.

b) Kəltiyə bəzətləri haqqında əlavə tədbirlər təqdim etməyi tələb edir və ya yardım təqdim etməyi tələb edir. Həmin əlavə və yardım tələbləri əldə edilmiş məlumatlar təqdimatı, hesabatların icrasını sürətləndirilməsi tələbləri, Birləşmiş İllərlər Təşkilatının Uzun Fərdlər və digər məlumatları təqdim etməyi tələb edir.

c) Kəltiyə Baş Assambleyaya təqdimat etməyə əlavə tədbirlər, uzun bəzətlərin icrasını sürətləndirilməsi tələbləri, Birləşmiş İllərlər Təşkilatının Uzun Fərdlər və digər məlumatları təqdim etməyi tələb edir.

d) Kəltiyə bu Konvensiyaya əsaslı surətdə həyata keçirilməsi tələbləri göstərilməsi üçün əlavə tədbirlər təqdim etməyi tələb edir. Həmin əlavə tədbirlər təqdimatı, hesabatların icrasını sürətləndirilməsi tələbləri, Birləşmiş İllərlər Təşkilatının Uzun Fərdlər və digər məlumatları təqdim etməyi tələb edir.

III hissə

İddia 46

Bu Konvensiyaya bəzi dövlətlər üçün İddiyaya əsaslı surətdə.

İddia 47

Bu Konvensiyaya əsaslı surətdə həyata keçirilməsi tələbləri göstərilməsi üçün əlavə tədbirlər təqdim etməyi tələb edir.

Maddə 48

Bu Konvensiyanın mənasını dəyişdirən əməl qəbulu rəhbərlik üçün qəbuldur. Konvensiyanın qəbulu haqqındakı sənədlər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə təhvil verilir.

Maddə 49

1. Bu Konvensiyanı işlətməli təşkilata birləşmə və ya qəbulu haqqında sənədlər təqdimatın üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə təhvil verildikdən sonra gələcək qərar qəbulu edilir.

2. İşlətməli təşkilata birləşmə və ya qəbulu haqqında sənədlər təqdimatına təhvil verildikdən sonra bu Konvensiyanı tətbiq etmək və ya ona qəbulatmaq hər bir dövlət üçün bu Konvensiyanın mənasını dəyişdirən əməl qəbulu birləşmə və ya qəbulu haqqında sənədlər təqdimatın üçün təhvil verildikdən sonra otuzaltı ay gələcək qəbulu edilir.

Maddə 50

1. İstənilən iştirakçı dövlət özünü tərkif edən və ya ona Birləşmiş Millətlər

Təşkilatının Katibinə təqdim edə bilər. Baş Katib sənədi tərkif edilən dövlətləri iştirakçı dövlətlərə göndərərək, onlardan bu sənədləri bəyət və onları bəyət etməyə köçürək təqdimatın iştirakçı dövlətlərə köçürmənin qərarlaşdırılması üçün ödəmələri gözləmələrini xəbərdar edir. Əgər bəyət sənədi verildikdən sonra təqdimatın sənədi ay bələdiyyələrinə iştirakçı dövlətlərinin ən azı üçdə biri bəyət etməsinə qərarlaşdırılaraq sənədlər ödəməyə bəyətə, Baş Katib Birləşmiş Millətlər Təşkilatının hitayətində bu köçürməni qəbul edir. Bu köçürməni ödəmə və məsuliyyətdə iştirak etmək iştirakçı dövlətlərin ödəməyə bəyət etməsinə qəbul edilən hər bir dövlət üçün ödəməyə əsaslıdır.

2. Bu maddənin 1-ci bəndinə əsasən qəbul edilən sənədlər, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyası tərəfindən tətbiq edildikdən və iştirakçı dövlətlərin əvəzini qəbul qəbulu təqdimatın qəbul edildikdən sonra qəbulu edilir.

3. Bu sənədlər qəbulu təqdimatın sonra qəbul edən iştirakçı dövlətlər üçün təhvil təhvil edilir, lakin iştirakçı dövlətlər üçün bu bu Konvensiyanın mənasını dəyişdirən və əvvəlki sənədlər təqdimatın qəbul edilən hər bir dövlət üçün təhvilini təhvil.

Maddə 51

1. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibi, dövlətlərin bu Konvensiyanı tətbiq edənləri və ya ona qəbulatmaq əməli sənədləri qəbul-qəbulu sənədləri onlardan alın və bəyət etməsinə göndərər.

2. Bu Konvensiyanın qəbulu və tətbiqatında bir əməl qəbulu qəbul-qəbulu yəqin edilir.

3. Qəbul-qəbulu Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə göndərilmədən əvvəlki sənədlər üçün bu sənədlər yəqin təhvil edilir. Baş Katib sənədi bu sənədlər bəyət etməsinə bəyət verir. Bu sənədlər üçün, Baş Katibin sənədi sənədlər göndərən qəbulu edilir.

Maddə 52

Sənədlər iştirakçı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə yəqin sənədlər üçün göndərilmə yəqin bu bu Konvensiyanın mənasını dəyişdirən əməl qəbulu birləşmə və ya qəbulu bəyət etməsinə qəbulu edilir. Konvensiyanın mənasını dəyişdirən əməl qəbulu birləşmə və ya qəbulu bəyət etməsinə qəbulu edilir. Baş Katibin bu sənədlər sənədlər üçün göndərən sənədlər üçün bəyət etməsinə qəbulu edilir.

Maddə 53

Bu Konvensiyanın mənasını dəyişdirən əməl qəbulu birləşmə və ya qəbulu bəyət etməsinə qəbulu edilir. Konvensiyanın mənasını dəyişdirən əməl qəbulu birləşmə və ya qəbulu bəyət etməsinə qəbulu edilir. Konvensiyanın mənasını dəyişdirən əməl qəbulu birləşmə və ya qəbulu bəyət etməsinə qəbulu edilir.

Yuxarıdakıları dəyişdirən əməl qəbulu birləşmə və ya qəbulu bəyət etməsinə qəbulu edilir. Konvensiyanın mənasını dəyişdirən əməl qəbulu birləşmə və ya qəbulu bəyət etməsinə qəbulu edilir.

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՆՂՅԱՆՈՒՐ ՀՈՉԱԿ ԱԳԻՐ

Ընդունվել է հռչակվել է ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեայի 1948 թվականի դեկտեմբերի 10-ի 217 Ա (III) բանաձևի համաձայն

ԱՄԻՆԲԱՆ

Նկատի առնելով, որ մարդկության ընտանիքի բոլոր անդամներին հատուկ արժանապատվության և նրանց հավասար ու անկապտելի իրավունքների ճանաչումը հանդիսանում է ազատության, արդարության և համընդհանուր խաղաղության հիմքը, և Նկատի առնելով, որ մարդու իրավունքների ոտնահարումն ու արհամարհումը հանգեցրել են բարբարոսական, մարդկային խիղճը վրդովող գործողությունների, և որ մարդկության վեժ նպատակն է հռչակված այնպիսի մի աշխարհի ստեղծումը, որտեղ մարդիկ կունենան խոսքի ու համոզմունքների ազատություն և գերծ կլինեն վախից ու կարիքից, և Նկատի առնելով, որ անհրաժեշտ է, որպեսզի մարդու իրավունքները պաշտպանվեն օրենքի ուժով, նպատակ ունենալով ապահովել, որպեսզի մարդը հարկադրված չլինի դիմելու բռնության ու ճշման դեմ ուղղված ապստամբության որպես վերջին միջոցի, և Նկատի առնելով, որ անհրաժեշտ է նպաստել ժողովուրդների միջև բարեկամական հարաբերությունների զարգացմանը, և Նկատի առնելով, որ Միավորված ազգերի ժողովուրդները կանոնադրության մեջ վավերացրել են իրենց հավատը մարդու հիմնական իրավունքների, մարդկային անհատի արժանապատվության ու արժեքի և տղամարդու ու կնոջ իրավահավասարության նկատմամբ և վճռել են աջակցել սոցիալական առաջադիմությանն ու կենսապայմանների բարելավմանը, առավել ազատության պայմաններում, և Նկատի առնելով, որ անդամ պետությունները պարտավորվել են Միավորված Ազգերի Կազմակերպության հետ համագործակցելով նպաստել մարդու իրավունքների ու հիմնական ազատությունների համընդհանուր հարգմանն ու պահպանմանը, և Նկատի առնելով, որ այդ իրավունքների ու ազատությունների բնույթի համընդհանուր ըմբռնումը վիթխարի նշանակություն ունի այս պարտավորության լիակատար իրականացման համար, Գլխավոր Ասամբլեան հռչակում է մարդու իրավունքների սույն համընդհանուր Հռչակագիրը որպես մի խնդիր, որի կատարմանը պիտի ձգտեն բոլոր ժողովուրդներն ու պետությունները, այն առումով, որպեսզի յուրաքանչյուր մարդ ու հասարակության ամեն մի մարմին, մշտապես Նկատի առնելով սույն Հռչակագիրը, ձգտի լուսավորության ու կրթության միջոցով օժանդակել այդ իրավունքների ու ազատությունների հարգմանը և ազգային ու միջազգային առաջադիմական միջոցառումների միջոցով դրանց համընդհանուր և արդյունավետ ճանաչմանն ու իրականացմանն ապահովմանը ինչպես Կազմակերպության անդամ պետությունների, այնպես էլ նրանց իրավասության տակ գտնվող տարածքներում ապրող ժողովուրդների միջև

Հոդված 1.

Բոլոր մարդիկ ծնվում են ազատ ու հավասար իրենց արժանապատվությամբ և իրավունքներով նրանք օժտված են բանականությամբ ու խղճով և պարտավոր են միմյանց նկատմամբ վարվել եղբայրության ոգով

Հոդված 2.

Յուրաքանչյուր մարդ պետք է ունենա սույն Հռչակագրում հռչակված բոլոր իրավունքներն ու ազատություններն առանց որևէ տարբերության, անկախ ռասայից, մաշկի գույնից, սեռից, լեզվից, կրոնից, քաղաքական և այլ համոզմունքներից, ազգային կամ սոցիալական ծագումից, գույքային, դասային և այլ վիճակից Բացի այդ, չպետք է դրվի որևէ տարբերություն այն հիմունքով, թե ինչպիսին է այն երկրի կամ տարածքի, որին պատկանում է մարդը, քաղաքական, իրավական կամ միջազգային կարգավիճակը, անկախ, խնամարկյալ, ոչ ինքնավար, թեև ինքնավարության մեջ որևէ այլ ձևով սահմանափակ

Հոդված 3.

Յուրաքանչյուր մարդ ունի կյանքի, ազատության, անձի անձեռնմխելիության իրավունք

Հոդված 4.

Ոչ ոք չպետք է մնա ստրկության կամ անազատ վիճակում, ստրկությունը և ստրկավաճառությունը իրենց բոլոր տարատեսակներով արգելվում են

Հոդված 5.

Ոչ ոք չպետք է ենթարկվի խոշտանգման կամ դաժան, անմարդկային, իր արժանապատվությունը նսեմացնող վերաբերմունքի ու պատժի

Հոդված 6.

Յուրաքանչյուր մարդ, որտեղ էլ գտնվելու լինի, իր իրավասուբյեկտության ճանաչման իրավունք ունի

Հոդված 7.

Օրենքի առաջ բոլոր մարդիկ հավասար են և առանց որևէ խտրության ունեն օրենքի հավասար պաշտպանության իրավունք Բոլոր մարդիկ ունեն սույն Հռչակագիրը խախտող որևէ խտրականությունից և նման խտրականության սադրանքից պաշտպանվելու հավասար իրավունք

Հոդված 8.

Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի սահմանադրությամբ կամ օրենքով իրեն տրված հիմնական իրավունքները ոտնահարելու դեպքում իրավասու ազգային դատարանների միջոցով արդյունավետ վերականգնելու այդ իրավունքները

Հոդված 9.

Ոչ ոք չի կարող ենթարկվել կամայական կալանքի, ձերբակալման կամ արտաքսման

Հոդված 10.

Յուրաքանչյուր ոք իր իրավունքներն ու պարտականությունները ճշտելու և իրեն ներկայացված քրեական մեղադրանքի հիմնավորվածությունը պարզելու համար լիակատար հավասարության հիմունքով իրավունք ունի այն բանի, որ իր գործը քննվի անկախ և անկողմնակալ դատարանի կողմից հրապարակայնորեն և արդարության բոլոր պահանջների պահպանմամբ

Հոդված 11.

1. Հանցագործություն կատարելու մեջ մեղադրվող յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի անմեղ համարվելու մինչև այն պահը, քանի դեռ նրա մեղքը օրինական կարգով չի հաստատվի հրապարակային դատական քննության միջոցով, որի ժամանակ նրան տրվում են պաշտպանության բոլոր հնարավորությունները 2. Ոչ ոք չի կարող հանցագործության մեջ մեղադրվել որևէ արարք կատարելու կամ անգործության համար, որոնք կատարվելու պահին ազգային օրենքներով կամ միջազգային իրավունքով հանցագործություն չեն համարվել Զի կարող նաև ավելի ծանր պատիժ տրվել, քան այն, որը կարող էր սահմանվել հանցանքը կատարելու ժամանակ

Հոդված 12.

Ոչ ոք չի կարող ենթարկվել իր անձնական ու ընտանեկան կյանքում կամայական միջամտության, իր տան, իր նամակագրության կամ իր պատվի ու հեղինակության նկատմամբ կամայական ոտնձգությունների Յուրաքանչյուր ոք ունի նման միջամտությունից կամ ոտնձգությունից օրենքի պաշտպանության իրավունք

Հոդված 13.

1. Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի ազատորեն տեղից տեղ փոխադրվելու և քնակավայր ընտրելու ամեն մի պետության սահմաններում 2. Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի լքելու ցանկացած երկիր, ներառյալ նաև սեփականը, և վերադառնալու իր երկիրը

Հոդված 14.

1. Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի հետապնդումից ապաստան որոնելու ուրիշ երկրներում և օգտվելու այդ ապաստանից 2. Այդ իրավունքը չի կարող կիրառվել, եթե հետապնդումն իրականում հիմնավորված է ոչ քաղաքական հանցագործություն կամ Միավորված Ազգերի Կազմակերպության նպատակներին ու սկզբունքներին հակասող արարքներ կատարելով

Հոդված 15.

1. Յուրաքանչյուր ոք ունի քաղաքացիության իրավունք 2. Ոչ ոք չի կարող կամայականորեն զրկվել

իր քաղաքացիությունից կամ իր քաղաքացիությունը փոխելու իրավունքից

Հոդված 16.

1. Չափահաս դարձած տղամարդիկ ու կանայք իրավունք ունեն, առանց ռասայական, ազգային ու կրոնական պատկանելության հատկանիշների որևէ սահմանափակման, ամուսնալու և ընտանիք կազմելու նրանք օգտվում են նույն իրավունքներից ամուսնալու պահին, ամուսնության ընթացքում և ամուսնալուծության դեպքում 2. Ամուսնությունը կարող է կայանալ միայն ամուսնացող երկու կողմերի ազատ ու լիակատար համաձայնության դեպքում 3. Ընտանիքը հանդիսանում է հասարակության բնական ու հիմնական բջիջը և ունի հասարակության ու պետության կողմից պաշտպանության իրավունք

Հոդված 17.

1. Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի ունեցվածք ունենալու ինչպես միանձնյա, այնպես էլ ուրիշների հետ համատեղ 2. Ոչ ոք կամայականորեն չպետք է զրկվի իր ունեցվածքից

Հոդված 18.

Յուրաքանչյուր ոք ունի մտքի, խղճի ու հավատի ազատության իրավունք, այդ իրավունքը ներառում է իր կրոնը կամ համոզմունքը փոխելու ազատությունը, իր հավատը և համոզմունքը ինչպես միանձնյա, այնպես էլ ուրիշների հետ մեկտեղ դավանելու, հրապարակավ կամ մասնավոր կարգով ուսմունք քարոզելու, ծիսակատարություն, կրոնական պաշտամունք և արարողություններ կատարելու ազատություն

Հոդված 19.

Յուրաքանչյուր ոք ունի համոզմունքների ազատության և դրանք անկաշկանդ արտահայտելու իրավունք, այդ իրավունքը ներառում է իր համոզմունքների հավատարիմ մնալու ազատությունը և ցանկացած միջոցներով ու պետական սահմաններից անկախ իրազեկում և զաղափարներ որոնելու, ստանալու և տարածելու ազատությունը

Հոդված 20.

1. Յուրաքանչյուր ոք ունի խաղաղ ժողովների ու միախմբությունների ազատության իրավունք 2. Ոչ ոք չի կարող հարկադրվել որևէ միության մեջ մտնելու

Հոդված 21.

1. Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի անմիջականորեն կամ ազատ ընտրված ներկայացուցիչների միջոցով մասնակցելու իր երկրի կառավարմանը 2. Յուրաքանչյուր ոք իր երկրում ունի պետական ծառայության մտնելու հավասար հնարավորության իրավունք 3. Ժողովրդի կամքը պետք է լինի կառավարության իշխանության հիմքը Այդ կամքն իր արտահայտությունը պիտի գտնի պարբերական և չկեղծված ընտրություններում, որոնք պետք է անցկացվեն համընդհանուր և հավասար ընտրական իրավունքի պայմաններում, փակ քվեարկության և կամ քվեարկության ազատությունն ապահովող այլ հավասարաթեք ձևերի միջոցով

Հոդված 22.

Յուրաքանչյուր մարդ, որպես հասարակության անդամ իրավունք ունի սոցիալական ապահովության և տնտեսական, սոցիալական ու մշակութային բնագավառներում իր արժանապատվությունը պահպանելու և իր անձի ազատ զարգացման համար անհրաժեշտ իրավունքներ իրագործելու՝ ազգային ջանքերի ու միջազգային համագործակցության միջոցով և յուրաքանչյուր պետության կառուցվածքին ու ռեսուրսներին համապատասխան

Հոդված 23.

1. Յուրաքանչյուր ոք ունի աշխատանքի, աշխատանքի ազատ ընտրության, աշխատանքի արդար ու բարենպաստ պայմանների և գործազրկությունից պաշտպանվելու իրավունք 2. Յուրաքանչյուր ոք, առանց որևէ խտրականության, ունի հավասար աշխատանքի համար հավասար վարձատրության իրավունք 3. Յուրաքանչյուր աշխատող իրավունք ունի արդար ու գոհացուցիչ վարձատրության, որը ապահովի մարդավայել գոյություն իր և իր ընտանիքի համար և անհրաժեշտության դեպքում լրացվի սոցիալական ապահովության այլ միջոցներով 4. Յուրաքանչյուր ոք

ունի արհեստակցական միություններ ստեղծելու և իր շահերը պաշտպանելու համար արհեստակցական միություններ ընդունվելու իրավունք

Յոդված 24.

Յուրաքանչյուր ոք ունի հանգստի ու ժամանցի իրավունք, ներառյալ աշխատանքային օրվա խելամիտ սահմանափակման և պարբերական վճարովի արձակուրդի իրավունքը

Յոդված 25.

1. Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի այնպիսի կենսամակարդակի, ներառյալ սնունդը, հագուստը, բնակարանը, բժշկական խնամքը և սոցիալական անհրաժեշտ սպասարկումը, որն անհրաժեշտ է իր և իր ընտանիքի առողջությունն ու բարեկեցությունը պահպանելու համար, և գործազրկության, հիվանդության, հաշմանդանության, այրիհանալու, ծերության կամ իր կամքից անկախ ապրուստի միջոցներից զրկվելու դեպքում՝ ապահովելու իրավունք 2. Մայրությունն ու մանկությունը տալիս են առանձնահատուկ խնամքի և օգնության իրավունք Ամուսնությունից կամ արտամուսնական կապից ծնված բոլոր երեխաները պետք է օգտվեն սոցիալական միանման պաշտպանությունից

Յոդված 26.

1. Յուրաքանչյուր ոք ունի կրթության իրավունք Անվավց տարրական և ընդհանուր կրթությունը պետք է լինի անվճար Տարրական կրթությունը պիտի լինի պարտադիր Տեխնիկական և մասնագիտական կրթությունը պետք է հանրամատչելի լինի, և բարձրագույն կրթությունը հավասարապես մատչելի բոլորի համար՝ յուրաքանչյուրի ընդունակությունների հիմունքով 2. Կրթությունը պետք է ուղղված լինի մարդկային անհատականության լիակատար զարգացմանը և մարդու իրավունքների ու հիմնական ազատությունների նկատմամբ հարգանքի մեծացմանը Կրթությունը պետք է նպաստի փոխըմբռնմանը, հանդուրժողականությանը և բոլոր ժողովուրդների, Մասայական և կրոնական խմբերի միջև բարեկամությանը և պիտի նպաստի յուրավրված ազգերի խաղաղության պահպանմանն ուղղված գործունեությանը 3. Ծնողներն իրենց մանկահասակ երեխաների համար կրթատեսակ ընտրելու գործում ունեն առաջնության իրավունք

Յոդված 27.

1. Յուրաքանչյուր ոք ունի հասարակության մշակութային կյանքին մասնակցելու, արվեստից բավականություն ստանալու, գիտական առաջընթացին մասնակցելու և նրա բարիքներից օգտվելու իրավունք 2. Յուրաքանչյուր ոք ունի հեղինակած գիտական, գրական կամ գեղարվեստական աշխատանքի արդյունքը հանդիսացող իր բարոյական և նյութական շահերի պաշտպանության իրավունք

Յոդված 28.

Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի սոցիալական ու միջազգային այնպիսի կարգի, որի առկայությամբ սույն Յռչակագրում շարադրված իրավունքները և ազատությունները կարող են լիակատար կերպով իրականացվել

Յոդված 29.

1. Յուրաքանչյուր ոք հասարակության առաջ ունի պարտականություններ, միայն հասարակության մեջ է հնարավոր նրա անհատականության ազատ ու անկաշկանդ զարգացումը 2. Իր իրավունքներն ու ազատություններն իրականացնելիս յուրաքանչյուր ոք պարտավոր է ենթարկվել միայն այնպիսի սահմանափակումների, որոնք օրենքով սահմանված են բացառապես մյուսների իրավունքների ու ազատությունների պաշտպանման և հարգումն ապահովելու և դեմոկրատական հասարակարգում բարոյականության արդարացի պահանջները, հասարակական կարգը և ընդհանուր բարեկեցությունը բավարարելու նպատակով 3. Կյր իրավունքների ու ազատությունների իրականացումը երբեք չպետք է հակասի Միավորված Ազգերի Կազմակերպության նպատակներին ու սկզբունքներին

Հոդված 30.

Սույն հռչակագրի մեջ ոչինչ չի կարող մեկնաբանվել իբրև որևէ պետության, մարդկանց խմբի կամ առանձին անհատների ընձեռված իրավունք զբաղվելու այնպիսի գործունեությամբ ու արարքներ կատարելով, որոնք ուղղված լինեն հռչակագրում շարադրված իրավունքների և ազատությունների ոչնչացմանը

ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ ԿԱՆԱՆՑ ԵՎ ԱՏՏԱՄԱՐ ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲՈՒՈՐ ԶԵՎԵՐԻ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ
ԿԱՆԱՆՑ ԵՎ ԱՏՏԱՄԱՐ ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲՈՒՈՐ ԶԵՎԵՐԻ
ՎԵՐԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԸՆԴՈՒՎԱԾ ԵՎ ԱՏՈՐԱԳՐԵԼՈՒ, ՎԱՎԵՐԱՑՆԵԼՈՒ ԵՎ ՄԻԱՃԱՆՈՒ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑ Ե ՂԵԽԱԿՈՐ
ԱՍԱՊԱԼԵՄՅՈՒ 1979 ԹՎԱԿԱՆԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 18-Ի 34/180 ԲԱՆԱԶԵԿՈՎ

ՈՒԺԻ ՄԵՋ ԱՍՏԵԼԸ, 1981 ԹՎԱԿԱՆԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 3-ԻՆ 27 (1) ՀՈՐՎԱԾԻՆ
ՀԱՄԱՊԱՏԱՆՍԻՆԱՆ

սույն Կոնվենցիայի մասնակից պետությունները
հաշվի առնելով, որ միավորված ազգերի կազմակերպության կանոնադրությունը վերստին հաստատեց հավատը մարդու հիմնական իրավունքների, մարդկային անհատի արժանապատվության ու արժեքի և տղամարդկանց ու կանանց իրավահավասարության նկատմամբ,

հաշվի առնելով, որ Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը հաստատում է խտրականության անթույլատրելիության սկզբունքը և ազդարարում, որ բոլոր մարդիկ իրենց արժանապատվությամբ և իրավունքներով ծնվում են ազատ և հավասար, և որ յուրաքանչյուր մարդ առանց որևէ տարբերության, այդ թվում՝ նաև առանց սեռի տարբերության, պետք է օժտված լինի բոլոր իրավունքներով և բոլոր ազատություններով, որոնք հռչակված են դրանում,

հաշվի առնելով, որ Մարդու իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրերին մասնակից պետությունների վրա ընկնում է տղամարդկանց և կանանց համար բոլոր տնտեսական, սոցիալական, կենցաղային, մշակութային, քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքներից օգտվելու հավասար իրավունք ապահովելու պարտականությունը,

ուշադրության առնելով տղամարդկանց և կանանց իրավահավասարությանը աջակցելու նպատակով միջազգային կոնվենցիաները, որոնք կնքվել են Միավորված ազգերի կազմակերպության և մասնագիտացված հաստատությունների հովանու ներքո,

հաշվի առնելով նաև տղամարդկանց և կանանց իրավահավասարությանը աջակցելու նպատակով Միավորված ազգերի կազմակերպության և մասնագիտացված հաստատությունների կողմից ընդունված բանաձևերը,

հռչակագրերը և հանձնարարականները,

մտահոգված, որ չնայած այդ գանազան փաստաթղթերին, նախկինի պես առկա է զգալի խտրականություն կանանց նկատմամբ, հիշեցնելով, որ կանանց նկատմամբ խտրականությունը խախտում է իրավահավասարության և մարդկային արժանապատվության հանդեպ հարգանքի սկզբունքները, խոչընդոտում իրենց երկրի քաղաքական, սոցիալական, տնտեսական և

մշակութային կյանքում տղամարդի հետ կանանց հավասար մասնակցությանը, խանգարում հասարակության և ընտանիքի բարեկեցության աճին և էլ ավելի Ե դժվարացնում կանանց հնարավորությունների լիակատար բացահայտումը ի բարօրություն իրենց երկրների և մարդկության,

մտահոգված լինելով, որ ջնադրության պայմաններում կանայք նվազագույն չափով են օգտվում պարենից, առողջապահությունից, կրթությունից, մասնագիտական պատրաստությունից և աշխատանքի տեղավորվելու հնարավորություններից, ինչպես նաև մյուս պահանջմունքներից,

համոզված լինելով, որ հավասարության և արդարության վրա հիմնված միջազգային նոր տնտեսական կարգի հաստատումը զգալիորեն կնպաստի տղամարդկանց և կանանց միջև հավասարության ապահովմանը,

ընդգծելով, որ ապարտեիդի, ռասիզմի բոլոր ձևերի, ռասայական խտրականության, գաղութատիրության, նոր գաղութատիրության, ագրեսիայի, օտարերկրյա օկուպացման ու տիրապետության և պետությունների ներքին գործերին միջամտության վերացումը հանդիսանում է անհրաժեշտ պայման տղամարդկանց և կանանց իրավունքների լիակատար իրականացման համար,

հաստատելով, որ միջազգային խաղաղության և անվտանգության ամրապնդումը, միջազգային լարվածության թուլացումը, բոլոր պետությունների միջև փոխադարձ համագործակցությունը անկախ դրանց սոցիալական և տնտեսական համակարգերից, համընդհանուր և լիակատար զինաթափումը և հատկապես միջուկային զինաթափումը միջազգային խստագույն և արդյունավետ վերահսկողության ներքո, երկրների միջև հարաբերություններում արդարության, հավասարության և փոխշահավետության սկզբունքների հաստատումը, օտարերկրյա ու գաղութային տիրապետության և օտարերկրյա օկուպացման տակ գտնվող ժողովուրդների ինքնորոշման և անկախության իրավունքի իրականացումը, ինչպես նաև պետությունների ազգային ինքնիշխանության, տարածքային ամբողջականության նկատմամբ հարգանքը կաշակցեն սոցիալական առաջադիմությանը և զարգացմանը և, որպես դրա հետևանք, կնպաստեն տղամարդկանց և կանանց միջև լիակատար հավասարության ձեռք բերմանը,

համոզված լինելով, որ երկրների լիակատար զարգացումը, ողջ աշխարհի բարեկեցությունը և խաղաղության գործը պահանջում են տղամարդկանց հետ համահավասար կանանց առավելագույն մասնակցություն բոլոր բնագավառներում,

հաշվի առնելով կանանց ավանդի նշանակությունն ընտանիքի, բարեկեցության և հասարակության զարգացման մեջ, ինչը մինչև այժմ չի արժանացել լիակատար ճանաչման, մայրության և ընտանիքում ու երեխաների դաստիարակության մեջ երկու ծնողների դերի սոցիալական նշանակությունը, և գիտակցելով, որ սերնդի շարունակման գործում կնոջ դերը չպետք է խտրականության պատճառ լինի, քանի որ երեխաների դաստիարակությունը պահանջում է տղամարդկանց և կանանց և ամբողջությամբ վերցված հասարակության համատեղ պատասխանատվությունը,

հիշելով, որ տղամարդկանց և կանանց միջև լիակատար հավասարության հասնելու համար անհրաժեշտ է փոխել ինչպես տղամարդկանց, այնպես էլ կանանց ավանդական դերը հասարակության մեջ և ընտանիքում,

համակված վճռականությամբ. իրագործելու կանանց նկատմամբ խտրականության վերացման մասին հռչակագրում հայտարարված սկզբունքները և այդ նպատակով ձեռնարկելու բոլոր անհրաժեշտ միջոցները այդպիսի խտրականության իր բոլոր ձևերով և դրսևորումներով հանդերձ վերացման ուղղությամբ

համաձայնվեցին ներքոհիշյալի մասին.

Մ Ա Ս 1

հոդված 1

սույն Կոնվենցիայի նպատակների համար կանանց նկատմամբ խտրականություն հասկացությունը նշանակում է սեռի հատկանիշով ցանկացած տարբերություն, բացառություն կամ սահմանափակում, որն ուղղված է տղամարդկանց և կանանց

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

իրավահավասարության հիման վրա քաղաքական, սոցիալական, մշակութային, քաղաքացիական կամ ցանկացած այլ բնագավառում Մարդու իրավունքներից և հիմնական ազատություններից կանանց օգտվելու թուլացմանը կամ ի չիջ դարձնում դրանց ճանաչումը, օգտագործումը կամ իրականացումը անկախ նրանց ընտանեկան դրությունից

հոդված 2

մասնակից պետությունները դատապարտում են կանանց նկատմամբ խտրականությունը դրա բոլոր ձևերով հանդերձ, համաձայնվում են բոլոր համապատասխան եղանակներով անհետաձգելիորեն վարել կանանց նկատմամբ խտրականության վերացման քաղաքականության և այդ նպատակով պարտավորվում են

ա) տղամարդկանց և կանանց իրավահավասարության սկզբունքը մտցնել իրենց ազգային սահմանադրությունների կամ համապատասխան օրենսդրության մեջ, և եթե այդ բանը դեռևս չի արված, ապա օրենքի ու մյուս համապատասխան միջոցների օգնությամբ ապահովել այդ սկզբունքի գործնական իրականացումը

բ) ընդունել կանանց նկատմամբ ամեն մի խտրականությունը արգելող համապատասխան օրենսդրական և այլ միջոցներ, ներառյալ պատժամիջոցները, այնտեղ, որտեղ դա անհրաժեշտ է

գ) սահմանել տղամարդկանց հետ հավասար հիմքերով կանանց իրավունքների իրավաբանական պաշտպանությունը և իրավասու ազգային դատարանների և պետական այլ հիմնարկների օգնությամբ ապահովել կանանց արդյունավետ պաշտպանությունը խտրականության ցանկացած գործողության դեմ

դ) ձեռնպահ մնալ կանանց նկատմամբ խտրականության ցանկացած գործողությունների կամ արարքների կատարումից և երաշխավորել, որ պետական մարմինները և հիմնարկները կգործեն այդ պարտավորությանը համապատասխան

ե) ձեռնարկել բոլոր համապատասխան միջոցները որևէ անձի, կազմակերպության կամ ձեռնարկության կողմից կանանց նկատմամբ ցուցաբերվող խտրականությունը վերացնելու ուղղությամբ,

զ) ձեռնարկել համապատասխան միջոցներ, ներառյալ օրենսդրական, կանանց նկատմամբ խտրականությունը ներկայացնող գործող օրենքները, որոշումները, սովորույթները և պրակտիկան փոփոխելու կամ վերացնելու համար

է) վերացնել սեփական բրեժնական օրենսդրության բոլոր այն դրույթները, որոնք իրենցից ներկայացնում են խտրականություն կանանց նկատմամբ

հոդված 3

մասնակից պետությունները ձեռնարկում են համապատասխան միջոցներ ներառյալ օրենսդրական, բոլոր բնագավառներում, և մասնավորապես՝ քաղաքական, սոցիալական, տնտեսական և մշակութային բնագավառներում կանանց համակողմանի զարգացումը և առաջադիմությունը ապահովելու համար, այն հաշվով, որպեսզի նրանց համար երաշխավորվեն Մարդու իրավունքների և հիմնական ազատությունների իրականացումը և դրանցից օգտվելը տղամարդկանց հետ հավասարության հիման վրա

հոդված 4

1. մասնակից պետությունների կողմից տղամարդկանց և կանանց միջև փաստական հավասարության սահմանման արագացմանն ուղղված ժամանակավոր հատուկ միջոցների ընդունումը չի համարվում խտրական, ինչպես դա սահմանվում է սույն կոնվենցիայով, սակայն այն ոչ մի կերպ չպետք է հանգեցնի անիրավահավասար կամ շեղումներին չափորոշիչների պահպանմանը, այդ միջոցները պետք է վերացվեն, երբ ձեռք բերվեն հնարավորությունների և իրավահավասար վերաբերմունքի նպատակները

2. մասնակից պետությունների կողմից մայրության պահպանությանն ուղղված հատուկ միջոցների ընդունումը, ներառյալ սույն կոնվենցիայում բովանդակվող միջոցները, չեն համարվում խտրական

հոդված 5

մասնակից պետությունները ընդունում են բոլոր համապատասխան միջոցները, նպատակ ունենալով՝

ա) փոխել տղամարդկանց և կանանց վարվելաձևի սոցիալական և մշակութային մոդելները՝ նախապաշարումներն արմատախիլ անելու, սովորույթներն ու այլ պրակտիկան վերացնելու նպատակով, որոնք հիմնված են սեռերից մեկի ոչ լիարժեքության կամ առավելության կամ տղամարդկանց և կանանց դերի ստերեոտիպության գաղափարի հիման վրա.

բ) ապահովել, որպեսզի ընտանեկան դաստիարակությունն իր մեջ ներառի մայրության ճիշտ ընկալումը որպես սոցիալական գործառույթ և իրենց երեխաների դաստիարակության և զարգացման համար տղամարդկանց և կանանց ընդհանուր պատասխանատվության ճանաչումը, այն պայմանով, որ բոլոր դեպքերում երեխաների շահերը հանդիսանում են գերակշռող

հոդված 6

մասնակից պետությունները ձեռնարկում են բոլոր համապատասխան միջոցները, ներառյալ օրենսդրական, կանանց առևտրի և կանանց պոռնկության շահագործման բոլոր տեսակները կասեցնելու համար

Մ Ա Ս II

հոդված 7

մասնակից պետությունները ձեռնարկում են բոլոր համապատասխան միջոցները երկրի քաղաքական և հասարակական կյանքում կանանց նկատմամբ խտրականության վերացման ուղղությամբ և, մասնավորապես, ապահովում են տղամարդկանց հետ հավասար պայմաններով կանանց իրավունքը

ա) քվեարկելու բոլոր ընտրություններում և հրապարակային հանրաքվեներում և ընտրվելու բոլոր հրապարակայնորեն ընտրվող մարմիններում.

բ) մասնակցելու կառավարության քաղաքականության ձևավորմանը և իրականացմանը, և զբաղեցնելու պետական պաշտոններ, ինչպես նաև իրականացնելու բոլոր պետական գործառույթները պետական կառավարման բոլոր մակարդակներում.

գ) մասնակցելու երկրի հասարակական և քաղաքական կյանքի հիմնահարցերով զբաղվող ոչ կառավարական կազմակերպությունների և ընկերությունների գործունեությանը

հոդված 8

մասնակից պետությունները ձեռնարկում են բոլոր համապատասխան միջոցները, որպեսզի կանանց համար ապահովեն միջազգային մակարդակում իրենց կառավարությունները ներկայացնելու և միջազգային կազմակերպությունների աշխատանքին մասնակցելու հնարավորություն տղամարդկանց հետ հավասար պայմաններում, առանց որևէ խտրականության

հոդված 9

մասնակից պետությունները կանանց տրամադրում են տղամարդկանց հետ հավասար իրավունքներ իրենց քաղաքականության ձեռքբերման, փոփոխման կամ պահպանման նկատմամբ այդ պետությունները, մասնավորապես, ապահովում են, որ ոչ օտարերկրացու հետ ամուսնությունը, ոչ էլ ամուսնանալիս ամուսնու քաղաքացիության փոփոխումը իր հետ չի բերում կնոջ քաղաքացիության ինքնաբերաբար փոփոխում, նրան չեն վերածում առանց քաղաքացիության անձի և չեն կարող նրան ստիպել ընդունելու ամուսնու քաղաքացիությունը

2. մասնակից պետությունները կանանց տրամադրում են տղամարդկանց հետ հավասար իրավունքներ, իրենց երեխաների քաղաքացիության վերաբերմամբ

Մ Ա Ս III

հոդված 10

մասնակից պետությունները ձեռնարկում են բոլոր համապատասխան միջոցները, որպեսզի վերացնեն կանանց նկատմամբ խտրականությունն այն հաշվով, որպեսզի նրանց համար ապահովեն տղամարդկանց հետ համահավասար իրավունքներ կրթության բնագավառում, մասնավորապես տղամարդկանց և կանանց հավասարության հիման վրա ապահովեն

ա) միատեսակ պայմաններ մասնագիտության կամ մասնագիտացման ընտրության կողմնորոշման համար, կրթության և ինչպես գյուղական, այնպես էլ քաղաքային շրջաններում բոլոր կատեգորիաների ուսումնական հաստատությունների վկայականներ ստանալու մատչելիության համար. այդ հավասարությունն ապահովվում է նախադպրոցական, ընդհանուր, մասնագիտական և բարձրագույն տեխնիկական կրթության մեջ, ինչպես նաև բոլոր տեսակի մասնագիտական պատրաստությունների մեջ.

բ) ուսուցման միատեսակ ծրագրերից, միատեսակ քննություններից, միատեսակ որակավորման դասախոսական անձնակազմի ծառայություններից, հավասար որակի դպրոցական շենքերից և սարքավորումներից օգտվելու մատչելիություն.

գ) տղամարդկանց և կանանց դեղի ստերոտիպային ցանկացած համադրույթի վերացում ուսման բոլոր մակարդակներում և ձևերում համատեղ ուսուցման և ուսուցման սյուս տեսակների խրախուսման միջոցով, որոնք կնպաստեն այդ նպատակի իրագործմանը, մասնավորապես, ուսումնական ձեռնարկների և դպրոցական ծրագրերի վերանայման և ուսուցման մեթոդների հարմարեցման միջոցով.

դ) կրթաթոշակ և կրթության այլ նպաստներ ստանալու միատեսակ հնարավորություններ.

ե) կրթության շարունակման ծրագրերի մատչելիության միատեսակ հնարավորություններ, ներառյալ մեծահասակների շրջանում գրագիտության տարածման ծրագրերը և գործառնական գրագիտության ծրագրերը, որոնք, մասնավորապես, ուղղված են տղամարդկանց և կանանց գիտելիքների մեջ ցանկացած խզումը, որքան հնարավոր է արագ կրճատելու.

զ) դպրոցը չավարտած աղջիկների թվի կրճատում և դպրոցը վաղաժամ թողած աղջիկների և կանանց համար ծրագրերի մշակում.

է) սպորտի և ֆիզիկական պատրաստության պարապմունքներին ակտիվորեն մասնակցելու միատեսակ հնարավորություններ.

ը) կրթական բնույթի հատուկ տեղեկատվությունից օգտվելու մատչելիությունը ընտանիքների առողջության և բարեկեցության ապահովմանը աջակցելու նպատակով, ներառյալ ընտանիքի չափը ծրագրելու մասին տեղեկատվությունն ու խորհրդատվությունը

հոդված 11

1. մասնակից պետությունները ձեռնարկում են բոլոր համապատասխան միջոցները զբաղվածության բնագավառում կանանց նկատմամբ խտրականությունը վերացնելու համար այն հաշվով, որպեսզի տղամարդկանց և կանանց համահավասարության հիման վրա հավասար իրավունքներ ապահովեն, մասնավորապես

- ա) աշխատանքի իրավունքը, որպես բոլոր մարդկանց անքակտելի իրավունք.
- բ) աշխատանքի վարձվելիս միատեսակ հնարավորությունների իրավունքը, այդ թվում՝ վարձվելիս ընտրության միատեսակ չափանիշների կիրառումը.
- գ) մասնագիտության կամ աշխատանքի տեսակի ազատ ընտրություն, պաշտոնում առաջ գնալու և զբաղվածության երաշխիքի, ինչպես նաև աշխատանքի արտոնություններից և պայմաններից օգտվելու, մասնագիտական պատրաստություն ստանալու և վերապատրաստվելու իրավունքը, ներառյալ աշակերտությունը, բարձրագված մակարդակի մասնագիտական պատրաստությունը և կանոնավոր վերապատրաստությունը.

դ) հավասար վարձատրության իրավունքը, ներառյալ արտոնությունների տրամադրումը, հավասար արժողության աշխատանքի վերաբերմամբ հավասար պայմանների, ինչպես նաև աշխատանքի որակի գնահատման վերաբերմամբ հավասար մոտեցման իրավունքը.

ե) սոցիալական ապահովության իրավունքը, մասնավորապես, կենսաթոշակի ակնելու, գործազրկության, հիվանդության, հաշմանդամության դեպքում, ծերության և աշխատունակության կորստի մյուս դեպքերում, ինչպես նաև վճարովի արձակուրդի իրավունքը.

զ) առողջության պաշտպանության և աշխատանքի անվտանգ պայմանների իրավունքը, ներառյալ սերնդի շարունակման գործառույթի պահպանման իրավունքը

2. ամուսնության կամ մայրության պատճառով կանանց նկատմամբ խտրականության կանխարգելման և աշխատանքի արդյունավետ իրավունքի երաշխավորման համար մասնակից պետությունները համապատասխան միջոցներ են ձեռնարկում, որպեսզի՝

ա) արգելեն աշխատանքից ազատելու հղիության, հղիության արձակուրդի և ծննդաբերության հիման վրա կամ աշխատանքից ազատելիս ընտանեկան դրության նկատառումով խտրականությունը պատժամիջոցների կիրառման սպառնալիքի ներքո.

բ) մտցնեն վճարովի արձակուրդներ կամ հղիության ու ծննդաբերության համադրելի սոցիալական նպաստներով արձակուրդներ՝ առանց աշխատանքի նախկին տեղի, ավագության կամ սոցիալական կորստի.

գ) խրախուսեն անհրաժեշտ լրացուցիչ սոցիալական ծառայությունների տրամադրումը այն հաշվով, որպեսզի ծնողներին թույլատրվի համատեղելու ընտանեկան պարտավորությունների կատարումը աշխատանքային գործունեության և հասարակական կյանքին մասնակցելու հետ, մասնավորապես, երեխաների խնամքով զբաղվող հիմնարկների ցանցի ստեղծման և ընդլայնման միջոցով.

դ) ապահովեն հղիության ժամանակաշրջանում կանանց հատուկ պաշտպանությունը աշխատանքի այն տեսակներում, որոնց վնասակարությունը նրանց առողջության համար ապացուցված է

3. սույն հոդվածում շոշափվող իրավունքների պաշտպանությանը վերաբերող օրենսդրությունը պարբերաբար քննության է առնվում գիտատեխնիկական գիտելիքների լույսի ներքո, ինչպես նաև վերանայվում, վերացվում կամ ընդլայնվում է, որքանով դա անհրաժեշտ է

հոդված 12

1. մասնակից պետությունները ձեռնարկում են համապատասխան միջոցներ առողջապահության բնագավառում կանանց նկատմամբ խտրականությունը վերացնելու ուղղությամբ, այն հաշվով, որպեսզի տղամարդկանց և կանանց հավասարության հիման վրա ապահովեն բժշկական սպասարկումից օգտվելու հնարավորությունը, մասնավորապես, այն բանում, ինչը վերաբերում է ընտանիքի չափի կարգավորմանը

2. այս հոդվածի 1-ին կետի դրույթներից անկախ մասնակից պետությունները կանանց համար ապահովում են համապատասխան սպասարկում հղիության, ծննդաբերության ժամանակաշրջանում և հետծննդյան շրջանում, անհրաժեշտության դեպքում նրանց տրամադրելով անվճար ծառայություններ, ինչպես նաև համապատասխան սնունդ հղիության և կերակրման ժամանակաշրջանում

հոդված 13

մասնակից պետությունները ձեռնարկում են բոլոր համապատասխան միջոցներ կանանց նկատմամբ տնտեսական և սոցիալական կյանքի մյուս բնագավառներում խտրականությունը վերացնելու համար, որպեսզի տղամարդկանց և կանանց համահավասարության հիման վրա ապահովեն հավասար իրավունքներ, մասնավորապես՝

ա) ընտանեկան նպաստների իրավունքը.

բ) փոխառություններ, անշարժ գույքի դիմաց դրամական վարկառություններ և

այլ տեսակների ֆինանսական վարկեր ստանալու իրավունքը.

գ) հանգստի հետ կապված միջոցառումներին, սպորտի և մշակութային կյանքի բնագավառներում պարապմունքներին մասնակցելու իրավունքը
հոդված 14

1. մասնակից պետությունները ուշադրության են առնում այն հատուկ հիմնահարցերը, որոնց բախվում են գյուղական վայրերում բնակվող կանայք, և այն նշանակելի դերը, որ նրանք խաղում են իրենց ընտանիքների տնտեսական բարեկեցության ապահովման գործում, այդ թվում նաև նրանց գործունեությունը տնտեսության ոչ ապրանքային բնագավառներում, և ձեռնարկում են բոլոր անհրաժեշտ միջոցները գյուղական վայրերում բնակվող կանանց նկատմամբ սույն Կոնվենցիայի դրույթների կիրառման ապահովման համար

2. մասնակից պետությունները ձեռնարկում են բոլոր համապատասխան գյուղական շրջաններում կանանց նկատմամբ խտրականությունը վերացնելու ուղղությամբ, այն հաշվով, որպեսզի տղամարդկանց և կանանց համահավասարության հիման վրա ապահովվի նրանց մասնակցությունը գյուղական շրջանների զարգացմանն ու այդպիսի զարգացումից օգուտ ստանալուն և մասնավորապես, այդպիսի կանանց համար իրավունք են ապահովում

ա) մասնակցել բոլոր մակարդակներում զարգացման ծրագրերի մշակմանն ու իրականացմանը.

բ) օգտվել համապատասխան բժշկական սպասարկումից, ներառյալ ընտանիքի չափի կարգավորման հարցերով տեղեկատվություն, խորհրդատվություններ և սպասարկում ստանալը.

գ) անմիջականորեն օգտվել սոցիալական ապահովագրության ծրագրերի բարիքներից.

դ) ստանալ պատրաստության և պաշտոնական ու ոչ պաշտոնական կրթության բոլոր տեսակները, ներառյալ գործառնական գրագիտությունը, ինչպես նաև օգտվել համայնքային սպասարկման բոլոր միջոցներից, գյուղատնտեսական հարցերով խորհրդատվական ծառայություններից, մասնավորապես, նրանց տեխնիկական մակարդակի բարձրացման համար.

ե) կազմակերպել ինքուսույնության խմբեր և կոոպերատիվներ այն հաշվով, որպեսզի ապահովվի տնտեսական հնարավորություններից օգտվելու հավասար մատչելիությունը վարձու աշխատանքի անցնելու կամ անկախ աշխատանքային գործունեության միջոցով.

զ) մասնակցել կոլեկտիվ գործունեության բոլոր տեսակներին.

է) օգտվել գյուղատնտեսական վարկերից և փոխառություններից, իրացման համակարգից, համապատասխան տեխնոլոգիաներից, ունենալ հավասար կարգավիճակ հողային և ագրարային բարեփոխումներում, ինչպես նաև հողերի վերաբնակեցման ծրագրերում.

ը) օգտվել կյանքի պատշաճ պայմաններից, հատկապես բնակարանային պայմաններից, սակիտարական ծառայություններից, էլեկտրամատակարարումից և ջրամատակարարումից, ինչպես նաև տրանսպորտից և կապի միջոցներից

Մ Ա Ս IV

հոդված 15

1. մասնակից պետությունները ճանաչում են տղամարդկանց հետ կանանց հավասարությունն օրենքի առաջ

2. մասնակից պետությունները կանանց տրամադրում են տղամարդկանց հետ միատեսակ քաղաքացիական իրավունակություն և դրա իրագործման միատեսակ հնարավորություններ նրանք կանանց մասնավորապես ապահովում են հավասար իրավունքներ պայմանագրեր կնքելիս և ունեցվածքը կառավարելիս, ինչպես նաև նրանց նկատմամբ հավասար վերաբերմունք դատարաններում և տրիբունալներում քննության բոլոր փուլերում

3. մասնակից պետությունները համաձայնում են, որ բոլոր այն պայմանագրերը և ցանկացած կարգի մյուս բոլոր մասնավոր փաստաթղթերը, որոնք իրենց իրավական հետևանքով ունեն կանանց հավասարագորության սահմանափակում, չեղյալ են

համարվում

4. մասնակից պետությունները տղամարդկանց և կանանց տրամադրում են միատեսակ իրավունքներ՝ անձանց տեղաշարժին և բնակության տեղի ու բնակավայրի ընտրության ազատությանը վերաբերող օրենսդրության նկատմամբ հոդված 16

1. մասնակից պետությունները ձեռնարկում են բոլոր համապատասխան միջոցները ամուսնության և ընտանեկան հարաբերությունների բոլոր հարցերում կանանց նկատմամբ խտրականության վերացման համար և, մասնավորապես, տղամարդկանց և կանանց համահավասարության հիման վրա ապահովում են՝

ա) ամուսնանալու միատեսակ իրավունքներ.

բ) ամուսնու ազատ ընտրության և միայն իր ազատ և լիակատար համաձայնությամբ ամուսնանալու միատեսակ իրավունքներ.

գ) ամուսնության ընթացքում և ամուսնալուծվելիս միատեսակ իրավունքներ և պարտականություններ.

դ) տղամարդկանց և կանանց միատեսակ իրավունքներ և պարտականություններ՝ որպես ծնողների, անկախ նրանց ընտանեկան դրությունից, այն հարցերում, որոնք վերաբերում են նրանց երեխաներին, բոլոր դեպքերում, երեխաների շահերը հանդիսանում են գերակշռող.

ե) երեխաների քանակի և նրանց ծնունդի միջև ընկած ժամանակամիջոցի հարցի ազատորեն և պատասխանատվությամբ լուծելու միատեսակ իրավունքներ և հնարավորություն՝ ստանալու տեղեկատվություն, կրթություն, ինչպես նաև միջոցներ, որոնք նրանց թույլ են տալիս իրականացնելու այդ իրավունքը.

զ) երեխաների խնամակալ, հոգաբարձու, լիազորված և որդեգիր լինելու կամ համանման գործառույթներ իրականացնելու միատեսակ իրավունքներ և պարտականություններ, երբ դրանք նախատեսված են ազգային օրենսդրությամբ, բոլոր դեպքերում երեխաների շահերը հանդիսանում են գերակշռող.

է) ամուսնու և կնոջ հավասար անձնական իրավունքներ, այդ թվում՝ ազգանվան, մասնագիտության և զբաղմունքի ընտրության իրավունք

ը) ամուսինների միատեսակ իրավունքներ գույքի անվճար, ինչպես նաև վճարովի տիրապետման, ձեռքբերման, կառավարման, օգտագործման և տնօրինման վերաբերյալ

2. երեխայի նշանադրությունը և ամուսնությունն իրավական ուժ չունեն, և ձեռնարկվում են բոլոր անհրաժեշտ միջոցները՝ ներառյալ օրենսդրական, ամուսնական նվազագույն տարիքի սահմանման և քաղաքացիական կացության ակտերում ամուսնությունների պարտադիր գրանցման նպատակով

Մ Ա Ս Վ

հոդված 17

1. սույն Կոնվենցիայի իրականացման ընթացքը քննության առնելու նպատակով հիմնվում է կանանց նկատմամբ խտրականության վերացման հանձնախումբ (այսուհետև՝ անվանվող հանձնախումբ), բաղկացած կոնվենցիան ուժի մեջ մտնելու պահին, տասնութ, իսկ կոնվենցիան երեսուհինգերորդ մասնակից պետության կողմից վավերացնելուց կամ դրան միացումից հետո՝ քսաներեք փորձագետներից, որոնք ունեն բարձր բարոյական հատկանիշները և իրավասություն սույն կոնվենցիայով ընդգրկվող բնագավառում այդ փորձագետները մասնակից պետությունների կողմից ընտրվում են իրենց քաղաքացիների թվից և հանդես են գալիս անձնապես, ընդսմին, դրանում հաշվի է առնվում արդարացի աշխարհագրական բաշխումը և քաղաքակրթության տարբեր ձևերի, ինչպես նաև հիմնական իրավական համակարգերի ներկայացուցչությունը

2. հանձնախմբի անդամները ընտրվում են գաղտնի քվեարկությամբ, ցուցակի մեջ մտցված այն անձանց թվից, որոնք առաջարկվել են մասնակից պետությունների

կողմից յուրաքանչյուր մասնակից պետություն կարող է իր քաղաքացիների թվից առաջադրել մեկ անձ

3. սկզբնական ընտրություններն անցկացվում են սույն կոնվենցիան ուժի մեջ մտնելու օրից վեց ամիս հետո յուրաքանչյուր ընտրությունների անցկացման ժամկետից առնվազն երեք ամիս առաջ Միավորված ազգերի կազմակերպության գլխավոր քարտուղարը մասնակից պետություններին ուղարկում է նամակ երկու ամսվա ընթացքում իրենց թեկնածությունները ներկայացնելու առաջարկով գլխավոր քարտուղարը պատրաստում է ցուցակը, որի մեջ այբբենական կարգով մտցված են այս ձևով առաջադրված բոլոր անձինք նշելով այն մասնակից պետությունները, որոնք նրանց առաջադրել են, և այդ ցուցակը ներկայացնում է մասնակից պետություններին

4. հանձնախմբի անդամների ընտրություններն անցկացվում են մասնակից պետությունների Միավորված ազգերի կազմակերպության գլխավոր քարտուղարի կողմից գումարվող նիստում այդ նիստում, որտեղ քվորում են կազմում մասնակից պետությունների երկու երրորդը, հանձնախմբի մեջ ընտրված անձինք են համարվում այն թեկնածուները, որոնք ստանում են ներկա գտնվող և քվեարկությանը մասնակցող մասնակից պետությունների ներկայացուցիչների ձայների առավել մեծ թիվը և ձայների բացարձակ մեծամասնությունը

5. հանձնախմբի անդամները ընտրվում են քառամյա ժամկետով սակայն առաջին ընտրություններում ընտրված ինը անդամների լիազորությունների ժամկետը լրանում է երկրորդ տարվա ավարտին առաջին ընտրություններից անմիջապես հետո, այդ ինը անդամների ազգանունները ընտրվում են հանձնախմբի նախագահի կողմից վիճակահանությամբ

6. հանձնախմբի լրացուցիչ հինգ անդամների ընտրությունը սույն հոդվածի 2, 3 և 4 կետերի դրույթներին համապատասխան անցկացվում է կոնվենցիան երեսուկհինգերորդ պետության կողմից վավերացնելուց կամ դրան միանալուց հետո այդ ձևով ընտրված երկու լրացուցիչ անդամների լիազորությունների ժամկետը լրանում է երկրորդ տարվա ավարտին, այդ երկու անդամների ազգանունները ընտրվում են հանձնախմբի նախագահի կողմից վիճակահանությամբ

7. չնախատեսված թափուր տեղերի լրացման համար մասնակից պետությունը, որի փորձագետը դադարել է գործելուց որպես հանձնախմբի անդամ, իր քաղաքացիների թվից նշանակում է ուրիշ փորձագետ՝ Հանձնախմբի հավանությունը ստանալու պայմանով

8. Հանձնախմբի անդամները ստանում են գլխավոր ասամբլեայի կողմից հաստատվող վարձատրություն, Միավորված ազգերի կազմակերպության միջոցներից, որոնք սահմանվում են ասամբլեայի կողմից Հանձնախմբի պարտականությունների կարևորության հաշվառմամբ

9. Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը սույն Կոնվենցիային համապատասխան անհրաժեշտ անձնակազմ և նյութական միջոցներ է տրամադրում Հանձնախմբի գործառույթների արդյունավետ իրականացման համար

հոդված 18

1. Հանձնախմբի կողմից քննության առնելու համար մասնակից պետությունները պարտավորվում են Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ներկայացնել ի կատարումն սույն Կոնվենցիայի դրույթների իրենց կողմից ընդունված օրենսդրական, դատական, վարչական և այլ միջոցների և այդ կապակցությամբ ձեռք բերված առաջադիմության մասին զեկույցները

ա) շահագրգիռ պետության համար սույն կոնվենցիան ուժի մեջ մտնելու օրից մեկ տարվա ընթացքում.

բ) դրանից հետո ամսվազն յուրաքանչյուր չորս տարին մեկ և այնուհետև այն ժամանակ, երբ այդ մասին հարցում կանի Հանձնախումբը

2. զեկույցների մեջ կարող են նշվել սույն կոնվենցիայով ստանձնված պարտավորությունների կատարման աստիճանի վրա ազդող գործոններն ու դժվարությունները

հոդված 19

1. Հանձնախումբը հաստատում է ընթացակարգի իր սեփական կանոնները

2. հանձնախումբն ընտրում է իր պաշտոնատար անձանց երկամյա ժամկետով հոդված 20

1. Հանձնախումբն ամեն տարի անցկացնում է նիստեր, որպես կանոն, երկու շաբաթը չգերազանցող ժամանակաշրջանում, սույն Կոնվենցիայի 18-րդ հոդվածին համապատասխան ներկայացվող զեկույցները քննության առնելու նպատակով

2. Հանձնախմբի նիստերը, որպես կանոն, անցկացվում են Միավորված ազգերի կազմակերպության կենտրոնական հիմնարկներում կամ հանձնախմբերի կողմից որոշվող ցանկացած այլ հարմար վայրում

հոդված 21

1. Հանձնախումբն ամեն տարի տնտեսական և սոցիալական խորհրդի միջոցով Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեային զեկուցում է ներկայացնում իր գործունեության մասին և կարող է մասնակից պետություններից ստացած զեկույցների և տեղեկատվության ուսումնասիրման վրա հիմնված ընդհանուր բնույթի առաջարկություններ և հանձնարարականներ անել ընդհանուր բնույթի այդպիսի առաջարկությունները և հանձնարարականները մտցվում են Հանձնախմբի զեկուցման մեջ մասնակից պետությունների դիտողությունների հետ մեկտեղ, եթե այդպիսիք կան

2. Գլխավոր քարտուղարը Հանձնախմբի զեկուցումներն ուղարկում է կանանց դրության հանձնաժողովին ի գիտություն

հոդված 22

մասնագիտացված հաստատություններն իրավունք ունեն ներկայացված լինելու սույն Կոնվենցիայի այնպիսի դրույթների իրականացման մասին հարցերը քննության առնելիս, որոնք մտնում են նրանց գործունեության ոլորտի մեջ Հանձնախումբը կարող է մասնագիտացված հաստատություններին ներկայացնել զեկուցումներ՝ նրանց գործունեության ոլորտի մեջ մտնող բնագավառներում Կոնվենցիայի իրականացման մասին

Մ Ա Ս Վ

հոդված 23

ոչինչ սույն կոնվենցիայում չի շոշափում տղամարդկանց և կանանց միջև իրավահավասարության ձեռքբերմանը նպաստող որևէ դրույթներ, որոնք կարող են բովանդակել

ա) մասնակից պետության օրենսդրության մեջ կամ

բ) այդպիսի պետության համար ուժի մեջ գտնվող որևէ այլ միջազգային կոնվենցիայում, պայմանագրում կամ համաձայնագրում

հոդված 24

մասնակից պետությունները պարտավորվում են ազգային մակարդակով ձեռնարկել բոլոր համապատասխան միջոցները սույն կոնվենցիայում ճանաչված իրավունքների լրիվ իրացման հասնելու համար

հոդված 25

1. սույն կոնվենցիան բաց է բոլոր պետությունների կողմից ստորագրման համար

2. Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը նշանակվում է սույն Կոնվենցիայի ավանդապահ

3. սույն կոնվենցիան ենթակա է վավերացման վավերագրերն ի պահ են հանձնվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին

4. սույն կոնվենցիան բաց է բոլոր պետությունների կողմից դրան միանալու համար միանալն

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

իրականացվում է միանալու մասին փաստաթուղթը Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ի պահ հանձնելու միջոցով

հոդված 26

1. սույն Կոնվենցիայի վերանայման խնդրանքը կարող է ներկայացվել ցանկացած ժամանակ, ցանկացած մասնակից պետության կողմից Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին հասցեագրված գրավոր հաղորդման միջոցով

2. Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեան, եթե անհրաժեշտ է համարում որևէ միջոցի ձեռնարկումը, որոշում է կայացնում այն մասին, թե հատկապես ինչպիսի միջոցներ է անհրաժեշտ ձեռնարկել այդպիսի խնդրանքի վերաբերյալ

հոդված 27

1. սույն կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում քսաներորդ վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթը Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ի պահ հանձնելուց հետո երեսուներորդ օրը

2. յուրաքանչյուր այն պետության համար, որը սույն կոնվենցիան վավերացնում է կամ դրան է միացնում քսաներորդ վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթը ի պահ հանձնելուց հետո, սույն Կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում նրա վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթը ի պահ հանձնելու օրից հետո երեսուներորդ օրը

հոդված 28

1. Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը ստանում և բոլոր պետություններին է ուղարկում վավերացման կամ միանալու պահին պետությունների կողմից արված վերապահումների տեքստը

2. սույն Կոնվենցիայի նպատակների և խնդիրների հետ անհամատեղելի վերապահում չի թույլատրվում

3. վերապահումները կարող են հանվել ցանկացած ժամանակ, Գլխավոր քարտուղարի անուսով ուղարկվող համապատասխան ծանուցման միջոցով, որն այնուհետև այդ մասին հաղորդում է բոլոր մասնակից պետություններին այդպիսի ծանուցումը ուժի մեջ է մտնում այն ստացվելու օրվանից

հոդված 29

1. սույն Կոնվենցիայի մեկնաբանման կամ կիրառման վերաբերյալ երկու կամ մի քանի մասնակից պետությունների միջև ծագած և բանակցությունների միջոցով չուժված ցանկացած վեճ կողմերից մեկի խնդրանքով հանձնվում է արբիտրաժային քննության եթե արբիտրաժային քննության մասին դիմում տալու պահից վեց ամսվա ընթացքում կողմերին չի հաջողվում համաձայնության գալ արբիտրաժային քննության կազմակերպման վերաբերյալ, ապա կողմերից ցանկացածը կարող է տվյալ վեճը հանձնել միջազգային դատարանի դատարանի կանոնադրությանը համապատասխան դիմում ներկայացնելու միջոցով

2. յուրաքանչյուր մասնակից պետություն սույն Կոնվենցիայի ստորագրման կամ վավերացման կամ դրան միանալու ժամանակ կարող է հայտարարել այն մասին, որ իրեն կապված չի համարում սույն հոդվածի 1-ին կետում բովանդակվող պարտավորություններով մյուս մասնակից պետությունները տվյալ հոդվածի նշված կետից բխող պարտավորություններ չեն կրում նման վերապահում կատարած որևէ մասնակից պետության նկատմամբ

3. սույն հոդվածի 2-րդ կետին համապատասխան վերապահում արած ցանկացած մասնակից պետություն կարող է ցանկացած ժամանակ հանել իր վերապահումը Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ծանուցելու միջոցով

հոդված 30

սույն կոնվենցիան, որի ռուսերեն, անգլերեն, արաբերեն, իսպաներեն, չինարեն և ֆրանսերեն տեքստերը հավասարապես նույնական են, ի պահ են հանձնվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին

ի հավաստումն որի, ներքոստորագրյալներն լինելով դրա համար պատշաճ կերպով լիազորված, ստորագրեցին սույն կոնվենցիան

ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ ԵՐԵՒԱՅԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ոչ պաշտոնական թարգմանություն

ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ

ԵՐԵՒԱՅԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ԸՆԴՈՒՆՎԵԼ Ե ՄԱԿԻ ԳԼԽԱԿՈՐ ԱՍԱՐՔԵԱՅԻ 1989 ԹՎԱԿԱՆԻ ՆՈՅՏԵՐԵՐԻ 20-Ի 44/25
ԲԱՆԱԶԵԿՎՈՎ ԵՎ ԲԱՑ Ե ՍՏՈՐԱԳՐՄԱՆ, ՎԱՎԵՐԱՑՄԱՆ ԵՎ ՄԻԱՄԱՆՈՒ ՅԱՄԱՐ
ՈՒԺԻ ՄԵՋ Ե ՍՏԵԼ 1990 ԹՎԱԿԱՆԻ ՍԵՊՏԵՐԵՐԻ 2-ԻՆ ՅԱՄԱԶԱՅՆ 49-ՐԴ ՅՈՐԿԱԾԻ

Գլխավոր ասամբլեան

վկայակոչելով իր նախորդ բանաձևերը, նախ և առաջ 1978 թվականի դեկտեմբերի 20-ի 33/166 և 1988 թվականի դեկտեմբերի 8-ի 43/112 բանաձևերը, ինչպես նաև Մարդու իրավունքների հանձնաժողովի և Տևտեսական ու սոցիալական խորհրդի բանաձևերը երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիայի հարցի վերաբերյալ,

ի գիտություն ընդունելով մասնավորապես Մարդու իրավունքների հանձնաժողովի 1989 թվականի մարտի 8-ի (1) 1989/57 բանաձևը, որով Յանաժողովը որոշել էր երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիայի նախագիծը Տևտեսական ու սոցիալական խորհրդի միջոցով ուղարկել Գլխավոր ասամբլեա, և Տևտեսական ու սոցիալական խորհրդի 1989 թվականի մայիսի 24-ի 1989/79 բանաձևը,

կրկին հաստատելով, որ երեխայի իրավունքները պահանջում են հատուկ պաշտպանություն և երեխաների դրության մշտական բարելավում ողջ աշխարհում, ինչպես նաև նրանց զարգացում և դաստիարակություն խաղաղ ու ապահով պայմաններում,

խորապես անհանգստացած լինելով նրանով, որ աշխարհի շատ երկրներում երեխաների դրությունը ճգնաժամային է անհամազոր սոցիալական պայմանների, տարերային աղետների, զինված հակամարտությունների, շահագործման, անգրագիտության, սովի ու հիվանդությունների հետևանքով ազգային ու միջազգային մակարդակներով,

գիտակցելով Միավորված ազգերի կազմակերպության Մանկական հիմնադրամի և Միավորված ազգերի կազմակերպության կարևոր դերը երեխաների բարեկեցության բարձրացման և նրանց զարգացմանը նպաստելու գործում,

համոզված լինելով, որ երեխայի իրավունքների մասին միջազգային կոնվենցիան դրական ներդրում կլինի երեխաների իրավունքների պաշտպանության և նրանց բարեկեցության ապահովման գործում որպես մարդու իրավունքների բնագավառում Միավորված ազգերի կազմակերպության նվաճումների օրինակի արժանավայել ընդօրինակում,

ուշադրության առնելով այն հանգամանքը, որ 1989 թվականին լրանում է երեխայի իրավունքների հռչակագրի (2) երեսներորդ տարեդարձը և երեխայի միջազգային տարվա տասներորդ տարեդարձը,

1. երախտագիտություն և հայտնում Մարդու իրավունքների հանձնաժողովին երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիայի նախագծի մշակումն ավարտելու առթիվ,

2. ընդունում է ստորագրման, վավերացման ու միանալու համար բացում երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան, որ բովանդակում է սույն բանաձևի հավելվածը,

3. կոչ է անում բոլոր անդամ պետություններին առաջնահերթ կարգով քննարկել Կոնվենցիայի ստորագրման, վավերացման կամ նրան միանալու հարցը և հույս է հայտնում, որ մոտ ժամանակներս այն ուժի մեջ կմտնի,

4. ինդրում է Գլխավոր քարտուղարին բոլոր անհրաժեշտ միջոցներն ապահովել և նպաստել Կոնվենցիայի մասին տեղեկատվության տարածմանը,

5. Միավորված ազգերի կազմակերպության հիմնարկներին ու կազմակերպություններին, ինչպես նաև միջկառավարական ու ոչ կառավարական կազմակերպություններին առաջարկում է աշխուժացնել իրենց ջանքերը Կոնվենցիայի մասին տեղեկատվություն տարածելու և նրա

ավելի խոր ըմբռնմանը նպաստելու նպատակով,

6. ինչդուրև է Գլխավոր քարտուղարին երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիայի վիճակի վերաբերյալ զեկուցում ներկայացնել Գլխավոր ասամբլեային նրա քառասունհինգերորդ նստաշրջանում,

7. որոշում է իր քառասունհինգերորդ նստաշրջանում գլխավոր քարտուղարի զեկուցումը քննարկել երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիայի իրագործումը վերագրով կետի տակ

61-րդ լիագումար նիստ,
20 նոյեմբերի, 1989 թվական

Հ ա վ ե լ վ ա ծ
ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ ԵՐԵՆԱՅԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
Նախաբան

Սույն կոնվենցիայի մասնակից պետությունները, համարելով, որ Միավորված ազգերի կազմակերպության Կանոնադրության մեջ հռչակված սկզբունքների համաձայն, հասարակության բոլոր անդամների արժանապատվության, հավասար և անկապտելի իրավունքների ճանաչումը հիմք է հանդիսանում Երկրագնդի վրա ազատության, արդարության և խաղաղության ապահովման համար,

հաշվի առնելով, որ Միավորված ազգերի ժողովուրդները Կանոնադրության մեջ հավաստել են իրենց հավատը մարդու հիմնական իրավունքների, մարդկային անհատի արժանապատվության և արժեքավորության նկատմամբ ու լի են սոցիալական առաջընթացին ու կյանքի պայմանների բարելավմանն ավելի մեծ ազատության պայմաններում նպաստելու վճռականությամբ,

ընդունելով, որ Միավորված ազգերի կազմակերպությունը Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրում (3) և մարդու իրավունքների վերաբերյալ միջազգային պայմանագրերում (4) հռչակել ու համաձայնել է, որ յուրաքանչյուր մարդ պետք է օժտված լինի նրանցում նշված բոլոր իրավունքներով ու ազատություններով առանց որևէ տարբերության այնպիսի հատկանիշներով, ինչպիսիք են ռասան, մաշկի գույնը, սեռը, լեզուն, կրոնը, քաղաքական և այլ համոզմունքները, ազգային կամ սոցիալական ծագումը, գույքային դրությունը, ծնունդը կամ այլ հանգամանքներ,

հիշեցնելով, որ Միավորված ազգերի կազմակերպությունը Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրում հայտարարել է, որ երեխաները ունեն հատուկ հոգածության և օգնության իրավունք,

համոզված լինելով այն բանում, որ ընտանիքին, որպես հասարակության հիմնական բջջի և նրա բոլոր անդամների ու հատկապես երեխաների աճի ու բարեկեցության բնական միջավայրի, պետք է ցուցաբերվի անհրաժեշտ պաշտպանություն և աջակցություն հասարակության շրջանակներում իր վրա պարտականություններ ստանձնել կարողանալու համար,

ընդունելով, որ երեխային, իր անհատականության լիակատար և բազմակողմանի զարգացման համար, անհրաժեշտ է մեծանալ ընտանեկան շրջապատում, երջանկության, սիրո և ըմբռնման մթնոլորտում,

համարելով, որ երեխան հասարակության մեջ ինքնուրույն կյանքի պետք է նախապատրաստվի և դաստիարակվի Միավորված ազգերի կազմակերպության Կանոնադրության մեջ հռչակված իդեալների, հատկապես խաղաղության, արժանապատվության, հանդուրժողականության, ազատության, հավասարության և համերաշխության գաղափարների ոգով,

հաշվի առնելով, որ երեխայի նման հատուկ պաշտպանության անհրաժեշտությունը նախատեսված էր 1924 թ. ժնկյան (5) և 1959 թ. նոյեմբերի 20-ին Գլխավոր ասամբլեայի ընդունած երեխայի իրավունքների հռչակագրերում և ճանաչված է Մարդու իրավունքների համընդհանուր

հռչակագրում, Զաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրում (մասնավորապես 23 և 24 հոդվածներում), Տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրում (մասնավորապես 10-րդ հոդվածում), ինչպես նաև երեխաների բարեկեցության հարցերով զբաղվող հատուկ մասնագիտացված հիմնարկությունների և միջազգային կազմակերպությունների կանոնադրություններում ու համապատասխան փաստաթղթերում,

Նկատի առնելով, որ ըստ Գլխավոր ասամբլեայի 1959 թ. նոյեմբերի 20-ին ընդունած երեխայի իրավունքների հռչակագրի երեխան, Նկատի առնելով նրա ֆիզիկական և մտավոր անհատությունը, կարիք ունի հատուկ պաշտպանության և հոգատարության, ներառյալ պատշաճ իրավական պաշտպանությունը ծնվելուց առաջ և հետո (6),

հենվելով երեխաների պաշտպանությանը և բարեկեցությանը վերաբերող սոցիալական և իրավական սկզբունքների, հատկապես երեխաներին դաստիարակության տալու և նրանց ազգային ու միջազգային մակարդակներով որդեգրման դեպքերի մասին հռչակագրի (7), Անչափահասների նկատմամբ արդարադատություն իրականացնելու վերաբերյալ Միավորված ազգերի կազմակերպության նվազագույն ստանդարտ կանոնների (Պեկինյան կանոններ) (8) և Արտակարգ իրավիճակներում ու զինված ընդհարումների ժամանակ կանանց և երեխաների պաշտպանության մասին հռչակագրի(9) դրույթների վրա,

ընդունելով, որ աշխարհի բոլոր երկրներում կան բացառիկ ծանր պայմաններում ապրող երեխաներ, և այդպիսի երեխաները կարիք ունեն հատուկ ուշադրության,

պատշաճ կերպով հաշվի առնելով երեխայի պաշտպանության և բազմակողմանի զարգացման համար յուրաքանչյուր ժողովրդի ավանդույթների և մշակութային արժեքների կարևորությունը,

ընդունելով յուրաքանչյուր երկրում, մասնավորապես զարգացող երկրներում, երեխաների կյանքի պայմանների բարելավման համար միջազգային համագործակցության կարևորությունը, համաձայնեցին ներքոհիշյալի մասին.

Մ ա ս 1.

Յոդված 1

Սույն կոնվենցիայի նպատակների համար երեխա է համարվում 18 տարեկան չդարձած յուրաքանչյուր մարդկային էակ, եթե նրա նկատմամբ կիրառվող օրենքով նա չափահասության չի հասնում ավելի վաղ

Յոդված 2

1. Մասնակից պետությունները հարգում և ապահովում են սույն կոնվենցիայով նախատեսված բոլոր իրավունքները իրենց իրավասության տակ գտնվող յուրաքանչյուր երեխայի համար՝ առանց որևէ խտրականության, անկախ ռասայից, մաշկի գույնից, սեռից, լեզվից, կրոնից, քաղաքական և այլ համոզմունքներից, ազգային, էթնիկական կամ սոցիալական ծագումից, գույքային դրությունից, առողջական վիճակից և երեխայի ծնունդից, նրա ծնողներից կամ օրինական խնամակալներից կամ որևէ այլ հանգամանքից 2. Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են անհրաժեշտ բոլոր միջոցները՝ ապահովելու երեխայի պաշտպանությունը նրա, նրա ծնողների կամ օրինական խնամակալների կամ ընտանիքի այլ անդամների կարգավիճակի, գործունեության, արտահայտած հայացքների կամ համոզմունքների հիման վրա առաջացող խտրականության ու պատժի բոլոր ձևերից

Յոդված 3

1. Երեխաների նկատմամբ բոլոր գործողություններում, անկախ այն բանից, թե դրանք ձեռնարկվում են սոցիալական ապահովության հարցերով զբաղվող պետական կամ մասնավոր հիմնարկների, դատարանների, վարչական կամ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

օրենսդրական մարմինների կողմից, առաջնահերթ ուշադրություն է դարձվում երեխայի շահերի առավել ապահովմանը

2. Մասնակից պետությունները պարտավորվում են երեխային ապահովել նրա բարեկեցության համար անհրաժեշտ պաշտպանությամբ և հոգատարությամբ, նկատի ունենալով նրա ծնողների, խնամակալների կամ օրենքով նրա համար պատասխանատվություն կրող այլ անձանց իրավունքներն ու պարտականությունները, և այդ նպատակով ձեռնարկվում են համապատասխան բոլոր օրենսդրական ու վարչական միջոցները

3. Մասնակից պետություններն ապահովում են երեխաների մասին հոգալու կամ նրանց պաշտպանելու համար պատասխանատու հիմնարկների, ծառայությունների և մարմինների համապատասխանությունը իրավասու մարմինների կողմից սահմանված չափանիշներին, մասնավորապես անվտանգության և առողջապահության բնագավառներում, դրանց թվաքանակի և անձնակազմի պիտանիության, ինչպես նաև իրավասու հսկողություն սահմանելու իմաստով

Հոդված 4

Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են անհրաժեշտ բոլոր օրենսդրական, վարչական և այլ միջոցները սույն կոնվենցիայով ճանաչված իրավունքների իրականացման համար Տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքների վերաբերյալ մասնակից պետություններն այդպիսի միջոցներ ձեռնարկում են իրենց տրամադրության տակ եղած ռեսուրսների առավելագույն չափի և, անհրաժեշտության դեպքում, միջազգային համագործակցության շրջանակներում

Հոդված 5

Մասնակից պետությունները հարգում են ծնողների, համապատասխան դեպքերում նաև տեղական սովորույթներով նախատեսված ընդլայնված ընտանիքի կամ համայնքի անդամների, խնամակալների կամ երեխայի համար օրենքով պատասխանատվություն կրող այլ անձանց պատասխանատվությունը, իրավունքները և պարտականությունները՝ սույն կոնվենցիայով ճանաչված իրավունքներն իրականացնելիս երեխային պատշաճ կերպով դեկավարելու և ուղղություն տալու և այդ ամենը երեխայի զարգացող ունակություններին համապատասխան կատարելու գործում

Հոդված 6

1. Մասնակից պետություններն ընդունում են, որ յուրաքանչյուր երեխա ունի կյանքի անկապտելի իրավունք

2. Մասնակից պետությունները հնարավոր առավելագույն չափով ապահովում են երեխայի գոյատևումը և առողջ զարգացումը

Հոդված 7

1. Երեխան գրանցվում է ծնվելուց հետո և ծննդյան պահից ձեռք է բերում անվան և քաղաքացիության իրավունք, ինչպես նաև, որքան դա հնարավոր է, իր ծնողներին ճանաչելու և նրանց խնամքի իրավունք

2. Մասնակից պետություններն այդ իրավունքների և իրենց պարտավորությունների իրականացումն ապահովում են ըստ ազգային օրենսդրությունների և այդ բնագավառի համապատասխան միջազգային փաստաթղթերի, մասնավորապես այն դեպքում, երբ այլ կերպ երեխան քաղաքացիություն է չի ունենա

Հոդված 8

1. Մասնակից պետությունները պարտավորվում են օրենքով նախատեսված կարգով, չթույլատրելով հակաօրինական միջամտություն, հարգել իր անհատականությունը, ներառյալ քաղաքացիությունը, անունը և ընտանեկան կապերն ապահովելու երեխայի իրավունքը

2. Եթե երեխան անօրինական կերպով զրկվում է իր անհատականության կամ դրա մի

մասի տարրերից, մասնակից պետությունները նրան իր անհատականության շուտափույթ վերականգնման համար ապահովում են անհրաժեշտ օգնությամբ ու պաշտպանությամբ

Յոդված 9

1. Մասնակից պետություններն ապահովում են, որպեսզի երեխան, հակառակ ծնողների ցանկության, չբաժանվի նրանցից, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ իրավասու մարմինները, դատարանի որոշման, գործող օրենքի և ընթացակարգի համաձայն, սահմանում են, որ այդպիսի բաժանումն անհրաժեշտ է երեխայի շահերը լավագույնս պաշտպանելու տեսակետից՝ նման որոշում կարող է անհրաժեշտ լինել այս կամ այն կոնկրետ դեպքում, օրինակ, երբ ծնողները դաժանորեն են վարվում երեխայի հետ կամ հոգ չեն տանում նրա մասին, կամ երբ ծնողներն առանձին են ապրում և հարկ է վճիռ կայացնել երեխայի բնակության վայրի վերաբերյալ

2. Սույն հոդվածի 1-ին կետին վերաբերող ցանկացած քննության ընթացքում բոլոր շահագրգիռ կողմերին հնարավորություն է տրվում մասնակցել և շարադրել իրենց տեսակետները

3. Մասնակից պետությունները հարգում են ծնողներից մեկից կամ երկուսից բաժանվող երեխայի իրավունքը կանոնավոր անձնական հարաբերություններ և ուղղակի կապեր պահպանելու ծնողների հետ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դա հակասում է երեխայի լավագույն շահերին

4. Այն դեպքում, երբ այդպիսի բաժանումը բխում է մասնակից պետության ընդունած որևէ որոշումից, օրինակ՝ կալանքի, արքայի, տեղահանության, մեկ կամ երկու ծնողների կամ երեխայի մահվան (ներառյալ այնպիսի մահը, որը վրա է հասել ցանկացած պատճառով, սովալ անձի պետության տրամադրության տակ գտնված ժամանակ) հետևանքով, մասնակից պետությունը ծնողներին, երեխային կամ, եթե դա անհրաժեշտ է, ընտանիքի այլ անդամի, նրանց խնդրանքով, տրամադրում է համապատասխան տեղեկություն ընտանիքի բացակա անդամի (անդամների) գտնվելու վայրի վերաբերյալ, եթե այդպիսի տեղեկատվությունը վնաս չի հասցնում երեխայի բարեկեցությանը՝ Մասնակից պետությունները հետագայում ապահովում են, որպեսզի նման խնդրանքով դիմելը ինքնըստիևնյալն չհանգեցնի անբարենպաստ հետևանքների համապատասխան անձի (անձանց) համար

Յոդված 10

1. 9-րդ հոդվածի 1-ին կետով մասնակից պետությունների ստանձնած պարտավորության համաձայն, ընտանիքի վերամիավորման նպատակով երեխայի կամ նրա ծնողների դիմումները մասնակից պետություն ժամանելու կամ այնտեղից մեկնելու մասին մասնակից պետությունների կողմից պետք է քննարկվեն դրական, մարդասիրական և արագ կարգով Մասնակից պետությունն այնուհետև ապահովում է, որպեսզի այդպիսի խնդրանքով դիմելը դիմողի և նրա ընտանիքի անդամների համար չհանգեցնի անբարենպաստ հետևանքների

2. Երեխան, որի ծնողները բնակվում են տարբեր պետություններում, իրավունք ունի կանոնավոր կերպով, բացառությամբ հատուկ հանգամանքների, անձնական հարաբերություններ և ուղղակի կապեր պահպանել երկու ծնողների հետ՝ Այդ նպատակով և համաձայն 9-րդ հոդվածի 2-րդ կետով մասնակից պետությունների ստանձնած պարտավորության, մասնակից պետությունները հարգում են ցանկացած, այդ թվում նաև սեփական երկրից հեռանալու և սեփական երկիր վերադառնալու երեխայի և նրա ծնողների իրավունքը Ցանկացած երկիրը լքելու իրավունքի ամօթիվ գործում են միայն այնպիսի սահմանափակումներ, որոնք նախատեսված են օրենքով և անհրաժեշտ են պետական անվտանգության, հասարակական կարգիկանոնի, բնակչության առողջության կամ բարոյականության կամ այլ անձանց իրավունքների և ազատությունների պահպանման համար և համատեղելի են սույն կոնվենցիայով ճանաչված այլ իրավունքների հետ

Յոդված 11

1. Մասնակից պետությունները միջոցներ են ձեռնարկում երեխաների ապօրինի տեղափոխումների և արտասահմանից չվերադառնալու դեմ պայքարելու համար

2. Այդ նպատակով մասնակից պետություններն աջակցում են երկկողմ կամ բազմակողմ համաձայնագրերի կնքմանը կամ գործող համաձայնագրերին միանալուն

Յոթված 12

1. Իր սեփական հայացքները ձևակերպելու ընդունակ երեխայի համար մասնակից պետություններն ապահովում են դրանք ազատորեն արտահայտելու իրավունք այն բոլոր դեպքերում, որոնք վերաբերում են երեխային Շնդ որում, երեխայի հայացքների նկատմամբ ցուցաբերվում է նրա տարիքին և հասունությանը համապատասխան պատշաճ ուշադրություն

2. Այդ նպատակով երեխային, մասնավորապես, հնարավորություն է տրվում իրեն վերաբերող ցանկացած դատական կամ վարչական քննության ժամանակ ունկնդրվել թե անմիջականորեն, թե իր ներկայացուցչի կամ համապատասխան մարմնի միջոցով, ազգային օրենսդրության դատավարական նորմերով նախատեսված կարգով

Յոթված 13

1. Երեխան իրավունք ունի ազատորեն արտահայտել իր կարծիքը. այդ իրավունքը ներառում է երեխայի ընտրությամբ բանավոր, գրավոր կամ տպագիր ձևով, արվեստի ստեղծագործության տեսքով կամ այլ միջոցների գործադրմամբ, անկախ սահմաններից, ցանկացած բնույթի տեղեկատվություն և գաղափարներ որոնելու, ստանալու և հաղորդելու ազատությունը

2. Այդ իրավունքի իրագործումը կարող է ենթարկվել որոշ սահմանափակումների, սակայն այդ սահմանափակումները կարող են լինել միայն այնպիսիք, որոնք նախատեսված են օրենքով և անհրաժեշտ են

ա) այլ անձանց իրավունքները և հեղինակությունը հարգելու, կամ

բ) պետական անվտանգությունը և հասարակական կարգը (order public), կամ բնակչության առողջությունը և բարոյականությունը պաշտպանելու համար

Յոթված 14

1. Մասնակից պետությունները հարգում են մտքի, խղճի և կրոնի ազատությամբ երեխայի իրավունքը

2. Մասնակից պետությունները հարգում են ծնողների և, համապատասխան դեպքերում, օրինական խնամակալների պարտականությունները իր իրավունքներն իրականացնելիս երեխային ղեկավարելու նրա զարգացող ընդունակություններին համապատասխան մեթոդով

3. Իր կրոնը կամ հավատը դավանելու ազատությունը կարող է ենթարկվել միայն այնպիսի սահմանափակումների, որոնք նախատեսված են օրենքով և անհրաժեշտ են պետական անվտանգության, հասարակական կարգի, բնակչության բարոյականության և առողջության կամ այլ անձանց հիմնական իրավունքների և ազատությունների պահպանման համար

Յոթված 15

1. Մասնակից պետություններն ընդունում են միավորումների մեջ մտնելու և խաղաղ հավաքների մասնակցելու երեխայի ազատության իրավունքը

2. Այդ իրավունքի իրականացման առթիվ չի կարող կիրառվել որևէ սահմանափակում, բացի նրանցից, որոնք գործադրվում են օրենքի համաձայն և ժողովրդավարական հասարակության մեջ անհրաժեշտ են հանուն պետական կամ հասարակական անվտանգության, հասարակական կարգի (ordre public), բնակչության առողջության կամ բարոյականության կամ այլ անձանց իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության շահերի

Յոթված 16

1. Ոչ մի երեխա անձնական, ընտանեկան կյանքի, գրագրության գաղտնիության

կամ բնակարանի անձեռնմխելիության իր իրավունքներն իրականացնելիս չի կարող դառնալ կամ մայրական կամ ապօրինի միջամտության կամ իր պատվի և հեղինակության նկատմամբ ապօրինի ոտնձգության օբյեկտ

2. Երեխան այդպիսի միջամտությունից և ոտնձգությունից օրենքի կողմից պաշտպանության իրավունք ունի

Յոդված 17

Մասնակից պետություններն ընդունում են զանգվածային լրատվության միջոցների կարևոր դերը և երեխայի համար ապահովում են ազգային ու միջազգային զանազան աղբյուրների տեղեկատվությունների ու նյութերի մատչելիությունը, հատկապես այնպիսի տեղեկատվությունների ու նյութերի, որոնք միտված են երեխայի սոցիալական, հոգևոր և բարոյական բարեկեցությանը, ինչպես նաև նրա ֆիզիկական ու հոգեկան առողջ զարգացմանն աջակցելուն կյո նպատակով մասնակից պետությունները

ա) խրախուսում են զանգվածային լրատվության միջոցների կողմից այնպիսի տեղեկատվության ու նյութերի տարածումը, որոնք օգտակար են երեխային սոցիալական և մշակութային առումով և բխում են 29-րդ հոդվածի ոգուց,

բ) խրախուսում են միջազգային համագործակցությունը զանազան մշակութային, ազգային և միջազգային աղբյուրներից այդպիսի տեղեկատվության ու նյութերի նախապատրաստման, փոխանակման ու տարածման գործում,

գ) խրախուսում են մանկական գրականության լույսընծայումն ու տարածումը,

դ) խրախուսում են զանգվածային լրատվության միջոցներին հատուկ ուշադրություն դարձնելու ազգային փոքրամասնությունների կամ բնիկ ազգաբնակչության այս կամ այն խմբին պատկանող երեխաների լեզվական պահանջումներին,

ե) հաշվի առնելով 13 և 18-րդ հոդվածների դրույթները, խրախուսում են երեխայի բարեկեցությանը վնասող տեղեկատվությունից և նյութերից նրան պաշտպանելու պատշաճ սկզբունքների մշակումը

Յոդված 18

1. Մասնակից պետությունները գործադրում են բոլոր հնարավոր ջանքերը՝ երեխայի դաստիարակության և զարգացման գործում երկու ծնողների ընդհանուր և հավասար պատասխանատվության սկզբունքի ճանաչումն ապահովելու համար ԾՆողները կամ համապատասխան դեպքերում՝ օրինական խնամակալները երեխայի դաստիարակության ու զարգացման համար կրում են հիմնական պատասխանատվությունը երեխայի լավագույն շահերը նրանց հիմնական հոգածության առարկան են

2. Սույն կոնվենցիայում շարադրված իրավունքների երաշխիքներին և իրականացմանը նպաստելու նպատակով մասնակից պետությունները ծնողներին և օրինական խնամակալներին անհրաժեշտ օգնություն են ցույց տալիս երեխաների դաստիարակության առիվ իրենց պարտականությունները կատարելու գործում և ապահովում են մանկական հիմնարկների ցանցի զարգացումը

3. Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են անհրաժեշտ բոլոր միջոցները, որպեսզի աշխատող ծնողները իրավունք ունենան օգտվելու իրենց համար նախատեսված և երեխաների խնամքի հարցերով զբաղվող ծառայություններից և հիմնարկություններից

Յոդված 19

1. Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են անհրաժեշտ բոլոր օրենսդրական, վարչական, սոցիալական և լուսավորչական միջոցները ծնողների, օրինական խնամակալների կամ երեխայի մասին հոգ տանող ցանկացած այլ անձի կողմից երեխային ֆիզիկական կամ հոգեկան ճնշման ենթարկելու բոլոր ճևերից, վիրավորանքներից կամ չարաշահումներից, հոգատարության բացակայությունից կամ անուշադրությունից, կոպիտ վերաբերմունքից կամ շահագործումից, ներառյալ սեռական չարաշահումը, պաշտպանելու

Նպատակով

2. Պաշտպանության այդպիսի միջոցներն անհրաժեշտության դեպքում ներառում են սոցիալական ծրագրերի մշակման արդյունավետ ընթացակարգեր՝ նպատակ ունենալով պահանջվող ջանքերի ցույց տալ երեխային և այն անձանց, ովքեր հոգ են տանում նրա մասին, ինչպես նաև երեխայի նկատմամբ դաժան վերաբերմունքի վերջնական դեպքերը կանխարգելելու և բացահայտելու, դրանց մասին տեղեկացնելու, քննարկման հանձնելու, հետաքննելու, բուժելու և այդ առթիվ հետագա միջոցներ ձեռնարկելու այլ ձևերի իրականացման, այդ թվում, ըստ անհրաժեշտության, դատական գործ հարուցելու համար

Հոդված 20

1. Ժամանակավորապես կամ մշտապես իր ընտանեկան շրջապատից զրկված կամ իր լավագույն շահերի տեսակետից այդպիսի շրջապատում մնալ չկարողացող երեխան պետության կողմից տրամադրվող հատուկ պաշտպանության և օգնության իրավունք ունի

2. Մասնակից պետություններն իրենց ազգային օրենքներին համապատասխան ապահովում են խնամքի փոխարինությունն այդպիսի երեխայի նկատմամբ

3. Այդպիսի խնամքը կարող է ներառել, մասնավորապես, դաստիարակության հանձնելը, գրամիլ դաֆալան ըստ իսլամական իրավունքի, որդեգրումը կամ, անհրաժեշտության դեպքում, երեխաներին խնամող համապատասխան հիմնարկներում տեղավորելը խնամքը փոխելու տարբերակների քննարկման ժամանակ անհրաժեշտ է պատշաճ կերպով հաշվի առնել երեխայի դաստիարակության հաջորդայնությունն ապահովելու ցանկալիությունը և նրա էթնիկական ծագումը, կրոնական ու մշակութային պատկանելությունը և մայրենի լեզուն

Հոդված 21

Որդեգրման համակարգի գոյությունն ընդունող կամ թույլատրող մասնակից պետություններն ապահովում են, որ երեխայի լավագույն շահերը հաշվի առնվեն առաջնահերթ կերպով, և նրանք.

ա) ապահովում են, որ երեխայի որդեգրումը թույլատրվի միայն իրավասու իշխանությունների կողմից, որոնք կիրառվող օրենքի և ընթացակարգի համաձայն և գործին առնչվող որջ հավաստի տեղեկատվության հիման վրա որոշում են որդեգրման թույլատրելիությունը նկատի առնելով երեխայի կարգավիճակն ըստ ծնողների, հարազատների և օրինական խնամակալների հետ առնչությունների և այն, որ հարկ եղած դեպքում շահագրգիռ անձինք, հնարավոր անհրաժեշտ խորհրդատվության հիման վրա, իրենց գիտակցված համաձայնությունն են տվել որդեգրմանը,

բ) ընդունում են, որ այլ երկրում որդեգրումը կարող է դիտվել որպես երեխայի նկատմամբ խնամքի այլընտրանքային միջոց, եթե երեխան չի կարող հանձնվել դաստիարակության կամ տեղավորվել այնպիսի ընտանիքում, որը կարողանա ար ապահովել նրա դաստիարակությունը կամ որդեգրումը, և եթե երեխայի ծնված երկրում որևէ մի տեսակի խնամք ապահովելն անհնար է,

գ) այլ երկրում երեխայի որդեգրման դեպքում ապահովում են այնպիսի երաշխիքների ու նորմերի կիրառումը, որոնք այդ առնչությամբ գործում են երկրի ներսում,

դ) ձեռնարկում են անհրաժեշտ բոլոր միջոցները, որպեսզի այլ երկրում որդեգրման դեպքում երեխայի կացությունը չհասկանալի դրա հետ կապված անձանց համար չարդարացված ֆինանսական օգուտներ ստանալուն,

ե) հարկ եղած դեպքում երկկողմ կամ բազմակողմակի պայմանավորվածությունների և համաձայնագրերի կնքման ուղիով նպաստում են սույն հոդվածի նպատակներին հասնելուն և դրա հիման վրա ձգտում են ապահովել, որ երեխային այլ երկրում տեղավորելը իրականացվի իրավասու իշխանությունների կամ մարմինների կողմից

Հոդված 22

1. Մասնակից պետություններն անհրաժեշտ միջոցներ են ձեռնարկում, որպեսզի փախստականի կարգավիճակ ստանալ ցանկացող, գործող միջազգային կամ ներքին իրավունքի ու ընթացակարգի համաձայն փախստական համարվող երեխայի համար, ինչպես ծնողների կամ ցանկացած այլ անձանց կողմից ուղեկցվելու, այնպես էլ չուղեկցվելու դեպքում ապահովվի պատշաճ պաշտպանություն և մարդասիրական օգնություն կիրառելի իրավունքներից օգտվելու համար, որոնք շարադրված են սույն կոնվենցիայում և մարդու իրավունքների վերաբերյալ այլ միջազգային կամ մարդասիրական փաստաթղթերում, որոնց մասնակիցն են նշված պետությունները

2. Այդ նպատակով մասնակից պետությունները երբ իրենք դա անհրաժեշտ են համարում, աջակցություն են ցույց տալիս Միավորված ազգերի կազմակերպության և այլ իրավասու միջկառավարական կազմակերպությունների կամ Միավորված ազգերի կազմակերպության հետ համագործակցող այլ ոչ կառավարական կազմակերպությունների ջանքերին այդպիսի երեխային պաշտպանություն և օգնություն ցույց տալու և ցանկացած այլ փախստական երեխայի ծնողների կամ ընտանիքի այլ անդամների որոնումների գործում իր ընտանիքի հետ միասալու համար անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալու նպատակով եթե ծնողները կամ ընտանիքի մյուս անդամները չեն գտնվում, այդ երեխային այնպիսի պաշտպանություն է ցույց տրվում, ինչպիսին ցույց է տրվում ինչ-որ պատճառով իր ընտանեկան շրջապատից մշտապես կամ ժամանակավորապես զրկված ցանկացած այլ երեխայի, ինչպես դա նախատեսված է սույն կոնվենցիայով

Հոդված 23

1. Մասնակից պետություններն ընդունում են, որ մտավոր կամ ֆիզիկական ոչ լիարժեք երեխան պետք է վարի լիարժեք և արժանավայել կյանք այնպիսի պայմաններում, որոնք ապահովում են նրա արժանապատվությունը, նպաստում են ինքնավստահությանը և դյուրացնում են նրա ակտիվ մասնակցությունը հասարակական կյանքին

2. Մասնակից պետություններն ընդունում են ոչ լիարժեք երեխայի հատուկ հոգաձուլյան ենթակա լինելու իրավունքը, խրախուսում և, միջոցների անկախության դեպքում, դրա իրավունքն ունեցող երեխային և նրա մասին հոգ տանելու համար պատասխանատու անձանց ցույց են տալիս օգնություն, եթե այդ առթիվ խնդրանք է ներկայացվել և եթե դա համապատասխանում է երեխայի վիճակին, ծնողների կամ նրա նկատմամբ խնամք տանող այլ անձանց դրույթանքը

3. Որպես ոչ լիարժեք երեխայի հատուկ կարիքների ճանաչում, սույն հոդվածի 2-րդ կետով նախատեսված օգնությունը նրան տրվում է ըստ հնարավորի անվճար, հաշվի առնելով ծնողների կամ երեխայի նկատմամբ խնամք տանող անձանց ֆինանսական միջոցները, և նպատակ ունի ոչ լիարժեք երեխայի համար ապահովել կրթություն, մասնագիտական պատրաստություն, բժշկական սպասարկում ստանալու, առողջությունը վերականգնելու, աշխատանքային գործունեության նախապատրաստվելու, հանգստի միջոցներից օգտվելու համար արդյունավետ հնարավորություն, որը կհանգեցնի երեխային առավել լիակատար սոցիալական կյանքում ընդգրկելուն և նրա անհատականության զարգացմանը, ներառյալ մշակութային և հոգևոր զարգացումը

4. Մասնակից պետությունները միջազգային համագործակցության ոգով նպաստում են ոչ լիարժեք երեխաների բժշկական, հոգեբանական և ֆունկցիոնալ բուժման ու կանխարգելիչ առողջապահության բնագավառներում համապատասխան տեղեկատվության փոխանակմանը, ներառյալ վերականգնման, հանրակրթական և մասնագիտական պատրաստության մեթոդների մասին տեղեկատվության տարածումը և դրանց մատչելիության ապահովումը, որպեսզի մասնակից պետություններին թույլ տրվի բարելավել իրենց հնարավորություններն ու գիտելիքները և ընդլայնել իրենց փորձն այդ բնագավառում Այդ կապակցությամբ հատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի զարգացող երկրների պահանջներին

Հոդված 24

1. Մասնակից պետություններն ընդունում են առողջապահական համակարգի և հիվանդությունների բուժման ու առողջության վերականգնման առավել կատարյալ ծառայություններից օգտվելու երեխայի իրավունքը Մասնակից պետությունները ձգտում են ապահովել, որպեսզի ոչ մի երեխա չգրկվի առողջապահական համակարգի նման ծառայություններից օգտվելու իր իրավունքից

2. Մասնակից պետությունները ձգտում են տվյալ իրավունքի լրիվ իրականացմանը և, մասնավորապես, անհրաժեշտ միջոցներ են ձեռնարկում.

ա) նորածինների և մանկական մահացության մակարդակն իջեցնելու համար,

բ) բոլոր երեխաների առողջության պահպանումը և անհրաժեշտ բժշկական օգնության տրամադրումն ապահովելու համար, առաջնահերթ ուշադրություն դարձնելով առաջին բժշկասանիտարական օգնությանը,

գ) հիվանդությունների և թերսնման դեմ պայքարելու համար, այդ թվում բժշկասանիտարական առաջին օգնության շրջանակներում, ի թիվս այլ բաների հեշտ մատչելի տեխնոլոգիաների և բավականաչափ սննդարար մթերքների և խմելու մաքուր ջրի տրամադրման ուղիով, ուշադրության առնելով շրջակա միջավայրի աղտոտման վտանգավորությունն ու ռիսկը,

դ) առողջության պահպանման առումով մայրերին նախաձննդյան և հետձննդյան շրջանում պատշաճ ծառայություններ տրամադրելու համար,

ե) երեխաների սննդի և առողջության, կրծքով կերակրելու առավելությունների, հիգիենայի, երեխայի բնական միջավայրի սանիտարիայի և դժբախտ պատահարները կանխելու, ինչպես նաև երեխաների կրթության մատչելիության և այդօրինակ գիտելիքներ գործադրելիս նրանց աջակցելու մասին հասարակության բոլոր խավերի, մասնավորապես ծնողների և երեխաների իրազեկությունն ապահովելու համար,

զ) լուսավորչական աշխատանքի և կակարգելիչ բժշկական օգնության բնագավառում ծառայությունների զարգացման և ընտանիքի չափերի պլանավորման համար

3. Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են ցանկացած արդյունավետ և անհրաժեշտ միջոց երեխայի առողջության վրա բացասաբար ազդող ավանդական սովորությունների վերացման նպատակով

4. Մասնակից պետությունները պարտավորվում են խրախուսել և զարգացնել միջազգային համագործակցությունը, նպատակ ունենալով աստիճանաբար հասնել սույն հոդվածում ճանաչված իրավունքների լիակատար իրականացմանը կյո կապակցությամբ հատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի զարգացող երկրների կարիքներին

Հոդված 25

Մասնակից պետություններն ընդունում են երեխայի նկատմամբ հոգ տանելու, նրա պաշտպանության կամ ֆիզիկական կամ հոգեկան հիվանդությունների բուժման նպատակով իրավասու մարմինների կողմից ինստիտուցիոնալ տրված երեխայի իրավունքը պարբերաբար գնահատական տալու իր բուժման ընթացքին և իր նկատմամբ նման ինստիտուցիոնալ հետ կապված մյուս բոլոր պայմաններին

Հոդված 26

1. Մասնակից պետություններն ընդունում են սոցիալական ապահովության (ներառյալ սոցիալական ապահովագրությունը) բարիքներից օգտվելու յուրաքանչյուր երեխայի իրավունքը և անհրաժեշտ միջոցներ են ձեռնարկում այդ իրավունքի լիակատար իրականացմանը հասնելու համար համաձայն իրենց ազգային օրենսդրության

2. Կյո բարիքները տրամադրվում են ըստ անհրաժեշտության, հաշվի առնելով առկա ռեսուրսները և երեխայի ու այն անձանց ինտրավորությունները, որոնք պատասխանատվություն են կրում երեխային պահելու համար, ինչպես նաև երեխայի կողմից կամ նրա անունից բարիքներ

ստանալու հետ կապված այլ նկատառումներ

Հոդված 27

1. Մասնակից պետություններն ընդունում են, որ յուրաքանչյուր երեխա իր ֆիզիկական, մտավոր, հոգևոր, բարոյական և սոցիալական զարգացման համար անհրաժեշտ կենսամակարդակի իրավունք ունի

2. Ծնողը (ները) կամ այն անձինք, որոնք դաստիարակում են երեխային, իրենց ընդունակությունների և ֆինանսական հնարավորությունների շրջանակներում հիմնական պատասխանատվություն են կրում երեխայի զարգացման համար անհրաժեշտ կենսապայմաններ ապահովելու հարցում

3. Մասնակից պետությունները, ազգային պայմաններին համապատասխան և իրենց հնարավորությունների շրջանակներում, անհրաժեշտ միջոցներ են ձեռնարկում այդ իրավունքների իրականացման գործում ծնողներին և երեխային դաստիարակող այլ անձանց օգնություն ցույց տալու համար և հարկ եղած դեպքում ցուցաբերում են նյութական աջակցություն ու սատարում են հատկապես սննդով, հագուստով և բնակարանով ապահովելու ծրագրերը

4. Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են բոլոր անհրաժեշտ միջոցները ինչպես պետության ներսում, այնպես էլ արտասահմանում ծնողների կամ երեխայի համար ֆինանսական պատասխանատվություն կրող անձանց կողմից երեխայի խնամքի վերահաստատումն ապահովելու համար Մասնավորապես, եթե երեխան և նրա համար ֆինանսական պատասխանատվություն կրող անձը բնակվում են տարբեր պետություններում, մասնակից պետությունները նպաստում են միջազգային համաձայնագրեր կնքելուն կամ այդպիսի համաձայնագրերին միանալուն, ինչպես նաև համապատասխան այլ պայմանավորվածություններ ձեռք բերելուն

Հոդված 28

1. Մասնակից պետություններն ընդունում են երեխայի կրթության իրավունքը, և հավասար հնարավորությունների հիման վրա այդ իրավունքի իրականացմանն աստիճանաբար հասնելու համար նրանք, մասնավորապես,

ա) մտցնում են անվճար և պարտադիր տարրական կրթություն,

բ) խրախուսում են միջնակարգ կրթության տարբեր, ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ մասնագիտական ձևերի զարգացումը, ապահովում են դրա մատչելիությունը բոլոր երեխաների համար և ձեռնարկում են այնպիսի անհրաժեշտ միջոցներ, ինչպիսիք են անվճար կրթություն մտցնելը և անհրաժեշտության դեպքում ֆինանսական օգնություն ցույց տալը,

գ) բոլոր անհրաժեշտ միջոցների տրամադրմամբ ապահովում են բարձրագույն կրթության մատչելիությունը, ըստ յուրաքանչյուրի ընդունակությունների,

դ) կրթության և մասնագիտական պատրաստության բնագավառում ապահովում են տեղեկատվության և կյուբերի մատչելիությունը բոլոր երեխաների համար,

ե) միջոցներ են ձեռնարկում նպաստելու կանոնավոր դպրոց հաճախելուն և դպրոցը թողած սովորողների թվաքանակի նվազմանը

2. Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են բոլոր անհրաժեշտ միջոցները դպրոցական կարգապահությունը երեխայի մարդկային արժանապատվության նկատմամբ հարգանք արտահայտող մեթոդներով պահպանելու համար և սույն կոնվենցիային համապատասխան

3. Մասնակից պետությունները խրախուսում և զարգացնում են միջազգային համագործակցությունը կրթությանը վերաբերող հարցերում, մասնավորապես, ամբողջ աշխարհում անգրագիտության վերացմանը և գիտատեխնիկական գիտելիքների և ուսուցման ժամանակակից մեթոդների մատչելիության աստիճանի բարձրացմանը նպաստելու նպատակով կյո կապակցությամբ հատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի զարգացող երկրների կարիքներին

Հոդված 29

1. Մասնակից պետությունները համակարծիք են, որ երեխայի կրթությունը պետք է ուղղված լինի.

ա) երեխայի անհատականության, տաղանդի և մտավոր ու ֆիզիկական ունակությունների զարգացմանը դրանց լրիվ ծավալով,

բ) մարդու իրավունքների և հիմնական ազատությունների, ինչպես նաև Միավորված ազգերի կազմակերպության կանոնադրության մեջ հռչակված սկզբունքների նկատմամբ հարգանքի դաստիարակմանը,

գ) երեխայի ծնողների, իր մշակութային ինքնատիպության, լեզվի և արժեքների, իր քնակության երկրի ազգային արժեքների, իր ծագման երկրի և իր սեփական քաղաքակրթությունից տարբեր քաղաքակրթությունների հանդեպ հարգանքի դաստիարակմանը.

դ) ազատ հասարակության մեջ փոխըմբռնման, խաղաղության, հանդուրժողականության, տղամարդու և կնոջ իրավահավասարության և բոլոր ժողովուրդների, էթնիկական, ազգային և կրոնական խմբերի, ինչպես նաև բնիկ ազգաբնակչությանը պատկանող անձանց միջև բարեկամության ոգով գիտակցական կյանք վարելու համար երեխայի նախապատրաստմանը,

ե) շրջապատող բնության նկատմամբ հարգանքի դաստիարակմանը

2. Սույն հոդվածի կամ 28-րդ հոդվածի որևէ մասը չի կարող մեկնաբանվել որպես առանձին անձանց և մարմինների իրավունքների սահմանափակում ստեղծելու և ղեկավարելու ուսումնական հաստատություններ սույն հոդվածի 1-ին կետում շարադրված սկզբունքները մշտապես պահպանելու և այդպիսի ուսումնական հաստատություններում տարվող կրթությունն այն նվազագույն նորմերին համապատասխանեցնելու պահանջները կատարելու պայմանով, որոնք կարող են սահմանվել պետության կողմից

Հոդված 30

Այն պետություններում, ուր գոյություն ունեն էթնիկական, կրոնական կամ լեզվական փոքրամասնություններ կան բնիկ ազգաբնակչության թվին պատկանող անձինք, այդպիսի փոքրամասնություններին կամ բնիկ ազգաբնակչությանը պատկանող երեխային չի կարող մերժվել իր խմբի մյուս անդամների հետ իր մշակույթից օգտվելու, իր կրոնը դավանելու և նրա ծեսերը կատարելու, ինչպես նաև մայրենի լեզուն գործածելու իրավունքը

Հոդված 31

1. Մասնակից պետությունները ընդունում են հանգստի և ժամանցի, իր տարիքին համապատասխան խաղերին և զվարճալի միջոցառումներին, ինչպես նաև մշակութային կյանքին ազատորեն մասնակցելու և արվեստով զբաղվելու երեխայի իրավունքը

2. Մասնակից պետությունները հարգում և խրախուսում են մշակութային և ստեղծագործական կյանքին բազմակրող մակիորեն մասնակցելու երեխայի իրավունքը և նպաստում են մշակութային ու ստեղծագործական գործունեության, հանգստի և ժամանցի համար համապատասխան հավասար հնարավորությունների տրամադրմանը

Հոդված 32

1. Մասնակից պետություններն ընդունում են տնտեսական շահագործումից և այնպիսի աշխատանք կատարելուց պաշտպանվածության երեխայի իրավունքը, որը կարող է վտանգավոր լինել նրա առողջության համար կամ խոչընդոտել կրթություն ստանալուն, կամ վնասել նրա առողջությանը և ֆիզիկական, մտավոր, բարոյական ու սոցիալական զարգացմանը

2. Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են օրենսդրական, վարչական և սոցիալական միջոցառումներ, ինչպես նաև միջոցներ են ձեռք առնում կրթության բնագավառում սույն հոդվածի իրականացման համար Այդ նպատակով, ղեկավարվելով, այլ միջազգային փաստաթղթերի համապատասխան դրույթներով, մասնակից պետությունները, մասնավորապես,

ա) սահմանում են աշխատանքի ընդունման նվազագույն տարիք կամ նվազագույն տարիքներ,

բ) որոշում են աշխատանքային օրվա տևողությունը և աշխատանքի պայմանների առթիվ ներկայացվող պահանջները,

գ) սույն հոդվածի արդյունավետ իրականացումն ապահովելու համար նախատեսվում են պատժի համապատասխան ձևեր կամ այլ սանկցիաներ

Հոդված 33

Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են անհրաժեշտ բոլոր միջոցները, ներառյալ օրենսդրական, վարչական, սոցիալական միջոցները, այդ թվում կրթության բնագավառում, որպեսզի երեխաներին պաշտպանեն պսիխոտրոպ միջոցների և թմրանյութերի ապօրինի օգտագործումից, ինչպես դրանք բնութագրված են միջազգային փաստաթղթերում, և թույլ չտան երեխաներին օգտագործել այդպիսի նյութերի հակաօրինական արտադրության ու վաճառքի ասպարեզում

Հոդված 34

Մասնակից պետությունները պարտավորվում են երեխային պաշտպանել սեռական շահագործման բոլոր ճևերից և սեռական այլասերումից Այդ նպատակով մասնակից պետությունները, մասնավորապես, ազգային, երկկողմ և բազմակողմանի մակարդակներով ձեռնարկում են բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, որպեսզի կանխարգելեն

ա) երեխային ցանկացած ապօրինի սեռական գործունեության դրդելը կամ հարկադրելը,

բ) շահագործման նպատակով երեխաներին պոռնկության մեջ կամ այլ ապօրինի սեռական պրակտիկայում օգտագործելը,

գ) շահագործման նպատակով երեխաներին պոռնոգրաֆիայի և պոռնոգրաֆիկ նյութերի մեջ օգտագործելը

Հոդված 35

Մասնակից պետություններն ազգային, երկկողմ և բազմակողմ մակարդակներով ձեռնարկում են բոլոր անհրաժեշտ միջոցները երեխաների հափշտակությունները, նրանց առուվաճառքը կամ ցանկացած նպատակով և ցանկացած ձևով նրանց մաքսանենգության առարկա դարձնելը կանխելու համար

Հոդված 36

Մասնակից պետությունները երեխային պաշտպանում են նրա բարեկեցության որևէ կողմին վնասող շահագործման բոլոր այլ ճևերից

Հոդված 37

Մասնակից պետություններն ապահովում են, որ

ա) ոչ մի երեխա չենթարկվի խոշտանգումների կամ այլ դաժան, անմարդկային կամ արժանապատվությունը վիրավորող վերաբերմունքի կամ պատժի Ռչ մահապատիժ, ոչ ցմահ բանտարկություն, որն ազատման հնարավորություն չի նախատեսում, չի սահմանվում 18 տարին չլրացած անձանց կողմից կատարված հանցագործությունների համար,

բ) ոչ մի երեխա չզրկվի ազատությունից անօրինական կամ կամայական կերպով երեխայի ձերբակալությունը, կալանքը կամ բանտարկությունը իրականացվում են համաձայն օրենքի և գործադրվում միայն որպես ծայրահեղ միջոց որքան հնարավոր է կարճ ժամանակամիջոցով,

գ) ազատությունից զրկված յուրաքանչյուր երեխա օգտվի մարդասիրական վերաբերմունքից և իր անձի անկապտելի արժանապատվության նկատմամբ հարգանքից, հաշվի առնելով նրա տարիքի անձանց պահանջմունքները Մասնավորապես, ազատությունից զրկված յուրաքանչյուր երեխա պետք է առանձնացվի մեծահասակներից, եթե միայն չի համարվում, որ, երեխայի լավագույն շահերից ելնելով, հարկավոր չէ այդ անել, և պետք է իրավունք ունենա կապ պահպանել իր ընտանիքի հետ՝ նամակագրության և տեսակցությունների միջոցով, բացառությամբ հատուկ հանգամանքների,

դ) ազատությունից զրկված յուրաքանչյուր երեխա իրավունք ունենա անհապաղ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

օգտվելու համապատասխան իրավական և այլ օգուությունից, ինչպես նաև դատարանի կամ իրավասու, անկախ և անկողմնակալ այլ դատմի առաջ վիճարկել իրեն ազատությունից զրկելու օրինականությունը և իրավունք ունենա նրանց կողմից անհապաղ որոշում ակնկալել այդպիսի ցանկացած դատավարական գործողության առթիվ

Յոթված 38

1. Մասնակից պետությունները պարտավորվում են հարգել միջազգային մարդասիրական իրավունքի կանոնները, որոնք կիրառվում են զինված հակամարտության դեպքում և առնչվում են երեխաներին, և ապահովել դրանց պահպանումը

2. Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են հնարավոր բոլոր միջոցները ապահովելու, որպեսզի 15 տարին չյրացած անձինք ուղղակի մասնակցություն չունենան մարտական գործողություններին

3. Մասնակից պետությունները ձեռնպահ են մնում 15 տարին չյրացած ցանկացած անձի իրենց զինված ուժերում ծառայության կանչելուց Յավաքագրման ժամանակ 15 տարին լրացած, բայց դեռ 18 տարին չյրացած անձանց թվից մասնակից պետությունները ձգտում են նախապատվություն տալ ավելի բարձր տարիք ունեցողներին

4. Չինված հակամարտությունների ժամանակ քաղաքացիական ազգաբնակչության պաշտպանության առթիվ միջազգային մարդասիրական իրավունքով իրենց ստանձնած պարտավորությունների համաձայն, մասնակից պետությունները պարտավորվում են ձեռնարկել հնարավոր բոլոր միջոցները զինված հակամարտությունից տուժող երեխաների պաշտպանությունը և ինամըն ապահովելու նպատակով

Յոթված 39

Մասնակից պետությունները ձեռնարկում են անհրաժեշտ բոլոր միջոցները, որպեսզի աջակցություն ցույց տան քամահրանքի ցանկացած ձևի, շահագործման կամ չարաշահման, խոշտանգումների կամ ցանկացած այլ դատմի, անմարդկային կամ արժանապատվությունը վիրավորող վերաբերմունքի, պատժի կամ զինված հակամարտության զոհ դարձած երեխայի ֆիզիկական կամ հոգեբանական վերականգնմանը և սոցիալական վերամիասնացմանը կյուպիսի վերականգնումը և վերամիասնացումը պետք է իրականացվեն երեխայի առողջությունը, իր նկատմամբ հարգանքը և արժանապատվությունն ապահովող պայմաններում

Յոթված 40

1. Մասնակից պետություններն ընդունում են քրեական օրենսդրությունը խախտած համարվող, մեղադրվող կամ մեղավոր ճանաչված յուրաքանչյուր երեխայի իրավունքը արժանանալու այնպիսի վերաբերմունքի, որը նպաստում է նրա արժանապատվության և նշանակալիության զգացումի գարգացմանը, երեխայի մեջ ամրապնդում է հարգանքը մարդու իրավունքների և ուրիշների հիմնական ազատությունների նկատմամբ, և որի դեպքում հաշվի է առնվում երեխայի տարիքը և հասարակության մեջ նրա վերամիասնացման և հետագա դրական դեր խաղալուն նպաստելու ցանկալիությունը

2. Այդ նպատակով և նկատի առնելով համապատասխան միջազգային փաստաթղթերի դրույթները, մասնակից պետությունները, մասնավորապես, ապահովում են, որ.

ա) ոչ մի երեխա չհամարվի քրեական օրենսդրությունը խախտող, չմեղադրվի և մեղավոր չճանաչվի այն խախտելու մեջ իր գործողությունների կամ անգործության պատճառով, եթե դրանք կատարման պահին արգելված չեն եղել ազգային կամ միջազգային իրավունքով,

բ) քրեական օրենսդրությունը խախտած համարվող կամ մեղադրվող յուրաքանչյուր երեխա ունենա առնվազն հետևյալ երաշխիքները.

- անմեղության կանխավարկած, քանի դեռ նրա մեղքը չի ապացուցվել համաձայն

օրենքի,

- անհապաղ և անմիջական տեղեկատվություն իր դեմ հարուցված մեղադրանքի մասին, անհրաժեշտության դեպքում նաև ծնողների կամ օրինական խնամակալների միջոցով, իրավական և հարկ եղած այլ օգնություն իր պաշտպանությունը նախապատրաստելիս և իրականացնելիս,

- արդարացի քննության ընթացքում քննարկվող հարցի առթիվ որոշման անհետաձգելի ընդունում իրավասու, անկախ և անկողմնակալ մարմնի կամ դատարանի կողմից օրենքի համաձայն փաստաբանի կամ համապատասխան այլ անձի ներկայությամբ, և, եթե դա չի հակասում երեխայի լավագույն շահերին, մասնավորապես, հաշվի առնելով նրա տարիքը կամ ծնողների կամ օրինական խնամակալների դրությունը,

- որպես վկա ցուցմունք տալու կամ մեղքը խոստովանելու հարկադրանքից ազատ լինելը, ինքնուրույն կամ այլ անձանց օգնությամբ մեղադրող կողմի վկաների ցուցմունքների ուսումնասիրումը, պաշտպանող կողմի վկաների հավասար մասնակցության ապահովումը և նրանց ցուցմունքների ուսումնասիրումը,

- եթե համարվի, որ երեխան խախտել է քրեական օրենսդրությունը կրկնակի քննություն վերադաս իրավասու, անկախ և անկողմնակալ մարմնի կամ դատարանի կողմից, համաձայն օրենքի համապատասխան որոշման և այդ առթիվ ձեռնարկված ցանկացած այլ միջոցների,

- թարգմանչի անվճար օգնություն, եթե երեխան չի հասկանում գործածվող լեզուն կամ չի խոսում այդ լեզվով,

- լիակատար հարգանք նրա անձնական կյանքի նկատմամբ հետաքննության բոլոր փուլերում

3. Մասնակից պետությունները ձգտում են նպաստել քրեական օրենսդրությունը խախտած համարվող, մեղադրվող կամ մեղավոր ճանաչված երեխաներին անմիջականորեն վերաբերող օրենքների, ընթացակարգերի, մարմինների և հիմնարկների սահմանմանը, մասնավորապես,

ա) այն նվազագույն տարիքի սահմանմանը, որից ցածր երեխաները համարվում են անընդունակ խախտելու քրեական օրենսդրությունը,

բ) անհրաժեշտության և ցանկալիության դեպքում այդպիսի երեխաների հետ առանց դատաքննության վարվելու նպատակով միջոցներ ձեռնարկելուն մարդու իրավունքների լիակատար պաշտպանության և իրավական երաշխիքների պահպանման պայմանով

4. Անհրաժեշտ է այնպիսի բազմազան միջոցառումների առկայությունը, ինչպիսիք են խնամքը, խնամակալության և հսկողության մասին կանոնակարգը, խորհրդատվական ծառայությունները, փորձաշրջանի նշանակումը, դաստիարակությունը, ուսուցման և մասնագիտական պատրաստության ծրագրերը և խնամքի այլ ձևեր, որոնք փոխարինում են հիմնարկներում ցուցաբերվող հոգածությանը, նպատակ ունենալով երեխայի նկատմամբ ապահովել նրա բարեկեցությունը, ինչպես նաև նրա դրությանն ու հանցագործության բնույթի համապատասխանող վերաբերմունք

Յոդված 41

Սույն կոնվենցիայում ոչինչ չի կարող վնասել որևէ դրույթի, որն առավել մեծ չափով է նպաստում երեխայի իրավունքների իրագործմանը և պարունակվում է:

ա) մասնակից պետության օրենքում կամ

բ) տվյալ պետության վերաբերմամբ գործող միջազգային իրավունքի այլ նորմերում

Մ ա ս II.

Յոդված 42

Մասնակից պետությունները պարտավորվում են պատշաճ և գործուն միջոցների գործադրմամբ կոնվենցիայի սկզբունքների և դրույթների մասին լայնորեն տեղեկացնել ինչպես մեծահասակներին, այնպես էլ երեխաներին

Յոդված 43

1. Սույն կոնվենցիայի համաձայն, մասնակից պետությունների ստանձնած

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

պարտավորությունների կատարման գործում ձեռք բերած առաջընթացը քննարկելու նպատակով հիմնվում է երեխայի իրավունքների կոմիտե, որը կատարում է ստորև նախատեսվող ֆունկցիաները

2. Կոմիտեն բաղկացած է բարոյական բարձր հատկանիշներ ունեցող և սույն կոնվենցիայի ընդգրկված բնագավառում իրենց իրավասությամբ ճանաչման արժանացած տասը փորձագետներից Կոմիտեի անդամներն ընտրվում են մասնակից պետությունների կողմից իրենց քաղաքացիների թվից և հանդես են գալիս անհատական կարգով, ընդ որում, ուշադրություն է դարձվում աշխարհագրական բաժանման արդարացիությանը, ինչպես նաև իրավական գլխավոր համակարգերին

3. Կոմիտեի անդամներն ընտրվում են գաղտնի քվեարկությամբ, ցուցակի մեջ մտած այն անձանց թվից, որոնց առաջադրել են մասնակից պետությունները Յուրաքանչյուր մասնակից պետություն կարող է առաջադրել մեկ անձ իր քաղաքացիների թվից

4. Կոմիտեի կազմի առաջին ընտրությունները կատարվում են ոչ ուշ, քան սույն կոնվենցիան ուժի մեջ մտնելուց հետո 6 ամսվա ընթացքում, իսկ հետագայում երկու տարին մեկ Դամենայնդեպ, յուրաքանչյուր ընտրության օրվանից չորս ամիս առաջ Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը նամակով դիմում է մասնակից պետություններին առաջարկելով երկու ամսվա ընթացքում ներկայացնել իրենց թեկնածուներին Այնուհետև գլխավոր քարտուղարն այբբենական կարգով կազմում է նման ձևով առաջադրված անձանց ցուցակը, նշելով առաջադրվող մասնակից պետությունները, և այդ ցուցակը ներկայացնում սույն կոնվենցիայի մասնակից պետություններին

5. Ընտրությունները տեղի են ունենում մասնակից պետությունների խորհրդակցություններում, որոնք իրավորում է գլխավոր քարտուղարը Միավորված ազգերի կազմակերպության կենտրոնական հիմնարկներում Այդ խորհրդակցություններում, ուր մասնակից պետությունների երկու երրորդը քվորում է կազմում, կոմիտեի անդամ ընտրված են համարվում այն թեկնածուները, ովքեր ստացել են ամենաշատ ձայները և ներկա գտնված ու քվեարկությանը մասնակցած պետությունների ներկայացուցիչների ձայների բացարձակ մեծամասնությունը

6. Կոմիտեի անդամներն ընտրվում են չորս տարի ժամանակով Իրենց թեկնածության կրկնակի առաջադրման դեպքում նրանք ունեն վերընտրվելու իրավունք Առաջին ընտրությունների ժամանակ ընտրված հինգ անդամների լիազորությունների ժամկետը լրանում է երկրորդ տարվա վերջում. այդ հինգ անդամների անունները որոշվում են խորհրդակցության նախագահի կողմից առաջին ընտրություններից անմիջապես հետո անցկացվող վիճակահանությամբ

7. Կոմիտեի որևէ անդամի մահվան կամ պաշտոնաթողության դեպքում, կամ եթե նա որևէ պատճառով այլևս չի կարող կատարել կոմիտեի անդամի պարտականությունները, կոմիտեի անդամին առաջադրած մասնակից պետությունը իր քաղաքացիների թվից մնացած ժամանակի համար կոմիտեի հավանությամբ նշանակում է այլ փորձագետ

8. Կոմիտեն սահմանում է ընթացակարգի իր կանոնները

9. Կոմիտեն ընտրում է իր պաշտոնատար անձանց՝ երկու տարի ժամանակով

10. Կոմիտեի նստաշրջաններն, իբրև կանոն, անց են կացվում Միավորված ազգերի կազմակերպության կենտրոնական հիմնարկներում կամ կոմիտեի որոշած ցանկացած այլ հարմար վայրում Կոմիտեի նստաշրջաններն, իբրև կանոն, անց են կացվում ամեն տարի Կոմիտեի նստաշրջանների տևողությունը որոշվում է անհրաժեշտության դեպքում վերանայվում է սույն կոնվենցիայի մասնակից պետությունների խորհրդակցությունում Գլխավոր ասամբլեայի հավանությամբ

11. Սույն կոնվենցիայի համաձայն, իր ֆունկցիաներն արդյունավետ կատարելու համար Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը կոմիտեին

տրամադրում է անհրաժեշտ աշխատակազմ և նյութական միջոցներ

12. Սույն կոնվենցիայի համաձայն հիմնված կոմիտեի անդամները Գլխավոր ասամբլեայի հաստատմամբ Միավորված ազգերի կազմակերպության միջոցներից ստանում են պարգևավճար Գլխավոր ասամբլեայի սահմանած կարգով և պայմաններով

Յոդված 44

1. Մասնակից պետությունները պարտավորվում են Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարի միջոցով կոմիտեին ներկայացնել զեկուցագրեր սույն կոնվենցիայում ամրագրված իրավունքների կատարման ուղղությամբ իրենց ձեռնարկած միջոցառումների և այդ իրավունքների իրականացման գործում ձեռք բերած առաջընթացի մասին.

ա) համապատասխան մասնակից պետության համար սույն կոնվենցիան ուժի մեջ մտնելուց հետո երկու տարվա ընթացքում,

բ) այնուհետև յուրաքանչյուր հինգ տարին մեկ

2. Սույն հոդվածի համաձայն, ներկայացվող զեկուցագրերում նշում են այն գործունեքն ու դժվարությունները, եթե այդպիսիք կան, որոնք ազդում են սույն կոնվենցիայով ստանձնած պարտավորությունների կատարման մակարդակի վրա շեկուցագրերը պարունակում են նաև բավականաչափ տեղեկատվություն, որպեսզի կոմիտեն լրիվ պատկերացում ունենա տվյալ երկրում կոնվենցիայի գործադրման մասին

3. Հարկ չկա, որ կոմիտեին առաջին բազմակողմանի զեկուցագիրը ներկայացրած մասնակից պետությունը իր հետագա զեկուցագրերում, որոնք պետք է ներկայացվեն սույն հոդվածի 1բ) կետի համաձայն, կրկնի ավելի վաղ շարադրած հիմնական տեղեկությունները

4. Կոմիտեն մասնակից պետություններից կարող է պահանջել սույն կոնվենցիայի իրականացմանը վերաբերող լրացուցիչ տեղեկատվություն

5. Կոմիտեի գործունեության մասին զեկուցագրերը Տնտեսական և սոցիալական խորհրդի միջոցով երկու տարին մեկ ներկայացվում են Գլխավոր ասամբլեային

6. Մասնակից պետությունները սեփական երկրներում ապահովում են իրենց զեկուցագրերի լայն հրապարակայնությունը

Յոդված 45

Սույն կոնվենցիայի իրականացման արդյունավետությանը նպաստելու և նրա ընդգրկած բնագավառներում միջազգային համագործակցությունը խրախուսելու նպատակով.

ա) Միավորված ազգերի կազմակերպության մասնագիտացված հիմնարկները, Մանկական ֆոնդը և Միավորված ազգերի կազմակերպության այլ մարմիններ իրավունք ունեն ներկայացված լինել սույն կոնվենցիայի այն դրույթների իրականացման վերաբերյալ հարցերի քննարկման ժամանակ, որոնք մտնում են նրանց լիազորությունների ոլորտի մեջ Կոմիտեն կարող է առաջարկել Միավորված ազգերի կազմակերպության մասնագիտացված հիմնարկներին, Մանկական ֆոնդին և այլ իրավասու մարմինների, երբ ինքը դա նպատակահարմար կհամարի, ներկայացնել փորձագետների եզրակացություն կոնվենցիայի իրականացման այն բնագավառների վերաբերյալ, որոնք մտնում են նրանց համապատասխան լիազորությունների ոլորտի մեջ Կոմիտեն կարող է առաջարկել Միավորված ազգերի կազմակերպության մասնագիտացված հիմնարկներին, Մանկական ֆոնդին և Միավորված ազգերի կազմակերպության այլ մարմիններին ներկայացնել զեկուցագրեր սույն կոնվենցիայի իրականացման այն բնագավառների մասին, որոնք մտնում են նրանց լիազորությունների ոլորտի մեջ

բ) Կոմիտեն, երբ ինքը դա նպատակահարմար է համարում, Միավորված ազգերի կազմակերպության մասնագիտացված հիմնարկություններ, Մանկական ֆոնդ և այլ իրավասու

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

մարմիններ է վերահասցեագրում մասնակից պետությունների ցանկացած զեկուցագիր, որում տեխնիկական խտրողատվության կամ օգնության խնդրանք է պարունակվում կամ նշվում է այդպիսի կարիքի մասին, ինչպես նաև կոմիտեի դիտողություններն ու առաջարկությունները, եթե այդպիսիք կան, տվյալ խնդրանքի վերաբերյալ

գ) Կոմիտեն կարող է երաշխավորել Գլխավոր ասամբլեային Գլխավոր քարտուղարին առաջարկելու իր անունից հետազոտություններ կատարել երեխայի իրավունքների վերաբերող առանձին հարցերով

դ) Կոմիտեն կարող է մտցնել ընդհանուր բնույթի առաջարկություններ և երաշխավորություններ, հիմնված այն տեղեկատվության վրա, որը կստացվի սույն կոնվենցիայի 44 և 45 հոդվածներին համապատասխան Ընդհանուր բնույթի այրօրինակ առաջարկությունները և երաշխավորությունները վերահասցեագրվում են ցանկացած շահագրգիռ մասնակից պետության և հայտնվում են Գլխավոր ասամբլեային մասնակից պետության դիտողությունների հետ միասին, եթե այդպիսիք կան

Մ ա ս III.

Յոդված 46

Սույն կոնվենցիան բաց է բոլոր պետությունների ստորագրման համար

Յոդված 47

Սույն կոնվենցիան ենթակա է վավերացման Վավերացման փաստաթղթերը տրվում են ի պահ Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին

Յոդված 48

Սույն կոնվենցիան բաց է ցանկացած պետության միանալու համար Միանալու մասին փաստաթղթերը ի պահ են տրվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին

Յոդված 49

1. Սույն կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին նրա վավերացման կամ նրան միանալու մասին 20-րդ փաստաթուղթը ի պահ հանձնելուց 30 օր հետո

2. Յուրաքանչյուր պետության համար, որը սույն կոնվենցիան վավերացնում կամ նրան է միանում վավերացման կամ միանալու մասին 20-րդ փաստաթուղթը ի պահ հանձնելուց հետո, սույն կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում այդ պետության կողմից նրա վավերացման կամ նրան միանալու վերաբերյալ փաստաթուղթը ի պահ հանձնելու 30-րդ օրը

Յոդված 50

1. Ցանկացած մասնակից պետություն կարող է առաջարկել ուղղում և այն ներկայացնել Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին Գլխավոր քարտուղարն այնուհետև առաջարկված ուղղումը ուղարկում է մասնակից պետություններին, խնդրելով լքել արտահայտվում են, արդյոք, մասնակից պետությունների կոնֆերանս իրավիդելու օգտին այդ առաջարկությունը ընտրելու և այդ առթիվ քվեարկություն անցկացնելու նպատակով յոթ չորս ամսվա ընթացքում, սկսած այդ հարդորման օրվանից, մասնակից պետությունների ամենակազմակերպողին արտահայտվում է հօգուտ նման կոնֆերանսի, Գլխավոր քարտուղարը Միավորված ազգերի կազմակերպության հովանու ներքո իրավիրում է այդ կոնֆերանսը Կոնֆերանսին ներկա գտնված և քվեարկությանը մասնակցած պետությունների մեծամասնության ընտրմամբ ցանկացած ուղղում ներկայացվում է Գլխավոր ասամբլեայի հաստատմանը

2. Սույն հոդվածի 1-ին կետի համաձայն, կատարված ուղղումը, ուժի մեջ է մտնում Միավորված ազգերի կազմակերպության կողմից հաստատվելու և մասնակից պետությունների երկու երրորդի կողմից ընդունվելու դեպքում

3. Ուժի մեջ մտնելուց հետո ուղղումը պարտադիր է դառնում այն մասնակից պետությունների համար, որոնք դա ընդունել են, իսկ մյուս մասնակից պետությունների համար պարտադիր են մնում սույն կոնվենցիայի դրույթները և նախորդ այն բոլոր ուղղումները, որ իրենց

ընդունել են

Հոդված 51

1. Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը ստանում է բոլոր պետություններին է ուղարկում վավերացման կամ միանալու ժամանակ պետությունների արած վերապահումների տեքստը

2. Սույն կոնվենցիայի նպատակներին ու խնդիրներին անհամատեղելի վերապահումներ չեն թույլատրվում

3. Վերապահումները կարող են հանվել ցանկացած ժամանակ, Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ուղղված ծանուցագրի միջոցով, որն այնուհետև այդ մասին հայտնում է բոլոր պետություններին Այդպիսի ծանուցագիրը ուժի մեջ է մտնում քարտուղարի կողմից այն ստանալու օրը

Հոդված 52

Ցանկացած մասնակից պետություն կարող է չեղարկել սույն կոնվենցիան Միավորված ազգերի կազմակերպության գլխավոր քարտուղարին գրավոր տեղյակ պահելու միջոցով Չեղարկումն ուժի մեջ է մտնում Գլխավոր քարտուղարի կողմից այդ մասին ծանուցագիր ստանալուց մեկ տարի անց

Հոդված 53

Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը նշանակվում է սույն կոնվենցիայի ավանդապահ

Հոդված 54

Սույն կոնվենցիայի բնագիրը, որի անգլերեն, արաբերեն, իսպաներեն, չինարեն, ռուսերեն և ֆրանսերեն տեքստերը հավասարաժեռք են, ի պահ է տրվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին

Ի հավաստումն որի, ներքոստորագրյալ լիազոր ներկայացուցիչները, իրենց կառավարությունների կողմից պատշաճ և համապատասխան կերպով լիազորված լինելով, ստորագրեցին սույն կոնվենցիան

1. Տես Տնտեսական և սոցիալական խորհրդի պաշտոնական հաշվետվությունները, 1989 թվական, հավելված թիվ 2 (E/1989/20), գլուխ II, բաժին Ա

2. Բանաձև 1386 (XIV)

3. Բանաձև 217 Ա (III)

4. Տես բանաձև 2200 Փ (XXI)

5. Տես League of Nations Official Journal, Special Supplement 21, October 1924, p. 43

6. Բանաձև 1386 (XIV), նախաբանի երրորդ կետը

7. Բանաձև 41/85

8. Բանաձև 40/33

9. Բանաձև 3318 (XXIX)

მოცემულ წიგნში გამოყენებულია მასალები წიგნიდან “ადამიანის უფლებები და საერთაშორისო დოკუმენტების კრებული” (ადამიანის უფლებათა ჰელსინკის ფონდი, ვარშავა 2002წ.).

В данной книге использованы материалы из Сборника международных документов по правам человека (Хельсинский фонд по правам человека, Варшава, 2002).

გამოვხატავთ მადლიერებას ჩვენ მეგობრებს აზერბაიჯანიდან და სომხეთიდან მოცემული კრებულის შექმნაში – ქ-ნ ვაფა სალახოვას (ქალთა თანადგომის საზოგადოებრივი ორგანიზაციის “თამიზ დუნია“-ს თავმჯდომარის მოადგილეს) და ქ-ნ სუსანა კაზარიანს (არასამთავრობო ორგანიზაციის “ქალები განვითარებისათვის” განათლების კომიტეტის ხელმძღვანელს).

Выражаем благодарность за помощь в создании данного сборника нашим друзьям из Азербайджана и Армении – Вафе Салеховой (заместитель председателя общественной организации помощи Женщинам «Гамиз Дунйа» («Чистый Мир»)) и Сусанне Казарян (руководитель комитета образования неправительственной организации «Женщины во имя развития»).

გამომცემელი:

საქართველოს საერთაშორისო ახალგაზრდული ასოციაცია

წიგნზე მუშაობდნენ:

ედგარი ბითუნოვი, კობა ბოჭორიშვილი, ირინა სოროკინა, ემა

ახტიანი, სულეიმან სულეიმანოვი.

Издатель:

Международная ассоциация молодежи Грузии

Над книгой работали:

Эдгар Битбунов, Коба Бочоришвили, Ирина Сорокина, Эмма Ахтян,

Сулейман Сулейманов.